

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

Master Plan Development on Creative Tourism Strategy for Specialized Monumental Areas of Historical Districts-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaengphet

การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ประจำปีงบประมาณ 2559 ตามมติคณะรัฐมนตรี

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

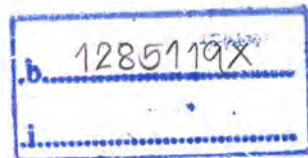
การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน
พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
Master Plan Development on Creative Tourism Strategy for
Specialized Monumental Areas of Historical Districts-Sukhothai,
Si Satchanalai, and Kamphaengphet

T147262

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เลขท무.....
เลขทะเบียน **147262**
รับเดือน ปี **13** พ.ศ. **2560**

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2559 ตามมติคณะรัฐมนตรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อโครงการ การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

แหล่งเงิน...สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2559 จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน 2,968,000 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2559

คณะผู้วิจัย รศ.สุรศักดิ์ กังขาว

ผศ.ดร.จตุรงค์ เลาหะเพ็ญแสง

ผศ.ดร.อภิศักดิ์ สิ้นธุภาค

อาจารย์ณัฐทัย จันเสน

ดร. ไพรัช วงศ์ยุทธไกร

อาจารย์ธูปณี รัตนถาวร

ผศ.พรจิต พิระพัฒน์กุล

นายธีระวัฒน์ แสนคำ

นายวิศาล ชูประดิษฐ์

นายโกวิทย์ ขวัญศรีสุทธิ

อาจารย์วัชรพงษ์ ชุ่มดวง

รศ.ดร.ณัชชัญญ์ ตีกุล

ผศ.ดร.ธเนศ ภิรมย์การ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมาย คือ 1) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor) 2) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City) 3) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster) 4) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจัดทำแนวทางพัฒนา โครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ 5) ศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดมาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน 6) ศึกษา วิเคราะห์ นวัตกรรมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม 7) ศึกษาและพัฒนา แนวทางของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว 8) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปากร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถช่วยพัฒนาการท่องเที่ยว พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย -กำแพงเพชรให้เป็นที่รู้จักได้มากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยได้ผลลัพธ์คือรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาแนวทางในการพัฒนาผังแม่บทใน 3 ขั้นตอนขั้นตอนที่ 1 การกำหนดภารกิจ โครงการ ที่วิเคราะห์ สถานการณ์ การท่องเที่ยวในปัจจุบันและการ เตรียม เอกสาร โครงการ (รายละเอียดเงื่อนไขของ การอ้างอิง) สำหรับการพัฒนารูปแบบ การท่องเที่ยว ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบแผนพัฒนาท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นไปที่ ปัจจัย ต่อไปนี้ : • การขนส่ง • ที่พัก ;• กิจกรรมการท่องเที่ยว ;• การพัฒนาผลิตภัณฑ์;• การแบ่งเขตการ ท่องเที่ยว • การตลาดและ ส่งเสริมการขาย• สถาบัน ;• สถิติและ การวิจัย• กฎหมาย และกฎระเบียบ ; และ • มาตรฐานคุณภาพ การบริการการท่องเที่ยว แผนจัดลำดับความสำคัญ การดำเนินการสำหรับแต่ละภาคส่วน และรวมถึงแผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยว ที่มีคุณภาพ การกำหนด บทบาทและความรับผิดชอบ ของผู้มี ส่วนได้เสีย ต่างๆ รวมถึงระยะเวลา งบประมาณ ที่บ่งบอกถึง การตรวจสอบ แนวทาง และ เกณฑ์ความสำเร็จ หมายเหตุ: แผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ถูกบูรณาการกับหลักการ ประสาน ความร่วมมือ และ การทำงานร่วมกัน ขั้นตอนที่ 3 : การดำเนินงาน และการประเมินผล รูปแบบการท่องเที่ยว โดยการให้ ความ ช่วยเหลือด้านเทคนิค ให้แก่รัฐบาล ในการดำเนินการ ตามคำแนะนำ ลำดับความสำคัญของ แผนแม่บท หมายเหตุ: สามารถยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยว ในระดับชาติ หรือ ท้องถิ่น โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติดังนี้ : • การท่องเที่ยววิถีชุมชนบท ;•การท่องเที่ยววิถีชุมชน ;•การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ • การท่องเที่ยว เชิงผจญภัย เช่นเดินป่า ภูเขา ;• การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ• การท่องเที่ยวแบบผ่อนคลาย สบาย ฯลฯ และเมื่อนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้สามารถได้ผลลัพธ์ ดังนี้ 1. ผังแม่บทการท่องเที่ยวเมือง ประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor) 2. มาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน 3. แนวทางพัฒนานวัตกรรมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ เหมาะสม และเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม และ 4. แนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้ สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City) 5.แนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster) 6. แนวทางของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริม ภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว 7. แนวทางพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยง ชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและ ทางน้ำ 8. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปากร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และ การแก้ปัญหาต่างๆ

คำสำคัญ : ผังแม่บทการพัฒนา, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ABSTRACT

This paper concentrates on the Master Plan Development on Creative Tourism Strategy for Specialized Monumental Areas of Historical Districts-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaengphet model. The research methodology was mix research. The sample groups were composed of 5 local organizations and 30 local Community leaders of Historical Districts-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaengphet. The research methods were questionnaires and focus group technique .The statistics used were frequency, percentage, arithmetic means, and standard deviation. The research found that there are 3 steps of Master Plan Development on Creative Tourism Strategy for Specialized Monumental Areas of Historical Districts-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaengphet model. The first step was a learning and acceptance process. The second step was to develop the Masterplan which was integrated with collaboration and Cooperation principles. The last step was evaluation archivement and satisfaction. Based on evaluation of the experts, the Master Plan Development on Creative Tourism Strategy for Specialized Monumental Areas of Historical Districts-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaengphet model was highly appropriate. This study reviewed that local organizations and local Community leaders' satisfaction with the Master Plan Development on Creative Tourism Strategy for Specialized Monumental Areas of Historical Districts-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaengphet model were also high because it was easy to utilize. Moreover, it was very effective to evaluate their progress throughout their learning process.

Keywords : Master Plan Development, Creative Tourism, Specialized Monumental Areas of Historical Districts-Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaengphet, Integrated, Sustainable

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จากแหล่งทุน (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ผู้วิจัยขอขอบคุณ ที่สนับสนุนทุนวิจัย รวมถึง ผู้ประกอบการ ประชาชน ภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

รศ.สุรศักดิ์ กังขาว

ผศ.ดร.จตุรงค์ เลาทะเพ็ญแสง

ผศ.ดร.อภิศักดิ์ สินธุ์ศักดิ์

อาจารย์ณัฐทัย จันเสน

ดร. ไพรัช วงศ์ยุทธไกร

อาจารย์รุปลณี รัตน์ถาวร

ผศ.พรจิต พิระพัฒน์กุล

นายธีระวัฒน์ แสนคำ

นายวิศาล ชูประดิษฐ์

นายโกวิท ขวัญศรีสุทธิ์

อาจารย์วัชรพงษ์ ชุมดวง

รศ.ดร.ณัชชัญญ์ ติกุล

ผศ.ดร.ธเนศ ภิรมย์การ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ.....	V
สารบัญตาราง.....	XIII
สารบัญภาพ.....	XIV
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	3
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.5 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย.....	6
1.6 คำสำคัญของงานวิจัย.....	8
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม.....	10
2.1 ศึกษาผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor).....	11
2.1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	11
2.1.2 ศึกษาผังแม่บทพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย -กำแพงเพชร.....	23
2.1.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559).....	23
2.1.4 ความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559).....	26
2.1.5 ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องของโครงการวิจัย.....	27
2.1.6 ศักยภาพการพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมของประเทศไทย.....	29
2.1.7 ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ.....	30
2.1.8 ศักยภาพการพัฒนาตามแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	31
2.1.9 คุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี.....	32
2.2 ศึกษาแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City).....	37
2.2.1 ภูมิทัศน์เมืองและการรับรู้.....	37
2.2.2 สุนทรียภาพ (Aesthetics).....	39

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.3 ระเบียบวิธีการศึกษาสุนทรียภาพของสภาพแวดล้อม.....	43
2.2.4 แนวความคิดเรื่องสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการ ท่องเที่ยว.....	46
2.2.5 แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์.....	47
2.3 ศึกษาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster).....	48
2.3.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์(Creative Tourism).....	49
2.3.2 แนวความคิดในการออกแบบพัฒนา.....	50
2.4 ศึกษาแนวทางพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่ หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ.....	55
2.4.1 แหล่งและคุณค่าทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์.....	56
2.4.2 สิ่งคมและวัฒนธรรมในสมัยสุโขทัย.....	58
2.4.3 แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและประเพณี.....	59
2.5 มาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของ เมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน.....	63
2.5.1 กรอบและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และพัฒนาเมือง.....	63
2.5.2 กรอบและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการ อนุรักษ์และพัฒนาเมือง.....	67
2.5.3 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร.....	70
2.6 ศึกษาวัตรกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบ เชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม.....	76
2.6.1 มาตรฐานการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ตามเส้นทางท่องเที่ยว.....	76
2.6.2 การออกแบบเพื่อส่งเสริมมุมมองที่สวยงามเป็นพิเศษ.....	78
2.6.3 การปลูกต้นไม้.....	78
2.6.4 การติดตั้งป้ายบอกทาง.....	80
2.6.5 การจัดระเบียบป้ายโฆษณา.....	80
2.6.6 การออกแบบองค์ประกอบภูมิทัศน์อื่นๆ.....	81
2.6.7 มาตรฐานการออกแบบป้ายเพื่อการท่องเที่ยว.....	81
2.6.8 มาตรฐานการออกแบบสถาปัตยกรรม.....	87
2.6.9 การออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุกคน.....	88
2.6.10 การจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคที่เหมาะสม.....	98

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.7 ศึกษาแนวทางพัฒนาของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว.....	98
2.7.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์.....	98
2.7.2 การออกแบบภาพสัญลักษณ์และเครื่องหมายสัญลักษณ์.....	103
2.7.3 ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว.....	105
2.7.4 แนวความคิดเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม	106
2.8 ศึกษากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และ ประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่างๆ.....	106
2.8.1 แนวคิดในการดำเนินงาน.....	106
2.8.2 แนวทางการจัดการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพ.....	107
2.8.3 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ.....	108
2.8.4 แนวทางการจัดการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จ.....	109
2.8.5 หลักการการสื่อสารและประชาสัมพันธ์.....	111
2.8.6 การค้นคว้าวิจัย.....	111
2.8.7 การสื่อสารสัมพันธ์.....	112
2.8.8 การประเมินผลการสื่อสาร.....	114
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	116
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล.....	116
3.1.1 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	116
3.1.2 สถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล.....	116
3.1.3 ขั้นตอนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย.....	117
3.1.4 ยุทธศาสตร์ในการดำเนินการวิจัย.....	118
3.1.5 ระยะเวลาทำการวิจัย.....	121
3.1.6 ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย.....	121
3.1.7 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ.....	122
3.1.8 กระบวนการร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมพัฒนาและแก้ปัญหา.....	123
3.1.9 แผนการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	123
3.2 การดำเนินการเก็บข้อมูล	127
3.2.1 การจัดประชุม สัมมนา.....	127
3.2.2 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาสัย	129
3.2.3 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	130

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.4 การประชุม สัมมนา ฝึกอบรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	131
3.2.5 การประชุม สัมมนา ฝึกอบรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	132
3.2.6 การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย.....	133
3.2.7 การประชุม สัมมนา ฝึกอบรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร.....	136
3.2.8 กรอบการคัดเลือกประเภทศิลปะท้องถิ่นการจัดแสดง/กิจกรรม ดำเนินงานโครงการในพื้นที่ต้นแบบ.....	140
3.2.9 แนวทางการออกแบบสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน.....	141
บทที่ 4 ผลการวิจัยการพัฒนาผังแม่บทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร.....	144
4.1 ผลการศึกษา วิเคราะห์ผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor).....	144
4.1.1 คุณค่าในการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก.....	144
4.1.2 ภาพลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร.....	145
4.1.3 การวิเคราะห์สถานการณ์(Situational analysis : SWOT analysis) การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์พื้นที่พิเศษของแหล่งมรดกโลก....	149
4.1.4 ศักยภาพการพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม ของประเทศไทย.....	155
4.1.5 ศักยภาพการท่องเที่ยวของภาคเหนือ.....	159
4.1.6 ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนการจัดการ อุทยานประวัติศาสตร์.....	160
4.1.7 การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situational analysis : SWOT analysis) การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์พื้นที่พิเศษของแหล่งมรดกโลก.....	161
4.2 ผลศึกษาวิเคราะห์และแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพ ของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City).....	163
4.2.1 แนวทางการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน.....	162
4.2.2 สรุปองค์ประกอบสำคัญของเมืองที่มีผลต่อการรับรู้สุนทรียภาพ.....	164
4.2.3 การรับรู้ภูมิทัศน์เมือง.....	165

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ผลการศึกษาวิเคราะห์และแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก(World Heritage Cluster)	166
4.3.1 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	166
4.3.2 แบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	167
4.3.3 ระดับการจัดส่งสินค้าและบริการ.....	167
4.3.4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ.....	168
4.4 ผลการศึกษาวิเคราะห์ แนวทางพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ.....	171
4.4.1 แหล่งโบราณสถานในพื้นที่เส้นทางเชื่อมโยงโบราณ.....	171
4.4.2 สถานภาพด้านแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์.....	176
4.4.3 เสนอแนะแนวทางพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาดและชุมชนริมน้ำด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ.....	177
4.5 ผลการศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดมาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน.....	184
4.5.1 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนสุขุขทัย.....	184
4.5.2 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนศรีสังขาลย์.....	186
4.5.3 ความสอดคล้องกับผังพัฒนาเมืองกำแพงเพชร.....	188
4.5.4 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter 1987).....	189
4.6 ศึกษาวัฒนธรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม.....	190
4.6.1 มาตรฐานการออกแบบสถาปัตยกรรม.....	190
4.6.2 มาตรฐานในการการออกแบบภูมิทัศน์.....	196
4.7 ผลการศึกษาและพัฒนา แนวทางของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว.....	197
4.7.1 บทบาทและความสำคัญของภาษาภาพ.....	197
4.8 ผลการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่างๆ.....	199
4.8.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคียุทธศาสตร์.....	199
4.8.2 กลุ่มสื่อมวลชน.....	199

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะการพัฒนาผังแม่บทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร.....	200
5.1 การผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor).....	200
5.1.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท.....	200
5.2 การสร้างบรรยากาศในการรับรู้สุนทรีย์ภาพของเมืองและการรักษาความงามและ เอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City).....	201
5.2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท.....	201
5.3 การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster).....	202
5.3.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท.....	202
5.3.2 แนวทางการจัดการพื้นที่และภูมิทัศน์.....	202
5.3.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว.....	205
5.4 การพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งทางบกและทางน้ำ.....	206
5.4.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท.....	206
5.4.2 ข้อเสนอแนะพื้นที่โครงข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่หลากหลาย.....	206
5.4.3 แนวความคิดการเชื่อมโยงของการพัฒนาการท่องเที่ยวของ อุทยานประวัติศาสตร์.....	207
5.4.4 ผังแนวคิดในการออกแบบผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่.....	216
5.4.5 การศึกษาความเหมาะสมและแนวความคิดในการพัฒนา.....	219
5.5 ผังแนวคิดในการออกแบบของโครงการ.....	222
5.5.1 ผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่.....	222
5.5.2 แนวคิดในการออกแบบเชื่อมโยงพื้นที่เพื่อการออกแบบ และปรับปรุงภูมิทัศน์.....	223
5.5.3 พื้นที่ออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์.....	224
5.6 เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนามาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ใน การควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการ ท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน.....	225

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.6 เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนามาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน.....	225
5.6.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท.....	225
5.6.2 แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย.....	225
5.6.3 แนวทางการพัฒนาเมืองและมาตรการควบคุมพื้นที่	226
5.6.4 แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนสุโขทัย.....	229
5.6.5 แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนศรีสัชชาลัย..	231
5.7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม.....	234
5.7.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท.....	234
5.8 พัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการใช้สื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว	234
5.8.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท.....	234
5.8.2 แนวคิดการสร้างภาพแทน (Representation).....	235
5.9 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่าง ๆ.....	235
5.10 สรุปแผนงานและโครงการตามการพัฒนาตามผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชาลัย-กำแพงเพชร.....	236
5.10.1 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	236
5.10.2 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชชาลัย.....	237
5.10.3 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร.....	237
5.11 สรุปผลการวิจัย.....	240
5.11.1 ผลการจัดทำผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชชาลัย - กำแพงเพชร.....	240
5.11.2 สรุปแผนงานและโครงการตามการพัฒนาตามผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชาลัย-กำแพงเพชร.....	247
5.11.3 สรุปแผนงานและโครงการตามการพัฒนาตามผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชาลัย.....	249

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.11.4 สรุปลงแผนงานและโครงการตามการพัฒนาตามผังแม่บทบูรณาการ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร.....	251
5.11.5 แนวคิดการบูรณาการโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ.....	253
บรรณานุกรม	267
ภาคผนวก	269
ภาคผนวก ก.....	270
ภาคผนวก ข.....	311
ภาคผนวก ค.....	320
ประวัตินักวิจัย	335

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 ขอบเขตด้านยุทธศาสตร์	3
1.2 ขอบเขตด้านเป้าหมายของผลผลิต	4
1.3 ขอบเขตด้านเป้าหมายของผลลัพธ์	5
2.1 จำนวนประชากร/ครัวเรือน จังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ. 2551-2555	11
2.2 จำนวนประชากร/ครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า เทศบาลเมืองเก่าและเทศบาลตำบลบ้านกล้วย จังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ. 2551-2555	12
2.3 สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2552 - 2554	14
2.4 จำนวนประชากร/ครัวเรือน จังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ. 2551-2555	15
2.5 สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2552 - 2554	17
2.6 สถิติจำนวนประชากรจังหวัดกำแพงเพชร 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2556)	18
2.7 สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ. 2552 - 2554	22
2.8 แสดงตัวอย่างป้ายรวมแหล่งท่องเที่ยว ขนาดของป้ายและตัวอักษร	84
2.9 ผลผลิตและผลลัพธ์ของเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ	114
3.1 แสดงระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย ปีงบประมาณ 25559	121
3.2 แสดงแผนการวิจัย โครงการวิจัยการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ประจำปีงบประมาณ 2559	122
3.3 พื้นที่ดำเนินงานกิจกรรมการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็น	124
3.4 กลุ่มเป้าหมายการมีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัย	124
3.5 กลุ่มเป้าหมายในการสื่อสาร	126
4.1 แสดงผลการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor)	162
5.1 แสดงตัวอย่างแนวคิดการบูรณาการโครงการที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของอพท.	252
5.2 แนวทางของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว	223

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร	2
1.2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยบูรณาการกับกรอบคิดยุทธศาสตร์การวิจัยด้านเศรษฐกิจภาคเหนือ	6
2.1 แสดงพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร จาก การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. (15 กรกฎาคม 2556). โดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	10
2.2 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย “เมืองโบราณสถานที่แสดงภาพของเมืองหลวงสมัยสุโขทัยอย่างสมบูรณ์”	52
2.3 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย “เมืองโบราณที่แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมแบบชนบทและชุมชนเกษตรกรรม	53
2.4 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร “เมืองโบราณที่มีการพัฒนาร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง”	53
2.5 แผนภูมิแสดงการพิจารณาระบบการจัดการเมือง และย่านประวัติศาสตร์	54
2.6 แนวคิดในการวางแผนการจัดการอนุรักษ์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการเชื่อมโยงเมืองเก่า	54
2.7 แสดงขอบเขตการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	55
2.8 แนวถนนพระร่วงจากกำแพงเพชรถึงสวรรคโลก	57
2.9 แสดงแนวทางการออกแบบมุมมองเส้นทางชมทิวทัศน์	78
2.10 แสดงการปลูกต้นไม้ริมถนนและทางจักรยาน	79
2.11 แสดงตัวอย่างพันธุ์ไม้ตามริมทางเท้า	80
2.12 แสดงตัวอย่างพันธุ์ไม้ตามริมถนนและเกาะกลางถนน	80
2.13 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ กิจกรรมและแหล่งชุมชนและขนาดของป้ายและตัวอักษร	83
2.14 มาตรฐานเส้นขอบป้ายสำหรับป้ายจราจรที่มีขนาดที่ใช้กันทั่วไป (เซนติเมตร)	83
2.15 แสดงตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวโบราณทางประวัติศาสตร์และศาสนาขนาดของป้ายและตัวอักษร	86
2.16 แสดงตัวอย่างหลักเกณฑ์และขนาดของการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สาธารณะ	90

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.17 แสดงตัวอย่างของการออกแบบห้องน้ำสำหรับทุกคน	91
2.18 แสดงตัวอย่างหลักเกณฑ์และขนาดของการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่การค้า	92
2.19 แสดงตัวอย่างหลักเกณฑ์และขนาดของการออกแบบทางลาดขอบถนน	93
2.20 แสดงตัวอย่างหลักเกณฑ์และขนาดของการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สัญจร	94
3.1 แสดงกรอบการดำเนินงานโครงการในพื้นที่ต้นแบบ	117
3.2 แสดงกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการวิจัย	118
3.3 แสดงกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพและสุนทรียภาพ	119
3.4 แสดงกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน	120
3.5 Project Process Mapping (กรอบการดำเนินงานโครงการ)	127
3.6 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	128
3.7 ประมวลภาพบรรยากาศประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	128
3.8 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	129
3.9 ประมวลภาพบรรยากาศประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	129
3.10 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	130
3.11 ประมวลภาพบรรยากาศประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	130
3.12 ประมวลภาพบรรยากาศประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	131
3.13 ประมวลภาพบรรยากาศประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	131
3.14 แสดงกิจกรรม ฝึกอบรมให้ความรู้และแนวทางพัฒนาต้นทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	132
3.15 แสดงกิจกรรมงานตลาดทำเสด็จ(1)	132
3.16 แสดงกิจกรรมงานตลาดทำเสด็จ(2)	133
3.17 การประชุมความร่วมมือเพื่อจัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ศูนย์บริการข้อมูลอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย	133
3.18 การประชุมความร่วมมือเพื่อจัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ศูนย์บริการข้อมูลอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย	134

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.19 ภาพประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนแม่บทบูรณาการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ศาลาประชาคม เทศบาลตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559 (1)	134
3.20 ภาพประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนแม่บทบูรณาการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ศาลาประชาคม เทศบาลตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559 (2)	135
3.21 ภาพประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนแม่บทบูรณาการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ศาลาประชาคม เทศบาลตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559 (3)	135
3.22 กิจกรรมการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและบูรณาการการทำงานในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ศาลาประชาคม เทศบาลตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559	136
3.23 ประชุมหารือและสร้างความร่วมมือ มรภ.กำแพงเพชร วันที่ 2 มิถุนายน 2559	136
3.24 การมีส่วนร่วมกิจกรรม วัดพระบรมธาตุนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร	137
3.25 การมีส่วนร่วมกิจกรรม วัดคูยาง จังหวัดกำแพงเพชร	137
3.26 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม (1)	137
3.27 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม (2)	138
3.28 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม (3)	138
3.29 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม (4)	138
3.30 การศึกษาวัฒนธรรมของพื้นที่	139
3.31 การศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์และชุมชนโบราณ	139
3.32 แสดงป้ายเอกลักษณ์ส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่น	140
3.33 แสดงแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวพื้นที่ ศรีสัชนาลัย	140
3.34 แสดงสัญลักษณ์การร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ศึกษา	141
3.35 แสดงตราสัญลักษณ์ประจำพื้นที่ศึกษา	141
3.36 สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	142
3.37 สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	142
3.38 สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	143
3.39 สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	143

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.1 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองสุโขทัย	146
4.2 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองศรีสขนาลัย	147
4.3 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองเมืองกำแพงเพชร	148
4.4 แสดงแบบจำลองการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	167
4.5 แผนที่โบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	171
4.6 ภาพแผนที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย	173
4.7 ภาพแผนที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	175
4.8 แสดงกิจกรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนตลาดวัดตระพังทอง	177
4.9 แสดงพื้นที่มีลักษณะสำคัญทางกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม (1)	178
4.10 แสดงพื้นที่มีลักษณะสำคัญทางกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม (2)	179
4.11 แสดงพื้นที่มีลักษณะสำคัญทางกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม (3)	180
4.12 แสดงงานช่างทองศรีสขนาลัย	181
4.13 แสดงงานช่างเงินศรีสขนาลัย	181
4.14 ประเพณีไหว้พระปรางค์ และตลาดใคร่ ใคร่ค้า ค้า (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุฯ เชียง)	182
4.15 ประเพณีแห่กฐินพระราชทานทางน้ำ/แข่งเรือยาวประเพณี /วัดพระศรีรัตนมหาธาตุฯ เชียง	182
4.16 ตลาดท่าเสด็จ หมู่บ้านพระปรางค์	182
4.17 แสดงถนนคนเดินริมตลิ่ง แลนด์อาร์ต ท่าชัย	183
4.18 แสดงงานประกวดว่าพระร่วง-พระลือ บ้านคูกพัฒนา	183
4.19 แสดงงานประกวดว่าพระร่วง-พระลือ บ้านคูกพัฒนา	184
5.1 ตัวอย่างแนวความคิดการเชื่อมโยงของการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์	207
5.2 แนวความคิดการเชื่อมโยงของการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์	208
5.3 ตัวอย่างการออกแบบพื้นที่สาธารณะให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงในการใช้พื้นที่	209
5.4 ภาพตัวอย่าง การออกแบบพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่สูงสุดในหลากหลายกิจกรรม (1)	210
5.5 ภาพแสดงมุมมอง การเข้าถึงพื้นที่ และความเชื่อมโยงของพื้นที่โครงการ	212
5.6 ตัวอย่าง การออกแบบพื้นที่สาธารณะให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงในการใช้พื้นที่	213
5.7 ตัวอย่างการออกแบบพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่สูงสุดในหลากหลายกิจกรรม	214

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.8 ตัวอย่าง การออกแบบพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน	215
5.9 แนวคิดการออกแบบพื้นที่เชื่อมโยงในโครงการ	215
5.10 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (1)	217
5.11 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (2)	217
5.12 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (3)	218
5.13 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (4)	218
5.14 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (5)	219
5.15 พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวเส้นทางการพัฒนาเส้นทางจักรยาน (1)	221
5.16 พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวเส้นทางการพัฒนาเส้นทางจักรยาน (2)	223
5.17 พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวเส้นทางการพัฒนาเส้นทางจักรยาน (3)	223
5.18 พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวเส้นทางการพัฒนาเส้นทางจักรยาน (4)	224
5.19 แสดงศูนย์กลางมรดกโลกกลุ่มอาเซียน (ASEAN World Heritage Cluster)	239
5.20 แสดง 37 แหล่งมรดกโลกกลุ่มอาเซียน (ASEAN World Heritage Cluster)	239
5.21 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผังแม่บทพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย - ศรีสัชานาลัย - กำแพงเพชร	240
5.22 แสดงผังตำแหน่งโครงการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย	247
5.23 แสดงผังตำแหน่งโครงการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชานาลัย	249
5.24 แสดงผังตำแหน่งโครงการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	251
5.25 แสดงตัวอย่างการออกแบบประชาสัมพันธ์ “งานย้อนอดีตศรีสัชานาลัยนุ่งผ้าไทยใส่เงินทองลายโบราณ”	254
5.26 แสดงตัวอย่างแนวคิดการจัดงาน “ย้อนอดีตศรีสัชานาลัย นุ่งผ้าไทยใส่เงิน ทองลายโบราณ”	254
5.27 ตัวอย่างแนวคิดการจัดงาน “ย้อนอดีตศรีสัชานาลัยนุ่งผ้าไทยใส่เงิน ทองลายโบราณ”	255
5.28 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์	255
5.29 แสดงแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	256
5.30 แสดงขอบเขตชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	257
5.31 แสดงบริบทของการวางมาตรการทางกฎหมายที่เชื่อมโยงกับพัฒนาผังแม่บทที่เหมาะสม	258

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.32 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองสุโขทัย	259
5.33 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองศรีสัชานาลัย	260
5.34 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองเมืองกำแพงเพชร	261
5.35 แสดงแนวคิดในการวางแผนการจัดการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน เพื่อพัฒนาโครงการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชน	262
5.36 แสดงแนวทางการออกแบบของสื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์ชุมชน 1	264
5.37 แสดงแนวทางการออกแบบของสื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์ชุมชน 2	264
5.38 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผังแม่บทพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย -ศรีสัชานาลัย -กำแพงเพชร	269

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

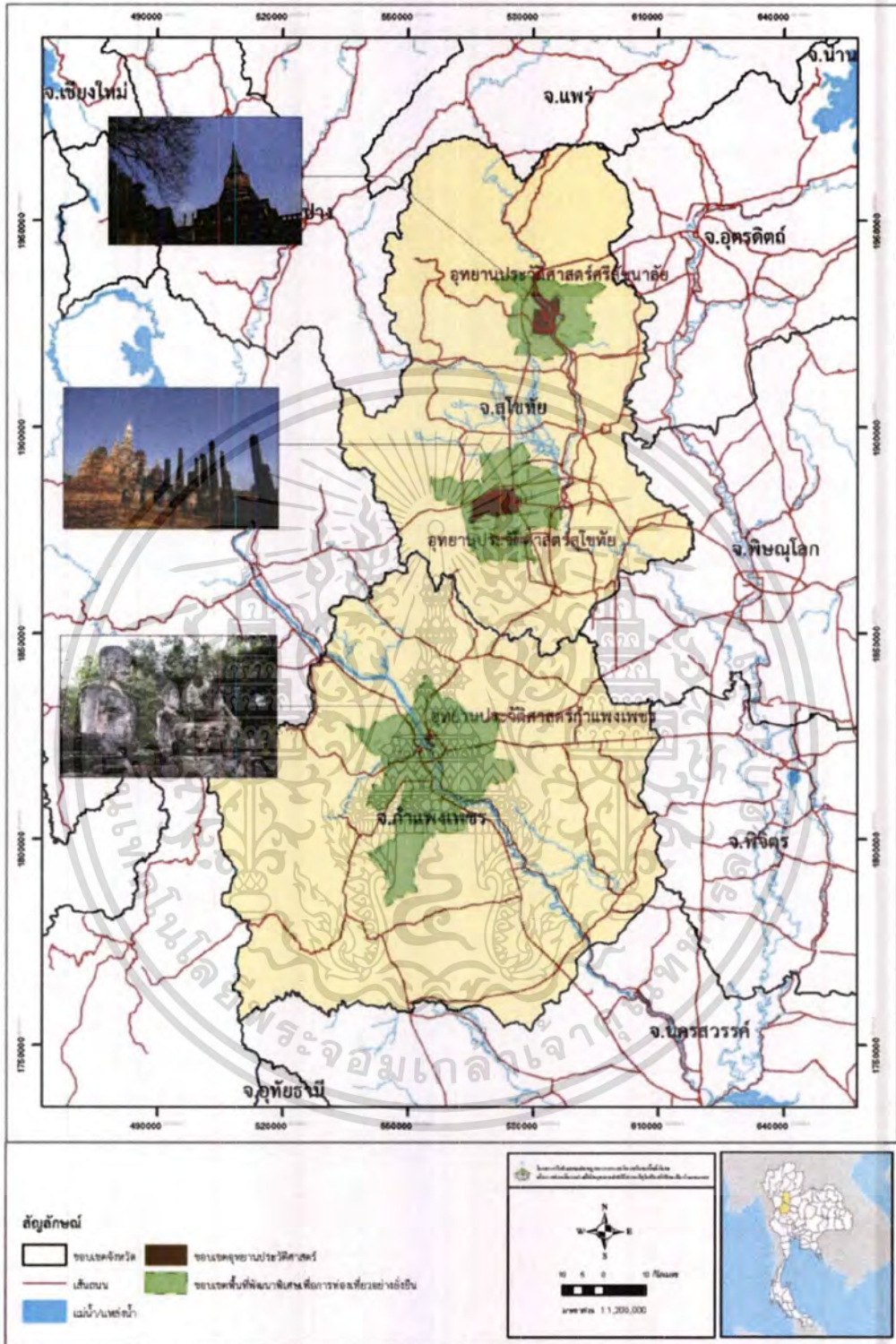
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่เมืองและสิ่งปลูกสร้างเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งกระทบผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อมรดกทางวัฒนธรรมในเขตพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ตลอดจนพื้นที่ชุมชนโบราณต่อเนื่องโดยรอบ ที่มีความโดดเด่น ปรากฏร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีคุณค่าจนกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นเขตโบราณสถานตั้งแต่ พ.ศ. 2518 และต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย เป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารที่สะท้อนมีเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรมที่มีคุณค่ายิ่ง

จากแนวทางการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชนโดยรอบที่ผ่านมา เกิดความไม่สอดคล้องกัน ส่งผลกระทบต่อเชิงลบซึ่งกันและกันจนไม่สามารถประสานการพัฒนาให้เป็นเนื้อเดียวกันได้ ตัวอย่างเช่น การก่อสร้างอาคารหรือต่อเติมอาคารบดบังทัศนียภาพ รูปแบบและสีสนอาคารไม่กลมกลืนแหล่งโบราณสถาน การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณ การขาดมาตรการส่งเสริมให้ภาคเอกชนในการอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าแทนการรื้อถอน หรือการอนุรักษ์ที่ขาดการส่งเสริมความมีชีวิตชีวา การสร้างบรรยากาศและสุนทรียภาพของเมืองประวัติศาสตร์ เป็นต้น

พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,812.16 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 23 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร

เพื่อให้แนวทางการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ตลอดจนพื้นที่ต่อเนื่อง โดยรอบเป็นไปอย่างเหมาะสม มีมาตรการและกลไกการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนทุกรูปแบบ ทั้งชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ เสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมทุกระบวนการพัฒนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น ต่อเนื่องไปจนถึงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มการท่องเที่ยวเป็นแกนแหล่งมรดกประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยพัฒนาศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางมรดกโลกกลุ่มอาเซียน (World Heritage Cluster (ASEAN)) สร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ให้คงไว้ซึ่งความมีคุณค่าสืบต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 1.1 แสดงพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร จาก การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. (15 กรกฎาคม 2556). โดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). สืบค้นจาก http://www.dasta.or.th/th/Sustain/sub_sustain.ph

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor)

1.2.2 ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City)

1.2.3 ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster)

1.2.4 ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจัดทำแนวทางพัฒนา โครงการขยายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ

1.2.5 ศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดมาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน

1.2.6 ศึกษา วิเคราะห์ นวัตกรรมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม

1.2.7 ศึกษาและพัฒนา แนวทางของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

1.2.8 เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่างๆ

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร

ตารางที่ 1.1 ขอบเขตด้านยุทธศาสตร์

เป้าประสงค์เชิงนโยบาย	เป้าหมาย/ ตัวชี้วัด
1. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาระบบสนับสนุนในการผลักดันค่าใช้จ่ายลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา	- มิติของระบบวิจัยที่ได้รับการพัฒนา (2 มิติ ประกอบด้วยมิติทางสังคมและมิติของสถาบัน/ปี)
2. พัฒนาระบบงานวิจัยของประเทศให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้	- เป็นหน่วยงานที่นำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติไปใช้เป็นกรอบการวิจัย
3. บริหารจัดการงานวิจัยและระบบฐานข้อมูลการวิจัยของประเทศอย่างบูรณาการ	- มาตรฐานการวิจัยที่พัฒนาสำเร็จ 1 มาตรฐาน/ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3.2 ขอบเขตด้านเป้าหมายของผลผลิต (output) และตัวชี้วัด

- เป้าหมายของผลผลิต (Output) คือ ได้รับความรู้ในการพัฒนาผังแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจชุมชน และวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบอุทยานทั้ง 3 แห่ง

- ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดทางด้านความพึงพอใจ ของกลุ่มชุมชนที่มีต่อ การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ในด้านรูปแบบการรณรงค์, ความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่มของชุมชน, การมีบทบาทร่วมกันของคนในชุมชน, องค์ความรู้ที่ได้รับจากแผนการวิจัย, รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม, การนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืนอย่างครบวงจร

ตารางที่ 1.2 ขอบเขตด้านเป้าหมายของผลผลิต

ผลผลิต	ตัวชี้วัด		กลุ่มเป้าหมาย
	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ	
องค์ความรู้ในการพัฒนาผังแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจชุมชน และวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบอุทยานทั้ง 3 แห่ง	ทางด้านความพึงพอใจของกลุ่มชุมชนที่มีต่อการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	จำนวนการมีบทบาทร่วมกันของคนในชุมชน	พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

1.3.3 ขอบเขตด้านเป้าหมายของผลลัพธ์ (outcome) และตัวชี้วัด

เป้าหมายของผลลัพธ์ (Outcome) คือ กลุ่มชาวบ้านร่วมบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัยร่วมกับกลุ่มนักวิชาการเรื่องการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวชี้วัด คือ ระดับความพึงพอใจในเรื่อง “การบูรณาการองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของชุมชน” ของกลุ่มชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ มีกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวและพัฒนาชุมชนในแต่ละเขตอุทยานประวัติศาสตร์ฯ และนักวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 แห่งและองค์ความรู้ที่งานวิจัยแต่ละโครงการสร้างเพื่อการ บูรณาการใช้งานของชาวบ้าน

ตารางที่ 1.3 ขอบเขตด้านเป้าหมายของผลลัพธ์

ผลผลิต	ตัวชี้วัด	
	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ
กลุ่มชาวบ้านร่วมบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัยร่วมกับกลุ่มนักวิชาการ เรื่องการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของชุมชน โดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร	ระดับความพึงพอใจในเรื่อง “การบูรณาการองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของชุมชน”	มีกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวและพัฒนาชุมชนในแต่ละเขตอุทยานประวัติศาสตร์ฯ และนักวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 แห่ง และองค์ความรู้ที่งานวิจัยแต่ละโครงการสร้างเพื่อการบูรณาการใช้งานของชาวบ้าน

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

1.4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาปัจจัยและแนวทางในการพัฒนา

- 1.4.1.1 สัมภาษณ์ บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์
- 1.4.1.2 สทนหากลุ่มย่อย (Focus group) ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
- 1.4.1.3 ศึกษาโดยลงพื้นที่ เก็บข้อมูลวิเคราะห์ สังเคราะห์เชิงคุณภาพ

1.4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

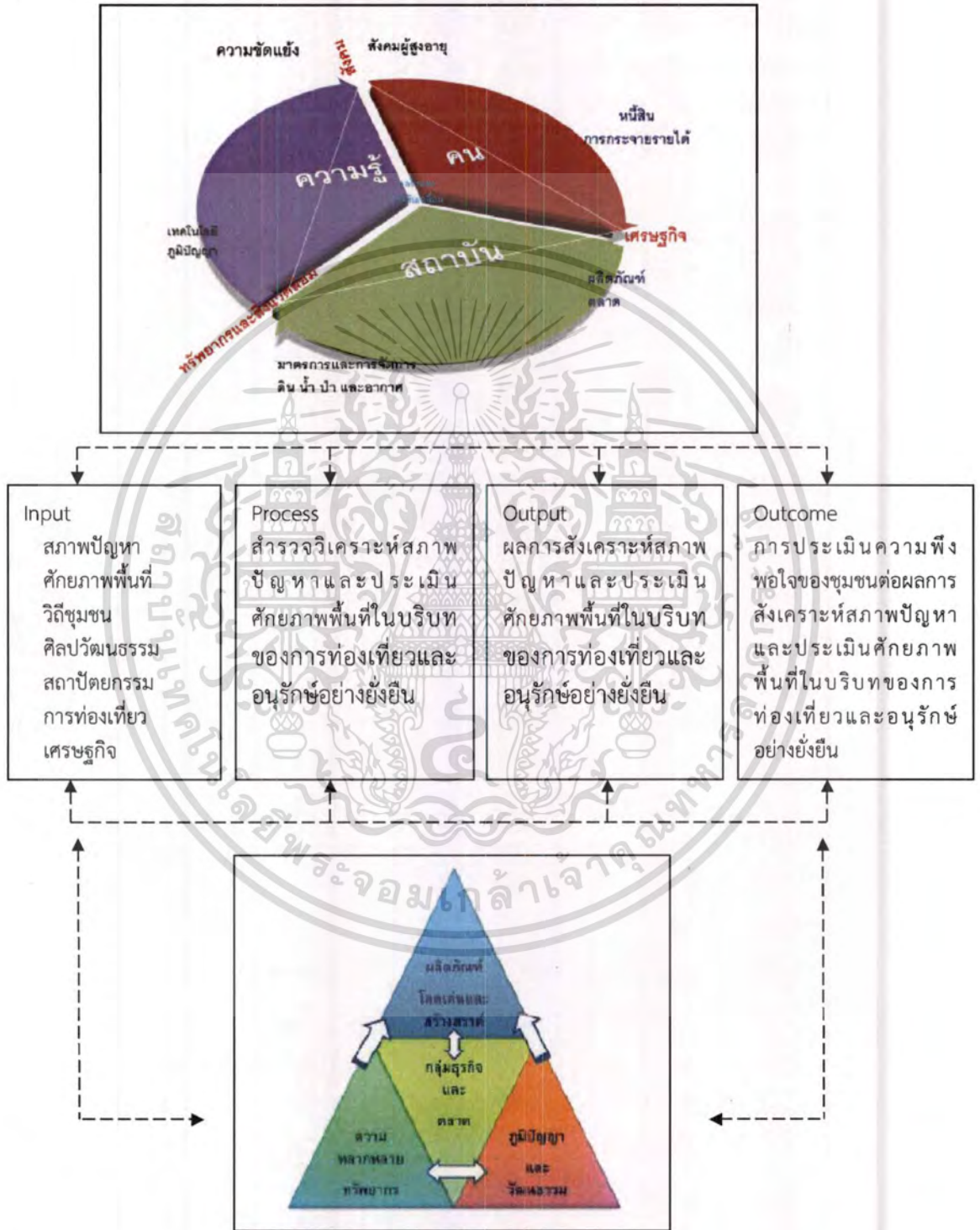
1.4.2.1 ศึกษาความพึงพอใจบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในแนวทางการพัฒนาที่ได้ดำเนินการ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

1.4.2.2 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

1.5.1 ทฤษฎี สมมุติฐาน และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 1.2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยบูรณาการกับกรอบคิดยุทธศาสตร์การวิจัยด้านเศรษฐกิจภาคเหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5.2 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

1.5.2.1 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, น.62) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยที่สุดอย่างยั่งยืนยาว

อุษาวดี พูลพิพัฒน์ผล (2545, น.62) ได้อธิบายลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังต่อไปนี้

1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถมอบประสบการณ์นันทนาการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว

2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) หมายถึงการเน้นคุณภาพของสามส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) หมายถึงความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร

1.5.2.2 การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตนเอง (นิยามของคณะกรรมการโลก ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา World Commission on Environment and Development ในรายงาน Our Common Future 1987 หรือ Brundtland Report) การพัฒนาที่ยั่งยืนรวมความถึง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โครงการพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอะไรที่ไกลกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดี ทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมาและยังทำกันอยู่หลายแห่ง ให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน อยู่ดีกินดี และอยู่เย็นเป็นสุข

1.5.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชุมชนและการดำรงอยู่ของชุมชนในเมืองประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน

1.6 คำสำคัญของงานวิจัย

กาญจนา แก้วเทพ (2538, น. 62) สรุปคำว่า “ชุมชน” (community) จาก Webster’s New World Dictionary หมายถึง

- 1) กลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นหรือในเมืองเดียวกัน ภายใต้กฎหมายเดียวกัน
- 2) อาณาบริเวณหรือเมืองที่มีกลุ่มคนอยู่ร่วมกัน
- 3) กลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ร่วมกันและมีความสนใจในเรื่องต่างๆ คล้ายๆ กัน

ร่วมกัน ความหมายของชุมชนจึงสามารถพิจารณาได้ในหลายมิติ โดยมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพคล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้ที่อาศัยอยู่มีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน รวมทั้ง มีการใช้ทรัพยากรในการผลิตร่วมกัน จึงมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขึ้น โดยมีองค์กรหรือสถาบัน และกฎเกณฑ์ต่างๆ ของชุมชน

กาญจนา แก้วเทพ (2538, น. 62) ได้กล่าวถึง การดำรงอยู่ของชุมชนว่า สามารถพิจารณาได้จากการที่ชุมชนมีแนวทางในการพึ่งพิงตนเอง เป็นตัวของตัวเองในการแก้ปัญหา และเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ จะพยายามหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยมีตัวบ่งชี้ (indicator) ที่จะบอกถึงการดำรงอยู่ของชุมชน คือ

- 1) แรงเกาะเกี่ยวที่อยู่ภายในหรือความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล
- 2) ความเพียงพอในปัจจัยการดำรงชีวิต
- 3) ชุมชนมีความเป็นอิสระในการจัดการและการตัดสินใจ

ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้จะเชื่อมโยงกันอยู่ตลอดเวลา ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอกที่เป็นไปอย่างเท่าเทียมและรู้เท่าทัน สามารถเลือกที่จะรับหรือเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกันและกัน จะช่วยให้ชุมชนดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

ชุมชนในเมืองประวัติศาสตร์ (Historic Town) มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเมืองทั่วไป กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่มีคนพื้นถิ่นอาศัยอยู่ มีการดำเนินชีวิต พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีภายในสังคมของตน ที่ปรับให้เข้ากับสภาพพื้นที่ มีพัฒนาการมายาวนานหลายยุคสมัยอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีคุณค่าภายใต้องค์ประกอบของเมือง เช่น ถนนหนทาง ที่วางภายในเมือง ตลอดจนสถาปัตยกรรมที่มีความหมายต่อผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งได้ประกอบกันเป็น

ธนภณ วัฒนกุล (2550, น. 62) ภูมิทัศน์ของเมืองเก่าที่มีความงดงามและน่าสนใจ พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ (historical area) จึงเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งความทรงจำของชาติ ที่คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ในการใช้ชีวิตร่วมกันกับสภาพแวดล้อมของโบราณสถาน ทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทางประเพณี ทางวัฒนธรรมและการเมือง ทั้งของคนในชุมชนและนอกชุมชน มีการสัญจรและทำกิจกรรมผสมผสานระหว่างคนในและนอกพื้นที่โบราณสถาน สามารถทำให้โบราณสถานมีคุณค่าในความเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชาติ ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และช่วยให้พื้นที่แห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในแต่ละยุคสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.7.1 สามารถเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในเชิงการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน
- 1.7.2 ชุมชนมีแนวทางในการดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน
- 1.7.3 มีการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ โดยมีเอกสารหลักฐานแสดงให้เห็นชัดเจนว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับคุณค่าหรือเอกลักษณ์เฉพาะตัวของพื้นที่นั้นๆ ไม่น้อยกว่า 2 ชิ้นงาน
- 1.7.4 เป็นต้นแบบให้กับชุมชนเมืองที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใกล้เคียงกันได้ ทั้งภายในประเทศ และประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า และกัมพูชา เป็นต้น
- 1.7.5 เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับนานาชาติที่มีค่าดัชนีอ้างอิง (SJR หรือ ISI)

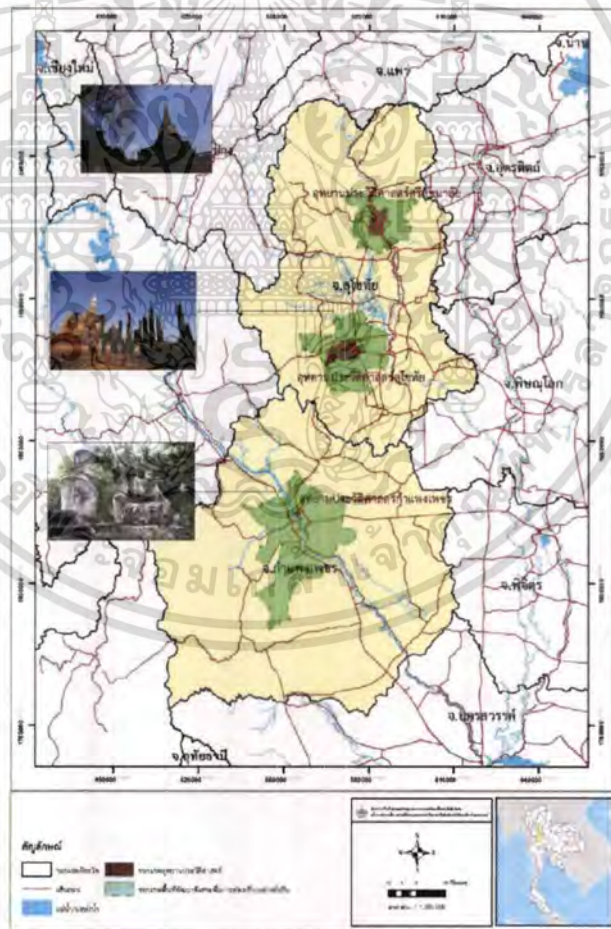

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม

เพื่อให้แนวทางการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ตลอดจนพื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบเป็นไปอย่างเหมาะสม มีมาตรการและกลไกการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนทุกรูปแบบ ทั้งชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ เสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมทุกระบวนการพัฒนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น ต่อเนื่องไปจนถึงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มการท่องเที่ยว เป็นแกนแหล่งมรดกประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยพัฒนาศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางมรดกโลกกลุ่มอาเซียน (World Heritage Cluster (ASEAN)) สร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ให้คงไว้ซึ่งความมีคุณค่าสืบต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 2.1 แสดงพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร จาก การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. (15 กรกฎาคม 2556). โดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). สืบค้นจาก http://www.dasta.or.th/th/Sustain/sub_sustain.php

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่เป็นการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1 ศึกษาผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor)

การศึกษาผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เป็นการทบทวน แนวคิด แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เพื่อหาความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับต่างๆ

2.1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

2.1.1.1 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1) ประชากร

จังหวัดสุโขทัยในปี พ.ศ.2555 มีประชากรทั้งสิ้น 3,012,513 คน จำนวน 963,582 ครัวเรือน แยกเป็นชาย 1,470,476 คน และหญิง 1,542,037 คน ดังตารางที่ 2.1-2.4

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากร/ครัวเรือน จังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ.2551-2555

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร			ครัวเรือน (หลัง)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	
2551	294,657	309,160	603,817	186,214
2552	294,276	308,537	602,813	189,288
2553	293,929	307,849	601,778	192,669
2554	293,624	307,880	601,504	196,052
2555	293,990	308,611	602,601	199,359
รวม	1,470,476	1,542,037	3,012,513	963,582

ที่มา : รายงานสถิติจำนวนประชากร. (15 กรกฎาคม 2556). โดย กระทรวงมหาดไทย.

สืบค้นจาก<http://stat.dopa.go.th/xstat>

ในพื้นที่ดำเนินการศึกษา ครอบคลุมพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า เทศบาลตำบลเมืองเก่า และเทศบาลตำบลบ้านกล้วยมีประชากร ดังนี้

- องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า มีจำนวนชุมชน 11 หมู่บ้าน มีประชากรในเขตเทศบาลในปี พ.ศ.2555 จำนวน 10,045 คน ในจำนวน 3,614 ครัวเรือน
- เทศบาลตำบลเมืองเก่า มีจำนวนชุมชน 12 ชุมชน มีประชากรในเขตเทศบาลในปี พ.ศ.2555 จำนวน 7,405 คน ในจำนวน 2,394 ครัวเรือน
- เทศบาลตำบลบ้านกล้วย มีจำนวนชุมชน 14 ชุมชน มีประชากรในเขตเทศบาลในปี พ.ศ.2555 จำนวน 17,026 คน ในจำนวน 6,195 ครัวเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากร/ครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า เทศบาลเมืองเก่า และ เทศบาลตำบลบ้านกล้วย จังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ.2551-2555

ปี พ.ศ.	เทศบาล					
	องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า		เทศบาลตำบลเมืองเก่า		เทศบาลตำบลบ้านกล้วย	
	จำนวน ประชากร	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร	จำนวน ครัวเรือน
2551	9,985	3,383	7,497	2,234		
2552	9,963	3,444	7,458	2,295	17,155	5,793
2553	9,963	3,506	7,458	2,295	17,026	5,939
2554	10,028	3,555	7,337	2,358	17,025	6,081
2555	10,045	3,614	7,405	2,394	17,026	6,195

ที่มา : รายงานสถิติจำนวนประชากร. (15 กรกฎาคม 2556). โดย กระทรวงมหาดไทย.
สืบค้นจาก<http://stat.dopa.go.th/xstat>

2) สภาพสังคมและวิถีชีวิต

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสุโขทัยสืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้ โดยมีขบขธรรมนิยม ประเพณี ตลอดจนสำเนียงภาษาถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีประชากรย้ายถิ่นมาจากจังหวัดอื่นๆ ไม่มากนัก นอกจากนี้เป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นชาวไทยภูเขา ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง เย้า และลีซู ส่วนหนึ่งอาศัยในดินแดนนี้มานานแล้ว และอีกส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดลำปาง น่าน พะเยา เชียงราย แพร่ ตาก และเพชรบูรณ์ ปัจจุบันคนไทยกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านแก่ง และตำบลแม่สา อำเภอศรีสัชนาลัย

3) สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

เทศบาลตำบลบ้านกล้วย มีจำนวนครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ 3,516 ครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้ 2,436 ครัวเรือน ไฟฟ้าที่ผลิตโดยการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค คิดเป็น ร้อยละ 73 ของพื้นที่มีจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ 4,338 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ 1,614 ครัวเรือน

เทศบาลตำบลเมืองเก่า มีจำนวนครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ 2,124 ครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้ 60 ครัวเรือน ไฟฟ้าที่ผลิตโดยการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคิดเป็น ร้อยละ 100 ของพื้นที่มีจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ 2,359 ครัวเรือน

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า ไฟฟ้าที่ผลิตโดยการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่มีจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ 3,613 ครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ 12 ครัวเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) การคมนาคม

ทางรถยนต์ จากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้ 2 เส้นทาง คือ จากทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านจังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 101 ผ่านอำเภอพรานกระต่าย อำเภอศรีมาตเข้าสู่จังหวัดสุโขทัย รวมระยะทาง 440 กิโลเมตร และจากทางหลวงหมายเลข 1 ไปจนถึงประมาณกิโลเมตรที่ 50 บริเวณแยกอำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วเข้าสู่เส้นทางหลวงหมายเลข 32 ผ่านพระนครศรีอยุธยามุ่งสู่นครสวรรค์แล้วเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 117 ตรงเข้าพิษณุโลก ก่อนจะเปลี่ยนไปใช้ทางหลวงหมายเลข 12 เข้าสู่จังหวัดสุโขทัย รวมระยะทาง 427 กิโลเมตร

ทางรถไฟ การรถไฟแห่งประเทศไทย มีขบวนรถด่วนและรถเร็วออกจากสถานีรถไฟหัวลำโพงไปลงที่สถานีสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก ทุกวันนอกจากนี้ ยังมีขบวนรถด่วน และรถเร็วออกจากสถานีรถไฟหัวลำโพงไปลงที่พิษณุโลกแล้วให้เดินทางต่อโดยรถประจำทางไปสุโขทัยอีกประมาณ 59 กิโลเมตร

ทางเครื่องบิน สนามบินสุโขทัยตั้งอยู่ในเขต 3 ตำบล คือ ต.ท่าทอง ต.คลองกระจง และ ต.ย่านยาว อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย มีเนื้อที่ 2,000 ไร่ เริ่มดำเนินการก่อสร้างเมื่อปีที่ 2535 และเปิดให้บริการในปี พ.ศ.2539 ในเส้นทางกรุงเทพฯ-สุโขทัย-เชียงใหม่ เมื่อ 12 เมษายน 2539 และสุโขทัย-เสียมราฐ (นครวัด) เมื่อ 28 มีนาคม 2543 โดยใช้เครื่องบิน ATR 72-200 ขนาด 70 ที่นั่ง การออกแบบอาคารผู้โดยสารเป็นลักษณะทรงไทย เปิดโล่งตามศิลปะสุโขทัยโบราณ เพื่อความกลมกลืนและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย โดยตัวอาคารสามารถรองรับผู้โดยสารทั้งขาเข้าและขาออกอาคารละ 150 คน ปัจจุบันทางวิ่ง (Runway) ยาว 2,300 เมตร กว้าง 45 เมตร รองรับน้ำหนักได้ 45 ตัน

5) การท่องเที่ยว

สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยในปี 2554 มีจำนวนลดลงจากปี 2553 โดยลดลงทั้งนักท่องเที่ยวทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ การเดินทางแต่ละครั้ง นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 1.89 วัน และจากจำนวนนักท่องเที่ยว ที่พัก และการใช้จ่ายแต่ละวันประมาณ 1,232 บาท ก่อให้เกิดรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวน 1,401 ล้านบาท

ส่วนด้านสถานการณ์การพักผ่อน พบว่าจำนวนห้องพักในจังหวัดสุโขทัยมีจำนวน 2,136 ห้อง เพิ่มขึ้นจากปี 2553 จาก 2,017 ห้องในปี และอัตราการเข้าพักเฉลี่ยทั้งปีเท่ากับ 37.94 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2553 นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยในสถานพักผ่อนเป็น 1.89 วัน

ตารางที่ 2.3 สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดสุโขทัย พ.ศ.2552 - 2554

รายการ	2552 (2009)	2553 (2010)	2554 (2011)
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	656,015	810,620	784,555
ชาวไทย	451,558	599,468	592,599
ชาวต่างประเทศ	204,457	211,152	191,956
จำนวนนักท่องเที่ยว	401,445	526,810	501,548
ชาวไทย	311,768	418,609	408,572
ชาวต่างประเทศ	89,677	108,201	92,976
นักท่องเที่ยว	846	816	816
ชาวไทย	743	688	712
ชาวต่างประเทศ	972	1,040	1,010
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)			
ผู้เยี่ยมเยือน	1,108	1,492	1,401
ชาวไทย	653	980	960
ชาวต่างประเทศ	455	512	441
สถานประกอบการที่พักแรม			
จำนวนห้อง	1,412	2,017	2,136
อัตราการเข้าพัก (%)	40.07	37.45	37.94
จำนวนผู้เข้าพักแรม	365,337	476,967	443,938
ชาวไทย	276,652	383,228	357,576
ชาวต่างประเทศ	88,685	93,739	86,362

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
รวบรวมโดย : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.1.2 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

1) ประชากร

จังหวัดสุโขทัยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ 84 ตำบล 843 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จำนวน 91 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 18 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 70 แห่ง จังหวัดสุโขทัยในปี พ.ศ. 2555 มีประชากรทั้งสิ้น คน จำนวน 963,582 คน ชาย 1,470,476 คน และหญิง 1,542,037 คน ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 จำนวนประชากร/ครัวเรือน จังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ.2551-2555

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร			ครัวเรือน (หลัง)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	
2551	294,657	309,160	603,817	186,214
2552	294,276	308,537	602,813	189,288
2553	293,929	307,849	601,778	192,669
2554	293,624	307,880	601,504	196,052
2555	293,990	308,611	602,601	199,359
รวม	1,470,476	1,542,037	3,012,513	963,582

ที่มา : รายงานสถิติจำนวนประชากร. (15 กรกฎาคม 2556). โดย กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก <http://stat.dopa.go.th/xstat>

ในพื้นที่ดำเนินการศึกษาผังแม่บทการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ตั้งอยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ มีประชากร ดังนี้

- เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย มีจำนวนชุมชน 19 ชุมชน มีประชากรในเขตเทศบาลในปี พ.ศ.2555 จำนวน 15,808 คน ในจำนวน 5,251 ครัวเรือน
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ มีจำนวนหมู่บ้าน 9 หมู่บ้าน มีประชากรในเขตเทศบาลในปี พ.ศ.2555 จำนวน คน ในจำนวน ครัวเรือน

2) สภาพสังคมและวิถีชีวิต

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสุโขทัยสืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้ โดยมีขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนสำเนียงภาษาถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีประชากรย้ายถิ่นมาจากจังหวัดอื่นๆ ไม่มากนัก นอกจากนี้เป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นชาวไทยภูเขา ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง เย้า และลีซู ส่วนหนึ่งอาศัยในดินแดนนี้มานานแล้ว และอีกส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดลำปาง น่าน พะเยา เชียงราย แพร่ ตาก และเพชรบูรณ์ ปัจจุบันคนไทยกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านแก่ง และตำบลแม่สำ อำเภอศรีสัชนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

เทศบาลเมืองศรีสะเกษ มีจำนวนครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ 4,818 ครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้ 377 ครัวเรือน ไฟฟ้าที่ผลิตโดยการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคิดเป็นร้อยละ 90 ของพื้นที่ที่มีจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ 5,176 ครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ 19 ครัวเรือน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ จำนวนครัวเรือนมีน้ำประปาใช้ 1,774 ครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้ 10 ครัวเรือน ไฟฟ้าที่ผลิตโดยการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่ และจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ 1,784 ครัวเรือน

4) การคมนาคม

ทางรถยนต์ จากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้ 2 เส้นทางคือ จากทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านจังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 101 ผ่านอำเภอพรานกระต่าย อำเภอกีรีมาศเข้าสู่จังหวัดสุโขทัย รวมระยะทาง 440 กิโลเมตร และ จากทางหลวงหมายเลข 1 ไปจนถึงประมาณกิโลเมตรที่ 50 บริเวณแยกอำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วเข้าเส้นทางหลวงหมายเลข 32 ผ่านพระนครศรีอยุธยามุ่งสู่นครสวรรค์แล้วเข้าทางหลวงหมายเลข 117 ตรงเข้าพิษณุโลก ก่อนจะเปลี่ยนไปใช้ทางหลวงหมายเลข 12 เข้าสู่จังหวัดสุโขทัย รวมระยะทาง 427 กิโลเมตร

ทางรถไฟ การรถไฟแห่งประเทศไทย มีขบวนรถด่วนและรถเร็วออกจากสถานีรถไฟหัวลำโพงไปลงที่สถานีสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก ทุกวันนอกจากนี้ ยังมีขบวนรถด่วน และรถเร็วออกจากสถานีรถไฟหัวลำโพงไปลงที่พิษณุโลกแล้วให้เดินทางต่อโดยรถประจำทางไปสุโขทัยอีกประมาณ 59 กิโลเมตร

ทางเครื่องบิน สนามบินสุโขทัยตั้งอยู่ในเขต 3 ตำบล คือ ต.ท่าทอง ต.คลองกระจง และ ต.ย่านยาว อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย มีเนื้อที่ 2,000 ไร่ เริ่มดำเนินการก่อสร้างเมื่อปี 2535 และเปิดให้บริการในปี พ.ศ.2539 ในเส้นทางกรุงเทพฯ-สุโขทัย-เชียงใหม่ เมื่อ 12 เมษายน 2539 และสุโขทัย-เสียมราฐ (นครวัด) เมื่อ 28 มีนาคม 2543 โดยใช้เครื่องบิน ATR 72-200 ขนาด 70 ที่นั่ง การออกแบบอาคารผู้โดยสารเป็นลักษณะทรงไทย เปิดโล่งตามศิลปะสุโขทัยโบราณ เพื่อความกลมกลืนและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย โดยตัวอาคารสามารถรองรับผู้โดยสารทั้งขาเข้าและขาออกอาคารละ 150 คน ปัจจุบันทางวิ่ง (Runway) ยาว 2,300 เมตร กว้าง 45 เมตร รองรับน้ำหนักได้ 45ตัน

5) การท่องเที่ยว

สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยในปี 2554 มีจำนวนลดลงจากปี 2553 โดยลดลงทั้งนักท่องเที่ยวทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ

ด้านสถานการณ์การพักรม พบว่าจำนวนห้องพักในจังหวัดสุโขทัย มีจำนวน 2,136 ห้อง เพิ่มขึ้นจากปี 2553 จาก 2,017 ห้องในปี และอัตราการเข้าพักเฉลี่ยทั้งปีเท่ากับ 37.94 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก ปี 2553 นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยในสถานพักรมเป็น 1.89 วัน

ตารางที่ 2.5 สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดสุโขทัย พ.ศ.2552 - 2554

รายการ	2552 (2009)	2553 (2010)	2554 (2011)
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	656,015	810,620	784,555
ชาวไทย	451,558	599,468	592,599
ชาวต่างประเทศ	204,457	211,152	191,956
จำนวนนักท่องเที่ยว	401,445	526,810	501,548
ชาวไทย	311,768	418,609	408,572
ชาวต่างประเทศ	89,677	108,201	92,976
นักทัศนอาจร	846	816	816
ชาวไทย	743	688	712
ชาวต่างประเทศ	972	1,040	1,010
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)			
ผู้เยี่ยมเยือน	1,108	1,492	1,401
ชาวไทย	653	980	960
ชาวต่างประเทศ	455	512	441
สถานประกอบการที่พักแรม			
จำนวนห้อง	1,412	2,017	2,136
อัตราการเข้าพัก (%)	40.07	37.45	37.94
จำนวนผู้เข้าพักแรม	365,337	476,967	443,938
ชาวไทย	276,652	383,228	357,576
ชาวต่างประเทศ	88,685	93,739	86,362

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
รวบรวมโดย : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.1.3 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร

1) ประชากร

จังหวัดกำแพงเพชรแบ่งเขตการปกครองเป็น 11 อำเภอ 78 ตำบล (รวมตำบลในเมือง) 956 หมู่บ้าน ด้านการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง เทศบาลตำบล 21 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 65 แห่ง

จังหวัดกำแพงเพชร มีประชากรทั้งสิ้น คน แยกเป็นชาย 366,764 คน และหญิง 728,631 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556)

ปัจจุบันเทศบาลตำบลนครชุม มีพื้นที่ทั้งหมด 3.5 ตารางกิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น 10,215 คน แบ่งเป็นชาย 4,970 คน และหญิง 5,245 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,417 ครัวเรือน (ข้อมูลเดือนธันวาคม 2556)

ตารางที่ 2.6 สถิติจำนวนประชากรจังหวัดกำแพงเพชร 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ.2552 – พ.ศ.2556)

ปี พ.ศ.	พื้นที่	ประชากรชาย (คน)	ประชากรหญิง (คน)	ประชากรรวม (คน)	จำนวนบ้าน (หลัง)
2552	จังหวัดกำแพงเพชร	361,792	365,054	726,846	231,227
	อำเภอเมืองกำแพงเพชร	67,387	68,148	135,535	43,973
	เทศบาลตำบลนครชุม	4,871	5,093	9,964	3,935
2553	จังหวัดกำแพงเพชร	361,676	365,417	727,093	236,704
	อำเภอเมืองกำแพงเพชร	67,662	68,483	136,145	44,857
	เทศบาลตำบลนครชุม	4,903	5,144	10,047	4,067
2554	จังหวัดกำแพงเพชร	360,906	365,103	726,009	242,029
	อำเภอเมืองกำแพงเพชร	67,580	68,471	136,051	45,781
	เทศบาลตำบลนครชุม	4,918	5,129	10,047	4,158
2555	จังหวัดกำแพงเพชร	361,511	366,044	727,555	247,772
	อำเภอเมืองกำแพงเพชร	67,723	68,780	136,503	46,810
	เทศบาลตำบลนครชุม	4,924	5,167	10,091	4,284
2556	จังหวัดกำแพงเพชร	361,867	366,764	728,631	253,170
	อำเภอเมืองกำแพงเพชร	67,831	69,016	136,847	47,674
	เทศบาลตำบลนครชุม	4,970	5,245	10,215	4,417

ที่มา : รายงานสถิติจำนวนประชากร. (15 กรกฎาคม 2556). โดย กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก <http://stat.dopa.go.th/xstat>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) สภาพสังคมและวิถีชีวิต

โครงการตั้งอยู่ในพื้นที่ปกครองของจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชรส่วนใหญ่จะมีอาชีพทางการค้า อุตสาหกรรม และรับราชการ สำหรับในด้านการเกษตรกรรมในท้องถิ่น จะมีพื้นที่ทางเกษตรจำนวนน้อย ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ คือ การปลูกข้าว ถั่วเขียว และถั่วเหลือง เป็นต้น ทั้งนี้ การพาณิชย์กรรมและการบริการในเขตเทศบาล มีสถานบริการน้ำมัน 9 แห่ง ตลาดสด 5 แห่ง ร้านค้าทั่วไป 741 แห่ง สถานธนาบาล 1 แห่ง โรงฆ่าสัตว์ 1 แห่ง โรงแรม 5 แห่ง จำนวนห้องพักรวม 220 ห้อง ธนาคาร 9 แห่ง โรงภาพยนตร์ 1 แห่ง และสถานที่จำหน่ายอาหารตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข 415 แห่ง และการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาล มีจำนวนทั้งสิ้น 34 แห่ง

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร มีจำนวน 18 ชุมชน จำนวนบ้าน 4,573 หลัง และมีจำนวนประชากรในชุมชน รวม 17,988 คน และประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.80 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล มีวัด จำนวน 5 วัด ผู้นำถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 0.07 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล และผู้นำถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.11 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตจังหวัดกำแพงเพชร มีโบสถ์คริสต์ จำนวน 1 แห่ง สำหรับด้านการศึกษาในเขตเทศบาลเมือง มีสถานศึกษารวมทั้งหมด จำนวน 14 โรงเรียน

สำหรับเทศบาลตำบลนครชุม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ทั้งค้าปลีกและค้าส่ง รองลงมาเป็นการประกอบอาชีพรับจ้าง มีเพียงส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยย่านพาณิชย์กรรมประกอบด้วยร้านค้าของชำเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีร้านค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ร้านเสื้อผ้า เป็นต้น มีสถานประกอบการ ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ตลาดเอกชน และโรงฆ่าสัตว์

เทศบาลตำบลนครชุม เป็นที่ตั้งของเมืองนครชุม ซึ่งเป็นเมืองลูกหลวงในสมัยสุโขทัย มีโบราณสถานหลายแห่งที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ เช่น วัดพระบรมธาตุ บ้านห้าง ร.5 ป้อมทุ่งเศรษฐี เจดีย์กลางทุ่ง(มีชื่อเสียงทางด้านกรพระเครื่องพระขุมกอ)

3) สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

การไฟฟ้าภูมิภาคจังหวัดกำแพงเพชร เป็นผู้ให้บริการด้านการไฟฟ้าแสงสว่างทั้งหมดในเขตเทศบาล โดยรับกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก มีผู้ใช้บริการไฟฟ้าอยู่จำนวนกว่า 1,008 ราย ใช้กระแสไฟฟ้าสูง 10 เมกะวัตต์ สำหรับเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ซึ่งเป็นผู้ให้บริการไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะในเขตเทศบาลทั้งหมด โดยเฉพาะในบริเวณถนน จุดตัดของถนน และสวนสาธารณะ มีจำนวนหลอดไฟ 2,775 ชุด ครอบคลุมถนน ซอยต่างๆ จำนวน 201 สาย

ประชาชนในเขตเทศบาลนครชุม ได้รับการบริการไฟฟ้าจาก การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทั่วทุกครัวเรือน มีไฟฟ้าสาธารณะที่ติดตั้งบริเวณถนนสาธารณะในเขตเทศบาลนครชุม ซึ่งอำนวยความสะดวกในการคมนาคมในเวลาากลางคืน แต่ยังไม่ครอบคลุมทั้งเทศบาลนครชุม โดยได้รับกระแสไฟฟ้าจากแหล่งกำเนิดของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก ซึ่งจ่ายไฟฟ้าให้กับสถานีไฟฟ้าย่อย คือ สถานีควบคุมการจ่ายไฟฟ้ากำแพงเพชร ซึ่งอยู่ในเขตความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดกำแพงเพชร มีกำลังผลิตรวมเท่ากับ 100 เมกะวัตต์ ปัจจุบันทำการจ่ายไฟฟ้าสูงสุด เท่ากับ 35 เมกะวัตต์ ซึ่งจะสามารถให้บริการไฟฟ้าเพิ่มได้อีก 65 เมกะวัตต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันการประปากำแพงเพชร เป็นผู้ให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนในเขตเทศบาลเกือบทั้งหมด ซึ่งมีพื้นที่ในการให้บริการ รวม 45 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย อำเภอเมือง กำแพงเพชร อำเภอพรานกระต่าย อำเภอลานกระบือ อำเภอลองลาน ตำบลคลองน้ำไหล ตำบลนครชุม ตำบลปากดง ตำบลอ่างทอง และตำบล หนองปลิง ซึ่งมีจำนวนผู้ใช้น้ำ 22,781 ราย มีกำลังการผลิต 940 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง โดยใช้แหล่งน้ำดิบที่นำมาใช้ในการผลิต คือ แม่น้ำปิง คลองน้ำไหล และน้ำบาดาล โดยมีจำนวนผู้ใช้น้ำเมื่อปี พ.ศ.2545 จำนวน 10,415ครัวเรือน อัตราการใช้น้ำ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จากแหล่งน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปา และในปัจจุบันมีปริมาณน้ำที่ผลิตจ่าย 20,354 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน มีปริมาณน้ำที่จำหน่าย 14,800 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน ซึ่งเพียงพอกับการให้บริการในพื้นที่รับผิดชอบ มีอัตราการสูญเสียน้ำประมาณ 5,554 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน ของปริมาณน้ำที่รับมา คิดเป็นร้อยละ 27.70 ของปริมาณน้ำที่รับมา/เดือน แต่ยังมีประชาชนบางส่วนของพื้นที่เขตเทศบาลยังใช้น้ำจากบ่อบาดาล และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (ที่มา : ข้อมูลจากการประปาส่วนภูมิภาค สาขากำแพงเพชร, พฤษภาคม 2557)

นอกจากนี้การให้บริการระบบประปาในเขตเทศบาลนครชุมได้รับการบริการจากการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งยังไม่ครอบคลุมทั้งเทศบาลนครชุม การผลิตและจ่ายน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดกำแพงเพชรนั้น มีแหล่งผลิตน้ำอยู่ในเขตตำบลหนองปลิง ห่างจากตัวเมืองกำแพงเพชร 3 กิโลเมตร

4) การคมนาคม

การคมนาคมทางรถยนต์จากกรุงเทพมหานครมายังจังหวัดกำแพงเพชรใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 32 ผ่านจังหวัดอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี นครสวรรค์ เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 1 ถึงจังหวัดกำแพงเพชร รวมระยะทาง 358 กิโลเมตร และมีรถโดยสารประจำทาง บริษัทขนส่งจำกัด เปิดบริการเดินรถกรุงเทพมหานคร - กำแพงเพชร ทุกวัน

สำหรับการคมนาคมภายในเขตเทศบาลกับเขตติดต่อใกล้เคียง อำเภอใกล้เคียง และจังหวัดอื่นๆ นั้น สามารถติดต่อได้ 2 ทาง คือ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) เข้าสู่เขตเทศบาลและไปยังอำเภอพรานกระต่าย และจังหวัดสุโขทัย

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 115 (ตอนเลี้ยงเมือง) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ทางตะวันออกผ่านบริเวณด้านใต้สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร และข้ามแม่น้ำปิง ไปตัดกับทางหลวงหมายเลข 1084 ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 115 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 ทางตอนเหนือ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1084 ไปอำเภอขามเฒ่าสุโขทัย โดยเดินทางไปทางทิศใต้ของเทศบาล

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1079 เลียบแม่น้ำปิงไปทางทิศเหนือ ไปทางตำบลหนองปลิงและสามารถต่อไปถึงจังหวัดตาก และจังหวัดสุโขทัย

สำหรับเทศบาลตำบลนครชุม มีการคมนาคมที่สะดวกและคล่องตัว เนื่องจากมีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดผ่านถึง 4 สาย ทำให้สามารถติดต่อกับอำเภอและจังหวัดอื่นๆ ได้ง่าย ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 เดินทางไปยังจังหวัดตาก หรือจังหวัดนครสวรรค์ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 เดินทางไปยังอำเภอเมือง ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1078 เดินทางไปยังอำเภอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมืองและทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1116 เดินทางไปยังตำบลท่าขุนราม และยังเป็นที่ตั้งของสถานีขนส่งจังหวัดกำแพงอีกด้วย ส่วนถนนที่ใช้ติดต่อกันในเทศบาลนครชุมเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลูกรังในบางสายซึ่งสภาพการจราจรในเขตเทศบาลตำบลนครชุม ประชาชนสามารถสัญจรไปมาได้อย่างสะดวกไม่ติดขัด เนื่องจากมีถนนและซอยที่สามารถเดินทางเชื่อมโยงได้ทุกเส้นทาง รวมทั้งมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ถนนกำแพงเพชร และทางหลวงจังหวัด ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง จึงทำให้ประชาชนสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ทางน้ำ สามารถเดินทางติดต่อกับพื้นที่ตำบล และอำเภอใกล้เคียงกับเทศบาลได้ โดยเฉพาะเขตชุมชนที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำปิงที่ห่างออกไป และใช้เรือติดเครื่องยนต์ขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ประชาชนจะไม่นิยมเดินทางเรือเพื่อติดต่อกับชุมชนที่อยู่ไกลออกไปจากเขตเทศบาล และในเขตเทศบาลมีสะพาน 3 สะพาน (สะพานหลัก) คือ

- (1) สะพานข้ามแม่น้ำปิง
- (2) สะพานข้ามคลองท่อทองแดง
- (3) สะพานข้ามคูเมือง

ดังนั้น จังหวัดกำแพงเพชรมีการคมนาคมทางถนนซึ่งมีความสะดวกและรวดเร็วกว่า เพราะฉะนั้นการคมนาคมระหว่างตัวจังหวัดกับอำเภอได้มีถนนลาดยางเชื่อมต่อถึงกัน

5) การท่องเที่ยว

ภาพการณ์ท่องเที่ยวในภาพรวมของจังหวัดกำแพงเพชร ยังคงอยู่ในช่วงขาขึ้น โดยมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามถึงแม้โดยภาพรวมอัตราการเติบโตจะอยู่ในทิศทางบวกแต่จะพบว่ามีเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้นที่มีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มขึ้น ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลับมีแนวโน้มลดลง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมาจากวิกฤติการณ์ทางการเมือง และปัญหาการก่ออาชญากรรม เป็นต้น ทั้งนี้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลุ่มหลักๆ ที่เข้าไปท่องเที่ยวในจังหวัดยังคงเป็นกลุ่มประเทศจากทางยุโรป และประเทศญี่ปุ่น แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมอันดับต้นๆ ยังคงเป็นอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร สิริจิตอุทยาน และอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองลาน ตามลำดับ

สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชรในปี พ.ศ.2554 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2553 โดยเพิ่มขึ้นเฉพาะนักท่องเที่ยวในประเทศไทย แต่พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศในปี พ.ศ.2554 กลับมีจำนวนลดลงจากปี พ.ศ.2553

ในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดแต่ละครั้งของนักท่องเที่ยวจะมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยประมาณ 2.04 วัน และจากจำนวนนักท่องเที่ยว พักและการใช้จ่ายแต่ละวันประมาณ 1,024.95 บาท ก่อให้เกิดรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวน 594.02 ล้านบาท

ส่วนด้านสถานการณ์การพักรม พบว่าจำนวนห้องพักในจังหวัดกำแพงเพชร มีจำนวน 1,452 ห้อง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2553 ซึ่งมีจำนวน 989 ห้อง ในปี พ.ศ.2554 อัตราการเข้าพักเฉลี่ยทั้งปี เท่ากับ 29.31 โดยอัตราการเข้าพักเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ.2553 ซึ่งเท่ากับ 25.31 ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยในสถานพักรมเป็น 2.04 วัน

ตารางที่ 2.7 สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ.2552 – 2554

รายการ	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553	พ.ศ.2554
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	407,718	353,696	432,346
ชาวไทย	395,109	344,123	423,764
ชาวต่างประเทศ	12,609	9,573	8,582
จำนวนนักท่องเที่ยว	210,987	170,455	225,357
ชาวไทย	204,845	166,300	222,245
ชาวต่างประเทศ	6,142	4,155	3,112
จำนวนนักท่องเที่ยว	196,731	183,241	206,989
ชาวไทย	190,264	177,823	201,519
ชาวต่างประเทศ	6,467	5,418	5,470
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว (วัน)	2.50	2.33	2.04
ชาวไทย	2.51	2.33	2.03
ชาวต่างประเทศ	2.1	2.18	2.59
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)			
ผู้เยี่ยมเยือน	728	832.21	891.99
ชาวไทย	717.06	825.46	888.32
ชาวต่างประเทศ	1,126.40	1,096.13	1,069.11
นักท่องเที่ยว	782.39	935.61	1,024.95
ชาวไทย	770.97	928.22	1,019.22
ชาวต่างประเทศ	1,237.5	1,251.79	1,345.50
นักทัศนาจร			
ชาวไทย	582.21	608.39	597.20
ชาวต่างประเทศ	571.27	601.43	595.43
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	904.59	836.09	662.31
ผู้เยี่ยมเยือน			
ชาวไทย	527.14	482.57	594.02
ชาวต่างประเทศ	505.32	466.71	579.56
สถานประกอบการที่พักแรม	21.82	15.86	14.46
จำนวนห้อง	852	989	1,452
อัตราการเข้าพัก (%)	23.75	25.31	29.31
จำนวนผู้เข้าพักแรม	128,921	127,392	209,299
ชาวไทย	123,310	123,870	206,239
ชาวต่างชาติ	5,611	3,522	3,060

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า จังหวัดกำแพงเพชร มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าในปีที่ผ่านมาจะมีเหตุการณ์ทางการเมืองหรือภัยธรรมชาติก็ไม่มีผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชรมากนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 ศึกษาผังแม่บทพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

หลักเกณฑ์การประกาศพื้นที่พิเศษ พื้นที่พิเศษ หมายความว่า พื้นที่ เขต หรือแหล่งท่องเที่ยวที่ประกาศโดย คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ กทท. ให้เป็น พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ตามความในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 49ก ลงวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2546 พื้นที่ท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมในการประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องเข้าหลักเกณฑ์อย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

2.1.2.1 เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและทรงคุณค่าทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1.2.2 เป็นพื้นที่ที่มีความล้ำค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม

2.1.2.3 เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

2.1.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 สามารถสรุปได้ดังนี้(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

2.1.3.1 แนวคิดหลัก

กรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศไทยในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 11 จึงมีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลักการปฏิบัติตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกภาคส่วนทุกระดับยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งมิติตัวคนสังคมเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมและการเมืองเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการพัฒนาประเทศ

2.1.3.2 วิสัยทัศน์พันธกิจวัตถุประสงค์และเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

แผนพัฒนาฉบับที่ 11 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศระยะกลางเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ระยะยาวที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. 2570 ซึ่งกำหนดไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทยมีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียงยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึงมีคุณภาพสังคมมีความปลอดภัยและมั่นคงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดีเกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกันระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานอยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลกสามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” วิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนาประเทศไทยในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฉบับที่ 11 ได้กำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจวัตถุประสงค์และเป้าหมายยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูง ดังนี้

วิสัยทัศน์

สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พันธกิจ

1) สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคทุกภาคส่วนได้รับการเสริมพลังให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใสเป็นธรรม

2) พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรมเรียนรู้ตลอดชีวิตมีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยสถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

3) พัฒนาฐานการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้ความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพร้อมสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

4) สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนรวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

วัตถุประสงค์

1) เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุข

2) เพื่อพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกายใจสติปัญญาอารมณ์คุณธรรมจริยธรรมและสถาบันทางสังคมมีบทบาทหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

3) เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ

4) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพคุณภาพและยั่งยืนมีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายการผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญานวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ในภูมิภาคอาเซียนมีความมั่นคงทางอาหารและพลังงานการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ

เป้าหมายหลัก

1) ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้นความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลงสัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลงและดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันไม่ต่ำกว่า 5.0 คะแนน

2) คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีสุขภาวะที่ดีขึ้นมีคุณธรรมจริยธรรมและสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น

3) เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.0 ต่อปีเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศให้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40.0

4) คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวชี้วัด

1) ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขดัชนีความสงบสุขสัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ10.0กับกลุ่มที่มีรายได้น้อยร้อยละ10.0 สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนสัดส่วนแรงงานนอกระบบที่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมและดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน

2) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมสัดส่วนประชากรที่เข้าถึงโครงข่ายคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาอัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อและดัชนีความอบอุ่นของครอบครัว

3) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจ่ออัตราเงินเพื่อผลิตภาพการผลิตรวมอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

4) คุณภาพน้ำและอากาศร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศและสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหัวเปรียบเทียบกับลำดับขั้นการพัฒนาที่แสดงโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว

2.1.3.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

การพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว คาดการณ์ได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฉบับที่11ได้กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสมโดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงและเสริมรากฐานของประเทศด้านต่างๆให้เข้มแข็งควบคู่ไปกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมรวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฉบับที่11 ที่สอดคล้องของโครงการวิจัย มีดังนี้

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับ

1) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืนโดยสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการโดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและผลักดันให้มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและแข่งขันได้ด้วยการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเอเชียแอฟริกาและเศรษฐกิจภายในประเทศปรับโครงสร้างภาคบริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มกับสาขาบริการที่มีศักยภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนารัฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์และการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์พัฒนาภาคเกษตรบนฐานการเพิ่มผลิตภาพในการผลิตและยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและพัฒนาภาคอุตสาหกรรมที่มุ่งการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มีคุณภาพและยั่งยืนด้วยการใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์สู่อุตสาหกรรมฐานความรู้เชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมให้เป็นพลังขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นทรัพย์สินทางปัญญาวิจัยและพัฒนาไปต่อยอดถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์สังคมและชุมชนโดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการผลิตตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมให้ทั่วถึงและเพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

3) การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพเท่าเทียมและเป็นธรรม มุ่งพัฒนาตลาดเงินและตลาดทุนรวมทั้งกำลังแรงงานให้เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจพัฒนาระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศให้เชื่อมโยงการขนส่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานสู่สากลสร้างความมั่นคงด้านพลังงานด้วยการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดพัฒนาพลังงานทางเลือกและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุกระดับปฏิรูปกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆทางเศรษฐกิจให้เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก

4) การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีเสถียรภาพให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านการเงินโดยดำเนินนโยบายการเงินที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์แวดล้อมและทันต่อเหตุการณ์เพิ่มบทบาทตลาดทุนในระบบเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาคการเงินโลกปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินพัฒนากลไกการเฝ้าระวังความผันผวนทางเศรษฐกิจและพัฒนาระบบเตือนภัยแบบองค์รวมเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินทุนระหว่างประเทศและการบริหารจัดการด้านการคลังที่ปรับปรุงระบบการคลังเก็บรายได้ของประเทศเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรและการบริหารงบประมาณป้องกันความเสี่ยงทางการคลังพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการขั้นพื้นฐานของภาครัฐเพิ่มขึ้นและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.4 ความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559)

นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559) ได้กำหนดไว้บนพื้นฐานความต่อเนื่อง จากนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2551-2554) ดังนี้

1) เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระประเทศ สามารถเชื่อมโยงกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ความต่อเนื่องของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2554) และการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ โดยการวิจัยจะตอบสนองความต้องการของชุมชนและปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนเพื่อการพัฒนาประเทศ พร้อมกับ ดำเนินการควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ อันเป็นรากฐานอันสำคัญของการพัฒนาประเทศ อย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ มุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งจากหน่วยงานที่มี ภารกิจประจำตามหน้าที่ (function) ภารกิจตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติหรือรัฐบาล (agenda) และภารกิจในพื้นที่ (area) ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การวิจัยในระดับหน่วยงานและภูมิภาค เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานวิจัยและการบริหารงบประมาณเพื่อการพัฒนาภูมิภาคต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ตลอดจนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมกันเสนอแนะ ปฏิบัติ และ ติดตามผล เพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยในทุกภาคส่วนและทุกระดับของประเทศ อีกทั้งเพื่อ ส่งเสริมให้เกิด งานวิจัยที่มีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและตอบสนองการพัฒนาประเทศมากขึ้น

3) เน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่ง มีการกำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง โดยมี จุดเน้นที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและภาวะความเสี่ยงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นในอนาคต โดยให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ใน เชิงเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณสุข ในระดับชุมชนและระดับประเทศ ตลอดจนเชื่อมโยงสู่การนำ ผลการวิจัยไปสู่การลงทุนในเชิงพาณิชย์ให้มากยิ่งขึ้น

4) จัดสรรงบประมาณการวิจัยให้กระจายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งในภูมิภาค โดยมีกระบวนการ บริหารจัดการงบประมาณเพื่อการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกลไกกระตุ้นให้เกิด ความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการ วิจัยและพัฒนา การพัฒนา ศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทาง และการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน

5) ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2555-2559) อย่างเป็นเอกภาพ และมี ประสิทธิภาพ โดยมีการดำเนินการวิจัยและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดย กำหนดแนวทาง ในการติดตามและประเมินผลการวิจัย รวมทั้งติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการ วิจัยให้เป็นไปตาม ระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้

6) ให้นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559) เป็น พื้นฐานเชิงนโยบาย ที่เชื่อมโยงกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ และนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย ของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่ง จะนำไปสู่การพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนของ ประเทศ

นโยบายการวิจัยของชาติดังกล่าว รองรับวิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ คือ “ประเทศไทยมี และใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” โดยมีพันธกิจการวิจัยของชาติ คือ “พัฒนา ศักยภาพ และขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถ ประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อให้เกิด ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณสุข ตลอดจนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต โดยใช้ ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัย อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”

2.1.5 ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องของโครงการวิจัย

เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจการวิจัยของชาติ (พ.ศ.2555-2559) วช. จึงได้ กำหนด ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2555-2559) รวม 5 ยุทธศาสตร์ แต่ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้อง ของโครงการวิจัยนี้ได้แก่

2.1.5.1 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทาง เศรษฐกิจเป้าประสงค์

การวิจัย : สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพแล ความสามารถเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมและเป็นธรรมอย่าง สร้างสรรค์ สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ตัวชี้วัด : (1) ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีกระบวนการวิจัยที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ มีการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย สร้างเสริมองค์ความรู้ และนำภูมิปัญญามาใช้ ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดผลกระทบทางสร้างสรรค์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ
- (2) งบประมาณการวิจัยที่จัดสรรให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2

- เป้าหมาย: (1) มีจำนวนผลงานวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสาธารณะในระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับประเทศ เพิ่มขึ้น
- (2) มีการจัดสรรงบประมาณการวิจัยให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 คิดเป็นสัดส่วนเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และประมง รวมทั้งการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้งสัมพันธ์ภาพกับประเทศเพื่อนบ้านและสร้างองค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) โดยดำเนินการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ โดยในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการ ผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องของโครงการวิจัยนี้ ได้แก่

2.1.5.2 กลยุทธ์การวิจัยที่ 4 พัฒนาศักยภาพระดับคุณภาพบริการในอุตสาหกรรมบริการ และการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แผนงานวิจัย ดังนี้

- 1) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม
- 2) การวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
- 3) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง
- 4) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นให้เกิดการ สร้างรายได้และกำบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 5) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 6) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- 7) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่ง เชื่อมโยงถึงการสร้างคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม
- 8) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวทางทะเล
- 9) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเชื่อมโยง กับวัฒนธรรมด้านการเกษตรและอาหาร

11) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

12) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการ จัดการประชุมและการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ (MICE Tourism - Meeting Intensive Convention Exhibition Tourism)

2.1.6 ศักยภาพการพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมของประเทศไทย

ในปัจจุบันศักยภาพของตลาดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในประเทศไทย ยังไม่ได้ถูกพัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งน่าจะเพิ่มขึ้นได้ถ้ามีการจัดการและการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม ในส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีแนวโน้มลดลงนั้น การแก้ไขอาจทำได้ด้วยการปรับรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นที่การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน และผู้มีประโยชน์ร่วมต่างๆ ทั้งด้วยการประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขึ้นมารองรับ

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นของการที่นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงภาพลักษณ์ของอุทยานฯ ประวัติศาสตร์ว่าเป็นอนุสรณ์สถานที่ไม่มีชีวิต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และไม่มีเรื่องราวใหม่ๆ ให้เรียนรู้ จึงไม่ค่อยเกิดการเที่ยวซ้ำ อีกทั้งปัญหาที่สำคัญอีกประการของการท่องเที่ยวในสภาพการณ์ปัจจุบัน คือ การที่รายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งนับเป็นจุดเริ่มในการสร้างงาน และสร้างรายได้หมุนเวียน ต่อเนื่องให้กับประชาชนในพื้นที่ไม่ได้กระจายลงสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างที่ควรจะเป็น แต่รั่วไหลออกจากระบบเศรษฐกิจชุมชนมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการขาดมาตรการและเครื่องมือสนับสนุนที่เหมาะสม

จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยในปี พ.ศ.2553 (ปี พ.ศ.2554 ยังเป็นตัวเลขอย่างไม่เป็นทางการ) เปรียบเทียบ ปี พ.ศ.2550 พบว่ามีจำนวน 810,620 คน +14.74% เป็นนักท่องเที่ยวคนไทยจำนวน 599,468 คน +27.01% และชาวต่างประเทศ 211,152 คน - 9.96% รายได้จากการท่องเที่ยว โดยรวม 1,491.72 ล้านบาท +22.39% เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 980.06 ล้านบาท +21.29% และจากชาวต่างประเทศ 511.66 ล้านบาท +24.55% พบว่า แม้จำนวนนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศจะลดลงในปี พ.ศ.2553 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2550 แต่เป็นที่น่ายินดีที่กลับมีรายได้เพิ่มขึ้น และวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ก็ปรับขึ้นจาก 2.13 วัน เป็น 2.71 วัน ในขณะที่ชาวไทย จาก 1.93 วัน ลดลงเป็น 1.76 วัน โดยภาพรวมเฉลี่ยมีวันพักเฉลี่ยไม่ถึง 2 วัน (1.95 วัน) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 1,131.62 บาท จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 1,286.30 บาท +7.56% จากชาวต่างประเทศ 1,065.70 บาท +2.93% สำหรับส่วนแบ่งทางการตลาดทางด้านจำนวนนักท่องเที่ยว จังหวัดสุโขทัยได้ส่วนแบ่งทางการตลาดอยู่ในอันดับที่ 7 รองจากเชียงใหม่ เชียงราย พิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ ตามลำดับ

สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าสู่จังหวัดกำแพงเพชร ในช่วงเดียวกันพบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยว 353,696 คน -7.85% เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 344,123 คน -5.83% และชาวต่างชาติ 9,573 คน -48.00% ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว 482.57 ล้านบาท +13.72% เป็นรายได้จากชาวไทย 466.71 ล้านบาท +15.47% และชาวต่างชาติ 15.86 ล้านบาท -21.29% แม้ว่าในปีนี้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยลดลง รวมทั้งรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติก็ลดลงเช่นเดียวกัน แต่ในภาพรวมปรากฏว่ายังได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2550 นักท่องเที่ยวมีวันพักเฉลี่ย 2.33 วัน เป็นวันพักเฉลี่ย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของชาวไทย 2.33 วัน และชาวต่างชาติ 2.18 วัน ส่วนแบ่งทางการตลาดด้านจำนวนนักท่องเที่ยว จังหวัด กำแพงเพชร อยู่ในอันดับที่ 12 รองจากอันดับ 7 สุโขทัย อุตรดิตถ์ แพร่ ลำปาง ลำพูน ตามลำดับ

2.1.7 ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ

สำหรับการท่องเที่ยวของภาคเหนือ คาดว่าจะมีแนวโน้มเติบโตไม่มากนัก เนื่องจากการบริโภคภาคเอกชนที่อาจลดลงเพราะต้องใช้จ่ายเงินในการฟื้นฟูพื้นที่ทางการเกษตร บ้านเรือนและธุรกิจ ที่ได้รับความเสียหายจากเหตุอุทกภัยเมื่อปีที่ผ่านมา ค่าครองชีพที่สูงขึ้นทำให้ต้องประหยัดและใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็นจึงอาจชะลอการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว ภัยธรรมชาติที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้น โรคระบาด ปัญหามอกควัน และการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน ที่ใช้กลยุทธ์ราคาและมุ่งดึงดูดคนไทย ส่วนเป็นปัจจัยจุดให้การท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้เติบโตได้ไม่เต็มที่ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดงานประเพณี กิจกรรม อาทิ งานแสดงดอกไม้ งานแสดงดนตรี และอื่นๆ จะมีส่วนช่วยผลักดันให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่และทำให้การท่องเที่ยวของภูมิภาคยังคงเติบโตได้ โอกาสและอุปสรรคในการส่งเสริมการตลาดของภาคเหนือ สามารถวิเคราะห์แนวโน้มได้ดังนี้

2.1.7.1 โอกาส

- 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีแผนเดินทางท่องเที่ยวภาคเหนือมากที่สุด
- 2) การเพิ่ม/เปิดเส้นทางการบินจากนอกภูมิภาค การขยายเส้นทางบินไปยังจังหวัดรองของภูมิภาค ทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น และสามารถกระจายการท่องเที่ยวออกไปยังจังหวัดรองได้มากขึ้น
- 3) การใช้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการโฆษณาสินค้าและบริการหรือภาพยนตร์ สร้างความสนใจและกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้
- 4) มีโอกาสที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างภูมิภาคได้มาก เนื่องจากภาคเหนือเป็นภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวไทยชื่นชอบ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวจากต่างภูมิภาคยังมีแนวโน้มที่จะสนใจแหล่งท่องเที่ยว สภาพภูมิอากาศ ที่แตกต่างจากที่ตนคุ้นเคย
- 5) จังหวัดในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย มักเป็นจังหวัดที่เป็นเป้าหมายในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากต่างภูมิภาค
- 6) แหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขาสูง และอากาศที่หนาวเย็น สามารถสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ

2.1.7.2 อุปสรรค

- 1) ราคาของสินค้าและน้ำมันเชื้อเพลิงที่สูงขึ้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวสูงขึ้น
- 2) ปัญหาภัยธรรมชาติต่างๆ ที่มีแนวโน้มเกิดบ่อยครั้งขึ้น เช่น แผ่นดินไหว ไฟป่า มอกควัน น้ำท่วม เป็นต้น
- 3) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น หลวงพระบาง ได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศจากต่างประเทศ จึงอาจเป็นจุดหมายปลายทางใหม่ของนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.8 ศักยภาพการพัฒนาตามแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยว

สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร เป็นเมืองโบราณที่ปรากฏร่องรอยหลักฐานของอารยธรรมอันรุ่งเรืองในอดีตที่สะท้อนให้เห็นภาพของอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งเป็นราชธานีแห่งแรกของไทย เป็นเมืองศูนย์กลางการปกครอง ศาสนา เศรษฐกิจ และมีความเจริญรุ่งเรืองด้านอารยธรรม นับจากเริ่มต้นกำเนิดของประวัติศาสตร์ชาติไทย ที่ได้พัฒนาเป็นรัฐสำคัญของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18-20 จนได้รับการขนานนามว่าเป็นแผ่นดิน “รุ่งอรุณแห่งความสุข” และคงอยู่ยาวนานเป็นเวลากว่า 200 ปี ด้วยความโดดเด่นดังกล่าวกรมศิลปากรได้ทำการบูรณะโบราณสถานทั้ง 3 แห่ง ประกอบด้วย อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร โดยได้ประกาศขึ้นทะเบียนบริเวณเมืองเก่าสุโขทัย เป็นเขตโบราณสถาน ตั้งแต่ พ.ศ.2518 เป็นต้นมา และต่อมาได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย เมื่อปี พ.ศ.2534 ดังนี้

หลักเกณฑ์ข้อที่ (i) “เป็นตัวแทนที่แสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดของมนุษย์”

หลักเกณฑ์ข้อที่ (iii) “เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงหลักฐานของวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันหรือว่าที่สาบสูญไปแล้ว”

ด้วยหลักฐานที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงผลงานทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น เป็นตัวแทนของศิลปกรรมไทยยุคแรก และเป็นต้นกำเนิดของการสร้างประเทศโบราณวัตถุสถานที่ปรากฏอยู่ในเมืองประวัติศาสตร์ทั้ง 3 เมืองนี้ แสดงให้เห็นถึงผลงานสร้างสรรค์อันล้ำเลิศของมนุษย์ ความงดงามอลังการของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสุโขทัยเป็นต้นแบบที่สูงอิทธิพลให้ศิลปกรรมไทยในระยะต่อมา รวมทั้งความเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ และพระพุทธรูปลีลา แหล่งมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งยืนยันถึงความสำเร็จของศิลปกรรมไทยยุคนี้ได้เป็นอย่างดี ทำให้เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารสะท้อนคุณค่าในการเป็นตัวแทนที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรม หรือตัวแทนของความดีงาม และเป็นผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์ที่ชาญฉลาด และเป็นตัวแทนอารยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ หายากยิ่งหรือเป็นของแท้ดั้งเดิม

เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวารที่ประกาศเป็นมรดกโลก ประกอบด้วยเมืองสำคัญ ดังนี้

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งอยู่ที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย บนพื้นที่ลานตะพัก มีลักษณะผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีกำแพงเมืองสลับกับคูน้ำล้อมรอบ 3 ชั้น กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองเก่าสุโขทัย ปี พ.ศ.2478 และในปี พ.ศ.2502 ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 2,050 ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ.2518 ได้ประกาศเขตเพิ่มเติมเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 43.75 ไร่ หรือประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 200 แห่ง

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาริมแม่น้ำยมทางฝั่งตะวันตก ลักษณะผังเมืองเป็นรูปหลายเหลี่ยมโค้งตามลำน้ำมีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองศรีสัชนาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2478 และต่อมาในปี พ.ศ.2531 ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 28,217 ไร่ หรือ 45.14 ตารางกิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 200 แห่ง ประกอบด้วย เมืองศรีสัชนาลัย ซึ่งพื้นที่เมืองโบราณในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย เดิมเคยเป็นเมืองหลวงคู่แฝด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจริญรุ่งเรืองด้วยกันมากับเมืองสุโขทัยอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง แต่ภายหลังได้กลายฐานะมาเป็นเพียงเมืองลูกหลวงทางเหนือของเมืองสุโขทัย และเมืองเชลียง มีพื้นที่เมืองที่ตั้งอยู่บริเวณโค้งของแม่น้ำยมทางตะวันออกของเมืองศรีสัชนาลัย สันนิษฐานว่าเป็นชุมชน ที่มีมาก่อนเมืองศรีสัชนาลัย มีศูนย์กลางเมืองอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุในเมืองเชลียงนั่นเอง

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง ลักษณะผังเมืองเป็นรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมูวางแนวยาวขนานกับลำน้ำปิง มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองกำแพงเพชรตั้งแต่ปี พ.ศ.2478 และต่อมาในปี พ.ศ.2511 ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 2,114 ไร่ หรือประมาณ 3.4 ตารางกิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 60 แห่ง เมืองกำแพงเพชร เป็นพื้นที่เมืองโบราณในเขตกำแพงเมืองกำแพงเพชร พื้นที่ 503 ไร่ ในสมัยสุโขทัยตอนกลางและตอนปลาย มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงทางทิศตะวันตกแทนที่เมืองนครชุม สำหรับเขตนอกกำแพงเมืองหรือที่เรียกกันว่าเขตอรัญญิก พื้นที่ 1,611 ไร่ ตั้งอยู่บนเขาสูงรูปร่างคล้าย

2.1.9 คุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

2.1.9.1 เมืองสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 18 – 20)

อาณาจักรสุโขทัย เมืองโบราณ 700 กว่าปี และเป็นอดีตราชธานีที่รุ่งเรืองทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้า ศาสนา ภาษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยีที่มีการสร้างสรรค์ สิ่งสม และสืบทอดมาสู่ชนชาติไทยในปัจจุบัน หากย้อนอดีตเพื่อสืบค้นความเป็นมาของบรรพชนในดินแดนสุโขทัยแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามีผู้คนอาศัยอยู่ ณ ดินแดนแห่งนี้มาไม่ต่ำกว่า 2,500 ปี จากหลักฐานหลุมฝังศพ โครงกระดูกมนุษย์ และเครื่องมือหินที่พบ ณ แหล่งโบราณคดีบ้านบึงหญ้า อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย นอกจากนี้ ยังมีแหล่งโบราณคดีเขาเขน เขากา อำเภอศรีนคร แหล่งโบราณคดีวัดชมชื่น อำเภอศรีสัชนาลัย ที่แสดงให้เห็นถึงความสืบเนื่องจากสมัยก่อนประวัติศาสตร์สู่สมัยประวัติศาสตร์ในดินแดนแถบนี้

ศิลาจารึกหลักที่ 2 จารึกวัดศรีชุม แสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ว่า พ่อขุน 2 องค์ คือ พ่อขุนผาเมือง และพ่อขุนบางกลางหาว ได้ร่วมกันต่อสู้ขับไล่ขอมสภายุทธโยธยาลำพงออกไปจากเมืองสุโขทัยได้สำเร็จ อันแสดงนัยสำคัญว่าเป็นการปฏิเสธรอิทธิพลทั้งทางการเมืองและวัฒนธรรมแบบขอม ที่เคยแพร่หลายอยู่แต่เดิมออกไป เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่อันเป็นเอกลักษณ์แห่งชนชาติตน คือ ความเป็นคนสุโขทัยนั่นเอง ภายหลังจากเหตุการณ์ข้างต้น พ่อขุนบางกลางหาวได้ขึ้นครองราชย์ เสด็จพระนามว่า “พ่อขุนศรี-อินทราทิตย์” ปกครองเมืองสุโขทัยเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง

ในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช (พ.ศ.1822-1841) ปราบกฏหลักฐานความเจริญรุ่งเรืองของเมืองสุโขทัยหลายประการ พระองค์ทรงประดิษฐ์อักษรไทย (ลายสือไท) ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.1826 ทรงสร้างขดานหินมนังศิลาบาตร เมื่อปี พ.ศ.1835 สำหรับพระสงฆ์เทศนาธรรมโปรดฟ้าประชาชน ยึดมั่นศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงโปรดให้สร้างกระดิ่งไว้สำหรับบ่าบับทุกซ์ บ้านเมืองจึงร่มเย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” อาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล การเมืองมั่นคงผูกสัมพันธ์ไมตรีกับแว่นแคว้นต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในรัชสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ หรือพระยาสิโหน (พ.ศ.1890-1911) ทรงรวบรวมเมืองต่างๆ ภายในแคว้นแคว้นสุโขทัย ทรงเป็นทั้งนักรบและนักปราชญ์ ทรงใช้ศาสนาเพื่อสร้างพันธมิตรทางการเมือง อาทิ เมืองน่าน หลวงพระบาง และกรุงศรีอยุธยา ที่สำคัญเมื่อปี พ.ศ.1905 ทรงออกผนวชและจำพรรษาที่วัดป่ามะม่วงนอกเมืองสุโขทัยทางทิศตะวันตก ทรงมีความรอบรู้ทางด้านศาสนา ดังเช่นเมื่อปีพุทธศักราช 1888 เมื่อครั้งยังทรงเป็นอุปราชครองเมืองศรีสัชชนาลัย ทรงนิพนธ์ “เตภูมิกถา หรือ ไตรภูมิพระร่วง” เรื่องราวจักรวาลวิทยาทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ บรรดางานศิลปกรรมทั้งดงามต่างๆ อาทิ รอยพระพุทธรูป พระพุทธรูป เจดีย์ และวัดวาอารามหลายแห่ง ล้วนมีหลักฐานชี้ชัดหรือบางแห่งเป็นที่น่าเชื่อถือว่าสร้างขึ้นในช่วงระยะเวลานั้น

เมื่อสิ้นรัชสมัยของพระยาสิโหนยังดำรงฐานะเป็นเมืองที่มีพระมหากษัตริย์ปกครองในตำแหน่งพระมหาธรรมราชาสืบต่อมาอีกคือ พระมหาธรรมราชาที่ 2 พระมหาธรรมราชาที่ 3 (ไสลือไท) และพระมหาธรรมราชาที่ 4 (บรมपाल) ตามลำดับ แม้สถานภาพทางการเมืองจะไม่ค่อยมั่นคง แต่ชาวสุโขทัยก็ยังคงยึดมั่นในพระพุทธรูปศาสนา ดังเช่นที่ปรากฏตามหลักฐานการสร้างวัดและงานศิลปกรรมทางศาสนาโดยตลอด

2.1.9.2 เมืองศรีสัชชนาลัย (พุทธศตวรรษที่ 18 - 20)

บริเวณที่ราบริมแม่น้ำยมและที่ลาดเชิงเขาพระศรีเขาใหญ่ เขาสุวรรณคีรี เขาพนมเพลิง เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐาน เนื่องจากมีแม่น้ำและภูเขาเป็นปราการล้อมรอบ ประกอบด้วยความอุดมสมบูรณ์จากแม่น้ำยมและคลองเล็กคลองน้อยที่ไหลเชื่อมโยงในพื้นที่ ทำให้มีชุมชนก่อตัวขึ้นบริเวณนี้ตลอดมา จากหลักฐานที่พบ เช่น ขวานหินขัดที่บ้านท่าชัย ตำบลท่าชัย อำเภอศรีสัชชนาลัย ในตัวเมืองโบราณศรีสัชชนาลัย และที่บริเวณเขาเขนเขากา อำเภอศรีนคร ทำให้ทราบว่าบริเวณพื้นที่ตั้งเมืองศรีสัชชนาลัยและบริเวณโดยรอบปรากฏชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ ในสังคมเกษตรกรรมที่รู้จักเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์และดำรงชีวิตบนพื้นราบริมน้ำ เป็นหลักแหล่งแล้ว

จากการขุดค้นทางโบราณคดีเพื่อศึกษาพัฒนาการของชุมชนโบราณบริเวณวัดชมชื่น วัดพระศรีรัตน มหาธาตุเขลียง และวัดเจ้าจันทร์ เมืองศรีสัชชนาลัยพบว่ามีชุมชนเข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 9 เป็นต้นมา และได้พบโครงกระดูกมนุษย์ จำนวน 15 โครง พร้อมลูกปัดแก้วและแหงดินเผารูปสี่เหลี่ยมปลายเรียว อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 11-16 เป็นชุมชนร่วมสมัยกับวัฒนธรรมทวารวดีในภาคกลาง ถัดจากขั้นนี้ขึ้นไปเป็นขั้นวัฒนธรรมร่วมสมัยลพบุรี แต่ยังไม่นิยมใช้อิฐเป็นวัสดุในการก่อสร้างและพบร่วมกับกระเบื้องเชิงชายดินเผา ทำเป็นรูปร่างอัปสร กระเบื้องกาบกล้วยตามรูปแบบที่นิยมในศิลปะเขมรสมัยบายัน หลักฐานที่พบเหล่านี้ น่าจะร่วมสมัยกับชุมชนประตู่วัดพระศรีมหาธาตุเขลียง ซึ่งมีปูนปั้นรูปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร 4 พักตร์ รูปเทพธิดา และนางอัปสรรายรำเทียบได้กับศิลปะเขมรสมัยบายัน ราวพุทธศตวรรษที่ 18

ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 มีหลักฐานเอกสารจีนได้กล่าวถึงชุมชนโบราณแห่งหนึ่ง เรียกเมืองนี้ว่า “เฉิงเหลียง” เมื่อพิจารณาจากหลักฐานฝ่ายไทย ปรากฏในพงศาวดารโยนก มีคำเรียกพื้นที่บริเวณหนึ่งว่า “แดนเฉลียง” สันนิษฐานว่าคือบริเวณที่เป็นเมืองเขลียงศรีสัชชนาลัย ก่อนช่วงเวลาที่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์จะเป็นกษัตริย์ปกครองสุโขทัยนั้น มีหลักฐานศิลาจารึกยืนยันว่าในกลุ่มน้ำยมได้มีเมืองสุโขทัยกับเมืองเขลียงหรือศรีสัชชนาลัยปรากฏขึ้นอยู่ก่อนแล้ว มีพ่อขุนศรีนาวนำถมเป็นกษัตริย์ปกครองเมืองทั้งสอง เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ลง ขอมสบาดโขลญลำพงใช้กำลังยึดเมืองสุโขทัย ต่อมาพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง และพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด โอรสของพ่อขุนศรีนาวนำถมร่วมกันยึดที่มั่นที่เมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศรีสัชานาลัยและเมืองบางขลัง แล้วนำทัพกลับลงมายึดเมืองสุโขทัยคืนมาได้ และได้สถาปนาพ่อขุนบางกลางหาวขึ้นเป็นเจ้าเมืองสุโขทัย โดยมีพระนามว่า “ศรีอินทราทิตย์” เรียกกันต่อมาในภายหลังว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ผู้ปกครองสุโขทัยและศรีสัชานาลัยต่อมาคือ พ่อขุนบานเมืองและพ่อขุนรามคำแหง โอรสทั้งสองของพระองค์ตามลำดับ เมื่อพ่อขุนรามคำแหงได้เสด็จขึ้นเสวยราชย์เป็นกษัตริย์สุโขทัยแล้ว พระองค์ทรงพัฒนา พื้นฟู บูรณะบ้านเมืองทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศาสนา และศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างดีโดยเฉพาะการทำเครื่องปั้นดินเผาเคลือบหรือสังคโลก ส่วนด้านศาสนา พระองค์ได้ขุดพระธาตุขึ้นมาสมโภช และได้ก่อสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุพระธาตุไว้กลางเมือง พร้อมทั้งก่อสร้างล้อมรอบ สันนิษฐานว่าพระธาตุกลางเมือง ที่พ่อขุนรามคำแหงทรงสร้างนี้ น่าจะเป็นเจดีย์วัดช้างล้อมหรืออาจจะเป็นพระปรางค์ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุขลียงก็เป็นได้ เมื่อปีพุทธศักราช 1890 พระยาสิทธิไธได้เสด็จนำพลจากเมืองศรีสัชานาลัยไปยึดอำนาจที่สุโขทัยได้และเสวยราชย์เป็นกษัตริย์ครองกรุงสุโขทัยต่อมา พระยาสิทธิไธทรงเป็นทั้งนักปกครองและนักปราชญ์ ขณะที่ทรงครองเมืองศรีสัชานาลัยในฐานะอุปราชานั้น ได้ทรงพระราชนิพนธ์ “ไตรภูมิพระร่วง” ซึ่งเป็นหนังสือที่สะท้อนถึงความคิดเกี่ยวกับภพภูมิต่างๆ ของคนไทยที่นับถือพุทธศาสนา และเมื่อเสวยราชย์ที่กรุงสุโขทัยแล้ว ก็ได้เสด็จออกผนวชเป็นพระภิกษุ จากพระราชกรณียกิจและพระจริยวัตรดังกล่าว พระองค์จึงมีพระนามว่า พระมหาธรรมราชา พระองค์ได้โปรดให้ก่อสร้างศาสนสถานขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่เมืองศรีสัชานาลัย ในปัจจุบันนี้ยังคงปรากฏหลักฐานที่เป็นโบราณสถานซึ่งก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ในรัชสมัยของพระองค์อยู่เป็นจำนวนมาก

เมืองศรีสัชานาลัยคงดำรงความเป็นเมืองลูกหลวงของสุโขทัยต่อมาอีกหลายชั่วกษัตริย์ แม้เมื่อสุโขทัย ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกรุงศรีอยุธยา เชื่อพระวงศ์ผู้สูงศักดิ์แห่งราชวงศ์พระร่วงก็คงได้รับเกียรติให้ปกครองดูแลเมืองศรีสัชานาลัยอยู่ตามเดิม

เมืองศรีสัชานาลัยหรือสวรรคโลก เป็นเมืองสำคัญของกรุงศรีอยุธยาในช่วงสมัยแรกๆ ในการผลิตภาชนะเครื่องเคลือบสังคโลกจัดส่งไปขายยังดินแดนโพ้นทะเล เช่น ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย เป็นต้น นับเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงศรีอยุธยา สมัยหลังเมื่อมีการจัดระบบการปกครองปรับปรุงเรื่องเชื้อสายราชวงศ์ให้เข้าอยู่ในระบบราชการเรียบร้อยแล้ว กรุงศรีอยุธยาได้เป็นผู้แต่งตั้งเจ้าเมืองเข้ามาปกครองเมืองสวรรคโลก มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นนอก ระดับเมืองโท

ในคราวเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า เมื่อปี พ.ศ.2310 เมืองต่างๆ ถูกปล่อยทิ้งร้างเนื่องจากถูกข้าศึกโจรผู้ร้ายรบกวน แต่หลังจากบ้านเมืองสงบลงแล้ว เมืองสวรรคโลกได้รับการจัดตั้งขึ้นใหม่ที่บ้านเมืองเก่าซึ่งอยู่ใต้ลมมาจากเมืองเดิม ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ที่บ้านวังไม้ขอนในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันที่ตั้งตัวอำเภอสวรรคโลกอยู่ฝั่งแม่น้ำยมตรงกันข้ามกับบ้านวังไม้ขอน ส่วนชื่อเมืองศรีสัชานาลัยถูกนำไปใช้เป็นที่ตั้งตั้งอยู่อีกอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีเขตการปกครองท้องที่ครอบคลุมส่วนที่เป็นเมืองศรีสัชานาลัยโบราณ ซึ่งพื้นที่เมืองโบราณศรีสัชานาลัยในปัจจุบันอยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชานาลัย

2.1.9.3 เมืองกำแพงเพชร (นครชุม กำแพงเพชร ซากักราว พุทธศตวรรษที่ 20- 22)

บริเวณพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชรได้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงถึงการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านบึงหญ้า แหล่งโบราณคดีเขากะล่อน และแหล่งโบราณคดีบ้านคลองเมือง ซึ่งพบโบราณวัตถุ เช่น เครื่องมือหินขัด เครื่องปั้นดินเผา และโครงกระดูกมนุษย์ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่เมืองโบราณไตรตรังขบฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ได้พบโบราณวัตถุเก่าแก่ถึง วัฒนธรรมทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16) เป็นจำนวนมาก เช่น ลูกปัด แก้ว เศษภาชนะดินเผาแบบไม่เคลือบ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งชิ้นส่วนตะเกียงดินเผา เป็นแบบที่พบโดยทั่วไปตามแหล่งชุมชนสมัยทวารวดี ในเขตภาคกลาง หลักฐานดังกล่าว ได้แสดงถึงการเป็นที่ตั้งชุมชนบนเส้นทางคมนาคมระหว่างบ้านเมืองในทิวราบลุ่มภาคกลางกับชุมชนที่อยู่ทางตอนเหนือขึ้นไป เช่น เมืองหริภุญชัย จังหวัดลำพูน

ศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 (จารึกพ่อขุนรามคำแหง) และศิลาจารึกหลักที่ 2 (จารึกวัดศรีชุม) ได้กล่าวถึงบทบาทของเมืองสำคัญในระดับนครของแคว้นสุโขทัยในระยะแรก ประกอบด้วย เมืองสุโขทัย ศรีสัชนาลัย ในเขตลุ่มแม่น้ำยม เมืองสระหลวงสองแควในเขตลุ่มแม่น้ำน่าน โดยไม่กล่าวถึงเมืองนครชุมและกำแพงเพชรในเขต ลุ่มแม่น้ำปิงเลย แต่อย่างไรก็ดี เมืองโบราณที่เหลือร่องรอยคุน้ำคันดินบนสองฝั่งแม่น้ำปิงก็น่าจะก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยตอนต้น ได้แก่ เมืองไตรตรัง เมืองคณฑี และเมืองเทพนคร

ในสมัยสุโขทัย การสถาปนาเมืองสำคัญบริเวณสองฝั่งแม่น้ำปิง เกิดขึ้นในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท เมืองนครชุมบนฝั่งตะวันตก ริมคลองสวนหมากน่าจะเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญมาก่อน ศิลาจารึกหลักที่ 3 (จารึกนครชุม) กล่าวว่าเมื่อ พ.ศ.1900 พระมหาธรรมราชาลิไทได้เสด็จมาสถาปนาพระมหาธาตุและปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งได้มาจากลังกาทวีปไว้ที่กลางเมืองนครชุม นอกจากนี้ ยังทรงประดิษฐานรอยพระพุทธรูปไว้ที่เขานางทอง เมืองบางพาน แต่เมื่อพิจารณาจากหลักฐานทั้งในศิลาจารึกและโบราณสถานจะพบว่าบทบาทของเมืองนครชุมในฐานะเมืองศูนย์กลางบริเวณลุ่มแม่น้ำปิงดำรงอยู่ในระยะเวลาค่อนข้างสั้น เพราะต่อมาได้มีการย้ายศูนย์กลางมาอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิงหรือฝั่งเมืองกำแพงเพชร

หลังจากพระมหาธรรมราชาลิไทสวรรคต เมืองต่างๆ ในแคว้นสุโขทัยได้แตกแยก บางเมืองเข้าเป็นพันธมิตรกับกรุงศรีอยุธยา บางเมืองยังอยู่กับแคว้นสุโขทัยดั้งเดิม ในขณะเดียวกัน สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพะงั่ว) กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาได้ยกทัพขยายอำนาจขึ้นมาปราบปรามหัวเมืองต่างๆ หลายเมืองในดินแดนแคว้นสุโขทัยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เมืองกำแพงเพชรได้มีบทบาทในฐานะศูนย์กลางของพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปิงนักวิชาการบางท่านเชื่อว่าการจัดตั้งเมืองกำแพงเพชรเป็นนโยบายของกรุงศรีอยุธยาเพื่อดึงอำนาจจากเมืองนครชุม ซึ่งเคยเป็นหัวเมืองของสุโขทัยมาก่อน โดยเจ้าเมืองกำแพงเพชรน่าจะมีเชื้อสายผสมระหว่างราชวงศ์สุโขทัยกับฝ่ายอยุธยา

ชื่อเมืองกำแพงเพชรปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 38 (จารึกกฎหมายลักษณะโจร) กล่าวพระนามจักรพรรดิราชได้ขึ้นเสวยราชสมบัติที่เมืองกำแพงเพชร เมื่อพุทธศักราช 1940

ศิลาจารึกหลักที่ 46 (จารึกวัดตาเถรชิงหนิง) กล่าวถึงพระมหาธรรมราชา โอรสของพระมหาธรรมราชาลิไทและสมเด็จพระราชชนนีศรีธรรมราชมาตา ได้นิมนต์พระเถระผู้ใหญ่จากเมืองกำแพงเพชร เพื่อมาอำนวยการสร้างวัดศรีพิจิตรกิริตักสิลามที่กรุงสุโขทัย ในปี พ.ศ.1947 ตอนต้นของจารึกหลักนี้ ได้กล่าวถึงอำนาจอันยิ่งใหญ่ของพระมหาธรรมราชา แต่การนิมนต์พระเถระผู้ใหญ่จากเมืองกำแพงเพชรย่อมชี้ให้เห็นว่า สุโขทัยยอมรับบทบาทของเมืองกำแพงเพชรในฐานะเมืองศูนย์กลางด้านการศึกษาและศิลปกรรม

เมื่อดินแดนสุโขทัยอยู่ภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยาในกลางพุทธศตวรรษที่ 20 แล้ว เมืองกำแพงเพชรมีฐานะเป็นหัวเมืองหนึ่งของกรุงศรีอยุธยาในกลุ่มของเมืองเหนือ ทำหน้าที่เป็นเมืองหน้าด่านในการป้องกันข้าศึกจากทางเหนือ ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ กรุงศรีอยุธยาได้จัดการปกครองให้เมืองกำแพงเพชรอยู่ในฐานะเมืองพระยามหานคร เช่นเดียวกับเมืองพิษณุโลก ศรีสัชนาลัย และสุโขทัย ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกสงครามระหว่าง กรุงศรีอยุธยากับเชียงใหม่ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เมืองกำแพงเพชรมีบทบาทสำคัญในฐานะเมืองหน้าด่านทางทิศเหนือตามเส้นทางแม่น้ำปิงของกรุงศรีอยุธยา

บทบาทด้านการทหารของเมืองกำแพงเพชร ปรากฏมาตลอดในช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะในการทำสงครามกับพม่า เมื่อทัพหลวงจากกรุงศรีอยุธยายกทัพไปตีพม่าหรือเมืองเชียงใหม่ จะเลือกตั้งทัพที่เมืองกำแพงเพชร และพม่าเองก็ทราบถึงความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของเมืองกำแพงเพชร เมื่อยกทัพจะเข้าตีกรุงศรีอยุธยาก็ยึดเมืองกำแพงเพชรเป็นฐานกำลังและเตรียมสะสมเสบียงอาหาร ในบางครั้งถึงขั้นพักพลตั้งทำนา ดังเช่นในปี พ.ศ.2128 จารึกฐานพระอิศวรเมืองกำแพงเพชรได้กล่าวไว้ว่า เจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราชได้ประดิษฐานพระอิศวรไว้ในเมืองกำแพงเพชร เมื่อพุทธศักราช 2053 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา ศิลปินจารึก ยังได้กล่าวถึงการซ่อมแซมวัดวาอารามทั้งในเมืองและนอกเมือง ตลอดจนได้บูรณะปรับปรุงถนนและระบบการชลประทานคลองส่งน้ำที่นำน้ำจากเมืองกำแพงเพชรไปยังเมืองบางพาน การทำนุบำรุงสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในเมืองกำแพงเพชรครั้งนี้ถือว่าเป็นพระราชกุศล แต่พระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยาทั้งสองพระองค์ คือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 และพระอาทิตย์วงศ์ก่อนได้รับการสถาปนาเป็นพระมหากษัตริย์ภายหลังจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2310 แล้วเมืองกำแพงเพชรได้ลบลบหายไปและคงจะร้างไปในที่สุด ผู้คนในเมืองกำแพงเพชรคงจะแตกกระจัดกระจายไปตามที่ต่างๆ หรือหัวเมืองใหญ่ อยู่ใกล้เคียง เมื่อบ้านเมืองสงบเรียบร้อยแล้วมีการอพยพเข้าตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำปิงนอกตัวเมืองเก่าทางทิศตะวันออก ภายในเขตกำแพงเมืองจึงปรากฏร่องรอยโบราณที่รกร้างอยู่ทั่วไป

ราชอาณาจักรสุโขทัย ปกครองโดยราชวงศ์พ่อขุนศรีนาวนำถม ครองศรีสืบมาลัยสุโขทัย (ประมาณ พ.ศ.1762-1792) และราชวงศ์พระร่วง ปกครองสุโขทัยระหว่างปลายพุทธศตวรรษที่ 18-20

- (1) พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (เสวยราชย์ พ.ศ.1792-ไม่สามารถระบุได้)
- (2) พ่อขุนบานเมือง (พ.ศ.ไม่สามารถระบุได้ - 1822)
- (3) พ่อขุนรามคำแหงมหาราช (พ.ศ.1822 - 1841)
- (4) พระยาเสือไทย (พ.ศ.1842 - ไม่สามารถระบุได้)
- (5) พระยารัษฎนาถุม (ไม่สามารถระบุได้ - 1890)
- (6) พระมหาธรรมราชาที่ 1 หรือพระยาสิทธิไทย (พ.ศ.1890 - 1911)
- (7) มหาธรรมราชาที่ 2 (พ.ศ.1911 - 1942)
- (8) พระมหาธรรมราชาที่ 3 หรือพระยาสิทธิไทย (พ.ศ.1943 - 1962)
- (9) พระมหาธรรมราชาที่ 4 หรือบรมपालมหารธรรมราชา (พ.ศ.1962 - 1981)

(อ้างอิงจาก : ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร อ้างโดย ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก กระทรวงวัฒนธรรม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ศึกษาแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City)

ปัจจุบันการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการที่ภูมิทัศน์ บดบังทัศนียภาพโดยรอบโบราณสถาน รูปแบบการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ขาดการสร้างบรรยากาศและสุนทรียภาพของเมืองประวัติศาสตร์ ส่งผลในด้านลบต่อบรรยากาศในการรับรู้ สุนทรียภาพของเมืองและบริบทโดยรอบพื้นที่ที่เชื่อมโยงโบราณสถานเกี่ยวเนื่องจนถึงเขตอุทยาน ประวัติศาสตร์ (World Heritage Cluster) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงสมควรที่จะดำเนินการหาแนวทางการทำความเข้าใจและการสร้างบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองการปรับปรุงภูมิทัศน์ในอนาคต ให้เป็นแบบแผนในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับบริบทโดยรอบเมืองมรดกโลก การบูรณาการร่วมกับแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)

2.2.1 ภูมิทัศน์เมืองและการรับรู้

2.2.1.1 ภูมิทัศน์เมือง

คำว่า “ภูมิทัศน์เมือง” (Townscape) นั้นถูกใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ.1880 โดยใน ความหมายตามพจนานุกรมฉบับออกฟอร์ด ได้ระบุว่าคือบางส่วนของเมืองที่มีความเก่าแก่โรมันติกหรือ เมืองในอังกฤษที่ยังไม่ถูกทำลาย ต่อมาความหมายของภูมิทัศน์ได้เปลี่ยนไปและมีความใกล้เคียงกับในปัจจุบันโดยโธมัสชาร์ป (Thomas Sharp, 1948) ซึ่งได้ผลักดันให้คำดังกล่าวเป็นชื่อเรียกกฎหมายที่ใช้ สำหรับการพัฒนาปรับปรุงเมือง นอกจากนี้ในช่วงก่อนยุค 1950s คำว่า “ภูมิทัศน์” ยังหมายถึงการ ออกแบบชุมชนเมืองที่เน้นการรับรู้สภาพแวดล้อมโดยการมองเห็น ดังนั้นในการปรับปรุงพัฒนาเมือง ดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่ตอบรับและสอดคล้องกับการรับรู้ของผู้คนโดยผ่าน ทางการจัดวางองค์ประกอบทางกายภาพในสภาพแวดล้อมนั่นเอง (Cullen, Gordon, Topic UDQ52: 1) อาจกล่าวได้ว่าภูมิทัศน์เมือง คือภาพรวมของเมืองซึ่งเกิดจากองค์ประกอบทางกายภาพต่างๆซึ่งปรากฏแก่ สายตาและก่อให้เกิดผลทางอารมณ์และความรู้สึกแก่ผู้รับรู้องค์ประกอบและคุณลักษณะของภูมิทัศน์เมือง ถูกกำหนดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างถนนและกลุ่มอาคารในพื้นที่เมืองคือองค์ประกอบสำคัญที่กำหนด คุณลักษณะของภูมิทัศน์เมืองปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อภูมิทัศน์เมืองที่เรารับรู้มันได้แก่วัสดุที่ใช้ (Materials) ขนาดสัดส่วน (Proportions) และเส้นรอบรูป (Profiles) ขององค์ประกอบทางกายภาพ (Ashihara, Yoshinobu, 1983: 39)

2.2.1.2 การรับรู้ภูมิทัศน์เมือง

เฮนรีวินเซนต์ฮับบาร์ด (Henry Vincent Hubbard) ได้ให้นิยามของความงามไว้ ว่า ความงามคือการรับรู้ได้ถึงความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างสิ่งต่างๆที่เรามองเห็น. นิยามดังกล่าว สามารถใช้อธิบายถึงความเชื่อมโยงระหว่างเมืองกับธรรมชาติที่มนุษย์รับรู้ได้ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่าง แต่ละส่วนของเมืองและในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อเมืองกับวิถีชีวิตของผู้คน โดยระบบย่อยต่างๆเหล่านี้ จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดระบบหลัก ซึ่งเป็นระบบแห่งความกลมกลืนของเมืองทั้งเมือง ทั้งนี้เราอาจ พิจารณาความงามของเมืองได้จาก

- 1) ความสัมพันธ์ในระดับเมืองกับธรรมชาติ
- 2) ความสัมพันธ์ระดับภายในเมืองที่เกิดจากองค์ประกอบแต่ละส่วนของเมือง
- 3) วิถีชีวิตประจำวันของคนในเมือง (Spreiregen, P.D., 1965: 107-114) ใน

ที่นี้จะพิจารณาว่าเมืองมีองค์ประกอบอะไรบ้างและเรารับรู้ภาพของเมืองได้อย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.1.3 การศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของเมือง

ในการศึกษาลักษณะทางกายภาพเมืองจะพิจารณาในแง่ของการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบแต่ละส่วนและประเมินเงื่อนไขขององค์ประกอบโดยพิจารณาจากรูปทรงลักษณะตำแหน่งที่ตั้งซึ่งองค์ประกอบทางกายภาพที่จะพิจารณาเพื่อศึกษาสุนทรียภาพของเมืองในที่นี้ได้แก่

- 1) สภาพภูมิประเทศและธรรมชาติ(Landform and Nature) โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพภูมิประเทศกับภูมิทัศน์เมืองและตัวสถาปัตยกรรมใน 3 ขั้นตอนคือ
 - ภูมิทัศน์เมืองที่ตอบรับกับสภาพภูมิประเทศทั้งในเชิงสุนทรียภาพและประโยชน์ใช้สอย
 - เพื่อประเมินความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างงานสถาปัตยกรรมเมืองกับพื้นที่ธรรมชาติ
 - เพื่อการตัดสินใจว่าพื้นที่ใดควรปล่อยให้คงอยู่ตามธรรมชาติเพื่อช่วยเสริมสร้างคุณค่าให้กับเมือง
- 2) รูปร่างขนาดและความหนาแน่นของเมือง (Shape, Size and Density) วิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่าประโยชน์ใช้สอยแต่ละพื้นที่ของเมืองมีความสัมพันธ์กับทางสัญจรพื้นที่เปิดโล่งหรือไม่อย่างไร รวมทั้งความต่อเนื่องระหว่างแต่ละชุมชนในเมือง ขนาดและความหนาแน่นของเมืองช่วยให้เห็นการกระจายตัวของประชากรในเมือง รวมไปถึงลักษณะวิธีการขนส่งที่เชื่อมพื้นที่ความหนาแน่นต่างๆให้ประสานกัน
- 3) กระสวนและลักษณะของเนื้อเมือง (Pattern, Grain and Texture)
 - Urban Pattern มีทางสัญจรรูปทรงอาคารและที่ว่างเป็นตัวกำหนดรูปแบบกระสวนเมือง
 - Urban Grain ความหยاب-ละเอียดพิจารณาจากมวลขนาดของอาคารว่ามีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กตามลำดับ
 - Urban Texture พื้นผิวที่เกิดจากสัดส่วนของการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบที่ละเอียดอ่อนและองค์ประกอบที่หยาบทั้งนี้พื้นผิวจะมีลักษณะสม่ำเสมอหรือไม่นั้นพิจารณาได้จากรูปแบบ-ขนาดของอาคารภายในย่าน
- 4) พื้นที่เมืองและพื้นที่ว่าง(Urban Spaces and Open Spaces)
 - Urban Spaces คือที่เว้นว่างของเมืองรูปแบบสามัญที่เกิดจากการจัดวางอาคารซึ่งโดยทั่ว
 - ไปเกิดจากรูปด้านหน้าของอาคารและพื้นผิวดิน(Floor) ของเมืองซึ่งอาจมีทั้งลักษณะช่องทางตามแนวยาว(Linear Corridors) หรือแบบเป็นจุดโอเอซิส
 - Open Spaces คือที่เว้นว่างของเมืองรูปแบบธรรมชาติที่เปิดโล่งซึ่งหมายถึงธรรมชาติที่ถูก
 - นำเข้ามาภายในอาภิสวนสาธารณะหรือที่โล่งที่ล้อมรอบตัวเมืองอยู่ สัดส่วนของที่ว่างดังกล่าวมักถูกกำหนดโดยไม้ยืนต้นไม้พุ่มหินและพื้นดินมากกว่าขนาดความกว้าง-ยาวคุณค่าสุนทรียภาพของพื้นที่สาธารณะเหล่านี้อยู่ที่การสร้างความสะดวกให้เกิดขึ้นท่ามกลางความหนาแน่นของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ปลูกสร้างในเมืองโดยที่ควรมีขนาดไม่โล่งหรือคับแคบจนเกินไปกับการใช้งาน (Williams, S.H., 1954: 103)

5) เส้นทาง(Routes)เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการมองเห็นภูมิทัศน์เมืองและเป็นตัวกำหนดรูปทรงเมืองที่สำคัญอีกประการหนึ่งเส้นทางมีหลายประเภทที่ควรพิจารณาได้แก่

- ถนนสายประธาน(Surface Arteries)ในแง่ของรูปทรงความสัมพันธ์กับภูมิทัศน์เมืองรูปร่างของที่ตั้งอาคารลักษณะการพาดผ่านพื้นที่ชุมชน รวมถึงอุปกรณ์ประดับถนน
- ถนนซอย (Local Street)ในแง่ของสัดส่วนของถนนมีความสัมพันธ์กับขนาดชุมชนเพียงใดมีความขัดแย้งระหว่างการสัญจรของยวดยานกับคนเดินเท้าหรือไม่

6) รายละเอียดอื่นๆ(Details) ศึกษาลักษณะสภาพของป้าย-สัญญาณต่างๆ อุปกรณ์ประกอบถนนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยบอกเล่าเรื่องราวของพื้นที่

7) ปัจจัยเชิงนามธรรม(Nonphysical Aspects) เป็นสิ่งที่บ่งบอกความเป็นเมืองซึ่งไม่ใช่องค์ประกอบทางกายภาพ อาทิ ประวัติศาสตร์บทบาทหน้าที่ของเมืองตลอดจนเทศกาลประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง

8) ย่านต่างๆของเมือง(The Districts of a City)ย่านคือพื้นที่ย่อยๆของเมืองซึ่งลักษณะกระสวนและขนาดของย่านจะดูได้จากลักษณะกระสวนของทางสัญจรภายในย่านเราอาจพิจารณา ลักษณะของย่านได้จาก

- ลักษณะทางกายภาพของย่าน อาทิ รูปแบบความหนาแน่นของอาคารสิ่งปลูกสร้าง, รูปแบบของทางสัญจร ขนาดของย่านที่รวมถึงรูปร่างความหนาแน่นที่วางจุดหมายตา
- กิจกรรมที่เกิดขึ้นตลอดจนการเปลี่ยนแปลงภายในย่านและความต่อเนื่องระหว่างแต่ละย่านที่ประกอบกันเป็นระบบของเมือง

2.2.2 สุนทรียภาพ (Aesthetics)

สุนทรียภาพ(Aesthetics)เป็นคำในภาษากรีกเดิมหมายถึงการรับรู้ทางความรู้สึก (sense perception) จนกระทั่งในศตวรรษที่ 17 บวมการ์เทน (Buamgarten) นักปรัชญาชาวเยอรมันได้ให้ความหมายใหม่โดยหมายถึงการรับรู้และชื่นชมความงามเป็นที่ทราบดีว่าสุนทรียภาพเป็นเรื่องของอัตวิสัย(Subjective) ซึ่งแต่ละคนย่อมให้คุณค่าสุนทรียภาพแตกต่างกันไป (Whittick, A., 1974: 11)ดังเช่น ความหมายของสุนทรียภาพในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ที่ให้ความหมายไว้ว่า.ความเข้าใจและความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มีต่อความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ.(ราชบัณฑิตยสถาน, 2539: 827)ในความหมายทั่วไปคำว่าสุนทรียภาพมักจะใช้ร่วมกับคำว่าความสวยงาม (Beauty) แม้ว่าความสวยงามเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียภาพแต่ในสาขาวิชานี้ถือว่าสุนทรียภาพมีความหมายกว้างและครอบคลุมมากกว่ากล่าวคือนักสุนทรียศึกษามีความเห็นว่าคุณภาพอาจจะไม่ใช่ความสวยงามเพียงอย่างเดียวความเศร้าโศก (Tragic) ความน่าเกลียด(Ugly) ความขบขัน(Comic) และความน่าพิศวง(Sublime) ก็ทำให้เกิดอารมณ์สุนทรีย์ได้เช่นเดียวกัน (ฐานิศวรรเจริญพงศ์, 2543: 58)รวมถึงลักษณะของอารมณ์หรือความรู้สึกน่าสนใจ(interested) ความไม่น่าสนใจ(disinterested)ความเพลิดเพลินใจ(pleasure) กินใจ (empathy) สීමตัว (attention span) (ทวีเกียรติไชยงยศ, 2538: 3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การรับรู้สุนทรียภาพเมือง นักทฤษฎีสถาปัตยกรรมหลายท่านอาทิจอร์จซานตายนานา(George Santayana), ลูนิงแพร์ค(LuningPrak)และนอร์เบอร์กชูลส์(Norberg-Schulz) ได้ให้กรอบความคิดเกี่ยวกับการรับรู้สุนทรียภาพโดยจำแนกประสบการณ์สุนทรียออกเป็น (ฐานิศวรรเจริญพงศ์, 2543: 61-62)

สุนทรียภาพเชิงประสาทสัมผัส(Sensory Aesthetics) โดยมีความหมายถึงคุณค่าเชิงสุนทรียภาพในส่วนของรูปทรงที่รับรู้ได้โดยประสาทสัมผัสปกติ (sensory aspect) ซึ่งมีความงามจากคุณสมบัติในตัวเองซึ่งมีรากฐานมาจากกายวิภาคและจิตวิทยามนุษย์จึงมีความเป็นปรนัยไม่ขึ้นอยู่กับเวลาและบุคคลหรือสังคม

สุนทรียภาพเชิงรูปทรง(Formal Aesthetics) สุนทรียภาพเชิงรูปทรงหมายถึงมิติของรูปทรงศิลปกรรมที่รับรู้ได้จากคุณลักษณะภายในตัวของมันเองที่แยกออกจากมิติของการใช้สอยและการสื่อความหมายอื่น

สุนทรียภาพเชิงสัญลักษณ์(Symbolic Aesthetics) สุนทรียภาพเชิงสัญลักษณ์นั้นเป็นสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความรวมถึงอารมณ์สุนทรีย์ที่ไม่ได้เกิดจากคุณลักษณะสุนทรียภาพของวัตถุนั้นโดยตรงแต่เป็นคุณลักษณะในตัววัตถุที่ทำให้ผู้สัมผัสได้รับอารมณ์ใดๆซึ่งขึ้นอยู่กับสภาวะการณส่วนตัวของผู้สัมผัสเอง

ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ ทั้ง 3 ลักษณะนี้เกิดขึ้นจากองค์ประกอบที่ต่างกัน ในสภาพแวดล้อมซึ่งอธิบายในเชิงของสภาพแวดล้อมเมืองได้ดังนี้

2.2.2.1 สุนทรียภาพเชิงประสาทสัมผัส(Sensory Aesthetics)

เป็นประสบการณ์ทางสุนทรีย์ที่รับรู้โดยผ่านทางประสาทสัมผัสปกติของร่างกาย ซึ่งรับรู้ได้หลายทางจากสภาพแวดล้อมเดียวกันอาทิการรับรู้ถึงสีสัมผัสพื้นผิวสัมผัสของพื้นที่เสียงที่เกิดขึ้น ความเย็นสบายของลมที่พัดผ่าน เป็นต้น ประสบการณ์ประเภทดังกล่าวเกิดขึ้นบ่อยครั้งเกือบตลอดเวลาซึ่งเราไม่จำเป็นต้องตระหนักกับทุกสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าในขณะนั้นเรามีความพร้อมต่อการรับรู้หรือไม่ และเราได้รับผลกระทบอย่างไรความแตกต่างของประสบการณ์หรือรสนิยมทางสุนทรีย์ในแต่ละบุคคลมีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก (Childhood) และสภาพแวดล้อมรอบตัวองค์ประกอบทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่ช่วยให้สภาพแวดล้อมนั้นๆกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์ สุนทรีย์เชิงประสาทสัมผัส (Sensory Aesthetics) อาทิพืชพันธุ์ธรรมชาติจำพวกไม้ดอก - ไม้ยืนต้น, เสียง - กลิ่นของน้ำทะเล นอกจากนี้องค์ประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งช่วยกระตุ้นอาจอยู่ในรูปของพื้นผิวของสภาพแวดล้อมอาทิพื้นผิวทางสัญจรตลอดจนเรื่องของสีสัมผัสเสียงต่างๆที่เกิดขึ้น (Lang, J.,1994: 320-321) ในการรับรู้เชิงประสาทสัมผัส (Sensory Perception) .สี. เป็นองค์ประกอบหลักของสีก่อให้เกิดผลต่อการมองเห็นและอารมณ์ของมนุษย์โดยตรงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุเพศและสุขภาพของผู้รับรู้ในอีกทางหนึ่งประสบการณ์ในอดีตเป็นตัวแปรสำคัญต่อความชอบ-นิยามสีที่ต่างกันในแต่ละบุคคลบทบาทของสีที่มีผลต่อคุณค่าสุนทรียภาพนั้นขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ตั้งและการเข้าคู่กันของสีที่มีอยู่(Yau, Victoria, 1994: 151)หากพิจารณาในเชิงขององค์ประกอบเมืองที่มีผลกับการรับรู้สุนทรียภาพเชิงประสาทสัมผัส(Sensory Aesthetics) แล้วองค์ประกอบทางกายภาพที่ควรพิจารณาได้แก่สีสัมผัสและพื้นผิวของอาคารบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างทางสัญจรอุปกรณ์ประกอบถนนป้ายโฆษณาพืชพันธุ์ธรรมชาติที่ประกอบกันเป็นภูมิทัศน์ของเมืองว่ามีลักษณะอย่างไรและส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2.2 สุนทรียภาพเชิงรูปทรง (Formal Aesthetics)

เป็นประสบการณ์ทางสุนทรียะที่เกิดขึ้นจากการรับรู้กระสวนของรูปทรงเรขาคณิต ในสภาพแวดล้อมคุณลักษณะของกระสวนเหล่านี้ได้แก่สัดส่วน (Proportions), จังหวะ (Rhythms), สมดุล (Balance points), ความเปรียบต่าง (Contrast), มาตรฐาน (Scale), ลำดับศักดิ์ (Hierarchy), ลำดับ (Sequence) และการสื่อความหมาย (Expressions) ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเหล่านี้หากตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการรับรู้ของเกสตัดอลด์ ว่าด้วยการจัดระเบียบการมองแล้วอาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์สุนทรียภาพเชิงรูปทรงที่เกิดขึ้นแปรผันโดยตรงกับลำดับขั้นของระเบียบ (degree of order) ของรูปทรงเรขาคณิตในสภาพแวดล้อมระเบียบดังกล่าวมีทั้งที่เรียบง่ายและซับซ้อนซึ่งพบได้ในรูปทรงที่สมมาตรและอสมมาตรตามลำดับระดับ ความซับซ้อนของระเบียบดังกล่าวเป็นสิ่งที่เป็นอวัติวิสัยนั่นคือแต่ละบุคคลย่อมมีความสามารถในการรับรู้ความซับซ้อนที่ต่างกันไป อาทิ ในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนมาก ๆ กลุ่มนักออกแบบแนวปฏิเสธรโครงสร้าง (Deconstructionists) ก็อาจรับรู้ถึงระเบียบที่มีอยู่ได้ดีกว่า แต่อย่างไรก็ตามในสภาพแวดล้อมที่มีการจัดระเบียบโดยใช้หลักการของสัดส่วน (Proportional System) อย่างเช่นสัดส่วนทองคำ (Golden Section) ซึ่งเป็นระบบที่สัมพันธ์กับกระบวนการทำงานของสมอง ย่อมทำให้คนโดยทั่วไปเกิดความพึงพอใจได้ (Lang, J., 1994: 322) ถึงแม้สภาพความเป็นระเบียบคือมูลฐานของความงามเพราะทำให้เกิดองค์รวมที่จิตทำความเข้าใจได้แต่ระดับของสุนทรียภาพที่เกิดจากสภาพความเป็นระเบียบนั้น เป็นระดับที่อาจจะต่ำที่สุดเพราะมีความง่ายเกินไปที่จิตจะทำความเข้าใจ ทั้งนี้มีคำอธิบายว่าเป็นเพราะจิตมีแนวโน้มที่จะแสวงหาคำตอบ ดังนั้นการที่จิตจะมีความสุขเมื่อสามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่สลับซับซ้อนได้จึงก่อให้เกิดอารมณ์บิตที่สูงกว่า

ดังนั้นการจัดให้มีสมดุลแบบสมมาตรจึงมีคุณค่าทางสุนทรียภาพในระดับที่ต่ำกว่าสมดุลแบบอสมมาตรซึ่งมีความสลับซับซ้อนมากกว่าแต่หากขาดความสมดุลก็จะเป็นปัญหาของการขาดสถานะความเป็นระเบียบขององค์ประกอบนั้นย่อมไม่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพเป็นเพียงการวางอยู่ด้วยกันขององค์ย่อยเท่านั้น (ฐานิศวรรค์เจริญพงศ์, 2543: 70)

ทฤษฎีของกลุ่มเกสตัดอลด์พอจะสรุปได้ว่าการรับรู้โดยการมองนั้นเป็นกระบวนการของจิตที่จะแสวงหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ย่อยเพื่อสร้างขึ้นเป็นองค์รวมหากพบความสัมพันธ์ก็ทำให้องค์รวมนั้นเป็นรูปทรงที่เข้าใจได้ดังคำกล่าวที่ว่า "The whole is more than the sum of its parts." ซึ่งกลุ่มเกสตัดอลด์ ได้เสนอว่ารูปทรงที่ง่ายที่สุดหรือรูปทรงมีระเบียบที่สุดช่วยให้ง่ายแก่ความเข้าใจถือเป็นรูปทรงที่ตอบสนองกระบวนการทางจิต (ฐานิศวรรค์เจริญพงศ์, 2543: 67)

สิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์รับรู้สุนทรียภาพเชิงรูปทรงได้คือประสบการณ์ต่อเนื่องเป็นลำดับ (sequential experience) ที่รับรู้โดยการเคลื่อนผ่านสภาพแวดล้อมในสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อน-หลากหลายหากมีการจัดวางที่ว่างที่มีลักษณะเชื่อมระหว่างแต่ละพื้นที่ย่อยๆช่วยให้เกิดการรับรู้ถึงการเคลื่อนผ่านจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งซึ่งตัวเชื่อมเหล่านี้มีลักษณะคุณสมบัติคล้ายกับประตูหรือท่าเรือ ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมในระดับเมืองที่ซับซ้อนนั้นมนุษย์ไม่สามารถทำความเข้าใจและเข้าใจโครงสร้างของเมืองได้ในครั้งแรกการทำความเข้าใจที่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการตอบสนองความต้องการพื้นฐานมนุษย์ในแง่ของความปลอดภัยทางความรู้สึก (Psychological security) ส่วนการทำความเข้าใจก็เป็นส่วนหนึ่งของ Cognitive needs นั่นเอง

อย่างไรก็ตามปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ประสบการณ์ที่ต่อเนื่องเป็นลำดับที่แตกต่างกันไปนั้นคือ ความเร็วในการเคลื่อนผ่านที่ต่างกันซึ่งมี 2 ลักษณะหลักๆคือความเร็วของคนเดินเท้าและคนในยานพาหนะในกรณีของคนเดินเท้าได้มีการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับความต้องการการรับรู้สุนทรียภาพพบว่าผู้ที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่โล่งความหนาแน่นน้อยมีความต้องการสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดเชื่อมต่อ(transition) เพื่อดึงดูดความสนใจและตอบสนองความต้องการด้านสุนทรียภาพน้อยกว่าผู้ที่ตั้งถิ่นฐานในเมืองซึ่งมีความหนาแน่นสูง (Lang, J.,1994: 324-325)

เมืองเป็นที่รวมของพื้นที่ใช้งานอันหลากหลายซึ่งในแต่ละประเภทนั้นมีรูปแบบกระสวนของรูปทรงเรขาคณิตที่ต่างกันไปและต่างก็มีคุณค่าสุนทรียภาพเฉพาะตัวแต่ทั้งนี้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะต้องมีความน่าสนใจของกระสวนของรูปทรงเรขาคณิตที่มีไม่มากจนสับสนแต่ไม่ควรมีน้อยจนน่าเบื่อซึ่งการสร้างระเบียบในสภาพแวดล้อมเพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านสุนทรียภาพอาจทำได้โดย

- 1) ความได้สัดส่วนของการใช้องค์ประกอบที่ซ้ำกัน
- 2) การใช้ความต่อเนื่องของเส้น
- 3) การคำนึงถึงปริมาณขององค์ประกอบที่เห็นในระยะต่างๆหรือ
- 4) การทำให้เกิดความน่าสนใจด้วยมุมมองอาทิการใช้องค์ประกอบมาปิดกัน

มุมมองให้มีความซับซ้อนมากขึ้นซึ่งกรณีนี้เมืองที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินเขาหรือหุบเขามีความได้เปรียบในเรื่องของความหลากหลายและความน่าสนใจของมุมมองวิธีการเหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างระเบียบ (order) ให้กับกระสวนที่มีในสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์สุนทรียเชิงรูปทรง (Lang,J.,1994: 332-333)

2.2.2.3 สุนทรียภาพเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Aesthetics)

ประสบการณ์สุนทรียเชิงสัญลักษณ์ถือเป็นส่วนประกอบสำคัญของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อสภาพแวดล้อมมนุษย์เลือกสิ่งที่จะนำมาใช้กับที่อยู่สภาพแวดล้อมของตนโดยคำนึงถึงคุณค่าในเชิงความหมายเป็นหลักถึงแม้บางครั้งอาจเป็นไปโดยจิตใต้สำนึกแต่การตัดสินใจส่วนใหญ่จะเป็นไปโดยตระหนักรู้นอกจากนี้การให้ความหมายในเชิงสัญลักษณ์ดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานประเภทการได้รับการยอมรับ (Affiliation needs) และการได้รับความนับถือยกย่อง(Esteem needs) อีกด้วยการที่จะรังสรรค์สภาพแวดล้อมให้เกิดประสบการณ์สุนทรียประเภทดังกล่าวจำเป็นต้องมีความเข้าใจในวัฒนธรรมค่านิยมรวมถึงคติความเชื่อศาสนา ประเพณีของคนในพื้นที่ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะได้มากก็โดยการวิเคราะห์จากสิ่งๆที่ผู้คนในพื้นที่ได้เลือกแล้วเท่านั้น (Lang, J.,1994: 325-326, 333) พื้นที่ที่เสมือนเป็นสัญลักษณ์สำคัญใจกลางเมืองหลายแห่งในทวีปยุโรปมักจะเกี่ยวเนื่องด้วยองค์ประกอบจำพวกถนนสายเก่าแก่ของเมือง, จตุรัสกลางเมืองและสถาปัตยกรรมที่สำคัญลักษณะที่โดดเด่นอาทิรูปแบบถนนที่คดเคี้ยวของเมืองในยุคกลาง, ขนาดความสูงและสีสนอาคารบ้านเรือนที่บ่งบอกถึงกลิ่นอายของบรรยากาศในอดีตเป็นต้นในแง่ของพื้นที่ประกอบกิจกรรมนั้นหลายๆเมืองประกอบด้วยย่านซึ่งมีกิจกรรมเฉพาะหรือพื้นที่รวมกิจกรรมต่างๆในรูปแบบของถนนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่บรรจุหน้าที่ดังกล่าวของเมืองไว้ เช่นกันถนนหลายสายถือเป็นสัญลักษณ์ของเมืองหลายเมืองอาทิถนนวอลล์สตรีทถนนฟิฟท์อเวนิวเมืองนิวยอร์ก, ถนนบอนด์สตรีทถนนฟิฟท์สตรีทกรุงลอนดอนรวมถึงสัญลักษณ์ของเมืองในรูปแบบของที่หมายตา (Urbanicons) อาทิอนุสาวรีย์เทพีเสรีภาพเมืองนิวยอร์กสิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญซึ่งแสดงได้ถึงความเป็นเมืองนอกจากสัญลักษณ์ในเชิงรูปธรรมเหล่านี้แล้วทัศนคติความรู้สึกที่ผู้คนมีต่อเมืองก็ถือเป็นสัญลักษณ์ในเชิงนามธรรมได้อีกด้วย (Sarrinen, T. F., 1976: 106-108)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3 ระเบียบวิธีการศึกษาสุนทรียภาพของสภาพแวดล้อม

2.2.3.1 วิธีการวัดคุณค่าสุนทรียภาพ

เป็นที่ทราบดีว่าสุนทรียภาพเป็นเรื่องของอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งแต่ละคนย่อมมีความเข้าใจและความรู้สึกที่มีต่อความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะหรือการให้คุณค่าทางสุนทรียภาพแตกต่างกันดังนั้นการศึกษาสุนทรียภาพเมืองซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมประเภทหนึ่งจึงใช้วิธีการวัดโดยมีผู้สังเกตการณ์เป็นเครื่องมือในการวัดคุณค่าของสภาพแวดล้อมที่มองเห็นและคุณค่าที่เกิดขึ้นในใจที่มีต่อสภาพแวดล้อมนั้นผู้ใช้งานในสภาพแวดล้อมเหล่านี้จะเป็นผู้ให้ค่าในการวัดโดยทั่วไปจำแนกได้ 2 วิธีการคือ (การตัดสินโดยใช้ความชื่นชอบ) Preference Judgment และการประเมินเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Appraisal) ความแตกต่างของทั้ง 2 วิธีการอยู่ที่วิธีการที่ 1 ใช้การวัดความชอบ-ไม่ชอบที่บุคคลมีต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งวิธีการดังกล่าวค่อนข้างที่จะเกิดความลำเอียงได้จากหลายๆปัจจัยไม่ว่าจะเป็นอคติส่วนตัว, รสนิยมซึ่งทำให้เกิดผลการตอบสนองที่หลากหลายอย่างมากสำหรับวิธีการที่ 2 ค่อนข้างที่จะมีกรอบในการพิจารณาที่ชัดเจนกว่าโดยผู้สังเกตการณ์จะให้ค่าภายใต้กรอบซึ่งเป็นกลุ่มตัววัดเชิงจิตวิทยาที่ผู้ทำการศึกษาได้กำหนดมาแล้วความแปรผันจึงเกิดได้น้อยกว่าวิธีที่ 1 จึงทำให้วิธีที่ 2 เหมาะสำหรับการศึกษาเพื่อตัดสินใจเชิงสาธารณะมากกว่า (Brush, R. O., 1976: 47-50)

การศึกษาแบบวิธีการประเมินเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Appraisal) ทำได้หลายลักษณะตัวอย่างเช่นในการศึกษาความชอบทัศนียภาพของชาร์เฟอร์ (Shafer. s Scenic Preference) วัดโดยให้ผู้สังเกตการณ์จัดเรียงภาพถ่ายทัศนียภาพธรรมชาติจำนวน 100 ภาพตามระดับความชอบส่วนตัวโดยผู้สังเกตการณ์เป็นกลุ่มนักทัศนมาตรในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสกอตแลนด์ ซึ่งภาพถ่ายดังกล่าวถ่ายโดยช่างภาพมืออาชีพและได้มาตรฐานความงามเชิงศิลปะ (Brush, R. O., 1976: 51) หรือการศึกษาโดยนำเสนอแบบจำลองของสภาพแวดล้อมในลักษณะของภาพถ่ายเช่นกันและให้ผู้สังเกตการณ์ประเมินให้ค่าคะแนนสำหรับคุณสมบัติแต่ละประเภทภายในช่วงที่กำหนดให้ซึ่งเรียกว่าวิธี "Semantic-differential" ข้อจำกัดของวิธีการดังกล่าวคือเมื่อนำผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) แล้วผลการวิเคราะห์จะบอกแต่เพียงคุณสมบัติของสภาพแวดล้อมได้ภายในกรอบที่เราได้กำหนดไว้เท่านั้นโดยไม่สามารถบอกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมได้ทั้งหมดดังนั้นในการศึกษานี้สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ เกณฑ์ที่ใช้ประเมินนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติที่เป็นจริงของสภาพแวดล้อมและมีความชัดเจนรวมทั้งเข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้ประเมิน อาทิการตัดสินใจระหว่างสว่าง-มืดจะตัดสินได้ชัดเจนกว่าสวยงาม-น่าเกลียดนอกจากนี้ควรคำนึงถึงตัวผู้ประเมินด้วยว่าเป็นผู้มผลได้ผลเสียกับสภาพแวดล้อมที่เรากำลังศึกษาอยู่หรือไม่เพราะนั่นย่อมก่อให้เกิดอคติต่อการวัดได้ (Wohlwill, J.F., 1976: 60-64)

2.2.3.2 มิติวัดคุณค่าสุนทรียภาพเมือง

คุณค่าสุนทรียภาพเมืองขึ้นอยู่กับคุณภาพขององค์ประกอบเมืองที่ผู้คนสามารถรับรู้ได้นั้นบรันสวิค (Brunswick) เห็นว่าขึ้นอยู่กับตัวแปรที่สำคัญ 2 ตัวคือลักษณะภูมิศาสตร์ทางสังคมและบริบทของสิ่งแวดล้อมสำหรับมิติหรือคุณสมบัติที่ใช้ในการวัดคุณภาพของสภาพแวดล้อมเมืองที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้โดยการมองเห็นมี 4 ประเภทคือ (Nasar, J. L., 1989: 38-39)

1) มิติความเป็นธรรมชาติโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นตัวแปรที่พิจารณาอาทิอาคารที่โดดเด่น, ลักษณะความเป็นเมืองและความสวยงามของธรรมชาติ

2) มิติของความซับซ้อน (Complexity) เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่แสดงถึงความ
 รำรวยการประดับประดา

3) มิติของการเปิดโล่ง (Openness) เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่แสดงถึงความ
 หนาแน่น, ความกว้างขวาง

4) มิติของความชัดเจน-ระเบียบของสภาพแวดล้อม (Clarity/Order)

จากความสัมพันธ์ของมิติการรับรู้ทั้ง 4 ประเภทที่ส่งผลต่อความรู้สึกซึ่งวัดได้จาก
 มิติของการประเมินสภาพแวดล้อมอาจกล่าวได้ว่าการประเมินคุณค่าของสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับ
 ลักษณะทางกายภาพสามารถจำแนกตัวแปรได้ 3 ลักษณะดังนี้ (Nasar, J. L., 1989: 41-46)

1) ตัวแปรเชิงเปรียบเทียบและตัวแปรในการจัดระเบียบ (Collative and
 Organizing Variables)เป็นการประเมินคุณค่าในลักษณะของการเปรียบเทียบระหว่างแต่ละองค์ประกอบ
 ของสิ่งเร้าซึ่งมี 2 ลักษณะหลัก ๆ คือ

- การเปรียบเทียบข้อมูลข่าวสารของสิ่งเร้าโดยพิจารณาว่ามีความ
 ซับซ้อน(Complexity)หรือมีระเบียบ (Order)ของสภาพแวดล้อม
 อย่างไรซึ่งหากมีความซับซ้อนมากก็มีระดับของกระตุ้นมากเช่นกัน
 ทั้งนี้คุณค่าของสุนทรียภาพของสภาพแวดล้อมจะมีค่ามากก็ต่อเมื่อ
 ระดับการกระตุ้นอยู่ในระดับปานกลางไม่มากหรือน้อยเกินไปและ
 สามารถถึงความสนใจได้ในขณะที่สื่อสารให้กับผู้รับรู้สัญญาณขึ้นนะที่
 บ่งบอกถึงความสอดคล้อง(Compatibility) ในสภาพแวดล้อมที่เป็น
 ธรรมชาตินั้นพบว่ามี ความแปรผกผันกับความเปรียบเทียบของสี, วัสดุ
 พื้นผิว, ขนาดและรูปทรงของอาคารที่มีต่อธรรมชาติโดยรอบและใน
 สภาพแวดล้อมที่มีความเป็นเมืองการพิจารณาความสอดคล้องของ
 อาคารจะดูจากลักษณะของพื้นผิวอาคารเป็นหลักได้แก่วัสดุ, รูปแบบ
 อาคาร(Style), หลังคาและรูปทรงโดยรวม
- การเปรียบเทียบในแง่ของความแปลกใหม่/คุ้นเคย
 (Novelty/Familiarity) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อด้านดังกล่าวอาทิอายุ
 อาชีพ เป็นต้น

2) ตัวแปรในเชิงของพื้นที่ (Spatial Variables) ในที่นี้ลักษณะทางกายภาพ
 ของพื้นที่ซึ่งมีผลต่อการรับรู้แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

- พื้นที่แบบเปิดโล่ง (Prospect) คนส่วนใหญ่จะชื่นชอบพื้นที่ลักษณะ
 ดังกล่าวแต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาต่อไปถึงลักษณะของพื้นที่เปิดโล่งและ
 องค์ประกอบที่สร้างการโอบล้อมร่วมด้วย
- พื้นที่แบบปิดบัง (Refuge)พื้นที่แบบลึกลับ (Mystery) ตามทฤษฎี
 แล้วพื้นที่ลักษณะดังกล่าวมีผลทำให้คุณค่าทางสุนทรียภาพเพิ่มขึ้น
 เนื่องจากช่วยสร้างความน่าสนใจและน่าติดตามแก่มนุษย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ตัวแปรในเชิงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและในเชิงความหมาย (Ecological/Content Variables) แบ่งออกเป็น

- ความเป็นธรรมชาติพิจารณาระหว่างทัศนียภาพของสภาพแวดล้อมแบบธรรมชาติและแบบที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งแบบธรรมชาติจะมีลักษณะนุ่มนวลกว่า, มีความเข้มข้นน้อยกว่า, ไม่มีรูปทรงการเคลื่อนไหวตลอดจนเสียงที่แน่นอน
- ความหมายในเชิงสัญลักษณ์ของรูปแบบตัวแปรดังกล่าวเกี่ยวข้องกับอาคารสถาปัตยกรรมจากการศึกษาพบว่าอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจในแง่ดังกล่าวรวมไปถึงช่วงวัย, การศึกษาและเพศอีกด้วย (Nasar, J. L., 1989: 53)

2.2.3.3 วิธีวัดการตอบสนอง

ประเด็นของการวัดการตอบสนองในการศึกษาสุนทรียภาพที่ผ่านมายังไม่มี การพัฒนาให้ก้าวหน้าเท่าไรนักโดยส่วนใหญ่แล้ววิธีการที่ใช้คือการกำหนดช่วงค่าคะแนนของค่าคุณศัพท์ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดมาตราส่วนในการวัดที่ตายตัวถึงแม้ว่าวิธีดังกล่าวจะทำให้การศึกษาสามารถเกิดอคติในการประเมินได้อาทิแนวโน้มที่ผลการประเมินจะกระจุกตัวที่ค่ากลาง (central tendency effects) หรือแนวโน้มที่ผลการประเมินจะเกาะกลุ่มอยู่ที่ค่าเต็มๆ (tendency to responds in round numbers) อย่างไรก็ตามยังมีวิธีวัดการตอบสนองในลักษณะอื่นที่เราอาจเลือกใช้ได้อาทิการวัดเชิงจิตวิทยา (Physiological Measures), การวัดเชิงพฤติกรรม (Behavioral Measures) " แต่สำหรับการศึกษาสุนทรียภาพเมืองซึ่งมีองค์ประกอบที่หลากหลายวิธีวัดการตอบสนองที่เหมาะสมที่นำมาพิจารณาคือการวัดเชิงความหมายของคำ (Verbal Measures) วิธีการวัดประเภทนี้ใช้เกณฑ์ที่อยู่ในรูปของคำศัพท์ต่างๆที่เป็นคู่คำเปรียบเทียบ, ความหมายในเชิงเดียวกันในระดับต่างๆกันซึ่งการให้ค่าจะแบ่งออกเป็นช่วงที่เท่าๆกัน นอกจากนี้อาจโยงวิธีการวัดดังกล่าวให้สัมพันธ์ในเชิงของอรรถประโยชน์ได้อีกด้วยอาทิคุณเต็มใจจะจ่ายเงินเพื่อเป็นค่าที่พักในพื้นที่ที่มีทัศนียภาพต่างๆกันด้วยเงินจำนวนเท่าใดบ้างแต่วิธีการวัดประเภทหลังนี้ไม่อาจใช้ได้ในกรณีของสภาพแวดล้อมที่องค์ประกอบมีความแตกต่างกันมาก (Wohlwill, J.F., 1976: 69-70)

2.2.3.4 การเลือกตัวอย่างของสภาพแวดล้อม

สิ่งสำคัญในการเลือกตัวอย่างของสภาพแวดล้อมที่จะศึกษาอย่างเป็นระบบคือตัวแทนดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ซึ่งในทางปฏิบัติมักจะมีปัญหาอยู่เสมอถึงแม้ว่าการเลือกตัวอย่างสภาพแวดล้อมโดยการสุ่มตัวอย่าง (random sample of environments) อาจถูกวิพากษ์ในแง่ที่ว่าความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นได้ในขั้นตอนที่เกี่ยวกับการใช้ภาพถ่ายซึ่งได้มีความพยายามใช้วิธีการอื่นที่จะทำให้ตัวแปรมีความเป็นระบบมากกว่านี้แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาในลักษณะอื่นตามมาเช่นกันดังกล่าวแล้ววิธีการสุ่มตัวอย่างจึงยังคงนำมาใช้ได้โดยอาจทำการแบ่งสภาพแวดล้อมออกเป็นหน่วยเล็กๆ และทำการสุ่มตัวอย่างในเชิงสถิติจากแต่ละหน่วยนั้นๆซึ่งวิธีการดังกล่าวเหมาะที่จะใช้กับการศึกษาในพื้นที่ที่ขอบเขตแน่ชัดอาทิพื้นที่เมืองเดี่ยวๆ วิธีการสุ่มตัวอย่างนี้อาจแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง ดังนี้ (Wohlwill, J.F., 1976: 64-66)

1) การสุ่มตัวอย่างในกรณีที่ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะของตัวแปรที่จะศึกษาไว้แล้วและทำการเลือกพื้นที่ที่จะศึกษามาและทำการประเมินค่าตัวแปรของแต่ละพื้นที่ที่ได้เลือก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) โดยการจัดคุณสมบัติซึ่งเป็นตัวแปรของสภาพแวดล้อมแต่ละชนิด ออกเป็นระดับต่างๆกันอาทิในการศึกษาคุณลักษณะทางภูมิศาสตร์ผู้ศึกษาอาจแบ่งแยกลักษณะของภูมิประเทศทั้งธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นออกเป็นประเภทต่างๆโดยมีคำบรรยายประกอบแต่ละประเภท เพื่อให้การสรุปตัวอย่างสามารถเลือกได้ครอบคลุมสภาพแวดล้อมทั้งหมดโดยรวมซึ่งวิธีนี้อาจนำมาปรับใช้ในการประเมินสุนทรียภาพโดยใช้หลักการเดียวกัน

2.2.3.5 วิธีการนำเสนอแบบจำลองสภาพแวดล้อม

การนำเสนอสภาพแวดล้อมที่จะศึกษาโดยใช้ภาพถ่ายซึ่งมีความต่างระหว่างข้อมูลที่นำเสนอกับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงปัญหาที่เกิดขึ้นในการนำเสนอคือข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องในด้านการเคลื่อนไหวและด้านเสียงของสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้การศึกษามีความเป็นระบบมากขึ้นได้มีการนำเสนอในลักษณะของภาพยนตร์แทนภาพถ่ายแต่อย่างไรยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องของเสียงอยู่ด้วยความต่างระหว่างสภาพแวดล้อมจริงกับสภาพแวดล้อมที่ถูกจำลองในลักษณะของภาพถ่ายทำให้เกิดปัญหาในการกำหนดค่าสหสัมพันธ์ที่เหมาะสมทั้งนี้เพราะค่าเฉลี่ยจากการประเมินสภาพแวดล้อมทั้ง 2 แบบย่อมต่างกัน (Wohlwill, J.F., 1976:66-67) การศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระหว่างการใช้ภาพถ่ายกับการสัมภาษณ์ผู้คนที่คุ้นเคยในพื้นที่จริงโดยออสเตนดอร์ป(Oostendorp,1978) พบว่าระดับการตอบสนองที่เกิดขึ้นมีค่าใกล้เคียงกันมากดังนั้นการนำเสนอแบบจำลองด้วยสไลด์ภาพสีหรือภาพถ่ายสียังถือเป็นวิธีที่สามารถยอมรับได้ (Nasar, J.L., 1989: 38)

นอกจากนี้ควรคำนึงในเรื่องของการเลือกตำแหน่งและจุดมองโดยการสรุปตัวอย่าง เพราะบางครั้งภาพที่ออกมาขาดจุดเด่นหรือความพอเหมาะขององค์ประกอบในภาพทำให้การตัดสินใจของผู้สังเกตการณ์อาจเป็นไปตามความรู้สึกมากกว่าที่จะเป็นการให้ค่าโดยใช้มาตรฐานสากลในเชิงความงามของตัวทัศนียภาพเอง (Brush, R. O., 1976: 51-52) รวมถึงมิติในการถ่ายทอดภาพที่มีผลต่อการประเมินคุณค่าอาทิจากการศึกษาของแครค(Craik) (1972: 56) พบว่าการประเมินในทางบวกจะเกิดขึ้นกับภาพที่มีลักษณะของแนวมองที่ตรงไปข้างหน้าตามทาง, ภาพที่เห็นไปได้ไกลกว่า 3 ไมล์, ภาพในมุมกว้างรวมถึงลักษณะของหมู่เมฆที่ปรากฏในภาพและการประเมินในทางลบจะเกิดขึ้นกับภาพที่มีลักษณะของการปิดล้อมซึ่งปิดกั้นแนวมองด้านหน้า (Brush, R. O., 1976: 55-56)

2.2.4 แนวความคิดเรื่องสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

2.2.4.1 มรดกทางวัฒนธรรม(Cultural heritage)

(Feilden and Jokitehtⁱⁱⁱ)1998:11ได้ให้ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมว่า มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีหลายประเภทมิได้เป็นเพียงโบราณสถาน อาคาร พื้นที่ประวัติศาสตร์และสวนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นทั้งหมดรวมทั้งระบบนิเวศเป็นเครื่องหมายแสดงกิจกรรมและความสำเร็จของมนุษย์ในอดีต และเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ที่สำคัญของโลก

2.2.4.2 ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม(Cultural landscape)

(Feildenและ Jokiteht^{iv}) 1998 ได้กล่าวถึง ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมว่าเป็นงานของมนุษย์หรืองานที่รวมกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์และพื้นที่ทางโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์, สุนทรียศาสตร์,ชาติพันธุ์วิทยา หรือ มานุษยวิทยา ได้กำหนดลักษณะของCultural Landscapeที่สามารถรับการเสนอชื่อเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ดังนี้

1) เป็นการออกแบบภูมิทัศน์(Landscape Design)ที่สร้างขึ้นโดยความตั้งใจของมนุษย์เช่นสวน(Park land)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) เป็นภูมิทัศน์ (Landscape) ที่เป็นผลมาจากสังคม เศรษฐกิจ และความเชื่อมโยงในศาสนา รวมถึงซากสัตว์ โบราณ

3) เป็นภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural Landscape) จากความเชื่อมโยงในศาสนา ศิลปะ ,หรือ กลุ่ม วัฒนธรรม หรือองค์ประกอบทางธรรมชาติเป็นผลจากการเจริญเติบโต มีบูรณะภาพทางประวัติศาสตร์ (Historical Integrity)ซึ่งหมายถึงความสมบูรณ์ทางวัสดุ และสภาพที่ไม่มีข้อบกพร่องของวัสดุ หรือที่ตั้ง ซึ่งเป็นผลจากการเติบโตและการ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2.2.5 แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์

การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และพื้นที่เมือง (Historic Towns and Urban Areas) (ICOMOS 2011) “เมืองประวัติศาสตร์และพื้นที่เมืองเป็นประจักษ์พยานที่มีชีวิตจากอดีต พื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของมนุษย์ การปกป้องและบูรณะการพื้นที่เหล่านี้กับสังคมร่วมสมัย เป็นพื้นฐานของการวางผังเมืองและการพัฒนาพื้นที่” มีแนวทางของการอยู่ร่วมกันของเมืองประวัติศาสตร์ที่ตอบสนองกับสังคมร่วมสมัย โดยมียุทธศาสตร์ เช่น การคำนึงถึงองค์ประกอบที่ต้องได้รับการสงวนรักษา (elements to be preserved) ได้แก่ ความแท้ (authenticity) ของรูปแบบเมือง (urban pattern) ความสัมพันธ์ของเมืองกับพื้นที่โดยรอบ วัฒนธรรม รูปแบบทางสังคม ฯลฯ ควบคู่กับการใช้งานใหม่และกิจกรรมใหม่ ที่เหมาะสมกับรูปแบบของเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter 1987) และสถาปัตยกรรมร่วมสมัยเพื่อแทนที่อาคารที่หมดสภาพและต้องถูกสร้างทดแทน ที่ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกับบริบทของเมืองประวัติศาสตร์ และพื้นที่สาธารณะ ต้องเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และเพลิดเพลินในเมืองประวัติศาสตร์ ซึ่งคำนึงระบบสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองการใช้ชีวิตประจำวันที่เข้ากับบริบทเมืองและการสัญจรในเมืองประวัติศาสตร์ที่ต้องไม่ถูกตัดขาดโดยถนนแต่จะต้องเพิ่มการเข้าถึงที่ดีขึ้น และต้องส่งเสริมการเดินทางและการสัญจรแบบช้า ระบบขนส่งมวลชนทางรางต้องไม่ทำลายพื้นที่ประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแผนการอนุรักษ์ (Conservation Plan) ต้องมีพื้นฐานของการวางแผนทั้งเมืองที่บูรณาการเพื่อปกป้องพื้นที่ประวัติศาสตร์และส่งเสริมการใช้ชีวิตประจำวัน

2.2.5.1 แนวทางการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน ควรคำนึงถึงเอกลักษณ์ของเมือง ทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจรวมเข้าด้วยกัน โครงการก่อสร้างที่ส่งผลกระทบในทางลบที่มีต่อภูมิทัศน์เมือง โดยไม่ได้คำนึงเอกลักษณ์เฉพาะและวิถีชีวิตของเมือง ได้ทำลายบรรยากาศการรับรู้ทางสุนทรียภาพที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง ทั้งนี้แนวทางการจัดการภูมิทัศน์เมืองที่เสริมสร้างการพัฒนาและการอนุรักษ์อย่างสอดคล้องกัน ควรยึดถือปฏิบัติ ดังนี้ (เกริก กิตติคุณ, ภูมิทัศน์เมือง, หน้า 82 – 93)

1) การบริหารจัดการในเชิงแผนและนโยบายของหน่วยงานในท้องถิ่นการวางแผนเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ทัศนียภาพเมือง ควรเป็นแผนในระดับแผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจนในการดำเนินงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน ระยะเวลาของโครงการต่าง ๆ และการจัดตั้งงบประมาณ โดยมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงาน อันจะทำให้การจัดเตรียมงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานทั้งหมดจากรัฐบาล รวมทั้งแหล่งเงินทุนภายในและจากต่างประเทศ จากกองทุนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยควรเน้นที่การศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อเสนอแนะวิธีการการพัฒนาสภาพภูมิทัศน์เมือง มากกว่านำมาใช้ในการของงบประมาณเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อสภาพภูมิทัศน์เมืองเพื่อบรรลุผลที่ได้จากการการวางแผน ควรได้รับการสนองตอบจากชุมชน และสังคมท้องถิ่น โดยไม่ทำให้ขีดความสามารถที่จะสนองตอบต่อความจำเป็นต้องการในอนาคตเสียไป โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพภูมิทัศน์เมืองให้เกิดขึ้น แนวทางการจัดการสภาพภูมิทัศน์เมือง ควรให้ความสำคัญต่อสิทธิของประชาชนในท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและแผนงานที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชน ทำได้โดยให้ความรู้และการศึกษาทั้งในโรงเรียน และนอกระบบ มีการฝึกอบรม รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์การจัดทำแนวทางหรือคู่มือการพัฒนาภูมิทัศน์เมือง ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับตั้งแต่ระดับองค์กรหน่วยงานของรัฐ จนถึงในระดับชุมชนขนาดเล็ก การพัฒนาสภาพภูมิทัศน์เมือง ต้องใช้มิติของภาคประชาชนในการจัดการและการแก้ปัญหาาร่วมกัน กระบวนการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดพลังของทุกฝ่ายในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

3) การบังคับใช้กฎหมายที่เป็นกลไกของรัฐเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาสภาพภูมิทัศน์เมืองมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อควบคุมภูมิทัศน์เมืองที่มีคุณค่าให้คู่ควรแก่การอนุรักษ์ และส่งเสริมการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองให้เป็นไปตามหลักการสุนทรียภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโครงการก่อสร้างที่จะเกิดขึ้นทั้งของหน่วยงานของรัฐและเอกชน การบังคับใช้กฎหมายที่เป็นกลไกของรัฐ ที่ออกตามพระราชบัญญัติ และกฎกระทรวง รวมทั้งข้อบัญญัติของท้องถิ่น ที่บังคับใช้เฉพาะในขอบเขตพื้นที่การปกครองตามลักษณะความต้องการบังคับใช้ของท้องถิ่น การควบคุมเมืองเป็นไปตามผังที่ได้กำหนดไว้ในอนาคตของเมือง การวางและจัดทำผังเมือง ของกรมโยธาธิการและผังเมืองจะให้ความสำคัญกับมาตรการควบคุมทางกฎหมายผังเมืองที่ออกตามพระราชบัญญัติ และกฎกระทรวง รวมทั้งข้อบัญญัติของท้องถิ่น ที่บังคับใช้เฉพาะในขอบเขตพื้นที่การปกครองตามลักษณะความต้องการบังคับใช้ของท้องถิ่น รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมทางผังเมืองได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ.2518 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547 เป็นต้น และการใช้มาตรการควบคุมการบังคับใช้ทางกฎหมายทั้งในส่วนเทศบัญญัติและข้อบังคับของท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานของสภาพภูมิทัศน์ที่ได้กำหนดไว้

2.3 ศึกษาแนวทางส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์(Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster)

ที่ผ่านมาประเทศไทยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนากการท่องเที่ยวแต่เพียงในแง่เศรษฐกิจ ด้วยการหยิบยกเอาการท่องเที่ยวมาเป็นวาระแห่งชาติเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ ทำให้กระแสการท่องเที่ยวตื่นตัวเป็นอย่างมาก แต่ก็เพียงในแง่เศรษฐกิจเท่านั้น ผลที่ตามมาคือ คำถามที่ว่า ชุมชนมีความพร้อมในการเข้าสู่กระแสการท่องเที่ยวหรือไม่ มีการเตรียมรับมือกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาบริโภคทรัพยากรในท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด และสุดท้ายมีความคุ้มค่าในระยะยาวของการพัฒนากการท่องเที่ยวหรือไม่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ชื่อย่อ อพท. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่บทบาทเป็นหน่วยงานในการกำหนดนโยบาย และแผนการบริหารการพัฒนา ในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงหาเครื่องมือในการพัฒนากการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ด้วยแนวคิดจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์หรือ Creative Tourism ที่ยึดกับนิยามขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ว่า “การท่องเที่ยวยุคสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางการพัฒนาให้ชุมชนนั้นๆ เกิดความยั่งยืน โดยมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชน ในเชิงการเรียนรู้และการทดลองให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ที่เป็นอยู่จริงในชุมชน นอกจากนี้ ชุมชนจะต้องสามารถใช้การจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งในรูปแบบที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทน อิงตามระบอบทุนนิยมและความยั่งยืนของการพัฒนาในชุมชน”

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์หรือ Creative Tourism คือ “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความได้เปรียบ ด้วยการสร้างมูลค่า (Value Creation) ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย (Thainess) วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยเรามีอยู่แล้ว และไม่ว่าจะใช้ไปมากสักเท่าไร ก็ไม่ทำให้ต้นทุนนี้หมดไป แต่กลับยังเป็นผลดีที่ได้ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ไว้

2.3.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์(Creative Tourism)

2.3.1.1 จุดเริ่มต้นของ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” (The Origin of ‘Creative Tourism’)¹

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ถือได้ว่าเป็นกระบวนทัศน์ (New Travel Paradigm) และทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จากการท่องเที่ยวแบบเดิมในยุคแรก ๆ ที่ให้ความสนใจกับการพักผ่อน หย่อนใจ (Sun-Sea-Sex Tourism) มาสู่การเดินทางท่องเที่ยวในยุคที่สอง ที่ให้ความสนใจกับวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และใส่ใจกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว (Sustainable Tourism) และยุคที่สาม ในกระแสการท่องเที่ยวที่เรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่คำนึงถึงความยั่งยืนเป็นสำคัญ โดยเน้นย้ำถึงความผูกพัน (Engaged) ของนักท่องเที่ยว (ผู้มาเยือน-Visitor-Guest) กับผู้ถูกท่องเที่ยว (เจ้าบ้าน-Host) ประสบการณ์แท้/ปฏิบัติการจริงที่มาจากการเรียนรู้ในพื้นที่ท่องเที่ยว (Active Participation) และเป็นผลให้เกิดความจดจำ-ประทับใจอย่างลึกซึ้ง ในพื้นที่ของการท่องเที่ยว (Understanding Specific Cultural of the Place)

ปี พ.ศ.2547 (ค.ศ.2004) เพื่อดำเนินการสนับสนุนนโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลก UNESCO จึงเสนอโครงการ “เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์” (The Creative Cities Network) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) ที่จะนำไปสู่รูปแบบใหม่ของความร่วมมือในระดับนานาชาติ ในภาคประชาชน เอกชน สาธารณะและประชาคม

เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มีทั้งหมด 7 กลุ่ม เมืองหนึ่งเมืองใดที่จะเข้าร่วมเป็นเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ภายใต้การประกาศรับรองโดยยูเนสโกจะต้องเลือกเสนอตนเองได้เพียงประเภทเดียวเท่านั้นจากกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ 1) วรรณกรรม (Literature) 2) งานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk art) 3) งานออกแบบ (Design) 4) ดนตรี (Music) 5) อาหาร (Gastronomy) 6) ภาพยนตร์ (Cinema) 7) สื่อศิลปะ (Media Arts)

ในโครงการเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO นอกจากจะมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาในระดับนานาชาติและเพื่อตั้งหลักตอบรับกับผลกระทบในระดับโลกโดย ความพยายามที่จะเชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้ว ยังได้กล่าวถึงความเป็นไปได้ในการสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (Creating New Tourism Opportunities) ที่นักท่องเที่ยวจะสามารถรับและเข้าเป็นส่วนหนึ่ง ของวัฒนธรรมเมืองนั้น ๆ ทั้งวัฒนธรรมในลักษณะที่จับต้องได้และเป็น

เอกสารนามธรรม (Tangible and Intangible Cultural) โดยผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเอง โครงการนี้ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวแนวใหม่ของ UNESCO จึงเน้นถึงความผูกพัน (Engaged) ความจริงแท้ผ่านประสบการณ์ (Authentic Experience) ซึ่งเป็นการส่งเสริมกิจกรรมที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในลักษณะทางวัฒนธรรมของเมืองที่ไปเยือน (active understanding of the specific cultural features of a place)

2.3.1.2 คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Properties of Creative Tourism

- 1) ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน (Each engaging the other)
- 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross - cultural engagement/ Cultural experience)
- 3) มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว (Spirit of place/ deep meaning/ understanding of the specific cultural of the place)
- 4) ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hands - on experience)
- 5) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน/ ส่งผ่าน - ส่งต่อประสบการณ์ information/ tranformation and transformative experiences)
- 6) เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม (More participate than observe)
- 7) นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Co - creating tourism experience)
- 8) ความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์, ประสบการณ์จริง (Authentic both process and product/ genuine experience)
- 9) จดจำประทับใจ, เข้าใจ (Memorable/ I hear and I forget, I see and I remember, I do and I understand)
- 10) การท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง (Trailor - made approach)

2.3.2 แนวความคิดในการออกแบบพัฒนา

2.3.2.1 แนวคิดความหมายของสิ่งแวดล้อมเมือง

การ์ดอน คัลเลน (Gordon Cullen, 1961, p.8) สถาปนิกผู้ศึกษาภูมิทัศน์เมือง ได้ให้ความหมายภูมิทัศน์เมืองว่า สิ่งแวดล้อมตามเส้นทางและพื้นที่นอกอาคารที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ในเมือง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะและรูปทรงที่โอบล้อมจุดที่เรายืนอยู่ โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ภูมิทัศน์เมืองจากการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งภายในเมือง เกี่ยวข้องกับการรับรู้สายสัมพันธ์ทางสายตาระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมในเมืองโดยการมองเห็น และการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่ตอบรับและสอดคล้องกับการรับรู้ของผู้คนโดยผ่านทางการจัดวางองค์ประกอบทางกายภาพในสภาพแวดล้อมของเมือง

เควินลินซ์ (Kevin Lynch, 1977, p. 46) สถาปนิกชาวอเมริกันนักวางผัง ได้ให้นิยาม ภูมิทัศน์เมือง ว่าเป็นการรวมองค์ประกอบในการรับรู้ของเมืองจากผู้พบเห็น ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 อย่าง คือ ทางสัญจร (Paths) ขอบเขต (Edges) ย่าน (Districts) จุดศูนย์รวม (Nodes) และจุดหมายตา (Landmarks) โดยองค์ประกอบทั้ง 5 ประการ จะสร้างมโนทัศน์ในการรับรู้เมืองของผู้สังเกต หากสภาพแวดล้อมของเมืองมีการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสม ก็จะทำให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจน และ ส่งผลให้เมืองนั้นๆมีความน่าประทับใจต่อผู้พบเห็นในที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาชิฮารา โยชิโนบุ (Ashihara Yoshinobu, Translated by Lynne E. Riggs, 1983, p.39) ให้ความหมายของภูมิทัศน์เมือง คือ ภาพรวมของเมืองซึ่งเกิดจากองค์ประกอบทางกายภาพต่างๆ ซึ่งปรากฏแก่สายตา และก่อให้เกิดผลทางอารมณ์และความรู้สึกแก่ผู้รับรู้องค์ประกอบ โดยคุณลักษณะของภูมิทัศน์เมืองถูกกำหนดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างถนนและ กลุ่มอาคารในพื้นที่เมือง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดคุณลักษณะของภูมิทัศน์เมืองในปัจจุบันสำคัญที่มี ผลต่อภูมิทัศน์เมือง ได้แก่ วัสดุที่ใช้ (Materials) ขนาดสัดส่วน (Proportions) และเส้นรอบรูป (Profiles)

2.3.2.2 แนวความคิดเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม

ในอดีตการอนุรักษ์มุ่งความสนใจให้กับงานศิลปะหรือโบราณสถานที่มี ความสำคัญ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์อาคารและวัตถุเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นับตั้งแต่ปี 1950 ประชาชนเริ่มตระหนักว่าการดำรงชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ รวมทั้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม จากเอกลักษณ์และความสำคัญของพื้นที่อันได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุจากความสำคัญของบริบทและสิ่งแวดล้อมของเมืองและชุมชนที่อยู่อาศัยทำให้เกิดคำจำกัดความเกี่ยวกับ Cultural heritage และ Cultural landscape ขึ้นดังนี้

1) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) Feilden and Jokileht^{vi} (1998:1) ได้ให้ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมว่า มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีหลายประเภท มิได้เป็นเพียงโบราณสถาน ,อาคาร ,พื้นที่ประวัติศาสตร์และสวนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นทั้งหมดรวมทั้งระบบนิเวศ เป็นเครื่องหมายแสดงกิจกรรมและความสำเร็จของมนุษย์ในอดีต และเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ที่สำคัญของโลก

2) ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural landscape) Feilden and Jokileht^{vii} (1998:1) ได้กล่าวถึง ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ว่า (เป็นงานของมนุษย์หรืองานที่ร่วมกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ และพื้นที่ทางโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์วิทยา สุนทรียศาสตร์, ชาติพันธุ์ หรือ มานุษยวิทยา ได้กำหนดลักษณะของCultural Landscapeที่สามารถรับการเสนอชื่อเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ดังนี้

- เป็นการออกแบบภูมิทัศน์ (Landscape Design) ที่สร้างขึ้นโดยความตั้งใจของมนุษย์ เช่นสวน(Park land)
- เป็นภูมิทัศน์ (Landscape) ที่เป็นผลมาจากสังคม, เศรษฐกิจ, และความเลื่อมใสในศาสนา รวมถึงซากสัตว์โบราณ (Fossil Landscape)
- เป็นภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural Landscape) จากความเลื่อมใสในศาสนา, ศิลปะ, หรือกลุ่มวัฒนธรรม หรือองค์ประกอบทางธรรมชาติเป็นผลจากการเจริญเติบโตมีบูรณะภาพทางประวัติศาสตร์ (Historical Integrity) ซึ่งหมายถึงความสมบูรณ์ทางวัสดุและสภาพที่ไม่มีข้อบกพร่องของวัสดุหรือที่ตั้ง ซึ่งเป็นผลจากการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และย่านประวัติศาสตร์

ลักษณะของเมืองและย่านประวัติศาสตร์

ลักษณะของเมืองประวัติศาสตร์^{viii} นั้นมีช่วงอายุ (Life Span) อยู่ช่วงใดช่วงหนึ่งหรือหลายช่วงเวลาในอดีต หรือตั้งแต่ช่วงเวลาในอดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เมืองเหล่านั้นมีหลายลักษณะแตกต่างกันตามขนาด เนื้อหาทางวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน และการใช้ประโยชน์ของเมืองนั้น การแบ่งตามช่วงอายุของเมือง

ย่านประวัติศาสตร์^x หมายถึง พื้นที่เมืองหรือชนบทที่กำหนดขอบเขตทางภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญที่รวมเชื่อมโยง หรือแสดงความต่อเนื่องของที่ตั้ง โครงสร้าง หรือวัตถุที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในแง่ประวัติศาสตร์ หรือสุนทรียภาพ อันเกิดจากการวางแผนหรือพัฒนาทางกายภาพ

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย :

“เมืองโบราณสถานที่แสดงภาพของเมืองหลวงสมัยสุโขทัยอย่างสมบูรณ์”

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย :

“เมืองโบราณที่แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมแบบชนบทและชุมชนเกษตรกรรม”

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร :

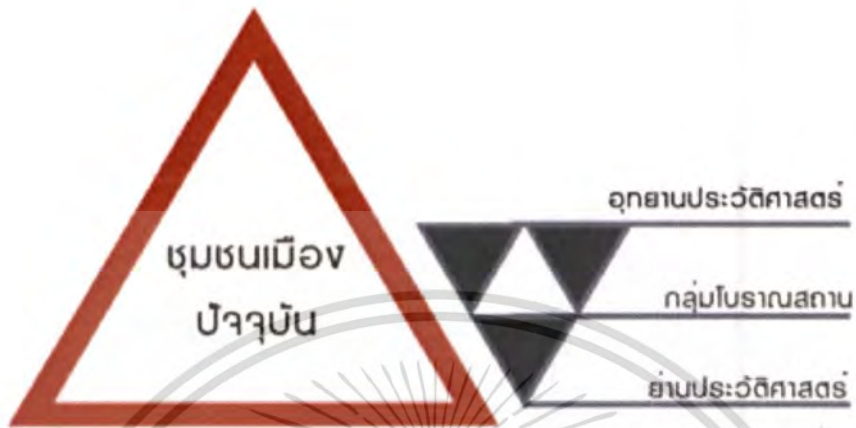
“เมืองโบราณที่มีการพัฒนาร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง”

ภาพที่ 2.2 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

“เมืองโบราณสถานที่แสดงภาพของเมืองหลวงสมัยสุโขทัยอย่างสมบูรณ์”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย
“เมืองโบราณที่แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมแบบชนบทและชุมชนเกษตรกรรม”

ภาพที่ 2.4 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
“เมืองโบราณที่มีการพัฒนาร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง”

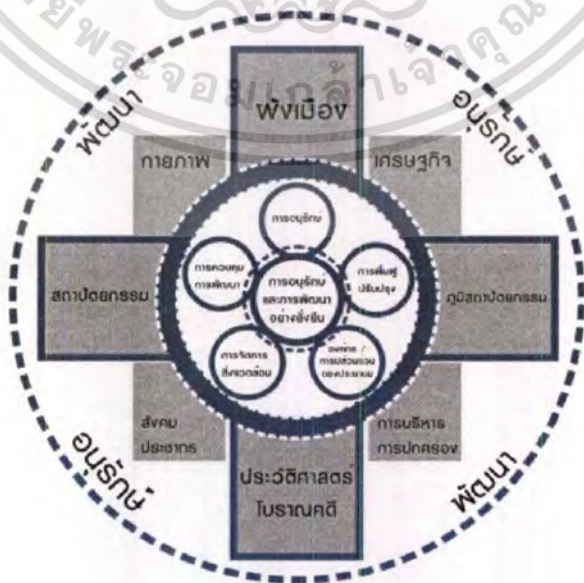
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.5 แผนภูมิแสดงการพิจารณาระบบการจัดการเมือง และย่านประวัติศาสตร์

2.3.2.4 แนวคิดการอนุรักษ์กับการวางแผนเมือง

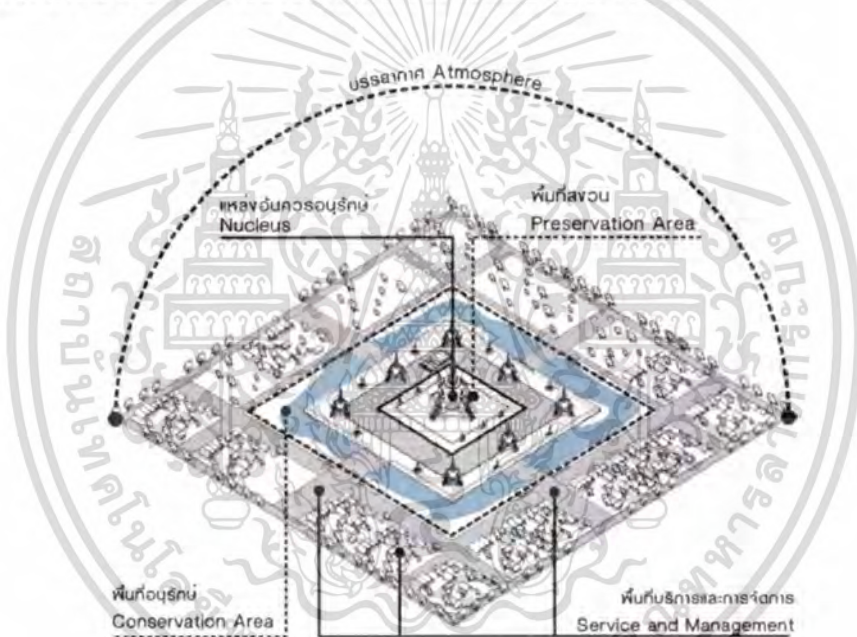
Feilden กล่าวว่า Integrated Conservation หมายถึงการรวมเอาการอนุรักษ์ให้ เป็นส่วนหนึ่ง และเป็นเป้าหมายในการวางแผนเมือง เช่น การพิจารณาโครงสร้างประวัติศาสตร์เท่ากับ ปัจจัยอื่นๆ ในกระบวนการวางแผน รวมถึงการอนุรักษ์และการฟื้นฟูอาคารรวมถึงพื้นที่ทาง ประวัติศาสตร์และการบริการทางสังคมที่เหมาะสมที่คำนึงถึงพื้นที่ เพื่อประสบความสำเร็จในระยะยาว กระบวนการนี้ควรปฏิบัติร่วมกับผู้อยู่อาศัย

ภาพที่ 2.6 แนวคิดในการวางแผนการจัดการอนุรักษ์ปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการเชื่อมโยงเมืองเก่า เอกสารนโยบายเมืองเก่าที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้ดำเนินการจัดทำขึ้นโดยมีผู้อยู่อาศัยในชุมชนเมืองเก่าเป็นภาคีการค้ำ ไม่ว่างานใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2.5 ขอบเขตของการอนุรักษ์ (Edge of Preservation Action)

การกำหนดขอบเขตพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ต้องให้เกิดความแน่ชัดเพื่อประโยชน์ในการบริหารพื้นที่ในการควบคุม การอนุรักษ์ การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และการบำรุงรักษา ที่ตั้งของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์หรือองค์ประกอบของพื้นที่ที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด แต่การกำหนดว่าพื้นที่นั้นจะครอบคลุมเพียงใดต้องอาศัยการตัดสินใจ จากลักษณะทางกายภาพของหลักฐาน ที่ปรากฏ ประกอบกับปัจจัยด้านอื่นๆ คือ ปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ และปัจจัยทางวัฒนธรรม การบริหารและการควบคุมสภาพแวดล้อม สามารถตัดทอนพื้นที่ออกมาตามเราไม่สามารถกำหนดให้พื้นที่ทั้งหมดภายในกำแพงเมืองนั้นเป็นเขตพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ได้ เนื่องจากอาคารทางประวัติศาสตร์ภายในได้ถูกทำลายไปหมด หรือกระจัดกระจายจนไม่อาจกำหนดเป็นเขตพื้นที่ได้ แต่ก็มีบ่อยครั้งที่สามารถกำหนดเขตได้โดยใช้กำแพงเมือง คูเมืองคลอง เป็นเส้นขอบเขต หรืออาจขยายพื้นที่ให้เกินขอบเขตเหล่านั้น เนื่องจากการปกป้องสิ่งแวดล้อมรอบเมืองเป็นสิ่งจำเป็น

ภาพที่ 2.7 แสดงขอบเขตการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เนื้อแท้ของการปฏิบัติการอนุรักษ์นั้นเป็นการยากที่จะสามารถบ่งบอกได้ว่า จะมีขอบเขตของการอนุรักษ์ที่แน่นอน การกำหนดขอบเขตหรือพื้นที่ใดที่หนึ่งสำหรับการอนุรักษ์ก็เป็นอันตราย เนื่องจากจะไปจำกัดการโตของเมืองและประชากรที่อยู่ในเมือง ในการอนุรักษ์บางพื้นที่ จำเป็นต้องอนุรักษ์ทั้งเมืองจึงประสบผลสำเร็จ โดย Workett ได้กล่าวไว้ใน Character of town ไว้ว่าการอนุรักษ์เราไม่สามารถอนุรักษ์เก็บหรือรักษาทุกสิ่งทุกอย่างไว้ได้ทั้งหมด เพราะเมืองแต่ละเมือง แต่ละชุมชนล้วนมีข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ฯลฯ ซึ่งควบคู่ไปกับการพัฒนาและวิวัฒนาการของเมืองที่ไม่หยุดนิ่ง จะต้องยอมให้เมืองและชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงบ้าง เพื่อความเหมาะสมในด้านต่างๆ ดังนั้น การคัดเลือกอาคาร ย่าน หรือที่ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นตัวแทนหรือเอกลักษณ์ของเมืองนั้นสามารถแทนได้เช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ศึกษาแนวทางพัฒนาโครงการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ

2.4.1 แหล่งและคุณค่าทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์

2.4.1.1 ร่องรอยหลักฐานในพื้นที่โดยรอบเส้นทางเชื่อมโยงโบราณ

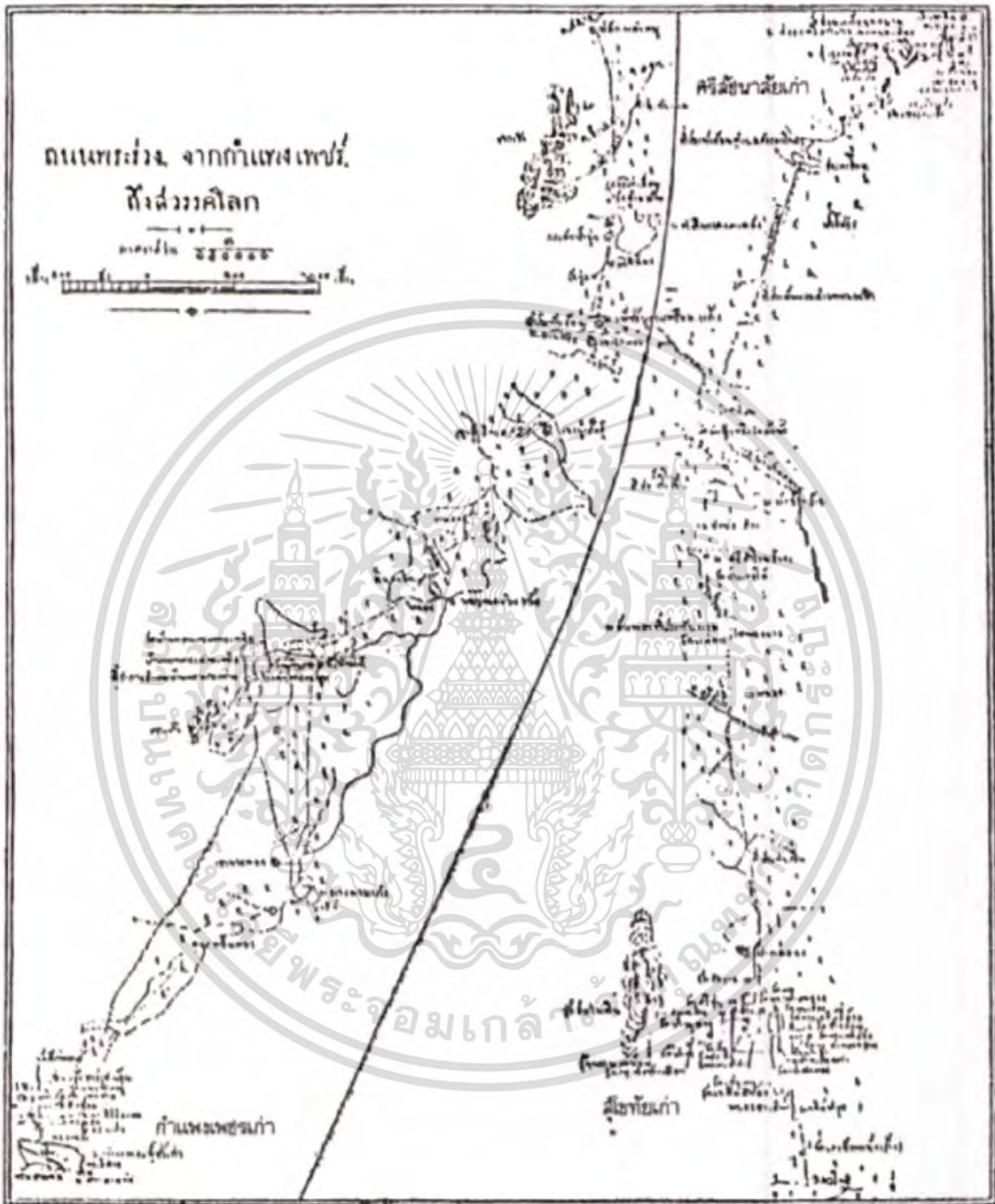
ข้อมูลแหล่งและคุณค่าทางด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์รวมถึงร่องรอยต่างๆ ในพื้นที่โดยรอบเส้นทางเชื่อมโยงโบราณของบริเวณพื้นที่พิศุขอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชรนั้น ประเด็นสำคัญซึ่งจะทำให้เกิดการบูรณาการอย่างยั่งยืนโดยสามารถเชื่อมโยงพื้นที่ทั้งสามบริเวณให้มีความสอดคล้องกันนั้น ต้องศึกษาเมืองหรือชุมชนโบราณที่ตั้งอยู่ระหว่างเมืองทั้งสามแล้วทำการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆ และพัฒนาจุดแข็งของพื้นที่นั้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของแหล่งมรดกโลกสุโขทัยและเมืองบริวาร

ข้อมูลหลักฐานที่สำคัญและควรนำมาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงาน คือ ข้อมูลที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “เที่ยวเมืองพระร่วง” ไว้เมื่อครั้งยังทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ได้ทรงสำรวจร่องรอยโบราณสถานโบราณวัตถุ และสถานที่ต่างๆ ตลอดเส้นทางพระราชดำเนินตามที่อธิบายไว้ในหนังสือเท่าที่ทรงค้นหาได้ หลังจากนั้นทรงวินิจฉัยชี้แจงสถานที่ที่ทรงเสด็จด้วยการเปรียบเทียบกับหนังสือต่างๆ เช่น หนังสือพงศาวดารเหนือ หลักศิลาจารึก และพระราชพงศาวดาร รวมทั้งการสอบถามด้วยพระองค์เอง จากผู้รู้ในพื้นที่เสด็จประพาสตลอดเส้นทางจากเมืองกำแพงเพชรถึงเมืองศรีสัชชนาลัย หนังสือเรื่อง “เที่ยวเมืองพระร่วง” ได้พระราชนิพนธ์ขึ้นภายหลังเสด็จกลับจากประพาสในครั้งนั้น นับได้ว่าเป็นเอกสารชิ้นแรกเกี่ยวกับเมืองกำแพงเพชรเมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชชนาลัย ที่ได้ทำแผนที่พร้อมบันทึกข้อความและรูปภาพตลอดเส้นทางเสด็จประพาสอย่างเป็นระบบโดยทรงบรรยายลักษณะของเมืองโบราณ คูน้ำคันดิน โบราณสถานต่างๆ พร้อมทั้งได้พระราชทานข้อคิดเห็นพร้อมด้วยเหตุผลที่ทรงได้วินิจฉัยไว้ ตลอดจนถึงความเป็นอยู่ เรื่องราวความเป็นมาของผู้คนตลอดเส้นทางที่เสด็จประพาส ทำให้หนังสือมีความถูกต้องแม่นยำ เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการทั่วไปว่าเป็นหนังสือที่ใช้ประกอบในการศึกษาค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี ให้ความรู้ทางอักษรศาสตร์ได้อย่างมีความถูกต้องแม่นยำ และเป็นแนวทางช่วยให้เห็นสภาพโบราณสถานก่อนการขุดแต่งบูรณะสามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงตลอดเวลาที่มีการศึกษาเกี่ยวกับเมืองกำแพงเพชร เมืองสุโขทัย และเมืองศรีสัชชนาลัยได้จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งเป็นหนังสือที่มีคุณค่าด้านการท่องเที่ยวแหล่งชุมชนโบราณ ส่งผลต่อการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุและสถานที่ต่างๆ ยังคงสภาพเยี่ยงในอดีตซึ่งผ่านมากกว่า 100 ปี (โสภิต อาชวเมธากุล 2555)

ทิวา ศุภจรรยา (2527) ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบแนวถนนพระร่วง จากพระราชนิพนธ์เรื่องเที่ยวเมืองพระร่วงและแผนที่สำรวจ โดยกรมศิลปากร พ.ศ.2510 กับแผนที่ภูมิประเทศรูปถ่ายทางอากาศ และภาพจากดาวเทียมโดยใช้วิธีการแปลตีความ พร้อมทั้งเดินสำรวจในแนวถนนพระร่วง ในปี พ.ศ.2525 พร้อมทั้งอธิบายถึงสภาพภูมิศาสตร์และธรณีวิทยาบริเวณถนนพระร่วง

ดังนั้น เมื่อทำการศึกษาข้อมูล “เที่ยวเมืองพระร่วง” ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ไว้แล้วนั้น มาเปรียบเทียบกับข้อมูลในปัจจุบัน พบว่าตามแนวเส้นทางเสด็จนั้นจะปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับเมืองโบราณหรือพื้นที่ทางประวัติศาสตร์หลายแหล่ง ซึ่งสามารถชักกลุ่มเมืองโบราณเหล่านี้พัฒนาให้เป็นจุดหรือแหล่งท่องเที่ยวตามเสด็จ “เที่ยวเมืองพระร่วง” หรือ แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงมรดกโลก สุโขทัย ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชรได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.8 แนวถนนพระร่วงจากกำแพงเพชรถึงสวรรค์โลก ทิวา ศุภจรรยา, 2527

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.2 สังคมและวัฒนธรรมในสมัยสุโขทัย

2.4.2.1 ด้านการปกครอง

กษัตริย์มีฐานะเป็นผู้ปกครอง เป็นศูนย์รวมของอำนาจการบริหารทุกชนิดของราชอาณาจักร ลักษณะการปกครองทั่วไปนั้น เป็นการปกครองตามระบบซึ่งให้ผู้ปกครองเมืองต่างๆ มีความเป็นอิสระของตนมีการบริหารงานภายในของตน แต่ยอมรับนับถือกษัตริย์สุโขทัยเป็นหลัก ถ้าหากกษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจและมีความเข้มแข็ง เมืองต่างๆ ก็จะเข้ามาอยู่ในอำนาจ แต่ถ้ากษัตริย์อ่อนแอและเกิดความวุ่นวายในพระราชวงศ์แล้ว เมืองต่างๆ เหล่านั้นก็แยกตัวเป็นอิสระทันที ในสมัยสุโขทัยมีการออกกฎหมายโดยนำเอากฎในพระธรรมศาสตร์มาใช้ให้เข้ากับรูปคดีรวมกับราชศาสตร์ควบคู่กันไปที่ปรากฏหลักฐาน ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน และกฎหมายลักษณะลักพา เป็นต้น

2.4.2.2 ด้านเศรษฐกิจและการค้า

การค้าขายในสมัยสุโขทัยนั้นกล่าวว่า พลเมืองมีอิสระเสรีในการค้าขาย ดังที่ปรากฏในจารึก หลักที่ 1 “ว่าเจ้าเมืองบ่เอาจกอบในไพร่ลูท่าง เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า” อาณาจักรสุโขทัยได้พยายามหาทางจัดการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจของตนเพื่อให้มีอำนาจด้านเศรษฐกิจและมั่นคง พอที่สามารถจะใช้เป็นเครื่องต่อรองทางการเมืองได้ เศรษฐกิจที่สำคัญในสมัยสุโขทัยนั้น คือ แหล่งแร่ธาตุ ผลผลิตจากการเพาะปลูก รวมทั้งการทำอุตสาหกรรมต่างๆ ที่สำคัญคือ เครื่องปั้นดินเผาหรือเครื่องสังคโลก

2.4.2.3 ด้านศาสนา

ในช่วงก่อนการสถาปนาราชธานีสุโขทัยราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 ปรากฏหลักฐานโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมแบบขอมที่มีการนับถือศาสนาฮินดู เช่น ศาลตาผาแดง วัดศรีสวาย และพุทธศาสนาแบบมหายาน เช่น ที่วัดพระพายหลวง ต่อมาเมื่อมีการสถาปนาราชธานีสุโขทัยในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ปรากฏหลักฐานว่าชาวสุโขทัยนับถือพุทธศาสนาแบบเถรวาทเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้มีมนต์พระสงฆ์จากเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับพระไตรปิฎกเข้ามาเผยแผ่พุทธศาสนาในเมืองสุโขทัยด้วย รวมทั้งกล่าวถึงวัดที่สร้างขึ้นในอรัญญิก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าน่าจะรับมาจากนิกายมหายานหรือลัทธิของสำนักอุทุมพรคีรีในประเทศศรีลังกา พุทธศาสนาในสมัยสุโขทัยนั้นได้รับการนับถือจากพระมหากษัตริย์ทุกรัชกาลตลอดสมัยสุโขทัย ผู้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา มีการสร้างวัดวาอาราม ตลอดจนถาวรวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาขึ้นมากมาย ที่สำคัญคือ พระมหาธรรมราชาลิไท ได้ทรงออกผนวชเป็นพระภิกษุ เมื่อปีพุทธศักราช 1905 ด้วยในสมัยสุโขทัย แม้จะปรากฏหลักฐานว่ามีการนับถือพุทธศาสนาเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ศาสนาฮินดูและความเชื่อแบบดั้งเดิมก็ยังคงได้รับการนับถือในลักษณะที่เป็นส่วนเสริมในการประกอบพิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ด้วยเช่นกัน

2.4.2.4 ด้านศิลปกรรม

สมัยก่อนสุโขทัยได้รับอิทธิพลจากศิลปกรรมแบบขอม เช่น ศาลตาผาแดง วัดพระพายหลวง วัดศรีสวาย ซึ่งมีลักษณะเป็นปราสาทหรือปราสาทนูนก่อด้วยศิลาแลงสมัยสุโขทัยได้มีการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมจนกลายเป็นเอกลักษณ์ คือ เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์หรือยอดดอกบัวตูม นอกจากนี้ ยังมีเจดีย์ทรงระฆัง และเจดีย์ทรงปราสาทห้ายอด เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3 แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและประเพณี

2.4.3.1 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีงานประเพณีที่สำคัญๆ มีดังนี้

1) งานประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ เป็นงานประเพณีที่สืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของชาติไทยให้คงอยู่เป็นสถานที่ที่เป็นต้นตำหรับการจัดงานประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟ ผู้มาเที่ยวชมจะได้สัมผัสกับบรรยากาศย้อนยุค 700 ปี ชมวิถีชีวิตของความเป็นคนไทย พิธีเผาเทียน เล่นไฟ ลอยกระทงพระราชทาน การแสดงแสงเสียง งานข้าวขวัญ วันเล่นไฟ และอื่นๆ อีกมากมาย จัดในวันขึ้น 13-15 ค่ำเดือนสิบสองของทุกปี ณ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

2) งานวันพ้อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นการจัดงานเพื่อรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของ พ้อขุนรามคำแหงมหาราชที่มีต่อประชาชนชาวไทยคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้วันที่ 17 มกราคม ของทุกปีเป็นวันรำลึกถึง พ้อขุนรามคำแหงมหาราช จึงกำหนดจัดงาน ณ บริเวณอนุสาวรีย์พ้อขุนรามคำแหง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3) งานพระแม่ย่าและงานกาชาดเป็นการจัดงานเทศกาลประเพณี เพื่อให้ประชาชนได้สักการะพระแม่ย่า นมัสการ 9 พระพุทธรูปสุดแผ่นดินและสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 5 เป็นงานรื่นเริงที่จัดขึ้นในฤดูหนาวให้ประชาชนได้พักผ่อนชมมหรสพและซื้อสินค้าจำเป็นในครัวเรือนในราคาถูก งานสักการะพระแม่ย่าและงานกาชาด จัดประมาณ 1 สัปดาห์ ช่วงเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ ของทุกปี ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสุโขทัย

4) งานแข่งขันเรือพายเทโวโรหณะ การแข่งขันเรือพายได้กำหนดจัดในช่วงเทศกาลออกพรรษา หรือเรียกว่าเทศกาลเทโวโรหณะ โดยวัดราชธานีจัดเป็นประจำมาช้านาน ต่อมา ปี 2540 วัดราชธานีได้มอบหมายให้เทศบาลเมืองสุโขทัยธานีเป็นผู้ดำเนินการจัดงานมาจนถึงปัจจุบัน กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การแข่งขันเรือพาย การประกวดเรือสวยงาม เรือความคิดสร้างสรรค์ เรือหัวใบท้ายบอด การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน การประกวดกองเชียร์ของชุมชนต่างๆ และการแสดงของนักเรียน นักศึกษาและชุมชนต่างๆ

2.4.3.2 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยมีงานประเพณีที่สำคัญๆ มีดังนี้

1) ประเพณีงานลานวัฒนธรรม กำฟ้าบ้านเฮา (เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว) กำฟ้า เป็นประเพณีหนึ่งที่ชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวได้อนุรักษ์สืบทอด มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ในปีหนึ่งจะกำในเดือน 3 จำนวน 3 ครั้ง คำว่า “กำ” หมายความว่า ชาวบ้านจะหยุดการทำงานทุกอย่าง ช่วงจัดงาน ตั้งแต่ขึ้น 3 , 9 , 14 ค่ำ เดือน 3 เป็นต้นไป ณ ลานอเนกประสงค์เขื่อนเรียงหิน หมู่ที่ 2 ตำบลหาดเสี้ยว

2) ประเพณีแห่ช้างบวชนาคชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว (เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว) เป็นประเพณีงานบุญอันยิ่งใหญ่ จัดต่อเนื่องกันมานับร้อยปีของชาวไทยพวนหาดเสี้ยวที่จัดงานบวชให้ลูกหลานด้วยวิธีแห่นาค ด้วยขบวนช้างตามความเชื่อในเรื่องพระเวทสันดรชาดกที่ก่อนออกผนวชได้ให้ทานช้างปัจฉิมยาเคนทร์ และหลังจากออกผนวชก็เสด็จกลับเมืองด้วยขบวนช้างศึก ขบวนแห่มีการตกแต่งช้าง แต่งกายนาคอย่างวิจิตรพิสดาร ผู้ร่วมขบวนแห่จะแต่งกายเครื่องนุ่งห่มผ้าพื้นเมือง ไทยพวนที่มีสีสันต่างๆ งามตาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จัดเป็นขบวน มีแปดรอง มีปีแต่ (กลองยาว) และตีกลองกุ่มหลุ่มซุ่ม นำขบวนแห่ไปรอบหมู่บ้านแห่ข้ามลำน้ำยม โดยจัดเป็นงานประเพณีในวันที่ 7 เมษายน ของทุกปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) งานเทศกาลส้มเขียวหวานและอาหารตำบลแม่สิน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สิน) เป็นการจัดงานของชาวตำบลแม่สิน ซึ่งเป็นช่วงที่มีผลผลิตส้มเขียวหวานออกเป็นจำนวนมาก ซึ่งการจัดงานจะมีการประกวดส้มเขียวหวาน ประกวดเทพีส้มเขียวหวาน ประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง ประกวดอาหารพื้นบ้านและมหรสพอื่นๆ ช่วงการจัดงานเดือนมีนาคมของทุกปี

4) งานประเพณีสงกรานต์น้ำโอยทานสงกรานต์ศรีสขนาลัย (อำเภอศรีสขนาลัย) ได้จัดขึ้นตามหลักฐานที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ที่ว่า “คนสุโขทัยมักทรงศีล มักโอยทาน” โดยกำหนดจัดงานระหว่างวันที่ 8-12 เมษายน ของทุกปี ที่บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย และลานพระบรมราชานุสาวรีย์พระยาสิทธิราช โดยมิกิจกรรมที่สำคัญคือ พิธีบวงสรวงพระมหาธรรมราชาลิไทและพระบูรพมหากษัตริย์ศรีสขนาลัย-สุโขทัย พิธีบวงสรวงหลักเมือง มีการถวายสลากภัต การตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง พระภิกษุที่เดินลงมาจกวัดเขาพนมเพลิง การสงกราน้ำพระ การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ขบวนแห่ช้างพ่อเมือง ขบวนแห่ของดีศรีสขนาลัย การปล่อยนก ปล่อยปลา การแสดงแสง-เสียงตำนานเมืองศรีสขนาลัย การละเล่นและการแข่งขันกีฬาไทย ประกวดว่าพระร่วงพระลือ นิทรรศการพระเครื่อง ประกวดอาหารพื้นฐาน เป็นต้น

5) งานประเพณีแห่ผ้าขึ้นโฮงสงกราน้ำเจ้าหมื่นดั่ง (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก) เป็นประเพณีสำคัญของชาวตำบลบ้านตึก ซึ่งในอดีตเป็นที่ตั้งของอำเภอดั่ง(ศรีสขนาลัย) จัดขึ้นเพื่อแสดงถึงวิถีชีวิตความผูกพันคนกับช้าง และเพื่อสักการะเจ้าหมื่นดั่งทหารเอกพระเจ้าติโลกราช ซึ่งเป็นผู้ครองเมืองเชียง (เชียงชื่น) โดยกำหนดจัดงานในวันที่ 19 เมษายนของทุกปี มิกิจกรรม คือ ในตอนเช้าตรูหลังสงกรานต์ 7 วัน เจ้าของช้างและความขี้ขลาดจะอาบน้ำช้าง เพื่อทำพิธีบายศรีสู่ขวัญต่อหน้าช้างและกราบตื้นช้างเพื่อทดแทนบุญคุณที่ได้ใช้งานตลอดปี ในตอนบ่ายเริ่มพิธีแห่ผ้าขึ้นโฮง (คำว่า โฮง ภาษาเหนือ แปลว่า ศาล) โดยขบวนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านพร้อมด้วยขบวนช้างเคลื่อนไปสักการะเจ้าปู่เขามัง และโฮงเจ้าหมื่นดั่ง จากนั้นขบวนช้างทุกเชือกแห่ไปยังอนุสาวรีย์เจ้าหมื่นดั่ง มีการรำถวาย มีการชกมวยไทย ซึ่งเป็นศิลปะการต่อสู้ที่หมื่นดั่งโปรดปราน มีการเลี้ยงขันโตกช้าง และรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

6) งานของดีศรีสขนาลัยและเทศกาลอาหาร (อำเภอศรีสขนาลัย) นอกจากจะเป็นเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม ยังเป็นอำเภอที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยผลไม้ชนิดี ได้แก่ ลางสาต ลองกอง ทุเรียน ส้มเขียวหวาน มะม่วง มะละกอ กล้วยหอม นอกจากนั้น ยังมีหัตถกรรมพื้นเมืองที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ อันได้แก่ทองโบราณ เครื่องเงินโบราณ เครื่องปั้นดินเผาผลิตภัณฑ์จากตอไม้ ผ้าทอหาดเสี้ยว ซึ่งหัตถกรรมพื้นเมืองของอำเภอศรีสขนาลัย ทำรายได้อันดับ 1 ของจังหวัดสุโขทัย เพื่อส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น อำเภอศรีสขนาลัยกำหนดจัดงานของดีศรีสขนาลัยในเดือนกันยายนของทุกปีซึ่งเป็นช่วงฤดูที่มีผลไม้ออกจำหน่าย โดยมิกิจกรรมที่สำคัญ คือ การจัดขบวนแห่รถบุปผชาติการประกวดผลไม้ประเภทต่างๆ การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง การประกวดเทพีสศรีสขนาลัยการแข่งขันกีฬาพื้นฐาน นิทรรศการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ซึ่งแสดงหัตถกรรมพื้นบ้านของศรีสขนาลัยทุกประเภท

7) งานประเพณีแห่องค์กฐินทางน้ำและแข่งเรือ (เฮือช่วง) ของชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว (เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว)เป็นการทำบุญในเทศกาลทอดกฐิน ซึ่งถือกันว่า การทอดกฐินได้บุญมาก ผู้มีฐานะดีพอที่จะทอดได้ต่อบทอดด้วยกันทุกคน โดยผู้มีจิตศรัทธาปรารถนาจะทอดกฐิน ต้องเขียนหนังสือแสดงความจำนงจะทอดกฐิน ในวัน เดือน ปี นั้นๆ ไป ติดประกาศไว้ที่วัด เรียกว่า จอ กฐิน ช่วงการจัดงานตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 เป็นต้นไป จนถึงกลางเดือน 12 จัดงาน ณ ลานเอนกประสงค์เขื่อนเรียงหินหมู่ที่ 2 ตำบลหาดเสี้ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8) งานย้อนอดีตศรีสัชชาลัย นุ่งผ้าไทย ใส่เงิน ทองโบราณ (อำเภอศรีสัชชาลัย) งานย้อนอดีตศรีสัชชาลัย นุ่งผ้าไทย ใส่เงิน ทองโบราณ จัดขึ้น ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร(วัดพระปรางค์) อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชาลัยและใกล้เคียงในเดือนธันวาคมของทุกปี รูปแบบภายในงานจะเป็นเมืองย้อนอดีตศรีสัชชาลัย ประกอบไปด้วยชุมชนต่างๆ ของอำเภอที่มีหลากหลายชุมชนซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ร่วมกิจกรรมวิถีชีวิต วิถีไทย ของศรีสัชชาลัย ในด้านวัฒนธรรม ประเพณีการเล่นพื้นบ้านต่างๆ ของหมู่บ้านวิถีไทย การแสดงศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านศรีสัชชาลัยในอดีต วิวัฒนาการพื้นผ้าพื้นเมืองศรีสัชชาลัย จากอดีตกาลจนถึงปัจจุบัน ร่วมรับประทานอาหารมืออาแปง(โตก) ชิมขนมพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองร่วมเวียนเทียนแบบทักษิณาวรรต ณ วัดพระปรางค์ การจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP และสินค้าชุมชนหลายอย่างอาทิ เช่น ผ้าพื้นเมืองศรีสัชชาลัย เงิน ทองลายโบราณ

2.4.3.3 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรมีงานประเพณีที่สำคัญๆ มีดังนี้

1) ประเพณีบพระ-เล่นเพลง ตั้งแต่สมัยโบราณ บริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดกำแพงเพชรเป็นที่ตั้งของเมืองต่างๆ หลายเมือง เช่น เมืองนครชุม เมืองชากังราว เมืองคนที เมืองไตรตรังซ์ เมืองเทพนครและเมืองพาน ต่อมาในภายหลังเมืองต่างๆ ได้ล่มสลายไปตามความเปลี่ยนแปลงของระบบการปกครองและกาลเวลาจนกระทั่งเหลือแต่เมืองชากังราว และกลายเป็นจังหวัดกำแพงเพชรในปัจจุบัน ในสมัยแผ่นดินพระเจ้าลิไทหรือพระเจ้าทรงธรรมแห่งกรุงสุโขทัย เป็นสมัยที่ศาสนาพุทธรุ่งเรืองมากมีการประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปทั่วทุกหัวระแหง จากศิลาจารึกนครชุมที่พบในจังหวัดกำแพงเพชร ทำให้ทราบว่าได้มีการอันเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากประเทศศรีลังกามาบรรจุไว้ในองค์เจดีย์ที่วัดพระบรมธาตุเจดีย์าราม ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พร้อมทั้งได้นำต้นพระศรีมหาโพธิ์มาปลูกไว้ที่ด้านหลังองค์เจดีย์ด้วย ซึ่งปรากฏให้เห็นตราบเท้าทุกวันนี้ เป็นประเพณีของชาวไทยสมัยโบราณ เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสามหรือวันมาฆบูชา เจ้าฟ้า เจ้าแผ่นดินก็จะนำผู้ครองนคร เจ้าเมืองน้อยใหญ่ พร้อมทั้งเหล่าไพร่ฟ้าข้าราชบริพารและประชาชน จัดตักแตงขบวนเป็นพยุหยาตราพากันไปนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดพระบรมธาตุ เป็นประจำ เรียกสั้นๆ ว่าพากันไป “บพระ” และเนื่องจากการเดินทางติดต่อคมนาคมในสมัยก่อนเป็นไปด้วยความยากลำบากต้องเดินทางด้วยเท้า พาหนะก็มีแต่ช้าง ม้า วัว ควาย และเกวียนเท่านั้น กว่าจะเดินทางไปถึง และนมัสการพระบรมธาตุเสร็จเรียบร้อยก็มีดค่า จึงจำเป็นต้องค้างพักแรมกันในบริเวณวัดต้องรุ่งเช้าของอีกวันหนึ่งจะได้กลับเป็นธรรมดาของชาวไทยทั่วไป ซึ่งมีการมณีสถิตเป็นประจำใจ เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาจากต่างท้องถิ่นกันด้วย จึงจัดการแสดงการเล่นต่างๆ ประกวดประชันแข่งขันกันตามขนบธรรมเนียมประเพณีของ แต่ละหมู่บ้านเรียกกันว่า “เล่นเพลง”

2) ประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพง จังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดที่นิยมปลูกกล้วยไข่กันมาก จนกลายเป็นพืชผลเศรษฐกิจทำรายได้เข้าจังหวัดปีหนึ่งๆ ประมาณ 100 ล้านบาท ทำให้กำแพงเพชรเป็นเมืองที่มีฉายาว่า “เมืองกล้วยไข่” วิธีการส่งเสริมทางการตลาดกล้วยไข่ที่หน่วยราชการและผู้ประกอบการทำสวนกล้วยไข่ช่วยกันจนประสบความสำเร็จมากทางหนึ่ง นั่นคือ การจัดกิจกรรมของงานให้เกี่ยวข้องกับกล้วยไข่ โดยยึดแนวคิดนิยมทางพื้นฐานพระพุทธศาสนาที่ชาวพุทธนิยมทำบุญเดือน 10 หรือ “สารทไทย” สำหรับชาวกำแพงเพชรที่พื้นฟูประเพณีโบราณให้สอดคล้องกับการส่งเสริมการขายกล้วยไข่ของตนในฤดูกาลนี้ ก็เพราะกล้วยไข่มีผลผลิตออกชุกในช่วงเดือนกันยายนี้อพอดี และของหวานที่นิยมทำกันในงานสารทไทยนี้ก็คือ “กระยาสารท” รสชาติค่อนข้างหวานจัด จึงต้องรับประทานกับกล้วยไข่เป็น “เครื่องเคียง” ที่สำคัญมาก “งานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพง” จึงเกิดขึ้นอย่างง่าย ๆ เป็นครั้งแรก เมื่อปี 2524 ในงานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพง นอกจากจะมีกิจกรรมหลากหลาย มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิจกรรมที่สำคัญอีกอย่าง คือ การทอดผ้าป่าแถว ที่แต่เดิมเกิดขึ้นที่วัดบางตำบลในเมือง โดยจะจัดพิธีทอดผ้าป่าแถวในวันลอยกระทง ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำของทุกปี แต่ภายหลังได้มีการนำพิธีทอดผ้าป่าแถวมาเป็นกิจกรรมหนึ่งในงานประเพณีสารทไทยกสิกรรมบ้านแก่ง เริ่มจัดครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2526 ซึ่งตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี เป็นการจำลองพิธีทอดผ้าป่าแถวที่มีแห่งเดียวในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิม และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชรอีกทางหนึ่ง

3) เทศกาลกินกล้วยเดี่ยว เทียวเมืองกำแพงเพชร งานมหรหรรษาอาหารพื้นบ้าน “เทศกาลกินกล้วยเดี่ยวเทียวเมืองกำแพงเพชร” กล้วยเดี่ยวเป็นอาหารจานด่วนยอดนิยมของคนกำแพงเพชรที่มีความอร่อยหลากหลายประเภท เช่น บะหมี่ซั่วกึ่งราว กล้วยเดี่ยวไทยโบราณ กล้วยเดี่ยวไก่ ผัดไทย และผัดซีอิ้วจังหวัดกำแพงเพชรจึงได้จัดงานดังกล่าวขึ้นเป็นประจำทุกปีราวต้นเดือนธันวาคม มีการออกร้านกล้วยเดี่ยวและร้านอาหารพื้นเมือง ที่ขึ้นชื่อให้นักท่องเที่ยวเลือกรับประทานได้ตามใจชอบท่ามกลางบรรยากาศอันร่มรื่น และทัศนียภาพอันงดงามของบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง

4) แข่งเรือยาวประเพณีลำน้ำปิง จังหวัดกำแพงเพชร มีแม่น้ำเป็นสายเลือดไหลผ่านหล่อเลี้ยงชาวกำแพงเพชรชั้กับชั้กับประชาชนตลอดฝั่งแม่น้ำได้อาศัยลำน้ำปิง เป็นแหล่งประกอบอาชีพและเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญในอดีต และจุดเด่นของลำน้ำปิงที่ไหลผ่านในจังหวัดกำแพงเพชรได้ชื่อว่าสวยงามที่สุด เนื่องจากมีน้ำใสสะอาดหาดทรายขาวและมีความกว้างทัศนียภาพงดงามกระแสน้ำไม่เชี่ยว เนื่องจากมีฝายน้ำล้นท่อทองแดงและฝายน้ำล้นวังบัว เป็นตัวหยุดกระแสน้ำให้สงบ จากความงดงามและศักยภาพของสายน้ำดังกล่าว องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร จึงได้ฟื้นฟูประเพณีแข่งขันเรือยาวในแม่น้ำปิงซึ่งถ้ายุทธราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่บริเวณท่าหน้าลานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

5) วันมาฆบูชา ตรงกับวันเพ็ญเดือนสามของทุกปี ประเพณีที่สำคัญคือ งานนมัสการพระพุทธบาทจำลองที่วัดเสด็จและงานนมัสการพระบรมธาตุที่วัดพระบรมธาตุ นครชุม

6) ประเพณีตรุษไทย ตรงกับวันสิ้นเดือนสี่ของทุกปี ชาวกำแพงเพชรเรียกกันว่า วันตรุษ แรม 14 ค่ำ ช่วงเวลาเย็นจะมีการก่อพระเจดีย์ทรายตามวัดต่างๆ เสร็จแล้วพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ รุ่งขึ้นในช่วงเช้าจะมีการทำบุญตักบาตร ต่อมาในเวลากลางวันมีการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ เช่น พวงมาลัย เข้าเจ้าเช่น เข้าอีจู้ เล่นแม่ศรี มอญซ่อนผ้า เป็นต้น

7) ประเพณีสงกรานต์ ในวันที่ 13 14 15 เมษายนของทุกปี เป็นเทศกาลวันสงกรานต์ ประชาชนชาวกำแพงเพชรจะมีการทำบุญและสนุกสนานกับประเพณีนี้ มีกิจกรรมและพิธีกรรมต่างๆ เช่น การก่อพระเจดีย์ทรายน้ำไหล การทำบุญตักบาตร การสรงน้ำพระพุทธรูป การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุเพื่อเป็นการขอศีลขอพรจากผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ และการนำผ้าไปห่มเจดีย์พระบรมธาตุ นครชุม การสังเวยเจ้าพ่อหลักเมือง

8) วันวิสาขบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ประเพณีที่สำคัญคือ การก่อพระเจดีย์ทรายที่วัดเสด็จรวมทั้งวัดอื่นๆ บางวัดมีการก่อพระเจดีย์ข้าวเปลือก ในเทศการนี้ตามวัดต่างๆจะมีการจัดเทศนาเรื่องพระปฐมสมโพธิ 20 กัณฑ์ ทั้งกลางวันกลางคืนจนจบ

9) วันปฐิมพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ประชาชนจะไปจำบุญที่วัดเพื่อถวายผ้าสบงหรือผ้าอาบน้ำฝน โดยเรียกกันว่า เทศก 3 วันยก

10) เทศกาลบุญมหาชาติ ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 จัดให้มีการเทศน์คาถาพัน และในวันขึ้น 15 ค่ำ มีเทศน์มหาชาติเรื่องพระเวสสันดรชาดกทำนองหลวงทั้ง 13 กัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11) เทศกาลบุญบวชข้าวต้ม ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 จัดให้มีการ
 12) เทศน์คาถาพันที่วัดเสด็จ รุ่งขึ้นมีการทำบุญตักบาตรข้าวต้มลูกโยน ข้าวต้มมัด
 และมีเทศน์มหาชาติชาดก 13 กัณฑ์ เช่นเดียวกับเทศกาลบุญมหาชาติ เทศกาลนี้เรียกว่า บุญบวชข้าวต้ม
 หรือบุญปวารณาพรรษา

13) พิธีทอดผ้าป่าแถวและลอยกระทง ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ประเพณี
 การทอดผ้าป่าของชาวกำแพงเพชรมีวิธีที่แตกต่างจากที่อื่นๆ คือ เมื่อใครอยากจะทำทอดเมื่อไหร่ก็ทอดเอา
 พุทธศาสนิกชนจะนำเครื่องปัจจัยไทยทานถวายตามศรัทธา จะบรรจุในชะลอมหรือภาชนะอื่นๆที่เห็นว่า
 เหมาะสม ไปวางเรียงแอบไว้ข้างพุ่มไม้ที่วัดปกเป็นแถว โดยมีชื่อเรียกผ้าป่ารูปแบบนี้ว่า ผ้าป่าแถว จากนั้น
 จึงจัดรูปเทียนบูชา เมื่อถึงเวลาทางวัดก็จะให้บรรดาผู้ที่เป็นเจ้าของผ้าป่ามาจับฉลากรายนามพระภิกษุที่
 ได้รับนิมนต์ไว้ แล้วนำนามพระที่ได้ไปปิดไว้ที่ผ้า จากนั้นพระสงฆ์จะชักผ้าตามชื่อสลาก เมื่อเสร็จจากการ
 ทอดผ้าป่าแถวแล้วทุกคนก็จะมุ่งสู่น้ำปิงเพื่อประกอบพิธีลอยกระทงต่อไป

นอกจากนี้ในจังหวัดกำแพงเพชรยังมีประเพณีการละเล่นพื้นเมืองดั้งเดิมที่ยัง
 ปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง เช่น การเล่นระบำลูกช่วง นางด้ง แม่ศรี คล่องข้าง มอญซ่อนผ้า ลีเก รำวง เพลงฉ่อย
 การละเล่นเหล่านี้นิยมเล่นกันในวันตรุษ คือ สิ้นเดือน 5 เริ่มเล่นก่อนสิ้นเดือนจนถึงขึ้นเดือนใหม่ มักเล่นช่วง
 เย็นและเวลากลางคืน

2.5 ศึกษามาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของ เมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน

2.5.1 กรอบและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง

2.5.1.1 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
 พ.ศ.2504 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2535

จากการศึกษาพบว่า มาตรการของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ
 ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นมาตรการในการอนุรักษ์โบราณสถานแบบ “ห้ามเปลี่ยนแปลง
 สภาพ” โดยเป็นการปกป้องเฉพาะตัวโบราณสถานและพื้นที่ภายในขอบเขตที่ขึ้นทะเบียนแล้ว เท่านั้น
 เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่สามารถกระทำการใดๆ ได้ยกเว้นอธิบดีกรมศิลปากรที่มีอำนาจ “สั่งให้พนักงาน
 เจ้าหน้าที่หรือบุคคลใด ๆ ทำการซ่อมแซมหรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการบูรณะหรือรักษาไว้ให้
 คงสภาพเดิมได้”^{xii} ภายหลังจากการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานและกำหนดเขตที่ดินเป็นเขต
 โบราณสถานแล้วรวมถึงการจัดทำบัญชีและประกาศเป็นโบราณสถานแล้ว^{xiii} พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็น
 กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโบราณสถานโบราณวัตถุที่พบในพื้นที่เมืองเก่า จึงเป็นกฎหมายที่
 ปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพที่สุดสามารถใช้เป็นหลักในการขึ้นทะเบียน
 โบราณสถานโบราณวัตถุ เพื่อความสะดวกในการดูแลจัดการภายในพื้นที่ สำระสำคัญที่ได้บัญญัติไว้ใน
 หมวดที่ 1 เกี่ยวกับโบราณสถาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.1.2 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ฉบับที่ 2 , พ.ศ.2535 , ฉบับที่ 3 พ.ศ.2543

กฎหมายฉบับนี้ช่วยในการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินการกำหนดมาตรการต่างๆภายในเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวจึงจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกันรวมทั้งการออกกฎกระทรวงเพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคารการใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดบางประเภทด้วยการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในพื้นที่สงวนและพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการก่อสร้างอาคารนั้นสามารถใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลได้ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับอาคารนั้นประกอบด้วย

- (1) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522
- (2) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่2) พ.ศ.2535
- (3) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่3) พ.ศ.2543
- (4) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่4) พ.ศ.2550

ทั้งนี้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522ได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่เทศบาลสุขาภิบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นหมายถึงกฎซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจนิติบัญญัติของราชการส่วนท้องถิ่นเช่นเทศบัญญัติข้อบังคับตำบลข้อบัญญัติจังหวัดเป็นต้นในการควบคุมอาคาร

2.5.1.3 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ฉบับที่ 2 พ.ศ.2525 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518

เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการวางผังเมืองโดยตรงเนื้อหาประกอบด้วย11หมวด84 มาตราโดยกล่าวถึงคณะกรรมการผังเมืองการสำรวจเพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะการบังคับใช้ผังเมืองรวมการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะคณะกรรมการบริหารการผังเมืองส่วนท้องถิ่นการรื้อย้ายหรือตัดแปลงอาคารการอุทธรณ์ทเบ็ดเสร็จและบทกำหนดโทษพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์และวิธีการวางผังเมืองเท่านั้นพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518ถือเป็นกฎหมายสำคัญในการให้อำนาจหน่วยงานของรัฐในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ซึ่งหน่วยงานหลักที่บังคับใช้กฎหมายผังเมืองคือกรมโยธาธิการและผังเมืองและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพระราชบัญญัติฉบับนี้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดคำนิยามเกี่ยวกับการผังเมืองไว้ในการกำหนดเขตผังเมืองในปัจจุบันนั้นมีการดำเนินการดังนี้

1) การกำหนดผังเมืองรวมกรมโยธาธิการและผังเมืองจะเป็นผู้ดำเนินการซึ่งขอบเขตที่กำหนดอาจเป็นพื้นที่จังหวัดอำเภอตำบลหรือคาบเกี่ยวกันในระหว่างพื้นที่ดังกล่าวการกำหนดเขตผังเมืองรวมกระทำโดยกฎกระทรวงชั้นตอนและวิธีการวางผังเมืองจึงถือเป็นสาระสำคัญในการวางผังและจัดทำผังเมืองรวมโดยจะมีอายุการใช้บังคับ5ปีเมื่อประกาศใช้บังคับผังเมืองรวมดังกล่าวแล้วทำให้ผู้ที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินในเขตผังเมืองรวมไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือเอกชนจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงเว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นได้ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนก็สามารถใช้ต่อไปได้แต่ถ้าคณะกรรมการผังเมืองเห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปจะมีผลกระทบต่อชุมชนในเรื่องของสุขลักษณะความปลอดภัยและสวัสดิภาพของสังคมแล้วก็มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นได้และเพื่อให้การใช้บังคับตามผังเมืองรวมดังกล่าวบรรลุผลกฎกระทรวงดังกล่าวจึงได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือประกอบกิจการในเขตผังเมืองรวมปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) การกำหนดผังเมืองเฉพาะเนื่องจากการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะเป็นกรณีของการใช้อำนาจที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนค่อนข้างรุนแรงเพราะจะมีผลเป็นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้และเป็นผังที่ได้ให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐค่อนข้างมากและมีขั้นตอนวิธีการดำเนินงานที่สลับซับซ้อนทั้งยังกำหนดให้การประกาศใช้บังคับต้องจัดทำเป็นพระราชบัญญัติจึงยังไม่ปรากฏว่าได้มีการดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 แต่อย่างไรพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถกำหนดพื้นที่เมืองเก่า ให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์เมืองได้ในกฎกระทรวงผังเมืองรวมหรือกำหนดพื้นที่อนุรักษ์เพื่อดำเนินโครงการต่างๆโดยประกาศเป็นผังเมืองเฉพาะซึ่งต้องออกเป็นพระราชบัญญัติการผังเมืองเฉพาะดังปรากฏรายละเอียดของการสำรวจเพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะในหมวดที่ 2 การวางและจัดทำผังเมืองรวมในหมวดที่ 3 และการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะในหมวดที่ 5 ซึ่งในมาตรา 28 อนุมาตราที่ 3 ข้อ (ฉ) และ (ช) ได้มีการระบุอย่างชัดเจนถึงสาระสำคัญของแผนผังเมืองหรือแผนผังบริเวณว่าสามารถออกแผนผังกำหนดบริเวณของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่สำคัญของเมืองเก่า

2.5.1.4 พระราชบัญญัติ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ.2546 เป็นระเบียบที่กำหนดกรอบและโครงสร้างองค์การในการอนุรักษ์เมืองเก่าเช่นการกำหนดนิยามและความหมายของเมืองเก่าการจัดตั้งและขอบเขตการดำเนินงานความรับผิดชอบของคณะกรรมการและการจัดตั้งคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยหน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการได้โดยตรง

2) ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ.2528 ระเบียบนี้ถือว่าเป็นกฎบัตรของประเทศไทยเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานซึ่งให้อำนาจกรมศิลปากรในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลรักษาโบราณสถานอันเป็นสมบัติและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติในการอนุรักษ์โบราณสถานเป็นไปด้วยความถูกต้องทั้งทางด้านศิลปะประวัติศาสตร์และโบราณคดีรวมทั้งให้มีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจสังคมและประเพณีและวัฒนธรรมโดยสามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาควบคุมดูแลการอนุรักษ์โบราณสถานได้ทั้งนี้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา10และมาตรา11แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ในการออกระเบียบดังกล่าว

2.5.1.5 กฎหมายฉบับอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น

1) พระราชบัญญัติการชุดดินและถมดิน พ.ศ.2543 ให้ใช้บังคับในท้องที่ใดก็เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากการชุดดินถมดิน ถ้าการชุดดินหรือถมดินอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคล หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา6ซึ่งบัญญัติว่าเพื่อประโยชน์ในการป้องกันการพังทลายของดินหรือสิ่งปลูกสร้างตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข ปี พ.ศ.2535พระราชบัญญัตินี้มุ่งหมายให้มีการควบคุมดูแลเกี่ยวกับเรื่องสิ่งปฏิกูล อาหารสุขลักษณะของอาคาร ควบคุมกิจการต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ เช่น ตลาด สถานที่จำหน่ายสุราสถานที่จำหน่ายอาหาร สถานที่สะสมอาหาร เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 นี้ มีขึ้นเพื่อรวบรวมหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟูสาธารณภัยและอุบัติภัย เข้าไว้ด้วยกัน พร้อมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ สำหรับการอำนวยความสะดวกและการบริหารจัดการการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีทิศทางเดียวกัน

4) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มีสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการควบคุมสภาพแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 : เป็นการกำหนดเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมจะกระทำในพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันควรอนุรักษ์เช่น พื้นที่อนุรักษ์เกษตรกรรมเขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว ฯลฯ โดยมีเจตนาเพื่อป้องกันและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

ลักษณะที่ 2 : เป็นการกำหนดเขตควบคุมมลพิษจะดำเนินการสำหรับพื้นที่ที่เกิดปัญหามลพิษซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำ เสีย ขยะมูลฝอย สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม เพื่อให้ปัญหานั้นๆได้รับการแก้ไขที่รวดเร็วทันการณ์

5) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน เมือง ปี พ.ศ.2535 พระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ครอบครองอาคาร หอ้งแถว ห้างร้าน โรงงาน โรงแรม โรงมหรสพ หรือภัตตาคาร ดูแลรักษาความสะอาดทางเท้าหน้าอาคาร พระราชบัญญัตินี้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทางด้านผังเมืองได้ในกรณีที่ผู้ครอบครองอาคารปล่อยให้อาคารห้างร้าน โรงงาน โรงแรม โรงมหรสพ หรือภัตตาคาร เกิดความทรุดโทรม มีสภาพที่ชำรุด เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้ครอบครองจัดการรื้อถอนได้

6) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 นี้ควบคุมการเดินเรือและการล่องลำ ลำ น้ำ ในพื้นที่นอกน่านน้ำยังกำหนดวิธีการป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการเดินเรือ ซึ่งมีสาระที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่ง การใช้ที่ดินการควบคุมการก่อสร้างอาคารและสิ่งแวดล้อม กฎหมายฉบับนี้มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการก่อสร้าง คือ ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคาร หรือสิ่งก่อสร้างใด ล่องลำ เข้าไปเหนือน้ำ ในน้ำหรือใต้น้ำ ของแม่น้ำ ลำ คลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำ ไทย

7) พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2509 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ เพื่อควบคุมสถานบริการ ไม่ให้ประกอบกิจการมุ่งไปในทางที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาติ

8) พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543เป็นกฎหมายที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมที่ดินมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้ซื้อที่ดินจัดสรร โดยเฉพาะการได้สิทธิในที่ดินจัดสรรและการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบบำรุงรักษาสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.2 กรอบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง

2.5.2.1 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง (The Venice Charter 1964) กฎบัตรนี้ประกาศในปี พ.ศ.2507 โดยเน้นความรับผิดชอบร่วมกันในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นของแท้ดั้งเดิม เพื่อส่งมอบสู่อนุชนในรุ่นต่อไป เมืองเก่าจึงจัดเป็นพื้นที่สำคัญที่ต้องดำเนินการในการอนุรักษ์เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้เพิ่มพูนความสำคัญในเชิงวัฒนธรรมตามกาลเวลา ซึ่งกฎบัตรดังกล่าวได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์ที่สามารถใช้ประโยชน์จากโบราณสถานในลักษณะของการปรับการใช้สอยได้ ดังนั้น หลักการโดยสรุปจะเห็นว่าการรักษาความเป็นของแท้เป็นเรื่องสำคัญ เมื่อจะบูรณะจะต้องมีหลักฐาน ไม่ควรบูรณะตามการคาดคะเนหรือตามการสันนิษฐาน อย่างไรก็ตาม กฎบัตรนี้ก็ยังอนุญาตให้ใช้วัสดุ หรือเทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่ไม่ทำลายคุณค่าความเป็นของแท้ได้ นอกจากนี้กฎบัตรดังกล่าวยังได้ให้ความสำคัญกับการบันทึกรวมทั้งการเผยแพร่รายงานดังกล่าวด้วย เนื่องจากการบันทึกเป็นการสร้างหลักฐานสำหรับการบูรณะที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการเก็บรักษา รวมทั้ง การเผยแพร่รายงานดังกล่าวจะช่วยให้หลักฐานดังกล่าวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนด้วย

2.5.2.2 กฎบัตรฟลอเรนซ์ว่าด้วยการสงวนรักษาสวนประวัติศาสตร์ (Historic Gardens - The Florence Charter 1981) กฎบัตรนี้ได้รับการรับรองโดยสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศในปี พ.ศ.2524 ในข้อ 6 ได้ให้นิยามไว้ว่า “...คำว่า “สวนประวัติศาสตร์” สามารถนำมาใช้กับทั้งสวนขนาดเล็กและสวนสาธารณะขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นสวนที่เป็นระเบียบแบบแผนหรือเป็น “สภาพภูมิทัศน์”...” ดังนั้น ในส่วนของพื้นที่สีเขียว และแหล่งธรรมชาติในเมืองเก่าจึงสามารถประยุกต์ใช้แนวทางตามกฎบัตรนี้ทั้งในเรื่องของการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การบูรณปฏิสังขรณ์ การใช้สอย และการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายหรือโดยการบริหาร มาใช้ในการบริหารจัดการธรรมชาติในเมืองเก่าได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการรักษาความเป็นธรรมชาติเดิมแท้้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้พันธุ์ไม้ดั้งเดิมในการปลูกทดแทน และด้วยวิธีการดั้งเดิม ซึ่งสำหรับเมืองเก่าแล้วการใช้พันธุ์ไม้พื้นถิ่นจึงเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมมากกว่าการใช้พันธุ์ไม้จากต่างถิ่น

2.5.2.3 กฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น(Charter on the Built Vernacular Heritage 1999) กฎบัตรนี้ได้ผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมสามัญสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ ในปี พ.ศ.2542 โดยสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของเมืองเก่าที่สะท้อนภาพของพัฒนาการของเมืองเก่าได้เป็นอย่างดี กฎบัตรดังกล่าวได้ให้หลักการที่สำคัญในการอนุรักษ์ดังนี้

1) การอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชา ในขณะที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และความจำเป็นที่ต้องเคารพต่อลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชน

2) ช่างงานร่วมสมัยที่อยู่บนสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น กลุ่มของสิ่งก่อสร้างหรือชุมชนพื้นถิ่นควรเคารพคุณค่าทางวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบดั้งเดิมของสิ่งเหล่านั้นด้วย

3) มีเพียงน้อยครั้งมากที่สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจะสามารถสื่อได้จากโครงสร้างเพียงอย่างเดียว การอนุรักษ์จึงจะดีที่สุดเมื่อทำการบำรุงรักษาและสงวนรักษาไว้ซึ่งลักษณะที่แสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มของสิ่งก่อสร้างและชุมชนเป็นรายภูมิภาคไป

4) มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ผสมผสานกลมกลืนอยู่กับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์นี้ต้องนำมาใช้ในการพิจารณาในการพัฒนาวิธีการในการอนุรักษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) สิ่งก่อสร้างพื้นดินมิได้รวมเฉพาะรูปทรงทางกายภาพ เนื้อวัสดุของสิ่งก่อสร้าง โครงสร้างและที่ตั้งของสิ่งก่อสร้างนั้นๆ เท่านั้น แต่รวมถึงแนวทางที่สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ถูกใช้สอยและเป็น ที่เข้าใจ รวมทั้งจารีตประเพณีและการรวมกลุ่มเชิงนามธรรมซึ่งผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งก่อสร้างนั้นด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎบัตรดังกล่าวค่อนข้างเกี่ยวข้องกับชุมชน รวมทั้งความสัมพันธ์ทั้งกับสิ่งที่ เป็นนามธรรมและรูปธรรม การอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างพื้นดินจึงเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ย่านเก่า หรือเมืองเก่าอย่าง หลีกเลียงมิได้ การประยุกต์ใช้หลักในการอนุรักษ์ตามกฎบัตรนี้จึงสามารถเป็นไปได้กับการอนุรักษ์เมืองเก่า ด้วย

2.5.2.4 กฎบัตรเพื่อการปกป้องคุ้มครองและการจัดการมรดกทางโบราณคดี (Charter for the Protection and Management of the Archaeological Heritage 1990) กฎบัตรนี้ได้รับความเห็นชอบจากการประชุมสามัญของสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศในปี พ.ศ.2533 โดยมี เนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเมืองเก่า โดยในกฎบัตร ดังกล่าวได้ให้นโยบายเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองที่ผสมกลมกลืน กฎหมายและการเงิน การสำรวจ การ บำรุงรักษาและการอนุรักษ์ การนำเสนอ การให้ข้อมูลและการปฏิสังขรณ์ คุณสมบัติทางวิชาชีพของผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งโบราณคดีและความร่วมมือระหว่างประเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ ในการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีในเมืองเก่าได้

2.5.2.5 กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (International Cultural Tourism Charter 1999) กฎบัตรนี้ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาการโบราณสถาน ระหว่างประเทศ ในปี พ.ศ.2542 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็น การท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตัวแหล่งท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้เกิดการ ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2.5.2.6 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter 1987) กฎบัตรนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์เมืองเก่า โดยมีสาระสำคัญที่ สามารถสรุปโดยสังเขปได้ 11 ข้อ ดังนี้

- 1) กฎบัตรนี้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนประวัติศาสตร์ทั้งใหญ่และเล็ก ทั้งเมือง ใจกลาง เมืองหรือย่านประวัติศาสตร์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ทั้งที่มนุษย์สร้างและธรรมชาติ
- 2) การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และชุมชนเมืองจะต้องรวมเป็นส่วนหนึ่งของ นโยบายหรือแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 3) คุณลักษณะที่ต้องสงวนรักษาไว้ ประกอบด้วย
 - รูปแบบแผนผังของเมืองจากการแบ่งพื้นที่ดินและโครงข่ายถนน
 - ความสัมพันธ์ระหว่างอาคารและพื้นที่สีเขียวและพื้นที่โล่ง
 - รูปลักษณ์ภายนอกภายในอาคาร
 - ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองหรือชุมชนเมืองและแหล่งที่ตั้ง สถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้าง
 - การใช้สอยที่หลากหลายที่มีอยู่ในเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) การวางแผนการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ควรมีการศึกษาในหลายสาขาวิชา คือ

- แผนการอนุรักษ์ต้องให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม เทคนิควิทยา สังคมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์
- ระบุวัตถุประสงค์หลักของแผนการอนุรักษ์ให้ชัดเจน เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายการบริหารและการเงินบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น
- แผนการอนุรักษ์ควรมีเป้าหมายในการสร้างความต่อเนื่องที่กลมกลืนระหว่างชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และเมืองในส่วนอื่นๆ
- แผนการอนุรักษ์ควรกำหนดว่าอาคารใดควรรักษาไว้ อาคารใดควรรักษาไว้ภายใต้ข้อแม้บางประการ อาคารใดที่น้ำจะรื้อถอนได้ในกรณีพิเศษจริงๆ
- ต้องเก็บข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่โดยละเอียด
- แผนการอนุรักษ์ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ประวัติศาสตร์นั้นๆ

5) ต้องมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง

6) การใช้สอยและกิจกรรมใหม่ควรเข้ากันได้กับลักษณะของเมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ การประยุกต์การใช้สอยพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันต้องมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคด้วยความระมัดระวัง

7) การปรับปรุงการพักอาศัยควรเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานข้อหนึ่งของการอนุรักษ์

8) ควรมีการควบคุมการจราจรภายในเมืองหรือชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และวางผังกำหนดพื้นที่จอดรถเพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านี้สร้างความเสียหายแก่สิ่งปลูกสร้างที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือสภาพแวดล้อม

9) ต้องไม่มีการก่อสร้างเส้นทางหลักตามผังเมืองผ่านเข้าไปในพื้นที่ประวัติศาสตร์

10) เมืองประวัติศาสตร์ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภัยธรรมชาติ และสิ่งรบกวนต่างๆ เช่น ภาวะมลพิษและแรงสั่นสะเทือนต่างๆ จะต้องนำมาตรการในการป้องกันและซ่อมแซมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

11) ควรมีแผนงานการเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เพื่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และควรมีมาตรการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการอนุรักษ์

จะเห็นได้ว่ากฎบัตรต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้มีหลักการและแนวทางในการปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าได้ การศึกษาว่าด้วยกฎระเบียบ ข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่เมืองเก่าจึงได้พิจารณาทั้งข้อกฎหมาย ระเบียบ และวิธีปฏิบัติ ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ควบคุม บริหารจัดการแหล่งโบราณสถานในพื้นที่เมืองเก่าและส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในระดับสากล และกฎหมายไทยโดยมีการพิจารณาร่วมกันในระดับของสิทธิขั้นพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์รอบประเพณีการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจทางการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.3 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร

2.5.3.1 ความสอดคล้องกับผังพัฒนาของชุมชนสุโขทัย

1) ศึกษาผังเมืองรวมเมืองสุโขทัย พ.ศ.2552

จากผังระบบชุมชนเมืองเก่าศูนย์กลางของจังหวัดสุโขทัย เทศบาลตำบลเมืองเก่า เป็นชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 4 ซึ่งเป็นชุมชนเมืองขนาดเล็กมีบทบาทและหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการ และศูนย์กลางการให้บริการทางสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่พื้นที่ชุมชนโดยรอบบริเวณด้านทิศตะวันตกของจังหวัดสุโขทัย โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการกระจายความเจริญลงสู่พื้นที่ชุมชนชนบทตามลำดับคีย์ของเมือง (Urban Hierarchy) ในจังหวัดสุโขทัย ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือน หัตถกรรมพื้นบ้าน สนับสนุนการจัดทำตลาดกลางสินค้าเกษตร เพื่อรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น และมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ชุมชนเมืองเก่ายังเป็นที่ตั้งของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จึงมีบทบาทของชุมชนที่สำคัญ คือ การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ซึ่งได้รับการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการให้บริการนักท่องเที่ยวของจังหวัดและประเทศ

แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองสุโขทัย พ.ศ.2552 กฎหมายฉบับนี้เป็นฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 ประกาศบังคับใช้ในปี พ.ศ.2552 ในพื้นที่เขตผังเมืองรวมสุโขทัย ในท้องที่ตำบลปากแคว ตำบลลาดเตี้ย ตำบลบ้านสวน ตำบลธานี ตำบลบ้านกล้วย ตำบลบ้านหลุม และตำบลยางซ้าย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข ปลอดภัย บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อมในบริเวณแนวเขตผังเมืองรวม ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงข่ายคมนาคมขนส่งและบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ ดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีคุณค่า เพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดและของประเทศโดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- พัฒน่าย่านที่อยู่อาศัย แหล่งพาณิชย์กรรม และปรับปรุงพื้นที่ปทุบริเวณที่ไม่เป็นระเบียบ
- พัฒนาและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่สาธารณะและย่าน
- พัฒนาสาธารณสุขและสาธารณูปการให้เพียงพอ และได้มาตรฐาน
- กำหนดมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและควบคุมรูปแบบ
- ทางสถาปัตยกรรมของอาคารบริเวณย่านสำคัญ
- ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสิ่งอำนวยความสะดวก
- สะดวกด้านการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) แนวทางผังเมืองชุมชนเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย

จากการศึกษาเพื่อจัดทำผังเมืองชุมชนเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ศึกษาโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุโขทัย ได้จัดทำแนวทางผังเมืองชุมชนเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ครอบคลุมท้องที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนเมืองเก่า ในการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินการคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข โภค การบริการสาธารณะและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณแนวเขตผังเมืองชุมชนเมืองเก่า ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบชุมชนเมืองของจังหวัดสุโขทัยและอนาคตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างบริการสาธารณะ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- เพื่อให้ชุมชนเมืองเก่าให้เป็นศูนย์กลางทางด้านการบริหาร การปกครอง และการบริการสาธารณะของตำบลเมืองเก่า
- ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนเมืองเก่าเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย
- ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน
- สนับสนุนบริการทางสังคม ด้วยการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

โดยมีการจำแนกที่ดินการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวม 11 ประเภท ดังนี้ ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ที่ดินประเภทปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ดินประเภทปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้ ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา และที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณสุข โภคและสาธารณูปการ

3) การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณคลองแม่รำพันในผังเมืองรวมเมืองสุโขทัย ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยสถาบันราชการ การสาธารณสุข โภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น ให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละสิบของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณสุข โภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่สำหรับการให้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น ให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละสิบห้าของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น ให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละสิบของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เฉพาะที่ดินซึ่งเป็นของรัฐ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการ หรือเกี่ยวข้องกับการนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น ที่ดินประเภทนี้ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการ หรือเกี่ยวข้องกับการนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การอยู่อาศัย เกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น
- ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่นการท่องเที่ยว อู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเท่านั้นที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด
- การใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำยมเฉพาะที่ดินซึ่งเป็นของรัฐ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งตามสภาพธรรมชาติของแม่น้ำยมไม่น้อยกว่า 20 เมตร ส่วนที่ดินริมฝั่งแม่น้ำยม ที่มีใช้ที่ดินซึ่งเป็นของรัฐ ล้ำคลอง ล้ำราง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งตามธรรมชาติของแม่น้ำยม ล้ำคลอง ล้ำราง หรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 6 เมตร ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำหรือการสาธารณูปโภค

4) โครงการคมนาคมการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามลักษณะการให้บริการของถนน (Functional Classification) พบว่า บริเวณชุมชนศูนย์กลางหลักของชุมชนเมืองเก่า มีถนนสายหลักของชุมชน ทำหน้าที่เส้นทางเชื่อมระหว่างเมืองด้วย แต่ยังมีขาดถนนสายรองที่ใช้ในการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนอย่างเป็นระบบและรองรับการพัฒนาในอนาคต ตามแผนผังแสดงโครงการคมนาคมขนส่งชุมชนเมืองเก่าได้กำหนดประเภทของถนนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- ถนนเดิมปรับปรุง หมายถึง ถนนที่มีอยู่เดิมขนาดเขตทางกว้างเพียงพออยู่แล้ว เพียงแต่ทำการปรับปรุงผิวจราจรให้เหมาะสม เพื่อรองรับระบบคมนาคมภายในชุมชนให้ดีขึ้นในอนาคต
- ถนนเดิมขยาย หมายถึง ถนนที่มีอยู่เดิมแต่ขนาดเขตทางไม่ได้มาตรฐาน อาจจะมีปัญหาทางการจราจรในอนาคต จึงจำเป็นต้องเพิ่มขนาดเขตทางและผิวจราจรให้มากเท่าที่จะขยายได้ โดยพิจารณาจากสภาพและลักษณะของถนนเป็นเกณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ถนนโครงการ หมายถึง ถนนที่ได้กำหนดขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวของพื้นที่ชุมชน และปรับปรุงระบบการคมนาคมภายในพื้นที่ชุมชนให้ครบวงจร

2.5.3.2 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนศรีสัชชาลัย

1) ศึกษาแนวทางผังเมืองชุมชนเทศบาลตำบลศรีสัชชาลัย จากการศึกษาเพื่อจัดทำผังเมืองชุมชนศรีสัชชาลัย อำเภอศรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย ศึกษาโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุโขทัย ได้จัดทำแนวทางผังเมืองชุมชนเทศบาลตำบลศรีสัชชาลัย อำเภอศรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย ครอบคลุมท้องที่ตำบลศรีสัชชาลัย และตำบลท่าชัย อำเภอศรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนเมืองเก่า ในการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุขปโภค การบริการสาธารณะ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณแนวเขตผังเมืองชุมชนศรีสัชชาลัย ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบชุมชนเมืองของจังหวัดสุโขทัยและอนุภาค ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผังเมืองรวมนี้ มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการสาธารณะ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- เพื่อให้ชุมชนเมืองเก่าให้เป็นศูนย์กลางทางการบริหาร การปกครอง และการบริการสาธารณะของอำเภอศรีสัชชาลัย
- ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนศรีสัชชาลัย เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย
- ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน
- สนับสนุนบริการทางสังคม ด้วยการพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการ ให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

2) นโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- การใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งตามสภาพธรรมชาติของแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 6 เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมขนส่งทางน้ำหรือการสาธารณสุขปโภค
- ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยว การอยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันราชการ การสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการเท่านั้น

3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ตามลักษณะการให้บริการของถนน (Functional Classification) พบว่า บริเวณชุมชนศูนย์กลางหลักของชุมชนศรีสัชชาลัย มีถนนสายหลักของชุมชน ทำหน้าที่เส้นทางเชื่อมระหว่างเมืองด้วย แต่ยังคงถนนสายรองที่ใช้ในการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนอย่างเป็นระบบ และรองรับการพัฒนาในอนาคต ตามแผนผังแสดงโครงการคมนาคมขนส่งในพื้นที่วางผังเมืองรวมชุมชนศรีสัชชาลัย ได้กำหนดประเภทของถนนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองสุโขทัย ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ถนนเดิมปรับปรุง หมายถึง ถนนที่มีอยู่เดิมขนาดเขตทางกว้างเพียงพออยู่แล้ว เพียงแต่ทำการปรับปรุงผิวจราจรให้เหมาะสม เพื่อรองรับระบบคมนาคมภายในชุมชนให้ดีขึ้นในอนาคต
- ถนนเดิมขยาย หมายถึง ถนนที่มีอยู่เดิมแต่ขนาดเขตทางไม่ได้มาตรฐาน อาจจะมีปัญหาทางด้านการจราจรในอนาคต จึงจำเป็นต้องเพิ่มขนาดเขตทางและผิวจราจรให้มากเท่าที่จะขยายได้ โดยพิจารณาจากสภาพและลักษณะของถนนเป็นเกณฑ์
- ถนนโครงการ หมายถึง ถนนที่ได้กำหนดขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนและปรับปรุงระบบการคมนาคมภายในพื้นที่ชุมชนให้ครบวงจร

2.5.3.3 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาของผังเมืองรวมเมืองกำแพงเพชร

1) ศึกษาแนวทางผังเมืองรวมเมืองกำแพงเพชร

ผังเมืองรวมเมืองกำแพงเพชรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ประกาศบังคับใช้ในปี พ.ศ.2542 ได้ทำการขยายอายุประกาศไป 3 ครั้ง ดังนี้ ขยายอายุ 5 ปี เมื่อปี พ.ศ.2547 ขยายอายุครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ.2552 และขยายอายุครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ.2553 ในขณะที่การศึกษาโครงการผังเมืองรวมอยู่ในขั้นตอนจัดทำเอกสารเสนอกระทรวงมหาดไทย ในพื้นที่เขตผังเมืองรวมเมืองกำแพงเพชร ท้องที่ตำบลหนองปลิง ตำบลทรงธรรม ตำบลสระแก้ว ตำบลนครชุม ตำบลในเมือง ตำบลเทพนคร และตำบลท่าขุนราม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข การบริการสาธารณะและสภาพแวดล้อมในบริเวณแนวเขตตามข้อ 1 ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐ กระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินโครงข่ายคมนาคมขนส่งและบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคตรวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ โดยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- ส่งเสริมและสามารถพัฒนาชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง เศรษฐกิจการศึกษา และการคมนาคมขนส่งของอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
- ส่งเสริมและพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ให้สอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนและยุทธศาสตร์การพัฒนา
- ส่งเสริมและสามารถพัฒนาชุมชนเมืองให้เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการทางการเกษตรของจังหวัดกำแพงเพชร
- ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ
- ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และประเพณี ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- พัฒนาการบริการทางสังคม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน
- อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) นโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคาร ที่อยู่ติดกับบริเวณโบราณสถานภายในระยะ 50 เมตร ให้มีความสูงของอาคารไม่เกิน 6 เมตร และเกินกว่าระยะ 50 เมตร จนถึงระยะ 100 เมตร ให้มีความสูงของอาคารไม่เกิน 9 เมตร การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นลาดฟ้าสำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยา ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังชั้นสูงสุด
- การใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งตามสภาพธรรมชาติของแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 6 เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมขนส่งทางน้ำหรือการสาธารณูปโภค
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการ ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น ให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละสิบของที่ดินประเภทนั้นในแต่ละบริเวณ
- ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพาณิชยกรรม การอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการ ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น ให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละสิบของที่ดินประเภทนั้นในแต่ละบริเวณ
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เฉพาะที่ดินซึ่งเป็นของรัฐ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น สำหรับที่ดินประเภทนี้ ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การอยู่อาศัย เกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น
- ที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการสงวนและคุ้มครองดูแล รักษาหรือบำรุงป่าไม้ สัตว์ป่า ต้นน้ำ ลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ตามมติคณะรัฐมนตรีและกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้การสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า และการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น ที่ดินประเภทนี้ ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยเกษตรกรรม หรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ตามลักษณะการให้บริการของถนน (Functional Classification) ตามแผนผังแสดงโครงการคมนาคมขนส่งในพื้นที่วางผังเมืองรวมเมืองกำแพงเพชร ได้กำหนดประเภทของถนนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- ถนนเดิมปรับปรุง หมายถึง ถนนที่มีอยู่เดิมขนาดเขตทางกว้างเพียงพออยู่แล้ว เพียงแต่ทำการปรับปรุงผิวจราจรให้เหมาะสม เพื่อรองรับระบบคมนาคมภายในชุมชนให้ดีขึ้นในอนาคต
- ถนนเดิมขยาย หมายถึง ถนนที่มีอยู่เดิมแต่ขนาดเขตทางไม่ได้มาตรฐาน อาจจะมีปัญหาทางด้านการจราจรในอนาคต จึงจำเป็นต้องเพิ่มขนาดเขตทางและผิวจราจรให้มากกว่าที่จะขยายได้ โดยพิจารณาจากสภาพและลักษณะของถนนเป็นเกณฑ์
- ถนนโครงการ หมายถึง ถนนที่ได้กำหนดขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวของพื้นที่ชุมชน และปรับปรุงระบบการคมนาคมภายในพื้นที่ชุมชนให้ครบวงจร

2.6 ศึกษาวิศวกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบต่อมรดกวัฒนธรรม

2.6.1 มาตรฐานการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ตามเส้นทางท่องเที่ยว

2.6.1.1 การปรับปรุงภูมิทัศน์ตามเส้นทางท่องเที่ยวแบ่งได้เป็น 4 ส่วนงานหลัก ได้แก่

- 1) การปลูกต้นไม้ เพื่อให้ร่มเงา นำสายตา สร้างบรรยากาศอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละเส้นทางโดยเลือกใช้ต้นไม้ที่พบในพื้นที่เพื่อความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและดูแลรักษาง่ายและส่งเสริมการปลูกต้นไม้และการจัดระเบียบพื้นที่หน้าอาคารบ้านเรือนของประชาชน
 - 2) การติดตั้งป้ายบอกทาง เพื่อบอกทางแก่ผู้ขับขี่ว่าสัญญาณอยู่บนเส้นทางที่ถูกต้องหรือไม่ข้อมูลบนป้ายควรมองเห็นได้ในระยะไกลและทำความเข้าใจได้ง่าย โดยบอกข้อมูลชื่อสถานที่ทิศทางและระยะทางจากป้ายไปยังจุดหมายปลายทาง
 - 3) การจัดระเบียบป้ายโฆษณา เพื่อไม่ให้เกิดมลภาวะทางสายตาแก่ผู้ใช้เส้นทางและเพื่อความปลอดภัยในการสัญจร
 - 4) การออกแบบองค์ประกอบภูมิทัศน์อื่นๆ เช่น ทางข้าม ทางลอด ทางแยก เพื่อสร้างความสวยงามและเป็นจุดหมายตา
- ทั้งนี้ รูปแบบของเส้นทางท่องเที่ยวและเส้นทางจักรยานเป็นไปตามข้อเสนอของ

วิศวกรจราจร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.1.2 การกำหนดตำแหน่งของระยะเว้นว่างสองข้างเส้นทางท่องเที่ยวและเส้นทางจักรยาน

โครงการศึกษาแนวทางการจัดทำโครงการและออกแบบเส้นทางชมทิวทัศน์ โดย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอต่อกรมทางหลวงชนบท) (รูปที่ เสนอว่า

1) ควรมีระยะเว้นว่างห่างจากไหล่ทางไม่น้อยกว่า 1 เมตร สำหรับถนนที่มีความเร็วของการจราจรไม่เกิน 60 กม./ชม. และมีปริมาณการสัญจรไม่หนาแน่นมากนักและมีระยะเว้นว่างเพิ่มขึ้นในเส้นทางที่มีการกำหนดความเร็วของการจราจรมากขึ้นหรือมีปริมาณการสัญจรหนาแน่นกว่าโดยต้องเป็นการเว้นที่ว่างจากไหล่ถนนออกไปก่อนที่จะมีแนวเสาไฟฟ้าสาธารณูปโภคต้นไม้หรือป้ายต่างๆระยะที่เหมาะสมเป็นมาตรฐานระยะเว้นว่างในต่างประเทศ คือ 3 เมตร ในถนนที่มีความเร็วของการจราจรไม่เกิน 90 กม./ชม. ตามมาตรฐานของ AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)

2) หากเป็นพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อนเช่นพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติสูงพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งถนนจะส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพโดยรวมของพื้นที่ควรมีการเว้นระยะเว้นว่างให้มากขึ้นหรือจัดให้เป็นระบบสาธารณูปโภคแบบฝังใต้ดินเพื่อลดผลกระทบทางสายตา

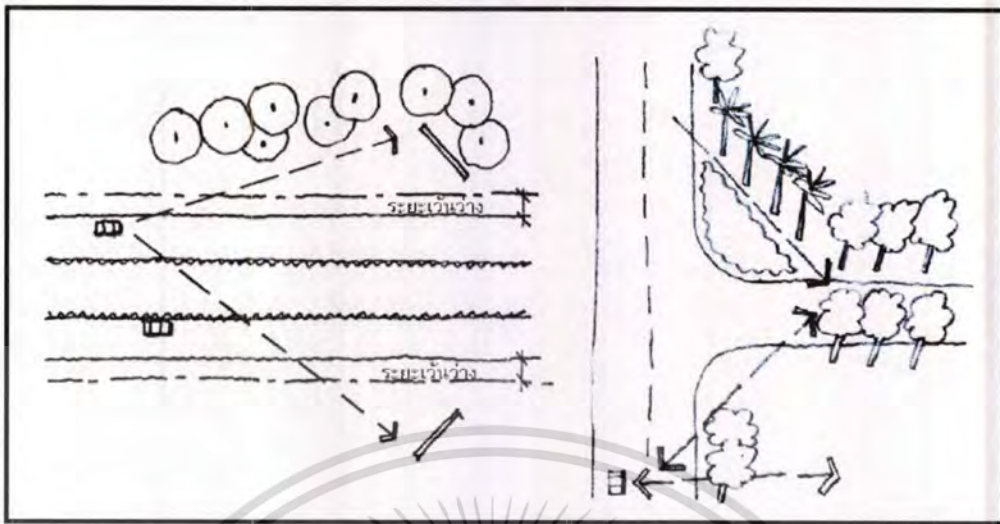
3) ในจุดที่มีการเชื่อมต่อทางเข้าออกจากเส้นทางชมทิวทัศน์ควรมีการเว้นระยะเว้นว่างเพื่อความปลอดภัยไม่ควรมีสิ่งกีดขวางบดบังสายตาไม่ว่าจะเป็นป้ายที่โฆษณาหรือโครงสร้างใดๆ เพื่อให้รถหรือคนที่มาจากต่างทิศทางสามารถมองเห็นกันได้ชัดเจนและลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ

4) ระยะเว้นว่างข้างไหล่ทางเพื่อความปลอดภัย ก่อนที่จะมีแนวเสาไฟฟ้าสาธารณูปโภคต้นไม้หรือป้ายต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทตามมาตรฐานถนนของกรมทางหลวงและทางหลวงชนบท คือ

- แบบผิวจราจรกว้าง 2 ช่องจราจรขนาดช่องจราจร 3.00-3.25 ม. ระยะเว้นว่างควรมีความกว้างไม่ต่ำกว่า 1.00 ม. โดยทั่วไปมักจะกว้างประมาณ 1.50-2.00 ม. ในถนนที่มีความเร็วของการจราจรไม่เกิน 60 กม./ชม. และมีปริมาณการสัญจรไม่หนาแน่นมากนัก
- แบบผิวจราจรกว้าง 4-6 ช่องจราจรช่องจราจรกว้าง 3.25-3.50 ม.
- ระยะเว้นว่างนี้ควรมีความกว้างไม่ต่ำกว่า 2.50 ม. อาจมีเกาะกลางหรือไม่ มีเกาะกลางก็ได้ขนาดเกาะกลางกว้างประมาณ 3.00 ม.

5) ระยะเว้นว่างที่ทางแยกหรือจุดเชื่อมต่อทางเข้าออกจากเส้นทางชมทิวทัศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดมุมมองบริเวณทางแยกและทางเข้าให้ผู้ขับขี่สามารถสังเกตเห็นได้ง่ายจากระยะไกล

6) ระยะเว้นว่างเพื่อลดผลกระทบทางสายตาเป็นการป้องกันไม่ให้ภูมิทัศน์ข้างทาง เช่นต้นไม้ระบบสาธารณูปโภคหรือป้ายต่างๆบดบังการมองเห็นส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพในการขับขี่ของผู้สัญจรโดยอาจเป็นการเว้นเพียงพื้นที่ไหล่ทางในระยะไม่กี่เมตรไปจนถึงการเว้นว่างในระยะไกลในพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อนในเรื่องผลกระทบทางสายตาอาจจัดให้เป็นระบบสาธารณูปโภคแบบฝังใต้ดินเพื่อลดผลกระทบทางสายตาและเพื่อให้เป็นพื้นที่เว้นว่างสำหรับมุมมองเปิดโล่งที่มีคุณค่าทางทัศนียภาพอาจกำหนดระยะเว้นว่างหลายสิบหรือร้อยเมตรให้เป็นพื้นที่ที่มีการควบคุมรูปแบบขององค์ประกอบหรือสิ่งก่อสร้างที่มีผลต่อมุมมองในระยะไกล

ระยะเว้นว่างข้างไหล่ทาง

ระยะเว้นว่างบริเวณทางแยก

รูปที่ 2.9 แสดงแนวทางการออกแบบมุมมองเส้นทางชมทิวทัศน์

ที่มา : จากโครงการศึกษาแนวทางการจัดทำโครงการและออกแบบเส้นทางชมทิวทัศน์.

โดย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอต่อกรมทางหลวงชนบท.2552

2.6.2 การออกแบบเพื่อส่งเสริมมุมมองที่สวยงามเป็นพิเศษ

2.6.2.1 เปิดมุมมองสู่สิ่งหมายตา (Landmark) หรือภูมิทัศน์ที่มีลักษณะพิเศษทั้งอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มีความพิเศษ มีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม บริเวณที่มีสภาพภูมิประเทศตามธรรมชาติที่สวยงามแปลกแตกต่างไปจากสภาพทั่วไป เช่นภูเขาชายทะเลทะเลสาบและบริเวณที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่นอ่างเก็บน้ำ

2.6.2.2 หลีกเลี่ยงการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างเช่นเสาไฟฟ้าสายไฟฟ้าป้ายโฆษณาป้ายข้อมูล ป้ายบอกทางที่ปิดบังทิวทัศน์หรือสิ่งหมายตา

2.6.2.3 ในกรณีที่ต้นไม้ปิดบังมุมมองที่น่าสนใจอาจพิจารณาตัดแต่งกิ่งก้านรูปทรงต้นไม้ ออกบ้างหรือย้ายตำแหน่งไปที่อื่นหรือปลูกเพิ่มเติมเพื่อเสริมให้ทิวทัศน์หรือสิ่งหมายตาเห็นได้เด่นชัดและน่าสนใจด้วยวิธีการต่างๆเช่นการเพิ่มฉากหลังการเน้นกรอบภาพการนำสายตาไปสู่จุดน่าสนใจ เป็นต้น

2.6.3 การปลูกต้นไม้

2.6.3.1 ปลูกไม้ยืนต้นบริเวณที่มีพื้นที่ริมไหล่ทางเพียงพอ โดยมีระยะห่างการปลูกประมาณ 4-6 เมตร แล้วแต่ชนิดของพันธุ์ไม้และบรรยากาศที่ต้องการ โดยชนิดของพืชพันธุ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในแบบเบื้องต้น

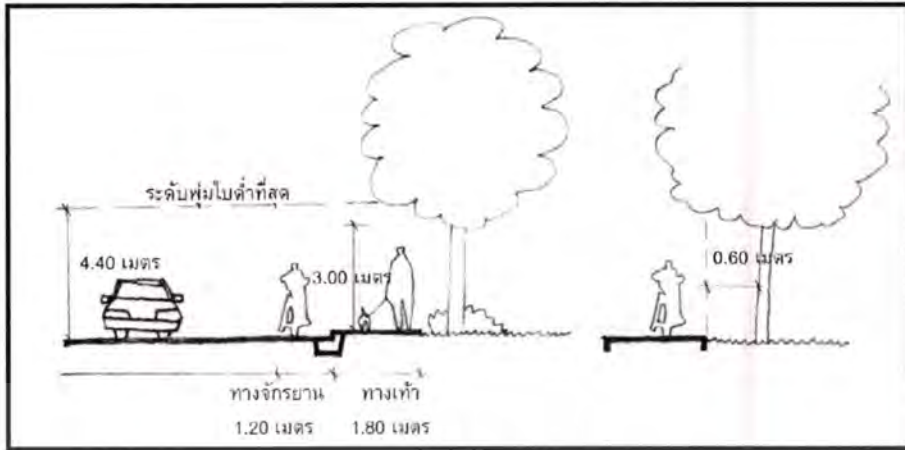
2.6.3.2 ปลูกไม้พุ่มบริเวณหน้าทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตกแต่งและการรับรู้ของผู้ใช้เส้นทาง

2.6.3.3 มีระยะปลอดภัยจากบริเวณจุดตัด ทางแยก ไม่ปลูกต้นไม้ใหญ่หรือเว้นระยะระหว่างต้นไม้มากขึ้นเพื่อไม่ให้บดบังทัศนวิสัยและอาจพิจารณาตัดแต่งไม้ยืนต้นในปัจจุบันที่บดบังทัศนวิสัย

2.6.3.4 ปลูกไม้พุ่มนำสายตาบริเวณทางแยกและสร้างการรับรู้ของผู้ขับขี่ตามเส้นทาง

2.6.3.5 ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ โดยเฉพาะไม้พุ่ม ไม้คลุมดินริมรั้วของบ้านเรือนประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.10 แสดงการปลูกต้นไม้ริมถนนและทางจักรยาน

ที่มา : จากโครงการศึกษาแนวทางการจัดทำโครงการและออกแบบเส้นทางชมทิวทัศน์.

โดย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอต่อกรมทางหลวงชนบท.2552

2.6.3.6 ออกแบบการปลูกต้นไม้ที่แตกต่างกันตามสภาพภูมิทัศน์ในแต่ละช่วง ดังนี้

1) เส้นทางผ่านชุมชนปลูกต้นไม้ตามแนวถนนหากมีพื้นที่เพียงพอ ส่งเสริมการปลูกต้นไม้และการจัดระเบียบพื้นที่หน้าอาคารบ้านเรือนของประชาชน

2) เส้นทางผ่านพื้นที่เกษตรกรรมรักษามุมมองที่เปิดสู่พื้นที่เกษตรกรรม ปลูกต้นไม้ที่ลำต้นสูงให้ความรู้สึกโปร่งโล่ง

3) เส้นทางผ่านพื้นที่อ่างเก็บน้ำเก็บต้นไม้ใหญ่เดิมบริเวณริมน้ำเปิดมุมมองสู่อ่างเก็บน้ำ ปลูกต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาในลักษณะป่าธรรมชาติ หากมีพื้นที่ริมอ่างเก็บน้ำเพียงพอสามารถพัฒนากิจกรรมนันทนาการต่างๆ เช่น บริเวณปิกนิกบริเวณพักผ่อนชมทิวทัศน์ลานกิจกรรมริมน้ำ ทางเดินริมน้ำ และส่งเสริมให้เป็นจุดแวะท่องเที่ยวได้

4) เส้นทางผ่านพื้นที่โล่งว่างปลูกต้นไม้เสริมเพื่อสร้างความน่าสนใจโดยเลือกใช้ต้นไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ไม้ให้ดอกสีส้มสวยงามตามฤดูกาล ไม้เขียวตลอดปีในลักษณะอุโมงค์ต้นไม้เป็นการสร้างความร่มรื่นและสวยงามแก่ผู้ใช้ทางเท้า โดยปกติริมทางเท้าจะมีพื้นที่ในการปลูกต้นไม้ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากมักมีสิ่งก่อสร้างและระบบสาธารณูปโภคกีดขวาง พรรณไม้ที่เหมาะสม ควรมีทรงพุ่มที่ไม่กว้างมาก มีขนาดไม่ใหญ่และสูงจนเกินไป เติบโตช้า มีลำต้นเดี่ยว แตกกิ่งในระดับสูง ดอกมีกลิ่นหอม และมีสีส้มสวยงาม ระบบรากไม่ลึกจนทำลายระบบน้ำประปาและระบบระบายน้ำใต้ผิวดิน ชนิดไม้ที่ควรปลูกตามริมทางเท้า ได้แก่ กันเกรา ตะแบก ตะเคียนทอง พิกุล มะเกลือ สะเดา สารภี อินทนิลน้ำ อินทนิลบก

5) ควรเป็นพรรณไม้ที่ทนต่อสภาพมลพิษและฝุ่นละออง ความร้อน และความแห้งแล้ง อาจจะปลูกไม้ผลัดใบ ซึ่งปลูกได้ง่าย มีการเติบโตรวดเร็ว กิ่งก้านเหนียว ไม่เปราะหักง่าย ใบเล็กฝอย ให้ดอกสวยงามและอยู่ได้นาน ไม่มีผลขนาดใหญ่ซึ่งจะหล่นจนก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้สัญจร และควรมีระบบรากลึก ไม่ทำลายพื้นผิวจราจร หากมีพื้นที่แคบควรเลือกพรรณไม้ที่มีขนาดเล็ก แต่หากมีพื้นที่กว้างควรเลือกพรรณไม้ที่มีเรือนยอดกว้างเพื่อให้เกิดร่มเงา และเสริมสร้างภูมิทัศน์ตลอดแนวสัญจร ชนิดไม้ที่ควรปลูกตามริมถนน ได้แก่ กระถิง ชีเหล็ก ชีเหล็กอเมริกา แคนแสด ตะแบก ตะเคียนทอง ประดู่ ปิบ พะยอม พิกุล มะเกลือ มะขาม มะฮอกกานี สะเดา เสลา สารภี อินทนิลน้ำ อินทนิลบก และอินทรีชิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.11 แสดงตัวอย่างพันธุ์ไม้ตามริมทางเท้า

รูปที่ 2.12 แสดงตัวอย่างพันธุ์ไม้ตามริมถนนและเกาะกลางถนน

2.6.4 การติดตั้งป้ายบอกทาง

2.6.4.1 ติดตั้งป้ายบอกทางที่ได้รับการออกแบบตามมาตรฐานของกรมทางหลวง ริมถนน ในเขตทางทุกระยะ 500 ม. (รายละเอียดป้ายตามมาตรฐานการออกแบบป้ายเพื่อการท่องเที่ยวในหัวข้อถัดไป

2.6.4.2 ติดตั้งป้ายบอกทางให้เห็นได้เด่นชัดก่อนถึงทางเลี้ยว ทางข้าม ทางแยก ประมาณ 500 เมตรตามข้อกำหนดของกรมทางหลวง

2.6.5 การจัดระเบียบป้ายโฆษณา

ป้ายโฆษณาสามารถทำลายทัศนียภาพที่สวยงามของเส้นทางและเป็นส่วนหนึ่งในการเกิดอุบัติเหตุได้ในกรณีที่มีรูปแบบและการติดตั้งในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม ซึ่งต้องได้รับการควบคุม ในบางพื้นที่ จะมีการกำหนดว่าไม่อนุญาตให้ติดตั้งป้ายใดๆในบริเวณที่สามารถมองเห็นได้จากถนนยกเว้นประกาศของทางราชการและรัฐวิสาหกิจป้ายขององค์กรศาสนาป้ายโครงการอสังหาริมทรัพย์พื้นที่การค้าหรืออุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ตามเส้นทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.5.1 ป้ายที่เป็นมลภาวะทางสายตา ได้แก่

- 1) ป้ายที่ติดตั้งในระยะต่ำกว่า 50 ม.จากเขตทางพิเศษเขตทางรถไฟเส้นทางคมนาคมที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจสายหลักเส้นทางคมนาคมที่มีภูมิทัศน์สวยงามและมีระบบนิเวศเฉพาะและจากริมแม่น้ำ
- 2) ป้ายที่ติดตั้งภายในระยะต่ำกว่า 500 ม.จากทางร่วมทางแยกวงเวียนทางโค้งและที่คับขันตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522
- 3) ป้ายที่บดบังภูมิทัศน์หรือทำให้เกิดมลภาวะทางสายตาหรือบังแดดบังลมและคลื่นสัญญาณ

2.6.5.2 แนวทางในการจัดระเบียบป้ายโฆษณา ลดขนาดจำนวนและความสูงของป้ายและโครงป้ายทุกประเภท

- 1) กำหนดพื้นที่ห้ามติดตั้งป้ายให้ชัดเจนโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์แหล่งศิลปกรรมแหล่งธรรมชาติสถานที่สำคัญทางศาสนาและบริเวณเส้นทางคมนาคมสายหลักเส้นทางที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเส้นทางที่มีภูมิทัศน์สวยงามและเส้นทางที่มีระบบนิเวศเฉพาะหรือเปราะบางเพื่อป้องกันมลภาวะทางสายตาและความปลอดภัย
- 2) กำหนดรูปแบบขนาดวัสดุและความสูงเหนือระดับพื้นดินที่อนุญาตให้ติดตั้งป้ายและโครงป้ายเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสวยงามและความปลอดภัย
- 3) กำหนดระยะห่างระหว่างป้ายเพื่อป้องกันการติดตั้งป้ายทับซ้อนหรือการตั้งซ้อนเรียงหลายชั้นเพื่อลดความหนาแน่นของป้ายและป้องกันไม่ให้มีการติดตั้งป้ายรุงรังไม่เป็นระเบียบทั้งในเขตเมืองตามทางแยกบริเวณเส้นทางคมนาคมสายหลักรวมทั้งพื้นที่นอกเมืองและพื้นที่ชนบทที่มีคุณค่าทางทัศนียภาพ
- 4) ให้ติดตั้งป้ายโฆษณาได้เฉพาะในพื้นที่ที่มีธุรกิจนั้นอยู่เท่านั้นเช่นป้ายร้านค้าป้ายขายของที่ตั้งหน้าร้านหรือในเขตพื้นที่ของตนเองโดยมีระยะห่างจากเส้นทางท่องเที่ยวไม่ล้ำเข้ามาในเขตทาง

2.6.6 การออกแบบองค์ประกอบภูมิทัศน์อื่นๆ

2.6.6.1 อาจเน้นพื้นที่ด้วยการทาสีตกแต่งหรือเปลี่ยนวัสดุพื้นบริเวณทางข้าม ทางลอดทางแยก

2.6.6.2 ตกแต่งโครงสร้างทางข้ามให้มีพื้นผิวที่ดูเป็นธรรมชาติและกลมกลืนกับทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมโดยอาจใช้หินธรรมชาติหรือใช้คอนกรีตทำสีลวดลายรูปร่างหรือผิวสัมผัสให้กลมกลืนกับบริบทของพื้นที่หากมีพื้นที่ข้างทางมากพออาจใช้เนินดินประกอบกับโครงสร้างหรือใช้พืชพรรณพื้นถิ่นร่วมด้วยเพื่อสร้างความกลมกลืนต่อเนื่องของมุมมองและบรรยากาศที่ดีของเส้นทาง

2.6.7 มาตรฐานการออกแบบป้ายเพื่อการท่องเที่ยว

ป้ายเพื่อการท่องเที่ยวที่ใช้ในพื้นที่สามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ ป้ายบอกทาง (Direction Sign) ซึ่งมีทั้งป้ายบอกทางตรง ป้ายบอกทางแยก และป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว (Information Sign) ซึ่งมีทั้งป้ายทางตั้งและป้ายทางนอน

2.6.7.1 ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว (Direction Sign)

จากการทบทวนข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในเรื่องของป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยวที่ติดตั้งริมทางหลวงและทางหลวงชนบท ตามคู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1 ฉบับปี พ.ศ.2531 ของสำนักมาตรฐานและประเมินผล กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคมสามารถสรุปได้ว่า

1) ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยวแบบที่ 1 คือ ป้ายบอกทางติดตั้งริมถนนของกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบท ใช้รูปแบบป้ายตามมาตรฐานป้ายแสดงสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในคู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1 ฉบับปี พ.ศ.2531 สำนักมาตรฐานและประเมินผล กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม ทั้งในเรื่องของขนาด ความสูง สีสีนของป้าย (สีน้ำเงิน) และตัวหนังสือ (สีขาว) โดยปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของป้ายและรูปสัญลักษณ์เพื่อให้เข้ากับเส้นทางที่นำเสนอ และให้กรมทางหลวงเป็นผู้อนุมัติรูปแบบป้ายก่อนการนำไปติดตั้ง

2) ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยวแบบที่ 2 คือ ป้ายบอกทางติดตั้งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเอกชน รัฐ ชุมชน ออกแบบป้ายโดยใช้สัญลักษณ์และสีตามที่กำหนดในแต่ละเส้นทาง ซึ่งเป็นสีมาตรฐานที่ใช้ทั่วไปตามป้ายจราจรเพื่อให้เห็นตัวหนังสือได้ในระยะไกล ระบุชื่อแหล่งท่องเที่ยว ระยะทางเป็นกิโลเมตร

2.6.7.2 สำหรับป้ายบอกทางติดตั้งริมถนนของกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบทมีข้อกำหนดในการออกแบบ ดังนี้

1) ป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ กิจกรรมและแหล่งชุมชน

- เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

- พื้นป้ายสีน้ำเงินมีความยาวเป็นด้านตั้ง

- ภาพสัญลักษณ์แสดงถึงธรรมชาติที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสีน้ำเงิน บรรจุในกรอบหน้าต่างสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีพื้นป้ายสีขาว

- มีข้อความภาษาไทยและภาษาอังกฤษสีขาวระบุชื่อสถานที่ท่องเที่ยวได้ภาพ

- สัญลักษณ์ และมีตัวเลขหรือเครื่องหมายเพื่อแสดงถึงระยะทางหรือทิศทางที่ชี้ไปยังสถานที่ท่องเที่ยว

- ติดตั้งป้ายชี้ทางก่อนถึงทางแยกที่ทางหลวงตัดกันประมาณ 500 ม.-1 กม. ขอบป้ายห่างจากผิวจราจรไม่น้อยกว่า 0.60 ม.

2) ความสูงของขอบป้ายด้านล่างจากขอบผิวจราจรตามมาตรฐานการติดตั้งป้ายของกรมทางหลวง ดังนี้

- ป้ายจราจรติดตั้งข้างทางนอกเมือง ต้องสูงอย่างน้อย 1.50 ม. ถ้าติดตั้งป้ายในแนวตั้งเกิน 1 ป้ายบนที่เดียวกัน ต้องให้ส่วนล่างสุดของป้ายล่างสุดสูงจากขอบผิวจราจรไม่น้อยกว่า 1.20 ม.

- ป้ายที่ติดตั้งในเมือง บนทางหลวงพิเศษหรือในที่ซึ่งคาดว่าอาจจะมีสิ่งกีดขวางระดับสายตา ส่วนล่างของป้ายอันล่างสุดที่เป็นป้ายเดียวหรือเกิน 1 ป้ายที่ติดตั้งบนที่เดียวกันต้องสูงจากผิวจราจรไม่น้อยกว่า 2.00 ม. ในกรณีติดตั้งป้ายตรงเสาไฟจราจร ให้ติดตั้งข้างใต้สัญญาณไฟจราจรได้

- ก่อนการติดตั้งป้ายให้ขออนุญาตกรมทางหลวงเพื่อพิจารณาเป็นรายๆ ไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	ขนาดที่	วัด	สัดส่วน	หน้าต่าง จตุรัส กว้าง x ยาว	ความสูงของตัวอักษร				ความสูง ของ ตัวเลข ชุด E
					ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ		
					บรรทัด				
					บน	ล่าง	บน	ล่าง	
1, 2, 3	3-85-90	90 x 120	60 x 60	10	5	5	5	10	

รูปที่ 2.13 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ กิจกรรมและแหล่งชุมชน และขนาดของป้ายและตัวอักษร

ที่มา : จาก คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1

โดย สำนักมาตรฐานและประเมินผล กรมทางหลวงกระทรวงคมนาคม.2531

ส่วนที่แคบที่สุด ของป้าย	ป้ายบังคับเส้น ขอบป้าย	เส้นขอบป้าย	รัศมีมุมป้าย		รัศมีภายในของ เส้นขอบป้าย	
			ทั่วไป	ป้ายหมายเลข ทางหลวง	ทั่วไป	ป้ายหมายเลข ทางหลวง
30	-	1.00	1.50	-	1.50	-
45	-	1.50	2.25	9	2.25	9
60	4	2.00	3.00	12	3.00	12
75	5	2.50	3.75	15	3.75	15
90	6	3.00	4.50	-	4.50	-
105	-	3.50	5.25	-	5.25	-
120	-	4.00	ไม่ตัดมุม	-	15.00	-

รูปที่ 2.14 มาตรฐานเส้นขอบป้ายสำหรับป้ายจราจรที่มีขนาดที่ใช้กันทั่วไป (เซนติเมตร)

ที่มา : จาก คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1

โดย สำนักมาตรฐานและประเมินผล กรมทางหลวงกระทรวงคมนาคม.2531

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ป้ายรวมแหล่งท่องเที่ยว

- เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
- พื้นป้ายสีน้ำเงินเส้นขอบป้ายสีขาว มีเส้นขีดกลางคั่นสีขาวระหว่างชื่อแหล่งท่องเที่ยว ขนาดความกว้างของเส้นขีดกลางจะต้องเท่ากัน หรือประมาณเท่ากับความกว้างของเส้นขอบป้าย
- ช่องบนสุดของป้ายจะมีข้อความว่า “แหล่งท่องเที่ยว” มีภาษาอังกฤษอยู่
- ข้างล่างมีข้อความว่า “TOURIST ATTRACTION” และมีสัญลักษณ์รูปตัว ‘i’ แสดงที่รวมแหล่งท่องเที่ยวสีขาวอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมที่มีพื้นสีขาวอยู่ด้านหนึ่ง
- ชื่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน ให้ใช้สัญลักษณ์สีน้ำตาล
- ความกว้างของป้ายขึ้นอยู่กับจำนวนสถานที่ของแหล่งท่องเที่ยวที่จะกำหนดไว้ในแผ่นป้าย โดยทั่วไปจะไม่เกิน 6 แห่ง
- ความยาวของป้ายไม่น้อยกว่า 180 ซม. และสามารถเพิ่มความยาวได้ครั้งละ 5 ซม. เพื่อให้ได้ระยะห่างตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
- ให้ใช้เฉพาะเมื่อมีแหล่งท่องเที่ยวหลายๆ แหล่งอยู่ใกล้กันหรือไปในทิศทางเดียวกัน
- ให้ติดตั้งป้ายก่อนถึงทางแยกประมาณ 500 ม.โดยจัดให้มีบริเวณสำหรับหยุดรถเพื่ออ่านป้ายดังกล่าว
- ให้ออกแบบป้ายสามารถอ่านได้ในระยะ 50 ม.
- ให้เรียงลำดับซ้ายจากระยะทางใกล้ไปหาไกล
- ก่อนถึงบริเวณปากทางที่แยกเข้าสถานที่ท่องเที่ยว ควรติดตั้งป้ายชี้ทางประกบกันให้เห็นได้ทั้ง 2 ทิศทาง เพื่อบอกให้ผู้ขับขี่เห็นได้ชัดเจน เพื่อให้สามารถไปยังจุดหมายที่ต้องการได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ตารางที่ 2.8 แสดงตัวอย่างป้ายรวมแหล่งท่องเที่ยว ขนาดของป้ายและตัวอักษร

ขนาดของป้าย	รหัส	สัดส่วน	ความสูงของตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษช่องบนสุด		ความสูงของตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษช่อง 2 ลงมา		สัดส่วนของกรอบรูปสัญลักษณ์กว้าง x ยาว
			10 ก	10D	10 ก	10D	
ทุกขนาด	3-85/1 *ความกว้าง	**ความยาว x ความกว้าง	10 ก	10D	10 ก	10D	30 x 30

ที่มา : จาก คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1

โดย สำนักมาตรฐานและประเมินผล กรมทางหลวงกระทรวงคมนาคม.2531

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว (Information Sign)

- ออกแบบป้ายโดยใช้สัญลักษณ์และสีตามที่กำหนดในแต่ละเส้นทาง เพื่อให้เป็นรูปแบบเดียวกัน
- รูปแบบป้ายมีทั้งป้ายแนวตั้งและป้ายแนวนอน ระบุชื่อแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและแผนที่เส้นทาง โดยมีตัวอักษรทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ มีขนาดและรูปแบบดังแสดงในแบบเบื้องต้น
- ติดตั้งป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบริเวณที่เป็นจุดรวมคน ที่เห็นได้ชัดเจน

5) ป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวโบราณทางประวัติศาสตร์และศาสนา

- เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
- พื้นป้ายสีขาวมีความยาวเป็นด้านตั้ง
- ภาพสัญลักษณ์สีขาวแสดงถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และ ศาสนาบรรจุอยู่ในกรอบรูปหน้าต่างสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีพื้นป้ายสีน้ำตาล
- มีข้อความภาษาไทยและภาษาอังกฤษสีน้ำตาลระบุชื่อสถานที่ของ โบราณสถานได้ภาพสัญลักษณ์ และมีตัวเลขหรือเครื่องหมายเพื่อแสดงถึง ระยะทางหรือทิศทางไปสู่สถานที่ของโบราณสถานอยู่ใต้สุด
- ติดตั้งป้ายข้างทางก่อนถึงทางแยก ที่ทางหลวงตัดกันประมาณ ๑ - 1 กม. ขอบป้ายห่างจากผิวจราจรไม่น้อยกว่า 0.60 ม.
- ความสูงของขอบป้ายด้านล่างจากขอบผิวจราจรตามมาตรฐานการติดตั้ง ป้ายของกรมทางหลวงดังนี้
 - ป้ายจราจรติดตั้งข้างทางนอกเมือง ต้องสูงอย่างน้อย 1.50 ม. ถ้าติดตั้ง ป้ายในแนวตั้งเกิน 1 ป้ายบนที่เดียวกัน ต้องให้ส่วนล่างสุดของป้ายล่างสุด สูงจากขอบผิวจราจรไม่น้อยกว่า 1.20 ม.
 - ป้ายที่ติดตั้งในเมือง บนทางหลวงพิเศษหรือในที่ซึ่งคาดว่าจะมีสิ่งกีด ขวางระดับสายตา ส่วนล่างของป้ายอันล่างสุดที่เป็นป้ายเดี่ยวหรือเกิน 1 ป้ายที่ติดตั้งบนที่เดียวกันต้องสูงจากผิวจราจรไม่น้อยกว่า 2.00 ม. ใน กรณีที่ติดตั้งป้ายตรงเสาไฟจราจร ให้ติดตั้งข้างใต้สัญญาณไฟจราจรได้
- โบราณสถานที่อยู่ชิดเขตทางหลวงหรือแยกออกจากทางหลวงให้ติดตั้ง ป้าย ก ที่ระยะ ๑ กม. ก่อนถึงสถานที่โบราณสถานหรือทางที่แยกจาก ทางหลวง และติดตั้งป้าย ข ที่ระยะ 60 ม. ก่อนถึงจุดเลี้ยวสู่โบราณสถาน หรือแยกทางหลวงไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนาดท.	รหัส	สัดส่วน	หน้ากว้าง จตุรัส กว้าง x ยาว	ความสูงของตัวอักษร				ความสูง ของ ตัวเลข ชุด E
				ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ		
				บรรทัด				
				บน	ล่าง	บน	ล่าง	
1, 2, 3	3-86-90	90 x 120	60 x 60	10	5	5	5	10
	3-87-90	90 x 120	60 x 60	10	-	5	-	-
	3-88-90	90 x 120	60 x 60	10	-	5	-	-

รูปที่ 2.15 แสดงตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวโบราณทางประวัติศาสตร์และศาสนา
ขนาดของป้ายและตัวอักษร

ที่มา : จาก คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1

โดย สำนักมาตรฐานและประเมินผล กรมทางหลวงกระทรวงคมนาคม.2531

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.8 มาตรฐานการออกแบบสถาปัตยกรรม

2.6.8.1 รูปแบบอาคาร ออกแบบอาคารให้ส่งเสริมภาพลักษณ์ของเมืองตามแนวคิดที่เสนอในแบบเบื้องต้น โดยคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ทำเลที่ตั้ง การเข้าถึง พฤติกรรมการใช้งานของคนตามหลักวิชาชีพสถาปัตยกรรมและถูกต้องตามกฎหมายข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกใช้รูปแบบที่ก่อสร้างง่าย ดูแลรักษาง่าย มีแนวทางการออกแบบอาคาร ดังนี้

- ออกแบบให้อาคารระบายอากาศและความร้อนได้ดี เน้นการใช้พลังงานธรรมชาติ โดยการหันทิศทางของอาคารให้รับแสงธรรมชาติและลมธรรมชาติพัดผ่าน
- เลือกใช้วัสดุกรอบอาคาร ทั้งผนัง หลังคา หน้าต่าง ที่มีคุณสมบัติเป็นฉนวน ป้องกันความร้อน เช่น การใช้ช่องแสงเพดาน การใช้ฉนวนกันความร้อนที่หลังคา การใช้กระจกหน้าต่างอาคารแบบพิเศษ
- ออกแบบระบบปรับอากาศและระบบแสงสว่างที่ใช้ภายในอาคารที่แตกต่างจากอาคารทั่วไป คือ ใช้เครื่องปรับอากาศขนาดเล็กลงและหยุดไฟ ลดจำนวนหลอดไฟแสงสว่างและเลือกใช้ไฟฟ้าแสงสว่างชนิดประหยัดไฟ (หลอดคอมแพคฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดตะเกียบ และหลอดฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดผอมประหยัดไฟ)

2.6.8.2 โครงสร้างอาคารและวัสดุอาคาร เลือกใช้โครงสร้างอาคารและวัสดุพื้น ผนัง หลังคา ประตู - หน้าต่างที่คงทน แข็งแรง โดยเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ดังนี้

1) อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จุดบริการนักท่องเที่ยวหรือซุ้มประชาสัมพันธ์ หอมน้ำสาธารณะ ร้านค้า

โครงสร้างอาคาร	:	เลือกใช้โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กเพื่อความคงทนแข็งแรง
วัสดุพื้น	:	พื้นภายในใช้กระเบื้องแกรนิตโตหรือเทียบเท่า เฉพาะร้านค้า ใช้ซีเมนต์ขัดเรียบหรือเทียบเท่า พื้นภายนอกอาคารต้องไม่ลื่น ไม่ขรุขระมาก
วัสดุผนัง	:	เลือกใช้คอนกรีตมวลเบา ฉาบเรียบทาสี หรือเทียบเท่า
วัสดุประตู-หน้าต่าง	:	เลือกใช้วงกบอลูมิเนียมและหน้าต่างที่เป็นกระจกแบบพิเศษหรือเทียบเท่าเฉพาะร้านค้าใช้ประตูบานเหล็ก
วัสดุหลังคา	:	เลือกใช้โครงเหล็กเมทัลชีทที่สามารถดัดโค้งได้ และระแนงบังแดดอลูมิเนียมหรือเทียบเท่า
ข้อเสนออื่นๆ	:	ทาสีวัสดุในบางบริเวณตามสีที่กำหนดในแต่ละเส้นทาง ข

2) ศาลาพักผ่อน

โครงสร้างฐานราก	:	เลือกใช้โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก
โครงสร้างศาลา	:	เลือกใช้เสาเหล็กประกอบไม้เทียม
วัสดุพื้น	:	เลือกใช้พื้นไม้สังเคราะห์ไฟเบอร์ซีเมนต์ หรือเทียบเท่า
วัสดุหลังคา	:	เลือกใช้วัสดุสำเร็จรูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.8.3 ระบบต่างๆ ภายในอาคารวางแผนและติดตั้งระบบที่จำเป็นภายในอาคาร ดังนี้

- 1) ระบบไฟฟ้าออกแบบให้มีแสงสว่างที่เพียงพอต่อการใช้งานในแต่ละบริเวณ โดยในช่วงกลางวันอาจเน้นการใช้พลังงานจากแสงธรรมชาติเป็นหลัก
- 2) ระบบเครื่องปรับอากาศ ออกแบบให้ใช้ระบบเครื่องปรับอากาศเฉพาะอาคาร เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นอาคารขนาดกลาง โดยติดตั้งในตำแหน่งที่เหมาะสม
- 3) ระบบสุขาภิบาลประปา บำบัดน้ำเสียออกแบบให้สามารถเชื่อมต่อกับระบบสาธารณูปโภคโดยรอบได้อย่างเหมาะสม
- 4) ระบบป้องกันอัคคีภัยออกแบบให้มีระบบป้องกันอัคคีภัยในอาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและจุดบริการนักท่องเที่ยว (ซุ้มประชาสัมพันธ์) ที่เหมาะสม

2.6.9 การออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุกคน (Universal Design)

ในการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์นั้น มีทั้งงานออกแบบสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม ทางเดินเท้า ทางจักรยาน อุปกรณ์ประกอบถนน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องคำนึงแนวทางการออกแบบเพื่อทุกคนให้ครอบคลุมทุกด้านตามหลักการและประเภทของงานออกแบบ ดังนี้

2.6.9.1 หลักการสำคัญของการออกแบบเพื่อทุกคน

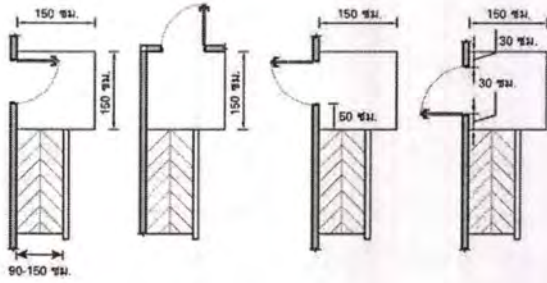
- 1) ส่งเสริมความเท่าเทียมกันในการใช้ประโยชน์ (Equitable Use) : ทุกคนในสังคมสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเสมอภาค
- 2) มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน (Flexible Use) : อุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกควรออกแบบให้มีความยืดหยุ่นต่อการใช้งานทั้งผู้ที่มีมือซ้ายและมือขวา หรือสามารถปรับรูปแบบตามความสูงได้
- 3) ใช้งานแสนสะดวก ปลอดภัยสวยงาม (Simple and Intuitive Use) : ใช้งานได้ง่ายโดยไม่คำนึงถึงผู้ใช้งานมีความรู้ระดับใด หรือมีประสบการณ์ในการใช้งานหรือไม่สื่อความหมายเป็นที่เข้าใจ (Perceptible Information) : ควรมีสัญลักษณ์สื่อให้คนพิการเข้าใจความหมายได้
- 4) การออกแบบที่ป้องกันความผิดพลาดได้ (Tolerance for Error) : การออกแบบควรลดอันตรายหรืออุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้โดยไม่ตั้งใจ
- 5) ช่วยผ่อนแรงได้ (Low Physical Effort) : การออกแบบควรสะดวกต่อการใช้งาน ไม่ต้องออกแรงมาก และเปิด-ปิดได้ง่าย
- 6) มีพื้นที่และขนาดที่เหมาะสมในการเข้าถึงและใช้ได้ (Size and Space for Approach and Use) : การออกแบบควรคำนึงถึงความกว้าง ขนาด และพื้นที่ว่าง ในการใช้งานเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

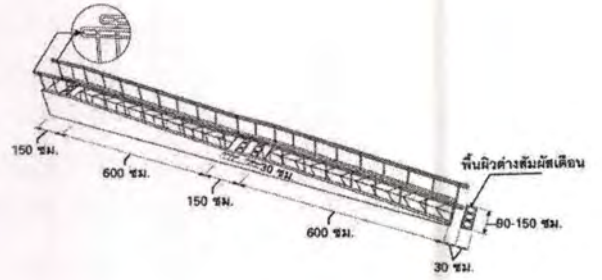
2.6.9.2 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สาธารณะ

- 1) ทางเข้าอาคารและพื้นที่หน้าทางเข้า ควรอยู่ใกล้ที่จอดรถ ทางสัญจรหรือบริเวณจุดเปลี่ยนรถ และบริเวณที่ประตูเปิดออกสู่พื้นที่ด้านนอกควรจัดพื้นที่กว้างอย่างน้อย 150 x 150 ซม. และมีระดับพื้นภายในภายนอกที่เท่ากัน
- 2) บันได สำหรับบันไดควรจัดเตรียมทางลาดหรือลิฟท์เพื่อคนพิการ และควรจัดให้อยู่ในตำแหน่งเดียวกันหรือสอดคล้องกันทุกชั้น ไม่ควรใช้บันไดเวียน มีป้ายและสัญลักษณ์บอกทิศทางและหมายเลขชั้นอาคาร ที่สามารถเข้าใจความหมายได้ ส่วนอุปกรณ์หรือราวราวจับควรเรียบกลม
- 3) ทางลาด ต้องไม่เป็นทางโค้ง พื้นผิวเรียบ ไม่ลื่น รับน้ำหนักได้อย่างน้อย 300 กิโลกรัมต่อตารางเมตร โดยมี 3 รูปแบบ คือ ทางลาดที่เป็นทางตรงหรือ 180 องศา ทางลาดแบบ 90 องศา และทางลาดรูปตัวยู (U) นอกจากนี้ยังรวมถึง ราวจับทางลาด พื้นผิวทางลาด ป้าย และพื้นผิวต่างสัมผัสเตือนด้วย
- 4) ห้องน้ำสาธารณะ ควรจัดให้อยู่บริเวณเดียวกันกับห้องน้ำสำหรับคนทั่วไป หรือระยะใกล้ เข้าถึงสะดวก โดยต้องมีองค์ประกอบสำคัญ คือ พื้นที่ว่างภายใน เส้นผ่านศูนย์กลางอย่างน้อย 150 ซม. ประตูห้องน้ำกว้างน้อย 90 ซม. อ่างล้างมือพร้อมก๊อกน้ำแบบก้านโยกหรือแบบอัตโนมัติ โถส้วมชนิดนั่งราบที่มีถังพักน้ำเพื่อใช้เป็นพนักพิงหลัง โถปัสสาวะชายที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางอย่างน้อย 150 ซม. ป้ายสัญลักษณ์ควรมีอักษรเบรลล์กำกับแยกแยะห้องน้ำชายหรือหญิง มีอุปกรณ์และสัญญาณเตือนภัย
- 5) โถ๊ะหรือเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ ความสูงของโถ๊ะหรือเคาน์เตอร์ที่เปิดให้บริการสอบถามข้อมูลควรมีความสูงที่เก๋อ้อขึ้นคนพิการสามารถเข้าถึงได้
- 6) พื้นที่ที่นั่งสำหรับคนพิการ พื้นที่ที่นั่งสำหรับคนพิการควรมีพื้นที่โล่งและกว้างเพียงพอเพื่อสะดวกในการอพยพหนีภัย เป็นบริเวณที่สามารถทนไฟอย่างน้อย 2 ซม. และสัญลักษณ์และป้ายบอกทางหนีไฟและหมายเลขชั้นอย่างชัดเจน
- 7) ที่จอดรถสำหรับคนพิการ ตั้งอยู่ในตำแหน่งใกล้ตัวอาคารหรืออยู่ในลำดับแรกของลานจอดรถ ควรอยู่ตำแหน่งเดียวกับอาคารและมีหลังคาคลุมตลอดเพื่อให้สามารถเข้าสู่ตัวอาคารได้สะดวกและปลอดภัย
- 8) อุปกรณ์ประกอบถนน ได้แก่ ม้านั่ง ถังขยะ แท่นกตน้ำดื่ม ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสรีระของทุกคนและสภาพร่างกาย

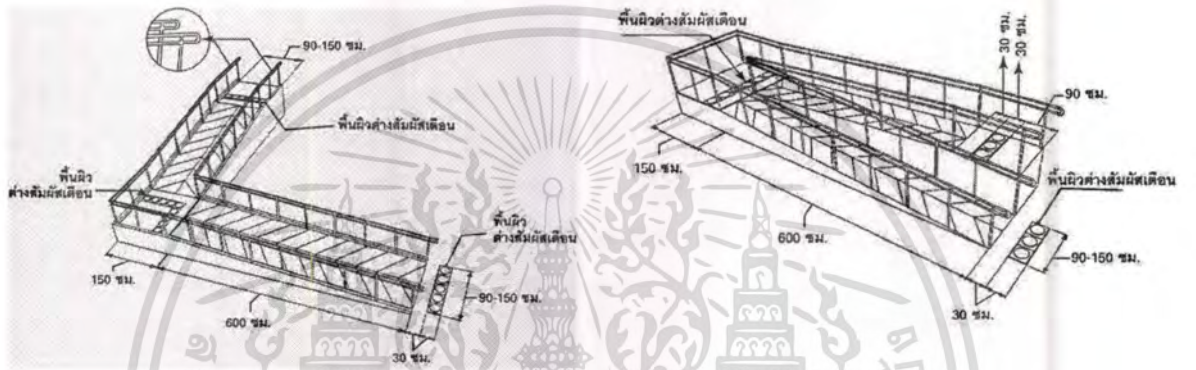
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ทางเข้าอาคาร

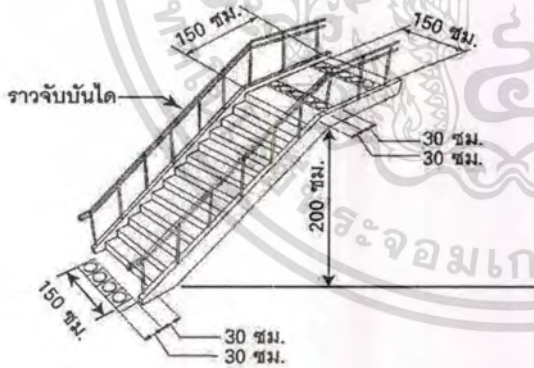

ทางลาด 180 องศา

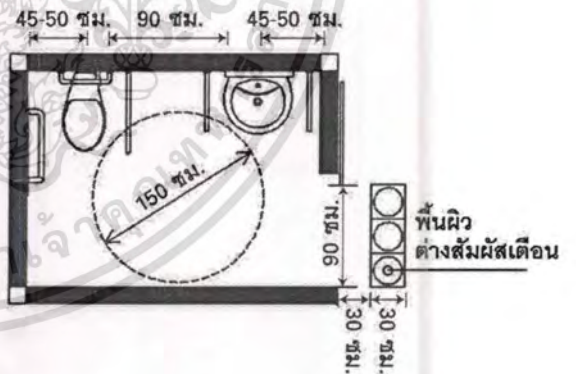

ทางลาด 90 องศา

ทางลาดรูปตัวยู (U)

บันได

ห้องน้ำ

รูปที่ 2.16 แสดงตัวอย่างของการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สาธารณะ
ที่มา : จาก คู่มือสื่อความรู้เพื่อประชาชนในการออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
ในระดับสากลตามหลัก Universal Design. โดย สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.9.3 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่การค้า

- 1) ทางเข้าและประตูทางเข้า มีความกว้างอย่างน้อย 150 ซม. ไม่ควรธรณีประตูหรือพื้นต่างระดับ ประตูเปิด-ปิดอัตโนมัติและเปิดค้างได้นานป้องกันประตูหนีบผู้ที่เคลื่อนไหวช้า
- 2) ห้องน้ำสำหรับคนพิการ อยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึงสะดวก ขนาดของห้องน้ำและอุปกรณ์เช่นเดียวกับห้องน้ำสาธารณะ แต่อาจต้องเพิ่มบริเวณที่เปลี่ยนผ้าอ้อมสำหรับเด็ก
- 3) ทางสัญจรภายในพื้นที่การค้า ทางสัญจรที่เหมาะสมแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ ทางสัญจรในทิศทางเดียว ทางสัญจรสำหรับบุคคลทั่วไปและเก้าอี้เข็นคนพิการสามารถสวนกันได้ ทางสัญจรสำหรับเก้าอี้คนพิการ 2 คันสามารถสวนกันได้ และทางสัญจรสำหรับบุคคลทั่วไปและรถเข็นคนพิการที่มีทิศทางในการสัญจรมากกว่า 2 ทิศทาง
- 4) ลิฟต์โดยสาร มีความกว้างอย่างน้อย 90 ซม. พร้อมติดตั้งระบบแสง (Sensor) เพื่อช่วยป้องกันประตูหนีบ ตัวลิฟต์มีขนาดไม่น้อยกว่า 110 x 140 ซม. มีราวจับภายในลิฟต์ พร้อมปุ่มกดอักษรเบรลล์

ห้องน้ำคนพิการ

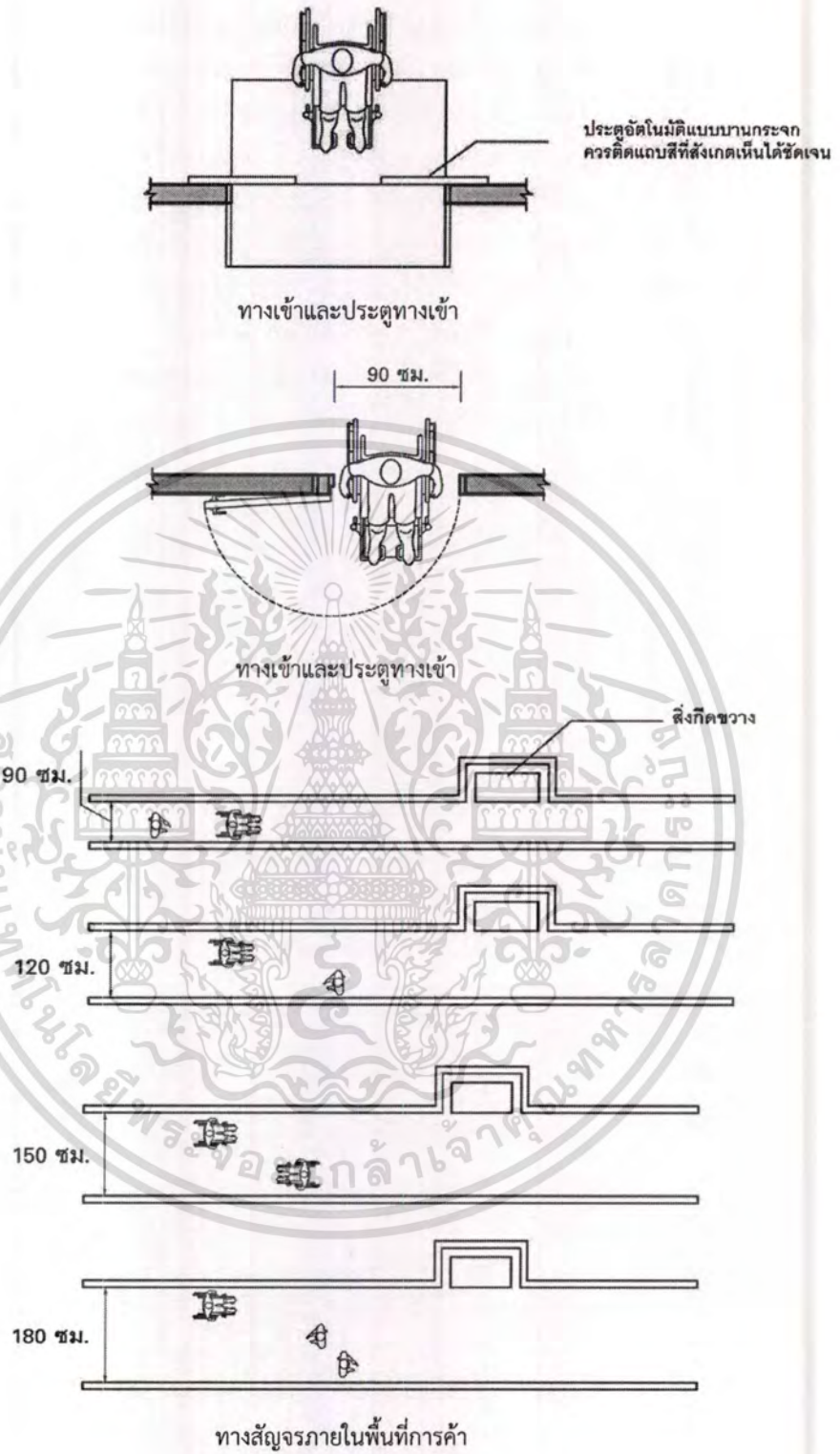

สัญญาณเตือนเหตุฉุกเฉินภายในห้องน้ำ

รูปที่ 2.17 แสดงตัวอย่างของการออกแบบห้องน้ำสำหรับทุกคน

ที่มา : จาก คู่มือสื่อความรู้เพื่อประชาชนในการออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ในระดับสากลตามหลัก Universal Design. โดย สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

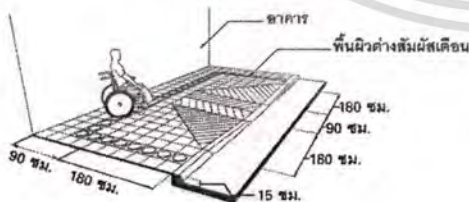
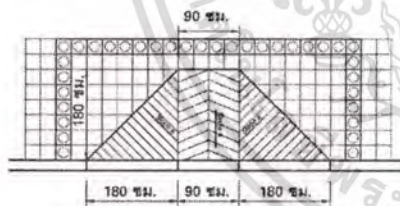

รูปที่ 2.18 แสดงตัวอย่างหลักเกณฑ์และขนาดของการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่การค้า
 ที่มา : จาก คู่มือสื่อความรู้เพื่อประชาชนในการออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
 ในระดับสากลตามหลัก Universal Design. โดย สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

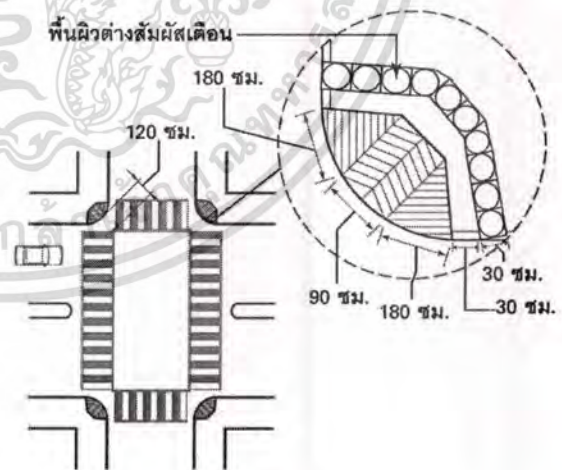
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.9.4 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สัญจร

- 1) ทางเท้าหรือทางสัญจร ไม่ควรมีสิ่งกีดขวาง และมีจุดพักสำหรับผู้ที่ใช้เก้าอี้คนพิการอยู่บริเวณข้างทาง จัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสต่อเนื่องห่างจากสิ่งกีดขวางอย่างน้อย 30 ซม. โดยมีความกว้างของทางสัญจร 90 ซม. สำหรับการสัญจรทิศทางเดียว และ 150 ซม. สำหรับการสัญจร 2 ทิศทาง
- 2) ทางลาดขอบถนน บริเวณที่ถนนตัดผ่านทางเท้าต้องมีทางลาดขอบถนน กว้างอย่างน้อย 90 ซม. ไม่รวมทางลาดด้านข้างขอบถนนสูงไม่เกิน 15 ซม. และมีความลาดชันอย่างน้อย 1:12
- 3) ทางลาดบริเวณมุมถนน เป็นทางลาดที่ตัดขอบถนนลงไปโดยไม่มีขอบด้านข้าง โดยที่พื้นที่ปลายทางลาดส่วนที่ติดกับถนนควรเว้นระยะอย่างน้อย 120 ซม. และอยู่บริเวณทางข้ามถนน
- 4) ทางสำหรับคนเดินข้ามถนน ทางสำหรับคนเดินข้ามถนนที่มีคนพิการใช้อยู่เป็นประจำควรมีสัญญาณไฟที่ทำงานโดยกดปุ่มพร้อมป้ายบอกทาง สัญลักษณ์ภาษามือ ลำโพงขยายเสียง ไฟสัญญาณบอกให้ข้ามได้และห้ามข้าม
- 5) เสาไฟฟ้า บริเวณเสาไฟฟ้าให้ติดตั้งสวิตช์โดยรอบ กว้างอย่างน้อย 30 ซม. สูงจากพื้น 140-160 ซม. เพื่อให้คนพิการและผู้สูงอายุสังเกตง่าย
- 6) ตู้ไปรษณีย์ ควรเพิ่มช่องใส่จดหมายสำหรับผู้ที่นั่งเก้าอี้เข็นคนพิการ สูงอย่างน้อย 90-120 ซม. และติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสต่อเนื่องในระยะก่อนเดินถึงอย่างน้อย 60 ซม.
- 7) บริเวณพื้นที่ว่างใต้สะพานลอย ติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสต่อเนื่อง ราวกัน หรือกระถางต้นไม้ ไม่ควรปล่อยให้โล่งเนื่องจากอาจเป็นอันตรายต่อผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตา
- 8) ตู้โทรศัพท์สาธารณะและตู้บริการเงินด่วนสำหรับคนพิการ ควรคำนึงถึงการเข้าถึงของผู้ใช้เก้าอี้เข็นคนพิการ และพื้นที่ด้านหน้าตู้โทรศัพท์จึงควรมีพื้นที่วัดจากเส้นผ่านศูนย์กลางอย่างน้อย 150 ซม. ปุ่มกดโทรศัพท์หรือตู้บริการเงินด่วนสำหรับคนพิการควรมีลักษณะเป็นตัวเลขนูนและมีอักษรเบรลล์กำกับ และมีระบบเสียง ช่องเสียบบัตร ช่องหยอดเหรียญมีความสูงจากพื้นที่ 80-110 ซม.

ทางลาดขอบถนน

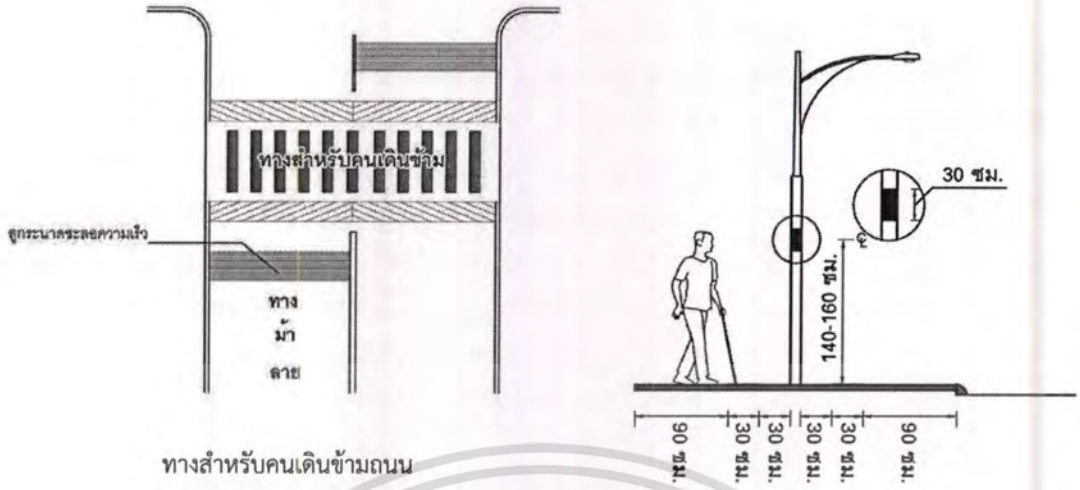

ทางลาดบริเวณมุมถนน

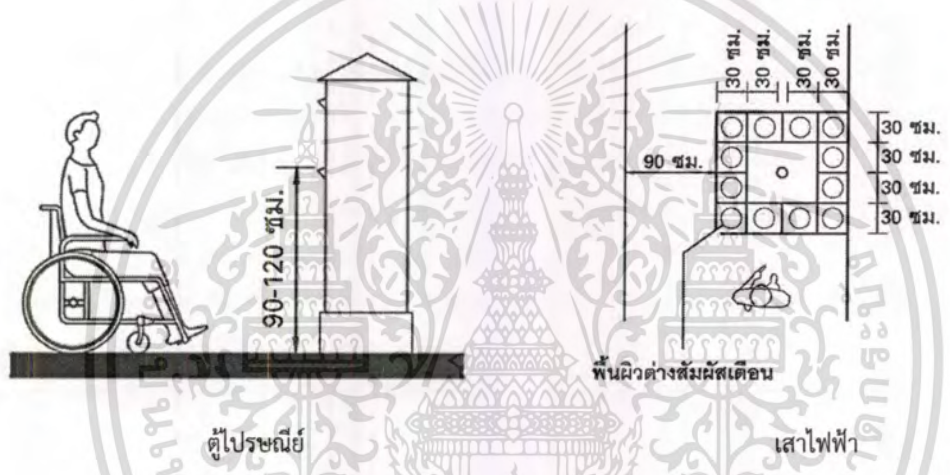
รูปที่ 2.19 แสดงตัวอย่างหลักเกณฑ์และขนาดของการออกแบบทางลาดขอบถนน

ที่มา : จาก คู่มือสื่อความรู้เพื่อประชาชนในการออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ในระดับสากลตามหลัก Universal Design. โดย สำนักงานโยธา กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางสำหรับคนเดินข้ามถนน

ตู้ไปรษณีย์

พื้นผิวต่างสัมผัสเตือน

เสาไฟฟ้า

พื้นที่ได้สะพานลอย

รูปที่ 2.20 แสดงตัวอย่างหลักเกณฑ์และขนาดของการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สัญจร
 ที่มา : จาก คู่มือสื่อความรู้เพื่อประชาชนในการออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
 ในระดับสากลตามหลัก Universal Design. โดย สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.9.5 งานออกแบบองค์ประกอบทางด้านความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก

นอกจากงานออกแบบตามที่กล่าวมาแล้วนั้น จะต้องมียานออกแบบองค์ประกอบทางส่วนอื่นๆ อีก ซึ่งก็มีความสำคัญและจำเป็นต่อการใช้งานทั้งในแง่ของความปลอดภัยและงานป้องกันและยืดอายุการใช้งานของถนนให้ยาวนานสืบต่อไป งานออกแบบในส่วนนี้มีดังนี้

1) งานออกแบบติดตั้งสัญญาณไฟ ป้ายจราจร งานออกแบบในส่วนนี้มีความสำคัญเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบเส้นทางและการอธิบายการใช้เส้นทางให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจ ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถให้คนไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดเห็นแล้วสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามกฎจราจรได้อย่างถูกต้องนั้นสามารถแสดงได้ด้วยสัญญาณป้ายจราจรทั่วไป ป้ายจราจรสามารถแบ่งออกได้ตามหน้าที่ได้เป็น 3 ประเภท คือ ป้ายบังคับ ป้ายเตือน และป้ายแนะนำ ดังนี้

(1) ป้ายบังคับ เป็นป้ายซึ่งแสดงกฎจราจรเฉพาะที่นั้นๆ ใช้เพื่อบังคับและควบคุมการจราจร โดยป้ายบังคับจะมีผลบังคับตามกฎหมาย ส่วนสีของป้ายโดยทั่วไปใช้สีขาวเป็นพื้น เส้นของป้ายและเส้นขีดกลางใช้สีแดง และเครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวเลข และตัวอักษรบนป้ายใช้สีดำยกเว้นป้ายห้ามจอด ป้ายหยุด ป้ายสุดเขตบังคับสีจะแตกต่างออกไป

(2) ป้ายเตือน เป็นป้ายเตือนผู้ขับขี่ยานถึงลักษณะและสภาพของถนนที่อาจเกิดอันตรายได้ หรือมีการบังคับควบคุมการจราจรข้างหน้าซึ่งควรระมัดระวัง ซึ่งสีของป้ายโดยทั่วไปใช้สีเหลืองเป็นสีพื้น เส้นขอบป้าย เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวเลขและตัวอักษรบนป้ายใช้สีดำยกเว้นป้ายเตือนระหว่างดำเนินการก่อสร้างหรือบำรุงทางจะใช้สีพื้นเป็นสีสดแทนสีเหลือง

(3) ป้ายแนะนำ เป็นป้ายที่ใช้เพื่อแนะนำเส้นทางให้ผู้ขับขี่ทางสามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางได้ถูกต้อง สะดวกและปลอดภัย โดยทั่วไปป้ายแนะนำเส้นทางใช้สีเขียว (หรือสีขาว) เป็นสีพื้นและตัวอักษร ตัวเลข และสัญลักษณ์ใช้สีขาว (หรือสีดำ) สำหรับป้ายแสดงการบริการบนทางหลวงพิเศษให้ใช้ป้ายสีน้ำเงิน ตัวอักษรและสัญลักษณ์สีขาว แบบป้ายแนะนำที่สำคัญสำหรับทางหลวงพิเศษ มีดังนี้

- ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง
 - ป้ายแนะนำทางออกล่วงหน้า (Advance Guide Signs)
 - ป้ายชี้ทางออก (Exit Direction Sign)
 - ป้ายจุดแยก (Gore Signs)
 - ป้ายทางออก (Exit)
 - ป้ายแขวนสูง (Overhead Sign)
 - ป้ายข้างทาง (Overhang หรือ Maptype Sign)
- ป้ายเลขทางแยก
 - ป้ายหมายเลขทางหลวง
 - ป้ายบอกระยะทาง (Distance Sign)
- ป้ายบนทางต่อเชื่อม (Ramp Sign)
 - ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ป้ายบนทางตัด (Destination Sign)
 - ป้ายทางแยก (Junction Sign)
 - ป้ายชุดหมายเลขทางหลวง (Route Markers Trailblazers)
 - ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง (Destination Sign)

2) ในส่วนของรูปร่างของป้ายจราจรนั้นก็สามารถจำแนกชนิดและประเภทของป้ายได้เช่นกัน โดยรูปร่างของป้ายจราจรโดยทั่วไปเป็นดังนี้

รูปแปดเหลี่ยม (Octagon Shape) ใช้เฉพาะป้ายหยุด

รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า (Equilateral Triangle Shape) ใช้เฉพาะป้ายให้ทาง

รูปกลม (Round Shape) ใช้เฉพาะป้ายบังคับ

รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสตั้งมุมขึ้น (Diamond Shape) ใช้เฉพาะป้ายเตือน

ป้ายเตือนบางแบบ

รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส (Square Shape) ใช้เฉพาะป้ายแนะนำและป้ายเตือนความเร็ว

รูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว (Isosceles Triangle Shape) มุมชี้ไปทางซ้ายใช้เฉพาะป้ายห้ามแซง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (1) งานออกแบบเครื่องหมายจราจร งานออกแบบเครื่องหมายจราจรทั้งชนิดที่อยู่บนผิวทาง ขอบทาง ข้ามสะพาน และบนเสาไฟฟ้า เป็นต้น การออกแบบจะต้องให้เป็นไปตามมาตรฐาน และกฎเกณฑ์ที่ปรากฏในคู่มือของงานวิศวกรรมจราจร กรมทางหลวง โดยเฉพาะกับการใช้งานบนทางหลวงประเภท Motorway
- (2) งานออกแบบระบบไฟฟ้าแสงสว่างและระบบไฟสัญญาณจราจร การออกแบบระบบไฟแสงสว่างและระบบไฟสัญญาณจราจร สำหรับไฟถนนและไฟบริเวณขอบทางแยก
 - งานออกแบบระบบไฟฟ้าแสงสว่าง หลักๆในการพิจารณาคือ
 - ดวงโคมเป็นดวงโคมชนิดน้ำ กันฝุ่น และติดตั้งภายนอกอาคารสำหรับเสาสูง (High Mast) และสำหรับเสา 9-12 เมตร ขึ้นอยู่กับบริเวณติดตั้งโคม
 - หลอดไฟเป็นหลอด High Pressure Sodium Vapor Lamps
 - เสาไฟเป็นชนิด Galvanize Steel Posts ชนิดเสาสูง 20 เมตร 30 เมตร หรือเสาขนาด 9-12 เมตร
 - การคำนวณค่าความเข้มแสงของความส่องสว่างอย่างน้อยให้ได้มาตรฐานของถนนตามข้อกำหนดของกรมทางหลวง
 - งานการติดตั้ง
 - แหล่งจ่ายกระแสไฟฟ้า (Power Supply) จะใช้ตามความเหมาะสมและอยู่ในตำแหน่งที่สามารถตรวจสอบและบำรุงรักษาได้โดยง่าย
 - การควบคุมการเปิด-ปิด (Control Switch On-Off) ควบคุมการเปิด-ปิด โดยแสงสว่าง (Photocell Switch) และควบคุมการเปิด-ปิดอัตโนมัติโดยการตั้งเวลา (Time Clock Relay)
 - งานระบบไฟสัญญาณจราจรและป้ายบังคับการจราจร
 - ไฟสัญญาณป้ายบังคับการจราจรและป้ายบอกเส้นทางการจราจรแนะนำติดตั้งในตำแหน่งที่ผู้ใช้ถนนสามารถมองเห็นได้ล่วงหน้า และง่ายต่อการสังเกต
 - เสาของป้ายบังคับการจราจร และป้ายบอกเส้นทางการจราจร เป็นเหล็กทาสีกรรมวิธี ในการป้องกันสนิมและป้องกันจากการถูกกระแทกหรือชน
 - ป้ายบังคับการจราจรและป้ายบอกเส้นทางการจราจรจะมีไฟส่องสะท้อนแสงในเวลากลางคืนเพื่อให้ผู้ใช้ถนนสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย
 - ป้ายบังคับการจราจร และไฟสัญญาณจราจรให้ติดตั้งตามข้อกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.10 การจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคที่เหมาะสม

2.6.10.1 ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง เพื่อความสะดวกในการทำกิจกรรมยามค่ำคืนและความปลอดภัยและสามารถสร้างความสวยงามและความน่าสนใจให้แก่พื้นที่ได้ โดยการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างภายนอกอาคารในบริเวณที่เหมาะสมเช่นบริเวณทางเดินบันไดถนนป้ายข้อมูล เป็นต้น

2.6.10.2 ระบบน้ำใช้ควรจัดทำให้มีปริมาณเพียงพอสะอาดและมีคุณภาพดีสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อการดื่มและใช้ในห้องน้ำหากอยู่ใกล้แหล่งชุมชนหรือเมืองที่มีระบบน้ำประปาหรือระบบน้ำใช้ของชุมชนอยู่แล้วอาจใช้ร่วมกับระบบน้ำใช้ของชุมชนนั้นได้ หากอยู่ไกลแหล่งชุมชนต้องจัดเตรียมระบบน้ำใช้เอง ซึ่งมาจากแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ ต้องพิจารณาถึงปริมาณน้ำในแหล่งน้ำที่ตั้งคุณภาพน้ำการลำเลียงนำมาใช้การกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้งและระบบจ่ายน้ำใช้

2.6.10.3 ระบบระบายน้ำ เพื่อจัดการระบายน้ำที่ไม่ได้ใช้หรือน้ำฝนให้ไปสู่บริเวณที่ต้องการหรือเพื่อไม่ให้พื้นที่เราไม่ต้องการไปรบกวนหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนอื่นๆ อาจจะทำในลักษณะร่องน้ำแบบเปิดหรือทางระบายน้ำแบบปิด จากบริเวณลานจอดรถ ลานกิจกรรม ถนน ทางเท้า ระบายลงสู่ท่อระบายน้ำหรือลงสู่สาธารณะต่อไป

2.6.10.4 ระบบรดน้ำ เพื่อดูแลรักษาต้นไม้ภายในพื้นที่โครงการ โดยเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสม เช่น การใช้สายฉีดน้ำ การใช้รถฉีดน้ำ การใช้ระบบน้ำหยด การใช้ระบบสปริงเกอร์

2.6.10.5 ระบบบำบัดน้ำเสีย จัดให้มีการรวบรวมน้ำเสียจากห้องน้ำห้องส้วมในอาคารไปสู่ถังบำบัดน้ำเสียในพื้นที่โครงการก่อนระบายออกสู่สาธารณะ

2.6.10.6 ระบบการกำจัดขยะ จัดให้มีที่ทิ้งขยะกระจายอยู่ในพื้นที่โครงการ และมีจุดรวบรวมขยะเพื่อนำไปบำบัด โดยบริเวณที่กองเก็บขยะควรอยู่ในมมที่มีมิดชิด ไม่ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพโดยรวมของพื้นที่

2.7 ศึกษาแนวทางพัฒนาของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

2.7.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์

2.7.1.1 ความหมายและการสร้างภาพลักษณ์^{xiv}

ภาพลักษณ์ (Image) มีความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์มากเนื่องจากประชาสัมพันธ์เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์และเป็นงานที่มีส่วนเสริมสร้างภาพลักษณ์ต่อหน่วยงาน สถาบันหรือองค์กร ให้มีภาพลักษณ์ที่ดี (Good Image) ต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน เพื่อผลแห่งชื่อเสียง ความเชื่อศรัทธาจากประชาชนที่มีต่อองค์กรหรือสถาบัน (วิรัชภักร์ตันกุล, 2540, หน้า 81)

ความหมายของคำว่าภาพลักษณ์จึง หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจ(Mental Picture) ของคนเราอาจเป็นภาพที่มีต่อสิ่งมีชีวิตหรือไม่ก็มีก็ได้ เช่น ภาพที่มีต่อบุคคล(Person) องค์กร(Organization) ฯลฯ และภาพดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นภาพหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสร้างให้เกิดขึ้นแก่จิตใจเราหรืออาจเป็นภาพที่เราเ็นึกสร้างเองก็ได้

Kotler (2000, p. 533) ประมาจารย์ด้านการตลาดอธิบายถึงคำ ภาพลักษณ์ (Image) ว่าเป็นองค์รวมของความเชื่อความคิดและความประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทัศนคติและการกระทำใดๆ ที่คนเรามีต่อสิ่งนั้น จะมีความเกี่ยวพันอย่างสูงภาพลักษณ์ต่อสิ่งนั้น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Jefkins (1993, pp. 21-22) นักประชาสัมพันธ์ชาวอังกฤษได้อธิบายภาพลักษณ์ต่อองค์กรธุรกิจไว้ว่า ภาพลักษณ์ต่อบริษัทหรือภาพลักษณ์ต่อองค์กรธุรกิจ (Corporate Image) คือภาพขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ซึ่งหมายรวมทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับองค์กรที่ประชาชนรู้จักและเข้าใจได้ ประสบการณ์ในการสร้างภาพลักษณ์ต่อองค์กรนั้น ส่วนหนึ่งกระทำโดยอาศัยการนำเสนอ อัตลักษณ์ขององค์กร (Corporate Identity) ซึ่งปรากฏแก่สายตาคนทั่วไปได้ง่าย เช่น สัญลักษณ์ เครื่องแบบ ฯลฯ

Anderson and Rubin (1986, p. 53) กล่าวว่า ภาพลักษณ์เป็นการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับองค์กรทั้งหมดโดยองค์กรก็เปรียบเทียบกับเหมือนคน ซึ่งย่อมจะมีบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ที่ต่างกัน

การสร้างภาพลักษณ์ เป็นแนวคิดที่องค์กรธุรกิจต่างตระหนักถึงความสำคัญอย่างสูง โดยพยายามพัฒนากลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์อย่างเป็นระบบ จากเดิมที่อาศัย การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือหลัก มาเป็นการประยุกต์และผสมผสานกลยุทธ์การสื่อสารหลากหลายรูปแบบ โดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ อย่างเป็นเอกภาพเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสู่เป้าหมายภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ขององค์กร โดยแบ่งภาพลักษณ์ออกเป็น 6 ลักษณะคือ

1) ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกจำลองขึ้นมา (An Image is Synthetic) ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการวางแผนที่ประกอบกันขึ้นมา เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์บางอย่างที่กำหนดไว้ เช่น วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น ภาพลักษณ์จึงเกิดจากการวางแผนประชาสัมพันธ์การกำหนดกระบวนการและกลยุทธ์ต่าง ๆ เป็นอย่างดี และขึ้นอยู่กับประสบการณ์และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์กร สินค้าหรือบริการที่ประชาชนได้รับ และสิ่งเหล่านี้จะก่อตัวขึ้นเป็นความประทับใจ ซึ่งอาจจะเป็นความประทับใจที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ แล้วแต่พฤติกรรมขององค์กรหรือการผลิตสินค้าหรือให้บริการขององค์กร

2) ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ (An Image is Believable) เป็นการสร้างภาพในใจของคนเราเกี่ยวกับ บุคคลองค์กร สถาบันหรือสิ่งต่างๆ ให้มั่นคงเป็นที่ยอมรับโดยอยู่บนพื้นฐานของความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดการสร้างภาพลักษณ์จะไม่เกิดผลใด ๆ ถ้าไม่มีความน่าเชื่อถือในบุคคลหรือองค์กร สถาบันนั้น

3) ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่อยู่นิ่งและรับรู้ได้ (An Image is Passive) ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ต้องไม่ขัดแย้งกับความเป็นจริง ถึงแม้ว่าภาพลักษณ์จะไม่ใช่ว่าความเป็นจริง แต่ภาพลักษณ์จะต้องถูกนำเสนออย่างสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความเป็นจริง นั้น คือ ปรัชญา นโยบายการดำเนินงาน การประพฤติปฏิบัติรวมทั้งคุณภาพของสินค้าและบริการ

4) ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน (An Image is Vivid and Concrete) ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูก สร้างขึ้นจากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการสร้างจินตนาการรูปธรรมเพื่อให้ตอบสนองดึงดูดใจ และความรู้สึกทางอารมณ์ได้อย่างชัดเจนต่อกลุ่มประชาชน จะต้องชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจและจดจำและมีความแตกต่างกัน ทำให้สื่อความหมายได้ครบถ้วนตามต้องการ

5) ภาพลักษณ์ต้องเป็นสิ่งที่ถูกทำให้ดูง่ายแก่การเข้าใจและแตกต่าง (An Image is Simplified) ซึ่งต้องชัดเจน ง่ายแก่การทำความเข้าใจและจดจำ มีความแตกต่างที่โดดเด่น แต่สื่อความหมายได้ครบถ้วนตามต้องการเช่น เครื่องหมาย (Logo) คำขวัญ (Slogan) ซึ่งก็คือการสร้างภาพลักษณ์ให้มีความโดดเด่นแตกต่างนั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) ภาพลักษณ์มีความหมายและแฉงม (An Image is Ambiguous) เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือ เราสามารถเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ที่ดีเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดี หรือเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ที่ไม่ดีเป็นภาพลักษณ์ที่ดีได้ อันเนื่องมาจากสภาพการณ์ภายในหรือปัจจัยภายนอกองค์กรมากกระทบ ดังนั้นองค์กรต่าง ๆ จึงต้องมีการสำรวจภาพลักษณ์ปัจจุบันขององค์กรอย่างสม่ำเสมอเพื่อจะได้ทราบว่าภาพลักษณ์ต่อองค์กรเป็นอย่างไร รวมถึงสินค้าและบริการด้วยเพื่อจะได้ส่งเสริมและรักษา หรือแก้ไขภาพลักษณ์ที่ดีให้อยู่คู่องค์กร สินค้าและบริการตลอดไปภาพลักษณ์ในบางครั้งอาจเป็นสิ่งที่คุณเหมือนกำกวม มีลักษณะที่กำกึ่งระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริงมาบรรจบกัน

2.7.1.2 ประเภทของภาพลักษณ์

เนื่องจากภาพลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดของในใจของผู้คิด ซึ่งแยกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะและเป้าหมายดังนี้

1) ภาพลักษณ์ต่อบริษัท (Corporate Image) คือ ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน ที่มีต่อบริษัทหรือหน่วยงานธุรกิจแห่งใดแห่งหนึ่ง ภาพลักษณ์ดังกล่าวนี้จะหมายรวมถึงด้านการบริหารหรือการจัดการ(Management) ของบริษัทแห่งนั้นด้วยและหมายรวมถึงสินค้าผลิตภัณฑ์ (Product) และการบริการ (Service) ที่บริษัทนั้น จำหน่าย ฉะนั้น คำว่า ภาพลักษณ์ต่อบริษัท (Corporate Image) จึงมีความหมายค่อนข้างกว้างและยังหมายรวมถึงตัวหน่วยงานธุรกิจฝ่ายจัดการและสินค้าหรือบริการของบริษัทแห่งนั้นด้วย

2) ภาพลักษณ์ต่อสถาบันหรือองค์กร (Institutional Image)คือ ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน ที่มีต่อสถาบันหรือองค์กร ซึ่งโดยมากจะเน้นไปทางด้านตัวสถาบันหรือองค์กรเพียงอย่างเดียว ไม่รวมถึงสินค้าและบริการที่จำหน่าย

3) ภาพลักษณ์ต่อสินค้าหรือบริการ (Product/ Service Image)คือภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนที่มีต่อสินค้า และบริการของบริษัทเพียงอย่างเดียว โดยไม่รวมถึงตัวองค์กรหรือบริษัท

4) ภาพลักษณ์ที่มีต่อตราสินค้าตราใดตราหนึ่ง (Brand Image) คือ ภาพที่เกิดขึ้นในใจของประชาชนที่มีต่อสินค้านี้หรือโดยี่ห้อหนึ่งหรือตรา (Brand) ใดตราหนึ่ง หรือเครื่องหมายการค้า (Trademark) ใดเครื่องหมายหนึ่ง ส่วนมากมักจะใช้ในการโฆษณา (Advertising) และการส่งเสริมการขาย (Sale Promotion)

ฉะนั้น ภาพลักษณ์ที่มีต่อตราสินค้าตราใดตราหนึ่งจึงเป็นภาพในจิตใจของผู้บริโภคที่ได้รับการปลูกฝังอย่างมั่นคงในด้านความรู้สึกนึกคิดต่อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ตราใดตราหนึ่งนอกจากนี้ภาพในใจของตราแห่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อาจจะจะเป็นภาพที่ให้ความรู้สึกนึกคิดต่อ ประชาชนว่า เป็นสินค้าที่ทันสมัยหรือล้ำสมัย เป็นสินค้าสำหรับผู้ที่มีรสนิยมสูงหรือธรรมดา สำหรับวัยรุ่นหรือผู้สูงอายุ สำหรับสุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษ สินค้าชิ้นนั้น มีความคงทนต่อการใช้งานหรือไม่คุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่ากับราคาของสินค้านั้นเป็นต้น

การสร้างภาพลักษณ์ต่อตราหรือยี่ห้อ (Brand Image) อาจจะทำได้โดยอาศัยการออกแบบสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ หีบห่อ ตรายี่ห้อ สี สัน สื่อที่ใช้โฆษณา การแสดงที่ระบุดตราหรือยี่ห้อผ่านสื่อโฆษณาต่าง ๆ เนื้อหาและรูปแบบของการโฆษณารวมทั้งภาพต่าง ๆ ผังโฆษณา ตัวพิมพ์งานศิลป์(Artwork) เป็นต้นองค์ประกอบเหล่านี้ต้องทำการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทันทีที่ถ้าเราทราบว่าภาพลักษณ์ต่อยี่ห้อ

(Brand Image) เป็นไปในทางที่สื่อว่าจะกระทบกระเทือนต่อชื่อเสียง ความศรัทธา หรือยอดขายของผลิตภัณฑ์

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ภาพลักษณ์ต่อตราयीหือ (Brand Image) นั้นควรจะมี ความเด่นเป็นพิเศษ และมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองที่ไม่เหมือนใคร จึงจะทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นอยู่ เหนือการแข่งขันจากบริษัทคู่แข่งอื่น ๆ และสามารถดำรงหรือประทับอยู่ในความทรงจำและจิตใจของ ประชาชนผู้บริโภคอย่างยาวนาน

2.7.1.3 องค์ประกอบของภาพลักษณ์สามารถแยกได้เป็น 4 ส่วน แต่ในความเป็นจริง องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้คือ

1) องค์ประกอบเชิงการรับรู้(Perceptual Component) เป็นสิ่งที่บุคคลได้จากการสังเกตโดยตรงแล้วนำสิ่งนั้นไปสู่การรับรู้สิ่งที่ถูกรับรู้นั้นอาจจะเป็นบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ความคิด หรือสิ่งของต่าง ๆ เราจะได้ภาพของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้โดยผ่านการรับรู้เป็นเบื้องต้น

2) องค์ประกอบเชิงความรู้(Cognitive Component) ได้แก่ส่วนที่เป็นความรู้เกี่ยวกับลักษณะ ประเภท ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเกตและรับรู้

3) องค์ประกอบเชิงความรู้สึก(Affective Component) ได้แก่ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อาจเป็นความรู้สึกผูกพันยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ

4) องค์ประกอบเชิงการกระทำ(Conative Component) เป็นความมุ่งหมายหรือเจตนาที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติตอบโต้สิ่งเร้านั้น โดยเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงความรู้และเชิงความรู้สึก

องค์ประกอบเชิงการรับรู้เชิงความรู้เชิงความรู้สึกและเชิงการกระทำ นี้จะผสมผสานกันเป็นภาพที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในโลกดั่งนั้น ภาพลักษณ์ที่ดีของธุรกิจจึงสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งกว่าผู้บริโภคเป้าหมาย(Target Consumer) แต่ละรายจะเปลี่ยนฐานะมาเป็นลูกค้า (Customer) นั้น จะผ่านการรับรู้(Perception) จนเกิดความรู้(Knowledge) และความรู้สึก(Affection) ที่ดีต่อผลิตภัณฑ์และองค์การธุรกิจจนกระทั่งเกิดพฤติกรรมการซื้อ(Buying)มาบริโภคในที่สุด

2.7.1.4 การกำหนดภาพลักษณ์ตามกรอบทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ทั้ง 4 ส่วน รวมไปถึงด้านการบริการและด้านองค์กรจำแนกได้ดังนี้

1) ภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ด้านสินค้าหรือบริการที่จำหน่ายเช่น สินค้ามีคุณภาพดี น่าเชื่อถือ สินค้ามีความทันสมัย สินค้ามีเอกลักษณ์โดดเด่น สินค้ามีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

2) ภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ด้านราคาโดยทั่วไปผู้บริโภคจะเริ่มต้นจากจุดแรกคือ คำนึงถึงราคาสินค้า หรือค่าบริการที่มีความเหมาะสมและยุติธรรม แต่ในภาวะการแข่งขันที่รุนแรงสำหรับตลาดสินค้าบางประเภทนั้น เป้าหมายของภาพลักษณ์ด้านราคาอาจต้องปรับตัวนั้น คือราคาที่ย่อมเยา

3) ภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ด้านช่องทางการกระจายสินค้ามักจะมุ่งในประเด็นเรื่องสถานที่จำหน่ายและระยะเวลาที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกเช่น ตัวแทนจำหน่ายครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางและทั่วถึง เป็นต้น

4) ภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ด้านการส่งเสริมการตลาดอาจจำแนกเป็น

(1) ภาพลักษณ์ต่อกิจกรรมการสื่อสารการตลาดเช่น สื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่ใช้มีความทันสมัย มีรสนิยมที่ตินนอกจากนี้ในแง่ข่าวสารก็ ต้องมีความเป็นเอกภาพจริงใจไม่โอ้อวด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (2) ภาพลักษณ์ต่อกิจกรรมส่งเสริมการขายในรูปแบบและอรรถประโยชน์ต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ยังครอบคลุมไปถึงกิจกรรมและอุปกรณ์การส่งเสริมการขายว่ามีความทันสมัยเหมาะสมกับสินค้า เช่น การจัดวางสินค้าแคตตาล็อก ปริ้นเตอร์ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามความประทับใจของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสินค้าหรือบริการนั้น บางครั้งก็มิได้เกิดจากจุดแข็งด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์เพียงส่วนเดียว หากยังขึ้นอยู่กับส่วนที่เป็นคุณค่าเพิ่มอีกด้วย นั่น คือ

ภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ด้านการบริการ ประสิทธิภาพของการบริการเกิดขึ้นจากองค์ประกอบสองส่วนคือ พนักงานบริการและระบบบริการธุรกิจจึงต้องพัฒนาทั้งระบบการบริการเพื่อให้มีภาพของความทันสมัยก้าวหน้ารวดเร็วและและถูกต้องแม่นยำพร้อม ๆ กับพนักงานบริการที่มีความเชี่ยวชาญ คล่องแคล่ว สุภาพ มีบุคลิกภาพและอัธยาศัยไมตรีอันดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสร้างภาพลักษณ์ด้านบริการได้เต็มที่

ภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ด้านองค์การถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรืออัตลักษณ์ (Identity) ของแต่ละธุรกิจโดยยึดแนวคิดในการเป็น “องค์กรที่ดีของสังคม” (Good Corporate Citizen) เช่น ภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถและคุณธรรมของเจ้าของธุรกิจและผู้บริหารความมั่นคงก้าวหน้าของกิจการความทันสมัยและก้าวหน้าทางวิชาการของธุรกิจความรู้ความสามารถรวมถึงประสิทธิภาพการทำงาน และมนุษยสัมพันธ์ของพนักงาน ความมีจริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม การทำคุณประโยชน์แก่สังคม (เช่น ในด้านศิลปวัฒนธรรม การศึกษาเยาวชน สิ่งแวดล้อม ฯลฯ)

เกณฑ์ในการวัดภาพลักษณ์ตามแนวคิดของ Philip Kotler โดยจำแนกไว้เป็น 2 ระดับ คือ

ระดับแรก สำนวความคุ้นเคยของผู้บริโภคที่มีต่อองค์การสินค้าและบริการทำโดยการวัดระดับความคุ้นเคย (Familiarity Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

- (1) ไม่เคยได้ยินชื่อมาก่อน (Never Heard of)
- (2) เคยได้ยินชื่อ (Heard of Only)
- (3) รู้จักบ้างเล็กน้อย (Know a Little Bit)
- (4) รู้จักพอสมควร (Know a Fair Amount)
- (5) รู้จักเป็นอย่างดี (Know Very Well) หากพบ

คำตอบของผู้บริโภคส่วนใหญ่จำกัดอยู่เพียงระดับ 1 และ 2 ก็แสดงว่าธุรกิจจะต้องเร่งสร้างการรับรู้ (Awareness) ให้เกิดขึ้นโดยเร็ว

ระดับที่สอง สำนวความชอบของผู้ที่รู้จักองค์การ สินค้าและบริการแล้วทำโดยการวัดระดับความชอบ (Favourability Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

- (1) ไม่ชอบเลย (Unfavourable)
- (2) ไม่ค่อยชอบ (Somewhat Unfavourable)
- (3) รู้สึกเฉย ๆ (Indifference)
- (4) ค่อนข้างชอบ (Somewhat Favourable)
- (5) ชอบมาก (Very Favourable)

หากพบว่าคำตอบของผู้บริโภคเป้าหมายอยู่ใน 2 ระดับแรกนั้นหมายถึงว่าธุรกิจจะต้องแก้ไขปัญหาด้านภาพลักษณ์อย่างจริงจัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.7.2 การออกแบบภาพสัญลักษณ์และเครื่องหมายสัญลักษณ์

การออกแบบสัญลักษณ์และเครื่องหมาย คือ การออกแบบที่แสดงถึงการสื่อความหมายให้รับรู้ร่วมกันได้ในสังคม โดยเป็นการสื่อความหมายที่แสดงนัยหรือเงื่อนไขความคิดที่แฝงไว้ในรูปแบบไม่ใช่ภาษาหรือภาพที่แสดงเป้าหมายไว้ตรง ๆ ผู้ที่จะทำความเข้าใจกับสื่อความหมายนั้นอาจจะต้องพบเห็นบ่อย ๆ หรือเรียนรู้จากประสบการณ์ในระดับหนึ่ง จึงจะสื่อความหมายกันได้ดี งานออกแบบสื่อความหมายตามที่กล่าวถึงนี้พอจะสรุปแยกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

2.7.2.1 เครื่องหมาย (Sign) เป็นงานที่เกี่ยวข้องทั้งในแง่การออกแบบมานุษยวิทยาและจิตวิทยา เครื่องหมายถูกแยกออกเป็นหลายลักษณะ คือ

1) เครื่องหมายสัญลักษณ์ (Symbol) เป็นเครื่องหมายที่ไม่มีตัวอักษร ใช้
 2) แสดงบริษัท ห้างร้าน สถาบัน มีลักษณะกลมกลืนเป็นเอกภาพ
 3) เครื่องหมายภาพ (Pictograph) ภาพแสดงใช้เป็นลักษณะทาง
 4) สาธารณประโยชน์ ใช้แก้ปัญหาอุปสรรคในด้านสื่อความเข้าใจทางภาษาหรือตัวอักษร ในด้านบอกทิศทาง ยานพาหนะ ความปลอดภัย ควรมีลักษณะเป็นสากล เข้าใจง่าย และไม่สับสนสำหรับทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

5) เครื่องหมายอักษร (Lettermark) จะแสดงตัวอักษรย่อในลักษณะเป็นตัวย่อที่ไม่อ่านออกเสียงเป็นคำ ส่วนมากจะใช้เป็นเครื่องหมายบริษัทห้างร้าน นิยมออกแบบให้เป็นตัวอักษรที่เด่นชัด

2.7.2.2 สัญลักษณ์ (Symbol) คือ สื่อความหมายที่แสดงนัยหรือเงื่อนไขความคิดเพื่อเป็นการบอกให้ทราบถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะไม่มีผลในทางปฏิบัติ แต่มีผลทางด้านการรับรู้ ความคิดหรือทัศนคติ การสื่อความหมาย เป็นการสื่อสารระหว่างนักออกแบบกับผู้ชมหรือผู้บริโภค การออกแบบสัญลักษณ์ควรออกแบบโดยใช้รูปสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่และจากสภาพสิ่งแวดล้อม เป็นที่มาในการออกแบบ แล้วผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นผลงานออกมา ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน คือ รูปกับความหมาย ผู้บริโภคดูสัญลักษณ์แล้วแปลความหมายได้ต่อเมื่อมีการเชื่อมโยงความคิดกับความจริงโดยมีอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง สัญลักษณ์ต่าง ๆ พอจะแยกได้ดังนี้

1) สัญลักษณ์ของชาติและองค์การต่าง ๆ ระหว่างชาติ เช่น ธงชาติสัญลักษณ์ขององค์การนาโต

2) สัญลักษณ์ขององค์กรต่าง ๆ ในสังคม เช่น สัญลักษณ์พรรคการเมือง กระทรวงสถาบันการศึกษา

3) สัญลักษณ์บริษัท ห้างร้านธุรกิจ เช่น สัญลักษณ์ของธนาคาร บริษัทห้างร้านต่าง ๆ

4) สัญลักษณ์สินค้า และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ คือ ตราของสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกจำหน่ายในตลาด

5) สัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม เช่น ความร่วมมือกันในสังคมการทำงาน การกีฬา

สัญลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงรูปแบบที่มนุษย์สร้างขึ้นเท่านั้น แต่ยังคงเกิดจากการนำธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นสัญลักษณ์ร่วมกันอีกด้วย เช่น ดอกกุหลาบเป็นสัญลักษณ์ของความรัก นกพิราบเป็นสัญลักษณ์ของเสรีภาพ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.7.2.3 การออกแบบเครื่องหมายและสัญลักษณ์ควรพิจารณา

- 1) รูปแบบควรเรียบง่ายและสื่อความหมายได้เร็วตรงวัตถุประสงค์
- 2) มีเอกภาพซึ่งหมายถึงในความหมายที่จะสื่อ นั้นควรมีจุดมุ่งหมายเดียวไม่ควรแปลได้หลายความหมาย
- 3) รูปแบบควรเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
- 4) รูปแบบควรเด่นสะดุดตา เพื่อเรียกร้องความสนใจ
- 5) กรรมวิธีและวัสดุง่ายต่อการผลิตและราคาประหยัด
- 6) การติดตั้งควรเหมาะสมกับการมองเห็น

2.7.2.4 เครื่องหมายภาพ (Sign) เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่เป็นภาพ มีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากนับตั้งแต่สมัยโบราณเป็นต้นมาจะเห็นได้ว่าเครื่องหมายสัญลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญให้เกิดความเข้าใจระหว่างมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทางเผ่าพันธุ์ภาษา การดำรงชีวิตตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี แต่มนุษย์ก็ยังติดต่อสื่อสารกันได้โดยใช้วิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สัญลักษณ์ที่ช่วยให้มนุษย์ทุกภาษาสามารถเข้าใจกันได้ดี

ขอบเขตคำว่า เครื่องหมาย หรือ Sign อาจแยกออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ Symbol, Signal, Signage จะเห็นได้ว่าเครื่องหมายสัญลักษณ์ในรูปของสัญลักษณ์ เครื่องหมายสัญลักษณ์และป้ายสัญลักษณ์มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันและเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันได้ยาก ใช้สื่อสารในลักษณะที่เป็นสากล คือใช้แทนคำพูดยาวและยากได้ ปัญหาจึงอาจมาจากสัญลักษณ์ที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมบางประเทศและบางครั้งยังสร้างความสับสนโดยเข้าใจว่าป้ายสัญลักษณ์เป็นตราสัญลักษณ์ขององค์กร โครงการหรือกลุ่มได้เหมือนกัน ป้ายสัญลักษณ์โดยรวมมีหน้าที่หลัก คือ เพื่อถ่ายทอดข้อมูลในลักษณะของการชี้ทางแนะนำสถานที่ หรือบังคับควบคุมเพื่อใช้กับคนหมู่มาก ดังนั้น ป้ายสัญลักษณ์จึงควรต้องมีการใช้สัญลักษณ์ภาพในลักษณะของภาษาเพื่อสื่อความหมายกับสาธารณชนซึ่งแตกต่างจากตราสัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อการสร้างภาพลักษณ์แทนหน่วยงาน กิจการ หรือบุคคล (เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา 2543 : 17)

2.7.2.5 ประเภทของเครื่องหมายภาพ (Sign)

สามารถแบ่งตามลักษณะการสื่อความหมายได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) Representational Design เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่มีรูปร่างลักษณะที่เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักใช้การเลียนแบบจากสิ่งที่เห็น ได้แก่ สัญลักษณ์รูปภาพ (Pictorial Symbol) รูปคน สัตว์ สิ่งของ ที่เป็นรูปร่างพื้นฐานเหมือนจริง
- 2) Non - Representational Design เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่ดูแล้วไม่เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะมีรูปทรงที่ต้องค้นหาเพื่อสื่อแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันสอดคล้องกับกิจกรรมหรือบุคลิกลักษณะของสิ่งนั้น ๆ เช่น การออกแบบเครื่องหมายจราจรมีลักษณะเฉพาะตัวเกี่ยวกับทิศทางและความปลอดภัยของการขับรถเป็นส่วนใหญ่ หรือการออกแบบตราสัญลักษณ์สายการบินมักใช้สัญลักษณ์ที่เป็นสิ่งแทนความเร็วพุ่งไปในอากาศ เช่น เป็นรูปนก
- 3) Abstract Design เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่ดูแล้วไม่เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเลย เป็นรูปทรงที่หาเหตุผลไม่ได้ ได้แก่ ตัวโน้ต ตัวเลข (เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา 2543 : 19)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.7.2.6 ที่มาของสัญลักษณ์ภาพ เครื่องหมายภาพ (Sign) ที่มีการใช้สัญลักษณ์ภาพที่มีรูปร่างทางเรขาคณิตในการสื่อความหมาย อาจเรียกโดยรวมว่าสัญลักษณ์ภาพเรขาคณิต (Graphic Symbols) มีหลักการแบ่งประเภทได้หลายวิธี อาจทำการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) Phonogram ภาษาเขียน กลุ่มแรกเป็นกลุ่มเครื่องหมายสัญลักษณ์ที่สื่อสารด้วยภาพเพื่อการอ่านออกเสียง ภาพจะมีลักษณะเป็นนามธรรมและมีที่มาจากสัญลักษณ์ภาพซึ่งเน้นการใช้ในเชิงสัญลักษณ์แต่ไม่เน้นตามความหมายของภาพ เนื่องจากภาพสื่อสารได้จำกัดไม่สามารถอธิบายลักษณะที่มีเป็นนามธรรมและความรู้สึกได้ ดังนั้นจึงใช้การเปล่งเสียงจากปากและการรับฟังจากหูในการพัฒนาให้เป็นภาพในลักษณะของตัวอักษร (Letters) พยัญชนะ (Alphabets) เป็นพยางค์เป็นคำ จึงจัดให้เป็นกลุ่มของสัญลักษณ์ภาพที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องใช้การลำดับความให้ต่อเนื่องเพื่อการอ่านเอาความและช่วยในการรับรู้

2) Logogram ภาษาภาพ กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มเครื่องหมายสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายในลักษณะของทัศนสัญลักษณ์ คือ การมองเห็นได้โดยตรงจากภาพสัญลักษณ์จะมีลักษณะเป็นรูปธรรมจนถึงนามธรรม ไม่สามารถอ่านออกเสียงได้ ใช้มือแสดงท่าทางและตาในการสื่อสารและรับรู้ มีการสื่อความหมายเป็นเอกเทศอยู่ได้ด้วยตัวเอง เป็นกลุ่มภาษาภาพแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด คือ

- (1) Image – Related เป็นสัญลักษณ์รูปภาพ (Pictorial Symbol) ประเภทพื้นฐานเข้าใจได้ง่ายที่สุด มีรูปร่างที่ถ่ายทอดสดลอกเลียนแบบจากสิ่งของที่เห็น โดยมีระดับของความเหมือนกันจนถึงความคล้ายกันจนถึงลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ รูปคน สัตว์ สิ่งของรวมทั้งอากัปกิริยา
- (2) Concept – Related เป็นสัญลักษณ์ภาพที่พัฒนารูปร่างโดยการถ่ายทอดมาจากความคิด (Ideogram) จากการที่มนุษย์มีการรับรู้ในสิ่งที่เห็นคล้ายกันจึงใช้การสื่อสารโดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการที่มีอยู่ร่วมกัน ได้แก่ เส้นโค้งทางแนวนอน 2 เส้น เป็นสัญลักษณ์แทน คำว่า น้ำ
- (3) Arbitrary เป็นสัญลักษณ์ภาพที่ไม่ใช้การลอกเลียนแบบจากต้นแบบหรือจากความคิด มีรูปร่างที่ไม่มีกฎเกณฑ์ (Abstract) ไม่อาจหาที่มาและหาเหตุผลไม่ได้ อันเกิดจากการสมมติขึ้นเอง ได้แก่ ตัวอักษร ตัวเลข เครื่องหมายคณิตศาสตร์ บวก ลบ คูณ หาร เครื่องหมายวรรคตอน (เอื้อ เอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา 2543 : 19-21)

2.7.3 ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว⁽²⁾

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย^{xx}เป็นภาพที่เกิดขึ้นในใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ประกอบด้วย ภาพลักษณ์องค์กร ภาพลักษณ์สินค้าและบริการ และภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวมีผลต่อทัศนคติ พฤติกรรม การจงใจ และการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว การสร้างและการจัดการภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจและอยู่ในใจของนักท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนของทุกธุรกิจการท่องเที่ยวยุคใหม่ เพราะภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานของการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ดียังส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสามารถประเมินได้จากสามตัวชี้วัดคือ องค์กร สินค้าและบริการ และแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นภาพลักษณ์การ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวสามารถสร้างขึ้นโดยการปรับปรุงสามด้านนี้ และสร้างบนรากฐานของความเป็นจริงเพื่อให้ นักท่องเที่ยวจดจำและเกิดเป็นภาพความประทับใจแบบไม่รู้ลืม

2.7.4 แนวความคิดเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม

ในอดีต การอนุรักษ์มุ่งความสนใจให้กับงานศิลปะหรือโบราณสถานที่มีความสำคัญ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์อาคารและวัตถุเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นับตั้งแต่ปี 1950 ประชาชนเริ่มตระหนักว่าการ ดำรงชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ รวมทั้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความสำคัญของ พื้นที่อันได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุจากเอกลักษณ์ จากความสำคัญของบริบทและสิ่งแวดล้อมของ เมืองและชุมชนที่อยู่อาศัยทำให้เกิดคำจำกัดความเกี่ยวกับ Cultural heritage และ Cultural landscape

2.8 ศึกษากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนร่วมมือร่วมกัน ศึกษา ค้นคว้า และปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างเต็มความสามารถ เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีกรอบรับในบทบาทหน้าที่ของกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความรู้และ ความคิดเห็นกัน อาจใช้เทคนิค

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) วิธีใดวิธีหนึ่งประกอบ วิธีการเรียนรู้ ร่วมกันนี้ผู้เรียนร่วมกันเรียนตั้งแต่ขั้นเลือกประเด็นปัญหา วางแผนดำเนินงาน รวมทั้งการวัดและ ประเมินผลงาน⁽⁵⁾ จันท์เพ็ญ เชื้อพานิช. (2549 :85-88)

กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดทำผังแม่บทใน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชกาลาย-กำแพงเพชร ซึ่งมีความสลับซับซ้อนของ ประวัติศาสตร์และสภาพปัญหาเชิงพื้นที่ ซึ่งการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อจึงเป็นเรื่องยากและอาจ ก่อให้เกิดการวางผังแม่บทไม่ครอบคลุมและขาดประสิทธิภาพ และการต่อต้านจากประชาชนที่ไม่รับข้อมูล ข่าวสารและเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน ดังนั้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สร้างโอกาสในการ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจอันจะนำมาซึ่งการยอมรับและร่วมกับขับเคลื่อนโครงการให้ ประสบผลสำเร็จ ผ่านกระบวนการเรียนรู้และเครื่องมือเพื่อการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

2.8.1 แนวคิดในการดำเนินงาน

การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่างๆ ตามข้อกำหนดเบื้องต้นของโครงการให้ครอบคลุมตลอดระยะเวลาการศึกษา โดยมีรายละเอียดของกิจกรรม ต่างๆ ที่จะดำเนินการ ผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย เทคนิคและวิธีการที่ใช้ ช่วงเวลาและ ระยะเวลา ผลที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีการนำข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นต่างๆ ที่ได้รับจากที่ประชุมไปใช้ ประโยชน์อย่างชัดเจนและในส่วนของเทคนิคและวิธีการที่ใช้ต้องมีรายละเอียดครบถ้วนครอบคลุมกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและการรับฟังความคิดเห็น/และ ข้อเสนอแนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินงานให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากท้องถิ่นเพื่อให้โครงการได้รับการยอมรับในหลักการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนตามสิทธิที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนที่ 10 มาตรา 57 ได้กล่าวถึงสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การให้โอกาสแก่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ร่วมพิจารณา ตลอดจนการตัดสินใจเบื้องต้นในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลร่วมแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษาหารือ ฯลฯ ภายใต้กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน โดยการให้โอกาสแก่ประชาชนที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการดำเนินโครงการต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนไม่ว่าจะเป็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนวิถีชีวิตของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่

2.8.2 แนวทางการจัดการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพ

การที่จะจัดการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและมีความหมายนั้น ควรเตรียมการและการวางแผนการให้ข้อมูลและการหารือกับชุมชนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วมหารือนั้นเป็นเรื่องสำคัญในการหารือ ผู้วางแผนและดำเนินการหารือ ควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความหมายอย่างแท้จริง (Meaningful Participation) ดังนี้

1) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของโครงการ โครงการควรจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโครงการอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านประโยชน์ที่จะได้รับและด้านผลกระทบทางลบ ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียและสาธารณะทั่วไปได้รับทราบ โดยข้อมูลที่เจ้าของโครงการจะต้องเผยแพร่แก่ประชาชน ซึ่งตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.2548 ข้อ 7 ระบุว่าอย่างน้อยต้องประกอบด้วย เหตุผลความจำเป็นวัตถุประสงค์ของโครงการ สาระสำคัญของโครงการ ผู้ดำเนินการ สถานที่ที่จะดำเนินการ ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ ผลประโยชน์ในด้านบวกและ ผลกระทบในด้านลบที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งมาตรการป้องกันแก้ไขหรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าว ประมาณการค่าใช้จ่าย โดยข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ เจ้าของโครงการจะต้องปิดประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิด ประกาศของหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ สถานที่ที่จะดำเนินโครงการ และชุมชนที่เกี่ยวข้อง

2) ช่วงเวลาของการเปิดเผยข้อมูล การให้ข้อมูลนั้นจะต้องให้แน่ใจว่าประชาชน โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลของโครงการล่วงหน้าเป็นเวลานาน พอที่จะสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระ และสามารถตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำต่อโครงการอย่างเป็นประโยชน์ได้ การให้ข้อมูลเบื้องต้นของโครงการนั้นควรให้ตั้งแต่เริ่มออกแบบโครงการ ซึ่งตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.2548 ได้กำหนดเวลาการเปิดเผยข้อมูล ให้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเริ่มดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน นอกจากนี้ ทางเจ้าของโครงการ ควรจะต้องจัดทำแผนการให้ข้อมูลข่าวสาร และการหารือกับผู้มีส่วนได้เสีย แผนการดำเนินงานนี้ ควรจะประกาศให้ประชาชนได้รับทราบถึงวิธีการให้ข้อมูล และการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลา สถานที่ ตลอดจนรายละเอียดอื่นๆ ที่เพียงพอ และเหมาะสมแก่การที่ประชาชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลและเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ได้ตามเวลาที่กำหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ชีตความสามารถของผู้มีส่วนได้เสียในการที่จะเข้าใจโครงการ และสามารถประเมินทางเลือกต่างๆ ตลอดจนชี้แจงข้อกังวลและข้อคิดเห็นได้อย่างมีอิสระ ปราศจากความกลัวเกรงหรือการบังคับ ฉะนั้น ข้อมูลต่างๆ โดยเฉพาะในด้านเทคนิคควรที่จะได้มีการกลั่นกรอง แยกย่อยและแปลเป็นภาษาท้องถิ่นเพื่อให้เข้าใจต่อการเข้าใจของคนในชุมชนหรือผู้เข้าร่วมในการที่จะสามารถร่วมหารือในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับโครงการและผลกระทบได้วิธีการหารือ จะต้องครอบคลุมสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นๆ เอกสารและภาษาที่ใช้ควรจะมีการปรับให้เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมหารือที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะหากผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นกลุ่มชุมชนดั้งเดิมหรือชนเผ่า

4) ความโปร่งใสและกลไกป้องกันข้อมูลกลับสู่ชุมชนและโครงการ วัตถุประสงค์หลักอันหนึ่งของการหารือกับประชาชน เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการออกแบบและการดำเนินงานของโครงการ ในหลายกรณีด้วยกัน ประชาชนได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น แต่หลังจากการหารือแล้วนั้น ประชาชนมักจะไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมว่า สิ่งที่ได้เสนอไปนั้น ทางโครงการได้นำมาพิจารณา เป็นส่วนประกอบในการปรับโครงการอย่างไรบ้าง การไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับนี้ก่อให้เกิดความระแวง เกิดการไม่ให้ความร่วมมือในการหารือเพราะกลัวว่าตนจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการอนุมัติโครงการว่าได้หารือกับภาคประชาชนแล้ว ฉะนั้น ผู้เสนอโครงการและหน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องให้แน่ใจว่าในการหารือนั้น มีการจัดบันทึกการหารือในประเด็นต่างๆ อย่างเพียงพอ และให้ผู้เสนอโครงการหรือหน่วยงานของรัฐประกาศสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นให้ประชาชนทราบภายในสิบห้าวันภายหลังจากวันที่เสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็น และควรจัดให้มีระบบการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ตลอดระยะเวลาของโครงการ และประกาศให้ประชาชนรับทราบถึงระบบการรับฟังความคิดเห็น และกลไกการแก้ไขปัญหาของทางโครงการ

2.8.3 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ

การจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน และจำเป็นจะต้องดำเนินงานโดยผู้มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน มิฉะนั้นอาจประเมินสถานการณ์ไม่ถูกต้องและอาจทำให้เกิดปัญหาที่ไม่คาดคิดขึ้น การปฏิบัติงานจึงควรใช้ผู้ที่เปี่ยมมืออาชีพที่เข้าใจหลักการและแนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ หัวใจหรือหลักการพื้นฐานของการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผู้บริหารโครงการต้องยึดถือประกอบด้วยหลัก 4S คือ

2.8.3.1 Starting Early (การเริ่มต้นเร็ว) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่วาระแรก มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น และให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจ ความล้มเหลวของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีต มักเกิดจากภาครัฐเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วมช้าหลังจากมีการตัดสินใจเรียบร้อยแล้ว หรือมีข้อผูกมัดอื่นๆ จนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือหลังจากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วอย่างไรก็ตาม การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจมิได้หมายความว่าก่อนการตัดสินใจไม่กี่วัน หรือไม่ก็สัปดาห์มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่สะท้อนความจริงใจของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้มีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อทำให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชนได้นอกจากนี้ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้น มีประโยชน์ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.3.2 Stakeholders (ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง) หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่งคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรก หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องให้ความสำคัญในการระบุ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รมัด้ระวังมิให้เกิดการผิดกลุ่มเป้าหมาย ต้องตระหนักว่าประชาชนแต่ละกลุ่มได้รับผลกระทบจากประเด็นการตัดสินใจไม่เท่ากัน บ่อยครั้งที่เรามักคิดว่าประชาชนเป็นคนกลุ่มเดียวกัน ทั้งที่ในความจริงผู้ได้รับผลกระทบมีหลากหลายกลุ่ม การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม และแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น กำหนดเวลา รับฟังความคิดเห็นที่ชาวบ้านมาร่วมได้ หรือการใช้ภาษาท้องถิ่น รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในการเดินทางไปร่วมแสดงความคิดเห็น

2.8.3.3 Sincerity (ความจริงใจ) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมและประชาชน ถือว่าเป็นมิติที่มีความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการหรือมีอำนาจอนุมัติต้องการกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ซื่อสัตย์ ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง อธิบายกระบวนการต่างๆ อย่างชัดเจน สดซื่อสงสัยต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดข้อสงสัย โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระยะเริ่มต้น ขณะเดียวกันตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นและนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือนำมาซึ่งความร่วมมือ ความเข้าใจและการสื่อสารที่ดีขึ้น

2.8.3.4 Suitability (วิธีการที่เหมาะสม) การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่และของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการ ความสามารถและความพร้อมรวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลา บุคลากร และงบประมาณ เนื่องจากความสำเร็จของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม ดังนั้น การมีส่วนร่วม ที่สร้างสรรค์จึงต้องประกอบด้วยกระบวนการย่อยหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนั้น ต้องตระหนักว่าการให้ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของการปรึกษาหารือที่มีประสิทธิผล

2.8.4 แนวทางการจัดการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จของกระบวนการมีส่วนร่วมคือ ความสามารถในการจัดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการตัดสินใจไม่ได้เป็นหลักประกันว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของกระบวนการมีส่วนร่วมมิใช่เพียงการจัดให้มีการมีส่วนร่วมเท่านั้น เพราะอาจมีบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยไม่ได้อยู่ในกระบวนการมีส่วนร่วม

2.8.4.1 ข้อพิจารณาในการกำหนดแนวทางดำเนินงานการมีส่วนร่วม

- 1) การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางนี้นำมาซึ่งข้อตกลงร่วมกัน การตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้น และการแก้ไขปัญหาอย่างระมัดระวังและเอื้ออารีต่อกัน
- 2) ความสำเร็จของการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม
- 3) สิ่งสำคัญคือการตอบประเด็นที่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรเกิดเมื่อใด ใครควรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการและใช้รูปแบบหรือเทคนิคใด

ลักษณะของการมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์

- 1) ลดความขัดแย้งและสร้างความตกลงร่วมกัน
- 2) ลดความเสียหายและชี้ประเด็นปัญหาต่างๆ
- 3) มีการกระจายข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ
- 4) มีการแสดงความคิดเห็นอันอาจจะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาในโครงการ
- 5) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ผลกระทบต่างๆ

2.8.4.2 เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

- 1) ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นได้ด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
- 2) ต้องมีความเสมอภาค โดยประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใด จะต้องมีโอกาสที่เท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ
- 3) ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย จะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

ดังนั้น การจะทำให้บรรลุเงื่อนไขพื้นฐานดังกล่าว การมีส่วนร่วมจึงต้องมีองค์ประกอบที่ชัดเจน ในการปฏิบัติดังนี้

- 1) ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ จะต้อง มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
- 2) ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
- 3) ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

2.8.5 หลักการการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการดำเนินงานควบคู่ไปกับกระบวนการวางแผน เป็นการเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทีมวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจการยอมรับ และความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของโครงการ โดยการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ของโครงการมีหลักการที่สำคัญ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักต่อความสำคัญของกลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคยุทธศาสตร์ และประชาชนทั่วไป ให้เข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นในการจัดทำผัง แม่บทและผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หลักการของการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เพื่อ สร้างอิทธิพลต่อความคิดของประชาชน (Seitel, 2014) ได้ระบุขั้นตอนสำคัญในการวางแผนไว้ 4 ขั้นตอน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนและออกแบบการสื่อสารและประชาสัมพันธ์โครงการฯ ประกอบด้วย การค้นคว้าวิจัยการสื่อสารสัมพันธ์ กลวิธีดำเนินการสื่อสาร และการประเมินผลการสื่อสารดัง มีรายละเอียดต่อไปนี้

2.8.6 การค้นคว้าวิจัย

พิจารณากลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาผังแม่บทฯ ซึ่งเป็น โครงการที่เกี่ยวข้องหน่วยงานทุกภาคส่วน ดังนั้น การผลักดันให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องต้องการการสนับสนุนจากประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่น รวมทั้งการสนับสนุนด้านนโยบาย จากผู้บริหารของจังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร โดยเป้าหมายของการสื่อสารประกอบด้วยกลุ่มคน 2 กลุ่ม ดังนี้

2.8.6.1 กลุ่มเป้าหมายหลักในการสื่อสาร ประกอบด้วย

1) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง กลุ่มคนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการทั้ง ทางตรง และทางอ้อม ได้แก่

- ผู้นำของชุมชนในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์
- ผู้อยู่อาศัยทั้งในเขตและพื้นที่ต่อเนื่อง ทั้งเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินและเช่า
- หน่วยงานภาคเอกชนและผู้ประกอบการ ในย่านชุมชนอุทยาน ประวัติศาสตร์และบริเวณโดยรอบทั้งรายใหญ่และรายย่อย
- หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านนโยบายและความ ร่วมมือดำเนินการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การฟื้นฟูคุณภาพของสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การฟื้นฟูสภาพอาคาร การพัฒนาระบบขนส่งมวลชน การฟื้นฟูทัศนียภาพ และพื้นที่สาธารณะ โดยรอบ เป็นต้น ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ภายในย่านชุมชนอุทยานประวัติศาสตร์

เนื่องจาก โครงการผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร อาจส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความต้องการ ความกังวลของกลุ่มเป้าหมายหลัก จึงเป็น โอกาสในการสร้างความเข้าใจต่อแผนการพัฒนา รวมถึงการสร้างยอมรับ และความพึงพอใจต่อการ เปลี่ยนแปลงในกรณีที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการพัฒนาเป็น รูปธรรมได้อย่างราบรื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) กลุ่มภาคียุทธศาสตร์ กลุ่มภาคียุทธศาสตร์อาจจะไม่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา แต่เป็นหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคการศึกษา ที่มีบทบาทเป็นผู้ร่วมสนับสนุนและผลักดันโครงการให้เกิดอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการประสานหรือระดมทรัพยากรด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนโครงการ

2.8.6.2 กลุ่มเป้าหมายรองในการสื่อสาร (secondary target) คือกลุ่มสื่อสารมวลชนในสาขาต่างๆ ที่จะเป็กลุ่มที่ส่งสารของโครงการไปประชาชนทั่วไปในวงกว้าง ซึ่งหากโครงการได้รับความสนใจจากสื่อสารมวลชนและสาธารณะในวงกว้างแล้ว ความเป็นไปได้สูงที่จะได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้บริหารในพื้นที่และหน่วยงานต่าง

2.8.7 การสื่อสารสัมพันธ์

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีลักษณะและความคาดหวังที่แตกต่างกัน ดังนั้น กลยุทธ์ในการสื่อสารจึงออกแบบให้มีความเฉพาะและเหมาะสมสอดคล้องกับเงื่อนไข ดังนี้

2.8.7.1 กลุ่มเป้าหมายหลัก ตามที่ได้กล่าวในข้างต้นว่า กลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ตลอดจนมีศักยภาพในการสนับสนุนโครงการ ดังนั้น ความเข้าใจและการยอมรับสนับสนุนจากคนกลุ่มนี้ คือเงื่อนไขแรกของความสำเร็จและความยั่งยืนของโครงการ การสื่อสารสัมพันธ์กับคนกลุ่มนี้ จึงเน้นการสื่อสารสองทาง (two-way communication) ที่เข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความต้องการ ข้อกังวลต่างๆ ของสมาชิกในกลุ่ม ในการกำหนดประเด็นและจัดทำผังแม่บทในทุกระยะ ตลอดจนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ อันจะนำมาซึ่งการได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนของโครงการในท้ายที่สุด โดยมีแนวทางในการสื่อสารเพื่อได้มาซึ่งการยอมรับ 3 วิธี (Cumming and Worley, 2009) ดังนี้

1) ความเห็นใจและการสนับสนุน (empathy and support) เน้นการค้นหาว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายใดบ้างที่ยังไม่ยอมรับและต่อต้าน โดยใช้กระบวนการรับฟังอย่างกระตือรือร้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบเปิดกว้างในการถามตอบข้อสงสัย

2) การสื่อสาร (communication) ส่วนใหญ่การต่อต้านมักเกิดจากความรู้สึกไม่แน่ใจหรือความไม่แน่นอนเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการขาดความรู้ ความเข้าใจหรือได้รับข้อมูลไม่มากพอ ยิ่งทำให้เกิดความกังวลมากขึ้น

3) การมีส่วนร่วม (participation) การสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอย่างได้ผล โดยเฉพาะการสร้างการมีส่วนร่วม “ตั้งแต่เริ่มต้น” เพื่อช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูลหรือเห็นประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะมีส่วนทำให้สามารถคาดการณ์และเข้าใจในปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้

2.8.7.2 กลุ่มเป้าหมายรองในการสื่อสาร คือช่องทางหลักในการสื่อสารกับสาธารณะ โดยการนำผลการศึกษาโครงการและความก้าวหน้าในแต่ละขั้นตอน สื่อสารไปยังกลุ่มประชาชนทั่วไปทั้งในระดับเมืองและประเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการฟื้นฟูเมือง และร่วมผลักดันในกลายเป็นวาระสำคัญระดับเมือง กลยุทธ์ที่สำคัญในการสื่อสารสัมพันธ์ของกลุ่มสื่อสารมวลชน คือ คุณค่าของเนื้อหา (news value) เพื่อดึงดูดให้นักข่าว รวมถึงผู้นำทางความคิดในสื่อต่างๆ ให้ความสนใจและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระของการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชรและสามารถนำไปถ่ายทอดต่อแก่สาธารณะได้อย่างถูกต้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.7.3 กลวิธีดำเนินการสื่อสาร

เพื่อสร้างความเข้าใจ ยอมรับ และการสนับสนุนจากกลุ่มเป้าหมาย โดย สามารถแบ่งช่องทางการสื่อสารตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

1) กลวิธีการสื่อสารต่อกลุ่มเป้าหมายหลักประกอบด้วย

(1) สื่อรูปแบบเดิม (traditional media)

- สื่อบุคคล (personal media) หมายถึง วิธีการสื่อสารด้วยบุคคล โดยการใช้คำพูดเป็นหลัก ด้วยวิธีการสนทนาการอภิปรายการประชุม การสัมมนา และ การพูดในที่ชุมชน ได้แก่ การจัดประชุมทวิภาคีกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มภาคียุทธศาสตร์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ การบรรยายให้ความรู้ในเวทีต่างๆ
- สื่อสิ่งพิมพ์ (print media) หมายถึง สื่อเพื่อการสร้างสัมพันธ์ในโครงการ ได้แก่ หนังสือราชการ หนังสือสั่งการ และสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสัมพันธ์ในโครงการ สามารถนำไปใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่นได้ ได้แก่ แผ่นพับและโปสเตอร์งานประชาสัมพันธ์โครงการ เป็นต้น

(2) สื่อรูปแบบใหม่ (modern media)

- สื่อกิจกรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมที่สามารถสื่อความรู้สึกนึกคิด ความรู้และเรื่องราวข่าวสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้ โดยสื่อประเภทกิจกรรมมีได้มากมายหลายรูปแบบ ได้แก่การจัดงานแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนการจัดเวทีนำเสนอสาธารณะการจัดนิทรรศการ และการลงชุมชนเพื่อทำการประชาสัมพันธ์โครงการ เป็นต้น
- สื่อสมัยใหม่ (personal device) เป็นสื่อที่นิยมใช้กันในยุคสังคมข่าวสาร หรือยุคสารสนเทศ ซึ่งเป็นสื่อที่มีความทันสมัยและเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงและจัดการกับข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มีการปรับวิธีการส่งสารให้เหมาะสมกับผู้รับสาร ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผ่าน Website ที่เรียกว่า “Haak Square” หรือ เว็บไซต์ เน็ตเวิร์คสำหรับชุมชนในการสื่อสารกับคนในชุมชน ผ่านระบบออนไลน์ อีเมล และ SMS

2) กลวิธีการสื่อสารต่อกลุ่มเป้าหมายรอง : สื่อสารมวลชนกลวิธีที่ใช้สื่อสารกับคนกลุ่มนี้ ต้องสอดคล้องกับกลยุทธ์การสร้างคุณค่าข่าว ดังนั้น จำเป็นต้องมีสร้างเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น กลวิธีในส่วนนี้จึงประกอบไปด้วย งานแถลงข่าว เว็บไซต์ แผ่นพับและสิ่งพิมพ์ ตลอดจนหุ่นจำลองและภาพเคลื่อนไหว ซึ่งเครื่องมือในส่วนนี้จะเน้นการจัดทำเนื้อหาให้มีความกระชับ ชัดเจน เข้มข้น และน่าสนใจ เพื่อให้นำไปถ่ายทอดต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.8 การประเมินผลการสื่อสาร

ขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินผลการสื่อสารว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถวัดได้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมถึงการวัดระดับผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ ผลผลิตของโครงการได้จัดทำขึ้น และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการประเมินจะช่วยระบุผลสำเร็จของการสื่อสารว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต (ตารางที่ 2.8)

ตารางที่ 2.8 ผลผลิตและผลลัพธ์ของเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ

เครื่องมือสื่อสาร	ประเภทสื่อ	ผลผลิต		ผลลัพธ์
		การวัดผล	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ^{xvi}	
	1) จดหมายเชิญหน่วยงานรัฐในพื้นที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล	มีการตอบรับเข้าร่วมการประชุม	จำนวนหน่วยงานที่เข้าร่วม	หน่วยงานรัฐในพื้นที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล
	2) ประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล	จำนวนการมีบทบาทร่วมกันของคนในชุมชน	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประชาชนทั่วไปเข้าใจในโครงการได้รับองค์ความรู้ในการพัฒนาผังแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเศรษฐกิจชุมชน และวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบอุทยานทั้ง 3 แห่ง
	3) แผ่นพับและสิ่งพิมพ์	จำนวนการผลิต	จำนวน 200 ชุด	สื่อสารมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปเผยแพร่ต่อและไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง

กล่าวโดยสรุป จากวัตถุประสงค์ของการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ นำมาซึ่งการวิเคราะห์และกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลัก ซึ่งประกอบไปด้วย

1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคียุทธศาสตร์

2) กลุ่มสื่อมวลชน หลังจากนั้น จึงดำเนินการออกแบบเครื่องมือสื่อสารให้เหมาะสม

กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารรวมถึงต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของเครื่องมือสื่อสารแต่ละประเภท ตลอดจนการวางแผนงานสื่อสารและประชาสัมพันธ์หรือปฏิทินสื่อสาร (communication calendar) เพื่อจัดเตรียมเนื้อหาเพื่อเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายให้เป็นไปตามแผน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ⁱ การวัดเชิงจิตวิทยา(Physiological Measures) โดยพิจารณาจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าของร่างกายที่ระบบประสาทได้รับการกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมในลักษณะต่าง ๆ กัน อาทิ ศึกษาการเคลื่อนไหวของนัยน์ตาที่มีต่อภาพลักษณะต่างๆ (Wohlwill, J.F., 1976: 68-69)

ⁱⁱ การวัดเชิงพฤติกรรม(Behavioral Measures) โดยสังเกตและวัดจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้น อาทิ การนับจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่เฉพาะ, จำนวนผู้เข้าชมนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์, เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม เป็นต้น แต่วิธีการนี้ไม่อาจใช้ได้กับการศึกษาสุนทรียภาพในสภาพแวดล้อมที่มีองค์ประกอบที่หลากหลาย (Wohlwill, J.F., 1976: 70)

ⁱⁱⁱ Feilden and Jokilehto(1998), หน้า 11, อ้างถึงใน วิวัฒน์ สีหนาท, “การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาคารเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนในพื้นที่ ลุ่มคลองกรณีสึกษา: คลองอ้อมนันทและคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและ สภาพแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2546), หน้า 8.

^{iv} Feilden and Jokilehto(1998), หน้า 8, อ้างถึงใน วิวัฒน์ สีหนาท, “การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาคารเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนในพื้นที่ลุ่ม คลองกรณีสึกษา: คลองอ้อมนันทและคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี

^v <http://www.dasta.or.th/creativetourism/th/creativetourism/528.html>

^{vi} Feilden and Jokilehto(1998), หน้า 11, อ้างถึงใน วิวัฒน์ สีหนาท, “การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาคารเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนในพื้นที่ลุ่มคลองกรณีสึกษา : คลองอ้อมนันทและคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2546), หน้า 8.

^{vii} Feilden and Jokilehto(1998), หน้า 8, อ้างถึงใน วิวัฒน์ สีหนาท, “การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาคารเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนในพื้นที่ลุ่มคลองกรณีสึกษา : คลองอ้อมนันทและคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี, หน้า 8.

^{viii} ธาดา สุทธิธรรม, ฤกษ์ฤกษ์และแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี, (กรุงเทพฯ: บริษัท ทรัพยากร จำกัด, 2533), หน้า 142-150.

^{ix} US.National register for Historic place.

^x Feilden and Jokilehto(1998), p.79, อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

^{xi} Workett,(1969).อ้างถึงในณวรรธน์ สายเชื้อ , “แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น กรณีสึกษาเมืองสงขลา,”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 42-56.

^{xii} มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504

^{xiii} มาตรา 7 และ 8 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

^{xiv} http://www.ex-mba.buu.ac.th/Research/Bkk/Mk-6-Bkk/51722215/05_ch2.pdf

^{xv} วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ (Sipakorn University Journal) <http://www.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/17565>

^{xvi} อ้างอิงจากรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล โครงการการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่พิเศษ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร คณะผู้วิจัยได้มีการจัดการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

3.1.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1.1.1 ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม

3.1.1.2 เก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำคัญ โดยเลือกทำการค้นคว้าเฉพาะเอกสารที่สำคัญ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ

2) การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อทราบถึงประเด็นเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้คนในชุมชน

3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักรายบุคคล (key informants) ในประเด็นที่เจาะลึก จากประสบการณ์ มุมมอง ความคิดเห็นส่วนตัวด้วยคำถามปลายเปิด

4) การสำรวจพื้นที่ (field survey) เป็นการสำรวจพื้นที่ศึกษา โดยวิเคราะห์ร่วมกับการใช้แผนที่ ประกอบกับการถ่ายภาพเหตุการณ์และสถานที่ที่ทำการสำรวจควบคู่กัน

5) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.1.1.3 วิเคราะห์ และ สังเคราะห์ข้อมูล

3.1.1.4 ประมวลผล สรุปผลการศึกษา และเสนอแนะองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร

3.1.1.5 จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3.1.1.6 จัดเตรียมเอกสารเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ หรือการนำเสนอในเวทีวิชาการ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้

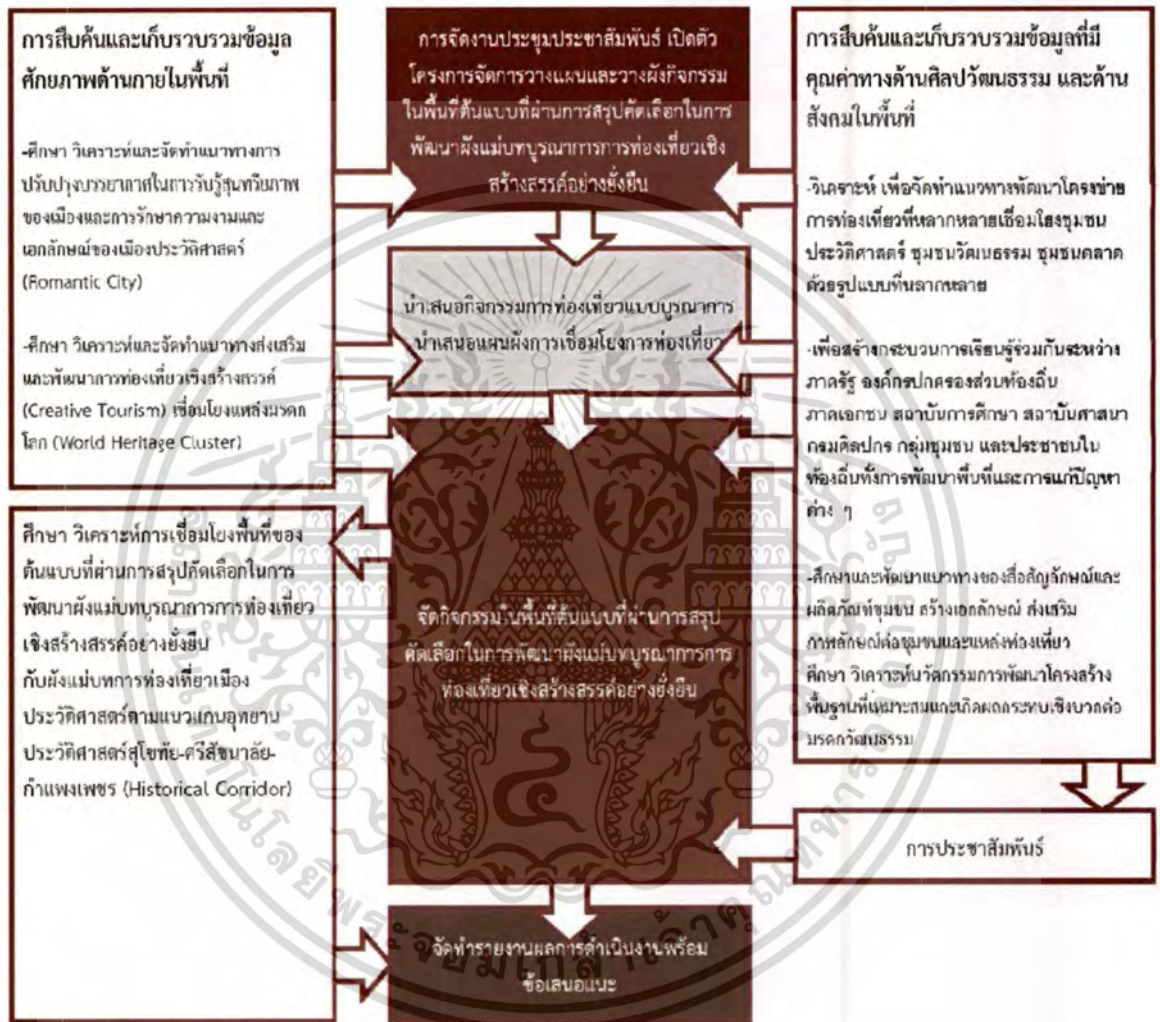
3.1.2 สถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

ชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.3 ขั้นตอนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

แผนภูมิกระบวนการศึกษาวิจัย สำหรับระยะเวลาและสถานที่ในการทำวิจัยนั้นจะแสดงออกมาทางด้านแผนภูมิของงานวิจัยโดยสามารถที่จะจัดแบ่งออกเป็นรายพื้นที่และขั้นตอนของการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 3.1 แสดงกรอบการดำเนินงานโครงการในพื้นที่ต้นแบบ

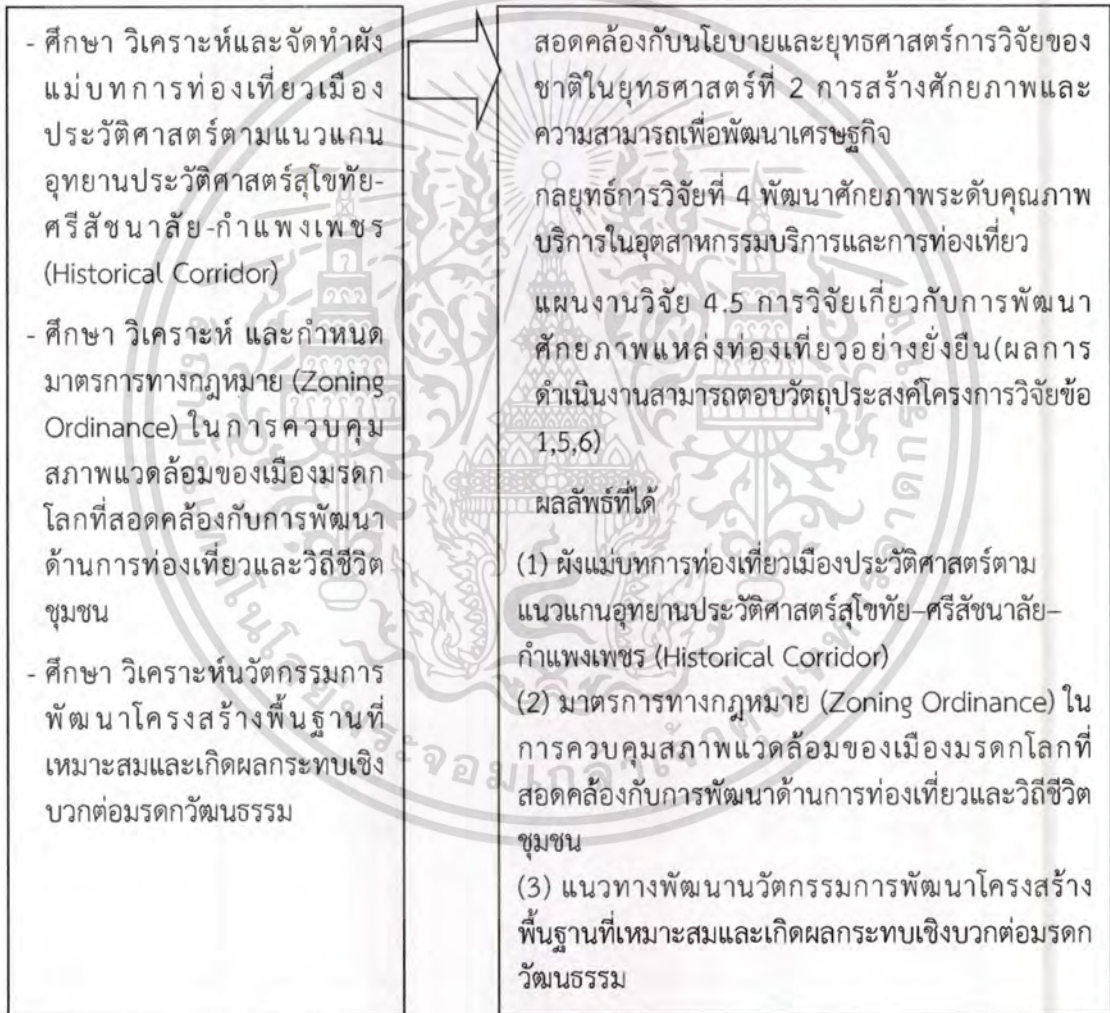
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.4 ยุทธศาสตร์ในการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยได้ระบุยุทธศาสตร์ 3 ด้าน เพื่อกำหนดทิศทางให้การดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1.4.1 ยุทธศาสตร์โครงการวิจัยเพื่อการแก้ปัญหา

- 1) แหล่งที่มาข้อมูล กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ฯ ทั้ง 3 แห่ง (2 เดือน)
- 2) องค์กรที่มีส่วนร่วม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ,ชุมชน/เทศบาลในพื้นที่ สำนักงานพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร (อพท.4)

ภาพที่ 3.2 แสดงกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.4.2 ยุทธศาสตร์โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพและสุนทรียภาพ

- 1) แหล่งที่มาข้อมูล กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ฯ ทั้ง 3 แห่ง (4 เดือน)
- 2) องค์กรที่มีส่วนร่วม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ,ชุมชน/เทศบาลในพื้นที่,สำนักงานพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร (อพท.4)

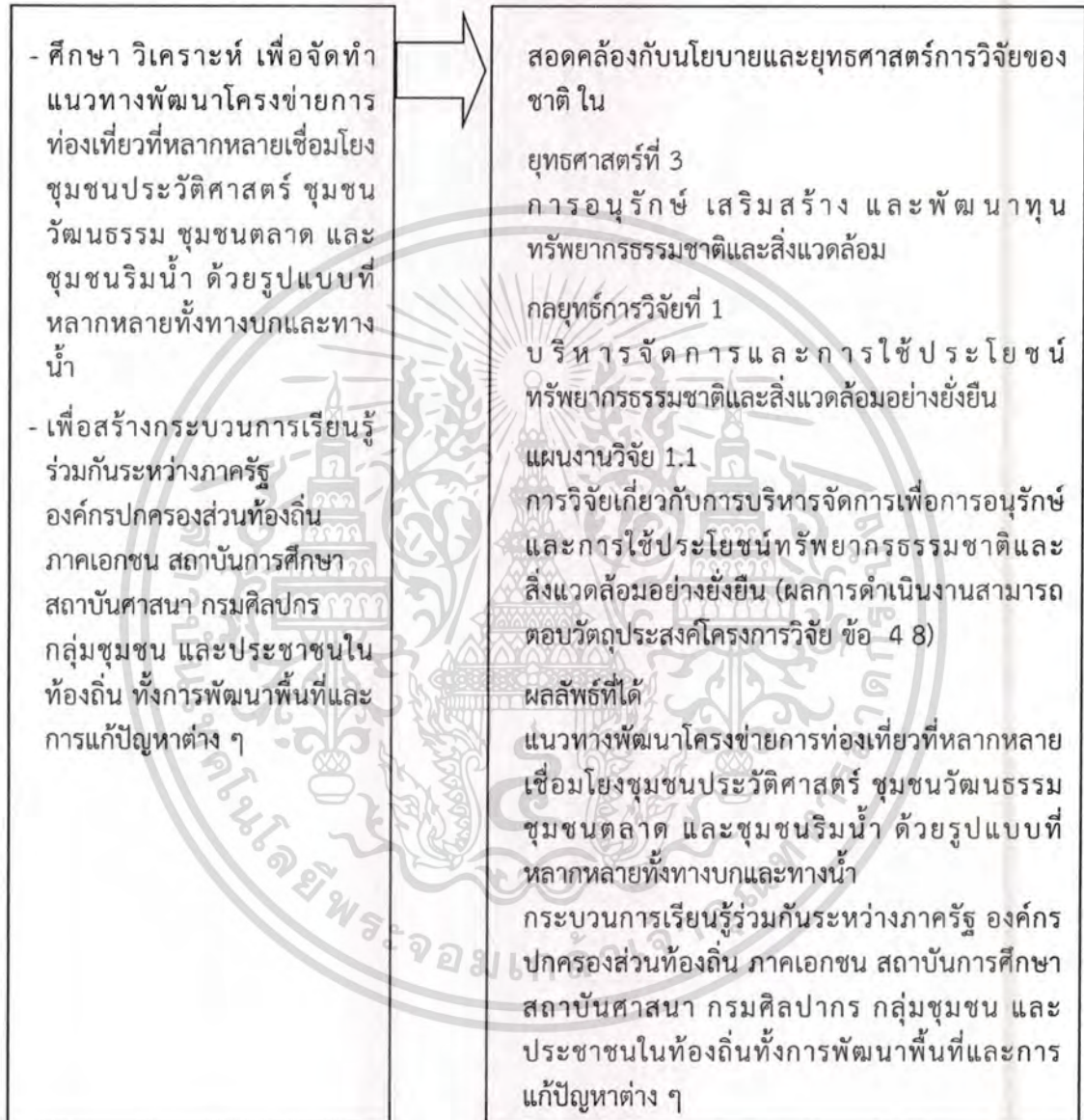

ภาพที่ 3.3 แสดงกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพและสุนทรียภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.4.3 ยุทธศาสตร์โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- 1) แหล่งที่มาข้อมูล กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ฯ ทั้ง 3 แห่ง (3 เดือน)
- 2) องค์กรที่มีส่วนร่วม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อ.เมือง จ.กำแพงเพชร, ชุมชน/เทศบาลในพื้นที่, สำนักงานพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (อพท.4)

ภาพที่ 3.4 แสดงกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.5 ระยะเวลาทำการวิจัย

ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย ระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2558 - 30 กันยายน ปี พ.ศ. 2559

ตารางที่ 3.1 แสดงระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย ปีงบประมาณ 2559

การดำเนินงาน	ปีงบประมาณ 2559											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง												
เก็บรวบรวมข้อมูล ในภาพรวมและ รายละเอียด												
วิเคราะห์ข้อมูล ภาพรวม และปัจจัย ต่างๆ												
เก็บ ข้อมูล และ วิเคราะห์ข้อมูลเชิง ลึก												
ประมวลผล สรุปผล และเสนอแนะ												
จัดทำรายงานการ วิจัยฉบับสมบูรณ์												
จัดเตรียมเอกสาร เพื่อเผยแพร่												

3.1.6 ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย

ที่ต้องการเพิ่มเติม บุคลากรช่วยวิจัย และ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และบันทึกข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.7 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (ระบุเพียง 1 ระดับ)

3.1.7.1 ระบุ G หมายถึง ผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ (Goal Results) คือ

- 1) กลุ่มชาวบ้านสามารถบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้รับจากการร่วมโครงการวิจัย โดยอาศัยองค์ความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดสู่ชุมชนนั้น สามารถที่จะจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยว พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรอย่างยั่งยืน ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของชุมชนพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม
- 2) กลุ่มชาวบ้านมีความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- 3) กลุ่มชาวบ้านสามารถเรียนรู้และเข้าใจแนวความคิดในส่วนของการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกับการอยู่ร่วมกัน ของชาวบ้าน วิถีชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม
- 4) แสดงรายละเอียดผลสำเร็จความคุ้มค่าในการวิจัยในปี 2559

ตารางที่ 3.2 แสดงแผนการวิจัย โครงการวิจัยการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2559

แผนการวิจัย		
ปีงบประมาณ 2559		
ผลสำเร็จเบื้องต้น (P)	ผลสำเร็จกึ่งกลาง (I)	ผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ (G)
โครงการวิจัยการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร		
		<p>ระบุ G หมายถึง ผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ (Goal Results) คือ</p> <p>(1) กลุ่มชาวบ้านสามารถบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้รับจากการร่วมโครงการวิจัย โดยอาศัยองค์ความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดสู่ชุมชนนั้น สามารถที่จะจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรอย่างยั่งยืน ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของชุมชนพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรได้อย่างเหมาะสม</p> <p>(2) กลุ่มชาวบ้านมีความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ</p> <p>(3) กลุ่มชาวบ้านสามารถเรียนรู้และเข้าใจแนวความคิดในส่วนของการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกับการอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน วิถีชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.8 กระบวนการร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมพัฒนาและแก้ปัญหา
ระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา กรมศิลปากร กลุ่ม
ชุมชน ประชาชนในท้องถิ่น

3.1.9 แผนการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน
สำหรับตามข้อกำหนดโครงการได้กำหนดการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของโครงการ ซึ่ง
ประกอบด้วย

3.1.9.1 จัดให้มีการประชุมแนะนำโครงการศึกษา โดยมีตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐ
ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุม เพื่อให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาโครงการ เพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจและ
เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานศึกษาของโครงการพัฒนาโครงการ โดยควรมีการ
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างพอเพียงและให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องผ่านสื่อประชาสัมพันธ์
โครงการรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสารสรุปโครงการ โปสเตอร์ แผ่นพับ เป็นต้น และ/หรือ ผ่านเว็บไซต์ การเผยแพร่
ข้อมูล การประชาสัมพันธ์โครงการ และการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ที่ปรึกษาจะเสนอสื่อ
และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการที่เหมาะสม

3.1.9.2 การประชุมกลุ่มย่อยที่เน้นการบูรณาการการทำงานในระดับพื้นที่โครงการ พื้นที่
โดยรอบ และประชาชนผู้สนใจร่วมกับจังหวัด ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องใน
การ พัฒนาโครงการ เพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม เพื่อระดมความ
คิดเห็นในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้ โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การจัดประชุมวิชาการ
เวทีประชาคม การอภิปรายสาธารณะ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้นที่ปรึกษาจะเสนอแผนงาน วิธีการ
สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการที่เหมาะสม

1) ครั้งที่ 1 การพิจารณากรอบแนวคิดการพัฒนาและผัง ทางเลือกการพัฒนา
2) ครั้งที่ 2 การระดมความคิดเห็นต่อผลการศึกษา รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว
เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกและแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของ
พื้นที่โดยรอบ

3.1.9.3 ที่ปรึกษาจะจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ต่อผลการศึกษาและออกแบบเพื่อพัฒนาโครงการ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง
เกี่ยวกับโครงการ รวบรวมความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อโครงการ ผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วย
ประชาชนผู้มี ส่วนได้เสียจากโครงการ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรเอกชน ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น ทั้งนี้ ปรึกษาจะเสนอ
แผนงาน วิธีการ สื่อและ เครื่องมือ ที่ใช้ในการดำเนินการที่เหมาะสม

กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงานสำหรับโครงการในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน
จะดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีความสอดคล้องกับประเด็นพิจารณาในแต่ละกิจกรรม โดยในพื้นที่
ศึกษาจะประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย ในเขตพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.3 พื้นที่ดำเนินงานกิจกรรมการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็น

พื้นที่ดำเนินงาน	พื้นที่ดำเนินงานกิจกรรมการมีส่วนร่วม และรับฟังความคิดเห็น
การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยาน ประวัติศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 2. พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย 3. พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินงานการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็น จะประกอบไปด้วยผู้ที่มีส่วนร่วมเป็นภาคีการพัฒนาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้

ตารางที่ 3.4 กลุ่มเป้าหมายการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในงานวิจัย

ชื่อหน่วยงาน	บทบาท
ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระ จอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	สนับสนุนบุคลากร และ สิ่งอำนวยความสะดวกในการ วิจัยและ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อ.เมือง จ. กำแพงเพชร	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล สนับสนุนบุคลากร และ ประสาน ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
สำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในการวิจัย
องค์การบริหารการพัฒนา- พื้นที่พิเศษเพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในการวิจัย
วัดพระบรมธาตุ พระอารามหลวง	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในการวิจัย
สำนักงานพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร(อพท.4)	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในการวิจัย
สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในการวิจัย
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในการวิจัย
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 (ต่อ) กลุ่มเป้าหมายการมีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัย

ชื่อหน่วยงาน	บทบาท
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
กรรมการตลาดนครชุม	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
ชมรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนครชุม	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
พาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
เทศบาลตำบลนครชุม	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
องค์การบริหารส่วนตำบลนครชุม	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
วัดสว่างอารมณ์	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
สำนักงานโยธาธิการ และผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล
สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
สำนักชลประทานที่ 4 กพ.	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุโขทัย	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูล และ ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.5 กลุ่มเป้าหมายในการสื่อสาร

กลุ่มเป้าหมาย	ประเภทกลุ่มย่อย	ตัวอย่างกลุ่มเป้าหมาย		
1.กลุ่มเป้าหมายหลัก (Primary Target)	1.1 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผู้นำของย่าน เขตอุทยาน ประวัติศาสตร์	ผู้นำทางศาสนา อาทิ เจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุนครชุม, วัดสว่างอารมณ์ ผู้นำชุมชน อาทิ กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน,ประธานชุมชน,ผู้นำกลุ่มต่างๆ หัวหน้าองค์กรหรือหน่วยงาน อาทิ ผู้อำนวยการเขต, ผู้อำนวยการโรงเรียน	
		ผู้อยู่อาศัย ทั้งภายใน และภายนอกเขต อุทยาน ประวัติศาสตร์	(ศรีสัชชาลัย)ชุมชนบ้านปากกล้วย,ชุมชนบ้านพระปรางค์, ชุมชนบ้านปายาง,ชุมชนเกาะน้อย, (สุโขทัย) ชุมชนตระพังทองกลาง, ชุมชนแม่รำพัน , ชุมชนสุโขทัยนคร, ชุมชนปามะม่วง, ชุมชนรามเล็ก, ชุมชนรามใหญ่, ชุมชนบ้านใหม่ตระพังทอง,ชุมชนลิไท, ชุมชนศรีชุม (กำแพงเพชร) ชุมชนนครชุม, ชุมชนรอบ อุทยาน ประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	
		หน่วยงาน ภาคเอกชนและ ผู้ประกอบการ	อาทิ ร้านไหมเงินไหมทอง, ร้านอัญชัญผ้าโบราณ ศรีสัชชาลัยเฮอร์เทจ ศูนย์อนุรักษ์ผ้าไทย, บ้านสวนริสอร์ท, ผงก.ร้านอาหาร กุหลาบ,	
	หน่วยงานภาครัฐ	อาทิ กรมเจ้าท่า,สำนักศิลปากรที่6 สุโขทัย,อำเภอศรีสัชชาลัย, สำนักโยธาจังหวัด, สำนักงานเทศบาลเมืองเก่าสุโขทัย, สถาบันการศึกษา, อุทยานแห่งชาติศรีสัชชาลัย		
	1.2 กลุ่มภาคียุทธศาสตร์	ภาครัฐ	อาทิ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อ.ศรีสัชชาลัย,สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุโขทัย,สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกำแพงเพชร,สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, อพท4., สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว, รพ. ศรีสัชชาลัย	
		ภาคเอกชน	อาทิ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองกำแพงเพชร, ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม,ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเมืองเก่า ,ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าชัย, ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคูก,	
		ภาคประชาสังคม	อาทิ กลุ่มรักษ์กำแพงเพชร,กำแพงเพชรฟอรั่ม, ชมรมคนสุโขทัย	
		ภาคการศึกษา	อาทิ วิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร,มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, วิทยาลัยการอาชีพศรีสัชชาลัย	
	2. กลุ่มเป้าหมายรอง (Secondary Target)	2.1 กลุ่มสื่อสารมวลชน	สื่อโทรทัศน์ และ วิทยุ , สื่อสิ่งพิมพ์, สื่อออนไลน์	อาทิ กำแพงเพชรฟอรั่ม, สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดกำแพงเพชร, นสพ.ป้อมเพชร, ชมรมผู้ผลิตรายการและนักสื่อสารมวลชนกำแพงเพชร,หนังสือพิมพ์สุโขทัยแม่กาศิน,หนังสือพิมพ์บ้านเมือง,หนังสือพิมพ์สื่อกลาง, หนังสือพิมพ์เสียงชนบท,หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.1.1 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
คณะทีมงานวิจัยและนักศึกษา ลงพื้นที่เป้าหมายของโครงการเพื่อทำการศึกษา
และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยการจัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ขึ้น ในวันจันทร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลเมืองเก่า

ภาพที่ 3.6 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ภาพที่ 3.7 ประมวลภาพบรรยากาศประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

คณะทีมงานวิจัยและนักศึกษา ลงพื้นที่เป้าหมายของโครงการเพื่อทำการศึกษาและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยการจัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ขึ้น ในวันจันทร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 15.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย

ภาพที่ 3.8 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ภาพที่ 3.9 ประมวลภาพบรรยากาศประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

รองศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ กังขาว หัวหน้าโครงการ นำคณะทีมงานวิจัยและนักศึกษา ลงพื้นที่เป้าหมายของโครงการเพื่อทำการศึกษาและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยการจัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ขึ้น ในวันอังคาร ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ห้องประชุมวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์ วัดพระบรมธาตุนครชุม

ภาพที่ 3.10 การประชุมเปิดตัวโครงการฯ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

ภาพที่ 3.11 ประมวลภาพบรรยากาศประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.4 การประชุม สัมมนา ฝึกอบรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3.2.4.1 การจัดประชุม สัมมนา ฝึกอบรม

ภาพที่ 3.12 ประมวลภาพบรรยากาศการประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ภาพที่ 3.13 ประมวลภาพบรรยากาศการประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.5 การประชุม สัมมนา ฝึกอบรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

กิจกรรม ฝึกอบรมให้ความรู้และแนวทางพัฒนาต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ศาลาประชาคม เทศบาลตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย

ภาพที่ 3.14 แสดงกิจกรรม ฝึกอบรมให้ความรู้และแนวทางพัฒนาต้นทุนทางวัฒนธรรมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ภาพที่ 3.15 แสดงกิจกรรมงานตลาดทำเสด็จ (1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.6 การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย

ภาพที่ 3.16 แสดงกิจกรรมงานตลาดทำเสด็จ (2)

ภาพที่ 3.17 การประชุมความร่วมมือเพื่อจัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย ณ ศูนย์บริการข้อมูลอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย อำเภอศรีสขนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า, ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.18 การประชุมความร่วมมือเพื่อจัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ห้องประชุมงานนายอำเภอศรีสัชนาลัย ที่ว่าการอำเภอศรีสัชนาลัย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2559

ภาพที่ 3.19 ภาพประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนแม่บทบูรณาการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2559 (1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.20 ภาพประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนแม่บทบูรณาการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย
ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอศรีสขนาลัย อำเภอศรีสขนาลัย เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2559

ภาพที่ 3.21 ภาพประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนแม่บทบูรณาการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย
ณ ศาลาประชาคม เทศบาลตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสขนาลัย เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

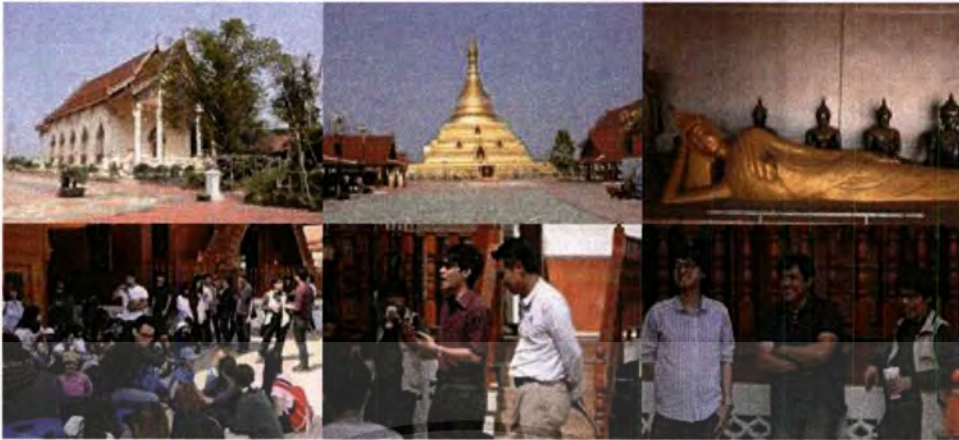
ภาพที่ 3.22 กิจกรรมการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและบูรณาการการทำงานในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ณ ศาลาประชาคม เทศบาลตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559

3.2.7 การประชุม สัมมนา ฝึกอบรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
ประชุมหารือและสร้างความร่วมมือ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร วันที่ 2 มิถุนายน 2559 ณ ห้องประชุมฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยมีอธิการบดี คณบดีและหัวหน้าภาควิชาต่างๆของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ให้เกียรติเข้าร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนข้อมูลในพื้นที่ ที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ทั้ง 3 พื้นที่

ภาพที่ 3.23 ประชุมหารือและสร้างความร่วมมือ มรภ.กำแพงเพชร วันที่ 2 มิถุนายน 2559

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.24 การมีส่วนร่วมกิจกรรม วัดพระบรมธาตุนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

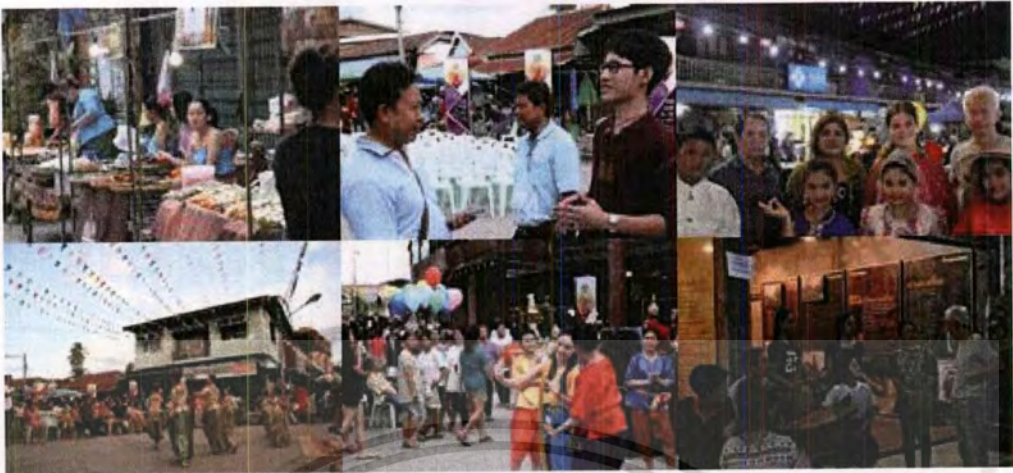

ภาพที่ 3.25 การมีส่วนร่วมกิจกรรม วัดคูยาง จังหวัดกำแพงเพชร

ภาพที่ 3.26 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม (1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.27 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม (2)

ภาพที่ 3.28 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม (3)

ภาพที่ 3.29 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครชุม (4)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.30 การศึกษาวัฒนธรรมของพื้นที่

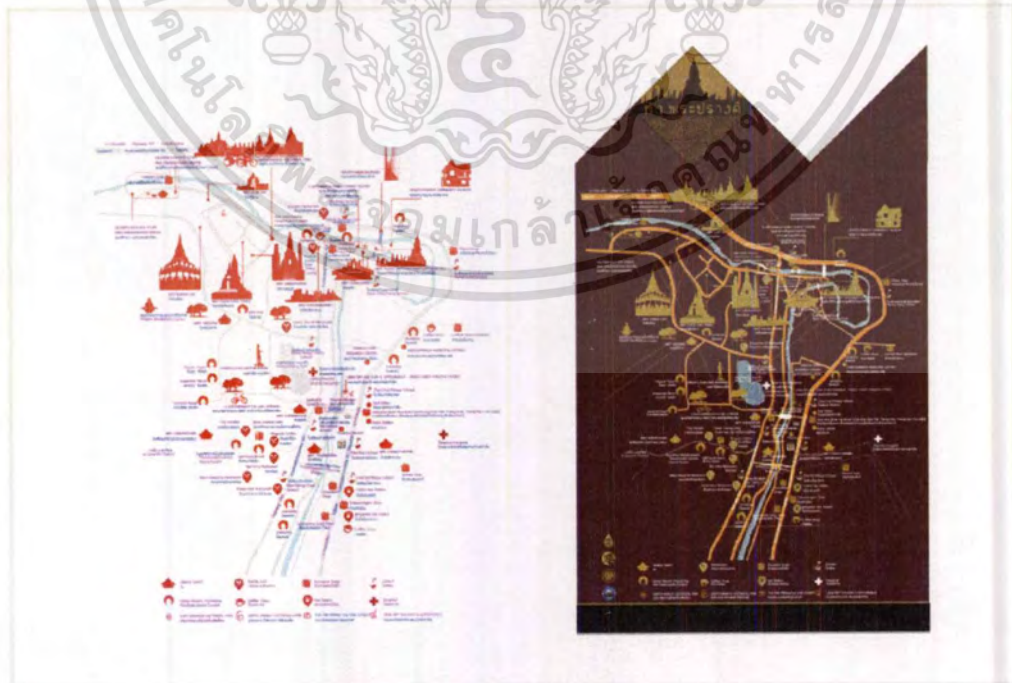
ภาพที่ 3.31 การศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์และชุมชนโบราณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.8 กรอบการคัดเลือกประเภทศิลปะท้องถิ่นการจัดแสดง/กิจกรรม ดำเนินงานโครงการในพื้นที่ต้นแบบ

ภาพที่ 3.32 แสดงป้ายเอกลักษณ์ส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่น

ภาพที่ 3.33 แสดงแผนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว พื้นที่ศรีษณาถ้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.34 แสดงสัญลักษณ์การร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ศึกษา

3.2.9 แนวทางการออกแบบสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพที่ 3.35 แสดงตราสัญลักษณ์ประจำพื้นที่ศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.36 สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร

ภาพที่ 3.37 สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.38 สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขาลัย

ภาพที่ 3.39 สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การพัฒนาผังแม่บทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

4.1 ผลการศึกษา วิเคราะห์ผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor)

4.1.1 คุณค่าในการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก

สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร เป็นเมืองโบราณที่ปรากฏร่องรอยหลักฐานของอารยธรรมอันรุ่งเรืองในอดีตที่สะท้อนให้เห็นภาพของอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งเป็นราชธานีแห่งแรกของไทย เป็นเมืองศูนย์กลางการปกครอง ศาสนา เศรษฐกิจ และมีความเจริญรุ่งเรืองด้านอารยธรรม นับจากเริ่มต้นกำเนิดของประวัติศาสตร์ชาติไทย ที่ได้พัฒนาเป็นรัฐสำคัญของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18-20 จนได้รับการขนานนามว่าเป็นแผ่นดิน “รุ่งอรุณแห่งความสุข” และคงอยู่ยาวนานเป็นเวลากว่า 200 ปี ด้วยความโดดเด่นดังกล่าวกรมศิลปากรได้ทำการบูรณะโบราณสถานทั้ง 3 แห่ง ประกอบด้วย อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร โดยได้ประกาศขึ้นทะเบียนบริเวณเมืองเก่าสุโขทัย เป็นเขตโบราณสถาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา และต่อมาได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย เมื่อปี พ.ศ. 2534 ดังนี้

หลักเกณฑ์ข้อที่ (i) “เป็นตัวแทนที่แสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดของมนุษย์”

หลักเกณฑ์ข้อที่ (iii) “เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงหลักฐานของวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันหรือว่าที่สาบสูญไปแล้ว”

ด้วยหลักฐานที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงผลงานทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น เป็นตัวแทนของศิลปกรรมไทยยุคแรก และเป็นต้นกำเนิดของการสร้างประเทศโบราณวัตถุสถานที่ปรากฏอยู่ในเมืองประวัติศาสตร์ทั้ง 3 เมืองนี้ แสดงให้เห็นถึงผลงานสร้างสรรค์อันล้ำเลิศของมนุษย์ ความงดงามอลังการของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสุโขทัยเป็นต้นแบบที่ส่งอิทธิพลให้ศิลปกรรมไทยในระยะต่อมา รวมทั้งความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ และพระพุทธรูปลีลา แหล่งมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งยืนยันถึงความสำเร็จของศิลปกรรมไทยยุคนี้ได้เป็นอย่างดี ทำให้เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารสะท้อนคุณค่าในการเป็นตัวแทนที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรม หรือตัวแทนของความดีงาม และเป็นผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์ที่ชาญฉลาด และเป็นตัวแทนอารยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ หายากยิ่งหรือเป็นของแท้ดั้งเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารที่ประกาศเป็นมรดกโลก ประกอบด้วยเมืองสำคัญ ดังนี้

เมืองสุโขทัย หมายถึง พื้นที่เมืองโบราณที่ปัจจุบันกำหนดให้เป็นเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรสุโขทัยตั้งแต่เริ่มแรก โดยในช่วงต้นมีสถานะเป็นเมืองหลวงคู่แฝดกับเมืองศรีสัชชนาลัยจนถึงสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระยาสิทธิ) ที่ศูนย์กลางการปกครองได้ย้ายมาอยู่ที่เมืองสองแคว (พิษณุโลก)

เมืองศรีสัชชนาลัย หมายถึง พื้นที่เมืองโบราณในอำเภอศรีสัชชนาลัยที่ปัจจุบันกำหนดให้เป็นเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย เคยเป็นเมืองหลวงคู่แฝดเจริญรุ่งเรืองด้วยกันมากับเมืองสุโขทัยอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง แต่ภายหลังได้กลายฐานะมาเป็นเพียงเมืองลูกหลวงทางเหนือของสุโขทัย

เมืองเชลียง หมายถึง พื้นที่บริเวณโค้งของแม่น้ำยมทางตะวันออกของเมืองศรีสัชชนาลัย สันนิษฐานว่าเป็นชุมชนที่มีมาก่อนเมืองศรีสัชชนาลัย มีศูนย์กลางเมืองอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุในเมืองเชลียง

เมืองนครชุม หมายถึง พื้นที่เมืองโบราณริมฝั่งแม่น้ำปิงข้างทิศใต้ตรงข้ามกับเมืองกำแพงเพชร มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงทางทิศตะวันตกของสุโขทัยก่อนที่จะย้ายไปเมืองกำแพงเพชร

เมืองกำแพงเพชร ซึ่งหมายถึง พื้นที่เมืองโบราณในเขตเมืองกำแพงเพชรในปัจจุบัน มีโบราณสถานส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสมัยสุโขทัยตอนกลางและตอนปลายมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงทางทิศตะวันตกแทนที่เมืองนครชุม

4.1.2 ภาพลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ลักษณะของเมืองประวัติศาสตร์นั้นมีช่วงอายุ (Life Span) อยู่ช่วงใดช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วงเวลาในอดีต หรือตั้งแต่ช่วงเวลาในอดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เมืองเหล่านั้นมีหลายลักษณะ แตกต่างกันตามขนาด เนื้อหาทางวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน และการใช้ประโยชน์ของเมืองนั้น การแบ่งตามช่วงอายุของเมืองย่านประวัติศาสตร์ หมายถึง พื้นที่เมืองหรือชนบทที่กำหนดขอบเขตทางภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญที่รวมเชื่อมโยง หรือแสดงความต่อเนื่องของที่ตั้ง โครงสร้าง หรือวัตถุที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในแง่ประวัติศาสตร์ หรือสุนทรียภาพ อันเกิดจากการวางแผนหรือพัฒนาทางกายภาพ

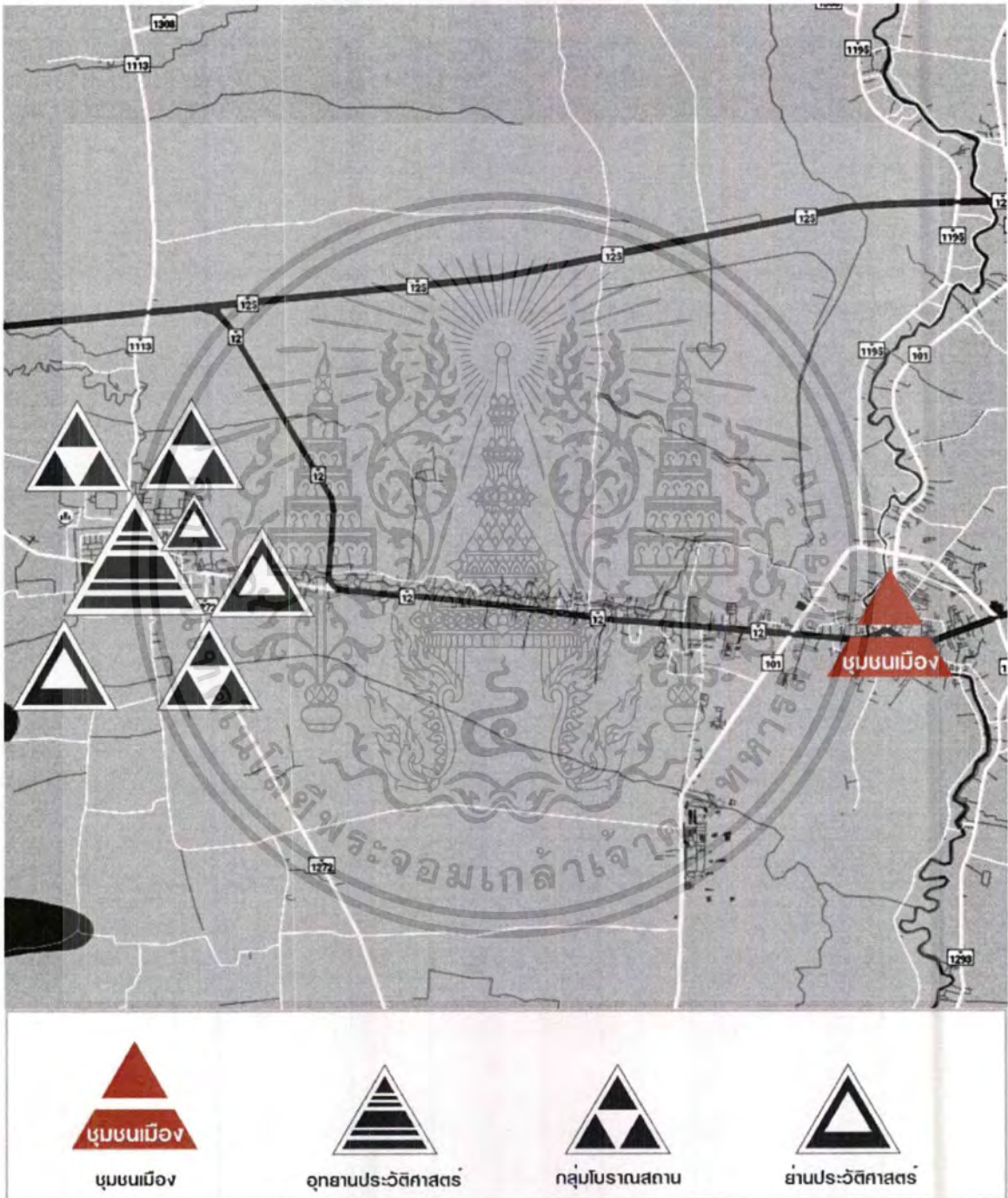
ภาพลักษณ์ประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร

- 1) อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย “เมืองโบราณสถานที่แสดงภาพของเมืองหลวงสมัยสุโขทัยอย่างสมบูรณ์”
- 2) อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย “เมืองโบราณที่แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมแบบชนบทและชุมชนเกษตรกรรม
- 3) อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร “เมืองโบราณที่มีการพัฒนาร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2.1 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

“เมืองโบราณสถานที่แสดงภาพของเมืองหลวงสมัยสุโขทัยอย่างสมบูรณ์”

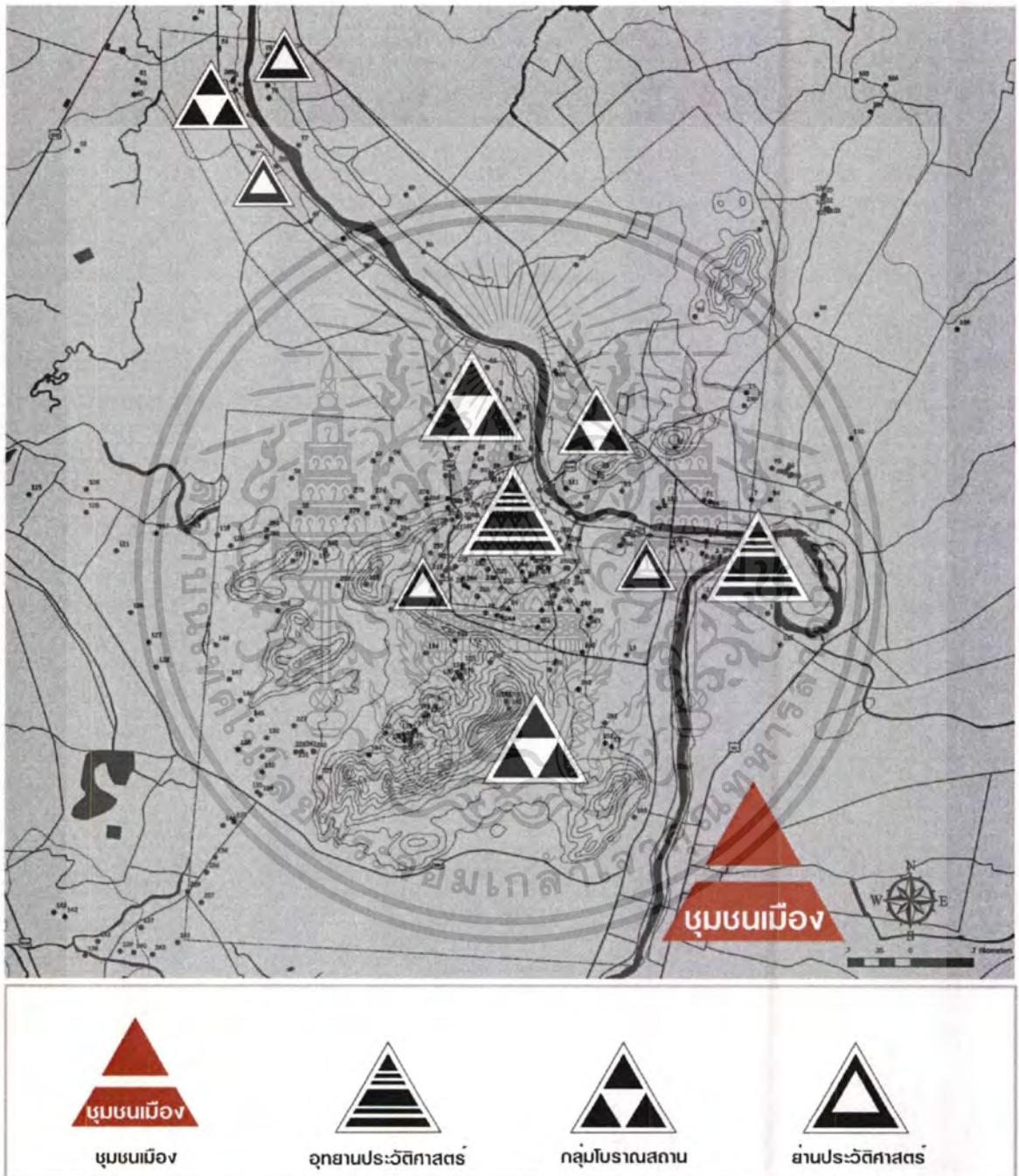

ภาพที่ 4.1 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองสุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2.2 อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

“เมืองโบราณที่แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมแบบชนบทและชุมชนเกษตรกรรม

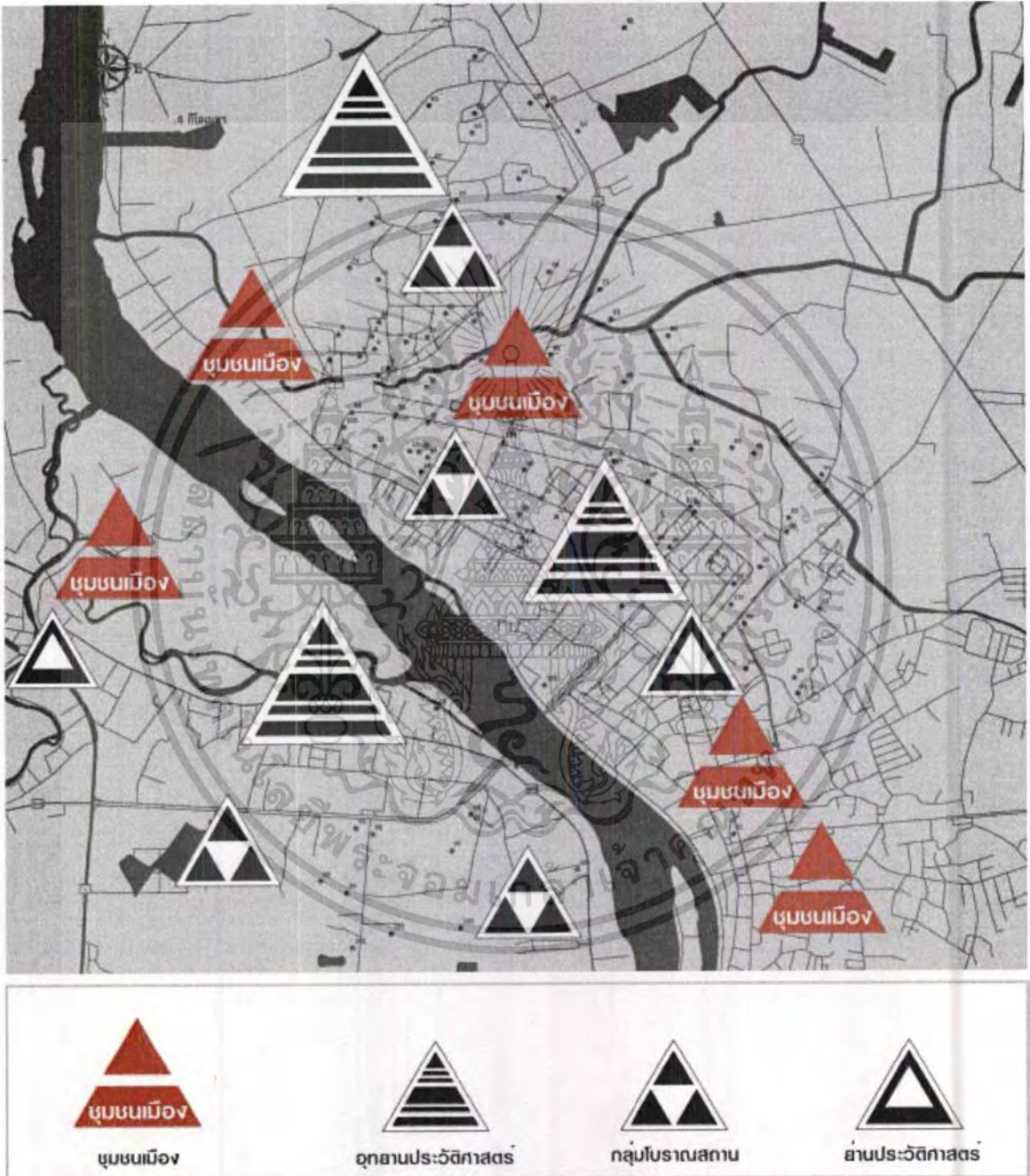

ภาพที่ 4.2 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองศรีสัชนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2.3 อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

“เมืองโบราณที่มีการพัฒนาร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง”

ภาพที่ 4.3 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3 การวิเคราะห์สถานการณ์(Situational analysis : SWOT analysis)การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์พื้นที่พิเศษของแหล่งมรดกโลก พิจารณาองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่

4.1.3.1 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ประเด็นปัญหารายประเด็นเพื่อนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง

4.1.3.3 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

4.1.3.3 ผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบด้านเศรษฐกิจ โดยการวิเคราะห์กลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรู้ การรับรู้ข่าวสาร วัฒนธรรมและชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่รายได้ความผูกพันกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งมรดกโลกแต่ละแห่ง

4.1.3.4 รูปแบบและกิจกรรมการใช้ประโยชน์โดยการวิเคราะห์ประเภทของกิจกรรมที่มีการใช้ประโยชน์และจัดลำดับประเภทของกิจกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

สำหรับผลการวิเคราะห์สถานการณ์(SWOT analysis) เพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่พิเศษฯ และแหล่งมรดกโลก ที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์ผลการศึกษามิ ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)

1) เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในฐานะเมืองโบราณ 700 กว่าปี อติตราชาธานีที่รุ่งเรืองทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้า ศาสนา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยีที่มีการสร้างสรรค์ สิ่งสม และสืบทอดมาสู่ชนชาติไทยในปัจจุบันที่เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

2) มีแหล่งโบราณสถานจำนวนมาก ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 192 แห่ง อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย 164 แห่ง และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร 85 แห่ง รวมทั้งโบราณวัตถุ เรื่องราวทางโบราณคดี และเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ในการดำรงความเป็นชาติไทยที่เป็นที่สนใจเรียนรู้ ศึกษา และค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี และผู้สนใจศึกษาเรียนรู้ทางอารยธรรมทั่วโลก

3) พบซากโบราณสถานและวัดร้างหลายแห่งระหว่างถนนพระร่วง ที่แสดงให้เห็นความสำคัญของถนนนี้ในอดีตที่เชื่อมระหว่างชุมชนเมืองกำแพงเพชร เมืองเก่าสุโขทัย และเมืองศรีสัชนาลัยรวมทั้งชุมชนโบราณโดยรวม

4) มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ที่เป็นที่สนใจเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วโลกเป็นแหล่งที่ได้รับความสนใจจากทั่วโลกในด้านการท่องเที่ยว และศึกษาเรียนรู้อารยธรรมที่สืบทอดกันมา

5) ในส่วนของโบราณสถาน ที่ได้รับการขุดแต่งแล้วนั้น จนถึงปัจจุบัน กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะไปแล้วประมาณร้อยละ 50-60 ของจำนวนโบราณสถานทั้งหมด หากเทียบกับอุทยานประวัติศาสตร์อื่นๆ แล้ว สภาพปัจจุบันของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ถือว่าอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์

6) พื้นที่เขตอรัญญิก (เขตที่อยู่ภายนอกกำแพงเมืองสุโขทัย) นั้น ได้รับการบูรณะและดูแลจัดการให้อยู่ในสภาพที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของการเป็นเขตอรัญญิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7) สภาพโดยทั่วไปของอุทยานประวัติศาสตร์ ได้รับการดูแลจัดการให้เกิดภาพลักษณ์ของความเป็นเมืองโบราณ ที่แวดล้อมด้วยชนบทได้อย่างค่อนข้างชัดเจน รวมทั้ง ได้คำนึงถึงการบูรณะจัดการพื้นที่โบราณที่มีความสำคัญต่อความเป็นเมืองในรูปขององค์ประกอบหนึ่งอยู่บ้าง ตัวอย่างเช่น การรวมพื้นที่เขตอุตสาหกรรม (แหล่งเตาทุเรียง) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งโบราณสถาน เพื่อให้เข้าใจบทบาทของเมืองศรีสัชนาลัยในสมัยโบราณได้ดียิ่งขึ้น

8) มีการประกาศเขตโบราณสถาน ควบคุมโดยกฎหมาย ทำให้สามารถบริหารจัดการและดูแลรักษาแหล่งโบราณสถานในพื้นที่ได้

9) มีหน่วยงานในการรับผิดชอบโดยตรงที่ชัดเจน และปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ซึ่งดูแลเฉพาะพื้นที่ภายในขอบเขตอุทยานฯ แต่ละแห่ง และสำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลพื้นที่ทั้งหมดที่อยู่นอกเหนือจากการดูแลของหน่วยงาน

10) วิถีชีวิตของประชาชนและกิจกรรมที่หลากหลาย ที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องซึ่งกันและกัน กับแหล่งมรดกโลก ประชาชนในท้องถิ่นมีความตระหนัก รัก และหวงแหนในโบราณสถาน

11) มีการจัดทำแผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เมื่อปี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดแผนการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมการดูแลจัดการพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร รวมทั้ง พื้นที่เกี่ยวเนื่องโดยรวม และโครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา แต่อยู่นอกเหนือจากการดูแลของอุทยานประวัติศาสตร์ ทั้ง 3 แห่ง

12) ที่ตั้งอยู่ใกล้เขตตัวจังหวัด เชื่อมโยงการเดินทางกับสนามบินสุโขทัย และสนามบินพิษณุโลกสะดวก มีศักยภาพและความพร้อม ในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ของทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

13) มีการจัดกิจกรรมและงานเทศกาลประเพณีอื่นๆ เป็นประจำทุกปี จนเป็นแหล่งท่องเที่ยวงานประเพณี ที่สำคัญของประเทศ มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเป็นจำนวนมาก เช่น งานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราชจัดวันที่ 15-17 มกราคมของทุกปี ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อเป็นการรำลึกและเผยแพร่พระเกียรติคุณ งานประเพณีสงกรานต์น้ำโอยทาน สงกรานต์ศรีสัชนาลัย จัดขึ้นในวันสงกรานต์ระหว่างวันที่ 10-12 เมษายนของทุกปี ณ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย เพื่อเป็นการสืบทอดงานประเพณีที่เก่าแก่ของสุโขทัย และงานประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟ เป็นงานประเพณีที่จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือนสิบสองของทุกปี ณ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยมีวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 ของทุกปีเป็นวันสุดท้ายของงาน ภายในงานประกอบด้วยการเล่นกระทง จุดประทีปโคมไฟ จุดตะไลไฟพะเนียง การละเล่นพื้นบ้าน ขบวนแห่ต่างๆ และระบำโบราณคดีชุดสุโขทัย ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชาวสุโขทัยตามศิลาจารึก ในบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมของโบราณสถานบริเวณเมืองเก่าสุโขทัย นอกจากนี้ ในช่วงเวลาทั่วไป ยังมีการแสดงแสงเสียง เพื่อสื่อถึงประวัติศาสตร์อันรุ่งเรืองของอาณาจักรสุโขทัย ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จุดอ่อน (Weaknesses)

1) มีปัญหาการเสื่อมสภาพของโบราณสถาน เนื่องจากสภาพแวดล้อมตามกาลเวลา ภัยธรรมชาติ และผลกระทบจากการพัฒนาในพื้นที่

2) สภาพที่ตั้งและภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ทำให้มีความเสี่ยงสูงในการได้รับผลกระทบจากการเกิดน้ำท่วม ปัญหาน้ำผิวดินท่วมขัง การเปลี่ยนแปลงความชื้น และอุณหภูมิที่มีผลกระทบต่อแหล่งโบราณสถานรวมถึงปัญหาน้ำใต้ดินมีผลต่อโครงกระดูกใต้ดิน และเตาเผาสังคโลก

3) มีการรุกล้ำพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์และโบราณสถาน ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา รวมทั้งปัญหาจากชุมชนที่มีได้อยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ แต่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน ทั้งจากการตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือนเพื่อการพักอาศัย ประกอบธุรกิจการค้า หรือจากกิจกรรมบางประเภทที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือไม่เหมาะสม ควรกับพื้นที่เมืองโบราณ และโบราณสถานได้ ยกตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร การเติบโตของชุมชน การขุดทรายจากแม่น้ำปิง ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของพื้นที่ริมน้ำ และส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน บางแห่ง เช่น โบราณสถานฝั่งนครชุม ที่มีได้อยู่ในการดูแลของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร หรือการก่อสร้างที่อยู่อาศัยบนแนวกำแพงเมืองอุทยานศรีสัชชาลัย ตลอดจนการสร้างสิ่งปลูกสร้างบนแนวถนนพระร่วง ซึ่งเป็นถนนโบราณ เป็นต้น

4) แม้เมืองโบราณสุโขทัย ศรีสัชชาลัย และกำแพงเพชร ซึ่งนับรวมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง และโบราณสถานในบริเวณใกล้เคียงนั้น จะได้รับการขุดแต่ง และบูรณะอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และในบางพื้นที่มีลักษณะดูเหมือนว่าได้รับการบูรณะอย่างค่อนข้างสมบูรณ์ แต่เป็นการเน้นเฉพาะในด้านความสวยงาม แต่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในเชิงประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เพื่อแสดงถึงลักษณะเฉพาะด้านอื่นๆ นอกเหนือไปจากรูปแบบศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ รวมทั้ง ลักษณะที่แสดงถึงความเชื่อมโยงกันของแต่ละพื้นที่ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ปัญหาดังกล่าวทำให้พื้นที่เมืองโบราณแต่ละแห่ง ไม่สามารถแสดงบทบาท และภาพลักษณ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของพื้นที่ และความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของพื้นที่ให้เห็นภาพรวมได้อย่างชัดเจนเหมาะสม

5) ปัญหาการขุดค้นล่าช้าอันเนื่องมาจากการซ้อนทับของกิจกรรมในปัจจุบัน บนพื้นที่ที่มีความสำคัญ หรือเคยเป็นที่ตั้งของโบราณสถาน โดยเฉพาะปัญหาอันเกิดจากการประกาศขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ที่ไม่ครอบคลุมบริเวณเมืองนครชุม ซึ่งมีโบราณสถานรวมทั้งแหล่งโบราณคดีชาติการขุดแต่ง บูรณะ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

6) พื้นที่เขตเมือง (ภายในกำแพงเมือง-คูเมือง) มีปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะในช่วงที่มีการจัดงานเทศกาลต่างๆ ในเขตพื้นที่โบราณสถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล่องโฟม

7) บริเวณชุมชนย่านวัดกะโลทัย ของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มีการก่อสร้างและการต่อเติมอาคาร ที่ไม่สอดคล้องกับทัศนียภาพของพื้นที่ รวมทั้ง ประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบแนวเขตของโบราณสถาน ที่ชัดเจน เกิดปัญหาการร้องเรียนอยู่ประจำ รวมทั้ง บริเวณชุมชนตลาดโพธิ์ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัด มีการสร้างอาคารพาณิชย์ขึ้นอย่างหนาแน่น ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นเส้นทางเข้าสู่เขตเมืองเก่า ทำให้เกิดการบดบังทัศนียภาพต่อเมืองเก่า ทั้งนี้ ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนดั้งเดิม ซึ่งมีการก่อสร้างอาคารมานานก่อนการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก ทำให้ยากต่อการจัดการ

8) มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และที่สำคัญคือ ข้อจำกัดด้านข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เพื่อใช้ประกอบการบูรณะอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้ในหลายพื้นที่ยังไม่ได้รับการสำรวจขุดค้นอย่างสมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9) มีปัญหาความขัดแย้ง หรือความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลจัดการพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับหน่วยงานราชการปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ อาจเกิดได้จากหลายสาเหตุ อาทิ ความไม่รู้ ความไม่เข้าใจในคุณค่า หรือการรักษามรดกทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม การทับซ้อน หรือการมีช่องโหว่ของกฎข้อบังคับ และขอบเขตหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัญหาการขาดความเข้าใจในการใช้เครื่องมือ เพื่อผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองโบราณให้อยู่ร่วมกันกับชุมชนได้อย่างเหมาะสม และเกื้อกูลกันตามที่ทุกฝ่ายต้องการ

10) นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงภาพลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์ ว่าเป็นอนุสรณ์สถานที่ไม่มีชีวิต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และไม่มีเรื่องราวใหม่ๆ ให้เรียนรู้ จึงไม่ค่อยเกิดการเที่ยวซ้ำ

11) การสร้างงาน และสร้างรายได้หมุนเวียนต่อเนื่องให้กับประชาชนในพื้นที่ ไม่ได้กระจายลงสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างที่ควรจะเป็น แต่รั่วไหลออกจากระบบเศรษฐกิจชุมชนมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการขาดมาตรการและเครื่องมือสนับสนุนที่เหมาะสม

12) การประสานของหน่วยงานในท้องถิ่น ยังขาดการประสานงานที่เป็นเอกภาพอย่างชัดเจน ในการร่วมกันจัดการแหล่งมรดกโลก

13) การบังคับใช้กฎหมายต่างๆ เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ ยังทำได้ไม่ดี

14) ประชาชนบางส่วนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของการเป็นแหล่งมรดกโลก และขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกันจากประชาชนในพื้นที่

15) ขาดการพัฒนาทางด้านการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อสร้างจุดขายกิจกรรมใหม่ๆ และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมทั้ง การดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

16) ขาดการสร้างสรรค์จุดขายของแหล่งมรดกโลก และการสร้างโครงข่ายเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง รวมทั้ง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของเส้นทางท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นการสร้างความน่าสนใจ ความหลากหลาย และความคุ้มค่าในการดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว

17) การจัดการสถานบริการเพื่อการท่องเที่ยวบางส่วน ไม่ได้มาตรฐานทั้งด้านกายภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ

18) ขาดบุคลากรทั้งในด้านการศึกษาและปฏิบัติงานด้านโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เพราะต้องรับผิดชอบงานด้านอื่นๆ ด้วย เนื่องจากมีบุคลากรไม่เพียงพอ ทำให้ไม่มีเวลาพอในการศึกษาค้นคว้าได้อย่างเต็มที่

19) จำนวนบุคลากรและเจ้าหน้าที่น้อยมากในการบริหารจัดการและดูแลพื้นที่ และแหล่งโบราณสถานเมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่และจำนวนแหล่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โอกาส(Opportunities)

- 1) ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก
- 2) เป็นพื้นที่ที่มีที่ตั้งวางตัวเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในช่วงจุดตัดของแนวระเบียงเศรษฐกิจทั้งสองแนว คือ โครงข่าย NSEC แนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ และ โครงข่าย EWEC แนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก
- 3) จัดตั้งคณะกรรมการ และอนุกรรมการในการดูแลและบริหารจัดการในการเป็นมรดกโลกในทุกระดับ ทั้งในระดับชาติ และระดับภูมิภาค รวมถึงในระดับท้องถิ่นที่มีการจัดและรับผิดชอบโดยตรง
- 4) เป็นพื้นที่เป้าหมายในยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือ ในยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม โดยมีพื้นที่เป้าหมายสำหรับการพัฒนาเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในส่วนของโบราณสถานจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชร และสำหรับการพัฒนาเมืองและโบราณสถาน และการฟื้นฟูวัฒนธรรมให้เข้มแข็งที่จังหวัดสุโขทัย
- 5) ยุทธศาสตร์ร่วมเพื่อการพัฒนา คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ได้กำหนดบทบาทให้สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวประเภทเดียวกันในย่านอินโดจีน
- 6) จากข้อมูลสถิติด้านงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง พบว่า เมื่อเทียบกับอุทยานประวัติศาสตร์อื่นๆ ในประเทศไทยแล้ว อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวารนับได้ว่าได้รับการสนับสนุนงบประมาณในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง โดยหากเปรียบเทียบกันภายใน 3 อุทยานประวัติศาสตร์ พบว่า อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณโดยรวมมากที่สุด ตามด้วยอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ตามลำดับ
- 7) ประเทศไทยเป็นเป้าหมายการเดินทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลก
- 8) กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคต มีแนวโน้มเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 9) มีผู้แทนจากประเทศไทย ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการมรดกโลก (World Heritage Committee)
- 10) ได้รับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ให้ดำรงคุณค่าความโดดเด่นเป็นมรดกของมวลมนุษยชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตตลอดไป
- 11) มีสิทธินำเสนอโครงการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนมรดกโลก (World Heritage Fund) ภายใต้ขอบเขตด้านการศึกษาวิจัยด้านเทคนิค และผู้เชี่ยวชาญ ด้านการฝึกอบรม และเครื่องมืออุปกรณ์ขณะเดียวกันในกรณีพิเศษ รัฐบาลอาจขอกู้ยืมเงินจากกองทุนได้ในระยะยาวและปลอดดอกเบี้ย
- 12) จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชร ให้ความสำคัญต่อการเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ และการเป็นมรดกโลก โดยการสนับสนุนในด้านการพัฒนา การคุ้มครองและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

13) ข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน รวมทั้ง ศักยภาพของพื้นที่นั้น เอื้อต่อการบูรณะจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ให้แสดงภาพของเมืองโบราณที่ครบถ้วนยิ่งขึ้นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้หมายถึง การบูรณะจัดการพื้นที่ในเชิงขององค์ประกอบของความเป็นเมือง นอกเหนือไปจากการเน้นที่ตัวโบราณสถานเท่านั้น ซึ่งจะได้ประโยชน์ให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชมได้มากยิ่งขึ้น

14) กฎหมายผังเมือง ได้ประกาศให้ทั้งพื้นที่เมืองและเขตอรัญญิก เป็นพื้นที่ประเภทอนุรักษ์ เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีกฎหมายควบคุมอาคารบังคับใช้

ภาวะคุกคาม (Threats)

1) มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายหลายครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่อง และได้รับงบประมาณซึ่งไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ลักษณะงานจึงเป็นแบบเฉพาะหน้า ขาดเป้าหมายและหลักการที่เป็นสากล ทั้งในภาพรวมและรายละเอียด

2) แผนการพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ไม่มีการจัดทำและนำมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้รับงบประมาณที่จำกัด ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนตามแผนการพัฒนา จึงไม่สามารถที่จะฟื้นฟูได้เต็มรูปแบบ

3) ปัญหากฎธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน และเป็นอุปสรรคในการเดินทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาน้ำท่วม

4) การพัฒนาของพื้นที่อื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือจากการดูแลของกรมศิลปากร หรือโครงการพัฒนาที่อยู่นอกเหนือขอบเขตงาน และหน้าที่ของกรมศิลปากร ก็อาจเป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ มากมายต่อการอนุรักษ์พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ดังนั้น การดูแลจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จึงเกี่ยวข้องกับองค์กรอื่นๆ อีกมากมายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5) ผลกระทบจากฝุ่นเป็นผลกระทบที่เกิดจากรถบรรทุกขนาดใหญ่ ใช้ถนนทางหลวงหมายเลข 101 วิ่งผ่านกลางเมืองในเขตพื้นที่เมืองกำแพงเพชร ทำให้เกิดมลพิษทั้งด้านเสียง การสิ้นสะท้อน ฝุ่น คิวน์ จากรถบรรทุกดังกล่าว ซึ่งส่งผลกระทบต่อโบราณสถานในระยะยาว

6) ปัจจุบันชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์เริ่มขยายตัวพร้อมๆ กับการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางของเมืองประวัติศาสตร์และเป็นเมืองมรดกโลก เช่น การสร้างอาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆ ขึ้นภายในเขตเมืองเก่า ตลอดจนบดบังทัศนียภาพ หรือสภาพภูมิทัศน์ ทำให้ขาดความสง่างามและคุณค่าของโบราณสถาน รวมถึงถึงการติดตั้งป้ายต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและบดบังความสวยงามของโบราณสถาน

7) ผลกระทบจากการเผาไร่อ้อยทำให้เกิดเขม่า ซึ่งมีผลกระทบต่อแหล่งโบราณสถานในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสามแห่ง

8) การเกิดไฟฟ้าที่มีผลต่อเนินดินโบราณสถาน เช่น ในบริเวณเขาพระศรีในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย

9) ความสับสนและความขัดแย้งในทางปฏิบัติของหน่วยราชการต่างๆ รวมทั้งความไม่พร้อมในการดำเนินงานของกรมศิลปากร เนื่องจากวิชาโบราณคดียังไม่แพร่หลาย และนักโบราณคดีมีไม่เพียงพอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.4 ศักยภาพการพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมของประเทศไทย

ในปัจจุบันศักยภาพของตลาดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในประเทศไทย ยังไม่ได้ถูกพัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งน่าจะเพิ่มขึ้นได้ถ้ามีการจัดการและการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม ในส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีแนวโน้มลดลงนั้น การแก้ไขอาจทำได้ด้วยการปรับรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นที่การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน และผู้มีประโยชน์ร่วมต่างๆ ทั้งด้วยการประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขึ้นมารองรับ

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นของการที่นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงภาพลักษณ์ของอุทยานฯ ประวัติศาสตร์ว่าเป็นอนุสรณ์สถานที่ไม่มีชีวิต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และไม่มีเรื่องราวใหม่ๆ ให้เรียนรู้ จึงไม่ค่อยเกิดการเที่ยวซ้ำ อีกทั้งปัญหาที่สำคัญอีกประการของการท่องเที่ยวในสภาพการณ์ปัจจุบัน คือ การที่รายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งนับเป็นจุดเริ่มในการสร้างงาน และสร้างรายได้หมุนเวียนต่อเนื่องให้กับประชาชนในพื้นที่ ไม่ได้กระจายลงสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างที่ควรจะเป็น แต่รัวไหลออกจากระบบเศรษฐกิจชุมชนมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการขาดมาตรการและเครื่องมือสนับสนุนที่เหมาะสม

จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยในปี พ.ศ. 2553 (ปี พ.ศ.2554 ยังเป็นตัวเลขอย่างไม่เป็นทางการ) เปรียบเทียบ ปี พ.ศ.2550 พบว่ามีจำนวน 810,620 คน +14.74% เป็นนักท่องเที่ยวคนไทยจำนวน 599,468 คน +27.01% และชาวต่างประเทศ 211,152 คน -9.96% รายได้จากการท่องเที่ยว โดยรวม 1,491.72 ล้านบาท +22.39% เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 980.06 ล้านบาท +21.29% และจากชาวต่างประเทศ 511.66 ล้านบาท +24.55% พบว่า แม้จำนวนนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศจะลดลงในปี พ.ศ.2553 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2550 แต่เป็นที่น่ายินดีที่กลับมีรายได้เพิ่มขึ้นและวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ก็ปรับขึ้นจาก 2.13 วัน เป็น 2.71 วัน ในขณะที่ชาวไทย จาก 1.93 วัน ลดลงเป็น 1.76 วัน โดยภาพรวมเฉลี่ยมีวันพักเฉลี่ยไม่ถึง 2 วัน (1.95 วัน) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 1,131.62 บาท จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 1,286.30 บาท +7.56% จากชาวต่างประเทศ 1,065.70 บาท +2.93% สำหรับส่วนแบ่งทางการตลาดทางด้านจำนวนนักท่องเที่ยว จังหวัดสุโขทัยได้ส่วนแบ่งทางการตลาดอยู่ในอันดับที่ 7 รองจากเชียงใหม่ เชียงราย พิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ ตามลำดับ

สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าสู่จังหวัดกำแพงเพชร ในช่วงเดียวกันพบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยว 353,696 คน -7.85% เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 344,123 คน -5.83% และชาวต่างชาติ 9,573 คน -48.00% ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว 482.57 ล้านบาท +13.72% เป็นรายได้จากชาวไทย 466.71 ล้านบาท +15.47% และชาวต่างชาติ 15.86 ล้านบาท -21.29% แม้ว่าในปีนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยลดลงรวมทั้งรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติก็ลดลงเช่นเดียวกัน แต่ในภาพรวมปรากฏว่ายังได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2550 นักท่องเที่ยวมีวันพักเฉลี่ย 2.33 วัน เป็นวันพักเฉลี่ยของชาวไทย 2.33 วัน และชาวต่างชาติ 2.18 วัน ส่วนแบ่งทางการตลาดด้านจำนวนนักท่องเที่ยว จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในอันดับที่ 12 รองจากอันดับ 7 สุโขทัย อุตรดิตถ์ แพร่ ลำปาง ลำพูน ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ตลาดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัยอย่างไม่เป็นทางการ โดยอาศัยสถิติข้อมูลตัวเลขนักท่องเที่ยวในพื้นที่เบื้องต้นอย่างไม่เป็นทางการ ของกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวสุโขทัย ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในช่วงหลัง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ.2555 เมื่อดูจากรายการจองห้องพักล่วงหน้ามีอัตราที่ลดลง แต่ก็เป็นที่น่ายินดีที่จากการที่บรรดาโรงแรมต่างๆ ทำการตลาดออนไลน์ โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับอโกดา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(AGODA) และมีผู้สนใจจองห้องพักผ่านเข้ามาพักในสุโขทัยเป็นอันดับ 4 ดังนั้น อัตราการจองห้องพักเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันในปีที่ผ่านมาแม้จะลดลงแต่ก็มีการกระเตื้องขึ้น โดยจังหวัดสุโขทัยลดลง ร้อยละ 26.68, 17.00 ลดลงร้อยละ และ 4.91 ในขณะที่ในเดือนเมษายน มีอัตราเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 25.73 และเมื่อดูประมาณการเพิ่มขึ้น/ลดลงเป็นเปอร์เซ็นต์ของนักท่องเที่ยวเปรียบเทียบ มี 14.7 โดยคนไทยลดลงร้อยละ 10.61, 20, 50.3 และเพิ่มขึ้น ในเดือนเมษายนร้อยละ 14.22 สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในเดือนมกราคมร้อยละ 82 ในเดือนกุมภาพันธ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 23 แต่มาลดลงในเดือนมีนาคม 50.31 และกลับมาเพิ่มอีกในเดือนเมษายน ร้อยละ 54.77

ในการวิเคราะห์กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทย มีแนวโน้มว่าคนไทยจากเดิม ที่เป็นกลุ่มที่มีช่วงอายุระหว่าง 15-24 ปี พบว่าปรับเปลี่ยนเป็นกลุ่มช่วงอายุ 25-34 ปี และกลุ่มอายุ 35-44 ปีซึ่งอยู่ในวัยทำงานมากขึ้น อาชีพ ได้แก่ กลุ่มพนักงานบริษัท ข้าราชการรัฐวิสาหกิจ และนักเรียนนักศึกษา โดยเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และพบว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคนไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่มครอบครัวที่มีสมาชิกหลายช่วงอายุ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน ด้วยการขับรถท่องเที่ยวเอง และพักที่จังหวัดสุโขทัยประมาณ 2 คืน โดยแหล่งท่องเที่ยวหลักก็ยังคงเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ฯ และสนใจเรื่องอาหารการกิน การให้บุตรหลานได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ ก่อนโรงเรียนเปิดเทอม ดังนั้น การทำตลาดในกลุ่มนี้จึงต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสาร การจัดทำระบบการนำชมให้สมบูรณ์ ที่สำคัญคือทำให้เยาวชนได้มีโอกาสทดลอง (การท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์) รวมถึงได้ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว และหัวใจสำคัญคือเรื่องความปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม การให้โอกาสการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์อย่างเสมอภาคกับคนทั้งมวล

ในขณะที่ชาวต่างชาติ กลุ่มอายุที่เดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ 35-44 ปี และที่น่าสนใจคือเป็น นักศึกษา ครู นักวิชาการ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ในขณะที่มีแนวโน้มว่านักท่องเที่ยวจากเอเชียียนนอกจากญี่ปุ่นที่มาท่องเที่ยวอยู่แล้ว ได้มีกลุ่มตลาดจากไต้หวัน จีน เวียดนาม ตะวันออกกลาง เดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น สิ่งสำคัญในการทำตลาดต่างประเทศคือต้องให้ความสำคัญในเรื่องมาตรฐานของการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มในทุกด้าน และมีการทำการตลาดสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นกลยุทธ์น่านน้ำสีน้ำเงิน และน่านน้ำสีครามมากกว่ากลยุทธ์น่านน้ำสีแดง (ที่มา: กลยุทธ์น่านน้ำสีขา..โดย คุณดนัย จันท์เจ้าฉาย)

จากการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายทางการตลาด (Market Segment) ของแหล่งมรดกโลกโดยพิจารณาจากข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวภาคเหนือ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในส่วนของศักยภาพด้านการตลาดของสินค้าและบริการท่องเที่ยวของประเทศไทย ประกอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกข้อมูลจากการสำรวจด้วยแบบสอบถามได้พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หาดทรายชายทะเลทะเล และมีแนวโน้มที่ดีสำหรับการท่องเที่ยวมรดกแห่งแผ่นดิน วัฒนธรรม วิถีชีวิต (Community Based Tourism) โดยรายกลุ่มตลาด ดังนี้

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวไทยถือว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ เพราะนอกจากจะได้ผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจในลักษณะการกระจายรายได้แล้ว ผลตอบแทนที่ได้รับในเชิงสังคม ซึ่งถือว่าเป็นผลตอบแทนในเชิงคุณค่าที่จะทำให้เกิดการรับรู้ ความตระหนักในคุณค่า และการมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษามรดกแห่งแผ่นดิน ซึ่งจะทำให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในขณะเดียวกันองค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations-The World Tourism Organization: UNWTO) ได้ระบุว่าในสภาวะการที่กำลังเกิดผลกระทบ ทั้งจากปัญหาสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ปัญหาเศรษฐกิจโลก การส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ ให้คนในประเทศท่องเที่ยวในประเทศของตนเองจะเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินการที่ถูกต้อง ซึ่งนักท่องเที่ยวคนไทยมีการท่องเที่ยวเป็นการใช้เวลากับครอบครัวหรือคนใกล้ชิด โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวและช่วงเวลา ความหลากหลายภายในสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวจะมีผลต่อความคุ้มค่าเงิน สินค้าประเภทมรดกแห่งแผ่นดินเป็นสินค้าที่ดึงดูดในลำดับที่ 2 รองจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ในขณะที่งานเทศกาลและงานประเพณีเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชาวไทยให้ความสนใจเช่นเดียวกันและกระแสที่มาแรงในช่วงนี้คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และแม้ว่าจะมองตำแหน่งทางการตลาดของประเทศไทยคือ หาดทราย ชายทะเล แต่ในขณะเดียวกันก็มีการรับรู้ได้ถึงความโดดเด่นของวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ และมีการรับรู้ข้อมูลจากการบอกปากต่อปาก ในขณะที่การโฆษณาทางทีวี และ เว็บไซต์ มีความสำคัญเช่นเดียวกัน และจากผลการสำรวจด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับมรดกโลกฯ พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในกลุ่มนักท่องเที่ยว คนไทยคือ กลุ่มครอบครัว กลุ่มที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งมีรายได้อยู่ในเกณฑ์ดี และกลุ่มนักเรียนนักศึกษา มีความสนใจต่อการได้เรียนรู้ สัมผัส ธรรมชาติ ประกอบการพักผ่อน แสวงบุญไหว้พระ อาหารและการจับจ่ายซื้อของ กลุ่มคนเหล่านี้มีการรับรู้ข้อมูลมากที่สุดจากเว็บไซต์และอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือจากปากต่อปากจากเพื่อนญาติ และคนรู้จัก ที่น่าสนใจคือมีการเดินทางกับครอบครัว ญาติ มากที่สุด รองลงมาคือกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อน และเป็นกลุ่มเล็กๆ ไม่เกิน 10 คน โดยเป็นการเดินทางด้วยตนเองมากกว่าเดินทางกับบริษัททัวร์ ช่วงเวลาที่นิยมท่องเที่ยวคือ เมื่อสะดวก และ เสาร์อาทิตย์ เป็นการเดินทางประมาณ 2-3 วัน และพอใจที่นอนห้องพักในราคาประมาณ 500-1,500 บาท การจับจ่ายใช้สอยเป็นการซื้อพวกอาหารมากที่สุด คนไทยกับการรับรู้เกี่ยวกับมรดกโลก ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกโลก หน่วยงานสากลที่เป็นผู้ประกาศแหล่งมรดกโลก และที่น่าสนใจคือแม้แต่จำนวนมรดกโลกและวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่ไม่ทราบและ ไม่แน่ใจ สำหรับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่งนี้ คนไทยมีการรับรู้ตัวแทนเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนภาพลักษณ์มากที่สุดคือ หลัทธิศาจารีกร รองลงมาคือ ศิลปะงดงามของพระพุทธรูปแบบสุโขทัย ความสนใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวให้ครบทั้ง 3 แห่งมากที่สุด และในกรณีที่ต้องเลือกเพียงแห่งเดียว มีความสนใจอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย รองลงมาคือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ในการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลกและอุทยานประวัติศาสตร์มีความสนใจการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ มากกว่าการเยี่ยมชมเฉพาะแหล่งโบราณสถานที่มีชื่อเสียง นั่นคือมีความสนใจที่จะชมธรรมชาติและทิวทัศน์ที่สวยงามประกอบไปด้วย รองลงมาคือ การสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ การร่วมงานเทศกาลประเพณี และการแสวงบุญ-ทำบุญ ควบคู่กับการได้จับจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์งานฝีมือจากภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงอาหารด้วย ความสนใจที่จะไปท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลกอื่นๆ ในประเทศไทยใกล้เคียง มากที่สุดคือ หลวงพระบาง รองลงมาคือ นครวัดนครธม พุกาม สำหรับความคาดหวังที่จะเห็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ จังหวัดสุโขทัย และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและเป็นธรรม ร้านอาหารอร่อยและสะอาด กลุ่มชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในประเทศไทย (Expats) มีความสนใจมรดกแห่งแผ่นดิน รองจากการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิต การรับรู้ข้อมูลจากเว็บไซต์ที่อิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือการได้รับข้อมูลจากกลุ่มเพื่อน คนรู้จัก และคนในครอบครัว

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

- กลุ่มนักท่องเที่ยวในภูมิภาคยุโรป

แม้ว่านักท่องเที่ยวชาวยุโรปจะให้ความสำคัญกับรูปแบบของการท่องเที่ยวธรรมชาติ ชายหาดมากที่สุด รองลงมาคือมรดกแห่งแผ่นดิน แต่นักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศสกลับมีความชื่นชอบมรดกแห่งแผ่นดิน และวิถีชีวิต และมุ่งเน้นความน่าสนใจของสถานที่ที่จะไป มากกว่าประเทศอื่นๆ การรับรู้ จากปากต่อปากของนักท่องเที่ยวด้วยกัน จากบริษัทตัวแทนด้านการท่องเที่ยว และ เว็บไซต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- **กลุ่มนักท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออก**

เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่มีการรับรู้เกี่ยวกับประเทศไทยสูง จากปากต่อปากในหมู่นักท่องเที่ยวด้วยกัน ตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว และเว็บไซต์ ประกอบกับรับรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการการท่องเที่ยว (Product Knowledge) ค่อนข้างดี มีความสนใจและชื่นชอบมรดกแห่งแผ่นดิน ชายหาดและธรรมชาติ ชีวิตร่วมสมัยในระดับเดียวกัน ในขณะที่ความปลอดภัย และความหลากหลาย เป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจ สำหรับชาวญี่ปุ่นมีรูปแบบการคิดและตัดสินใจที่แตกต่างจากภูมิภาคเดียวกัน มีความสนใจในเรื่องของมรดกแห่งแผ่นดิน วัฒนธรรม วิถีชีวิต ชุมชน โดยความคุ้มค่าเงินเป็นประเด็นรอง

- **กลุ่มนักท่องเที่ยวจากสหรัฐอเมริกา (UAE)**

มีความชื่นชอบการท่องเที่ยวชายหาด ชีวิตร่วมสมัย และมรดกแห่งแผ่นดินมากที่สุด และแนวโน้มคือ วิถีชีวิต สุขภาพนิยม ปัจจัยสำคัญที่จะเลือกเดินทางท่องเที่ยวคือ ความน่าสนใจของพื้นที่ ค่าใช้จ่าย ความสะดวก ความเป็นมิตรไมตรี และสิ่งอำนวยความสะดวก ช่องทางการรับรู้ได้แก่ปากต่อปาก บริษัทนำเที่ยว รายการทีวี และเว็บไซต์

- **กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวอเมริกัน**

ชื่นชอบการท่องเที่ยวธรรมชาติและชายหาด มรดกแห่งแผ่นดิน มากที่สุด และรองลงมาคือวิถีชีวิต ช่องทางการรับรู้คือปากต่อปาก บริษัทตัวแทนท่องเที่ยว และเว็บไซต์

- **กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวแอฟริกาใต้**

มีความสนใจมรดกแห่งแผ่นดิน และชื่นชอบ ชีวิตร่วมสมัย ชายหาด ธรรมชาติ มีการรับรู้ประเทศไทยจากการบอกต่อปากต่อปากในหมู่บริษัทนำเที่ยว และเว็บไซต์

โดยสรุป ตำแหน่งทางการตลาดด้านสินค้าและบริการท่องเที่ยวของประเทศไทยค่อนข้างเด่นชัด ในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ คือชายหาด ทะเล ธรรมชาติ รองลงมาคือมรดกแห่งแผ่นดินและวัฒนธรรมซึ่งประเทศไทยมีคู่แข่งที่สำคัญคือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนามและในอนาคตอันใกล้ เมื่อประเทศพม่ามีความพร้อมประเทศพม่าจะเป็นคู่แข่งที่สำคัญที่สุดในสินค้าและบริการทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดสำหรับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรได้แก่

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย

กลุ่มกระแสหลักและถือเป็นกลุ่มตลาดบน (High End) ได้แก่ กลุ่มครอบครัว กลุ่มผู้ทำงานในบริษัทเอกชน (Office Worker) กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มที่จัดการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง (FIT) กลุ่มความสนใจพิเศษ (NICHE)

กลุ่มตลาดรอง ได้แก่ กลุ่ม ผู้สูงอายุ กลุ่มดูงาน ประชุมกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive) กลุ่มข้าราชการ พ่อค้า และนักธุรกิจ

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

กลุ่มกระแสหลัก ตลาดกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Trip) และกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม (Treasure) ได้แก่ อังกฤษ สวีเดน เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน อินเดีย

กลุ่มตลาดรอง ได้แก่ ตลาดกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มครอบครัว (Family Trip) ได้แก่ อังกฤษ สวีเดน เดนมาร์ก รัสเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลดังกล่าว สามารถนำมากำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญที่จะเดินทาง เข้าสู่จังหวัดสุโขทัยกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับบน ได้แก่ กลุ่มที่มีวันพักเฉลี่ยนานวัน มีความสนใจเฉพาะเช่น กลุ่มสำหรับการกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดนี้เพื่อเป็นการบูรณาการก็ควรอิงอยู่กับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของ ททท. ในปีพ.ศ.2556 ในการที่ททท. จะมุ่งทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ ที่ต้องการสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยว 2 ล้านบาทในปี พ.ศ.2558 โดยตั้งเป้าผลักดันให้รายได้ทางการท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศเติบโตเฉลี่ยปีละ 17% ขณะที่ตลาดในประเทศต้องเติบโตเฉลี่ยปีละ 9% เทียบจากทั้งสองตลาดมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย 5-8% โดยการเร่งยกระดับคุณภาพของสินค้าและบริการ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวระดับบนมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวระดับบนให้อยู่ที่ 25% ภายใน 1-2 ปีจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวระดับบน มีสัดส่วนเพียง 18% จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดนักท่องเที่ยวระดับกลางสัดส่วน 37% ขณะที่นักท่องเที่ยวกลุ่มพักผ่อนทั่วไปสัดส่วน 45% นักท่องเที่ยวระดับบนจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 6,000 บาทต่อวันเทียบกับนักท่องเที่ยวทั่วไปคนละ 3,400-4,000 บาท ต่อวันกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับบน จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยปีละ 6 หมื่นเหรียญสหรัฐต่อปี

4.1.5 ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ

สำหรับการท่องเที่ยวของภาคเหนือ คาดว่าจะมีแนวโน้มเติบโตไม่มากนัก เนื่องจากการบริโภคภาคเอกชนที่อาจลดลงเพราะต้องใช้จ่ายเงินในการฟื้นฟูพื้นที่ทางการเกษตร บ้านเรือนและธุรกิจ ที่ได้รับความเสียหายจากเหตุอุทกภัยเมื่อปีที่ผ่านมา ค่าครองชีพที่สูงขึ้นทำให้ต้องประหยัดและใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็น จึงอาจชะลอการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว ภัยธรรมชาติที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้น โรคระบาด ปัญหาหมอกควัน และการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน ที่ใช้กลยุทธ์ราคาและมุ่งดึงตลาดคนไทยล้วนเป็นปัจจัยกดดันให้การท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้เติบโตได้ไม่เต็มที่ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดงานประเพณี กิจกรรม อาทิ งานแสดงดอกไม้ งานแสดงดนตรี และอื่นๆ จะมีส่วนช่วยผลักดันให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่และทำให้การท่องเที่ยวของภูมิภาคยังคงเติบโตได้ โอกาสและอุปสรรคในการส่งเสริมการตลาดของภาคเหนือ สามารถวิเคราะห์แนวโน้มได้ดังนี้

โอกาส

- 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีแผนเดินทางท่องเที่ยวภาคเหนือมากที่สุด
- 2) การเพิ่ม/เปิดเส้นทางการบินจากนอกภูมิภาคการขยายเส้นทางบินไปยังจังหวัดรองของภูมิภาค ทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น และสามารถกระจายการท่องเที่ยวออกไปยังจังหวัดรองได้มากขึ้น
- 3) การใช้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการโฆษณาสินค้าและบริการหรือภาพยนตร์ สร้างความสนใจและกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้
- 4) มีโอกาสที่จะดึงนักท่องเที่ยวจากต่างภูมิภาคได้มาก เนื่องจากภาคเหนือเป็น
- 5) ภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวไทยชื่นชอบ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวจากต่างภูมิภาคยังมีแนวโน้มที่จะสนใจแหล่งท่องเที่ยวสภาพภูมิอากาศ ที่แตกต่างจากที่ตนคุ้นเคย
- 6) จังหวัดในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย มักเป็นจังหวัดที่เป็น
- 7) เป้าหมายในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากต่างภูมิภาค
- 8) แหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขาสูงและ
- 9) อากาศที่หนาวเย็น สามารถสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรค

- 1) ราคาของสินค้าและน้ำมันเชื้อเพลิงที่สูงขึ้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวสูงขึ้น
- 2) ปัญหาภัยธรรมชาติต่างๆ ที่มีแนวโน้มเกิดบ่อยครั้งขึ้น เช่น แผ่นดินไหว ไฟป่า หมอกควันน้ำท่วม เป็นต้น
- 3) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น หลวงพระบาง ได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศจากต่างประเทศจึงอาจเป็นจุดหมายปลายทางแห่งใหม่ ของนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ

4.1.6 ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์

ศรีสัชนาลัย ถือเป็นเมืองหลวงคู่กับเมืองสุโขทัยในอดีต และปัจจุบันเมืองศรีสัชนาลัยยังคงคุณค่าและเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ไม่น้อยไปกว่าอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เนื่องจาก มีความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย โดยมีศาสนสถานที่สำคัญ 7 แห่ง และอารามหลวง 1 แห่ง ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุขลียง และศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก นอกจากนี้ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยนั้น ถือว่ามีชุมชนหลากหลายและร่วมกัน โดยมีชุมชนที่ผลิตของฝาก ของที่ระลึก ที่นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมได้ เช่น แหล่งผลิตผ้าทอเงินและทองโบราณ อาหารและขนมโบราณและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ นอกจากธรรมชาติอันสวยงามบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และธรรมชาติริมแม่น้ำปิง บริเวณแก่งหลวงแล้ว พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย (ป่าคา) นั้น เป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจสำหรับผู้เยี่ยมชมเยือน

ในการกำหนดเขตการจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์-เมืองมรดกโลก มีหลักการกำหนดเขตเพื่ออนุรักษ์โบราณสถานและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประกอบด้วย

- 1) คุ้มครองแหล่งโบราณสถานและแหล่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตามหลักการทางวิชาการโบราณคดี รวมทั้งการศึกษา ขุดค้น ขุดแต่ง วิจัย และค้นคว้าเพื่อขยายฐานองค์ความรู้
- 2) เพื่อกำหนดเขตการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ทับซ้อนขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกันกับพื้นที่อนุรักษ์ประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน
- 3) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ สร้างคุณค่าแห่งการเรียนรู้ เพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยวส่งเสริมมาตรฐานในการท่องเที่ยว และส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว โดยกรมศิลปากรร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2548 ได้วิเคราะห์ภาพรวมของการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเป็นสำคัญ ทั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานของวิเคราะห์ข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเป็นหลัก เนื่องจากเป็นพื้นที่เดียวที่สามารถหาข้อมูลย้อนหลังได้เพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ในระดับที่เชื่อถือได้

จากการศึกษาตลาดนักท่องเที่ยว พบว่า ร้อยละ 97 ของนักท่องเที่ยวมาจังหวัดสุโขทัยจะแวะเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 60 เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำแพงเพชร เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยในสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 60 แม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวต่างชาติและชาวไทยที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยรวมแล้วจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่แนวโน้มนี้กลับเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม เมื่อพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยเฉพาะนับจากปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของนักท่องเที่ยวแล้วพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในสัดส่วนที่สูงกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว สัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนั้น คิดเป็นประมาณร้อยละ 0.44 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งนับว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลก และแนวโน้มของสัดส่วนดังกล่าวดูจะแตกต่างกันมากขึ้นทุกขณะ

ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเริ่มมีจำนวนลดลงดังที่กล่าวแล้วข้างต้น จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งนี้ เนื่องมาจากความประทับใจต่อสภาพแวดล้อมที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ ซึ่งช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีให้กับอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้น ถือว่ายังคงอยู่ในสัดส่วนค่อนข้างต่ำ คือ เพียงแค่ประมาณร้อยละ 15 เท่านั้น ส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรนั้น ยังมีสัดส่วนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เมื่อเปรียบเทียบกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรนั้น คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 12.25 ของจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 และคิดเป็นเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น สำหรับชาวต่างประเทศ

4.1.7 การวิเคราะห์สถานการณ์(Situational analysis : SWOT analysis)การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์พื้นที่พิเศษของแหล่งมรดกโลก วิจารณ์องค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่

4.1.7.1 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาารายประเด็นเพื่อนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง

4.1.7.2 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

4.1.7.3 ผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบด้านเศรษฐกิจ โดยการวิเคราะห์กลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรู้ การรับรู้ข่าวสาร วัฒนธรรมและชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่รายได้ ความผูกพันกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งมรดกโลกแต่ละแหล่ง

4.1.7.4 รูปแบบและกิจกรรมการใช้ประโยชน์ โดยการวิเคราะห์ประเภทของกิจกรรมที่มีการใช้ประโยชน์และจัดลำดับประเภทของกิจกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

สำหรับผลการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT analysis) เพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่พิเศษฯ และแหล่งมรดกโลก ที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์ผลการศึกษามีดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น รวมทั้ง ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง พบว่า ศักยภาพของตลาดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในประเทศไทย ยังไม่ได้ถูกพัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งน่าจะเพิ่มขึ้นได้ ถ้ามีการจัดการและประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor)

S-O	W-O
<ol style="list-style-type: none"> อนุรักษ์บูรณะแหล่งโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีกว่า 400 แห่งให้มีคุณค่าในความเป็นมรดกโลก ขยายฐานองค์ความรู้ด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น พัฒนาแหล่งและกิจกรรมการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้านการตลาดการท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ตามอนุสัญญามรดกโลก สร้างเรื่องราวเชื่อมโยงพัฒนาโครงข่ายเส้นทางเพื่อเพิ่มคุณค่าและความน่าสนใจในการท่องเที่ยว ยกระดับและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งบริการและกิจกรรมให้เป็นมาตรฐานสากล ส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยว เสริมสร้างสมรรถนะ (Capacity Building) บุคลากรในการจัดการท่องเที่ยว
S-T	W-T
<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน พัฒนาต่อยอดคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาการเดินทางเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างแหล่งที่มีคุณค่า ประชาสัมพันธ์และทำการตลาดเชิงรุก 	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ควบคุมการพัฒนาเมืองให้ควบคู่ไปกับการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกตามแนวทางที่ยั่งยืน สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว พัฒนาเครือข่ายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัยตามแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ

โครงการปรับปรุงนิทรรศการถาวรอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย

- 1) โครงการบูรณะโบราณสถานวัดเขาใหญ่ล่าง
- 2) โครงการขุดลอกคูเมืองกำแพงเมืองศรีสัชชนาลัย
- 3) โครงการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย
- 4) โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันกัดเซาะตลิ่งเพื่ออนุรักษ์โบราณสถานบริเวณแก่ง

หลวง-ประตูเตาหม้อ-เมืองเก่าศรีสัชชนาลัย-วัดพระศรีรัตนมหาธาตุเขลียง

5) โครงการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติศรีสัชชนาลัย-แก่งหลวง-เกาะน้อย

4.2 ผลศึกษาวิเคราะห์และแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City)

4.2.1 แนวทางการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน ควรคำนึงถึงเอกลักษณ์ของเมือง ทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจรวมเข้าด้วยกัน โครงการก่อสร้างที่ส่งผลกระทบต่อทางลมที่มีต่อภูมิทัศน์เมือง โดยไม่ได้คำนึงเอกลักษณ์เฉพาะและวิถีชีวิตของเมือง ได้ทำลายบรรยากาศการรับรู้ทางสุนทรียภาพที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง ทั้งนี้แนวทางการจัดการภูมิทัศน์เมืองที่เสริมสร้างการพัฒนาและการอนุรักษ์อย่างสอดคล้องกัน ควรยึดถือปฏิบัติ ดังนี้ (เกริก กิตติคุณ, ภูมิทัศน์เมือง, หน้า 82 – 93)

4.2.1.1 การบริหารจัดการในเชิงแผนและนโยบายของหน่วยงานในท้องถิ่นการวางแผนเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ทัศนียภาพเมือง ควรเป็นแผนในระดับแผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจนในการดำเนินงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน ระยะเวลาของโครงการต่าง ๆ และการจัดตั้งงบประมาณ โดยมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อันจะทำให้การจัดเตรียมงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานทั้งหมดจากรัฐบาล รวมทั้งแหล่งเงินทุนภายในและจากต่างประเทศ จากกองทุนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยควรเน้นที่การศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อเสนอแนะวิธีการการพัฒนาสภาพภูมิทัศน์เมือง มากกว่านำมาใช้ในการของบประมาณเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

4.2.1.2 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อสภาพภูมิทัศน์เมืองเพื่อบรรลุผลที่ได้จากการวางแผน ควรได้รับการสนองตอบจากชุมชน และสังคมท้องถิ่น โดยไม่ทำให้ขีดความสามารถที่จะสนองตอบต่อความจำเป็นต้องการในอนาคตเสียไป โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพภูมิทัศน์เมืองให้เกิดขึ้น แนวทางการจัดการสภาพภูมิทัศน์เมือง ควรให้ความสำคัญต่อสิทธิของประชาชนในท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและแผนงานที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชน ทำได้โดยให้ความรู้และการศึกษาทั้งในโรงเรียน และนอกระบบ มีการฝึกอบรม รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์การทำแนวทางหรือคู่มือการพัฒนาภูมิทัศน์เมือง ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับองค์กรหน่วยงานของรัฐ จนถึงในระดับชุมชนขนาดเล็ก การพัฒนาสภาพภูมิทัศน์เมือง ต้องใช้มิติของภาคประชาชนในการจัดการและการแก้ปัญหาาร่วมกัน กระบวนการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดพลังของทุกฝ่ายในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

4.2.1.3 การบังคับใช้กฎหมายที่เป็นกลไกของรัฐเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาสภาพภูมิทัศน์เมือง มาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อควบคุมภูมิทัศน์เมืองที่มีคุณค่าให้คู่ควรแก่การอนุรักษ์ และส่งเสริมการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองให้เป็นไปตามหลักการสุนทรียภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโครงการก่อสร้างที่จะเกิดขึ้นทั้งของหน่วยงานของรัฐและเอกชน การบังคับใช้กฎหมายที่เป็นกลไกของรัฐ ที่ออกตามพระราชบัญญัติ และกฎกระทรวง รวมทั้งข้อบัญญัติของท้องถิ่น ที่บังคับใช้เฉพาะในขอบเขตพื้นที่การปกครองตามลักษณะความต้องการบังคับใช้ของท้องถิ่น การควบคุมเมืองเป็นไปตามผังที่ได้กำหนดไว้ในอนาคตของเมือง การวางและจัดทำผังเมือง ของกรมโยธาธิการและผังเมืองจะให้ความสำคัญกับมาตรการควบคุมทางกฎหมายผังเมืองที่ออกตามพระราชบัญญัติ และกฎกระทรวง รวมทั้งข้อบัญญัติของท้องถิ่น ที่บังคับใช้เฉพาะในขอบเขตพื้นที่การปกครองตามลักษณะความต้องการบังคับใช้ของท้องถิ่น รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมทางผังเมืองได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547 เป็นต้น และการใช้มาตรการควบคุมการบังคับใช้ทางกฎหมายทั้งในส่วนเทศบัญญัติและข้อบังคับของท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานของสภาพภูมิทัศน์ที่ได้กำหนดไว้

การพัฒนาท่องเที่ยวส่งผลให้พื้นที่เมือง ขยายสิ่งปลูกสร้างเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งกระทบในด้านลบต่อบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองในเขตพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และพื้นที่เชื่อมโยงชุมชน รอบโบราณสถาน ที่มีความโดดเด่น ทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า ถูกลดคุณค่าไป จนกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นเขตโบราณสถาน ส่งผลให้อาคาร และสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ในเขตโบราณสถานถูกควบคุมเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน และต่อสภาพภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่มีเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรมอันทรงคุณค่าสมกับเป็นเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม

4.2.2 สรุปองค์ประกอบสำคัญของเมืองที่มีผลต่อการรับรู้สุนทรียภาพ

โดยศึกษาวิเคราะห์จากข้อบังคับที่เมืองใหญ่หลายแห่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดขึ้น เพื่อคงไว้ซึ่งความสวยงามและลักษณะเฉพาะทางกายภาพที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ข้อกำหนดเหล่านี้โดยมากแล้วจะคำนึงถึงองค์ประกอบทางกายภาพหลัก 4 ประเภทด้วยกันคือ

4.2.2.1 ว่าด้วยเรื่องของสถาปัตยกรรมเน้นที่การควบคุมรูปแบบอาคารให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิมที่มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์โดยการกำหนดมาตรฐานที่ใช้ตรวจสอบอาคารใหม่ในด้าน

- 1) ขนาดความสูงรูปทรงหลังคาสัดส่วนระหว่างความกว้างและความสูงของอาคาร รูปด้านหน้าอาคารตำแหน่งขนาดและสัดส่วนของช่องเปิดต่างๆรายละเอียดและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมวัสดุสีพื้นผิวของอาคาร
- 2) ลักษณะของพื้นที่เปิดโล่งโดยรอบอาคารระยะถอยร่นตลอดจนความต่อเนื่องของพื้นที่เปิดโล่งที่ติดกับแนวถนน
- 3) ลักษณะของพืชพันธุ์ภูมิสถาปัตยกรรมภายในโครงการป้ายต่างๆของโครงการ
- 4) ระยะเวลาในการดูแลทำความสะอาดอาคารการเลือกใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าแสงสว่างและตำแหน่งการติดตั้งเครื่องปรับอากาศภายนอกอาคาร

4.2.2.2 ว่าด้วยเรื่องของทัศนียภาพแนวมองและทางสัญจรมุ่งหมายเพื่อที่จะปกป้องมุมมองหรืออาคารสาธารณะที่สำคัญให้ปลอดภัยจากการรบกวนของอาคารหรือแผ่นป้ายที่แวดล้อมและส่งผลกระทบต่อมุมมองที่สำคัญเหล่านี้เป็นมุมที่สามารถเห็นได้จากถนนเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากถนนเป็นเส้นทางสัญจรหลักของเมืองมาตรการที่ควบคุมพิจารณาในแง่ของ

- 1) ตัวอาคารโดยพิจารณาในเรื่องของความสูงไม่ให้บดบังทำลายความงามของทัศนียภาพที่สำคัญ
- 2) ป้ายต่างๆพิจารณาในเรื่องขนาดความสูงของป้ายการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างของป้ายการใช้สีตัวหนังสือข้อความภาพประกอบและวัสดุตลอดจนระยะหรือแนวในการติดตั้งแผ่นป้าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.2.3 ว่าด้วยเรื่องของภูมิสถาปัตยกรรมและการดูแลรักษาพืชพันธุ์เนื่องจากต้นไม้เป็นองค์ประกอบที่มีประโยชน์ในแง่ของความสวยงามและสภาพแวดล้อมมาตรการที่ควบคุมพิจารณาในแง่ของต้นไม้เดิมโดยพยายามคงสภาพและจำนวนต้นไม้เดิมให้มากที่สุดทั้งต้นไม้ในพื้นที่สาธารณะและเอกชนบริเวณที่มีการปลูกสร้างใหม่จะต้องปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทนต้นไม้เดิมหรือการชดเชยค่าเสียหายให้กับหน่วยงานท้องถิ่น ทั้งนี้อายุขนาดและชนิดของต้นไม้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละเมือง

4.2.2.4 ว่าด้วยเรื่องของป้ายแผ่นโฆษณาและอุปกรณ์สื่อสารภายนอกอาคารโดยแบ่งออกเป็น

1) ป้ายสัญญาณและแผ่นโฆษณาพิจารณาในแง่ของขนาดรูปแบบตำแหน่งการติดตั้งการจัดแบ่งย่านที่ยอมให้มีการติดตั้งแผ่นป้ายได้บางประเภท

2) งานดาวเทียมและเสาอากาศพิจารณาในแง่ของขนาดที่อนุญาตให้ติดตั้งได้ ความสูงและโครงสร้างที่รับน้ำหนักต้องมีความแข็งแรงปลอดภัยสีสนิมและวัสดุไม่ควรมีลักษณะที่โดดเด่น ตำแหน่งในการติดตั้งและระยะที่มองเห็นได้จากภายนอก

4.2.3 การรับรู้ภูมิทัศน์เมือง

ภูมิทัศน์เมืองที่ปรากฏแก่ผู้รับรู้อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือขณะที่ผู้รับรู้อยู่อยู่กับที่และขณะที่ผู้รับรู้เคลื่อนที่ซึ่งแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้ (Williams, S.H., 1954: 104-108)

4.2.3.1 ขณะที่ผู้รับรู้อยู่อยู่กับที่มีรูปแบบของการรับรู้ได้แก่

1) The Panoramas เป็นภาพโดยรวมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเมืองตัวภูมิประเทศที่ตั้งซึ่งอาจมองลงมาจากรูปภาพเมืองในมุมมองนี้จะช่วยทำให้เห็นองค์ประกอบของเมืองที่เป็นรูปทรง 3 มิติได้อย่างชัดเจน

2) The Skyline เป็นภาพรวมของเมืองที่เน้นในระนาบแนวนอนโดยมองจากระดับพื้นดินดังนั้นการมีพื้นที่โล่งในระดับที่เหมาะสมแก่การมองจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการรับรู้ประเภทนี้ในสภาพที่เหมาะสมทัศนียภาพที่แสดงเส้นขอบฟ้าเมืองจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ในเชิงความสูงขององค์ประกอบทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นภายในเมือง

3) The Vista เป็นภาพเฉพาะบริเวณของเมืองซึ่งมีแนวการมองที่มีองค์ประกอบต่างๆขนาดแนวการมองไปยังจุดสนใจจึ่งหวะที่เกิดขึ้นจากการจัดวางขององค์ประกอบเหล่านี้ก่อให้เกิดความรู้สึกขณะที่มีการเคลื่อนไหวไปยังจุดสนใจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

ก) The Formal Vista คือแนวมองที่เกิดจากองค์ประกอบที่มี

แบบแผนเป็นทางการอาทิถนนสายประธานที่เป็นเส้นตรงปลูกต้นไม้เป็นระเบียบตลอดแนวนำสายตาแนวมองประเภทนี้ใช้เน้นความสำคัญแก่จุดสนใจได้อย่างดีสร้างความชัดเจนแก่ผู้มองแต่บางครั้งเมืองที่มีโครงข่ายถนนลักษณะตาตารางทำให้เกิดแนวมองนี้ประเภทเดียวกันเหมือนกันหมดขาดจุดเด่นที่สำคัญ

ข) The Informal Vista เป็นแนวมองที่เกิดขึ้นเมื่อองค์ประกอบ

ไม่ได้ตั้งอยู่ในแนวแกนเดียวกับจุดสนใจ

4.2.3.2 ขณะที่ผู้รับรู้เคลื่อนที่ภูมิทัศน์เมืองที่ปรากฏอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับในขณะที่เคลื่อนไหวทำให้ผู้รับรู้ได้สัมผัส-เห็นความสัมพันธ์-ต่อเนื่องของระนาบและที่ว่างโดยรอบในที่นี้จะเรียกว่าการมองเป็นลำดับ (Serial Vision) ซึ่งองค์ประกอบเมืองที่ปรากฏในแต่ละภาพจะก่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ที่ต่างกันไปและเมื่อนำภาพทั้งหมดมาลำดับต่อเนื่องกันก็จะเกิดเป็นภาพเมืองในจินตนาการของผู้รับรู้ได้ (Cullen, Gordon, 1995: 9)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 ผลการศึกษาวิเคราะห์และแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster)

4.3.1 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 6 ประการมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1.1 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งการพัฒนาทักษะของนักท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการทอผ้าพื้นเมืองของชาวเมารีประเทศนิวซีแลนด์จะสร้างทักษะด้านการทอผ้าให้กับนักท่องเที่ยวหรือในกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการปรุงอาหารของเมืองบาร์เซโลนาประเทศสเปนซึ่งมีชื่อเสียงด้านนี้นักท่องเที่ยวจะได้ทักษะการปรุงอาหารจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประกอบอาหาร

4.3.1.2 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีสินค้าหลักคือ “ทักษะและประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว” ประสบการณ์จะกลายเป็นสินค้าตัวอย่างเช่นประสบการณ์ทางดนตรีพื้นเมืองและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้จากการเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีของประเทศเม็กซิโกประสบการณ์และทักษะด้านศิลปะการวาดภาพการแกะสลักจากการเข้าร่วมงานศิลปะในป่าของประเทศแคนาดา เป็นต้น

4.3.1.3 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากการขายทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้เปลี่ยนจากการขายสินค้าที่เป็นวัตถุไปสู่การขายสินค้าที่เรียกว่า “ประสบการณ์” อาทิ เปลี่ยนจากการขายมีดลักโยล (Laquirole) ซึ่งเป็นงานฝีมือแบบดั้งเดิมของประเทศฝรั่งเศสเป็นการขายการสอนทำมีดจากมีดอาชีพในท้องถิ่น เป็นต้น

4.3.1.4 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้สัมผัสถึงความเป็นท้องถิ่นและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ยิ่งขึ้นโดยวัฒนธรรมระดับสูงเป็นวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องไปเยี่ยมชมได้แก่พิพิธภัณฑ์อาคารแสดงผลงานศิลปะอนุสาวรีย์ต่างๆ ส่วนวัฒนธรรมประจำวันจะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริงที่มีอยู่ตามชนบทในวิถีชีวิตประจำวันเช่นตลาดนัดท้องถิ่นร้านอาหารพื้นบ้านตามชนบทสภาพแวดล้อม เป็นต้น

4.3.1.5 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่นนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงตัวอย่างเช่นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในนิวซีแลนด์ได้จัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หลายรูปแบบ อาทิ การแกะสลักการเรียนรู้ภาษาเมารีการทอผ้าการสร้างงานไม้และการทำอาหารนักท่องเที่ยวสามารถเลือกได้ว่าต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใดโดยแต่ละกิจกรรมจะมีชาวบ้านในท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ เป็นต้น

4.3.1.6 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องมีความโดดเด่นแตกต่างกันด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ๆที่มีความแตกต่างกัน อาทิ เมืองบาร์เซโลนาประเทศสเปนมีความโดดเด่นด้านอาหารพื้นเมืองจึงนำจุดเด่นด้านนี้มาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยจัดให้มีกิจกรรมการสอนการทำอาหารวิธีการปรุงอาหารทั้งอาหารคาวและอาหารหวานให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น

ภาพที่ 4.4 แสดงแบบจำลองการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.3.2 แบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับของการสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์และระดับของการจัดส่งสินค้าและบริการระดับของการสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลักคือภูมิหลังสู่ความสร้างสรรค์และกิจกรรมสร้างสรรค์อธิบายได้ดังนี้

4.3.2.1 ภูมิหลังสู่ความสร้างสรรค์ได้แก่ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพจะนำมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นำไปสู่การสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์ใน 2 ลักษณะคือการดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) เช่นการเดินทางมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและซื้อของที่ระลึกจากหน้าร้านของสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในการท่องเที่ยวทั่วไป

4.3.2.2 กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ทักษะและประสบการณ์จากการท่องเที่ยวโดยกิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) และกิจกรรมที่เกิดจากการทดสอบหรือทดลองปฏิบัติ (Testing) เช่นการเรียนรู้ในห้องเรียนการอบรมในห้องประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการลงมือทำในสถานที่จริง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.3 ระดับการจัดส่งสินค้าและบริการประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบคือ

4.3.3.1 การสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามลักษณะทรัพยากรที่ปรากฏในท้องถิ่น

4.3.3.2 ความร่วมมือจากชุมชนในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ในการนำเสนอสินค้าและบริการสู่นักท่องเที่ยว

4.3.3.3 เครือข่ายหรือพันธมิตรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.3.3.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์รูปแบบต่างๆ ที่จะนำเสนอต่อกันนักท่องเที่ยวจะเห็นว่าการเติบโตอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่สำคัญคือการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขึ้นในท้องถิ่น

4.3.4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

4.3.4.1 บริบทหมายถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นสำหรับประเทศไทยนับว่ามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ประเทศไทยถือว่าเป็นเมืองประวัติศาสตร์มีความเป็นมาที่ยาวนานกว่า 700 ปีมีปราสาทพระราชวังวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและความเชื่อกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศเช่นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างได้แก่ปราสาทหินพิมายจังหวัดนครราชสีมาปราสาทเขาพนมรุ้งจังหวัดบุรีรัมย์ปราสาทศีขรภูมิจังหวัดสุรินทร์และปราสาทเขาพระวิหารจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น

4.3.4.2 การมีส่วนร่วมจากท้องถิ่นหมายถึงการเปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนประเทศไทยมีการปกครองแบบลำดับขั้นและกระจายอำนาจสู่การปกครองในระดับล่าง อาทิ กำนันผู้ใหญ่บ้านบางพื้นที่อาจมีหัวหน้าชุมชนซึ่งบุคคลทั้ง 3 กลุ่มมาจากบุคคลในท้องถิ่นทำให้มีความรู้เรื่องท้องถิ่นเป็นอย่างดีและสามารถขอความร่วมมือจากประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่และสามารถดำเนินการในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.4.3 การมีพันธมิตรหมายถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน อาทิ เจ้าของธุรกิจที่ภัตตาคารอาหารหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกรมศิลปากรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ของชุมชนหากมีการสร้างความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3.4.4 การวางแผนระยะยาวได้แก่การวางแผนล่วงหน้าในการจัดการท่องเที่ยวและการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยการวางแผนระยะยาวอาจอิงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งมีวาระ 5 ปีการวางแผนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะช่วยให้การบริหารจัดการมีทิศทางที่แน่นอนพร้อมทั้งสามารถสามารถขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐได้ด้วยเช่นกันขณะเดียวกันต้องวางแผนการบริหารทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมพร้อมสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งถือว่ามีความสำคัญมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.4.11 การเมืองหมายถึงกระบวนการหรือวิธีการที่นำมาใช้เพื่อจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองการเมืองของไทยยังถือว่ามีเสถียรภาพน้อยเกิดการแตกแยกทางวิชาการเมืองอย่างเห็นได้ชัดทั้งการก่อการร้ายในบางพื้นที่ซึ่งแท้จริงแล้วการเมืองมีความสำคัญมากเพราะการเมืองมีส่วนสำคัญในการผลักดันและสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขึ้นในเมืองไทยพร้อมทั้งสร้างความไว้วางใจให้กับนักท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์ศักยภาพของประเทศไทยตามปัจจัยสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ประสบความสำเร็จชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีศักยภาพที่จะสามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้โดยเฉพะอย่างยิ่งประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์สามารถจัดให้อยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างหลากหลายอาทิแต่ละภูมิภาคของไทยต่างมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเช่นวัฒนธรรมการแต่งกายการรับประทานอาหารและภาษาในการสื่อสารแม้จะอยู่ภูมิภาคเดียวกันในระดับจังหวัดก็มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมด้วยเช่นกันหากประกอบกับการได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น อาทิ เจ้าของธุรกิจที่พักร้านอาหารหน่วยงานภาครัฐอาทิการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกรมศิลปากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีการวางแผนการท่องเที่ยวระยะยาวให้มีความชัดเจนโดยอิงจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อให้มีทิศทางบริหารจัดการที่แน่นอนประเทศไทยจะสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้พบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทยมี 3 ปัจจัยได้แก่

- 1) ขาดแหล่งเงินทุนที่เพียงพอเนื่องจากมีหลายชุมชนประสงค์จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ส่งผลให้เกิดการแข่งขันค่อนข้างสูง
- 2) ขาดผู้นำที่เข้มแข็งและทีมงานที่มั่นคงทั้งนี้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นยังขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 3) การเมืองไทยยังขาดเสถียรภาพเกิดการแตกแยกทางวิชาการเมืองการก่อการร้ายในบางพื้นที่ดังนั้นการเร่งแก้ไขอุปสรรคที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของไทยเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไขเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองไทยเป็นที่รู้จักมากขึ้นอันจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในลำดับต่อไป

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาลแต่จากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวที่นอกจากต้องการขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่นแล้วยังต้องการการรักษาเนื้อหาทางวัฒนธรรมระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนนำมาสู่รูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวคือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชนท้องถิ่นเป็นการสร้างคุณค่าให้กับชีวิตจากประสบการณ์การท่องเที่ยวและส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้รับความนิยมอย่างมากในต่างประเทศเช่นประเทศนิวซีแลนด์ประเทศฝรั่งเศสประเทศแคนาดาประเทศเม็กซิโกและประเทศสเปนเป็นต้นแต่สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังคงเป็นเรื่องใหม่แม้จะมีหลายหน่วยงานที่ผลักดันและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานเช่นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นต้นแต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองไทยยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายเนื่องจากยังขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบกับประเทศไทยยังขาดปัจจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สนับสนุนบางประการในการที่จะทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประสบความสำเร็จเช่นขาดแหล่งเงินทุนที่เพียงพอขาดผู้นำที่เข้มแข็งและทีมงานที่มั่นคงและการเมืองไม่มีเสถียรภาพการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การเริ่มต้นด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และรูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการท่องเที่ยวตลอดจนรูปแบบในการสร้างความร่วมมือกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวในบริบทของสังคมไทยจะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีแบบแผนที่ต้องชัดเจนยิ่งขึ้นทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นที่รู้จักมากขึ้นในเมืองไทยและส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของไทยพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในที่สุด

4.4 ผลการศึกษาวิเคราะห์ แนวทางพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ

4.4.1 แหล่งโบราณสถานในพื้นที่เส้นทางเชื่อมโยงโบราณ

พื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลกครอบคลุมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และพื้นที่เกี่ยวเนื่องที่อาจส่งผลกระทบต่ออนุรักษ และการพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง โดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องและเส้นทางเชื่อมโยงด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่ รวมทั้งความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจ และการกำหนดบทบาทของแต่ละพื้นที่ในระดับภูมิภาคตามสภาพการณ์ปัจจุบัน

โบราณวัตถุและโบราณสถานที่ปรากฏอยู่ในเมืองประวัติศาสตร์ทั้ง 3 เมืองนี้ แสดงให้เห็นถึงผลงานสร้างสรรค์ อันล้ำเลิศของมนุษย์ ความงามดงามอลังการของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสุโขทัย เป็นต้นแบบที่ส่งอิทธิพลให้ศิลปกรรมไทยในระยะต่อมา รวมทั้งความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ และพระพุทธรูปลีลาเป็นลึงยืนยันถึงความสำเร็จของศิลปกรรมไทยยุคนี้ได้เป็นอย่างดี

เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวารที่ประกาศเป็นมรดกโลก ประกอบด้วยเมืองสำคัญ

เมืองสุโขทัย หมายถึง พื้นที่เมืองโบราณที่ปัจจุบันกำหนดให้เป็นเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรสุโขทัยตั้งแต่เริ่มแรก โดยในช่วงต้นมีสถานะเป็นเมืองหลวงคู่แฝดกับเมืองศรีสัชนาลัย จนถึงสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระยาสิทธิ) ที่ศูนย์กลางการปกครองได้ย้ายมาอยู่ที่เมืองสองแคว (พิษณุโลก)

เมืองศรีสัชนาลัย หมายถึง พื้นที่เมืองโบราณในอำเภอสี่สัชนาลัยที่ปัจจุบันกำหนดให้เป็นเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย เคยเป็นเมืองหลวงคู่แฝดเจริญรุ่งเรืองด้วยกันมากับเมืองสุโขทัยอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง แต่ภายหลังได้กลายฐานะมาเป็นเพียงเมืองลูกหลวงทางเหนือของสุโขทัย

เมืองเชลียง หมายถึง พื้นที่บริเวณโค้งของแม่น้ำยมทางตะวันออกของเมืองศรีสัชนาลัย สันนิษฐานว่าเป็นชุมชนที่มีมาก่อนเมืองศรีสัชนาลัย มีศูนย์กลางเมืองอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุในเมืองเชลียง

เมืองนครชุม หมายถึง พื้นที่เมืองโบราณริมฝั่งแม่น้ำปิงข้างทิศใต้ตรงข้ามกับเมืองกำแพงเพชร มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงทางทิศตะวันตกของสุโขทัยก่อนที่จะย้ายไปเมืองกำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมืองกำแพงเพชร ซึ่งหมายถึง พื้นที่เมืองโบราณในเขตเมืองกำแพงเพชรในปัจจุบันมีโบราณสถานส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสมัยสุโขทัยตอนกลางและตอนปลายมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงทางทิศตะวันตกแทนที่เมืองนครชุม พื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลกครอบคลุมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และพื้นที่ที่เกี่ยวข้องที่อาจส่งผลกระทบต่ออนุรักษและการพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง โดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่ รวมทั้งความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจ และการกำหนดบทบาทของแต่ละพื้นที่ในระดับภูมิภาคตามสภาพการณ์ปัจจุบัน

4.4.1.1 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ผังเมืองสุโขทัยมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร กว้างประมาณ 1.6 กิโลเมตร มีประตูเมืองอยู่ตรงกลางกำแพงเมืองแต่ละด้าน ภายในยังเหลือร่องรอยพระราชวังและวัดอีก 26 แห่ง วัดที่ใหญ่ที่สุดคือวัดมหาธาตุ อุทยานแห่งนี้ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์โดยกรมศิลปากรด้วยความช่วยเหลือจากองค์การยูเนสโก มีผู้เยี่ยมชมหลายแสนคนต่อปี ซึ่งสามารถเดินเท้าหรือขี่จักรยานเที่ยวชมได้

จากข้อมูลของกรมศิลปากร จังหวัดสุโขทัย มีแหล่งโบราณสถานจำนวน 632 แห่ง มีสถานะขึ้นทะเบียน 141 แห่ง และยังไม่ขึ้นทะเบียน 491 แห่ง

ภาพที่ 4.5 แผนที่โบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โบราณสถานในเมืองเก่าสุโขทัย

(1) พระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	(9) วัดชนะสงคราม	(16) วัดศรีสวาย
(2) เนินปราสาท	(10) วัดกำแพงแลง	(17) วัดซ่อนข้าว
(3) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง	(11) วัดข้าวสาร	(18) วัดสรศักดิ์
(4) สำนักอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	(12) วัดมหาธาตุ	(19) วัดตระกวน
(5) ศาลตาผาแดง	(13) วัดใหม่	(20) วัดตระพังเงิน
(6) พระราชวัง	(14) วัดมุนเมือง	(21) วัดตระพังสอง
(7) ศาลหลักเมือง	(15) วัดสระศรี	(22) วัดตระพังทอง
(8) กำแพงเมืองสุโขทัย		

โบราณสถานนอกเมืองโบราณสุโขทัย ด้านทิศเหนือ

(23) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	(27) วัดเนินร้อนทอง	(31) วัดร่องขวางตะวันตก
(24) เตาเผาเครื่องสังคโลก	(28) วัดหนองปรือ	(32) วัดสังฆาวา
(25) ประตูศาลหลวง	(29) วัดอ้อมรอบ	(33) วัดศรีชุม
(26) วัดแม่โจน	(30) วัดพระพายหลวง	(34) วัดเตาทุเรียง

โบราณสถานนอกเมืองโบราณสุโขทัย ด้านทิศใต้

(35) ประตุนะโม	(39) วัดก้อนแลง	(43) วัดต้นจันทร์
(36) วัดอโศการาม	(40) วัดมุลังกา	(44) วัดวิหารทอง
(37) วัดเจดีย์สี่ห้อง	(41) วัดโพรงเม่น	
(38) วัดเขตุพน	(42) วัดศรีพิจิตรกิริติกัลยาราม	

โบราณสถานนอกเมืองโบราณสุโขทัย ด้านทิศตะวันออก

(45) ประตูกำแพงหัก	(48) วัดเจดีย์ยอดหัก	(51) วัดตระพังทองหลวง
(46) วัดช้างล้อม	(49) วัดพระนอน	
(47) วัดเจดีย์สูง	(50) วัดต้นมะขาม	

โบราณสถานนอกเมืองโบราณสุโขทัย ด้านทิศตะวันตก

(52) ประตูอ้อ	(58) วัดเขาพระบาทน้อย	(64) วัดศรีโหนด
(53) สรีดภงส์	(59) วัดมังกร	(65) วัดถ้ำหีบ
(54) เทวาลัยมหาเกษตร	(60) วัดป่ามะม่วง	(66) วัดถ้ำหีบล่า
(55) วัดอรัญญิก	(61) วัดป่าสัก	(67) วัดตระพังช้างเผือ
(56) วัดช้างรอบ	(62) วัดพระยืน	(68) วัดตึก
(57) วัดเจดีย์งาม	(63) วัดสะพานหิน	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.1.2 อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

1) โบราณสถานที่สำคัญ

เมืองโบราณศรีสัชนาลัย มีขอบเขตของผังเมืองที่ก่อสร้างทับซ้อนอยู่บนบริเวณเมืองเชลียงเดิม กล่าวคือ แนวกำแพงเมืองเชลียงเดิม ทำเป็นคันดินยาวขนานไปตามลำน้ำยมโดยเริ่มจากบริเวณวัดมหาธาตุเชลียงขนานลำน้ำยมเลยผ่านเขาพนมเพลิงออกไปซึ่งยังคงปรากฏหลักฐานคันดินให้เห็นอยู่ ต่อมาเมื่อมีการก่อสร้างเมืองศรีสัชนาลัยขึ้น จึงได้พิจารณาเลือกบริเวณที่มีสภาพ ภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขา กำหนดขอบเขตการก่อสร้างกำแพงเมืองจากศิลาแลง ลักษณะผังเมืองเป็นรูปหลายเหลี่ยมไม่สม่ำเสมอตามทิศทางของแม่น้ำยม ในช่วงนี้

ลักษณะของกำแพงเมืองศรีสัชนาลัยมี หลายแนวเพราะคงมีการผสมผสานเอาแนวกำแพงคันดินในสมัยที่เป็นเมืองเชลียงเข้ามาใช้ประโยชน์ด้วย โบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย มีทั้งภายในและภายนอกกำแพงเมือง ซึ่งรวมทั้งหมดมีไม่น้อยกว่า 215 แห่งโบราณสถานที่สำคัญมีดังนี้

ภาพที่ 4.6 ภาพแผนที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

โบราณสถานโบราณสถานในเมืองเก่าศรีสัชนาลัย

(1) ประตูไชยพฤกษ์	(6) ประตูสะพานจันทร์และป้อม	(11) วัดเขาสุวรรณคีรี
(2) ประตูชนะสงครามและป้อม	(7) ประตูเตาหม้อ	(12) วัดนางพญา
(3) ประตูคอนแหลมและป้อม	(8) วัดช้างล้อม	(13) วัดสวนแก้วอุทยานน้อย
(4) หลักเมือง	(9) วัดเจดีย์เจ็ดแถว	(14) วัดสวนแก้วอุทยานใหญ่
(5) ประตูรามณรงค์และป้อม	(10) วัดเขาพนมเพลิง	(15) วัดอุดมป่าสัก

โบราณสถานนอกเมืองโบราณศรีสัชนาลัย ด้านทิศเหนือ

(16) เตาเผาทุเรียนบ้านเกาะน้อย	(17) เตาเผาทุเรียนบ้านป่ายาง	(18) วัดกุฎีราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โบราณสถานนอกเมืองโบราณศรีสัชนาลัย ด้านทิศใต้

(19) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	(22) วัดชมชื่น	(25) วัดน้อย
(20) กำแพงเมืองเซียง	(23) วัดโคกลิงคาราม	(26) วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
(21) วัดเจ้าจันทร์	(24) วัดน้อยจำปี	

โบราณสถานนอกเมืองโบราณศรีสัชนาลัย ด้านทิศตะวันออก

(27) วัดป่าแก้วหรือวัดไตรภูมิป่าแก้ว	(28) วัดสวนสัก

โบราณสถานนอกเมืองโบราณศรีสัชนาลัย ด้านทิศตะวันตก

(29) วัดเจดีย์เอน	(33) วัดเขาใหญ่ล่าง	(37) วัดสระไชน้ำ
(30) วัดอีเปือ	(34) วัดพญาคำ	(38) วัดสระปทุม
(31) วัดหัวโขน	(35) วัดพรหมสี่หน้า	(39) วัดยายตา
(32) วัดเขาใหญ่บน	(36) วัดราหู	

โบราณสถานนอกเมืองโบราณศรีสัชนาลัยบนภูเขา

(40) วัดเขาอินทร์	(42) วัดเขาพระบาท 2	(44) วัดเขาพระศรี
(41) วัดเขาพระบาท 1	(43) วัดเขาพระบาท 3	(45) วัดเขารังแร้ง

4.4.1.3 อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรได้รับการประกาศให้เป็น "มรดกโลก" ร่วมกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ต่อรูปแบบศิลปะที่ปรากฏมีลักษณะร่วมสมัยระหว่างสุโขทัยและอยุธยา

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบ่งออกเป็น โบราณสถานฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ซึ่งใช้วัสดุก่อสร้างที่แตกต่างกัน ด้านตะวันออกของแม่น้ำปิง เป็นที่ตั้งเมืองกำแพงเพชร โบราณสถานจะสร้างด้วยศิลาแลงและมีขนาดใหญ่ ส่วนโบราณสถานฝั่งตะวันตกคือเมืองนครชุมก่อสร้างด้วยอิฐและมีขนาดเล็ก แต่รูปแบบศิลปะที่ปรากฏมีลักษณะร่วมสมัยระหว่างสุโขทัยและอยุธยา นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานนอกเมืองกำแพงเพชร หรือเขตอรัญญิก อยู่ห่างทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ระยะเวลา 2 กิโลเมตร

เมืองกำแพงเพชรโบราณตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิงและยังเป็นที่ตั้งของเมืองกำแพงเพชรปัจจุบัน ลักษณะผังเมืองเป็นรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมูวางแนวขนานไปกับลำน้ำปิง กำแพงเมืองมีความยาวประมาณ 2,200 เมตร กว้างเฉลี่ยประมาณ 500 เมตร ตัวกำแพงก่อด้วยศิลาแลงมีเชิงเทิน ตอนบนก่อเป็นรูปใบเสมา รอบกำแพงชั้นนอกเป็นคูน้ำและคันดินขนาดใหญ่ บางช่วงมี 2-3 ชั้น กำแพงเมืองศิลาแลงคงสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนกลางประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 รอบกำแพงเมืองมีประตู 10 ประตู ป้อมปราการ 9 ป้อม บริเวณส่วนกลางด้านในกำแพงเมืองเป็นที่ตั้งของวัดพระแก้วและวัดพระธาตุที่สันนิษฐานว่าเป็นวัดหลวงขนาดใหญ่ที่สุดของเมือง ทิศเหนือของวัดพระแก้วคือ สระมน สันนิษฐานว่าเป็นเขตวังหรือที่ประทับของเจ้าเมือง นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานขนาดเล็กกระจายในเมืองประมาณ 10 แห่ง ที่สำคัญคือ ศาลพระอิศวร เป็นเทวาลัยในศาสนาฮินดูและเคยเป็นที่ประดิษฐานเทวรูปพระอิศวร พระวิษณุ และพระอุมา ปัจจุบันเทวรูปทั้งสามจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนบริเวณนอกกำแพงเมืองทางทิศเหนือเป็นเขตกลุ่มวัดขนาดใหญ่ตั้งรวมกลุ่มประมาณ 40 วัดอยู่บนเนินลูกวังขนาดใหญ่ที่เป็นแหล่งขุดศิลาแลงที่สำคัญที่นำมาสร้างอาคารต่างๆในเมืองกำแพงเพชรเรียกว่า เขตอรัญญิก โดยโบราณสถานแต่ละแห่งใช้ศิลาแลงเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้างและมีขนาดใหญ่โตมาก วัดที่สำคัญภายในเขตอรัญญิกได้แก่ วัดช้างรอบ วัดพระสี่อริยาบถ วัดพระนอน วัดสิงห์ วัดอवासใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้นอกเขตกำแพงเมืองทางทิศตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือยังพบโบราณสถานขนาดเล็กกระจายตัวอยู่ วัดที่สำคัญได้แก่ วัดตะแบกลาย วัดช้าง วัดดงหวาย และวัดกะโลทัยที่มีเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ในสมัยสุโขทัยเป็นเจดีย์ของวัด

ภาพที่ 4.7 ภาพแผนที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

โบราณสถานเขตเมืองนครชุม

(1) วัดพระบรมธาตุ	(3) กำแพงป้อมทุ่งเศรษฐี
(2) วัดเจดีย์กลางทุ่ง	

โบราณสถานเขตกำแพงเมือง

(4) วัดพระธาตุ	(7) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกำแพงเพชร
(5) วัดพระแก้ว	(8) หลักเมือง
(6) สระมน	

โบราณสถานเขตอรัญญิก

(9) วัดพระนอน	(12) วัดช้างรอบ
(10) วัดพระสี่อริยาบถ	(13) วัดอवासใหญ่
(11) วัดสิงห์	(14) วัดนาคเจ็ดเศียร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.2 สถานภาพด้านแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์

4.4.2.1 สภาพปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวเชิงกายภาพ

- 1) ปัญหาความเชื่อมโยงของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง ทั้งความเชื่อมโยงของโครงข่ายถนนและการสัญจร และการเชื่อมโยงข้อมูลการประชาสัมพันธ์และสื่อสาร
- 2) ปัญหาการเข้าถึงพื้นที่ เนื่องจากขาดการบริการขนส่งสาธารณะเพื่อรองรับการสัญจรของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้รวมถึงประสิทธิภาพของการบริการและความคุ้มค่าของการลงทุนในการพัฒนาการขนส่งสาธารณะ
- 3) ปัญหาการสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการบริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์บริการข้อมูล สถานที่พักผ่อน ป้ายแสดงข้อมูลและป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ
- 4) ปัญหาด้านความปลอดภัย จากการบริการด้านความปลอดภัยไม่ทั่วถึงและเพียงพอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว

แม้เมืองโบราณสุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ซึ่งนับรวมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง และโบราณสถานในบริเวณใกล้เคียงนั้น จะได้รับการขุดแต่ง และบูรณะอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และในบางพื้นที่มีลักษณะดูเหมือนว่าได้รับการบูรณะอย่างค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ในความเป็นจริงแล้ว การบูรณะที่ผ่านมายังมุ่งความสนใจไปเพียงที่ตัวสิ่งก่อสร้าง และการปรับปรุงโดยคำนึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความงามของโบราณสถานเป็นหลัก ทั้งยังเป็นไปในรูปแบบเดียวกันในทั้ง 3 พื้นที่

4.4.2.2 ปัญหาชุมชนในพื้นที่เมืองโบราณ

ปัญหาชุมชนกับพื้นที่เมืองโบราณ หมายถึงรวมถึงพื้นที่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์และพื้นที่โดยรอบโบราณสถานอื่นๆ นั้น นับเป็นปัญหาหลักที่ได้รับการกล่าวถึงเสมอ สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลักๆ ดังนี้

- 1) ปัญหาการรุกรานพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ และโบราณสถานทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา รวมทั้งปัญหาจากชุมชนที่มีอยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์แต่ส่งผลต่อโบราณสถาน เมืองอุทยานศรีสัชนาลัย ตลอดจนการก่อสร้างอาคารต่างๆ บนแนวถนนพระร่วงซึ่งเป็นถนนโบราณ เป็นต้น
- 2) ปัญหาความขัดแย้ง หรือความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลจัดการพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

4.4.2.3 ปัญหาผลกระทบจากโครงการพัฒนา

- 1) ปัญหาผลกระทบที่อาจก่อความเสียหายต่อแหล่งโบราณสถานจากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ เช่น โครงข่ายถนน ซึ่งมีแนวเส้นทางใกล้กับแหล่งโบราณสถานและถนนที่มีปริมาณการสัญจรของรถบรรทุกจำนวนมาก จะส่งผลต่อโครงสร้างของแหล่งโบราณสถาน
- 2) ปัญหาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวโดยไม่มีมาตรการควบคุมรูปแบบการให้บริการก่อให้เกิดมลภาวะสูงในเขตโบราณสถาน
- 3) ปัญหาจากการพัฒนาเมือง ทำให้มูลค่าที่ดินสูง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการบุกรุกที่โบราณสถาน หรือผู้ครอบครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ปิดบัง ซ่อนเร้น หรือทุบทำลาย เนื่องจากกลัวเสียประโยชน์ให้แก่รัฐ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3 เสนอแนะแนวทางพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาดและชุมชนริมน้ำด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ

4.4.3.1 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย / วัดตระพังทอง / ชุมชนตลาด

ตั้งอยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ใกล้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย มีสระน้ำขนาดใหญ่อยู่ภายในบริเวณวัด ที่เรียกว่าสระ ตระพังทอง เป็นสระน้ำที่เก็บน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภคมาแต่โบราณ บริเวณเกาะกลางสระน้ำ เป็นที่ตั้งของโบราณสถานสำคัญของวัดตระพังทองในปัจจุบันสภาพพื้นที่ด้านหน้าอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ชุมชนเมืองเก่า-วัดตระพังทอง เป็นพื้นที่สำคัญในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาเที่ยวชมเขตอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นชุมชนตลาดมาตั้งแต่โบราณที่สำคัญ และเป็นจุดเชื่อมโยงอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยกับพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ เช่นแหล่งท่องเที่ยวเขตอรัญญิก ชุมชนริมน้ำคลองแม่รำพันและเมืองสุโขทัย เป็นต้น

ภาพที่ 4.8 แสดงกิจกรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนตลาดวัดตระพังทอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.3 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร / ตลาดนครชุม / ชุมชนตลาด

นครชุมเป็นเมืองเก่าที่ปรากฏอยู่ในหน้าประวัติศาสตร์ชาติไทยไม่ต่ำกว่า 700 ปี รวบรวมเดียวกับเมืองสุโขทัย และมีมาก่อนเมืองชากังราว ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองกำแพงเพชรปัจจุบัน ตัวเมืองนครชุมตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิงและตามลำน้ำปิงยังปรากฏ ซากกำแพงเมืองเก่าเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าโค้งไปตามรูปลำน้ำ มีโบราณสถานที่ยังคงสภาพให้เห็นอยู่หลายแห่ง อาทิ แนวคูเมืองเก่าพระบรมธาตุพระศรีมหาโพธิ์ ป้อมทุ่งเศรษฐีวัดโบราณ เขตอรัญญิก

นครชุม มีความสมบูรณ์มาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันเนื่องจากมีแม่น้ำปิงไหลผ่าน และมีคลองสวนหมาก ให้น้ำหล่อเลี้ยงมาอย่างต่อเนื่องซึ่งมีสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การสร้าง เมืองเป็นอย่างดี นับว่าเป็นดินแดนที่มีความสมบูรณ์เนื่องจากนครชุมในอดีตเป็นเมืองค้าขาย โดยเฉพาะค้าไม้และของจำเป็นอื่นๆ จึงมีทั้งพ่อค้าและแรงงาน จากต่างถิ่นหลากหลายชนเผ่าทั้ง ไทย จีน กระเหรี่ยง มอญ ลาว จึงทำให้มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย

กิจกรรมพิเศษ “ตลาดย้อนยุคนครชุม” ซึ่งเป็นถนนคนเดินจำลองตลาดโบราณมาไว้ด้วยการให้พ่อค้าแม่ค้าแต่งกายย้อนยุค นุ่งผ้าแถบผ้าจุงกระเบน ซึ่งทางเทศบาลจะจัดให้มีขึ้นทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์แรกของเดือน เปิดตลาดตั้งแต่ประมาณ 17.00 น. เป็นต้นไปถึงกลางคืนภายในตลาดนั้นเต็มไปด้วยอาคารบ้านเรือนโบราณ 2 ชั้น ทำให้อารมณ์ย้อนยุคไปในสมัยก่อน เป็นตลาดที่เน้นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Low Carbon Tourism) ตลาดโลว์คาร์บอนแห่งแรกในประเทศไทย โดยกลุ่มชาวบ้านได้ช่วยกันใช้ การใช้ภาชนะที่ย่อยสลายได้ทดแทนการใช้พลาสติก และโฟม เช่น ใบตอง เป็นต้น รวมทั้งปรับเปลี่ยนหลอดไฟจากหลอดไส้มาเป็นหลอดตะเกียบหรือ Led อีกด้วย

ภาพที่ 4.10 แสดงพื้นที่มีลักษณะสำคัญทางกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.4 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย / บ้านป่ายาง, เกาะน้อย / ชุมชนวัฒนธรรม

เครื่องถ้วยจากแหล่งเตาศรีสัชนาลัย เป็นแหล่งอุตสาหกรรมเครื่องสังคโลกที่สำคัญ พบเตาจำนวนมากตั้งเรียงรายอยู่บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำยม ส่วนมากเป็น “เตาประทุน” หรือเตาชนิดระบายความร้อนผ่านในแนวนอน กลุ่มเตาที่สำคัญสองกลุ่มคือ กลุ่มเตาบ้านเกาะน้อย และกลุ่มเตาบ้านป่ายาง ในพุทธศตวรรษที่ 20 เครื่องสังคโลกศรีสัชนาลัยเป็นสินค้าเศรษฐกิจที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับของ ท้องตลาด การผลิตสังคโลกในบริเวณศรีสัชนาลัยดำเนินกิจการในลักษณะอุตสาหกรรม โดยมีอาณาจักรอยุธยาซึ่งมีอิทธิพลด้านการเมืองเหนือสุโขทัยและศรีสัชนาลัย ดำเนินธุรกิจในฐานะรัฐที่เป็นพ่อค้าคนกลางนำใส่เรือสำเภากออกไปขายตามเมืองท่าทั้งในประเทศและนอกประเทศ บันทึกการส่งสินค้าของพ่อค้าฝรั่งชาติต่างๆ ที่เข้ามาติดต่อค้าขายในกรุงศรีอยุธยาในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 22 เป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า เครื่องสังคโลกศรีสัชนาลัยยังคงเป็นสินค้าที่ยังเป็นที่นิยม

เครื่องสังคโลกเตาทุเรียงป่ายาง ปัจจุบันอยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำยม เหนือแก่งหลวงอยู่ใกล้เมืองเก่าศรีสัชนาลัย เครื่องสังคโลกที่ได้จากแหล่ง นี้มีลวดลายและน้ำยาเคลือบสวยงาม รูปแบบพิเศษกว่าเตาเผาแหล่งอื่น แยกเป็นเตาเผารูปยักษ์ นาค มังกร และเตารูปตุ๊กตา สันนิษฐานว่าเตานี้จะเป็นเตาหลวง

เครื่องสังคโลกเตาทุเรียงเกาะน้อยปัจจุบันอยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยริมฝั่งคลองบางบอน ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย เป็นภาชนะถ้วยชาม, จาน, จานเชิง, โถ, ขวด มีหลาย สีเช่น สีน้ำตาล สีเหลืองอ่อน สีเขียวไข่กา สีขาว การเรียงเครื่องถ้วยเตาเผาไม่ซ้อนกันเป็นชั้น ๆ อย่างเตาสุโขทัย แต่วางบนก้นแก่งหลวง กันขามที่เตาเกาะน้อย นี้จะเป็นวงแหวนปรากฏอยู่

ภาพที่ 4.11 แสดงพื้นที่มีลักษณะสำคัญทางกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.5 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย / ย่านวัฒนธรรมเงิน ทองบ้านท่าชัย/ ชุมชนวัฒนธรรม

ทองโบราณ หรือ ทองศรีสัชนาลัย(2)เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของชาวบ้าน ตำบลท่าชัยและตำบลศรีสัชนาลัย ที่บรรจงทำทองรูปพรรณเลียนแบบอย่างเครื่องทองสมัยโบราณได้อย่างสวยงาม เป็นงานฝีมือทุกขั้นตอน รูปแบบที่นำมาผลิตได้จากรูปแบบเครื่องทองโบราณ ลวดลายประติมากรรม ลายปูนปั้น จิตรกรรมฝาผนัง ตลอดจนเครื่องทองโบราณจากแหล่งอื่น ๆ

ภาพที่ 4.12 แสดงงานช่างทองศรีสัชนาลัย(3)ที่มา : วัดนางพญา ศรีสัชนาลัยงดงามวิจิตรด้วยลายปูนปั้นฝีมือชั้นครู ถ่ายทอด และพัฒนาสู่ ทองโบราณศรีสัชนาลัย.(15 กรกฎาคม โดย สุรศักดิ์ ขวายนันท์. สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/surasakc/2010/10/20/entry-2>

การทำเครื่องเงินลายโบราณ¹ เป็นการเลียนแบบการทำทองลายโบราณ ผู้ที่ต้องการทำทองลายโบราณต้องนำมาฝึกเพื่อเป็นช่างเงินก่อน เพราะถ้าหากว่านำมาฝึกเป็นช่างทองเลย ทองอาจจะเสียมูลค่าของทองสูง ลวดลายคล้ายคลึงกับทองโบราณเงินลายโบราณศรีสัชนาลัย เป็นเครื่องเงินที่มีลักษณะอ่อนช้อยงดงามจึงต้องใช้เงินเต็มเปอร์เซ็นต์เพื่อที่จะได้เกรียวที่ละเอียด ลวดลายที่สวยงาม ถ้าใช้เงินไม่เต็มเปอร์เซ็นต์ หรือเงินผสมจะทำให้ลวดลายแข็งไม่งดงาม

ภาพที่ 4.13 แสดงงานช่างเงินศรีสัชนาลัย ที่มา : เงินทองลายโบราณ. (15 กรกฎาคม 2556). โดยสำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นจาก <http://www.otoptoday.com/wisdom/1425/> เงินลายโบราณศรีสัชนาลัย

¹เงินทองลายโบราณ. (15 กรกฎาคม 2556). โดย สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นจาก

<http://www.otoptoday.com/wisdom/1425/>เงินลายโบราณศรีสัชนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.6 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขณาสัย / ชุมชนบ้านพระปรางค์ ชุมชนริมน้ำ

ชุมชนบ้านพระปรางค์ อยู่ในพื้นที่เมืองเสลียงเดิม ชุมชนทอดตัวยาวไปตามแนวกำแพงเมืองเสลียงเดิม ขนานไปกับลำน้ำ “เมืองเสลียงเป็นเมืองเก่า สร้างก่อนเมืองศรีสขณาสัยช้านาน เป็นเมืองขอมสร้างรู้อันนี้ได้ด้วยอยู่ฝั่งตะวันออกแม่น้ำยม เพราะพวกข้างตะวันออกขึ้นไปสร้างจึงเอาแม่น้ำไว้หน้าเมืองพระธาตุเมืองเสลียงน่าจะเป็นเทวสถานเดิมของพวกขอม ก่อด้วยแลงไม้ใหญ่นัก แต่บางที่จะมาพอกแก้ไขเป็นพระปรางค์หรือพระเจดีย์ในชั้นหลัง ที่ว่าดังนี้ตามที่สังเกตเห็นพระธาตุที่วัดจุฬามณี

ส่วนเมืองสขณาสัยนั้นมาสร้างทีหลัง เมื่อแม่น้ำยมเปลี่ยนทางดังพระยายอดฯ กล่าวมาในจดหมายไม่ผิด เป็นเมืองพวกไทยที่ลงมามณฑลพายัพสร้าง จึงสร้างข้างฝั่งตะวันตกเมืองเชียงขึ้น หนังสือของชาวข้างใต้ เช่นพระราชกำหนดกฎหมายเรียกชื่อเมืองเหนือตามที่ชาวใต้เคยเรียก เช่นเมืองเสลียง ถึงย้ายมาตั้งเมืองสขณาสัยแล้วก็ยังเรียกว่าเมืองเสลียงตามเดิม”

ภาพที่ 4.14 ประเพณีไหว้พระปรางค์ และตลาดใคร ใครค้า ค้า (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุเสลียง)

ภาพที่ 4.15 ประเพณีแห่กฐินพระราชทานทางน้ำ/แข่งเรือยาวประเพณี/วัดพระศรีรัตนมหาธาตุเสลียง

ภาพที่ 4.16 ตลาดท่าเสด็จ หมู่บ้านพระปรางค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.7 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย / ถนนคนเดินริมตลิ่ง แลนด์อาร์ต ท่าชัย / ชุมชน ริมน้ำ

แลนด์อาร์ตที่ตั้งอยู่ที่ริมแม่น้ำยมบริเวณ “ชุมชนท่าชัยพัฒนา” ต.ท่าชัย อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย มีลักษณะเป็นทางเดินริมน้ำที่มีความพิเศษคือ พื้นปูตปาทบบริเวณนี้ถูกวาดและลงสีกันอย่างสวยงามยาว 175 เมตร โดยลวดลายที่วาดนั้นนำมาจากลวดลายของ “ผ้าขี้ดินจก” อันเลื่องชื่อของ อ.ศรีสัชนาลัยเกิดขึ้นจากความร่วมมือของชาวบ้านท่าชัยและชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนท่าชัย ต้องการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในชุมชน มีกิจกรรมที่น่าสนใจคือ “ถนนคนเดินริมตลิ่ง” เป็นตลาดขายสินค้าพื้นเมือง อาหารโบราณ และการแสดงประจำถิ่น เป็นการวิธอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.17 แสดงถนนคนเดินริมตลิ่ง แลนด์อาร์ต ท่าชัย

4.4.3.7 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย / ชุมชนบ้านคูกพัฒนา / ชุมชนประวัติศาสตร์
เยือน 'บ้านคูกพัฒนา' เมืองโนดำนานพระร่วงบ้านคูกพัฒนา ต.สารจิตร อ.ศรีสัชนาลัย
จ.สุโขทัย แยกตัวออกมาจากบ้านคูก หมู่ที่ 2 ตั้งแต่ปี 2545 ซึ่งชื่อของบ้านคูก ไม่ได้เกี่ยวข้องกับคนคูก แต่เป็นชื่อที่ตั้งตามเรื่องราวในสมัยพระร่วง รวมถึงสถานที่ต่างๆ ในหมู่บ้าน ก็มีเรื่องเล่าที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในสมัยพระร่วงเช่นเดียวกัน แม้กระทั่งว่าพระร่วง ที่กลายมาเป็นของฝาก ของที่ระลึกของหมู่บ้านนี้ไปโดยปริยาย

ภาพที่ 4.18 แสดงงานประกวดว่าวพระร่วง-พระลือ บ้านคูกพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.8 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย / ชุมชนบ้านนาตันจัน/ ชุมชนวิถีชีวิต

บ้านนาตันจัน ตั้งอยู่ในตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัด สุโขทัย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีชีวิต ของคนในชุมชน ในเชิงอนุรักษ์ ได้ท่องเที่ยวสัมผัสกับธรรมชาติแบบครบวงจร โดยได้จัดเป็นที่พักแบบโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยว ได้มาพักร่วมกับเจ้าของบ้านทำกิจกรรมร่วมกันเรียนรู้วิถีชีวิตตามชุมชน บ้านนาตันจันเป็นชุมชนดั้งเดิมอพยพมาจากเมืองเหนือ และเมืองลับแล ภาษาที่ใช้เป็นภาษาเหนือ หมู่บ้านนาตันจันเป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีต้นจันขึ้นอยู่มากมาย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านนาตันจัน บ้านนาตันจันสามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากบนดอย ประชากรมี 270 คน ครัวเรือนประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ผลไม้ ปลูกกล้วย ปลูกสาคู ทุเรียน ตามฤดูกาล อาชีพเสริมคือ อาชีพทอผ้า จักสาน ทำหัตถกรรมดอกไม้ ชุมชนอยู่กันแบบพี่แบบน้อง เอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อเรื่องผีและข้อปฏิบัติตามบรรพบุรุษ

ภาพที่ 4.19 แสดงกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.5 ผลการศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดมาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน

4.5.1 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนสุโขทัย

จากนโยบายการพัฒนาพื้นที่ตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ซึ่งได้พัฒนาทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ให้เป็นถนน 4 ช่องจราจร ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ของชุมชนเมืองเก่าสะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้การกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่ได้มุ่งเน้นให้ชุมชนเมืองเก่าเป็นศูนย์กลางทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ และได้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกจากกำแพงเพชร-สุโขทัย ศรีสัชนาลัย โดยให้ชุมชนเมืองเก่าเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งมีส่วนช่วยสนับสนุนศักยภาพในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้นในอนาคตบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า เป็นชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยได้มีการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (ตำบลเมืองเก่า) กับอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย โดยใช้เส้นทางติดต่อระหว่างเมืองศูนย์กลางของอาณาจักรสุโขทัย กับเมืองกำแพงเพชร และเมืองศรีสัชนาลัย นอกจากนี้ ในการพัฒนาเส้นทางติดต่อระหว่างเมืองเก่าและเมืองสุโขทัยธานี ควรมีการปรับปรุงเส้นทางโดยการควบคุมรูปแบบการก่อสร้างและกำหนดให้มี Street Furniture ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นเมืองมรดกโลกของพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพพื้นที่ของชุมชนเทศบาลตำบลเมืองเก่าโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มบริเวณสองฝั่งคลองแม่รำพึง ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม รองลงมาคือการใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย โดยมีการก่อสร้างบ้านเรือนหนาแน่นในบริเวณชุมชนบ้านเหนือและชุมชนบ้านใต้ ด้านทิศตะวันออกภายในกำแพงเมืองเก่า ตาม ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ทั้งสองฟากของถนนจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง พบว่าช่วงปี พ.ศ.2544-2551 อัตราการเพิ่มประชากรมีแนวโน้มลดลง แต่ด้วยนโยบาย บทบาทและหน้าที่ของชุมชน อีกทั้งความเป็นเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับเชื่อว่าในอนาคตประชากรจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.50 ต่อปี จนถึงปี พ.ศ.2571 และพบว่า ชุมชนเมืองเก่ามีแนวโน้มการขยายตัวออกไปนอกเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ซึ่งในอนาคตคาดว่าจะยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ทางด้านทิศตะวันออกของชุมชน และด้านทิศใต้เป็นส่วนใหญ่

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทโบราณสถานได้ถูกกำหนดไว้ในเขตผังเมืองชุมชนเทศบาลตำบลเมืองเก่ามีที่ดินที่เป็นที่ตั้งของโบราณสถานที่ยังคงเหลืออยู่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ภายในเขตกำแพงเมืองและกระจายตัวอยู่นอกเขตกำแพงเมืองเก่า

สถานการณ์ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ผ่านมาค่อนข้างจะเป็นปัญหา โดยเฉพาะการให้บริการ สาธารณะต่างๆ แก่ชุมชน เนื่องจากภายในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่ายังไม่มีผังเมืองการใช้ประโยชน์ที่ดินและ โครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งมาเป็นเวลานาน การขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า จึงเป็นไป อย่างไร้ระเบียบ และเกาะตัวเป็นแนวยาวตามถนนสายหลักของชุมชน โดยเฉพาะบริเวณทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 12และริมฝั่งคลองแม่รำพึง

สำหรับปัญหาการทับซ้อนของการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเมืองเก่าก็ยังคงเป็นประเด็น เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองเก่าเป็นการตั้งถิ่นฐานที่ปะปนกับโบราณสถาน และมีการก่อสร้างที่อยู่ อาศัยรุกล้ำเข้าไปในบริเวณที่เป็นเขตโบราณสถาน ซึ่งปัจจุบันพบว่า มีการก่อสร้างบ้านเรือนอยู่ในบริเวณ กำแพงเมืองทางด้านตะวันออก จึงทำให้การก่อสร้างถนนตามแนวกำแพงเมืองเพื่อเชื่อมกับเส้นทางอื่นยังเป็น ปัญหาเป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบการปลูกสร้างบ้านเรือนในบริเวณกำแพงเมืองเก่า ซึ่งตามพระราชบัญญัติที่ราช พัตศุ พ.ศ.2518 กำหนดให้บริเวณกำแพงเมืองเก่าเป็นที่หลวง ซึ่งประชาชนไม่สามารถครอบครองพื้นที่ดังกล่าว

โครงการคมนาคมและขนส่ง เป็นการกำหนดระบบของถนนให้มีขนาดความกว้างที่เหมาะสม กับสภาพชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแผนแม่บทใน การส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ หรือใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงถนนเดิม ก่อสร้างถนนเพิ่มเติม ซึ่ง จะทำให้โครงข่ายมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและ สังคม รวมทั้งเทศบาลตำบลเมืองเก่าสามารถใช้ในการควบคุมการก่อสร้างอาคาร และกำหนดแนวถอยร่นของ อาคารที่จะก่อสร้างขึ้นใหม่ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดระบบมาตรฐานของถนนโครงการไว้ในเบื้องต้น เพื่อลด ปัญหาและสามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต

การวางผังระบบโครงการคมนาคมและขนส่งในเขตวางผังเมืองชุมชนเมืองเก่าได้พิจารณา โครงข่ายถนนเดิมเป็นหลัก ซึ่งแบ่งถนนตามลักษณะหน้าที่การให้บริการ (Function Classification) ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) ถนนสายประธานหรือทางด่วน (Arterial Streets, Expressways) เป็นถนนสายสำคัญของชุมชน แนวถนนเชื่อมโยงระหว่างชุมชน รองรับปริมาณการจราจรที่มีความเร็วสูง การจราจรที่มีระยะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางการเดินทางไกล การจราจรเข้า-ออกเมือง และการจราจรผ่านเมือง ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 (ถนนจรดวิถีถ่อง) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 125

2) ถนนสายหลัก (Sub-Arterial Streets) เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างถนนสายประธาน กับถนนสายรอง เชื่อมโยงศูนย์กลางชุมชนต่างๆ เข้าด้วยกัน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12

3) ถนนสายรอง (Collector and Distributor Streets) ทำหน้าที่รวบรวมและกระจาย การจราจรเข้าสู่และออกจากถนนสายหลักและสายท้องถิ่น เป็นถนนที่ให้บริการพื้นที่หรือกิจกรรมบริเวณสอง ข้างทางของถนน ความเร็วของยานพาหนะที่สัญจรบนถนนสายรองมักมีความเร็วค่อนข้างต่ำ เนื่องจากถูกรบกวน จากกิจกรรมบริเวณสองข้างทางของถนน มีปริมาณจราจร (Traffic Volume) ค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 1272 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1113

4) ถนนท้องถิ่นหรือซอย (Local or Access Road) ทำหน้าที่บริการเข้าถึงพื้นที่ (Accessibility) เป็นหลัก เป็นถนนที่มีขนาดเขตทางค่อนข้างแคบ มีปริมาณจราจรและความเร็วของยานพาหนะ ต่ำ มักจะเป็นถนนสายสั้นๆ ได้แก่ ตรอกหรือซอยต่างๆ ภายในพื้นที่ชุมชน

4.5.2 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนศรีสัชชาลัย

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับ จังหวัด โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ทำให้สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ของชุมชนศรีสัชชาลัย จากความได้เปรียบ เชิงพื้นที่ของชุมชนศรีสัชชาลัย ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และได้รับการขึ้น ทะเบียนเป็นมรดกโลก ดังนั้น จึงมีความเด่นชัดในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประวัติศาสตร์ การส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และการให้บริการนักท่องเที่ยว บริเวณพื้นที่ชุมชนศรีสัชชาลัย เป็นชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชาลัย ซึ่งได้ขึ้น ทะเบียนเป็นมรดก โดยได้มีการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชาลัย ใน เขตอำเภอศรีสัชชาลัย กับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (ตำบลเมืองเก่า) และกับพื้นที่ประวัติศาสตร์เมือง กำแพงเพชร ชุมชนศรีสัชชาลัยจึงมีศักยภาพในด้านการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเชื่อมโยงกับชุมชนมาก ยิ่งขึ้นในอนาคต

ชุมชนศรีสัชชาลัยเป็นชุมชนศูนย์กลางทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และได้มี การพัฒนาเส้นทางโดยมีเส้นทางติดต่อระหว่างเมืองศูนย์กลางของอาณาจักรสุโขทัยเพื่อเชื่อมโยงระหว่างแหล่ง ท่องเที่ยวมรดกโลก จากอุทยานประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร-อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-อุทยาน ประวัติศาสตร์เมืองศรีสัชชาลัย ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญของภูมิภาค จึงควร กำหนดให้มีการปรับปรุงเส้นทางโดยการควบคุมรูปแบบการก่อสร้างและกำหนดให้มี Street Furniture ที่ แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นเมืองมรดกโลกของพื้นที่

ชุมชนศรีสัชชาลัยเป็นชุมชนที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรค่อนข้างต่ำ จึงทำให้การขยายตัว ของชุมชนไม่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมาตรการในการควบคุมการก่อสร้างในบริเวณพื้นที่อุทยาน ประวัติศาสตร์ศรีสัชชาลัย ที่อนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารใหม่ทดแทนอาคารเดิมและต้องขออนุญาตจากกรม ศิลปากร จึงทำให้มีการขยายตัวของอาคาร และสิ่งปลูกสร้างโดยทั่วไปค่อนข้างต่ำ แต่ในปัจจุบันบริเวณพื้นที่ บริเวณนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชาลัย บริเวณเส้นทางคมนาคมสายหลัก มีการขยายตัวของอาคาร พาณิชยกรรมและตึกแถวซึ่งเป็นที่พักอาศัย และประกอบกิจการพาณิชยกรรมของประชาชนค่อนข้างมาก เนื่องจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างชุมชนศรีสังขาลย์กับชุมชนหาดเสี้ยวที่ตั้งอยู่บริเวณด้านทิศเหนือ และชุมชนเมืองสวรรคโลก ที่ตั้งอยู่บริเวณในด้านทิศใต้ ทั้งนี้ จากการสำรวจสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนในปัจจุบัน และการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีตที่ผ่านมา พบว่า ชุมชนศรีสังขาลย์ มีแนวโน้มการขยายตัวออกไปทางด้านทิศตะวันออกของชุมชน และไปทางด้านทิศเหนือ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1201 ซึ่งในอนาคต คาดว่าชุมชนศรีสังขาลย์ยังคงมีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 ทางด้านทิศเหนือในบริเวณพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะน้อย และไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1294 ทางด้านทิศตะวันตก โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ชุมชนบ้านสารจิตร

โครงการคมนาคมและขนส่ง เป็นการกำหนดระบบของถนนให้มีขนาดความกว้างที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแผนแม่บทในการส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ หรือใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงถนนเดิม ก่อสร้างถนนเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้โครงข่ายมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเทศบาลตำบลศรีสังขาลย์ สามารถใช้ในการควบคุมการก่อสร้างอาคาร และกำหนดแนวถอยร่นของอาคารที่จะก่อสร้างขึ้นใหม่ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดระบบมาตรฐานของถนนโครงการไว้ในเบื้องต้น เพื่อลดปัญหาและสามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต

โครงการระบบคมนาคมและขนส่งได้กำหนดให้มีถนนสายต่างๆ ซึ่งมีเขตทางกว้างเพียงพอที่จะทำการวางท่อระบายน้ำได้ ดังนั้น ในการพัฒนาระบบถนนภายในชุมชน สิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป คือ การจัดให้มีท่อระบายน้ำตลอดแนวสองฝั่งถนน ซึ่งในรายละเอียดของพื้นที่ เช่น ระดับความลาดเอียง ทิศทางการไหลของน้ำ ขนาดของท่อ เทศบาลตำบลเมืองเก่าอาจขอความร่วมมือจากสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดในการออกแบบ โดยใช้เขตทางของถนนสายต่างๆ ในแผนผังเป็นโครงข่ายของระบบระบายน้ำได้

การวางผังระบบโครงการคมนาคมและขนส่งในเขตวางผังเมืองชุมชนเมืองศรีสังขาลย์ได้พิจารณาโครงข่ายถนนเดิมเป็นหลัก ซึ่งแบ่งถนนตามลักษณะหน้าที่การให้บริการ (Function Classification) ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ถนนสายประธานหรือทางด่วน (Arterial Streets, Expressways) เป็นถนนสายสำคัญของชุมชน แนวถนนเชื่อมโยงระหว่างชุมชน รองรับปริมาณการจราจรที่มีความเร็วสูง การจราจรที่มีระยะทางการเดินทางไกล การจราจรเข้า-ออกเมือง และการจราจรผ่านเมือง ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101

2. ถนนสายหลัก (Sub-Arterial Streets) เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างถนนสายประธานกับถนนสายรอง เชื่อมโยงศูนย์กลางชุมชนต่างๆ เข้าด้วยกัน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1201

3. ถนนสายรอง (Collector and Distributor Streets) ทำหน้าที่รวบรวมและกระจาย การจราจรเข้าสู่และออกจากถนนสายหลักและสายท้องถิ่น เป็นถนนที่ให้บริการพื้นที่หรือกิจกรรมบริเวณสองข้างทางของถนน ความเร็วของยานพาหนะที่สัญจรบนถนนสายรองมักมีความเร็วค่อนข้างต่ำ เนื่องจากถูกรบกวนจากกิจกรรมบริเวณสองข้างทางของถนน มีปริมาณจราจร (Traffic Volume) ค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1294 ถนนอบจ. สท. 5061 และถนนอบจ. สท. 5069 เป็นต้น

4. ถนนท้องถิ่นหรือซอย (Local or Access Road) ทำหน้าที่บริการเข้าถึงพื้นที่ (Accessibility) เป็นหลัก เป็นถนนที่มีขนาดเขตทางค่อนข้างแคบ มีปริมาณจราจรและความเร็วของยานพาหนะต่ำ มักจะเป็นถนนสายสั้นๆ ได้แก่ ตรอกหรือซอยต่างๆ ภายในพื้นที่ชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5.3 ความสอดคล้องกับผังการพัฒนาเมืองกำแพงเพชร

ผังเมืองรวมเมืองกำแพงเพชรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ประกาศบังคับใช้ใน ปี พ.ศ. 2542 ได้ทำการขยายอายุประกาศไป 3 ครั้งดังนี้ ขยายอายุ 5 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2547 ขยายอายุ ครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2552 และขยายอายุ ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2553 ในขณะที่การศึกษาโครงการผังเมืองรวมอยู่ในขั้นตอนจัดทำเอกสารเสนอกระทรวงมหาดไทย ในพื้นที่เขตผังเมืองรวมเมืองกำแพงเพชร ท้องที่ตำบลหนองปลิง ตำบลทรงธรรม ตำบลสระแก้ว ตำบลนครชุม ตำบลในเมือง ตำบลเทพนคร และตำบลท่าขุนราม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชรมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุขภาค การบริการสาธารณะและสภาพแวดล้อมในบริเวณแนวเขตตามข้อ 1 ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินโครงข่ายคมนาคมขนส่งและบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคตรวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ โดยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมและสามารถพัฒนาชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา และการคมนาคมขนส่งของอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ให้สอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนและยุทธศาสตร์การพัฒนา
- (3) ส่งเสริมและสามารถพัฒนาชุมชนเมืองให้เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการทางการเกษตรของจังหวัดกำแพงเพชร
- (4) ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ
- (5) ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และประเพณี ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกำแพงเพชร
- (6) พัฒนาการบริการทางสังคม การสาธารณสุขภาคและสาธารณสุขการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน
- (7) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการทบทวนแนวคิดในการวางผังแม่บทเมืองกำแพงเพชร สามารถสรุป ได้ดังนี้

- 1) การพัฒนาเมืองเก่ากำแพงเพชร จำเป็นต้องชี้ประเด็นให้ชัดเจน ในฐานะที่เป็นเมืองเก่าที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ที่มีงานศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นเมืองที่มีความเจริญเมืองหนึ่งในอาณาจักรสุโขทัย
- 2) พยายามแยกการพัฒนาเมืองเชิงเศรษฐกิจออกจากบริเวณที่เป็นเมืองเก่า ได้แก่ บริเวณที่เป็นศูนย์กลางการค้าและธุรกิจ เช่น บริเวณถนนวิจิตร ซอย 1 ถึงถนนราชดำเนิน ซอย 8 และถนนเทศบาลถึงถนนวิจิตรซอย 2 เนื่องจากบริเวณเมืองเก่าในโบราณสถานตั้งอยู่เป็นกลุ่ม ได้แก่ บริเวณในกำแพงเมืองและบริเวณอรัญญิกทั้งซากังราวและนครชุม โดยให้การพัฒนาเมืองทั้งสองประเภท คือ การพัฒนาเมืองเชิงเศรษฐกิจและอนุรักษ์แยกห่างกันพอสมควร มิให้การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจในบริเวณพัฒนาใหม่เข้ามาบดบังและทำลายบรรยากาศของเมืองเก่าให้สูญหายไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) พยายามสร้างมาตรฐานการจงใจให้การพัฒนาเมืองในบริเวณใหม่รวมตัวกันพอสมควร โดยมีให้กระจายมากเกินไป และมีให้รวมตัวกันอย่างหนาแน่นมากเกินไป เพื่อประหยัดพื้นที่การพัฒนา ซึ่งทำให้สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมที่อยู่นอกบริเวณได้ง่ายและประหยัดบริเวณดังกล่าว ได้แก่ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง สวนสาธารณะ “สิริจิตอุทยาน” บริเวณเมืองเก่า และบริเวณอรัญญิกทั้งเมืองซากังราวและเมืองนครชุม

4) สร้างความเชื่อมโยงระหว่างบริเวณที่พัฒนาใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าและธุรกิจกับบริเวณที่เป็นเมืองเก่า ให้เห็นวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน พอที่จะทำให้ประชาชนรับรู้ได้ บริเวณดังกล่าว ได้แก่ บริเวณศูนย์กลางการค้าและธุรกิจแถวถนนวิจิตรและถนนเจริญสุข

5) ควบคุมบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่อดีตในบริเวณเมืองเก่า ที่ยังมีหลักฐานทางกายภาพเหลืออยู่ อันได้แก่ บริเวณในกำแพงเมืองและบริเวณอรัญญิกซากังราว และนครชุม พร้อมทั้งสงวนรักษาองค์ประกอบต่างๆ ของเมืองเก่าให้ดำรงไว้มากที่สุด องค์ประกอบดังกล่าว เช่น โบราณสถาน ป้อมกำแพงเมือง และคูเมือง เป็นต้น

6) ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบในการพัฒนาเมือง ได้แก่ แนวถนน ลักษณะถนน การใช้ประโยชน์ที่ดิน และลักษณะอาคารต่างๆ ให้เอื้อประโยชน์ต่อการทำงานของเมืองเก่า

7) ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของเมืองเก่าให้ได้บรรยากาศกลมกลืนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมข้างเคียง และให้บรรยากาศดังกล่าวค่อยๆ เปลี่ยนไปยังบริเวณที่พัฒนาใหม่

8) เป็นมุมมองให้เห็นองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของเมืองทั้งบริเวณเก่าและใหม่ ได้แก่ ป้อมทุ่งเศรษฐี เจดีย์วัดพระบรมธาตุพนม ศาลากลางจังหวัด กำแพงเมือง ป้อมวัดช้าง ป้อมเจ้าจันทร์ และป้อมมุมเมืองต่างๆ

9) ใช้มาตรการทางกฎหมาย ควบคุม กำกับการพัฒนาบริเวณต่างๆ ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่ากำแพงเพชร

4.5.4 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter 1987) กฎบัตรนี้เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์เมืองเก่า โดยมีสาระสำคัญที่สามารถสรุปโดยสังเขปได้ 11 ข้อ ดังนี้

4.5.4.1 กฎบัตรนี้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนประวัติศาสตร์ทั้งใหญ่และเล็ก ทั้งเมือง ใจกลางเมือง หรือย่านประวัติศาสตร์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ทั้งที่มนุษย์สร้างและธรรมชาติ

4.5.4.2 การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และชุมชนเมืองจะต้องรวมเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายหรือแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.5.4.3 คุณลักษณะที่ต้องสงวนรักษาไว้ ประกอบด้วย

1) รูปแบบแผนผังของเมืองที่เห็นได้จากการแบ่งพื้นที่ดินและโครงข่ายถนน

2) ความสัมพันธ์ระหว่างอาคารและพื้นที่สีเขียวและพื้นที่โล่ง

3) รูปลักษณ์ภายนอกภายในอาคาร

4) ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองหรือชุมชนเมืองและแหล่งที่ตั้ง สภาพแวดล้อมทั้งที่เป็น

ธรรมชาติและที่มนุษย์สร้าง

5) การใช้สอยที่หลากหลายที่มีอยู่ในเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5.4.4 การวางแผนการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ควรมีการศึกษาในหลายสาขาวิชา คือ

1) แผนการอนุรักษ์ต้องให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม เทคนิควิทยา สังคมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์

2) ระบุวัตถุประสงค์หลักของแผนการอนุรักษ์ให้ชัดเจน เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายการบริหาร และการเงินบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น

3) แผนการอนุรักษ์ควรมีเป้าหมายในการสร้างความต่อเนื่องที่กลมกลืนระหว่างชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และเมืองในส่วนอื่นๆ

4) แผนการอนุรักษ์ควรกำหนดว่าอาคารใดควรรักษาไว้ อาคารใดควรรักษาไว้ภายใต้ข้อแม้บางประการ อาคารใดที่น่าจะรื้อถอนได้ในกรณีพิเศษจริงๆ

5) ต้องเก็บข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่โดยละเอียด

6) แผนการอนุรักษ์ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ประวัติศาสตร์นั้นๆ

4.5.4.5 ต้องมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง

4.5.4.6 การใช้สอยและกิจกรรมใหม่ควรเข้ากันได้กับลักษณะของเมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ การประยุกต์การใช้สอยพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันต้องมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคด้วยความระมัดระวัง

4.5.4.7 การปรับปรุงการพักอาศัยควรเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานข้อหนึ่งของการอนุรักษ์

4.5.4.8 ควรมีการควบคุมการจราจรภายในเมืองหรือชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และวางผังกำหนดพื้นที่จอดรถเพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านี้สร้างความเสียหายแก่สิ่งปลูกสร้างที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือสภาพแวดล้อม

4.5.4.9 ต้องไม่มีการก่อสร้างเส้นทางหลักตามผังเมืองผ่านเข้าไปในพื้นที่ประวัติศาสตร์

4.5.4.10 เมืองประวัติศาสตร์ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภัยธรรมชาติ และสิ่งรบกวนต่างๆ เช่น ภาวะมลพิษและแรงสั่นสะเทือนต่างๆ จะต้องนำมาตราการในการป้องกันและซ่อมแซมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

4.5.4.11 ควรมีแผนงานการเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อาศัยในพื้นที่เพื่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และควรมีมาตรการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการอนุรักษ์

4.6 ศึกษาวัฒนธรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม

4.6.1 มาตรฐานการออกแบบสถาปัตยกรรม

รูปแบบอาคารออกแบบอาคารให้ส่งเสริมภาพลักษณ์ของเมืองตามแนวคิดที่เสนอในแบบเบื้องต้นโดยคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศสภาพภูมิอากาศทำเลที่ตั้งการเข้าถึงพฤติกรรมการใช้งานของคนตามหลักวิชาสถาปัตยกรรมและถูกต้องตามกฎหมายข้อกำหนดต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยเลือกใช้รูปแบบที่ก่อสร้างง่ายดูแลรักษาง่ายมีแนวทางการออกแบบอาคารดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.6.1.1 การออกแบบอาคารเพื่อลดการใช้พลังงาน

- 1) ออกแบบให้อาคารระบายอากาศและความร้อนได้ดีเน้นการใช้พลังงานธรรมชาติ โดยการหันทิศทางของอาคารให้รับแสงธรรมชาติและลมธรรมชาติพัดผ่าน
- 2) เลือกใช้วัสดุกรอบอาคารทั้งผนังหลังคาหน้าต่างที่มีคุณสมบัติเป็นฉนวนป้องกันความร้อนเช่นการใช้ช่องแสงเพดานการใช้ฉนวนกันความร้อนที่หลังคาการใช้กระจกหน้าต่างอาคารแบบพิเศษ
- 3) ออกแบบระบบปรับอากาศและระบบแสงสว่างที่ใช้ภายในอาคารที่แตกต่างจากอาคารทั่วไปคือใช้เครื่องปรับอากาศขนาดเล็กลงและหยุดไฟลดจำนวนหลอดไฟแสงสว่างและเลือกใช้ไฟฟ้าแสงสว่างชนิดประหยัดไฟ (หลอดคอมแพคฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดตะเกียบและหลอดฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดผอมประหยัดไฟ)
- 4) โครงสร้างอาคารและวัสดุอาคารเลือกใช้โครงสร้างอาคารและวัสดุพื้นผนังหลังคา ประตูหน้าต่างที่คงทนแข็งแรงโดยเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นดังนี้

อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยวจุดบริการนักท่องเที่ยวหรือชุมชนสัมพันธ์

ห้องน้ำสาธารณะร้านค้า

- โครงสร้างอาคาร : เลือกใช้โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กเพื่อความคงทนแข็งแรง
- วัสดุพื้น : พื้นภายในใช้กระเบื้องแกรนิตโตหรือเทียบเท่าเฉพาะร้านค้าใช้ซีเมนต์ขัดเรียบหรือเทียบเท่าพื้นภายนอกอาคารต้องไม่ลื่นไม่ขรุขระมาก
- วัสดุผนัง : เลือกใช้คอนกรีตมวลเบาฉาบเรียบทาสีหรือเทียบเท่า
- วัสดุประตู-หน้าต่าง : เลือกใช้วงกบอลูมิเนียมและหน้าต่างที่เป็นกระจกแบบพิเศษหรือเทียบเท่าเฉพาะร้านค้าใช้ประตูบานเหล็ก
- วัสดุหลังคา : เลือกใช้โครงเหล็กเมทัลชีทที่สามารถตัดโค้งได้และระแนงบังแดดอลูมิเนียมหรือเทียบเท่า
- ข้อเสนออื่นๆ : ทาสีวัสดุในบางบริเวณตามสีที่กำหนดในแต่ละเส้นทางเช่นขอบชายคาเสาอาคาร

ศาลาพักผ่อน

- โครงสร้างฐานราก : เลือกใช้โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก
- โครงสร้างศาลา : เลือกใช้เสาเหล็กประกบไม้เทียม
- วัสดุพื้น : เลือกใช้พื้นไม้สังเคราะห์ไฟเบอร์ซีเมนต์หรือเทียบเท่า
- วัสดุหลังคา : เลือกใช้วัสดุสำเร็จรูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) ระบบต่างๆภายในอาคารวางแผนและติดตั้งระบบที่จำเป็นภายในอาคารดังนี้

- ระบบไฟฟ้าออกแบบให้มีแสงสว่างที่เพียงพอต่อการใช้งานในแต่ละบริเวณ โดยในช่วงกลางวันอาจเน้นการใช้พลังงานจากแสงธรรมชาติเป็นหลัก
- ระบบเครื่องปรับอากาศออกแบบให้ใช้ระบบเครื่องปรับอากาศเฉพาะอาคาร เช่นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นอาคารขนาดกลางโดยติดตั้งในตำแหน่งที่เหมาะสม
- ระบบสุขาภิบาลประปาบำบัดน้ำเสียออกแบบให้สามารถเชื่อมต่อกับระบบ สาธารณูปโภคโดยรอบได้อย่างเหมาะสม
- ระบบป้องกันอัคคีภัยออกแบบให้มีระบบป้องกันอัคคีภัยในอาคารศูนย์บริการ นักท่องเที่ยวและจุดบริการนักท่องเที่ยว (ซุ้มประชาสัมพันธ์) ที่เหมาะสม

4.6.1.2 การออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุกคน(Universal Design)

ในการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์นั้นมิต้งงานออกแบบสถาปัตยกรรมภูมิสถาปัตยกรรมทางเดินเท้าทางจักรยานอุปกรณ์ประกอบถนนรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวดังนั้นจึงจำเป็นต้องคำนึงแนวทางการออกแบบเพื่อทุกคนให้ครอบคลุมทุกด้านตามหลักการและประเภทของงานออกแบบดังนี้

- 1) ส่งเสริมความเท่าเทียมกันในการใช้ประโยชน์(Equitable Use) : ทุกคนในสังคมสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเสมอภาค
- 2) มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน (Flexible Use) : อุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกควรออกแบบให้มีความยืดหยุ่นต่อการใช้งานทั้งผู้ที่ถนัดมือซ้ายและมือขวาหรือสามารถปรับรูปแบบตามความสูงได้
- 3) ใช้งานแสนสะดวกปลอดภัยสวยงาม (Simple and Intuitive Use) : ใช้งานได้ง่ายโดยไม่คำนึงถึงผู้ที่มีความรู้ระดับใดหรือมีประสบการณ์ในการใช้งานหรือไม่สื่อความหมายเป็นที่เข้าใจ (Perceptible Information) : ควรมีสัญลักษณ์สื่อให้คนพิการเข้าใจความหมายได้
- 4) การออกแบบที่ป้องกันความผิดพลาดได้(Tolerance for Error) : การออกแบบควรลดอันตรายหรืออุบัติเหตุต่างๆซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้โดยไม่ตั้งใจ
- 5) ช่วยผ่อนแรงได้(Low Physical Effort) : การออกแบบควรสะดวกต่อการใช้งานไม่ต้องออกแรงมากและเปิด-ปิดได้ง่าย
- 6) มีพื้นที่และขนาดที่เหมาะสมในการเข้าถึงและใช้ได้ (Size and Space for Approach and Use) : การออกแบบควรคำนึงถึงความกว้างขนาดและพื้นที่ว่างในการใช้งานเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้

4.6.1.2 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สาธารณะ

- 1) ทางเข้าอาคารและพื้นที่หน้าทางเข้าควรอยู่ใกล้ที่จอดรถทางสัญจรหรือบริเวณจุดเปลี่ยนรถและบริเวณที่ประตูเปิดออกสู่พื้นที่ด้านนอกควรจัดพื้นที่กว้างอย่างน้อย 150 x 150 ซม.และมีระดับพื้นภายในภายนอกที่เท่ากัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ทางลาดต้องไม่เป็นทางโค้งพื้นผิวเรียบไม่ลื่นรับน้ำหนักได้อย่างน้อย 300 กิโลกรัม ต่อตารางเมตรโดยมี 3 รูปแบบคือทางลาดที่เป็นทางตรงหรือ 180 องศาทางลาดแบบ 90 องศาและทางลาดรูปตัว U) นอกจากนี้ยังรวมถึงราวจับทางลาดพื้นผิวทางลาดปายและพื้นผิวต่างสัมผัสเตือนด้วย

3) บันไดสำหรับบันไดควรจัดเตรียมทางลาดหรือลิฟท์เพื่อคนพิการและควรจัดให้อยู่ในตำแหน่งเดียวกันหรือสอดคล้องกันทุกชั้นไม่ควรใช้บันไดเวียนมีป้ายและสัญลักษณ์บอกทิศทางและหมายเลขชั้นอาคารที่สามารถเข้าใจความหมายได้ส่วนอุปกรณ์หรือราวราวจับควรเรียบบล

4) ห้องน้ำสาธารณะควรจัดให้อยู่บริเวณเดียวกันกับห้องน้ำสำหรับคนทั่วไปหรือระยะใกล้เข้าถึงสะดวกโดยต้องมีองค์ประกอบสำคัญคือพื้นที่ว่างภายในเส้นผ่านศูนย์กลางอย่างน้อย 150 ซม. ประตูห้องน้ำกว้างน้อย 90 ซม. อ่างล้างมือพร้อมก๊อกน้ำแบบก้านโยกหรือแบบอัตโนมัติโดยมีที่นั่งราบที่มีถึงพนักน้ำเพื่อใช้เป็นพนักพิงหลังโถปัสสาวะชายที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางอย่างน้อย 150 ซม. ป้ายสัญลักษณ์ควรมีอักษรเบรลล์กำกับแยกแยะห้องน้ำชายหรือหญิงมีอุปกรณ์และสัญญาณเตือนภัย

5) โถ้หรือเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ความสูงของโถ้หรือเคาน์เตอร์ที่เปิดให้บริการสอบถามข้อมูลควรมีความสูงที่เก้าอี้เข็นคนพิการสามารถเข้าถึงได้

6) พื้นที่หนีภัยสำหรับคนพิการพื้นที่หนีภัยสำหรับคนพิการควรมีพื้นที่โล่งและกว้างเพียงพอเพื่อสะดวกในการอพยพหนีภัยเป็นบริเวณที่สามารถทนไฟอย่างน้อย 2 ซม. และสัญลักษณ์และป้ายบอกทางหนีไฟและหมายเลขชั้นอย่างชัดเจน

7) ที่จอดรถสำหรับคนพิการตั้งอยู่ในตำแหน่งใกล้ตัวอาคารหรืออยู่ในลำดับแรกของลานจอดรถควรอยู่ตำแหน่งเดียวกับอาคารและมีหลังคาคลุมตลอดเพื่อให้สามารถเข้าสู่ตัวอาคารได้สะดวกและปลอดภัย

8) อุปกรณ์ประกอบถนนได้แก่มา้านั่งถึงขยะแท่นก้นน้ำดื่มที่เหมาะสมสอดคล้องกับสรีระของทุกคนและสภาพร่างกาย

4.6.1.3 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่การค้า

1) ทางเข้าและประตูทางเข้ามีความกว้างอย่างน้อย 150 ซม. ไม่ควรธรณีประตูหรือพื้นต่างระดับประตูเปิด-ปิดอัตโนมัติและเปิดค้างได้นานป้องกันประตูหนีบผู้ที่เคลื่อนไหวช้าห้องน้ำสำหรับคนพิการอยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึงสะดวกขนาดของห้องน้ำและอุปกรณ์เช่นเดียวกับห้องน้ำสาธารณะแต่อาจต้องเพิ่มบริเวณที่เปลี่ยนผ้าอ้อมสำหรับเด็ก

2) ทางสัญจรภายในพื้นที่การค้าทางสัญจรที่เหมาะสมแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือทางสัญจรในทิศทางเดียวทางสัญจรสำหรับบุคคลทั่วไปและเก้าอี้เข็นคนพิการสามารถสวนกันได้ทางสัญจรสำหรับเก้าอี้คนพิการ 2 คันสามารถสวนกันได้และทางสัญจรสำหรับบุคคลทั่วไปและรถเข็นคนพิการที่มีทิศทางในการสัญจรมากกว่า 2 ทิศทาง

3) ลิฟท์โดยสารมีความกว้างอย่างน้อย 90 ซม. พร้อมติดตั้งระบบแสง (Censor) เพื่อช่วยป้องกันประตูหนีบตัวลิฟท์มีขนาดไม่น้อยกว่า 110 x 140 ซม. มีราวจับภายในลิฟท์พร้อมปุ่มกดอักษรเบรลล์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.6.1.4 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สัญญาณ

- 1) ทางเท้าหรือทางสัญญาณไม่ควรเป็นสิ่งกีดขวางและมีจุดพักสำหรับผู้ที่ใช้เก้าอี้คนพิการ อยู่บริเวณข้างทางจัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสเตือนห่างจากสิ่งกีดขวางอย่างน้อย 30 ซม. โดยมีความกว้างของทาง สัญจร 90 ซม. สำหรับการสัญญาณทิศทางเดียวและ 150 ซม. สำหรับการสัญญาณ 2 ทิศทาง
- 2) ทางลาดขอบถนนบริเวณที่ถนนตัดผ่านทางเท้าต้องมีทางลาดขอบถนนกว้างอย่างน้อย 90 ซม. ไม่รวมทางลาดด้านข้างขอบถนนสูงไม่เกิน 15 ซม. และมีความลาดชันอย่างน้อย 1:12
- 3) ทางลาดบริเวณมุมถนนเป็นทางลาดที่ตัดขอบถนนลงไปโดยไม่มีขอบด้านข้างโดยที่ พื้นที่ปลายทางลาดส่วนที่ติดกับถนนควรเว้นระยะอย่างน้อย 120 ซม. และอยู่บริเวณทางข้ามถนนทางสำหรับ คนเดินข้ามถนนทางสำหรับคนเดินข้ามถนนที่มีคนพิการใช้อยู่เป็นประจำควรมีสัญญาณไฟที่ทำงานโดยกดปุ่ม พร้อมป้ายบอกทางสัญลักษณ์ภาษามือล่ำโพงขยายเสียงไฟสัญญาณบอกให้ข้ามได้และห้ามข้ามเสาไฟฟ้า บริเวณเสาไฟฟ้าให้ติดแถบสีโดยรอบกว้างอย่างน้อย 30 ซม. สูงจากพื้น 140-160 ซม. เพื่อให้คนพิการและ ผู้สูงอายุสังเกตเห็นง่าย
- 4) ตู้ไปรษณีย์ควรเพิ่มช่องใส่จดหมายสำหรับผู้ที่นั่งเก้าอี้เข็นคนพิการสูงอย่างน้อย 90-120 ซม. และติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสเตือนในระยะก่อนเดินถึงอย่างน้อย 60 ซม.
- 5) พื้นที่ใต้สะพานลอยติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสเตือนราวกันหรือกระถางต้นไม้บริเวณ พื้นที่ว่างใต้สะพานลอยไม่ควรปล่อยให้โล่งเนื่องจากอาจเป็นอันตรายต่อผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตา ผู้ใช้โทรศัพท์สาธารณะและตู้บริการเงินต้นสำหรับคนพิการควรคำนึงถึงการเข้าถึงของผู้ที่ใช้เก้าอี้เข็นคนพิการ และพื้นที่ด้านหน้าตู้โทรศัพท์จึงควรมีพื้นที่ว่างจากเส้นผ่านศูนย์กลางอย่างน้อย 150 ซม. ปุ่มกดโทรศัพท์หรือตู้ บริการเงินต้นสำหรับคนพิการควรมีลักษณะเป็นตัวเลขและตัวอักษรเบรลล์กำกับและมีระบบเสียงช่องเสียง บัตรช่องหยอดเหรียญมีความสูงจากพื้น 80-110 ซม.

4.6.1.5 งานออกแบบองค์ประกอบทางด้านความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก

นอกจากงานออกแบบตามที่กล่าวมาแล้วนั้นจะต้องมีงานออกแบบองค์ประกอบทาง ส่วนอื่นๆอีกซึ่งก็มีความสำคัญและจำเป็นต่อการใช้งานทั้งในแง่ของความปลอดภัยและงานป้องกันและยืดอายุ การใช้งานของถนนให้ยาวนานสืบต่อไปงานออกแบบในส่วนนี้มีดังนี้

- 1) งานออกแบบติดตั้งสัญญาณไฟป้ายจราจรงานออกแบบในส่วนนี้มีความสำคัญเช่นกันทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบเส้นทางและการอธิบายการใช้เส้นทางให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจ ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถให้คนไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดเห็นแล้วสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามกฎจราจรได้อย่าง ถูกต้องนั้นสามารถแสดงได้ด้วยสัญญาณป้ายจราจรทั่วไปป้ายจราจรสามารถแบ่งออกได้ตามหน้าที่ได้เป็น 3 ประเภทคือป้ายบังคับป้ายเตือนและป้ายแนะนำดังนี้
 - 2) ป้ายบังคับเป็นป้ายซึ่งแสดงกฎจราจรเฉพาะที่นั้นๆใช้เพื่อบังคับและควบคุม การจราจรโดยป้ายบังคับจะมีผลบังคับตามกฎหมายส่วนสีของป้ายโดยทั่วไปใช้สีขาวเป็นพื้นเส้นของป้ายและ เส้นขีดกลางใช้สีแดงและเครื่องหมายสัญลักษณ์ตัวเลขและตัวอักษรบนป้ายใช้สีดำยกเว้นป้ายห้ามจอดรถป้าย หยุดป้ายสุดเขตบังคับสีจะแตกต่างกันออกไป
 - 3) ป้ายเตือนเป็นป้ายเตือนผู้ขับขี่รถยนต์ถึงลักษณะและสภาพของถนนที่อาจ เกิดอันตรายได้หรือมีการบังคับควบคุมการจราจรข้างหน้าซึ่งควรระมัดระวังซึ่งสีของป้ายโดยทั่วไปใช้สีเหลือง เป็นสีพื้นเส้นขอบป้ายเครื่องหมายสัญลักษณ์ตัวเลขและตัวอักษรบนป้ายใช้สีดำยกเว้นป้ายเตือนระหว่าง ดำเนินการก่อสร้างหรือบำรุงทางจะใช้สีพื้นเป็นสีแดงแทนสีเหลือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ป้ายแนะนำเป็นป้ายที่ใช้เพื่อแนะนำเส้นทางให้ผู้ใช้งานสามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางได้ถูกต้องสะดวกและปลอดภัยโดยทั่วไปป้ายแนะนำเส้นทางใช้สีเขียว (หรือสีขาว) เป็นสีพื้น และตัวอักษรตัวเลขและสัญลักษณ์ใช้สีขาว (หรือสีดำ) สำหรับป้ายแสดงการบริการบนทางหลวงพิเศษให้ใช้ป้ายสีน้ำเงินตัวอักษรและสัญลักษณ์สีขาวแบบป้ายแนะนำที่สำคัญสำหรับทางหลวงพิเศษนี้

- ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง
- ป้ายแนะนำทางออกล่วงหน้า (Advance Guide Signs)
- ป้ายชี้ทางออก (Exit Direction Sign)
- ป้ายจุดแยก (Gore Signs)
- ป้ายทางออก (Exit)
- ป้ายแขวนสูง (Overhead Sign)
- ป้ายข้างทาง (Overhang หรือ Maptype Sign)
- ป้ายเลขทางแยก
- ป้ายหมายเลขทางหลวง
- ป้ายบอกระยะทาง (Distance Sign)
- ป้ายบนทางต่อเชื่อม (Ramp Sign)
- ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง
- ป้ายบนทางตัด (Destination Sign)
- ป้ายทางแยก (Junction Sign)
- ป้ายจุดหมายเลขทางหลวง (Route Markers Trailblazers)
- ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง (Destination Sign)

5) งานออกแบบเครื่องหมายจราจรงานออกแบบเครื่องหมายจราจรทั้งชนิดที่อยู่บนผิวทางขอบทางข้ามสะพานและบนเสาไฟฟ้าเป็นต้นการออกแบบจะต้องให้เป็นไปตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่ปรากฏในคู่มือของงานวิศวกรรมจราจรกรมทางหลวงโดยเฉพาะกับการใช้งานบนทางหลวงประเภท Motorway

6) งานออกแบบระบบไฟฟ้าแสงสว่างและระบบไฟสัญญาณจราจรการออกแบบระบบไฟแสงสว่างและระบบไฟสัญญาณจราจรสำหรับไฟถนนและไฟบริเวณขอบทางแยกงานออกแบบระบบไฟฟ้าแสงสว่างหลักใหญ่ๆในการพิจารณาคือ

- ดวงโคมเป็นดวงโคมชนิดน้ำกันฝุ่นและติดตั้งภายนอกอาคารสำหรับเสาสูง (High Mast) และสำหรับเสา 9-12 เมตรขึ้นอยู่กับบริเวณติดตั้งโคม
- หลอดไฟเป็นหลอด High Pressure Sodium Vapor Lamps
- เสาไปเป็นชนิด Galvanize Steel Posts ชนิดเสาสูง 20 เมตร 30 เมตรหรือเสาขนาด 9-12 เมตร
- การคำนวณค่าความเข้มแสงของความส่องสว่างอย่างน้อยให้ได้มาตรฐานของถนนตามข้อกำหนดของกรมทางหลวง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7) งานการติดตั้ง

- แหล่งจ่ายกระแสไฟฟ้า (Power Supply) จะใช้ตามความเหมาะสม และอยู่ในตำแหน่งที่สามารถตรวจสอบและบำรุงรักษาได้โดยง่าย
- การควบคุมการเปิด-ปิด (Control Switch On-Off) ควบคุมการเปิด-ปิดโดยแสงสว่าง (Photocell Switch) และควบคุมการเปิด-ปิดอัตโนมัติโดยการตั้งเวลา (TimeClock Relay)

8) งานระบบไฟฟ้าสัญญาณจราจรและป้ายบังคับการจราจร

- ไฟสัญญาณป้ายบังคับการจราจรและป้ายบอกเส้นทางการจราจร แนะนำติดตั้งในตำแหน่งที่ผู้ใช้ถนนสามารถมองเห็นได้ล่วงหน้าและง่ายต่อการสังเกต
- เสาของป้ายบังคับการจราจรและป้ายบอกเส้นทางการจราจรเป็น เหล็กทาสีกรรมวิธีในการป้องกันสนิมและป้องกันจากการถูกระแทกหรือชน
- ป้ายบังคับการจราจรและป้ายบอกเส้นทางการจราจรจะมีไฟส่องสะท้อนแสงในเวลากลางคืนเพื่อให้ผู้ใช้ถนนสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย
- ป้ายบังคับการจราจรและไฟสัญญาณจราจรให้ติดตั้งตามข้อกำหนด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.6.2 มาตรฐานในการการออกแบบภูมิทัศน์

4.6.2.1 มาตรฐานในการการออกแบบการใช้พื้นที่

- 1) เน้นการเป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อให้สามารถรองรับคนจำนวนมาก เป็นจุดให้บริการ ข้อมูลนักท่องเที่ยว จุดเปลี่ยนพาหนะจากรถยนต์เป็นรถจักรยาน
- 2) จัดให้มีที่นั่งพักรอและทางเดินเชื่อมไปยังส่วนต่างๆ ของพื้นที่โครงการ
- 3) มีกำหนดเวลาเปิดปิดควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลอยู่ประจำและการดูแลรักษา
- 4) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม ได้แก่
- 5) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ตั้งอยู่บริเวณจุดบริการนักท่องเที่ยวหลัก ประกอบด้วย ส่วนที่ทำการของเจ้าหน้าที่ส่วนประชาสัมพันธ์ติดต่อสอบถามให้บริการข้อมูลเช่ารถจักรยาน ส่วนขายของที่ระลึกผลิตภัณฑ์และสินค้าต่างๆจุดปฐมพยาบาลห้องน้ำโทรศัพท์สาธารณะ
- 6) จุดบริการนักท่องเที่ยว (ซุ้มประชาสัมพันธ์) ตั้งอยู่บริเวณจุดบริการนักท่องเที่ยว รองรับประกอบด้วยส่วนที่ทำการของเจ้าหน้าที่ส่วนประชาสัมพันธ์ติดต่อสอบถามให้บริการข้อมูลเช่ารถจักรยาน ส่วนขายของที่ระลึก
- 7) ร้านค้าชุมชนในลักษณะเรือนแถวหรือซุ้มร้านค้า
- 8) ศาลาพักรอ
- 9) ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ แยกห้องน้ำชายและหญิง
- 10) จุดเติมลมยาง / ซ่อมจักรยาน
- 11) พื้นที่จอดรถยนต์ เป็นที่จอดรถแยกรถทัวร์ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยาน เพื่อความปลอดภัย ลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสายตา
- 12) ป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและแผนที่เส้นทาง ตามมาตรฐานที่ได้ออกแบบไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

13) สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อให้บริการผู้พิการผู้สูงอายุเช่นที่จอดรถผู้พิการทางเท้าทางข้ามทางลาดราวจับห้องน้ำคนพิการที่นั่งพักป้ายวัสดุพื้นต่างสัมผัสอักษรเบรลล์ เป็นต้น

4.6.2.2 การออกแบบบริเวณจุดเชื่อมต่อทางเข้า-ออกเส้นทาง

- 1) ช่องทางเข้า-ออกควรอยู่ห่างจากหัวมุมเลี้ยวเพื่อความปลอดภัย และเปิดมุมมองให้สามารถมองเห็นได้ในระยะไกล
- 2) อาจมีการออกแบบซุ้มทางเข้าให้เป็นเสมือนสิ่งหมายตาให้นักท่องเที่ยวสามารถกำหนดตำแหน่งการเข้า-ออกได้ชัดเจนขึ้น โดยมีป้ายชื่อและไฟแสงสว่างสำหรับมองเห็นในเวลากลางคืน
- 3) ตำแหน่งป้ายทางเข้าอาจอยู่ข้างทางหรือคร่อมทางโดยต้องคำนึงถึงความสูงให้รถขนาดใหญ่สามารถผ่านได้
- 4) การออกแบบพืชพรรณควรมีความแตกต่างจากบริเวณโดยรอบเพื่อให้ผู้สัญจรสามารถรับรู้ได้โดยง่ายและช่วยส่งเสริมความชัดเจนให้กับทางเข้า-ออก

4.6.2.3 การออกแบบอาคารสิ่งก่อสร้าง รูปแบบสถาปัตยกรรม

- 1) การเลือกตำแหน่งก่อสร้างอาคารควรมีความลาดชันไม่เกินร้อยละ 15 ถ้าความลาดชันมากกว่านี้อาจทำให้การก่อสร้างมีความยุ่งยากราคาค่าก่อสร้างสูงขึ้น
- 2) รูปแบบอาคารควรกลมกลืนตลอดเส้นทางเพื่อช่วยตอกย้ำเอกลักษณ์ของเส้นทาง นักท่องเที่ยวสามารถจดจำได้โดยไม่จำเป็นต้องอ่านข้อมูลจากป้าย
- 3) พิจารณาการใช้งานโดยรอบบริเวณเพื่อให้การเข้าถึงอาคารทำได้ง่ายและสะดวกมองเห็นได้ชัดเจน
- 4) ในบางกรณีควรคำนึงถึงการขยายตัวในอนาคตด้วย

4.6.2.4 การออกแบบพืชพรรณ

- 1) ควรเก็บต้นไม้เดิมไว้และพยายามให้การพัฒนาพื้นที่มีผลกระทบต่อธรรมชาติเดิมน้อยที่สุด
- 2) ควรเลือกใช้ต้นไม้พื้นถิ่นเพื่อแสดงลักษณะเฉพาะของพื้นที่นั้นและเป็นการลดภาระในการดูแลรักษา
- 3) ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่น เสริมสร้างบรรยากาศและเอกลักษณ์ของพื้นที่ตามแนวทางที่ได้วางในแผนแม่บท

4.7 ผลการศึกษาและพัฒนา แนวทางของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

4.7.1 บทบาทและความสำคัญของภาษาภาพ

- 1) ภาษาภาพเป็นสิ่งที่ใช้สื่อสารเพื่อจูงใจ ในบางกรณีใช้เป็นเครื่องมือในการบังคับ เช่น สัญลักษณ์ภาพชุดที่ใช้การจราจร ถือได้ว่าชุดเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์นั้นเป็นคำสั่งทางกฎหมาย
- 2) ภาษาภาพที่ดีจะสามารถข้ามพ้นอุปสรรคความเก่าแก่ตามกาลเวลาวัฒนธรรมและภาษา ทำให้ยากต่อการออกแบบข้ามชาติ (Multicultural Design) แบบอย่างที่ดีของภาษาภาพ คือ สัญลักษณ์จราจร สนามบิน กีฬาโอลิมปิก ซึ่งมักออกแบบให้สอดคล้องกับสถานที่หรือวัฒนธรรมเจ้าภาพ ดังนั้นนักออกแบบจึงควรต้องคำนึงถึงรูปแบบและองค์ประกอบหลายอย่างที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ภาษาภาพที่ดี คือ การออกแบบกลุ่มสัญลักษณ์ภาพให้เป็นชุดเดียวกัน มีความต่อเนื่องกับสัญลักษณ์ภาพอื่น และมีความสม่ำเสมอในการสื่อความหมายและทำให้เกิดประสิทธิภาพดีกว่าการออกแบบสัญลักษณ์ภาพที่เป็นสัญลักษณ์รูปเดียว เพราะภาษาต้องมีการรวบรวมแนวความคิดให้เป็นระบบ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่างประเทศ เพื่อให้เป็นสื่อภาษาที่ทุกคนเข้าใจได้ทันที (เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา 2543 : 22)

4.7.1.1 ข้อจำกัดของการใช้สัญลักษณ์ภาพ ประสิทธิภาพของสัญลักษณ์ภาพที่ใช้ในแผ่นป้ายสัญลักษณ์ ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดดังนี้ คือ

1) สัญลักษณ์ภาพจะใช้ได้ดีกับการสื่อสารที่เป็นการให้บริการหรือเป็นการสื่อสารการกระทำที่ชั่วตัญเป็นตัวแทน เช่น สัญลักษณ์ภาพประจำทาง โทรศัพท์ แก้วเหล้า บางครั้งอาจใช้ไม่ได้ผล เมื่อสื่อแทนกิจกรรมที่มีขั้นตอน และแสดงกรรมวิธี เช่น สถานที่ซื้อตั๋ว เพราะเป็นการกระทำที่มีปฏิกริยาโต้ตอบซึ่งต้องอาศัยตัวแทน ผู้รับผู้ส่ง ผู้แสดงอาการทำให้สื่อสารได้ยาก

2) สัญลักษณ์ภาพจะใช้ได้ดีต่อเมื่อมีการวางแผนงานให้เป็นส่วนหนึ่งในระบบสัญลักษณ์ (Signage System) ที่ดี คือ ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์และประสิทธิภาพเมื่อใช้งานร่วมกับป้ายอื่น เพราะบางครั้งการใช้สัญลักษณ์ภาพเพียงอย่างเดียวโดยไม่ใช้ข้อความเป็นการเพิ่มความสับสน

3) การใช้ป้ายสัญลักษณ์มากเกินไปจนความจำเป็นอาจทำให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าการใช้ป้ายสัญลักษณ์น้อยกว่าความต้องการเพราะเป็นการให้ข้อมูลที่ปะปนกัน โดยนำสิ่งสำคัญน้อยกว่าที่เป็นกิจกรรมและสิ่งที่เป็นบริการธุรกิจมาใช้ร่วมกับข้อความสำคัญ คือ การบริการสาธารณะ กฎระเบียบที่ต้องการสื่อสารกับสาธารณชน ทำให้การสื่อสารทั้งหมดโดยรวมไร้ประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงต้องกำหนดวิธีการ (Methodology) วิเคราะห์และประเมินสัญลักษณ์ภาพมาตรฐานให้ได้เกณฑ์ที่เป็นสากล ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ ประการแรก คือความสามารถสื่อความหมายจากภาพ (Visual Content) โดยการเลียนแบบเหมือนจริงหรือสื่อความคิดเพื่อให้ได้ผลทางความเข้าใจและรับรู้ที่เหมือนกันทุกคนซึ่งเป็นเรื่องยากเพราะต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์รวมทั้งเวลาในการเรียนรู้และรับรู้ และยังต้องคำนึงถึงลักษณะที่เป็นกายภาพ ได้แก่ ความสามารถในการอ่าน ประการที่สองคือ ความหมายของภาพจะต้องเชื่อมโยงถึงหลักฐานในการออกแบบ (เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา 2543 : 29)

4.7.1.2 ปัญหาของสัญลักษณ์ภาพ ปัญหาความผิดพลาดที่เป็นอุปสรรคของสัญลักษณ์ภาพที่พบมากมี 5 ข้อ ดังนี้

1) ปัญหาจากสื่อความหมาย สัญลักษณ์ภาพที่ต้องสื่อสารโดยใช้ความคิดเป็นนามธรรม ไม่สามารถบ่งบอกความหมายของวัตถุสิ่งของหรือบอกความคิดได้

2) การออกแบบที่ขาดประสิทธิภาพ สัญลักษณ์ภาพที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออกแบบมาตรฐาน

3) การขัดแย้งของ ความหมาย มีการออกแบบสัญลักษณ์ภาพรูปแบบต่าง ๆ หลายสัญลักษณ์ภาพเพื่อใช้สำหรับสื่อความหมายเดียวกัน และในทางกลับกัน มีสัญลักษณ์ภาพเดียวที่ถูกใช้สำหรับสื่อความหมายเพื่อควบคุมให้ได้หลายความหมาย

4) การใช้พื้นที่ด้านหลังของสัญลักษณ์ภาพอย่างขาดประสิทธิภาพ การใช้พื้นที่ของภาพและพื้นภาพอย่างไม่สม่ำเสมอ การสื่อความหมายลงบนพื้นที่ด้านหลังอย่างไม่สม่ำเสมอ เป็นต้น

5) การใช้สัญลักษณ์ภาพอย่างพร่ำเพรื่อ หรือในบางกรณีที่สัญลักษณ์ภาพไม่อาจสื่อความหมายได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.8 ผลการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการ พัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป จากวัตถุประสงค์ของการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ นำมาซึ่งการวิเคราะห์และ กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลัก ซึ่งประกอบไปด้วย

4.8.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคียุทธศาสตร์

4.8.2 กลุ่มสื่อมวลชน หลังจากนั้น จึงดำเนินการออกแบบเครื่องมือสื่อสารให้เหมาะกับ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารรวมถึงต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของเครื่องมือสื่อสารแต่ละประเภท ตลอดจนการวางแผนงานสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หรือปฏิทินสื่อสาร (communication calendar) เพื่อ จัดเตรียมเนื้อหาเพื่อเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายให้เป็นไปตามแผน

¹ (Duerksen, C. J., 1986: 1-45)และ(<http://www.geocities.com/aestheticdistricts/index.html>: 1-8)

^๓<http://www.manager.co.th/asp-bin/viewgallery.aspx?newsid=959000071488&imageid=4153972>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ การพัฒนาผังแม่บทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

เป้าหมายในการพัฒนาตามผังแม่บทฯ จากการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย –กำแพงเพชรสู่การเรียนรู้และพัฒนาผังแม่บทและเชื่อมโยงโครงข่ายท่องเที่ยว สรุปการนำเสนอผังแม่บทเบื้องต้นทางเลือกของพัฒนาได้ ดังนี้

- 1) ระยะสั้นพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์มาตรฐานสากล
- 2) ระยะกลางพัฒนาเชื่อมโยงโครงข่ายท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคอาเซียน
- 3) ระยะยาวพัฒนาเครือข่ายระดับสากลในระดับโลก

5.1 การผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร (Historical Corridor)

5.1.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท

5.1.1.1 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โดยรอบ เน้นการดูแลรักษาอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีเรื่องราว และรูปแบบการนำเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

5.1.1.2 จัดทำภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยการออกแบบพัฒนา อนุรักษ์ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมทั้งสร้างสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ หรือสร้างสื่อถ่ายทอดเชิงสัญลักษณ์ของคุณค่าของแหล่งมรดกโลก

5.1.1.3 พัฒนาเส้นทางจักรยานในย่านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สะดวกปลอดภัย เป็นทางเลือกของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เพิ่มระยะเวลาการท่องเที่ยวให้นานขึ้น

5.1.1.4 พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับจังหวัดข้างเคียง และเส้นทางท่องเที่ยวภาคเหนือ

5.1.1.5 พัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในทุกระดับทั้งภายในพื้นที่ กลุ่มจังหวัด ภูมิภาค และความร่วมมือกับนานาชาติ โดยเฉพาะการพัฒนาตามนโยบายระเบียบเศรษฐกิจของกรอบความร่วมมือ GMS

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลสรุปที่ได้จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง พบว่า การที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ในสัดส่วนค่อนข้างต่ำนั้น เกิดจากปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ

- 1) อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งเหตุผลหลักน่าจะมาจากการขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอและเหมาะสม
- 2) ระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว อาทิ เส้นทางคมนาคมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้มาตรฐานที่ดีพอ
- 3) เมืองบริวารถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่มีรูปแบบเดียวกัน แต่ยังไม่ได้รับการบูรณะให้อยู่ในสภาพเดียวกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยมีได้ถูกมองในแง่ของความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่ควรค่าแก่การศึกษาทั้ง 3 อุทยานฯ นักท่องเที่ยวจึงเลือกที่จะเยี่ยมชมเพียงอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเท่านั้น ไม่ว่าจะภายใต้เงื่อนไขของเวลาที่จำกัดหรือไม่
- 4) รูปแบบของอุทยานฯ ไม่เอื้อให้เกิดการท่องเที่ยว เนื่องจากภาพลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์ ที่ถูกมองว่าเป็นอนุสรณ์สถานที่ไม่มีชีวิต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และไม่มีเรื่องราวใหม่ๆ ให้เรียนรู้

จะเห็นว่าการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นทางท่องเที่ยวจักรยานมีความสอดคล้องกับการจัดการเขตการจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวของพื้นที่ไว้สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและน่าสนใจของพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย เช่น กิจกรรมปั่นจักรยานชมเมืองเก่า กิจกรรมไหว้พระ กิจกรรมเรียนรู้การทำเครื่องสังคโลก และกิจกรรมเรียนรู้การทำผ้า นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานเทศกาล และงานประเพณี รวมถึงกิจกรรมที่จัดเป็นวาระและโอกาส เช่น ประเพณีบวชช้าง ประเพณีสงกรานต์น้ำไอศูรณ กิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

5.2 การสร้างบรรยากาศในการรับรู้สุนทรีย์ภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City)

5.2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท

5.2.1.1 กำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทางกายภาพของโบราณสถาน ตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่า และส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวที่คงความสวยงามของพื้นที่และโบราณสถาน

5.2.1.2 กำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทางกายภาพของโบราณสถาน ตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่า และส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวที่คงความสวยงามของพื้นที่และโบราณสถาน

5.2.1.3 จัดการสภาพภูมิทัศน์และดูแลสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง โดยให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรของชุมชนร่วมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster)

5.3.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท

5.3.1.1 ยกระดับสู่การท่องเที่ยวด้วยภาพลักษณ์และคุณค่าของการเป็นเมืองมรดกโลก ส่งเสริมการตลาดการ

5.3.1.2 นำความคิดสร้างสรรค์ไปต่อยอดกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่สื่อสารและถ่ายทอดคุณค่าของเมืองมรดกโลก

5.3.1.3 พัฒนานวัตกรรมและระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสามารถสืบค้นได้ถึงระดับพื้นที่ ทันสมัยสามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นในรูปแบบของศูนย์ข้อมูลและระบบสารสนเทศ (Intelligence Unit) ส่งเสริมท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวชุมชน

5.3.1.4 ประชาสัมพันธ์งานเทศกาลประเพณี เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ สู่ระดับนานาชาติ

5.3.2 แนวทางการจัดการพื้นที่และภูมิทัศน์

5.3.2.1 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับนโยบายต่างๆของหน่วยงานในพื้นที่ เช่น

1) ส่งเสริมสภาพทางเท้า ถนน และเส้นทางการสัญจรให้อำนวยต่อการท่องเที่ยว โดยการเดินและการใช้พาหนะที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ

2) ส่งเสริมภูมิทัศน์ทางสถาปัตยกรรมให้มีความบรรยากาศที่ดี สอดคล้องกับการท่องเที่ยวโบราณสถาน

3) จัดให้มีพื้นที่รองรับการท่องเที่ยว (Buffer Zone) รอบอุทยานประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นจุดต้อนรับนักท่องเที่ยวและที่จอดรถ และยังสามารถใช้เป็นจุดบริการรถจักรยาน รถโดยสารสาธารณะ เชื่อมโยงพื้นที่อนุรักษ์และอุทยาน

5.3.2.2 เส้นทางท่องเที่ยวคลองแม่รำพันเนื่องจากสองข้างริมฝั่งคลองแม่รำพันเป็นพื้นที่ตั้งชุมชนมาแต่โบราณ มีโบราณสถานสำคัญหลายแห่ง และยังมีบรรยากาศทางวัฒนธรรมและธรรมชาติแนวทางการส่งเสริมภูมิทัศน์จะช่วยส่งเสริมวิถีชุมชนและธรรมชาติให้คงอยู่ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงทั้งเมืองใหม่และเมืองเก่าได้เป็นอย่างดี

1) ปรับปรุงถนนเรียกคลองแม่รำพันให้รองรับการท่องเที่ยวโดยจักรยาน มีความสะดวกและปลอดภัยเพื่อส่งเสริมให้เส้นทางนี้เป็นทางจักรยานหลักที่เชื่อมโยงการเดินทางระกวางเมืองใหม่กับเมืองเก่า

2) มีจุดพักนักเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละจุด เพื่อใช้เป็นจุดเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวในพื้นที่และเชื่อมต่อกับถนนจรดวิถีถ่อง เป็นจุดให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวและใช้เป็นจุดนัดพบของนักท่องเที่ยว

3) ปรับปรุงสภาพคลองและตลิ่งให้มีความเป็นธรรมชาติ สะอาดและปลอดภัยสามารถท่องเที่ยวทางน้ำได้ ซึ่งบรรยากาศตลอดเส้นทางของคลองแม่รำพันนั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละช่วง ซึ่งสามารถใช้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.2.3 ถนนที่เข้าสู่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เช่น ถนนจรดวิถีถ่อง เป็นต้น เพื่อส่งเสริมบรรยากาศให้รู้สึกถึงความเป็นเมืองเก่า ชุมชนรอบโบราณสถาน เป็นการกระตุ้นการรับรู้ในการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

- 1) ควรส่งเสริมบรรยากาศริมถนนให้มีความร่มรื่น เป็นระเบียบ ให้รู้สึกถึงความเป็นชุมชนรอบโบราณสถาน
- 2) ควรมีการจัดพื้นที่ให้เป็น Buffer Zone และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์
- 3) กำหนดรูปแบบและสถาปัตยกรรมให้ส่งเสริมโบราณสถาน
- 4) สำหรับพื้นที่หรืออาคารที่ติดโบราณสถาน ควรส่งเสริมให้มีการใช้พื้นที่โดยรอบอย่างเต็มที่ ทำหน้าที่เป็นจุดรับรองนักท่องเที่ยวและส่งเสริมโบราณสถานนั้นๆ

5.3.2.4 กลุ่มโบราณสถานนอกอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยวัดพระศรีรัตนมหาธาตุขี้เหล็ก เนื่องจากเป็นพื้นที่นอกอุทยานฯ ที่มีชุมชนล้อมรอบโบราณสถาน มีธรรมชาติร่มรื่นและวิถีชุมชนเรียบง่าย เหมาะแก่การท่องเที่ยวโดยการเดินเท้าและทางจักรยาน

- 1) ปรับปรุงเส้นทางต่างๆ ให้ร่มรื่น จัดให้มีทางจักรยานและทางเดินเท้าที่เหมาะสมสำหรับคนทุก มีความปลอดภัย
- 2) ปรับปรุงพื้นที่ริมน้ำให้สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ตลิ่งมีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นระเบียบ และปลอดภัยสามารถรองรับการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้พื้นที่อย่างสม่ำเสมอได้
- 3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับกำแพงเมืองเดิม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น จัดแสงส่องกำแพงให้สามารถท่องเที่ยวยามกลางคืนได้ ป้ายให้ความรู้หรือเน้นจุดสำคัญ
- 4) ปรับปรุงเส้นทางภายในชุมชนและบรรยากาศของชุมชนในแต่ละเส้นทาง ให้มีจุดพักนักท่องเที่ยว ส่งเสริมอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละเส้นทางเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน
- 5) ส่งเสริมพื้นที่โดยรอบชุมชนให้มีพื้นที่พุดและทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนและสามารถให้นักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมได้ สามารถใช้เป็นพื้นที่รับรองนักท่องเที่ยวก่อนเข้าสู่พื้นที่โบราณสถานได้

5.3.2.5 ชุมชนตลาดบ้านท่าชัยและบ้านหาดเสี้ยว ซึ่งเป็นชุมชนวัฒนธรรมสำคัญของอำเภอศรีสัชนาลัย มีสภาพเป็นชุมชนเมือง ซึ่งทั้งสองแห่งควรมีการพัฒนาเพื่อรองรับการขยายตัวความเป็นเมืองอย่างมีแบบแผนและเป็นระเบียบ

- 1) ส่งเสริมให้มีจัด Zoning ภายในเมือง แบ่งเป็นย่านต่างๆ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ
- 2) จัดการระบบสัญจรอย่างเป็นระบบ มีจุดจอดรถที่เหมาะสม เพื่อรองรับการเดินทางโดยใช้พาหนะทั้งในพื้นที่และเชื่อมโยงพื้นที่ท่องเที่ยวโดยรอบ
- 3) ถนนและทางเท้าต่างๆ รองรับการใช้งานสำหรับทุกคน สามารถใช้จักรยานและเดินเท้าได้อย่างปลอดภัย
- 4) จัดระเบียบอาคาร ร้านค้า ป้ายโฆษณา ภายใต้ข้อกำหนดเดียวกัน
- 5) เพิ่มพื้นที่สีเขียวและจุดบริการสาธารณะให้กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ เพื่อให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวภายในเมืองและเชื่อมโยงย่านต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.2.6 โบราณสถานนอกอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขาลัยหมายถึงโบราณสถานและรวมถึงชุมชนสำคัญรอบอุทยาน เช่น ชุมชนบ้านพระพรางค์ ชุมชนเกาะน้อยแหล่งสังคโลก เป็นต้น

1) จุดพักผ่อนนักท่องเที่ยว ป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว จัดให้ที่จอดรถ และจุดบริการพาหนะที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ เป็นจุดเปลี่ยนพาหนะก่อนเข้าสู่การท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ

2) ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถานให้มีความร่มรื่น มีความปลอดภัย รองรับการใช้งานสำหรับทุกคน

5.3.2.7 ชุมชนนครชุมและคลองสวนหมากซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นชุมชนประวัติศาสตร์และเป็นความภาคภูมิใจของชาวนครชุมเป็นอย่างมาก ปัจจุบันชุมชนได้มีการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนด้วยการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ รวมทั้งคิดหาแนวทางและมาตรการต่างๆเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนอย่างต่อเนื่อง การเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่โดยรอบจะมีบทบาทใ้การช่วยส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนได้

1) จัดให้มีพื้นที่จอดรถบริเวณทางเข้าต่างๆของชุมชน

2) ปรับปรุงภูมิทัศน์คลองสวนหมาก ให้สามารถสัญจรทางเรือ เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ท่องเที่ยวทางน้ำจากแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้

3) จัดให้มีจุดพักและบริการนักท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของชุมชน

4) เพิ่มป้ายบอกทางและแนะนำจุดท่องเที่ยวภายในชุมชน

5) จัดสรรให้เข้าถึงพื้นที่ริมน้ำให้มากขึ้น เพื่อให้ชุมชนตลาดได้เชื่อมต่อกับพื้นที่ริมน้ำ

5.3.2.8 สะพานข้ามแม่น้ำปิง ปัจจุบันเมืองกำแพงเพชรถูกแบ่งออกเป็นสองฝั่ง คือฝั่งนครชุมและฝั่งชากังราว เนื่องจากการสัญจรไปในพื้นที่ส่วนใหญ่โดยการใช้รถยนต์เป็นหลัก จึงทำให้ความสัมพันธ์ของสองพื้นที่ลดลง ไม่เชื่อมโยงเป็นเมืองเดียวกัน แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ต้องการให้เกิดกิจกรรมที่เชื่อมโยงพื้นที่

1) ปรับปรุงพื้นที่ได้สะพานทั้งสองฝั่ง ให้เกิดกิจกรรมที่ดึงดูดผู้คน เช่น กิจกรรมการค้าพื้นที่สำหรับออกกำลังกาย ลานกีฬา ลานชุมนุมชน เป็นต้น

2) สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้สะพานได้อย่างปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน

3) ปรับปรุงสะพานเก่า ให้เป็นจุดชมวิว ที่มีความปลอดภัยสามารถสัญจรไปมาได้โดยการเดินเท้าหรือจักรยานได้โดยปลอดภัย

4) จัดให้มีจุดเชื่อมต่อระบบขนส่งสาธารณะ จุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวต่างๆของเมือง

5.3.2.9 กำแพงเมืองกำแพงเพชรเป็นโบราณสถานที่ใกล้ชิดกับชุมชนเมืองมากที่สุด มีการเข้าถึงง่าย จึงทำให้เกิดการรุกรานโบราณสถานได้ง่าย ทำให้ดูแลรักษาสามารถทำได้ยาก โอกาสที่โบราณสถานจะได้รับความเสียหายเป็นไปได้สูง อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นชุมชนเมืองยังทำให้ไม่สามารถควบคุมการเกิดมลภาวะได้ แนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์เสนอแนะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาดังกล่าว เช่น

1) ปรับปรุงเส้นทางตลอดแนวกำแพงซึ่งมีความร่มรื่นอยู่แล้ว ให้เป็นถนนสำหรับเดินและทางจักรยาน มีม้านั่งเป็นจุดๆ มีไฟประดับกำแพงเพื่อเพิ่มความสวยงาม และไฟส่องสว่างถนน เพื่อความปลอดภัยยามกลางคืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ปรับปรุงคูเมืองหน้ากำแพง ซึ่งเป็นส่วนเชื่อมระหว่างเมืองกับโบราณสถานให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ ตัวอย่างเช่น คลองเกซอนในกรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ ส่งเสริมให้มีการสัญจรผ่านทางนี้ เพื่อให้เกิดการใช้พื้นที่อย่างสม่ำเสมอ อันจะส่งผลที่ดีให้กับสภาพแวดล้อมของเมืองเกิดการพัฒนาที่ดีในพื้นที่ใกล้เคียงโดยทางอ้อม

5.3.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

5.3.3.1 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้านการตลาดการท่องเที่ยว โดยประชาสัมพันธ์และทำการตลาดเชิงรุกสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยว และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกระดับนานาชาติ

5.3.3.2 พัฒนานอค์ความรู้ สร้างเครือข่ายและส่งเสริมกลไกมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยพัฒนาสื่อบานองค์ความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพัฒนาเครือข่ายและกลไกการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก และเสริมสร้างสมรรถนะ (Capacity Building) ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

สรุป

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาลแต่จากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ที่นอกจากต้องการขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่นแล้วยังต้องการการรักษาเนื้อหาทางวัฒนธรรม ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน นำมาสู่รูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวคือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชนท้องถิ่น เป็นการสร้างคุณค่าให้กับชีวิตจากประสบการณ์การท่องเที่ยว และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้รับความนิยมอย่างมากในต่างประเทศ เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศฝรั่งเศสประเทศแคนาดา ประเทศเม็กซิโก และประเทศสเปน เป็นต้น แต่สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังคงเป็นเรื่องใหม่ แม้จะมีหลายหน่วยงานที่ผลักดันและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นต้น แต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองไทยยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายเนื่องจากยังขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบกับประเทศไทยยังขาดปัจจัยสนับสนุนบางประการในการที่จะทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประสบความสำเร็จ เช่น ขาดแหล่งเงินทุนที่เพียงพอ ขาดผู้นำที่เข้มแข็งและทีมงานที่มั่นคง และการเมืองไม่มีเสถียรภาพ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การเริ่มต้นด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และรูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนรูปแบบในการสร้างความร่วมมือกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวในบริบทของสังคมไทยจะช่วยให้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีแบบแผนที่ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นที่รู้จักมากขึ้นในเมืองไทย และส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของไทยพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 การพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยงที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ

5.4.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท

5.4.1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาพื้นที่เกษตรกรรมชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ในบริเวณโดยรอบของชุมชน เพื่อทำหน้าที่เป็นแนวกันชนเพื่อป้องกันการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl)

5.4.1.2 สนับสนุนการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆที่มีศักยภาพ เช่น ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจด้านนันทนาการ โดยเฉพาะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

5.4.2 ข้อเสนอแนะพื้นที่โครงข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

5.4.2.1 การเชื่อมโยงของการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชรเป็นเมืองโบราณที่ปรากฏร่องรอยหลักฐานของอารยธรรมอันรุ่งเรืองในอดีตสะท้อนให้เห็นภาพของอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งเป็นราชธานีแห่งแรกของไทย เป็นเมืองศูนย์กลางการปกครอง ศาสนา เศรษฐกิจ และมีความเจริญรุ่งเรืองด้านอารยธรรม จนได้รับการขนานนามว่าเป็นแผ่นดินที่มีความเป็น “รุ่งอรุณแห่งความสุข” นับจากเริ่มต้นกำเนิดของประวัติศาสตร์ชาติไทยที่ได้พัฒนาเป็นรัฐสำคัญของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18-20 และคงอยู่ยาวนานเป็นเวลากว่า 200 ปี จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและการกำหนดกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงควรมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) อนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์และพื้นที่เชื่อมโยงให้คงคุณค่าแหล่งมรดกโลก
- 2) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมที่ยั่งยืน
- 4) ส่งเสริมและกระจายโอกาสการได้รับประโยชน์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมของภาคีในท้องถิ่น

5.4.1.2 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงควรมีการกำหนดประเด็นการพัฒนา ดังนี้

1) อนุรักษ์คุณค่าของอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งมรดกโลก โดยการดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์ บูรณะแหล่งโบราณสถาน แหล่งโบราณคดีและแหล่งมรดกทางประวัติศาสตร์และคุณค่าแห่งความเป็นมรดกโลก รวมไปถึงจนถึงขยายฐานองค์ความรู้ด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของชาติและแหล่งมรดกโลกเพื่อพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอุทยานประวัติศาสตร์และจัดการตามอนุสัญญาคุ้มครองแหล่งมรดกโลก

2) พัฒนาและอนุรักษ์คุณค่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของเมืองมรดกโลกอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สร้างคุณค่าการเรียนรู้ การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สร้างคุณค่าการเรียนรู้ เพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยว รวมไปถึงจนถึงการพัฒนาต่อยอดคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกสู่สากล แต่ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมการพัฒนาเมืองและสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่ออนุรักษ์การท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกอย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

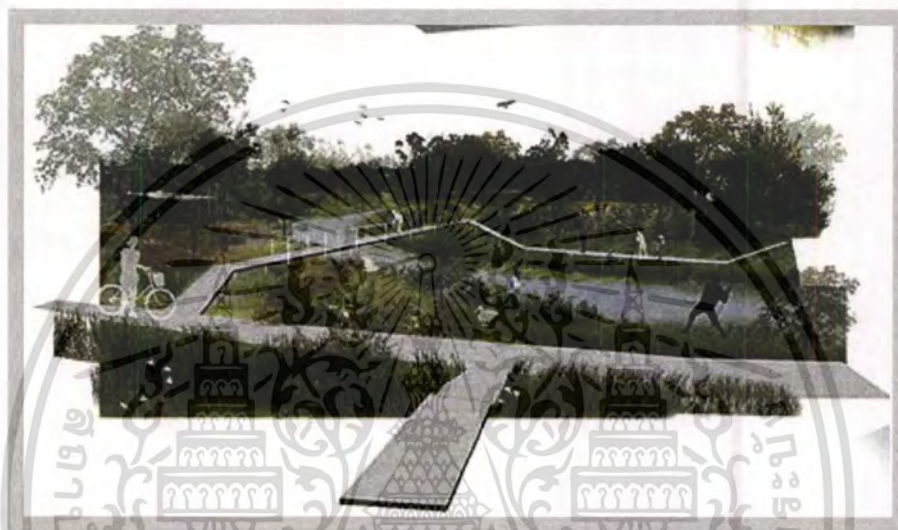
5.4.3 แนวความคิดการเชื่อมโยงของการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์

ภาพที่ 5.1 ตัวอย่างแนวความคิดการเชื่อมโยงของการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

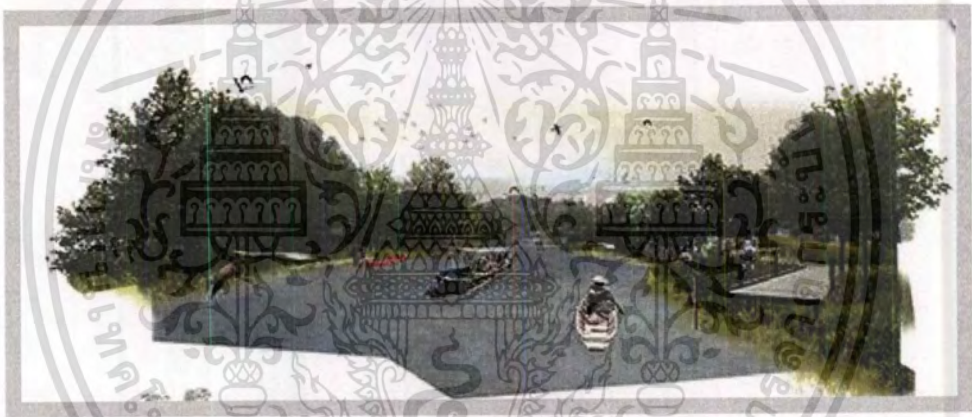
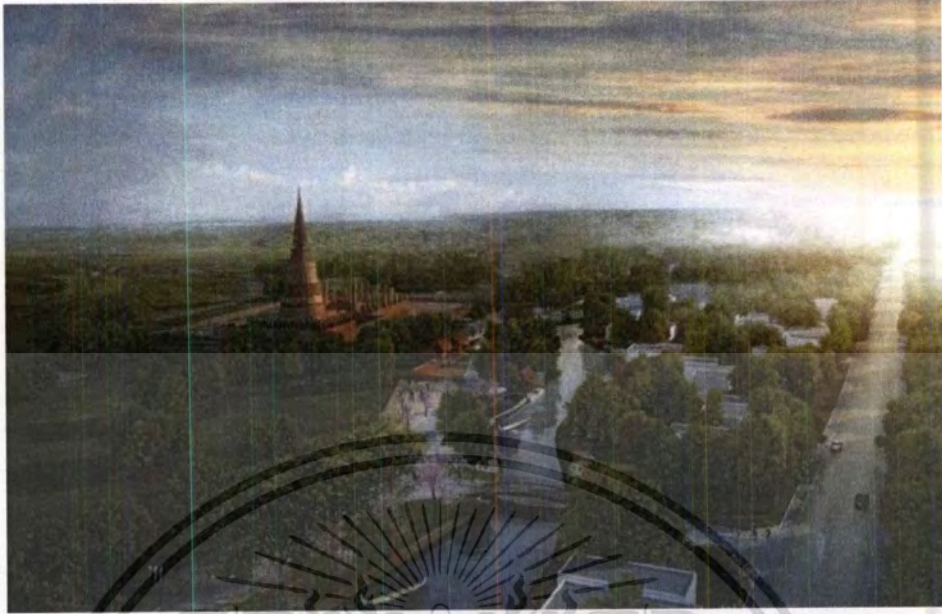
- 2) ภาพลักษณ์สถานที่และความสะดวกสบาย (Comfort & Image)
- ความสะดวกสบายของสถานที่ที่ไม่ต้องพึ่งพาการบริการ
 - ความรับรู้ภาพลักษณ์ด้านความสะอาด ความปลอดภัย และความอบอุ่นของสถานที่
 - ความสะดวกในการเลือกบริเวณที่นั่งพักผ่อนและนันทนาการ
 - คนทุกวัยเลือกให้เป็นสถานที่สำหรับนันทนาการ

ภาพที่ 5.3 ตัวอย่างการออกแบบพื้นที่สาธารณะให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงในการใช้พื้นที่¹

- 3) กิจกรรมการใช้ประโยชน์สถานที่ (Uses & Activities)
- ใช้กิจกรรมในการสร้างสรรค์สถานที่
 - ใช้กิจกรรมในการดึงดูดให้ผู้คนใช้และหวนกลับมาใช้สถานที่
 - สถานที่หากเว้นว่างการใช้งานมากแสดงถึงความผิดปกติของการจัดการกิจกรรมการใช้ประโยชน์
 - สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมกับประชากรทุกระดับอายุ ให้ความสำคัญกับผู้ชราและเด็ก
 - สร้างพื้นที่ที่ใช้ได้ตลอดทั้งวัน
 - สร้างพื้นที่ให้ผู้คนใช้ประโยชน์แบบกลุ่ม
 - สร้างสถานที่ที่ง่ายและสะดวกในการบริหารจัดการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.4 ภาพตัวอย่าง การออกแบบพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่สูงสุดในหลากหลายกิจกรรม

- 4) การใช้สถานที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของผู้คน (Sociability)
 - ใช้สถานที่ในการสร้างโอกาสการรู้จักมักคุ้น และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของประชาชน
 - ใช้สถานที่เพื่อก่อให้เกิดความสำนึกรักในท้องถิ่นที่ และสร้างความผูกพันระหว่างประชาชนกับสถานที่
 - ใช้สถานที่และกิจกรรมเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และองค์ความรู้ของประชาชน ทุกระดับอาชีพ
 - ใช้สถานที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชนและเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.3.2 การเชื่อมโยงการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

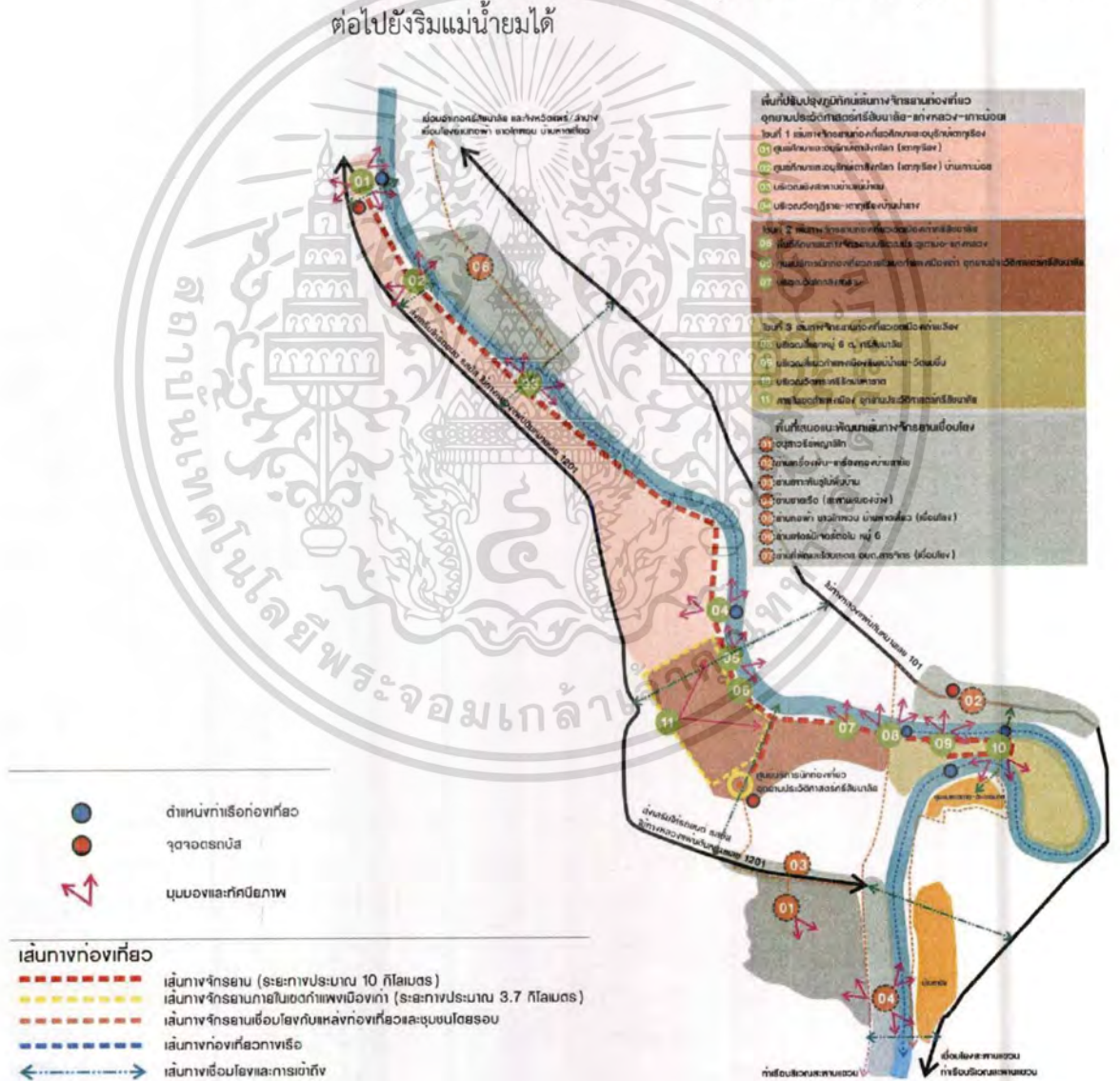
1) การเข้าถึงและการเชื่อมต่อ (Access & Linkage)

- ความสามารถในการมองเห็นในมุมมองแนวตั้งและแนวราบ ด้วยลักษณะสภาพภูมิประเทศที่มีความลาดชันค่อนข้างน้อยและสิ่งปลูกสร้างตลอดแนวเส้นทางท่องเที่ยว มีความสูงประมาณ 6-10 เมตร หรือมีอาคารสูงประมาณ 2-3 ชั้น จึงทำให้มีความสามารถในการมองเห็นหรือเปิดมุมมองจากพื้นที่ส่งเสริมการปรับปรุงภูมิทัศน์กับพื้นที่บริเวณโดยรอบได้ โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำยม
- ความสามารถในการเข้าถึงด้วยทางเดิน ทางจักรยาน และระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่ส่งเสริมปรับปรุงภูมิทัศน์ตลอดแนวพื้นที่โครงการ มีศักยภาพในการส่งเสริมการเข้าถึงด้วยเส้นทางจักรยานและทางเท้า เนื่องจากสภาพชุมชนและสิ่งปลูกสร้างบริเวณโดยรอบมีความหนาแน่นค่อนข้างน้อย มีพื้นที่ว่างระหว่างอาคาร และบริเวณริมแม่น้ำ สามารถเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายการสัญจรที่ดี แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องปรับปรุงรูปแบบเส้นทางให้มีความชัดเจน สะดวกและปลอดภัย แต่ในพื้นที่ยังมีข้อขัดข้องเรื่องระบบการขนส่งมวลชนหรือระบบขนส่งสาธารณะ เนื่องจากในพื้นที่ยังประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบางทำให้การลงทุนการบริการสาธารณะยังไม่คุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพ แต่ควรส่งเสริมการขนส่งสาธารณะเชิงการท่องเที่ยวเพื่อลดการนำรถยนต์ส่วนตัว ลดผลกระทบต่อแหล่งโบราณสถานและส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon)
- ความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมของเส้นทางเข้าถึง เช่น ร้านค้า และชุมชน ในพื้นที่โครงการมีความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมที่ดีเนื่องจากเป็นพื้นที่ตามแนวขนาดกั้นแม่น้ำยม และมีชุมชนเกาะตัวบริเวณโดยรอบพื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว สามารถส่งเสริมร้านค้าชุมชน ร้านอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ต้องมีการปรับปรุงรูปแบบของสินค้าและบริการที่ดีและได้มาตรฐาน
- ความปลอดภัยและความสะดวกในการเข้าถึง ในภาพรวมของพื้นที่มีศักยภาพในการเข้าถึงที่ดี เนื่องจากมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1201 ขนาบทั้ง 2 ฝั่งของแม่น้ำยม จึงทำให้สามารถเชื่อมพื้นที่โครงการกับพื้นที่โดยรอบได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ยังเป็นผลดีเรื่องความปลอดภัย คือ ลดปริมาณของยวดยานในการสัญจรเข้ามายังพื้นที่โครงการ แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงกิจกรรมของพื้นที่ทั้งสองฝั่งของแม่น้ำยม เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับพื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ความสามารถในการเชื่อมโยงทางกายภาพกับย่านพาณิชยกรรม ย่านที่อยู่อาศัย และหน่วยบริการเมือง พื้นที่โครงการสามารถเชื่อมโยงกับย่านการค้าเดิม ย่านที่อยู่อาศัย และย่านจำหน่ายสินค้าพื้นที่และหัตถกรรม ที่มีชื่อเสียงได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะบริเวณบ้านปากกล้วย บ้านตาชัย และบ้านหนองช้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งปัจจุบันกำลังมีการปรับปรุงสะพานแขวน สะพานข้ามคลองต่าง ๆ เพื่อเชื่อมพื้นที่ทั้งสองฝั่งของแม่น้ำยม

- การใช้แนวเส้นทางสีเขียว (Greenway) ในการเชื่อมต่อกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ การเน้นหรือให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการ ในสภาพปัจจุบันนับได้ว่า มีสภาพความพร้อมรื่นตามแนวเส้นทางค่อนข้างดี มีเพียงบางบริเวณที่จำเป็นต้องปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความพร้อมและการเน้นความสำคัญด้วยพื้นที่สีเขียว โดยเฉพาะบริเวณจากพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยไปยังพื้นที่ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก และช่วงจากบริเวณสี่แยก หมู่ที่ 6 ไปยังวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ตลอดจนเส้นทางริมน้ำของพื้นที่ส่งเสริมการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมต่อไปยังริมแม่น้ำยมได้

ภาพที่ 5.5 ภาพแสดงมุมมอง การเข้าถึงพื้นที่ และความเชื่อมโยงของพื้นที่โครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ภาพลักษณ์สถานที่และความสะดวกสบาย (Comfort & Image)

- ความสะดวกสบายของสถานที่ที่ไม่ต้องพึ่งพาการบริการ เน้นการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ แบบเบ็ดเสร็จ ทั้งนี้เพื่อนักท่องเที่ยวและประชาชนที่เข้ามาใช้พื้นที่จุดต่าง ๆ มีความเข้าใจความสำคัญของของพื้นที่ มีความสะดวกสบายด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถจักรยาน การบริการข้อมูล ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย
- ความรับรู้ภาพลักษณ์ด้านความสะอาด ความปลอดภัย และความอบอุ่นของสถานที่ เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว และสร้างความมั่นใจในระบบการรักษาความปลอดภัย ในการเข้าใช้พื้นที่ต่าง ๆ ได้ทั้งในช่วงกลางวันและกลางคืน
- ความสะดวกในการเลือกบริเวณที่นั่งพักผ่อนและนันทนาการ เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่คำนึงประโยชน์สำหรับคนทุกกลุ่ม ทั้งนักท่องเที่ยวประชาชนในพื้นที่ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยการกำหนดจุดพักผ่อนพื้นที่รองรับกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ เช่น พื้นที่พักผ่อนก่อนเข้าใช้พื้นที่ จุดนั่งชมแหล่งโบราณ ที่นั่งคอยระหว่างเส้นทางเดินชมแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่พักผ่อนริมแม่น้ำยม ตลอดจนพื้นที่นันทนาการสำหรับกิจกรรมด้านวัฒนธรรม กิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ
- ออกแบบพื้นที่พักผ่อนและนันทนาการ ที่เหมาะสมสำหรับคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะสตรี เด็ก และคนชรา

ภาพที่ 5.6 ตัวอย่าง การออกแบบพื้นที่สาธารณะให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงในการใช้พื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) กิจกรรมการใช้ประโยชน์สถานที่ (Uses & Activities)

- ใช้กิจกรรมในการสร้างสรรค์สถานที่ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนอกจากพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์แล้ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ กิจกรรมวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น การละเล่น การแสดง แสง สี เสียง เป็นต้น
- ใช้กิจกรรมในการดึงดูดให้ผู้คนใช้และหวนกลับมาใช้สถานที่ ส่งเสริมการรื้อฟื้นประเพณีโบราณ และประเพณีที่ได้รับความนิยม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรัก ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีเรือกฐิน เป็นต้น
- สถานที่หากเว้นว่างการใช้งานมากแสดงถึงความผิดปกติของการจัดการกิจกรรมการใช้ประโยชน์ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จนกลายเป็นกิจวัตรและสามารถระบุในปฏิทินการท่องเที่ยวของทุก ๆ ปี
- สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Designs for all) อายุ โดยให้ความสำคัญกับผู้ชราและเด็ก
- สร้างพื้นที่ที่ใช้ได้ตลอดทั้งวัน และเน้นพื้นที่ที่ให้ผู้คนใช้ประโยชน์แบบกลุ่ม ทั้งนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงการออกแบบการใช้พื้นที่ให้ได้ทุกฤดูและสภาพภูมิอากาศ ทั้งกลางและกลางคืน
- สร้างสถานที่ที่ง่ายและสะดวกในการบริหารจัดการ ทั้งนี้เพื่อลดงบประมาณในการบำรุงรักษา การซ่อมแซม และการบริหารจัดการด้านอื่นๆ

ภาพที่ 5.7 ตัวอย่างการออกแบบพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่สูงสุดในหลากหลายกิจกรรม

4) การใช้สถานที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของผู้คน (Sociability) ใช้สถานที่ในการสร้างโอกาสการรู้จักมักคุ้น และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของประชาชน นอกจากการออกแบบพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้ว พื้นที่ต่างๆ เหล่านี้ยังเป็นพื้นที่นันทนาการ พื้นที่นัดพบปะสังสรรค์ พื้นที่ออกกำลังกาย เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และองค์ความรู้ของประชาชนทุกระดับอาชีพ เน้นการใช้ร่วมกันสำหรับประชาชนในพื้นที่และชุมชนบริเวณโดยรอบ นอกจากเพื่อประโยชน์เชิงสุขภาพแล้ว ยังก่อให้เกิดผลดีทางสังคมด้วย คือ สร้างความสัมพันธ์รักในท้องถิ่นที่และสร้างความผูกพันระหว่างประชาชนกับสถานที่ และยังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชนและเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.8 ตัวอย่าง การออกแบบพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน

5.4.3.3 การเชื่อมโยงการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

1) การเข้าถึงและการเชื่อมต่อ (Access & Linkage)

- ความสามารถในการมองเห็นในมุมมองแนวตั้งและแนวราบ
- ความสามารถในการเข้าถึงด้วยทางเดิน ทางจักรยาน และระบบขนส่งมวลชน
- ความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมของเส้นทางเข้าถึง เช่น ร้านค้า และชุมชน
- ความปลอดภัยและความสะดวกในการเข้าถึง
- ความสามารถในการเชื่อมโยงทางกายภาพกับย่านพาณิชย์กรรม ย่านที่อยู่อาศัย และหน่วยบริการเมือง
- การใช้แนวเส้นทางสีเขียว (Greenway) ในการเชื่อมต่อ

ภาพที่ 5.9 แนวคิดการออกแบบพื้นที่เชื่อมโยงในโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2) ภาพลักษณ์สถานที่และความสะดวกสบาย (Comfort & Image)
 - ความสะดวกสบายของสถานที่ที่ไม่ต้องพึ่งพาการบริการ
 - ความรับรู้ภาพลักษณ์ด้านความสะอาด ความปลอดภัยและความอบอุ่นของสถานที่
 - ความสะดวกในการเลือกบริเวณที่นั่งพักผ่อนและนันทนาการ
 - สตรีและคนชราเลือกให้เป็นสถานที่สำหรับนันทนาการ
- 3) กิจกรรมการใช้ประโยชน์สถานที่ (Uses & Activities)
 - ใช้กิจกรรมในการสร้างสรรค์สถานที่
 - ใช้กิจกรรมในการดึงดูดให้ผู้คนใช้และหวนกลับมาใช้สถานที่
 - สถานที่หากเว้นว่างการใช้งานมากแสดงถึงความผิดปกติของการจัดการกิจกรรมการใช้ประโยชน์
 - สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมกับประชากรทุกระดับอายุ ให้ความสำคัญกับผู้ชราและเด็ก
 - สร้างพื้นที่ที่ใช้ได้ตลอดทั้งวัน
 - สร้างพื้นที่ให้ผู้คนใช้ประโยชน์แบบกลุ่ม
 - สร้างสถานที่ที่ง่ายและสะดวกในการบริหารจัดการ
- 4) การใช้สถานที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของผู้คน (Sociability)
 - ใช้สถานที่ในการสร้างโอกาสการรู้จักมักคุ้น และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของประชาชน
 - ใช้สถานที่เพื่อก่อให้เกิดความสำนึกรักในท้องถิ่นและสร้างความผูกพันระหว่างประชาชนกับสถานที่
 - ใช้สถานที่และกิจกรรมเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และองค์ความรู้ของประชาชนทุกระดับอาชีพ
 - ใช้สถานที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชนและเมือง

5.4.4 ฟังแนวคิดในการออกแบบผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่

5.4.4.1 ผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย

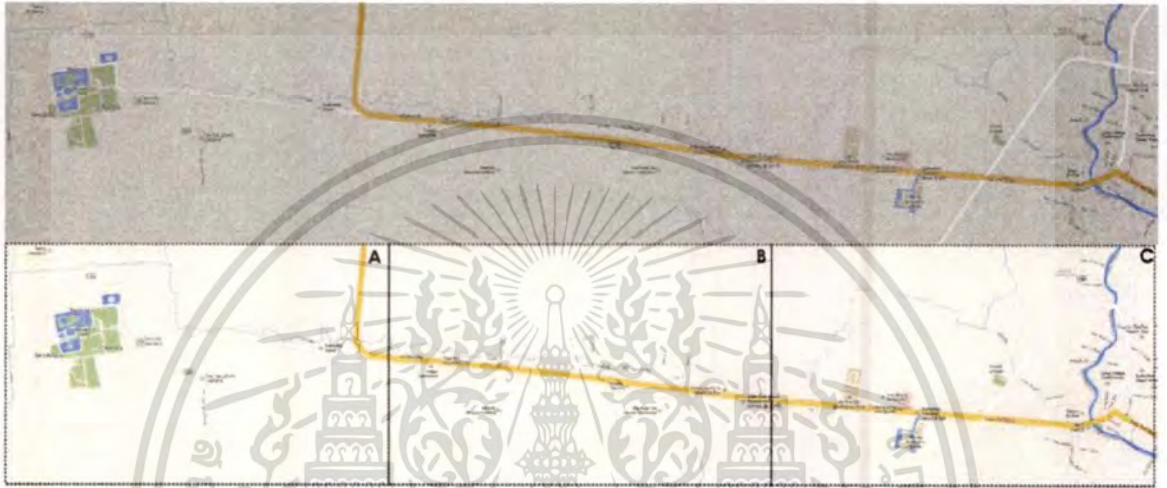
แนวความคิดการออกแบบองค์ประกอบของแหล่ง/กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมีการจัดวางองค์ประกอบในด้านวิศวกรรม สถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สภาพทางภูมิลักษณะธรรมชาติ อัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการใช้นวัตกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างคุณค่าของการเรียนรู้ อย่างอนุรักษ์ สอดคล้องกับขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ เอื้อต่อการท่องเที่ยวสำหรับคนทั้งมวล และเป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยให้จัดทำภาพทัศนียภาพ (Perspectives) ที่สามารถสร้างความเข้าใจได้ชัดเจน โดยมีหลักการออกแบบดังนี้

- 1) ออกแบบให้มีการเชื่อมต่อที่ดีกับโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว
- 2) ออกแบบโดยใช้ประโยชน์สถานที่ให้เกิดความหลากหลาย
- 3) ออกแบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ รวมทั้งสถานที่
- 4) ต้องเป็นพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนในอนาคตได้
- 5) ออกแบบสถานที่ให้เป็นจุดหมายปลายทางที่มีคุณภาพสำหรับผู้เยี่ยมชมเยือน

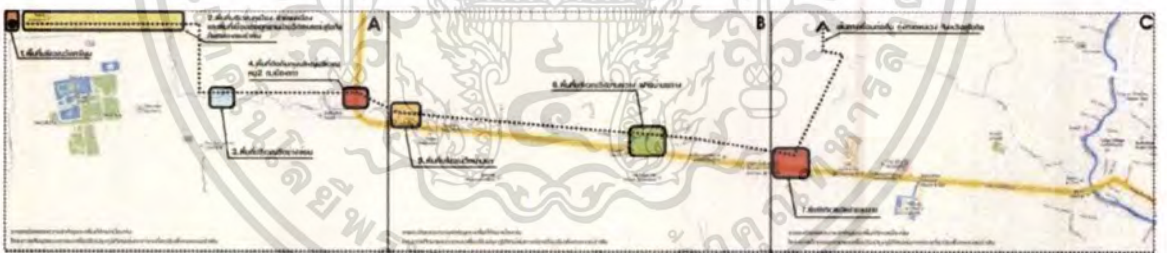
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) ออกแบบเชื่อมโยงพื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษกับสถานที่ที่ออกแบบใหม่กับชุมชนด้วยการเดิน ทางจักรยานและถนนที่มีคุณภาพ

เพื่อเตรียมความพร้อมในการกระจายนักท่องเที่ยวไปสู่พื้นที่เชื่อมโยง โครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การปรับปรุงสภาพถนน เส้นทางจักรยาน ไฟส่องสว่าง ป้ายบอกทางการจราจร ป้ายแสดงแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาจุดชมวิว แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การส่งเสริมการเพาะปลูกพืชผักปลอดสารพิษเพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพของพื้นที่ริมคลองแม่รำพัน

ภาพที่ 5.10 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (1)

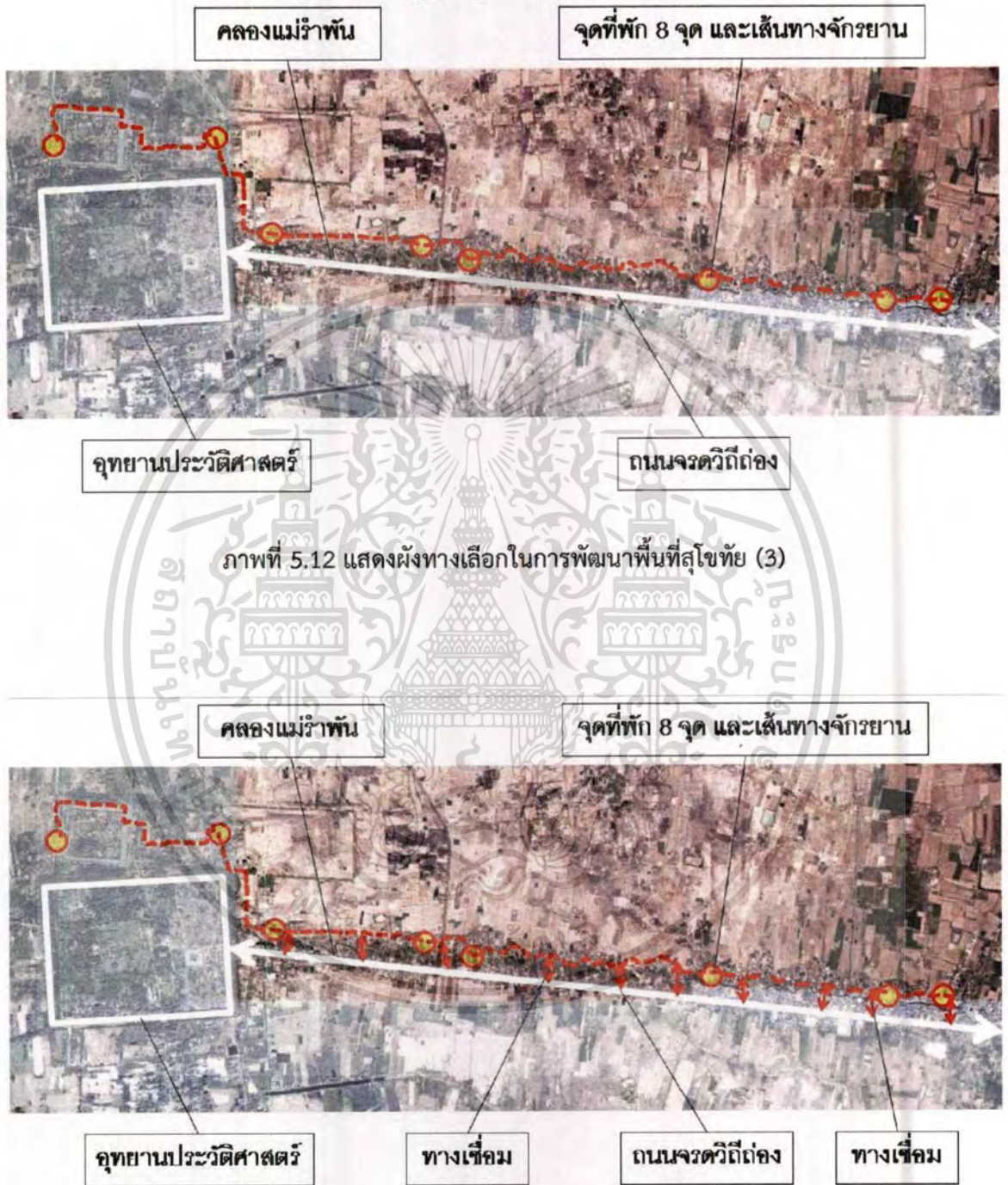

ภาพที่ 5.11 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (2)

แนวความคิดเกิดจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันเพื่อทราบปัญหาและนำสิ่งที่มีอยู่แล้วรวมทั้งโครงการต่างๆมาปรับปรุงและกำหนดรูปแบบเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่ในอนาคต การวิเคราะห์ศักยภาพ จะนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ คือพื้นที่เหมาะสำหรับการออกแบบเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ แบ่งเป็น Conservation Area, Transition Zone, Development Area พื้นที่บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม Historical Preservation พื้นที่ที่มีภูมิประเทศเหมาะที่จะกำหนดเป็นสวนสาธารณะและพักผ่อนหย่อนกำหนดพื้นที่สีเขียวริมน้ำ 2 ข้าง ให้เป็น Green Route Network เพื่อใช้เป็นนันทนาการหรือ Open Space และทางจักรยาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.4.2 แนวคิดในการออกแบบเชื่อมโยงพื้นที่เพื่อการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์

ภาพที่ 5.13 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (4)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.5 การศึกษาความเหมาะสมและแนวความคิดในการพัฒนา

ภาพที่ 5.14 แสดงผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่สุโขทัย (5)

5.4.5.1 สำหรับแผนดำเนินโครงการศึกษาและออกแบบทั้งหมดประกอบด้วย

1) การพัฒนาระบบเส้นทางจักรยาน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพเส้นทางการท่องเที่ยวริมฝั่งคลองแม่รำพัน ประกอบด้วย

2) การปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว ได้แก่ การขุดลอกคลอง ระบบการระบายน้ำป้องกันน้ำท่วมรวมถึงการศึกษาเพื่อการพัฒนาริมฝั่งคลองแม่รำพัน

3) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนริมฝั่งคลองแม่รำพัน และเส้นทางจักรยานเชื่อมโยง ประกอบด้วย การปรับปรุงภูมิทัศน์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน พื้นที่ของวัดริมฝั่งคลอง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงในพื้นที่ต่างๆ จำนวน 4 เส้นทาง คือ

(1) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน เริ่มต้นที่สถานีขนส่ง ผ่านที่ดินทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน บ้านของชาวบ้านที่มี การเลี้ยงปลาในกระชัง งานเกษตรกรรม งานหัตถกรรมจักสาน มุ่งสู่ทิศตะวันตกไปสิ้นสุดที่วัดกำแพงงาม (วัดบ้านกล้วย)

(2) เส้นทางวิถีชุมชนและศาสนา เริ่มจากวัดกำแพงงาม (วัดบ้านกล้วย) ไปวัดบ้านขวาง วัดบ้านนา บริเวณจุดตัดกับถนนใหญ่ ทางทิศตะวันตกไปสิ้นสุดที่วัดช้างล้อม

(3) เส้นทางวิถีชุมชนและวัฒนธรรม เริ่มจากเทศบาลตำบลเมืองเก่าไปทางทิศตะวันตกผ่านไปคูเมือง กำแพงเมือง ชุมชนลิโท ชุมชนตะพังทองกลางไปสิ้นสุดที่วัดพระพายหลวงและวัดศรีชุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปทุกเส้นทางเป็นเส้นทาง เพื่อการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งแต่ละเส้นทางจะผ่านทั้งที่นา ลำคลอง ต้นไม้ ฝาย ตลาด หมู่บ้านและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นการกระจายนักท่องเที่ยวไปในพื้นที่เชื่อมโยง สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา ศึกษากิจกรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการใช้จ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ของคนในท้องถิ่น

เพื่อเตรียมความพร้อมในการกระจายนักท่องเที่ยวไปสู่พื้นที่เชื่อมโยง โครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การปรับปรุงสภาพถนน เส้นทางจักรยาน ไฟส่องสว่าง ป้ายบอกทางการจราจร ป้ายแสดงแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาจุดชมวิว แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การส่งเสริมการเพาะปลูกพืชผักปลอดสารพิษเพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพของพื้นที่ริมคลองแม่รำพัน

5.4.5.2 การออกแบบเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางท่องเที่ยวริมฝั่งคลองแม่รำพัน มีทั้งหมด 8 บริเวณ ได้แก่

- 1) บริเวณพื้นที่สถานีขนส่ง เทศบาลตำบลบ้านกล้วย
- 2) บริเวณพื้นที่วัดกำแพงงาม (วัดบ้านกล้วย) เทศบาลตำบลบ้านกล้วย
- 3) บริเวณพื้นที่วัดบ้านขวาง เทศบาลตำบลบ้านกล้วย
- 4) บริเวณพื้นที่วัดบ้านนา เทศบาลตำบลบ้านกล้วย
- 5) บริเวณพื้นที่จุดตัดกับถนนใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า
- 6) บริเวณพื้นที่วัดช้างล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า
- 7) บริเวณพื้นที่คูเมือง กำแพงเมือง เทศบาลเมืองเก่า
- 8) บริเวณพื้นที่วัดศรีชุม อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดสุโขทัย

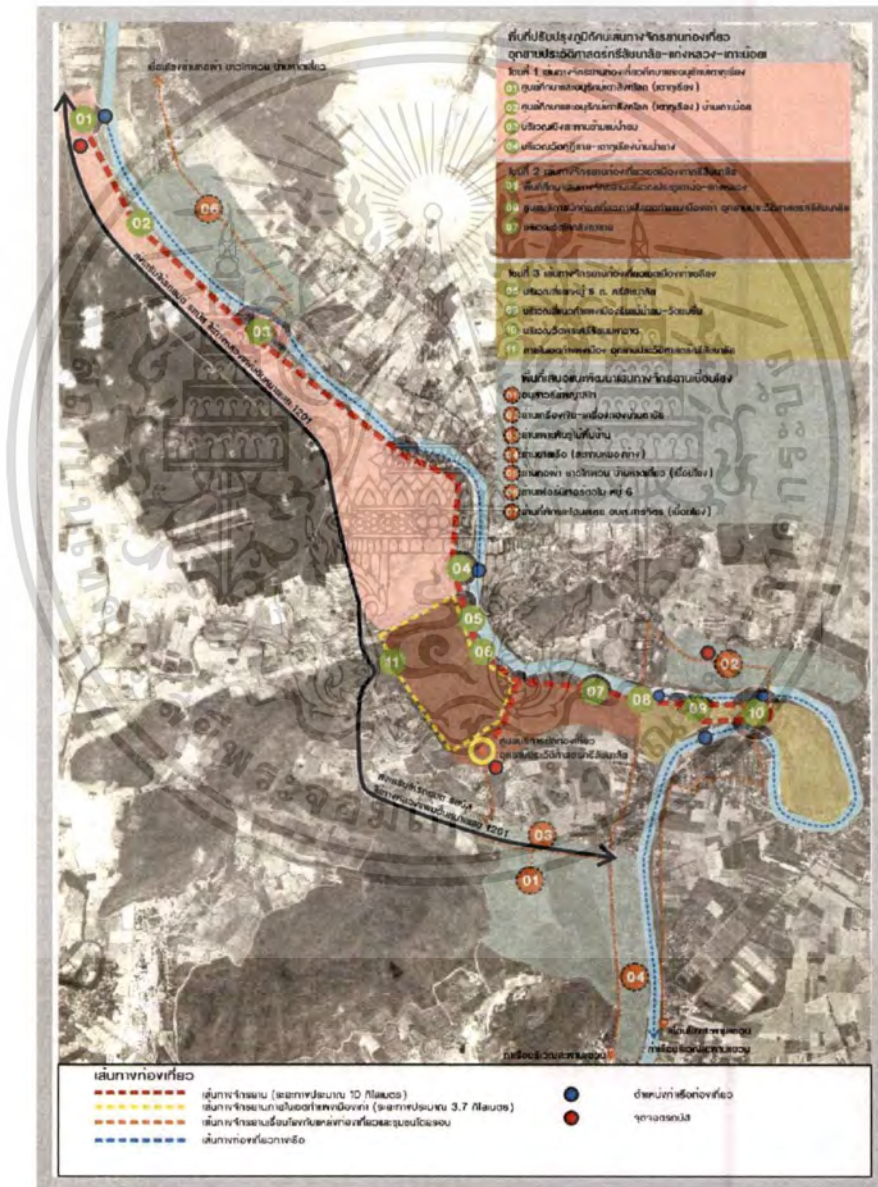
5.4.5.3 ผังแนวความคิดการออกแบบเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย - แก่งหลวง - เกาะน้อย

- 1) กำหนดเส้นทางจักรยานตามแนวริมน้ำยม ซึ่งในอดีตเป็นเส้นทางหลักในการสัญจรและขนส่งเครื่องสังคโลก และเพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ประวัติศาสตร์และแหล่งโบราณสถาน ซึ่งเป็นจุดขายสำคัญของพื้นที่ตามแนวเส้นทางจักรยาน โดยแบ่ง 3 โซนหลัก ได้แก่ โซนที่ 1 เส้นทางจักรยานท่องเที่ยวศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก โซนที่ 2 เส้นทางจักรยานท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยหรือเขตเมืองเก่าศรีสัชนาลัย และโซนที่ 3 เส้นทางจักรยานท่องเที่ยวเขตเมืองเก่าเชลียง (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ)
- 2) กำหนดเส้นทางจักรยานให้สอดคล้องกับกิจกรรมท่องเที่ยวและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย - แก่งหลวง - เกาะน้อย ที่มุ่งเน้นกิจกรรมศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถาน รูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจบริเวณพื้นที่ริมน้ำยม
- 3) เชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับชุมชนโดยรอบ เพื่อชมศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมของพื้นที่ เช่น เครื่องเงินเครื่องทองโบราณ การปั้นเครื่องสังคโลก เป็นต้น
- 4) เพิ่มศักยภาพการเข้าถึงแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถาน และชุมชนโดยรอบ ด้วยเส้นทางจักรยาน
- 5) ส่งเสริมเส้นทางสีเขียว ด้วยการปรับปรุงภูมิทัศน์ ปลูกไม้ยืนต้นที่ให้ร่มเงาและให้สีตามฤดู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ โดยการลดปริมาณและการเข้าถึงของรถยนต์ที่อาจก่อมลพิษ ตลอดจนผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งโบราณสถาน เช่น รถยนต์ รถบัส รถบรรทุก เป็นต้น โดยกำหนดจุดจอดที่สามารถเชื่อมกับถนนสายหลักโดยตรง โดยไม่ต้องสัญจรผ่านพื้นที่ตามแนวเส้นทางจักรยาน

7) เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดเส้นทางจักรยาน เช่น ที่จอดจักรยาน ศาลาพักผ่อน ป้ายบอกทาง ป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง เป็นต้น

ภาพที่ 5.15 พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวเส้นทางการพัฒนาเส้นทางจักรยาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5 ผังแนวคิดในการออกแบบของโครงการ

5.5.1 ผังทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่

โครงการศึกษาเพื่อออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการจัดตั้งศูนย์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติบริการเกาะกลางน้ำในเขตเมืองกำแพงเพชรพื้นที่ที่ทำการศึกษารูปแบบได้ยึดแนวเกาะกลางน้ำทั้ง 4 เกาะตามแนวแกนทิศเหนือถึงใต้บริเวณเชื่อมต่อกันระหว่างผิวเมืองนครชุมและเมืองกำแพงเพชรเป็นพื้นที่หลักในการพัฒนาเพื่อเป็นจุดสำคัญในการเชื่อมโยงพื้นที่อื่นๆบริเวณทั้งสองฝั่งแม่น้ำปิงให้เกิดการบูรณาการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีการเอื้อกันทั้งทางด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยวส่งผลให้เมืองกำแพงเพชรเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวหลากหลายขึ้นและเป็นศูนย์รวมการท่องเที่ยวในหลายด้านเช่น วัฒนธรรม ธรรมชาติ นิเวศวิทยา ศิลปะหัตถกรรม ประวัติศาสตร์ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่มีความพร้อมทั้งสองพื้นที่เชื่อมโยงเกาะกลางน้ำท่า ฝั่งเมืองนครชุมและฝั่งเมืองกำแพงเพชร

แนวคิดหลักในการพัฒนาพื้นที่โครงการ ใช้แนวคิดโดยการแยกบริบท(context) และกิจกรรม(event) ที่เกิดขึ้นจากตำแหน่งที่ตั้งตาม ลักษณะ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยออกแบบให้บริเวณเกาะกลางน้ำทั้ง 4 เกาะ เป็นแนวทางเชื่อมโยงทางด้านภูมิทัศน์เมืองเป็นจุดหมายตา และ แสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่ขนานกับตำแหน่งของแต่ละเกาะโดยกำหนดให้เกาะบริเวณทางทิศเหนือของพื้นที่ศึกษาใช้แนวสะพานข้ามแม่น้ำปิงเป็นจุดแบ่งพื้นที่พัฒนาเป็นพื้นที่ศึกษาระบบนิเวศน์เกาะกลางน้ำ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งติดกับพื้นที่ริมฝั่งที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ เกาะทางทิศใต้อยู่ในส่วนเขตเมืองและเขตชุมชน ออกแบบเป็นพื้นที่เข้าถึงสะดวกใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมนันทนาการพักผ่อนหลักของประชาชนใช้พื้นที่โดยเพิ่มความเป็นจุดหมายตา(LAND MARK) ให้มีความโดดเด่นในพื้นที่มากขึ้น

เพื่อเพิ่มศักยภาพเชื่อมโยงกับพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำทั้ง 2 ฝั่งซึ่งมีการออกแบบพื้นที่สาธารณะ ริมน้ำ โดยกำหนดให้พื้นที่ผิวทิศเหนือ(บริเวณเกาะ 1,2,3) เป็นพื้นที่เชื่อมโยงกับการเข้าถึงบริเวณเกาะและปรับสภาพพื้นที่ ริมฝั่ง เป็นส่วนบริการนักท่องเที่ยว ที่ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น พื้นที่จอดรถ จอดจักรยาน ห้องน้ำ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านค้า และป้ายสัญลักษณ์ ที่แสดง อัตลักษณ์ ของในแต่ละ ที่ตัวอย่างชัดเจน ส่วน บริเวณพื้นที่เชื่อมโยงเกาะกลางน้ำด้านทิศใต้(เกาะ ออกแบบพัฒนาพื้นที่ริมน้ำเดิมที่มีพื้นที่สาธารณะ ริมน้ำอยู่แล้วโดยการเพิ่มองค์ประกอบที่น่าสนใจให้กับพื้นที่สาธารณะริมน้ำอยู่แล้วโดยการเพิ่มองค์ประกอบที่น่าสนใจให้กับพื้นที่ เช่น ลานกิจกรรม เวทีการแสดง ท่าเรือขนาดเล็ก เพื่อการท่องเที่ยว ร้านค้า จุดชมทิวทัศน์ เมืองรวมทั้ง เสนอรูปแบบเพิ่มพื้นที่ริมน้ำในจุดที่สามารถใช้พื้นที่ให้เกิดศักยภาพสูงสุดด้านการท่องเที่ยวได้เช่น บริเวณพื้นที่ได้สะพานข้ามแม่น้ำปิงทั้ง 2 ฝั่ง พื้นที่ริมน้ำบริเวณชุมชนป่าไม้ ฝั่งเมืองชากังราว พื้นที่ริมน้ำเลียบบากคลองสวนหมาก ฝั่งเมืองนครชุม ทำให้ การใช้พื้นที่ทั้งในบริเวณเกาะกลางน้ำและพื้นที่เชื่อมโยงทั้งสองฝั่ง มีความสัมพันธ์กันทั้งบริเวณพื้นที่โครงการและเอื้อให้เกิดการต่อยอดในการพัฒนาพื้นที่อื่นๆในอนาคตได้อย่างบูรณาการ และยังยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.2 แนวคิดในการออกแบบเชื่อมโยงพื้นที่เพื่อการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์

ภาพที่ 5.16 พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวเส้นทางการพัฒนาเส้นทางจักรยาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.17 พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวเส้นทางการพัฒนาเส้นทางจักรยาน

ภาพที่ 5.18 พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวเส้นทางการพัฒนาเส้นทางจักรยาน

เกาะกลางแม่น้ำปิงในพื้นที่เมืองกำแพงเพชร มีอยู่จำนวน 4 เกาะซึ่งจากการวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แต่ละเกาะมีพื้นที่ ดังนี้

- เกาะหมายเลข 1 ตั้งอยู่บริเวณฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 ใกล้กับปากคลองสวนหมาก มีพื้นที่ประมาณ 9.3 ไร่
- เกาะหมายเลข 2 ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของปากคลองสวนหมากด้านหลังของตลาดนครชุมบริเวณนี้อยู่ตรงข้ามกับเมืองโบราณกำแพงเพชร มีพื้นที่ประมาณ 21.9 ไร่
- เกาะหมายเลข 3 ตั้งอยู่บริเวณเดียวกับเกาะหมายเลข 2 แต่มีขนาดใหญ่กว่ามีพื้นที่ประมาณ 46.9 ไร่
- เกาะหมายเลข 4 คือ เกาะกลางน้ำเป็นพื้นที่พักผ่อนของชาวเมืองกำแพงเพชรและจัดกิจกรรมทางน้ำต่างๆ มีพื้นที่ประมาณ 48.1 ไร่

5.5.3 พื้นที่ออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์

- 5.5.3.1 เกาะกลางแม่น้ำปิง ในเขตเมืองกำแพงเพชร เกาะกลางแม่น้ำปิง (1)
- 5.5.3.2 เกาะกลางแม่น้ำปิง ในเขตเมืองกำแพงเพชร เกาะกลางแม่น้ำปิง (2) (3)
- 5.5.3.3 เกาะกลางแม่น้ำปิง ในเขตเมืองกำแพงเพชร เกาะกลางแม่น้ำปิง (4)
- 5.5.3.4 พื้นที่เชื่อมโยงบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำปิง สะพานเก่า และใหม่
- 5.5.3.5 พื้นที่เชื่อมโยงบริเวณคลองสวนหมากเมืองนครชุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.3.6 พื้นที่เชื่อมโยงบริเวณอาคารราชการเก่า ในเขตตัวเมืองกำแพงเพชร(ทัณฑสถานเก่า จ.กำแพงเพชร)

5.6 เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนามาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน

5.6.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท

5.6.1.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการปรับปรุงอาคารและควบคุมการก่อสร้างในพื้นที่ให้เป็นไปตามการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมอาคาร ตามระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการอนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย พ.ศ.2552

5.6.1.2 กำหนดและพัฒนาให้มีแนวเขตกันชนโดยรอบโบราณสถาน

5.6.1.3 กำหนดมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดระยะถอยร่นจากเขตทาง การควบคุมรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารและสิ่งก่อสร้าง ในพื้นที่ที่โบราณสถานตั้งอยู่ พื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบ ย่านชุมชน ตลอดจนพื้นที่บริเวณในแนวเขตทาง ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสามแห่ง เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และบรรยากาศการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเมืองมรดกโลก

5.6.1.4 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนตามแนวทางที่กำหนด ทั้งด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาที่พัก การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว

5.6.2 แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย

กระบวนการกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่น (Local Ordinance) ตามแนวทางผังเมืองเฉพาะ(4) ถือเป็น การสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังเมือง ที่ช่วยขับเคลื่อนผังให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติและการพัฒนาเมืองบังเกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วนอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อการนำผังเมืองไปสู่การปฏิบัติและบังคับใช้ให้กับข้าราชการจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของกรมโยธาธิการและผังเมือง และข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.6.2.1 กรอบแนวทางเสนอแนะ

การนำผังเมืองเฉพาะไปใช้บังคับด้วยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมฯซึ่งสามารถทำได้ 3 ทางเลือก ดังนี้

ทางเลือกที่ 1 การใช้บังคับโดยกฎกระทรวงผังเมืองรวม (ออกตามความใน พรบ.การผังเมือง พ.ศ. 2518)ทางเลือกนี้มีข้อจำกัดเนื่องจากกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเป็นเพียงแผนผังนโยบายโครงการและมาตรการควบคุมโดยทั่วไปเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองเท่านั้น ไม่สามารถกำหนดมาตรการควบคุมที่ลงลึกในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับประเภท ชนิด และรูปแบบของอาคารได้ตามวัตถุประสงค์ของผังเมือง

ทางเลือกที่ 2 การใช้บังคับโดยกฎกระทรวงควบคุมการก่อสร้าง การใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคาร ออกตามความในมาตรา 8 แห่งพรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522การดำเนินการออกกฎกระทรวงควบคุมการก่อสร้างนี้สามารถทำได้โดยนำข้อกำหนดตามร่างผังเมืองเฉพาะที่เกี่ยวกับขนาดอาคาร F.A.R. , B.C.R. และ O.S.R. รวมทั้งการกำหนดความสูง และระยะร่นของอาคารไปใช้บังคับร่วมกับข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ สามารถกำหนดรายละเอียดของข้อกำหนดการก่อสร้างอาคารที่ครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้เช่นเดียวกับกฎกระทรวงผังเมืองรวม นอกจากนี้กฎกระทรวงควบคุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารยังไม่มีกำหนดอายุการใช้บังคับจึงมีความต่อเนื่องในการใช้บังคับเว้นแต่จะมีการออกกฎกระทรวงควบคุมอาคารใหม่ใช้บังคับแทนหรือยกเลิกกฎกระทรวงเดิม จึงเหมาะสำหรับท้องถิ่นที่ยากต่อการออกพระราชบัญญัติผังเมือง

ทางเลือกที่ 3 การตราเป็นเทศบัญญัติเทศบาลและข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ออกตามความในมาตรา 9หรือมาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522) วิธีนี้สามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว เนื่องจากระยะเวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินการขั้นตอนกฎหมาย สามารถควบคุมได้ที่ท้องถิ่นเอง และการปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนด ในกรณีใช้บังคับไปแล้วเกิดเป็นปัญหา ก็สามารถทำการแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของท้องถิ่นได้ง่ายกว่าการขอแก้ไขกฎกระทรวง ดังนั้นการนำ ข้อบัญญัติท้องถิ่นมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมและชี้นำการพัฒนาพื้นที่มิให้เกิดการพัฒนาอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่ขัดต่อรูปแบบของผังในระหว่างการวางและจัดทำ ผังเมืองจึงมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ผังเมืองของประเทศไทย ในขณะนี้เป็นอย่างมาก

5.6.3 แนวทางการพัฒนาเมืองและมาตรการควบคุมพื้นที่⁽⁴⁾

สำหรับวิธีการที่ใช้เพื่อการพัฒนาเมืองโดยสากลจะแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือการฟื้นฟูเมือง(Urban Renewal), การพัฒนาเมือง (Urban Development) และการสร้างเมืองใหม่ (New Town) โดยไม่ว่าจะใช้วิธีการใดเพื่อการพัฒนาเมือง หลักการของผังเมืองเฉพาะกำหนดให้ต้องมีแผนผังและโครงการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างครบถ้วนทั้งระบบ ตัวอย่างเช่น โครงการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน , โครงการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง,โครงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการที่สอดคล้องกับย่านการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละบริเวณ, โครงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะแห่ง เฉพาะบริเวณ , โครงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ ฯลฯ และต้องมีการจัดทำ แผนงานเพื่อพัฒนาโครงการต่างๆ ตามลำดับความสำคัญ-เร่งด่วนในการพัฒนา (Phasing Plan) ให้เป็นไปตามผัง

5.6.3.1 การกำหนดแนวทางการควบคุมรูปแบบการพัฒนาด้วยข้อบัญญัติท้องถิ่น

- 1) ประเภทอาคาร / การประกอบกิจกรรมในอาคาร
- 2) ขนาด/ความหนาแน่น ของการพัฒนา
 - ขนาดพื้นที่ใช้สอยอาคาร
 - อัตราส่วนพื้นที่เปิดโล่งต่อพื้นที่แปลงที่ดิน(O.S.R.)
 - อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่แปลงที่ดิน(F.A.R.)
 - ความสูงของอาคาร
 - ระยะถอยร่น(Setback)
- 3) ระยะหรือระดับของอาคาร
- 4) รูปแบบทางสถาปัตยกรรม (รูปทรงหลังคา รูปทรงอาคาร สีหลังคา สีอาคาร วัสดุประกอบอาคาร องค์ประกอบต่างๆ ของอาคาร ฯลฯ)
- 5) ควบคุมเรื่องป้าย(ขนาด รูปแบบ ตำแหน่งการติดตั้งความมั่นคงแข็งแรง)
- 6) องค์ประกอบอื่นๆที่จำ เป็นเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการออกข้อบัญญัติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.6.3.2 การกำหนดแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเมือง

วิธีการพัฒนาเมืองตามแนวทางผังเมืองเฉพาะ จะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การฟื้นฟูเมือง(Urban Renewal) การพัฒนาเมือง(Urban Development) และการสร้างเมืองใหม่ (New Town)

1) การฟื้นฟูเมือง(Urban Renewal)เป็นลักษณะการพัฒนาเมืองที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาของเมืองที่ประสบปัญหาทางด้านกายภาพจากการขยายตัวของประชากรภัยธรรมชาติภาวะการทางเศรษฐกิจ หรือปรากฏการณ์อื่นๆอันก่อให้เกิดความเสียหายหรือการเสื่อมสลายไปขององค์ประกอบชุมชนต่างๆ ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละเมือง ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาของเมืองจึงขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะและสภาพแวดล้อมของเมืองนั้นๆซึ่งแนวทางในการการฟื้นฟูเมืองตามหลักการของผังเมืองเฉพาะนั้นมี 4 ลักษณะซึ่งสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ดังนี้

(1) การอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่า(Preservation/Conservation)

Preservation เป็นการสงวนรักษาเพื่อให้คงสภาพเดิมมากที่สุด เป็นการหยุดการเสื่อมสลายโดยจะไม่มีการต่อเติมหรือเพิ่มเติมให้ผิดไปจากเดิม

Conservation เป็นการอนุรักษ์โดยการปรับแต่งให้กลมกลืนเข้ากับของเดิมหรือส่งเสริมของเก่าที่มีอยู่แล้วและยังสามารถปรับปรุงเพื่อใช้กับชีวิตประจำวันหรือวิถีชีวิตของสังคมปัจจุบันสอยได้ ซึ่งนอกจากการอนุรักษ์ในเชิงกายภาพแล้ว อาจเป็นการอนุรักษ์ในแง่จิตวิญญาณเชื่อหรือความรู้ความสามารถดั้งเดิมให้ดำรงอยู่ต่อไป บางครั้งการอนุรักษ์ อาจหมายถึงการทำลายด้วยแต่เป็นการทำลายสิ่งปกคลุมบางอย่างเพื่อเปิดเผยคุณค่าแท้จริงให้ปรากฏ

(2) การปรับปรุงชุมชนเดิม (Rehabilitation) เป็นการปรับปรุงเพื่อให้สามารถรองรับการใช้งานใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองกับภาวะการณ์ปัจจุบัน

(3) การพัฒนาขึ้นใหม่(Redevlopment)หรือการรื้อสร้างใหม่ เป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาเมืองที่เกิดความเสื่อมโทรม โดยมากจะใช้วิธีนี้กับพื้นที่ที่ไม่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการรื้อย้ายส่วนที่ชำ รุดทรุดโทรมและแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ที่มีความสอดคล้องกลมกลืน ทั้งยังตอบรับกับความต้องการในปัจจุบันกับพื้นที่โดยรอบ

(4) การพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่า(Rearrangement) การพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่า (Rearrangement) หรือการจัดการพื้นที่ใหม่ (Readjustment)

2) การพัฒนาเมือง (Urban Development) ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการวางแผนกายภาพเพื่อการพัฒนาพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบองค์รวม (รวมการพัฒนาในทุกๆเรื่องของทั้งเมือง) โดยการวางกรอบการพัฒนาพื้นที่ที่มีการตั้งวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในการพัฒนาในแต่ละบริเวณที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับต่างๆ และคำนึงถึงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมในแต่ละบริเวณอย่างเป็นระบบ

3) การสร้างเมืองใหม่ (New Town) คือ การสร้างเมืองขึ้นมาใหม่ให้รองรับการเติบโตที่เพิ่มขึ้นโดยมีเครื่องมือ คือ ผังเมืองระดับต่างๆและผังที่ลงรายละเอียด(Action Plan) โดยการเปิดพื้นที่สำหรับการพัฒนาใหม่(New Development) ในบริเวณพื้นที่ชานเมืองหรือพื้นที่รอบนอก ในเขตการปกครองของเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หรือเป็นพื้นที่คาบเกี่ยวที่อยู่ในความดูแลของหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ อาจจะเป็นพื้นที่ชานเมืองที่ยังว่างเปล่า เป็นพื้นที่เกษตรที่มีความหนาแน่นเบาบาง มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการยังไม่ทั่วถึง อาจเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมืองหลักหรือเป็นบริเวณที่มีศักยภาพในการพัฒนาในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยปกติเมืองใหม่มีวัตถุประสงค์หลากหลายขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศแต่ละชุมชน นั้นเบื้องต้นเพื่อประหยัดงบประมาณด้านการลงทุนพัฒนาสาธารณูปโภค-สาธารณูปการสำหรับเมืองขนาดใหญ่ เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนสูงไม่คุ้มค่าซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

- (1) เพื่อเป็นเมืองบริวารของเมืองมหานคร (Satellitetown)
- (2) เพื่อแบ่งเบาภาระของเมืองมหานครในเรื่องที่อยู่อาศัย (Overspill)
- (3) เพื่อเป็นกิจการเฉพาะเรื่องแยกไปจากเมืองเดิมเช่น เพื่อเป็นเมืองอุตสาหกรรมรูปแบบใหม่ ตัวอย่างเช่น ซิลิคอนวัลเลย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นเมืองศูนย์ราชการ ตัวอย่างเช่นเมืองจันดิการ์(Chandigarh)ประเทศอินเดียเมืองบราซิลเลีย (Brasillia) ของประเทศบราซิล เมืองวอชิงตัน(Washington)ของประเทศสหรัฐอเมริกา และเมืองแคนเบอร์รา(Canberra) ของประเทศออสเตรเลีย
- (4) เพื่อสร้างแหล่งงานใหม่ๆ (Regionalgrowth) เช่นสร้างเมืองการค้าชายแดน เมืองท่าเรือ เมืองอุตสาหกรรม (เช่นเมืองดีทรอยต์ (Detroit) ประเทศสหรัฐอเมริกา) เพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่
- (5) เพื่อรองรับประชากรเมืองที่เพิ่มขึ้น (Town in town) จากการเปลี่ยนสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมซึ่งทำให้มีประชากรอาศัยอยู่ในเมืองมากขึ้น
- (6) เพื่อเป็นเมืองตัวอย่างในด้านต่างๆ เช่น เมืองตัวอย่างของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เมืองมหาวิทยาลัย เมืองอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

5.6.3.3 แนวคิดการวางผังที่ให้ผลในทางปฏิบัติ

การวางผังที่ให้ผลในทางปฏิบัติ หรือ Performance Planning หลักการของการวางแผนโดยให้มีผลทางปฏิบัติ เริ่มจากการพิจารณาถึง อิทธิพล (Influence) ของแผนที่มีต่อการพัฒนาว่ามีหลายระดับ โดยอาจแบ่งเป็น 4 ระดับ(ยงธนิศร์ พิมลเสถียร ,ม.ป.ป) ได้แก่

1) แรงบันดาลใจ(Inspiration) หมายถึง การมีวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ร่วมกันในกลุ่ม ผลประโยชน์ทุกกลุ่มที่จะเดินทางไปสู่เป้าหมายการพัฒนาวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปตามผังหรือแผนด้วยแรงบันดาลใจนี้เป็นสิ่งที่บรรลุได้ยาก เนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์ มีหลากหลายและมีความต้องการไม่เหมือนกัน แต่ถ้าสามารถสร้างความเข้าใจอันดีที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน แผนที่วางไว้ก็จะประสบความสำเร็จได้ โดยไม่ต้องมีการใช้กฎหมายบังคับ เพราะทุกคนมีแรงบันดาลใจที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอยู่แล้ว

2) การมีข้อตกลงร่วมกัน (Commitment) เป็นอิทธิพลของแผนที่น่าจะเป็นไปได้มากกว่าแรงบันดาลใจ คือการประนีประนอมของกลุ่มผลประโยชน์ทุกกลุ่ม จนกระทั่งได้วัตถุประสงค์ร่วมกันในการพัฒนา การที่ข้อตกลงร่วมกันนี้ ต้องมีพื้นฐานมาจากการที่ทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและมีระบบของการหาข้อยุติที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด การรณรงค์หรือสร้างจิตสำนึกให้มีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาร่วมกันของคนในสังคม ก็เป็นพื้นฐานที่ดีในการได้มาซึ่งข้อตกลงร่วมกันที่จะแก้ปัญหา

3) การกำหนดแนวทาง (Guidance) คือการชี้แนะว่าการพัฒนาควรจะเกิดขึ้นที่ใด เวลาไหน ควรมีการใช้ที่ดินประเภทใดและใครเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ การกำหนดแนวทางการพัฒนานี้ต้องอาศัยบทบาทของรัฐบาลเข้ามาโดยอาจจะให้แรงจูงใจ(Incentive)เพื่อให้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ

4) การควบคุม(Control) คือการที่รัฐเข้ามาควบคุมทิศทางการพัฒนาอย่างเต็มที่ โดยการใช้กฎหมาย แต่ประชาชนมักมีทัศนคติในทางลบต่ออิทธิพลในระดับนี้โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาเมือง เนื่องจากจะต้องมีขั้นตอนที่ยุงยากในการขออนุญาตพัฒนาก่อสร้างอาคารและใช้เวลานานอย่างไรก็ตามการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควบคุมที่ยังมีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ต้องการสงวนรักษาไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือพื้นที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และทางธรรมชาติ (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร ,ม.ป.ป)

5.6.4 แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนสุโขทัย

แนวทางในการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า นั้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางที่หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการผังเมืองจึงเห็นควรดำเนินการไปในแนวทางเดียวกัน ดังแนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองเก่า ซึ่งเสนอไว้ในรายงานผังเมืองชุมชนเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย กล่าวคือ ควรจะกำหนดแนวทางการพัฒนาเชิงอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่โดยรอบ โดยกำหนดพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์ที่มีความแตกต่างกัน การพัฒนาพื้นที่ในเขตคูเมืองและกำแพงเมือง ควรจะมีมาตรการในการควบคุมที่เข้มงวด ส่วนพื้นที่รองรับการขยายตัวของชุมชน ก็สามารถควบคุมด้วยมาตรการที่เข้มงวดน้อยกว่า โดยการควบคุมสิ่งก่อสร้าง ความหนาแน่น ที่ว่าง ความสูง อาคาร ขนาดของอาคาร รูปทรง วัสดุ และสีของอาคาร ให้มีความกลมกลืน และแสดงถึงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนมีความเป็นระเบียบ สวยงาม และแสดงถึงความต่อเนื่อง ของการพัฒนารูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชนจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

เนื่องจากพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของชาติไทย และมีลักษณะเป็นพื้นที่อ่อนไหว (Sensitivity Area) ต่อการพัฒนาในเชิงอนุรักษ์มาก ดังนั้น เมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า โดยนำมาบูรณาการร่วมกับผลการศึกษาวเคราะห์ลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ตลอดจนแนวโน้มการเจริญเติบโตของชุมชนในอนาคต รวมถึงการพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ทั้งในด้านปัญหา ข้อจำกัด และศักยภาพต่างๆ สามารถสรุปแนวคิดในการวางผัง ได้ดังนี้

5.6.4.1 แนวความคิดในการอนุรักษ์โบราณสถาน

การกำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนา เพื่อเป็นการอนุรักษ์สภาพทางกายภาพของโบราณสถานและพื้นที่ฟูสภาพโบราณสถานตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ จึงควรกำหนดพื้นที่ซึ่งมีสภาพของเมืองโบราณและส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวและคงความสวยงามของพื้นที่และโบราณสถาน โดยกำหนดพื้นที่สำหรับการพัฒนา ออกเป็น 3 เขต ดังนี้

1) เขตสงวน ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายในคูเมือง-กำแพงเมืองสุโขทัย พื้นที่โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีที่มีคุณค่า กำหนดให้เป็นพื้นที่สำหรับการสงวนรักษา (Preservation Area) การรักษาหรือการปรับปรุงสภาพเดิม การส่งเสริมคุณค่าและสร้างสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ตามแบบแผนดั้งเดิมให้คงอยู่ถาวรตลอดไป ด้วยการรักษาสภาพพื้นที่อย่างเข้มงวดเพื่อมิให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโบราณสถาน และป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลายโบราณสถาน

2) เขตอนุรักษ์ ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายนอกเขตคูเมือง-กำแพงเมืองสุโขทัย แต่อยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความต่อเนื่องและมีผลกระทบทางด้านกายภาพและความหมายทางประวัติศาสตร์ หากแต่บริเวณพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่ได้มีการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจของชุมชนและมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแล้ว จึงควรเน้นให้เป็นรูปแบบการพัฒนาที่มีการควบคุมการก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างอย่างเคร่งครัด โดยไม่ให้ทำลายบริเวณที่ควรอนุรักษ์เพื่อให้เมืองมีความเป็นระเบียบสวยงาม และสะท้อนรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชน

3) เขตพัฒนา ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีผลกระทบทางด้านกายภาพของโบราณสถานค่อนข้างน้อย จึงมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจได้ตามสมควร โดยกำหนดให้มีมาตรการในการควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างในระดับต่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.6.4.2 การกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมอาคารและสิ่งก่อสร้าง เป็นกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมอาคารตามระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย พ.ศ. 2552 ซึ่งได้มีการกำหนดให้การก่อสร้างอาคารทั่วไปหรือบ้านพักอาศัย มีลักษณะดังนี้

- 1) อาคารที่สร้างขึ้นใหม่ มีความสูงไม่เกิน 8.00 เมตร และความสูงโดยรวมของอาคารจะต้องไม่เกิน 12.00 เมตร
- 2) การก่อสร้างอาคารของส่วนราชการที่มีความสูงไม่เกิน 8.00 เมตร และความสูงโดยรวมของอาคารจะต้องไม่เกิน 12.00 เมตร
- 3) การก่อสร้างท่อน้ำหรือศาสนสถานที่มีความสูงไม่เกิน 8.00 เมตร
- 4) การก่อสร้างอาคารจะต้องเป็นอาคารทรงไทยประยุกต์หรือทรงไทยเดิม ตลอดจนสีของอาคารซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับทัศนียภาพของพื้นที่โบราณสถาน ที่พิจารณาแล้วไม่ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพหรือส่งผลทำให้โบราณสถานและสภาพแวดล้อมโดยรอบของโบราณสถานเสื่อมค่า
- 5) อาคารที่ขออนุญาตปลูกสร้างต้องเป็นอาคารที่มีหลังคาเป็นทรงจั่ว ทรงปั้นหยาหรือทรงไทยประยุกต์
- 6) การกำหนดให้มีแนวเขตกันชนโดยรอบโบราณสถาน มีการกำหนดระยะห่างของอาคารที่จะก่อสร้างให้ห่างจากโบราณสถาน 20.00 เมตร หรือตามความเหมาะสม และพื้นที่ที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารจะต้องไม่ตั้งอยู่บนโบราณสถาน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน รวมทั้งจะต้องไม่ปรากฏร่องรอยของส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตลอดจนไม่มีหลักฐานทางวิชาการที่ยืนยันว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือเป็นส่วนเชื่อมต่อของโบราณสถาน

5.6.4.3 แนวความคิดในการพัฒนาด้านท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์

- 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างเมืองสุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และบรรยากาศการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ ก่อนเข้าสู่พื้นที่เมืองมรดกโลก จึงควรมีการกำหนดมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณเขตทางที่เชื่อมต่อระหว่างเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองสุโขทัยในปัจจุบัน และเทศบาลตำบลเมืองเก่า ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองสุโขทัยในอดีต ด้วยการกำหนดระยะถอยร่นจากเขตทางควบคุมรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารและสิ่งก่อสร้าง เช่น ลักษณะ สี ขนาด ความสูง หรือ ประเภทอาคาร ที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ของการอนุรักษ์เชิงประวัติศาสตร์
- 2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

5.6.4.4 แนวความคิดในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ให้ดำรงสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ

บริเวณด้านตะวันตกของชุมชนเมืองเก่าเป็นบริเวณเทือกเขาประจักษ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของพื้นที่อุทยานแห่งชาติรามคำแหง จึงควรกำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ นอกจากนั้นการรักษาสภาพแวดล้อม บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ คลอง และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ให้ดำรงสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมจึงควรควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณดังกล่าวไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.6.4.5 แนวความคิดในการกำหนดรูปแบบชุมชนของผังเมืองรวมชุมชนเมืองเก่าเป็นชุมชนศูนย์กลางเดียว

ในปัจจุบันชุมชนเมืองเก่า มีศูนย์กลางของชุมชนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่าในเขตกำแพงเมืองเก่า บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 (ถนนจรดวิถีถ่อง) ซึ่งเป็นกายภาพหลักที่ผ่านชุมชนเป็นบริเวณที่เป็นที่ตั้งของตลาดสด และอาคารพาณิชย์ที่จำหน่ายสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า จึงเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่พื้นที่ชุมชน แต่บริเวณย่านพาณิชย์กรรมดังกล่าว ก็มีข้อจำกัดเนื่องจากทำเลที่ตั้งที่อยู่ในเขตกำแพงเมือง ซึ่งเป็นบริเวณที่ควรที่จะสงวนรักษาอย่างเข้มงวดมิให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโบราณสถาน และป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลายโบราณ ดังนั้น จึงควรที่จะกำหนดพื้นที่สำหรับการพัฒนาศูนย์กลางของชุมชนใหม่ เพื่อมิให้รบกวนพื้นที่มรดกโลก แต่ยังคงรูปแบบการพัฒนาที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของโบราณสถาน และแสดงถึงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่น เพื่อให้เมืองมีความเป็นระเบียบ สวยงาม

5.6.4.6 แนวความคิดในการสงวนรักษาพื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เกษตรกรรมในเขตวางผัง เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวและพืชไร่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับชุมชน จึงควรกำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรมในพื้นที่โดยรอบชุมชนเมือง และทำหน้าที่เป็นแนวกันชนป้องกันการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl)

5.6.4.7 แนวความคิดในการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับระบบคมนาคมและขนส่ง

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมือง ให้สอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคตอย่างเหมาะสม และมีระบบคมนาคมขนส่งที่ได้มาตรฐาน จึงมีแนวความคิดในการกำหนดโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่งที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ในการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาระบบคมนาคมและขนส่งในเบื้องต้น เทศบาลตำบลเมืองเก่าควรปรับปรุงโดยการกันเขตทาง และจัดทำทางเท้าก่อน เพื่อรองรับระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น เช่น ท่อระบายน้ำ ท่อประปา สายไฟฟ้า ฯลฯ แล้วจึงดำเนินการปรับปรุงผิวจราจรตามแผนผังที่เสนอแนะเป็นขั้นตอนต่อไป รวมทั้งพิจารณาเส้นทางจักรยานเพื่อเป็นทางเลือกในการลดการใช้พลังงานและส่งเสริมให้ประชาชนหันมาใช้จักรยานแทนการใช้รถยนต์ ซึ่งเป็นวิธีการลดมลภาวะทางเสียงอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ บริเวณทางเท้าควรปลูกต้นไม้ยืนต้นตลอดสองข้างทาง เพื่อความสวยงามและร่มรื่นของชุมชนเมืองเก่า

5.6.5 แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับผังการพัฒนาของชุมชนศรีสัชชาลัย

เนื่องจากพื้นที่ชุมชนศรีสัชชาลัย เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของชาติไทยและมีลักษณะเป็นพื้นที่อ่อนไหว (Sensitivity Area) ต่อการพัฒนาในเชิงอนุรักษ์มาก ดังนั้น เมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุมชนศรีสัชชาลัย โดยนำมาบูรณาการร่วมกับผลการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและประชากร ตลอดจนแนวโน้มการเจริญเติบโตของชุมชนในอนาคต รวมถึงการพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ทั้งในด้านปัญหา ข้อจำกัดและศักยภาพต่าง ๆ สามารถสรุปแนวคิดในการวางผังการพัฒนาในอนาคตได้

5.6.5.1 แนวความคิดในการอนุรักษ์โบราณสถาน

1) การกำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนา เพื่อเป็นการอนุรักษ์สภาพทางกายภาพของโบราณสถาน และฟื้นฟูสภาพโบราณสถานตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ จึงควรกำหนดพื้นที่ซึ่งมีสภาพของเมืองโบราณ และส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวและคงความสวยงามของพื้นที่และโบราณสถาน โดยกำหนดพื้นที่สำหรับการพัฒนา ออกเป็น 3 เขต ดังนี้

(1) เขตสงวน ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายในคูเมือง-กำแพงเมืองสุโขทัย พื้นที่โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีที่มีคุณค่า กำหนดให้เป็นพื้นที่สำหรับการสงวนรักษา (Preservation Area) การรักษาหรือการปรับปรุงสภาพเดิม การส่งเสริมคุณค่าและสร้างสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ตามแบบแผนดั้งเดิมให้คงอยู่ถาวรตลอดไป ด้วยการรักษาสภาพพื้นที่อย่างเข้มงวดเพื่อมิให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโบราณสถาน และป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลายโบราณสถาน

(2) เขตอนุรักษ์ ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายนอกเขตคูเมือง-กำแพงเมืองสุโขทัย แต่อยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความต่อเนื่องและมีผลกระทบทางด้านกายภาพและความหมายทางประวัติศาสตร์ หากแต่บริเวณพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่ได้มีการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจของชุมชนและมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแล้ว จึงควรเน้นให้เป็นรูปแบบการพัฒนาที่มีการควบคุมการก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างอย่างเคร่งครัด โดยไม่ให้ทำลายบริเวณที่ควรอนุรักษ์เพื่อให้เมืองมีความเป็นระเบียบสวยงาม และสะท้อนรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชน

(3) เขตพัฒนา ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีผลกระทบทางด้านกายภาพของโบราณสถานค่อนข้างน้อย จึงมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจได้ตามสมควร โดยกำหนดให้มีมาตรการในการควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างในระดับต่ำ

2) การกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมอาคารและสิ่งก่อสร้าง เป็นกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมอาคารตามระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย พ.ศ. 2552 ซึ่งได้มีการกำหนดให้การก่อสร้างอาคารทั่วไปหรือบ้านพักอาศัย มีลักษณะดังนี้

(1) อาคารที่สร้างขึ้นใหม่ มีความสูงไม่เกิน 8.00 เมตร และความสูงโดยรวมของอาคารจะต้องไม่เกิน 12.00 เมตร

(2) การก่อสร้างอาคารของส่วนราชการที่มีความสูงไม่เกิน 8.00 เมตร และความสูงโดยรวมของอาคารจะต้องไม่เกิน 12.00 เมตร

(3) การก่อสร้างหอถ้ำน้ำหรือศาสนสถานที่มีความสูงไม่เกิน 8.00 เมตร

(4) การก่อสร้างอาคาร จะต้องเป็นอาคารทรงไทยประยุกต์หรือทรงไทยเดิมตลอดจนสีของอาคารซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับทัศนียภาพของพื้นที่โบราณสถาน ที่พิจารณาแล้วไม่ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพหรือส่งผลทำให้โบราณสถานและสภาพแวดล้อมโดยรอบของโบราณสถานเสื่อมค่า

(5) อาคารที่ขออนุญาตปลูกสร้างต้องเป็นอาคารที่มีหลังคาเป็นทรงจั่ว ทรงปั้นหย่าหรือทรงไทยประยุกต์

3) การกำหนดให้มีแนวเขตกันชนโดยรอบโบราณสถาน มีการกำหนดระยะห่างของอาคารที่จะก่อสร้างให้ห่างจากโบราณสถาน 20.00 เมตร หรือตามความเหมาะสม และพื้นที่ที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารจะต้องไม่ตั้งอยู่บนโบราณสถาน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน รวมทั้งจะต้องไม่ปรากฏร่องรอยของส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตลอดจนไม่มีหลักฐานทางวิชาการที่ยืนยันว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือเป็นส่วนเชื่อมต่อของโบราณสถาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.6.5.2 แนวความคิดในการพัฒนาด้านท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์

การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ด้วยการกำหนดมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณเขตทาง เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และบรรยากาศการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ระหว่างเมืองมรดกโลก ด้วยการกำหนดระยะถอยร่นจากเขตทาง การควบคุมรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารและสิ่งก่อสร้าง เช่น ลักษณะ สี ขนาด ความสูง หรือ ประเภทอาคาร ที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ของการอนุรักษ์เชิงประวัติศาสตร์

5.6.5.3 แนวความคิดในการกำหนดรูปแบบชุมชนของผังเมืองรวมชุมชนศรีสัชนาลัย เป็นชุมชนศูนย์กลางเดียว

ในปัจจุบันชุมชนศรีสัชนาลัย มีศูนย์กลางของชุมชนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ศรีสัชนาลัย บริเวณชุมชนท่าชัย ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 101 ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่ผ่านชุมชน เป็นบริเวณที่เป็นที่ตั้งของตลาดสด และอาคารพาณิชย์ที่จำหน่ายสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ชุมชนศรีสัชนาลัย จึงเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่พื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ตั้งอยู่นอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จึงทำให้ไม่มีข้อจำกัดในการพัฒนาเมือง ดังนั้น จึงสามารถพัฒนาย่านพาณิชย์กรรมที่มีอยู่เดิม ให้เป็นย่านพาณิชย์กรรมซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่พื้นที่ชุมชนในชนบทโดยรอบ

5.6.5.4 แนวความคิดในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ให้ดำรงสภาพแวดล้อม ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ

บริเวณด้านตะวันตกและด้านเหนือของชุมชนศรีสัชนาลัย เป็นบริเวณเทือกเขาพระศรี ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ท่าแพ จึงควรกำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ นอกจากนี้ยังการรักษาสภาพแวดล้อม บริเวณริมฝั่งแม่น้ำยม คลองหนองขาม และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ให้ดำรงสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมจึงควรควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณดังกล่าวไว้

5.6.5.5 แนวความคิดในการสงวนรักษาพื้นที่เกษตรกรรม

บริเวณชุมชนสารจิตรที่ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของผังเมืองรวมชุมชนศรีสัชนาลัย เป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ในเขตชลประทานที่รับน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยท่าแพ จึงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก โดยมีพืชเศรษฐกิจ ที่ทำรายได้ให้แก่ชุมชน คือ ข้าวและพืชไร่ จึงควรกำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม นอกจากนี้ พื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณโดยรอบชุมชนยังทำหน้าที่เป็นแนวกันชนป้องกันการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl)

5.6.5.6 แนวความคิดในการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับระบบคมนาคมและขนส่ง

การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมือง ให้สอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคตอย่างเหมาะสมและมีระบบคมนาคมขนส่งที่ได้มาตรฐาน จึงมีแนวความคิดในการกำหนดโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่งที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา ระบบคมนาคมและขนส่งในเบื้องต้น เทศบาลตำบลศรีสัชนาลัย ควรจะปรับปรุงโดยการกันเขตทางและจัดทำทางเท้าก่อน เพื่อรองรับระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น เช่น ท่อระบายน้ำ ท่อประปา สายไฟฟ้า ฯลฯ แล้วจึงดำเนินการปรับปรุงผิวจราจรตามแผนผังที่เสนอแนะเป็นขั้นตอนต่อไป รวมทั้งพิจารณาเส้นทางจักรยานเพื่อเป็นทางเลือกในการลดการใช้พลังงานและส่งเสริมให้ประชาชนหันมาใช้จักรยานแทนการใช้รถยนต์ ซึ่งเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการลดมลภาวะทางเสียงอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ บริเวณทางเท้าควรปลูกต้นไม้ยืนต้นตลอดสองข้างทาง เพื่อความสวยงามและร่มรื่น อนึ่ง โครงการระบบคมนาคมและขนส่งได้กำหนดให้มีถนนสายต่างๆ ซึ่งมีเขตทางกว้างเพียงพอที่จะทำการวางท่อระบายน้ำได้ ดังนั้น ในการพัฒนาระบบถนนภายในชุมชน สิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป คือ การจัดให้มีท่อระบายน้ำตลอดแนวสองฝั่งถนน ซึ่งในรายละเอียดของพื้นที่ เช่น ระดับความลาดเอียง ทิศทางการไหลของน้ำ เทศบาลตำบลศรีสัชชาลัยอาจขอความร่วมมือจากสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดในการออกแบบ โดยใช้เขตทางของถนนสายต่างๆ ในแผนผังเป็นโครงข่ายของระบบระบายน้ำได้

5.7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม

5.7.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท

5.7.1.1 พัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด ความปลอดภัยตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและตามหลักสุขาภิบาล

5.7.1.2 ท้องถิ่นมีระบบการจัดการรวบรวมและคัดแยกขยะจากต้นทาง มีระบบจัดการและระบบบำบัดที่มีประสิทธิภาพ สามารถบำบัดของเสียที่ออกสู่สาธารณะได้ตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

5.7.1.3 พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและระบบเครือข่ายการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสถานพยาบาลในพื้นที่พิเศษ

5.7.1.4 ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่ลดคาร์บอน

5.7.1.5 การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์ และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในพื้นที่พิเศษที่ได้มาตรฐาน สะดวก และปลอดภัย

5.7.1.6 พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกให้มีมาตรฐานความปลอดภัยตามหลักสากลและสามารถเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.7.1.7 พัฒนาการเดินทางและขนส่งสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยให้มีความรวดเร็วปลอดภัย สะดวก และมีคุณภาพมาตรฐานสากล

5.7.1.8 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการพัฒนาระบบเดินทางและขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ที่มีคุณภาพและปลอดภัย

5.7.1.9 พัฒนาระบบการส่งต่อนักท่องเที่ยวที่สร้างความต่อเนื่อง สะดวก และปลอดภัยจากสถานีขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศ

5.7.1.10 ปรับปรุงป้ายบอกทางเป็นระบบเดียวกันและได้มาตรฐานสากล

5.8 พัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการใช้สื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

5.8.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท

5.8.1.1 การขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านเครือข่ายธุรกิจ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ ให้มากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.8.1.2 สร้างค่านิยมในความเป็นไทย การพัฒนานวัตกรรมทางความคิด เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ในสินค้าการท่องเที่ยว และการลงทุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่คำนึงถึงคุณค่าและสิ่งแวดล้อม การจัดการสินค้า OTOP และของที่ระลึก

5.8.1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชนท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยการสนับสนุนเงินทุน วิชาการ รวมทั้ง การให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ

5.8.1.4 การสร้างแบรนด์และเอกลักษณ์ของสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาดท่องเที่ยว การจัดหาแหล่งเงินทุน การค้าประกันและเงินทุน การลดต้นทุนในการกู้ยืม การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การสนับสนุนธุรกิจที่จัดตั้งใหม่

5.8.1.5 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่มีความสลับซับซ้อน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพของสินค้า

5.8.2 แนวคิดการสร้างภาพแทน (Representation)

กระบวนการออกแบบ คือ การวางแผน การกำหนดแนวทางออกแบบเพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติ สามารถใช้ในการจัดระเบียบของสื่อป้ายสัญลักษณ์ ได้แก่ ป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้ในเมืองซึ่งประกอบด้วย ป้ายระบุสถานที่ ป้ายบอกทิศทาง ป้ายข้อมูล จนถึงป้ายควบคุม ให้ใช้งานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ในแต่ละสถานการณ์ เป็นการออกแบบเพื่อสร้างระบบสำหรับป้ายสัญลักษณ์ การออกแบบไม่ใช่ งานศิลปะและไม่ถือเป็นวิทยาศาสตร์ แต่ต้องใช้ความสามารถดังกล่าวควบคู่กัน คือ ต้องใช้ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและความรู้ในวิธีการผลิต ผลที่ได้จึงเป็นการสังเคราะห์ (Synthesis) ที่ออกมาเป็นป้ายและระบบป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะเดียวกันสามารถที่จะส่งเสริมสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

5.9 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามผังแม่บท

- 1) จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวให้ครบถ้วนทันสมัย เชื่อมโยงไปยังบริการที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจรและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลอย่างแท้จริง
- 2) นำมาตรฐานด้านการบริการท่องเที่ยวไปใช้ในทุกภาคส่วน
- 3) พัฒนาองค์ความรู้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และถ่ายทอดสู่ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกการมีส่วนร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 4) สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของ รัฐสักรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยว ใน การเป็นแหล่งมรดกโลกในหมู่ประชาชนและชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันในรูปแบบเครือข่ายพันธมิตรในการให้บริการทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความแข็งแกร่ง โดยสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มความร่วมมือเครือข่ายพันธมิตร เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในการลงทุน การแข่งขันทางการตลาด

6) จัดตั้งกองทุนอนุรักษ์การท่องเที่ยวและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยว และการพัฒนามาตรฐานบริการการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแก่หน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการภาคบริการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ

5.10 สรุปแผนงานและโครงการตามการพัฒนาตามผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย -กำแพงเพชร

5.10.1 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

5.10.1.1 โครงการจัดทำผังแม่บทเส้นทางพระร่วงเพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.1.2 โครงการผังแม่บทพื้นที่ชุมชนกันชนโดยรอบ พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานพื้นที่ริมแม่น้ำปิงเชื่อมโยงอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

5.10.1.4 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการพื้นที่โดยรอบเส้นทางเชื่อมโยง อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-สถานีขนส่งจังหวัดสุโขทัย

5.10.1.5 โครงการศึกษาและออกแบบถนนวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.1.6 โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงเครือข่ายระดับท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

5.10.1.7 โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน

5.10.1.8 โครงการจัดผังแม่บทถนนวัฒนธรรมในพื้นที่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.1.9 โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์การใช้ประโยชน์จากอาคารเก่าในพื้นที่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.1.10โครงการสร้างสื่อสัญลักษณ์ให้มีความเชื่อมโยงมีรูปแบบที่สื่อความหมายได้ในระดับสากล

5.10.1.11 โครงการศึกษา ออกแบบและหามาตรการ พื้นที่ปลอดภัยในบริเวณโดยรอบและภายในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.1.12โครงการ ไม้หมายเมือง เพื่อสรุปพรรณไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.10.2 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย

5.10.2.1 โครงการจัดทำผังแม่บทเส้นทางพระร่วงเพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.2.2 โครงการผังแม่บทพื้นที่ชุมชนกันชนโดยรอบ พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.2.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการ พื้นที่โดยรอบเส้นทางเชื่อมโยง อุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย – หนองช้าง –หาดเสี้ยว

5.10.2.4 โครงการศึกษาและออกแบบถนนวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.2.5 โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงเครือข่ายระดับท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

5.10.2.6 โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน

5.10.2.7 โครงการจัดผังแม่บทถนนวัฒนธรรมในพื้นที่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.2.8 โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์การใช้ประโยชน์จากอาคารเก่าในพื้นที่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.2.9 โครงการสร้างสื่อสัญลักษณ์ให้มีความเชื่อมโยงมีรูปแบบที่สื่อความหมายได้ในระดับสากล

5.10.2.10 โครงการศึกษา ออกแบบและหามาตรการ พื้นที่ปลอตรถยนต์ในบริเวณโดยรอบและภายในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.2.11 โครงการ ไม้หมายเมือง เพื่อสรุปพรรณไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.3 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

5.10.3.1 โครงการจัดทำผังแม่บทเส้นทางพระร่วงเพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.3.2 โครงการผังแม่บทพื้นที่ชุมชนกันชนโดยรอบ พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.3.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานพื้นที่ริมแม่น้ำปิงเชื่อมโยงอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

5.10.3.4 โครงการศึกษาและออกแบบถนนวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

5.10.3.5 โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงเครือข่ายระดับท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

5.10.3.6 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวแนวกำแพงเมืองโบราณ-พื้นที่ริมน้ำอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

5.10.3.7 โครงการศึกษาและออกแบบเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ริมน้ำปิงและพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเมืองอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร-เมืองเก่านครชุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.10.3.8 โครงการศึกษาและออกแบบเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์สะพานข้ามแม่น้ำน้ำปิงเพื่อพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเมืองอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร-เมืองเก่านครชุม

5.10.3.9 โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน

5.10.3.10 โครงการจัดผังแม่บทถนนวัฒนธรรมในพื้นที่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.3.11 โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์การใช้ประโยชน์จากอาคารเก่าในพื้นที่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.3.12 โครงการสร้างสื่อสัญลักษณ์ให้มีความเชื่อมโยงมีรูปแบบที่สื่อความหมายได้ในระดับสากล

5.10.3.13 โครงการศึกษา ออกแบบและหามาตรการ พื้นที่ปลอดภัยในบริเวณโดยรอบและภายในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.10.3.14 โครงการ ไม้หมายเมือง เพื่อสรุปพรรณไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นแนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยศึกษาถึงคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมและภาพลักษณ์ของพื้นที่เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นสำคัญ โดยภาพลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร แบ่งได้ดังนี้

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย :

“เมืองโบราณสถานที่แสดงภาพของเมืองหลวงสมัยสุโขทัยอย่างสมบูรณ์”

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย :

“เมืองโบราณที่แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมแบบชนบทและชุมชนเกษตรกรรม”

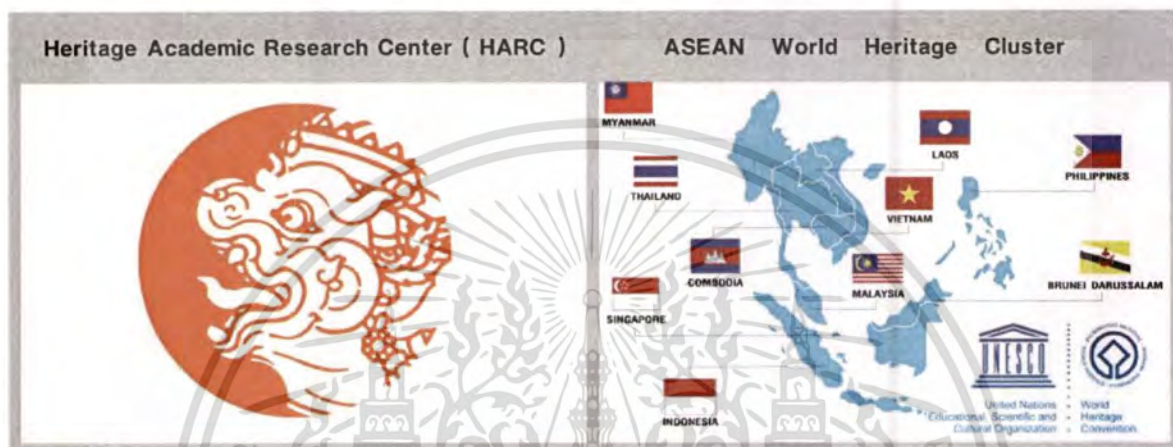
อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร :

“เมืองโบราณที่มีการพัฒนาร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง”

พร้อมกับเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อให้ชุมชนเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลังจากการอนุรักษ์ โดยไม่ให้เกิดการทำลายหรือลดทอนคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อม อีกทั้งมุ่งเน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมโครงสร้างทางสังคมของชุมชนและบริบทแวดล้อม โดยมุ่งหวังให้ชุมชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืน มีกรอบเพื่อให้แนวทางการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ตลอดจนพื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบเป็นไปอย่างเหมาะสม มีมาตรการและกลไกการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนทุกรูปแบบ ทั้งชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาดและชุมชนริมน้ำ เสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการในการพัฒนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ตั้งแต่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น และสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกกับประเทศเพื่อนบ้าน ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างแกนการท่องเที่ยวแหล่งมรดกประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางมรดกโลกกลุ่มอาเซียน (ASEAN World Heritage Cluster) สร้างความตระหนักและความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ให้คงไว้ซึ่งคุณค่าสืบไปในอนาคต ดังภาพที่ 5.20

ภาพที่ 5.19 แสดงศูนย์กลางมรดกโลกกลุ่มอาเซียน (ASEAN World Heritage Cluster)

A collage of various UNESCO World Heritage Sites in Southeast Asia, including Angkor Wat, Borobudur, and the Bayon temple. The UNESCO logo is visible in the bottom right corner of the collage.

THE 37 UNESCO World Heritage Sites in Southeast Asia ASEAN

Southeast Asia is a culturally rich and diverse region counting numerous sites classified by the UNESCO in the World Heritage of Humanity. With some of the world's most famous sites like Angkor Wat in Cambodia or Ha Long Bay in Vietnam, Southeast Asia is home to 37 wonderful sites that stand out for their natural or cultural value.

- 8 World Heritage Sites in Vietnam
- 8 World Heritage Sites in Indonesia
- 6 World Heritage Sites in the Philippines
- 5 World Heritage Sites in Thailand
- 4 World Heritage Sites in Malaysia
- 2 World Heritage Sites in Laos
- 2 World Heritage Sites in Cambodia
- 1 World Heritage Site in Myanmar
- 1 World Heritage Site in Singapore

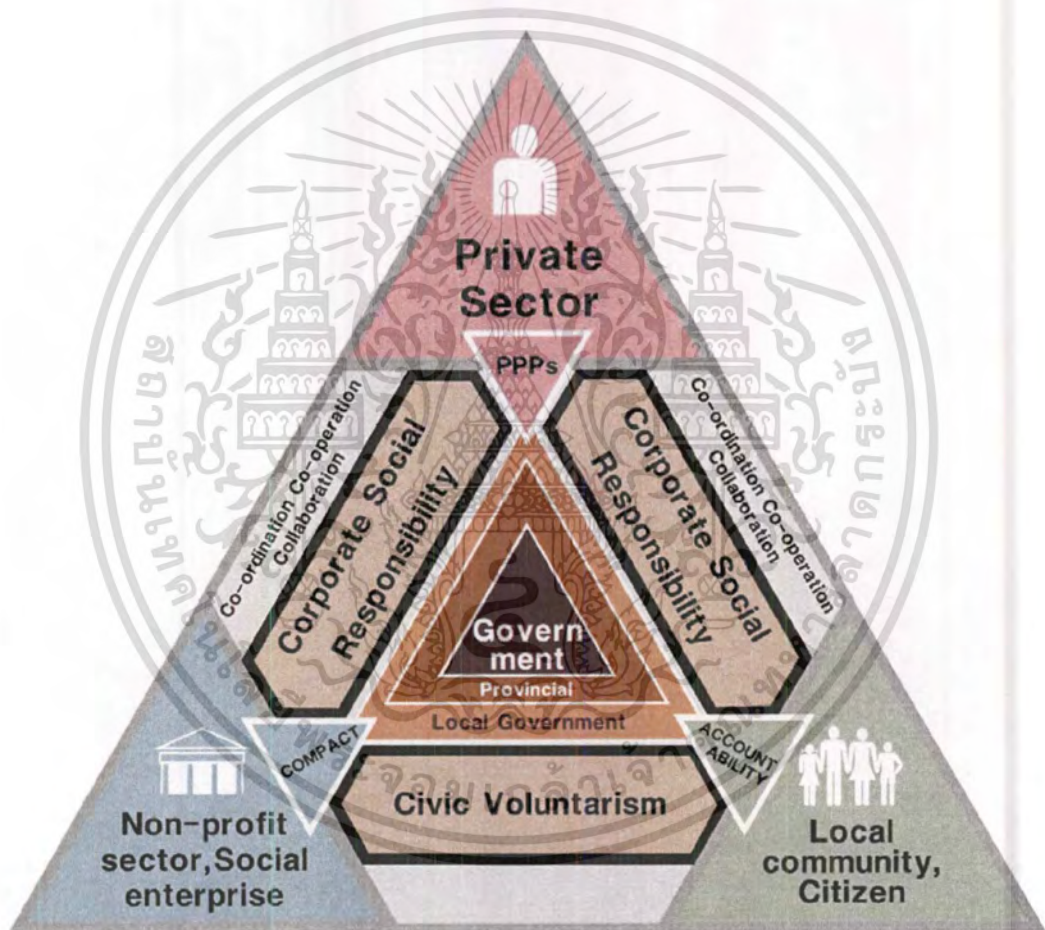
ภาพที่ 5.20 แสดง 37 แหล่งมรดกโลกกลุ่มอาเซียน (ASEAN World Heritage Cluster)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11 สรุปผลการวิจัย

5.11.1 ผลการจัดทำผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

5.11.1.1 ผลการศึกษาจากเอกสารและประชุมกลุ่มย่อยผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบและกลไกของการจัดทำผังแม่บท และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ภาพที่ 5.21 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผังแม่บทพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.1.2 ผลการศึกษาแนวทางและพัฒนารูปแบบกระบวนการพัฒนาผังแม่บท โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความคิดเห็นสอดคล้องเฉลี่ยที่ 0.86 โดยได้กระบวนการในรูปแบบ 3 กระบวนการประกอบด้วยกระบวนการเตรียมและการยอมรับมี 3 ขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดภารกิจ โครงการ ที่วิเคราะห์ สถานการณ์ การท่องเที่ยวในปัจจุบันและการเตรียมเอกสารโครงการ (รายละเอียดเงื่อนไขของการอ้างอิง) สำหรับการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบแผนพัฒนาท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นไปที่ปัจจัย ต่อไปนี้

- 1) การขนส่ง
- 2) ที่พัก
- 3) กิจกรรมการท่องเที่ยว
- 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์
- 5) การแบ่งเขตการท่องเที่ยว
- 6) การตลาดและส่งเสริมการขาย
- 7) สถาบัน
- 8) สถิติและการวิจัย
- 9) กฎหมายและกฎระเบียบ
- 10) มาตรฐานคุณภาพ การบริการการท่องเที่ยว

แผนจัดลำดับความสำคัญการดำเนินการสำหรับแต่ละภาคและรวมถึงแผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ระยะเวลางบประมาณที่บ่งบอกถึงการตรวจสอบแนวทางและเกณฑ์ความสำเร็จ

หมายเหตุ : แผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ถูกบูรณาการกับหลักการ ประสาน ความร่วมมือ และ การทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานและการประเมินผลรูปแบบการท่องเที่ยวโดยการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคให้แก่รัฐบาล ในการดำเนินการตามคำแนะนำ ลำดับความสำคัญของแผนแม่บท

หมายเหตุ : สามารถยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยว ในระดับชาติหรือท้องถิ่น โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติดังนี้ :

- 1) การท่องเที่ยววิถีชนบท
- 2) การท่องเที่ยววิถีชุมชน
- 3) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
- 4) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เช่น เดินป่า ภูเขา
- 5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 6) การท่องเที่ยวแบบผ่อนคลาย สปา ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยในการประยุกต์ใช้งานรูปแบบกระบวนการพัฒนาผังแม่บทที่พัฒนาขึ้น ต้องอาศัย ผู้นำชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันนำรูปแบบและกระบวนการใน 3 ขั้นตอนมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นโครงการ ร่วมกับแผนแม่บทบูรณาการ แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชรขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. และดำเนินการจัดทำโครงการต่าง ๆ ได้อย่างบูรณาการ โดยสามารถยกตัวอย่างโครงการ ที่ใช้แนวคิดการบูรณาการ เพื่อความเข้าใจได้ดังนี้

วิสัยทัศน์และพันธกิจ

วิสัยทัศน์ "พัฒนาผังแม่บทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร"

พันธกิจ

จากการพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย -กำแพงเพชรสู่การเรียนรู้และพัฒนาผังแม่บทและเชื่อมโยงโครงข่ายท่องเที่ยว สรุปรูปการนำเสนอผังแม่บทเบื้องต้นออกเป็น 3 ระยะการพัฒนาพัฒนาได้ดังนี้

"ระยะสั้นพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์มาตรฐานสากล"

"ระยะกลางพัฒนาเชื่อมโยงโครงข่ายท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคอาเซียน"

"ระยะยาวพัฒนาเครือข่ายระดับสากลในระดับโลก"

ยุทธศาสตร์การพัฒนามตามผังแม่บท

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาผังแม่บทการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร (Historical Corridor)
- ยุทธศาสตร์ที่ 1.1 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โดยรอบ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและรูปแบบการนำเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 1.2 จัดทำสถาปัตยกรรมหรือภูมิสถาปัตยกรรมด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยการออกแบบพัฒนาสร้างสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ หรือสร้างสื่อถ่ายทอดเชิงสัญลักษณ์ของคุณค่าของแหล่งมรดกโลก
- ยุทธศาสตร์ที่ 1.3 พัฒนาเส้นทางจักรยาน เพื่อการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สะดวก ปลอดภัย เป็นทางเลือกของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เพิ่มระยะเวลาการท่องเที่ยวให้มากขึ้น
- ยุทธศาสตร์ที่ 1.4 พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับจังหวัดข้างเคียง
- ยุทธศาสตร์ที่ 1.5 พัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการพัฒนาตามนโยบายระเบียงเศรษฐกิจของกรอบความร่วมมือ (Greater Mekong Subregion (GMS))

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City)
- ยุทธศาสตร์ที่ 2.1 กำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทางกายภาพที่สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่า และส่งเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม สร้างภาพลักษณ์ให้กับพื้นที่
- ยุทธศาสตร์ที่ 2.2 จัดการสภาพภูมิทัศน์และดูแลสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง โดยให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรของชุมชนร่วมกัน
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster)
- ยุทธศาสตร์ที่ 3.1 ยกระดับสู่การท่องเที่ยวด้วยภาพลักษณ์และคุณค่าของการเป็นเมืองมรดกโลก ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 3.2 นำความคิดสร้างสรรค์ไปต่อยอดกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่สื่อสารและถ่ายทอดคุณค่าของเมืองมรดกโลก
- ยุทธศาสตร์ที่ 3.3 พัฒนาวัดกรรมและระบบสารสนเทศให้ทันสมัยสามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นในรูปแบบของศูนย์ข้อมูลและระบบสารสนเทศ (Intelligence Unit) เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวชุมชน
- ยุทธศาสตร์ที่ 3.4 ประชาสัมพันธ์งานเทศกาลประเพณี สู่ระดับนานาชาติ
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนา โครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ
- ยุทธศาสตร์ที่ 4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษาพื้นที่เกษตรกรรมชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำบริเวณโดยรอบของชุมชน เพื่อทำหน้าที่เป็นแนวกันชนเพื่อป้องกันการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl)
- ยุทธศาสตร์ที่ 4.2 สนับสนุนการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เช่น ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจด้านนันทนาการ โดยเฉพาะการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนามาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ยุทธศาสตร์ที่ 5.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการปรับปรุงอาคารและควบคุมการก่อสร้างในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ให้เป็นไปตามการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมอาคารตามระเบียบกรมศิลปากร
- ยุทธศาสตร์ที่ 5.2 กำหนดและแนวเขตกันชนโดยรอบโบราณสถาน
- ยุทธศาสตร์ที่ 5.3 กำหนดมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดระยะถอยร่นจากเขตทาง การควบคุมรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารและสิ่งก่อสร้าง พื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบ ย่านชุมชน ตลอดจนพื้นที่บริเวณในแนวเขตทาง ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง
- ยุทธศาสตร์ที่ 5.4 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนตามแนวทางที่กำหนด ทั้งด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาที่พัก การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.1 พัฒนาคูณภาพของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และการบริการด้านการท่องเที่ยว ให้ได้มาตรฐาน การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.2 พัฒนาระบบสาธารณูปโภค โดยการพัฒนาระบบการจัดการรวบรวมและคัดแยกขยะจากต้นทาง มีระบบจัดการและระบบบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ สามารถบำบัดของเสียที่ออกสู่สาธารณะได้ตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดที่ดำเนินการได้โดยท้องถิ่น
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.3 พัฒนาการบริการสาธารณะและระบบเครือข่ายเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสถานพยาบาล สถานศึกษา สถานีตำรวจและสถานีดับเพลิง
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.4 ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่ลดคาร์บอน (Low Carbon)
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.5 พัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่พิเศษฯ ที่ได้มาตรฐาน สะดวกและปลอดภัย
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.6 พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกให้มีมาตรฐานความปลอดภัยตามหลักสากลและสามารถเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.7 พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะและการเดินทางด้วยรูปแบบที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.8 ส่งเสริมบทบาทให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการพัฒนารูปแบบเดินทางและขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่
- ยุทธศาสตร์ที่ 6.9 พัฒนาระบบการส่งต่อนักท่องเที่ยวที่สร้างความต่อเนื่อง สะดวก และปลอดภัยจากสถานีขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยุทธศาสตร์ที่ 6.10 ปรับปรุงป้ายบอกทางเป็นระบบเดียวกันและได้มาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการใช้สื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 7.1 การขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านผลิตภัณฑ์ชุมชนเครือข่ายธุรกิจ และเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 7.2 สร้างค่านิยมในความเป็นไทยการพัฒนานวัตกรรมทางความคิด เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าการท่องเที่ยว และการลงทุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่คำนึงถึงคุณค่าและสิ่งแวดล้อม การจัดการสินค้า OTOP และของที่ระลึก

ยุทธศาสตร์ที่ 7.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชนท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยการสนับสนุนเงินทุน วิชาการ รวมทั้ง การให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 7.4 การสร้างแบรนด์และเอกลักษณ์ของสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาดท่องเที่ยว การจัดหาแหล่งเงินทุน การค้าประกันและเงินทุน การลดต้นทุนในการกักขัง การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การสนับสนุนธุรกิจที่จัดตั้งใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 7.5 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพของสินค้า

ยุทธศาสตร์ที่ 8 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 8.1 จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวให้ครบถ้วนทันสมัย เชื่อมโยงไปยังบริการที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจรและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ที่ 8.2 พัฒนาการความรู้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ถ่ายทอดสู่ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกการมีส่วนร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 8.3 สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของ ภูมิปัญญาและแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 8.4 สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันในรูปแบบเครือข่ายพันธมิตรในการให้บริการทางการท่องเที่ยว

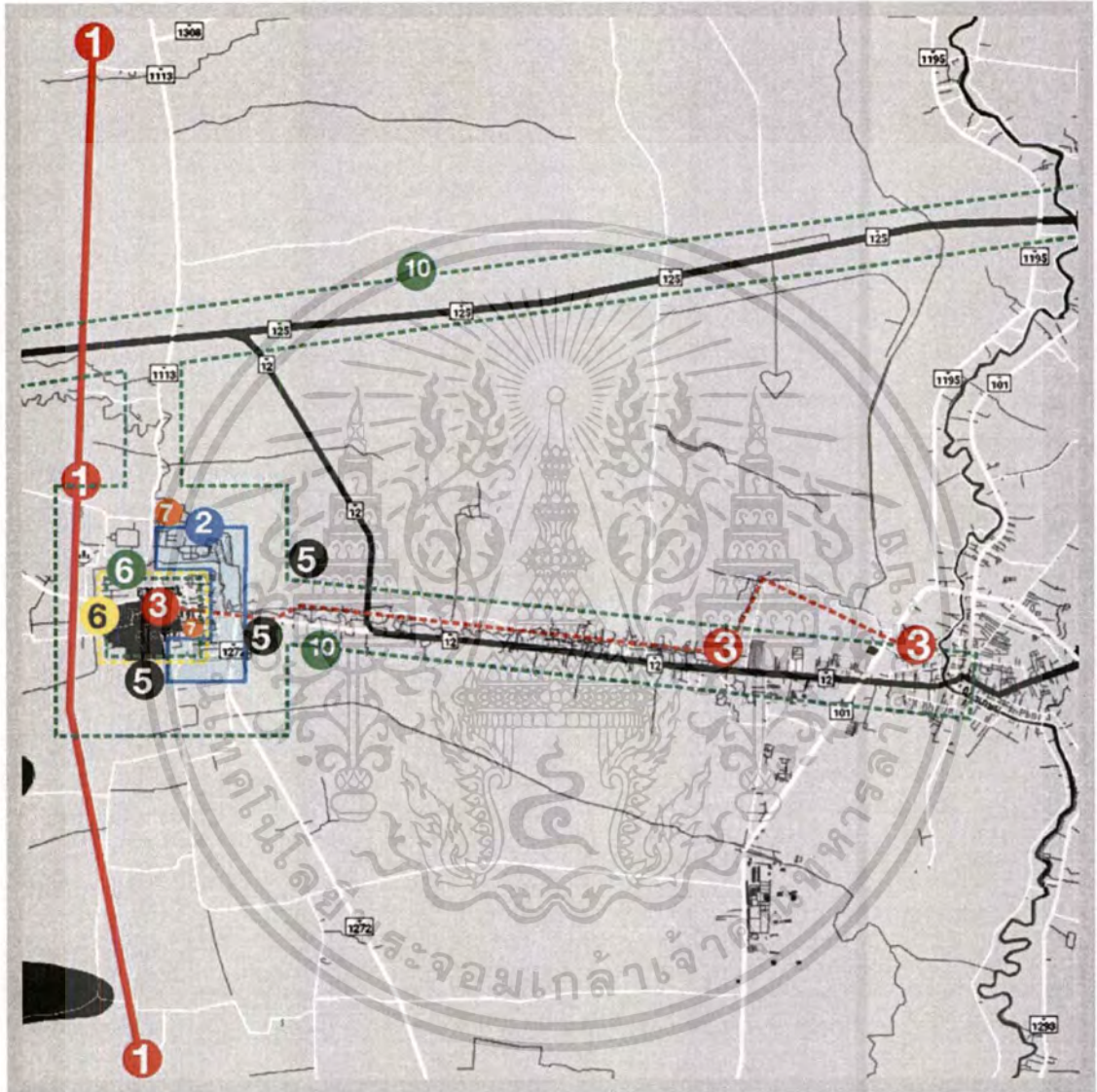
ยุทธศาสตร์ที่ 8.5 จัดตั้งกองทุนอนุรักษ์การท่องเที่ยวและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนามาตรฐานบริการการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.2 สรุปแผนงานและโครงการตามการพัฒนาตามผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย -กำแพงเพชร

- 1) โครงการจัดทำผังแม่บทเส้นทางพระร่วงเพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 2) โครงการจัดทำผังแม่บทพื้นที่ชุมชนกันชนโดยรอบ (Buffer Zone) พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 3) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการตามแนวเส้นทางเชื่อมโยง อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-สถานีขนส่งจังหวัดสุโขทัย
- 4) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเครือข่ายระดับท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
- 5) โครงการพิพิธภัณฑวัตถุวัฒนธรรมชุมชนเมืองสุโขทัย
- 6) โครงการจัดผังแม่บทถนนวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 7) โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์อาคารที่ทรงคุณค่าในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 8) โครงการพัฒนาสื่อสัญลักษณ์เพื่อการสื่อความหมายในระดับสากล
- 9) โครงการศึกษาออกแบบและกำหนดมาตรการพื้นที่ปลอดรถยนต์ (Car Free Zone) ภายในและบริเวณโดยรอบพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 10) โครงการไม้หมายเมืองเพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์และเป็นสื่อสัญลักษณ์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

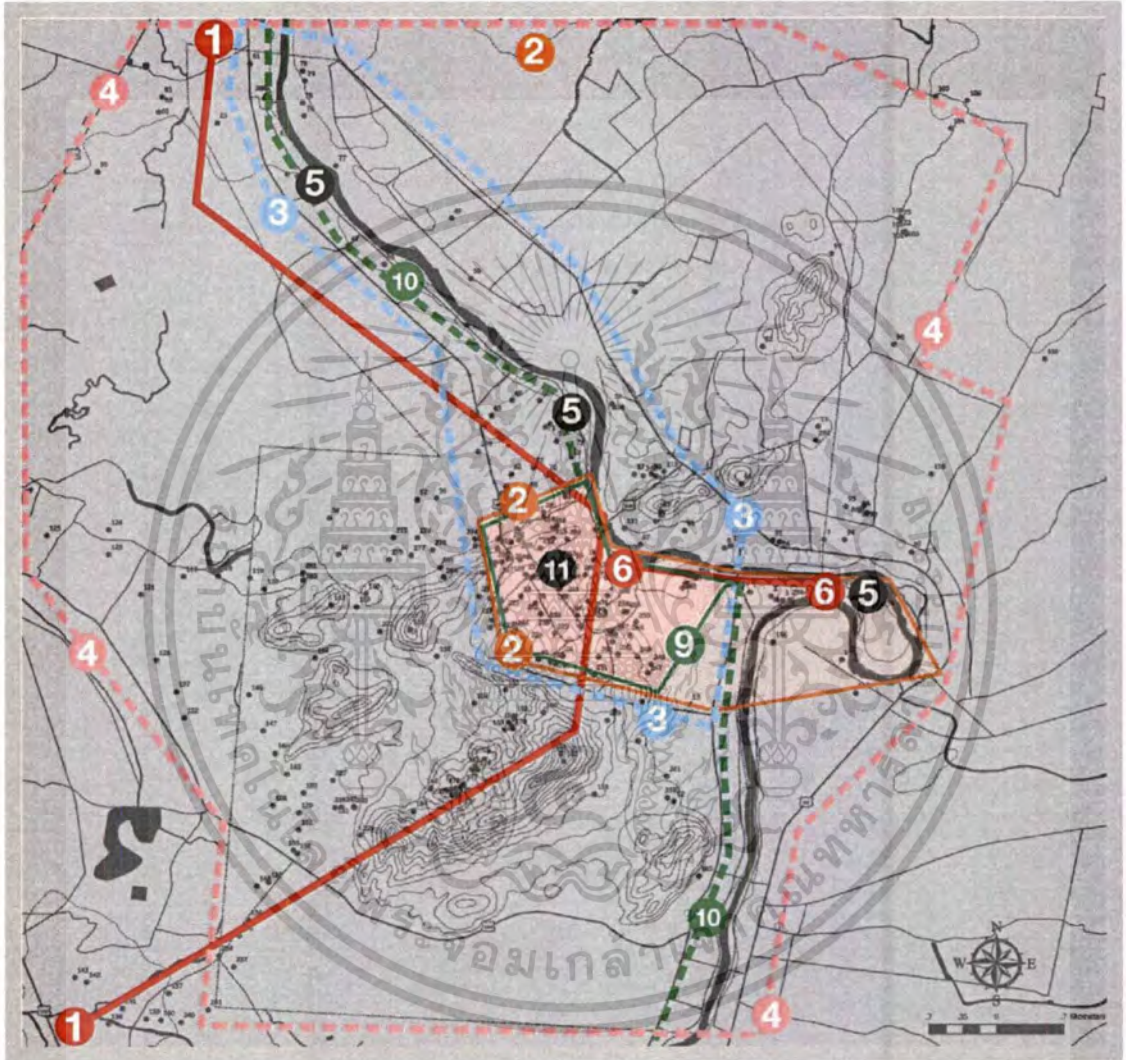
ภาพที่ 5.22 แสดงผังตำแหน่งโครงการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.3 สรุปแผนงานและโครงการตามการพัฒนาตามผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย

- 1) โครงการจัดทำผังแม่บทเส้นทางพระร่วงเพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 2) โครงการจัดทำผังแม่บทพื้นที่ชุมชนกันชนโดยรอบ (Buffer Zone) พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 3) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการตามแนวเส้นทางเชื่อมโยง อุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย - หนองช้าง - หาดเสี้ยว
- 4) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเครือข่ายระดับท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
- 5) โครงการพิพิธภัณฑวัตถุวัฒนธรรมชุมชนเมืองศรีสัชนาลัย
- 6) โครงการจัดผังแม่บทถนนวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 7) โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์อาคารที่ทรงคุณค่าในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 8) โครงการพัฒนาสื่อสัญลักษณ์เพื่อการสื่อความหมายในระดับสากล
- 9) โครงการศึกษาออกแบบและกำหนดมาตรการพื้นที่ปลอดรถยนต์ (Car Free Zone) ภายในและบริเวณโดยรอบพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 10) โครงการไม้หมายเมืองเพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์และเป็นสื่อสัญลักษณ์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 11) โครงการงานย้อนอดีตศรีสัชนาลัย นุ่งผ้าไทยใส่เงิน ทองลายโบราณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

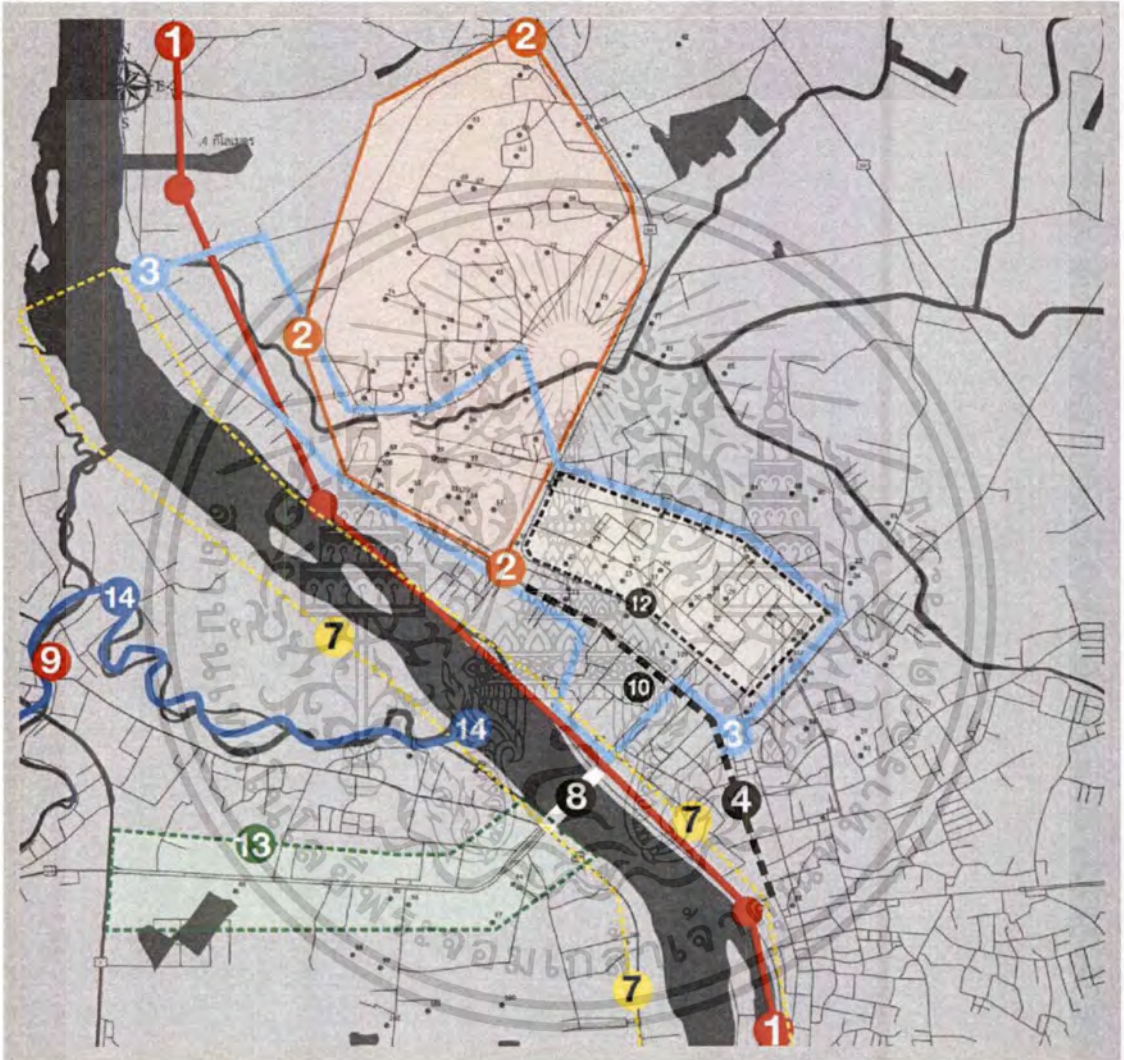
ภาพที่ 5.23 แสดงผังตำแหน่งโครงการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.4 สรุปแผนงานและโครงการตามการพัฒนาตามผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

- 1) โครงการจัดทำผังแม่บทเส้นทางพระร่วงเพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 2) โครงการจัดทำผังแม่บทพื้นที่ชุมชนกันชนโดยรอบ (Buffer Zone) พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 3) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานริมแม่น้ำปิงเชื่อมโยงอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
- 4) โครงการจัดผังแม่บทถนนวัฒนธรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 5) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเครือข่ายระดับท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
- 6) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวแนวกำแพงเมืองโบราณ-พื้นที่ริมน้ำ อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร
- 7) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมแม่น้ำปิงและพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร-เมืองเก่านครชุม
- 8) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สะพานข้ามแม่น้ำปิงเพื่อพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร-เมืองเก่านครชุม
- 9) โครงการพิพิธภัณฑวัตถุวัฒนธรรมชุมชนเมืองกำแพงเพชร
- 10)โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์อาคารที่ทรงคุณค่าในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 11)โครงการพัฒนาสื่อสัญลักษณ์เพื่อการสื่อความหมายในระดับสากล
- 12)โครงการศึกษาออกแบบและกำหนดมาตรการพื้นที่ปลอดรถยนต์ (Car Free Zone) ภายในและบริเวณโดยรอบพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 13)โครงการไม้หมายเมืองเพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์และเป็นสื่อสัญลักษณ์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย -ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
- 14)โครงการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านปากคลองสวนหมากเพื่อการท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.24 แสดงผังตำแหน่งโครงการในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.5 แนวคิดการบูรณาการโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ

5.11.5.1 โครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ของ อพท.

ตารางที่ 5.1 แสดงตัวอย่างแนวคิดการบูรณาการโครงการที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ของ อพท.

แผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ของ อพท.	ชื่อโครงการงานย้อนอดีตศรีสุโขทัย นุ่งผ้าไทยใส่เงิน ทองลายโบราณ
<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์คุณค่าของอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งมรดกโลก</p> <p>กลยุทธ์ที่ 1.1 อนุรักษ์ บูรณะ แหล่งโบราณสถาน แหล่งโบราณคดี และแหล่งมรดกทางประวัติศาสตร์และคุณค่าแห่งความเป็นมรดกโลก</p> <p>กลยุทธ์ที่ 1.2 ขยายฐานองค์ความรู้ด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของชาติและแหล่งมรดกโลก</p> <p>กลยุทธ์ที่ 1.3 พัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน</p> <p>กลยุทธ์ที่ 1.4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอุทยานประวัติศาสตร์และจัดการตามอนุสัญญาคุ้มครองแหล่งมรดกโลก</p>	<p>สอดคล้องกับ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์คุณค่าของอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งมรดกโลก</p> <p>กลยุทธ์ที่ 1.3 พัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและอนุรักษ์คุณค่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของเมืองมรดกโลกอย่างยั่งยืน</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สร้างคุณค่าการเรียนรู้</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สร้างคุณค่าการเรียนรู้ เพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.3 พัฒนาต่อยอดคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์</p>
<p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและอนุรักษ์คุณค่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของเมืองมรดกโลกอย่างยั่งยืน</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สร้างคุณค่าการเรียนรู้</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สร้างคุณค่าการเรียนรู้ เพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.3 พัฒนาต่อยอดคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.4 ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกสู่สากล</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.5 ควบคุมการพัฒนาเมืองและสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่ออนุรักษ์การท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกอย่างยั่งยืน</p>	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ) แสดงตัวอย่างแนวคิดการบูรณาการโครงการที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ของ อพท.

แผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์และ แผนปฏิบัติการ ของ อพท.	ชื่อโครงการงานย้อนอดีตศรีสขาลัย นุ่งผ้าไทยใส่เงิน ทองลายโบราณ
<p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาการเดินทางเชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 3.2 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว</p>	<p>สอดคล้องกับ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาการเดินทางเชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 3.2 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว</p>
<p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้านตลาดการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.1 พัฒนาการประชาสัมพันธ์และทำตลาดเชิงรุก</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.2 สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.3 ส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.4 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกระดับนานาชาติ</p>	<p>สอดคล้องกับ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้านตลาดการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.1 พัฒนาการประชาสัมพันธ์และทำตลาดเชิงรุก</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.2 สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว</p>
<p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนานองค์ความรู้สร้างเครือข่ายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 5.1 พัฒนาสืบน้องค์ความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p> <p>กลยุทธ์ที่ 5.2 พัฒนาเครือข่ายและกลไกการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก</p> <p>กลยุทธ์ที่ 5.3 เสริมสร้างสมรรถนะ (Capacity Building) ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว</p>	<p>สอดคล้องกับ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนานองค์ความรู้สร้างเครือข่ายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว</p> <p>กลยุทธ์ที่ 5.1 พัฒนาสืบน้องค์ความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p> <p>กลยุทธ์ที่ 5.2 พัฒนาเครือข่ายและกลไกการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.25 แสดงตัวอย่างการออกแบบประชาสัมพันธ์
 “งานย้อนอดีตศรีสัชชาลัยนุ่งผ้าไทยใส่เงิน ทองลายโบราณ”

ภาพที่ 5.26 แสดงตัวอย่างแนวคิดการจัดงาน “ย้อนอดีตศรีสัชชาลัยนุ่งผ้าไทยใส่เงิน ทองลายโบราณ”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.27 ตัวอย่างแนวคิดการจัดงาน “ย้อนอดีตศรีสัชชาลัยนุ่งผ้าไทยใส่เงิน ทองลายโบราณ”

5.11.5.2 การสร้างบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City)

ภาพที่ 5.28 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาแนวทางการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศในการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

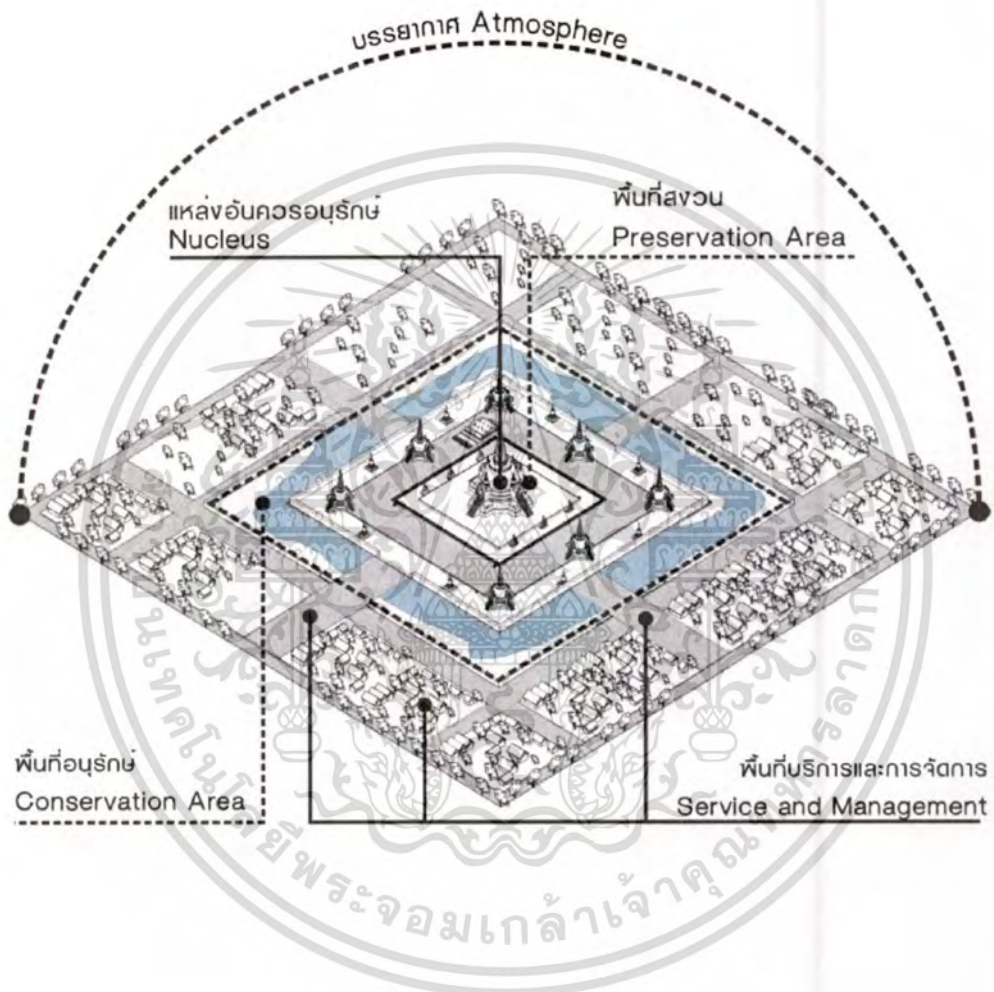
5.11.5.3 การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster)

ภาพที่ 5.29 แสดงแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

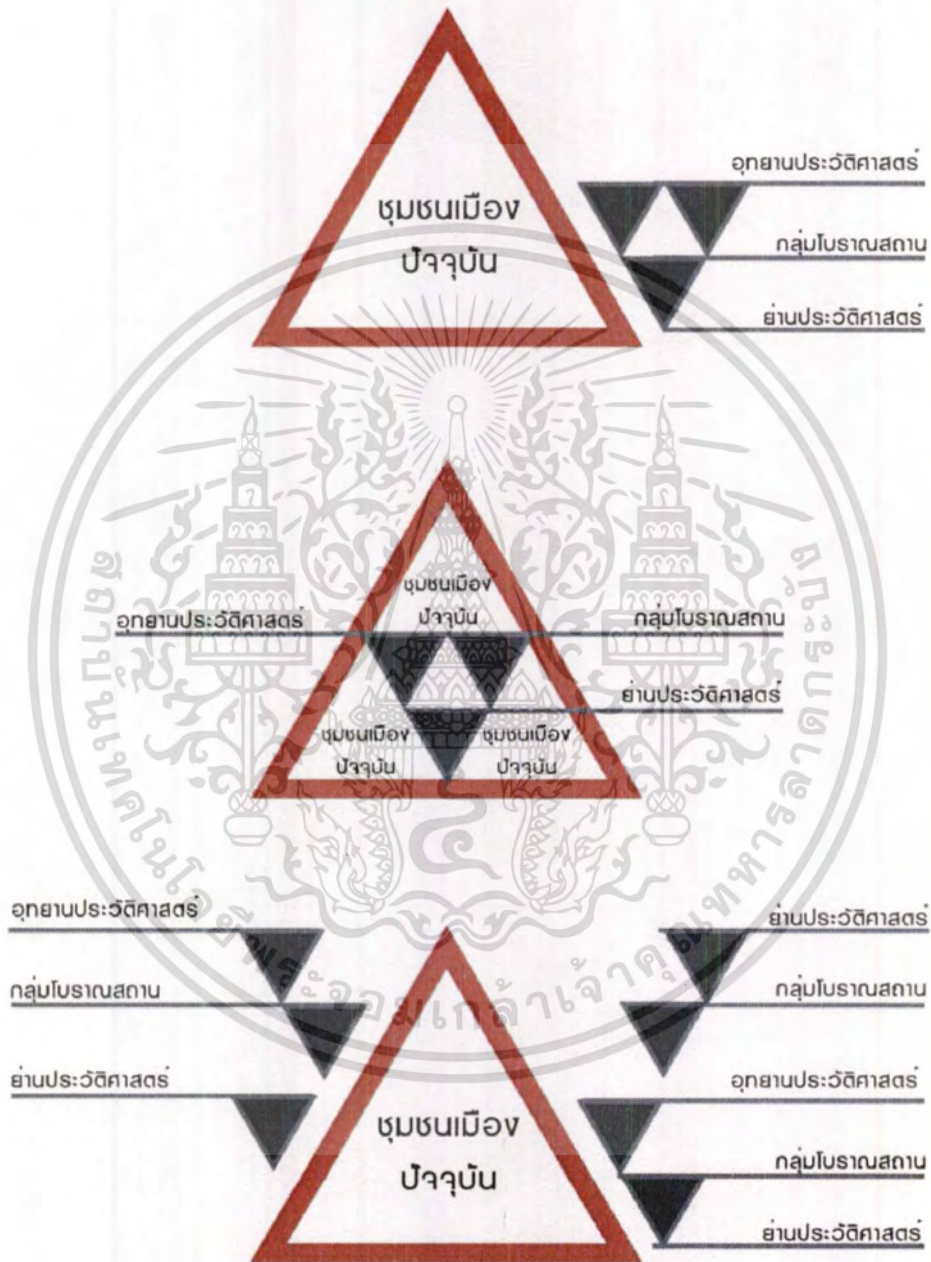
5.11.5.4 การพัฒนา โครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ

ภาพที่ 5.30 แสดงขอบเขตชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.5.5 มาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมือง มรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน เพื่อพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่

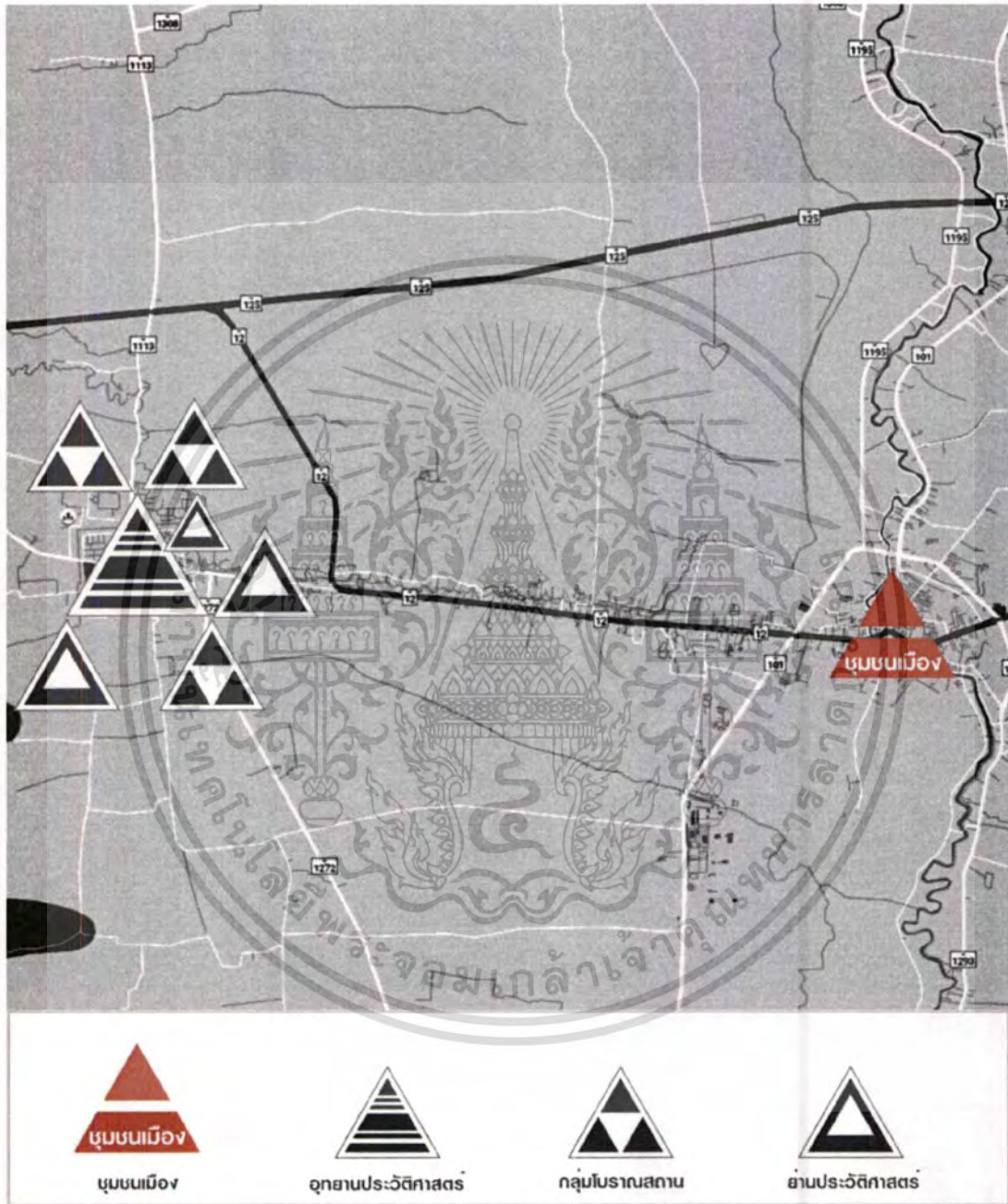

ภาพที่ 5.31 แสดงบริบทของการวางมาตรการทางกฎหมายที่เชื่อมโยงกับพัฒนาผังแม่บทที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย :

“เมืองโบราณสถานที่แสดงภาพของเมืองหลวงสมัยสุโขทัยอย่างสมบูรณ์”

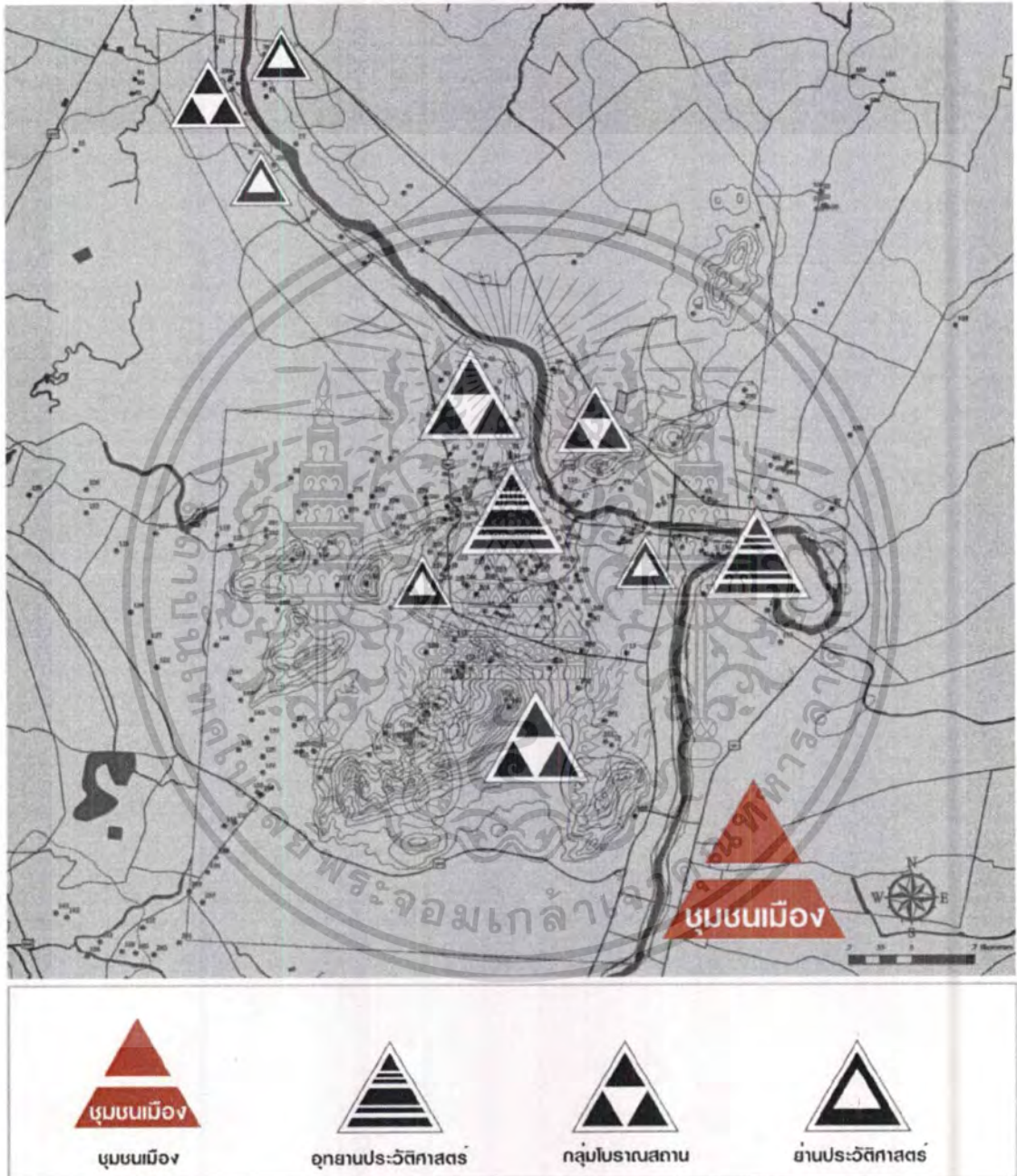

ภาพที่ 5.32 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองสุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย :

“เมืองโบราณที่แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมแบบชนบทและชุมชนเกษตรกรรม

ภาพที่ 5.33 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองศรีสัชนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร :

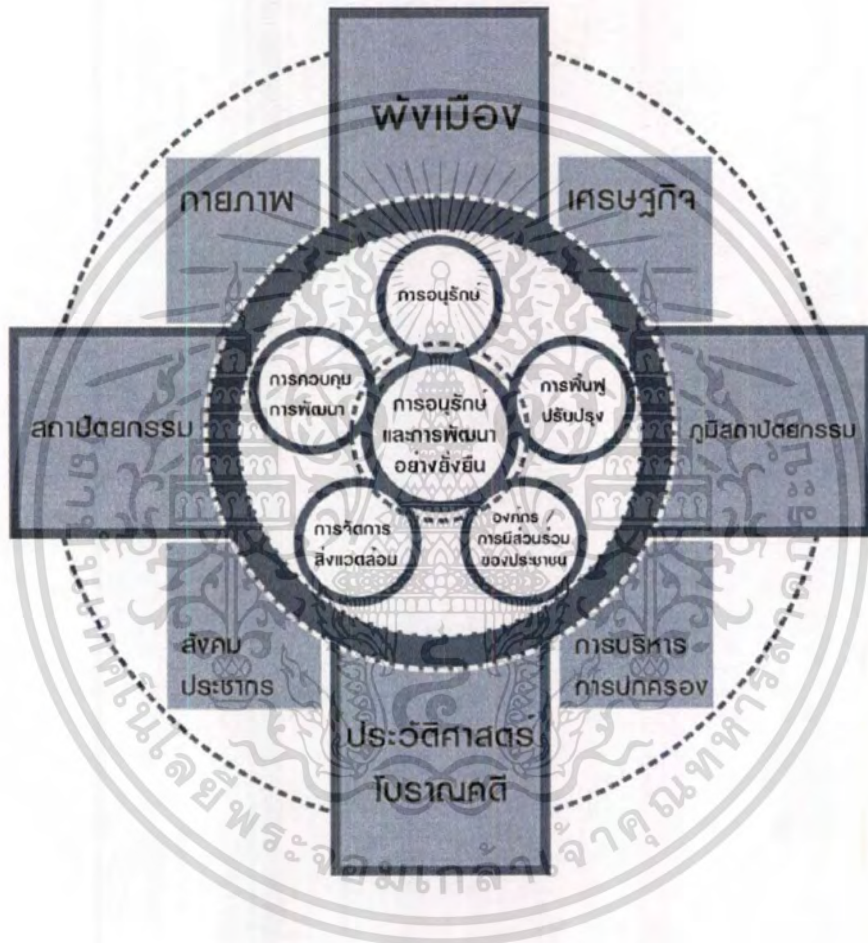
“เมืองโบราณที่มีการพัฒนาร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง”

ภาพที่ 5.34 แสดงการพิจารณาประเภทของย่านและเมืองประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.5.6 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อมรดก
วัฒนธรรมหลากหลาย

ภาพที่ 5.35 แสดงแนวคิดในการวางแผนการจัดการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน เพื่อพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.5.7 พัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการใช้สื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน
สร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 5.2 แนวทางของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อชุมชน
และแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการออกแบบสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชน	รายละเอียดเนื้อหา
	<p>สื่อสัญลักษณ์อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยกับ ศรีสัชนาลัยและอุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร</p>
	<p>สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย</p>
	<p>สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย</p>
	<p>สื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์พื้นที่ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

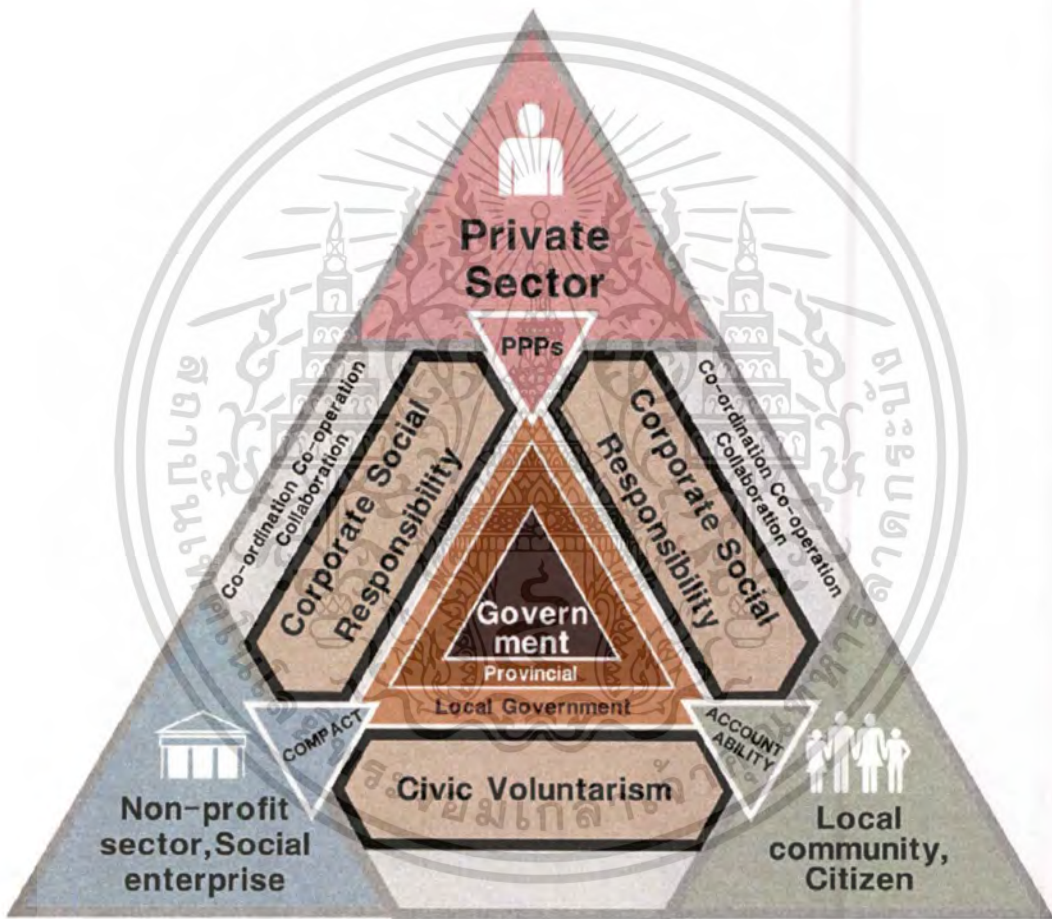
ภาพที่ 5.36 แสดงแนวทางการออกแบบของสื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์ชุมชน 1

ภาพที่ 5.37 แสดงแนวทางการออกแบบของสื่อสัญลักษณ์และกราฟิกของผลิตภัณฑ์ชุมชน 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.11.5.8 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมศิลปกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการ พัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ภาพที่ 5.38 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผังแม่บท พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย ศรีสัชชาลัย - กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร เป็นกระบวนการพัฒนาจากภูมิปัญญาผสมผสานกับนวัตกรรมแบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในงานวิจัยหลายโครงการเช่น การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่บ้านถวายจังหวัดเชียงใหม่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย และนอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงประเด็นความสำคัญของการพัฒนาผังแม่บทเพื่อการท่องเที่ยวได้กับการศึกษาทิศทางการพัฒนาพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนโดยให้ความสำคัญว่าทิศทางการพัฒนาสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงแนวทางการพัฒนาผังแม่บทเพื่อการท่องเที่ยวขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งได้รวบรวมและวิเคราะห์การพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นกรอบในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผังแม่บทเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและข้อค้นพบในการวิจัยที่ได้คือ การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ซึ่งมีรูปแบบเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยรูปแบบที่ได้มีความได้รับการประเมินความพึงพอใจในเกณฑ์ดี โดยการพัฒนาดังกล่าวมีความเป็นระบบสามารถทำความเข้าใจ และเรียนรู้ได้ง่าย อันจะทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ได้ต่อไป

Project for Public Spaces, The Origin of the Power of 10, May 28, 2013 <http://www.pps.org/reference/powerof10/>
<http://www.archdaily.com/449590/sherbourne-common-pfs-studio/>
<http://www.asla.org/2013awards/107.html>

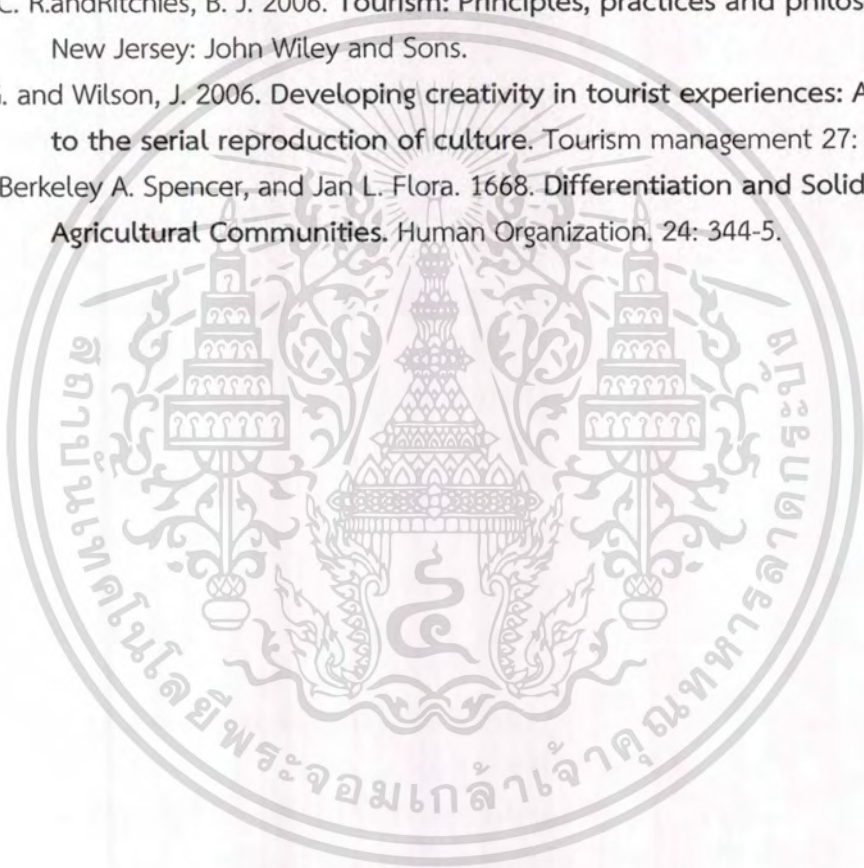
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กองผังเมืองเฉพาะ กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2553. คู่มือการจัดทำข้อบัญญัติ. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 10 ตุลาคม 2558 จาก <http://eservices.dpt.go.th>
- กาญจนา แก้วเทพ. 2538. การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนโดยถือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา. (สคทพ).
- กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม. 2554. คู่มือและมาตรฐานป้ายจราจร เล่มที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 10 ตุลาคม 2558 จาก <http://irrigation.rid.go.th/rid14/water/library/shelf/formula/page/Transport/DOH/files/161.pdf>
- สำนักสำรวจและออกแบบ กรมทางหลวงชนบท. 2556. คู่มือการติดตั้งป้ายจราจร เล่มที่ 1/2. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 10 ตุลาคม 2558 จาก <http://drr.go.th/sites/default/files/khuumuuetidtangpaaymaatthaancchraacchr.pdf>
- จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช. 2552. เล่าสู่กันฟัง. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 15 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.sahavicha.com>
- ดวงรัตน์ ด่านไถยนา. 2558. การพัฒนารูปแบบภาพสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ (กรณีศึกษาชุมชนบางลาภู).สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 10 ตุลาคม 2558 จาก <http://www.eresearch.ssru.ac.th>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. 2550. จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ประภัทร สุทธาเวช. 2550. วิวัฒนาการและพัฒนาการการท่องเที่ยว. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ภัยมณี แก้วสง่า, นิชาชล จำนงศรี. 2555. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี ปีที่ 6 :91-109
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. 2554. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ต่อยอดเพิ่มคุณค่าหาจุดต่าง. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 30 มกราคม 2558 จาก <http://www.etatjournal.com>
- วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง. 2557. การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ XX : XXX-XXX
- สุรศักดิ์ ชวายนันท์. 2550. วัตนางพญา ศรีสังขาลย์. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 16 พฤษภาคม 2559 จาก <http://www.oknation.net>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 16 พฤษภาคม 2558 จาก : <http://www.nesdb.go.th>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. 2552. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 16 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.dasta.or.th>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.). 2556. พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 15 กรกฎาคม 2556 จาก <http://www.dasta.or.th/th>
- อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย กรมศิลปากร. 2553. กองโบราณคดี. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 30 มกราคม 2558 จาก <http://www.finearts.go.th>
- อุษาวดี พลพิพัฒน์. 2545. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 21 :38-48
- อำเภอศรีสัชชนาลัย. 2559. ท่องโบราณ. สืบค้นออนไลน์. อ้างเมื่อ 16 พฤษภาคม 2559 จาก <http://sisatchanalai.com>
- Goeldner, C. R. and Ritchies, B. J. 2006. *Tourism: Principles, practices and philosophies*. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Richards, G. and Wilson, J. 2006. Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial reproduction of culture. *Tourism management* 27: 1209-1223
- Young, W. Berkeley A. Spencer, and Jan L. Flora. 1668. Differentiation and Solidarity in. *Agricultural Communities*. *Human Organization*. 24: 344-5.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก
ภาคผนวก ก ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์
ภาคผนวก ข การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล
ภาคผนวก ค เอกสารประกอบงานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร

ตารางที่ 1 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
1	ศรีดงชัย	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	572040.98	1880100.13
2	โชคพระร่วง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	570909.15	1879894.34
3	วัดอรุณฤๅก	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571654.92	1881873.04
4	วัดช้างรอบ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571677.70	1881755.32
5	วัดกำแพงหิน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571446.05	1881485.69
6	วัดเขาพระบาทน้อย	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571434.66	1881774.30
7	วัดสะพานหิน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571859.99	1882245.20
8	วัดถ้ำหีบ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571339.72	1881064.16
9	วัดถ้ำหีบบน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571313.14	1881250.24
10	วัดเจติยงาม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571335.92	1881348.98
11	วัดมังกร	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	572087.84	1881189.48
12	วัดพระยีน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	572108.52	1881102.17
13	วัดก้อนแลง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575170.11	1880470.32
14	วัดเขนตุพน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575224.86	1879463.72
15	วัดเจติยสี่ห้อง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575427.94	1879416.04
16	วัดศรี	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575887.09	1879382.49
17	วัดวิหารทอง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575994.82	1879861.06
18	วัดอโศการาม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575948.90	1880355.53
19	วัดโพรงเม่น	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575911.82	1880477.38
20	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง	พิพิธภัณฑ	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575330.57	1881662.39
21	วัดช้างล้อม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576572.18	1881918.94
22	วัดตระพังทองกลาง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576513.67	1881478.53
23	วัดใหม่	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575143.14	1881840.41
24	อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	พระราชานุสาวรีย์	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575006.09	1881905.08
25	วัดมหาธาตุ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574904.46	1881555.52
26	วัดตระพังทอง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575478.85	1881632.52

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (ต่อ-1)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
27	วัดกำแพงแลง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575075.39	1881130.51
28	เนินปราสาท	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575090.79	1881583.24
29	วัดตระพังสอ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575136.98	1882122.21
30	วัดตระกวน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574935.26	1881986.70
31	วัดชนะสงคราม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574922.94	1881754.17
32	วัดสระศรี	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574675.01	1881872.74
33	วัดตระพังเงิน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574496.38	1881523.18
34	วัดศรีสวย	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574750.47	1881218.28
35	เรือนพมาศ	พิพิธภัณฑ์	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574283.87	1881078.15
36	แกะทุษฐูปไม้	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574152.98	1881284.50
37	ปูนปั้นเทวารูป	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575699.14	1881377.83
38	เฟอร์นิเจอร์โต๊ะรกไม้	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575767.58	1881971.90
39	ข้าวแดกงา	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575575.95	1882382.54
40	แกะสลักไม้รูปสัตว์	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575644.39	1882398.97
41	แกะทุษฐูปไม้	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574371.39	1882171.74
42	แกะสลักไม้รูปสัตว์	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576126.21	1881939.05
43	หัตถกรรมใบลาน	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575324.08	1882650.83
44	ทำเกวียน	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575247.43	1882743.91
45	วัดพระพายหลวง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574445.31	1882919.11
46	วัดศรีชุม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573780.07	1882689.15
47	วัดอ้อมรอบ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573697.94	1882910.90
48	ศาลปู่ผาค่า	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575891.40	1881739.04
49	วัดศรีศักดิ์	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574998.44	1882246.64
50	วัดซ่อนข้าว	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574969.18	1882360.59
51	วัดแม่โจน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574809.03	1882625.46
52	วัดเตาทุเรียง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574433.29	1883247.58
53	วัดป่าสัก	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	572850.20	1881497.62

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (ต่อ-2)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
54	วัดป่ามะม่วง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573078.14	1881526.01
55	วัดตึก	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573171.06	1881383.42
56	วัดป่าไผ่	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573384.14	1881450.71
57	วัดหนองป่าพง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573392.15	1881795.16
58	หอเทวาลัย	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573025.27	1881397.84
59	วัดศรีโชน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573513.91	1881465.13
60	ศาลาตาผาแดง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574866.07	1882059.51
61	วัดป่าเรไร	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576208.50	1881898.97
62	วัดหญ้ากร่อน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575959.50	1881874.25
63	วัดเจดีย์ยอดหัก	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576777.13	1881683.53
64	วัดพระนอน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576856.60	1881612.89
65	ศูนย์จำหน่ายสินค้า สหกรณ์ไม้บ้านขวาง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.บ้านกล้วย	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	581260.00	1881361.00
66	ทะเลหลวง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.บ้านกล้วย	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	583576.13	1885488.74
67	คลองแม่รำพัน	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	577921.72	1881698.93
68	บ้านข้าวดอกพระร่วง	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	578015.00	1881932.00
69	วัดสังฆาราม	โบราณสถาน	ต.บ้านด่าน	อ.บ้านด่าน ลานหอย	จ.สุโขทัย	563438.11	1882013.77
70	วัดนาเชิงคีรี	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.นาเชิงคีรี	อ.คีรีมาศ	จ.สุโขทัย	578260.36	1869234.01
71	วัดถ้ำพระแม่ย่า	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.นาเชิงคีรี	อ.คีรีมาศ	จ.สุโขทัย	569432.00	1874199.00
72	ถ้ำแม่ย่า	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.นาเชิงคีรี	อ.คีรีมาศ	จ.สุโขทัย	569228.00	1874168.00
73	ปราสาทเขาปู่จา	โบราณสถาน	ต.นาเชิงคีรี	อ.คีรีมาศ	จ.สุโขทัย	577900.00	1868594.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
1	ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก หมายเลข 42,123	พิพิธภัณฑ์	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	580134.00	1932366.00
2	ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก	พิพิธภัณฑ์	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	580692.00	1931465.00
3	เครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	580522.38	1931675.15
4	วัดหัวโชน	โบราณสถาน	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582578.77	1928017.21
5	วัดกุฎีราย	โบราณสถาน	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583518.12	1928324.12
6	วัดสวนสัก	โบราณสถาน	ต.ท่าชัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584960.12	1927664.86
7	วัดพระบาท	โบราณสถาน	ต.ท่าชัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584494.65	1928010.64
8	อนุสาวรีย์พระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท)	พระราชานุสาวรีย์	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584233.00	1925755.00
9	วัดช้างล้อม	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583381.32	1927520.47
10	วัดเจดีย์เจ็ดแถว	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583495.32	1927393.18
11	วัดนางพญา	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583607.41	1927281.09
12	วัดเขาสวรรค์	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583041.25	1927680.06
13	วัดเขาพนมเพลิง	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583312.93	1927769.36
14	วัดเจดีย์เก้ายอด	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582665.07	1927528.07
15	วัดกบ	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582374.39	1927778.86
16	วัดสวนแก้ว	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583590.31	1927545.17
17	วัดสวนแก้วอุทยานใหญ่	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582684.07	1927003.71
18	วัดอี่เปือ	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582545.38	1927127.20
19	วัดพรหมสี่หน้า	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582936.75	1926688.33
20	วัดสระปทุม	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583003.25	1926502.14
21	วัดทุ่งเศรษฐี	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583776.50	1926796.62
22	วัดป่ากระสา	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583782.20	1926703.53
23	วัดศรีรัตนมหาธาตุ	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	586158.94	1927218.39
24	วัดเจ้าจันทร์	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	585585.18	1927113.90
25	วัดน้อย	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584813.83	1927383.68

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
26	วัดขมขึ้น	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	586411.29	1926680.82
27	แหล่งขाय เครื่องปั้นดินเผา	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584326.09	1927482.34
28	วัดโดกสิงคาราม	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584476.25	1927394.56
29	แหล่งทำทอง	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.ท่าชัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	585181.22	1923550.11
30	ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้าน คุกพัฒนา	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.สารจิตร	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	576504.00	1927209.00
31	หนองจรเข้	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.สารจิตร	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	576200.01	1923287.41
32	หุ้งแม่ระวีง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ป่ากุมเกาะ	อ.สวรรคโลก	จ.สุโขทัย	583020.00	1921598.00
33	วัดท่าเกย	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ป่ากุมเกาะ	อ.สวรรคโลก	จ.สุโขทัย	585139.42	1921104.77
34	วัดคึงยาง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ป่ากุมเกาะ	อ.สวรรคโลก	จ.สุโขทัย	586663.13	1919699.57

ตารางที่ 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
1	วัดพระธาตุ	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555535.04	1822942.13
2	วัดพระแก้ว	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555338.05	1823010.42
3	ศาลหลักเมือง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555104.29	1823173.26
4	พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติกำแพงเพชร	พิพิธภัณฑ	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555753.04	1823023.55
5	ศาลพระอิศวร	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555868.60	1822844.94
6	วัดป่ามดไถ	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554683.47	1823933.88
7	วัดสิงห์	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554862.24	1824572.13
8	วัดพระสี่อริยสภ	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554965.65	1824462.80
9	วัดป่ามด	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554909.51	1824090.49
10	วัดพระนอน	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554973.04	1824201.30
11	วัดรามณรงค์	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554525.38	1824099.36
12	วัดมะม่วงงาม	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554509.13	1824288.47
13	วัดเขาลูกกรัง	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554343.66	1824356.43
14	วัดกรุสี่ห้อง	โบราณสถาน	ต.หนองปลิง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555268.53	1824802.61
15	วัดกำแพงงาม	โบราณสถาน	ต.หนองปลิง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554971.56	1824752.37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
16	วัดช้างรอบ	โบราณสถาน	ต.หนองปลิง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554407.19	1824632.70
17	วัดเพกาธรรม	โบราณสถาน	ต.หนองปลิง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554769.16	1824858.75
18	มอกล้วยไซ	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.อ่างทอง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556019.00	1811671.00
19	ฝายชลประทานวังบัว	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เทพนคร	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	557743.88	1817303.35
20	หมู่บ้านเกษตรกรรมกำแพงเพชร	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เทพนคร	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	568657.34	1814734.93
21	วัดโขมงหัก	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เทพนคร	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	558243.00	1816739.00
22	วัดสว่างอารมณ์	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	552661.07	1822849.52
23	ตลาดย้อนยุคนครชุม	ตลาดย้อนยุค	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	552763.48	1822389.16
24	บ้านห้าง ร.5	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	552629.00	1822576.00
25	บ่อมทุ่งเศรษฐี	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	553651.41	1821393.77
26	วัดบรมเจดีย์าราม	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554345.01	1822044.44
27	วัดขุ่มกอ	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554375.29	1821361.10
28	ศาลเจ้าพ่อเสือนครชุม	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	552777.22	1822603.00
29	วัดเจดีย์กลางทุ่ง	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554888.21	1821246.21
30	เกาะทวี	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556110.01	1820887.32
31	ลานโพธิ์	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555807.00	1822433.00
32	วัดมณฑป	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554578.57	1823766.94
33	สิริจิตอุทยาน	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555948.51	1821608.40
34	วัดกะโลทัย	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556710.53	1822541.24
35	วัดคูยาง	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556528.86	1821825.95
36	เจดีย์เจ็ดยอด	โบราณสถาน	ต.ไตรตรึงษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	559705.79	1810589.70
37	วัดวังพระธาตุ	โบราณสถาน	ต.ไตรตรึงษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	560550.72	1810317.94
38	วัดศรีบุญवास	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ไตรตรึงษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	562719.89	1808840.54

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (ต่อ-2)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
39	ศาลท้าวแสนปม	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ไตรตรังษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	560539.00	1810422.00
40	ต้นหว้าใหญ่	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ไตรตรังษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	562131.00	1809213.00
41	วัดราชฎกรเจริญพร	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ทรงธรรม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	551250.00	1829285.00
42	วัดพิบูล	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554276.00	1820895.00
43	วัดหนองยายช่วย	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554926.62	1820831.05
44	วัดหนองลังกา	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554555.79	1820797.07
45	วัดหม่องกาแล	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554362.25	1820720.25
46	วัดสระแก้ว	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555064.64	1823840.81
47	วัดตะแบกลาย	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556842.71	1823229.21
48	วัดช้าง	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555804.25	1823731.53
49	วัดดงหวาย	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555387.61	1823790.63

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1. สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองเก่าสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัย และเมืองกำแพงเพชร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2478 และได้กำหนดให้มีพื้นที่เพิ่มเติมของอุทยานเมืองเก่าเป็น 43,750 ไร่ หรือประมาณ 70 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2502 ส่วนอุทยานศรีสัชนาลัยได้ประกาศพื้นที่เพิ่มเติมเป็น 28,217 ไร่ หรือประมาณ 45.14 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2531 และอุทยานเมืองกำแพงเพชร ได้ประกาศพื้นที่เพิ่มเติมเป็น 2,114 ไร่หรือ 3.4 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2511 แบ่งออกเป็น 2 เขต คือ เขตภายในกำแพงเมือง พื้นที่ 503 ไร่ และเขตนอกกำแพงเมืองหรือที่เรียกกันว่าเขตอรุณฤกษ์ พื้นที่ 1,611 ไร่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมในการประชุม ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย เมื่อ พ.ศ. 2534 ของคณะกรรมการมรดกโลก องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เนื่องจากมีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น ของศิลปกรรมไทยยุคแรก และเป็นต้นกำเนิดของการสร้างประเทศไทย ได้มีการกำหนดให้ขอบเขตเมืองเก่าสุโขทัย เป็นเขตโบราณสถาน เมื่อปี พ.ศ. 2518

เนื่องจากการประกาศพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสามแห่ง มีอาณาเขตรอบคลุมพื้นที่หลายตำบล และระยะเวลาได้ผ่านมานานแล้ว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ที่อาจจะมึผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ จึงได้กำหนดการศึกษาการใช้ที่ดินเป็น 2 ระดับ โดยการใช้เทคโนโลยีดาวเทียม รูปถ่ายทางอากาศ และฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2. แนวทางการศึกษา

- การจัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ของโครงการ มีมาตราส่วน 1:50,000 แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้วิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลำดับ	ชั้นข้อมูล	ชนิดข้อมูล	ข้อมูลคุณลักษณะ (Attribute)	ที่มา
1	ขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์	Polygon	ชื่ออุทยานประวัติศาสตร์	กรมศิลปากร
2	ขอบเขตตำบล	Polygon	ชื่อตำบล	กรมการปกครอง
3	ขอบเขตอำเภอ	Polygon	ชื่ออำเภอ	กรมการปกครอง
4	ขอบเขตจังหวัด	Polygon	ชื่อจังหวัด	กรมการปกครอง
5	ที่ตั้งชุมชน (หมู่บ้าน)	Point	ชื่อชุมชน หรือหมู่บ้าน จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน ข้อมูลด้านสังคม จาก กชช. และ จปฐ ของชุมชนในพื้นที่	กรมแผนที่ทหาร กรมการปกครอง
6	แหล่งโบราณคดีและ ประวัติศาสตร์	Point	ชื่อ ประเภท ที่ตั้ง	กรมโบราณคดี
7	แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์	Point	ชื่อ ประเภท ที่ตั้ง	กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา การสำรวจ
8	การใช้ประโยชน์ที่ดิน 2543	Polygon	การใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน
9	การใช้ประโยชน์ที่ดิน 2553	Polygon	การใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การแปลข้อมูลดาวเทียมในพื้นที่ของตำบลโดยรอบของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ได้นำข้อมูลดาวเทียมแลนด์แซต5แบนด์5-4-3 ประกอบการศึกษา ดังนี้ พื้นที่พิเศษสุโขทัย (รูปที่ 1) และศรีสัชนาลัย (รูปที่ 2) ใช้ข้อมูลดาวเทียมวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2553 และพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร (รูปที่ 3) ใช้ข้อมูลดาวเทียมวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2553 ข้อมูลดาวเทียมทั้งหมดใช้ประกอบในการแปลความหมายการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2555
- การแปลข้อมูลรูปถ่ายทางอากาศในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ได้แก่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสามแห่ง ใช้ข้อมูลรูปถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร (พ.ศ. 2539) กรมพัฒนาที่ดิน (พ.ศ. 2545) และจากกูเกิล (พ.ศ. 2555 ร่วมกับการตรวจสอบภาคสนาม) ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดสูง ข้อมูลของแต่ละอุทยานแสดงในรูปที่ 4 5 และ 6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

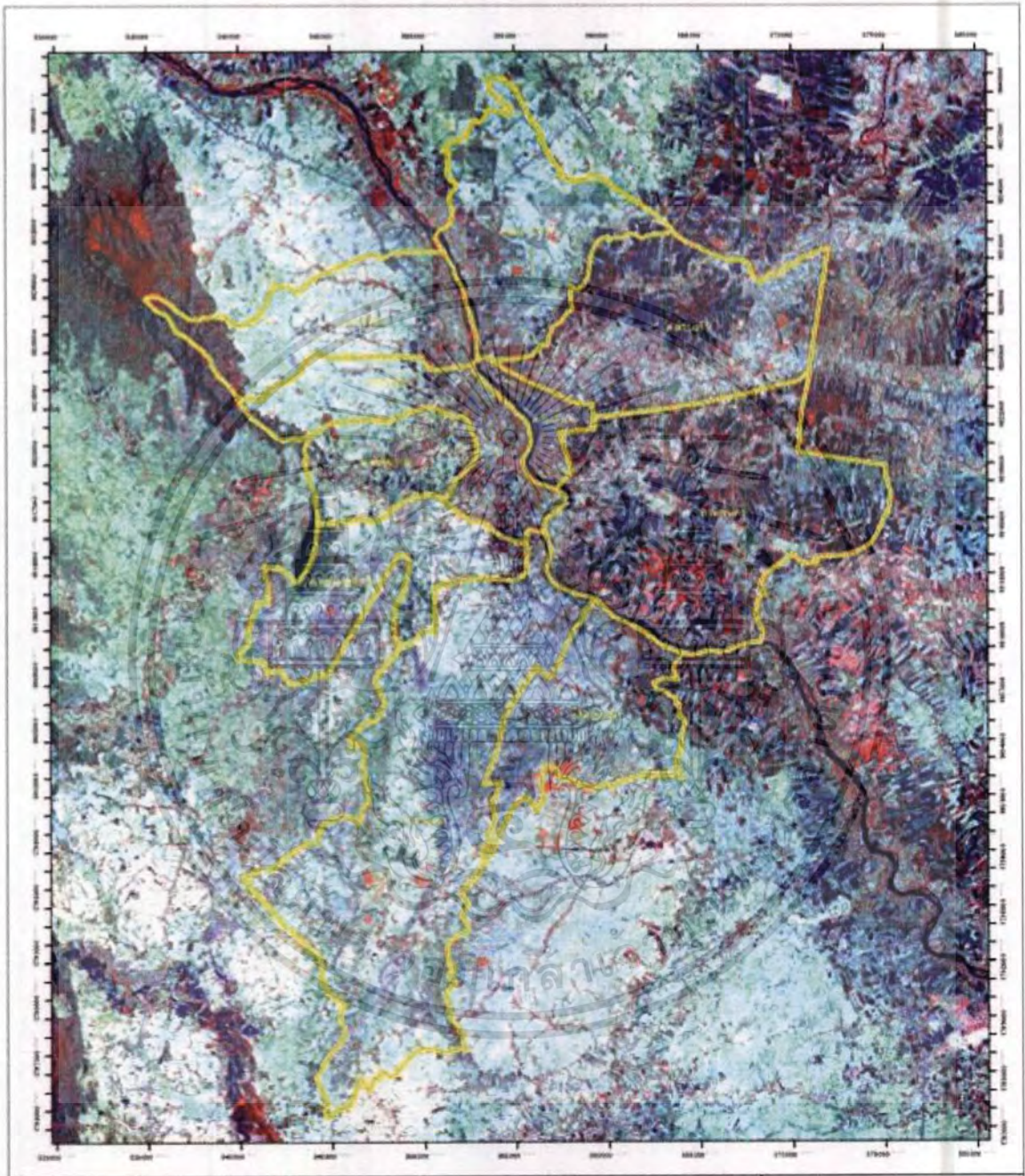
รูปที่ 1 ภาพดาวเทียมพื้นที่พิเศษสุโขทัย (วันที่ 3 เมษายน 2553 ผสมแบนด์4-5-3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

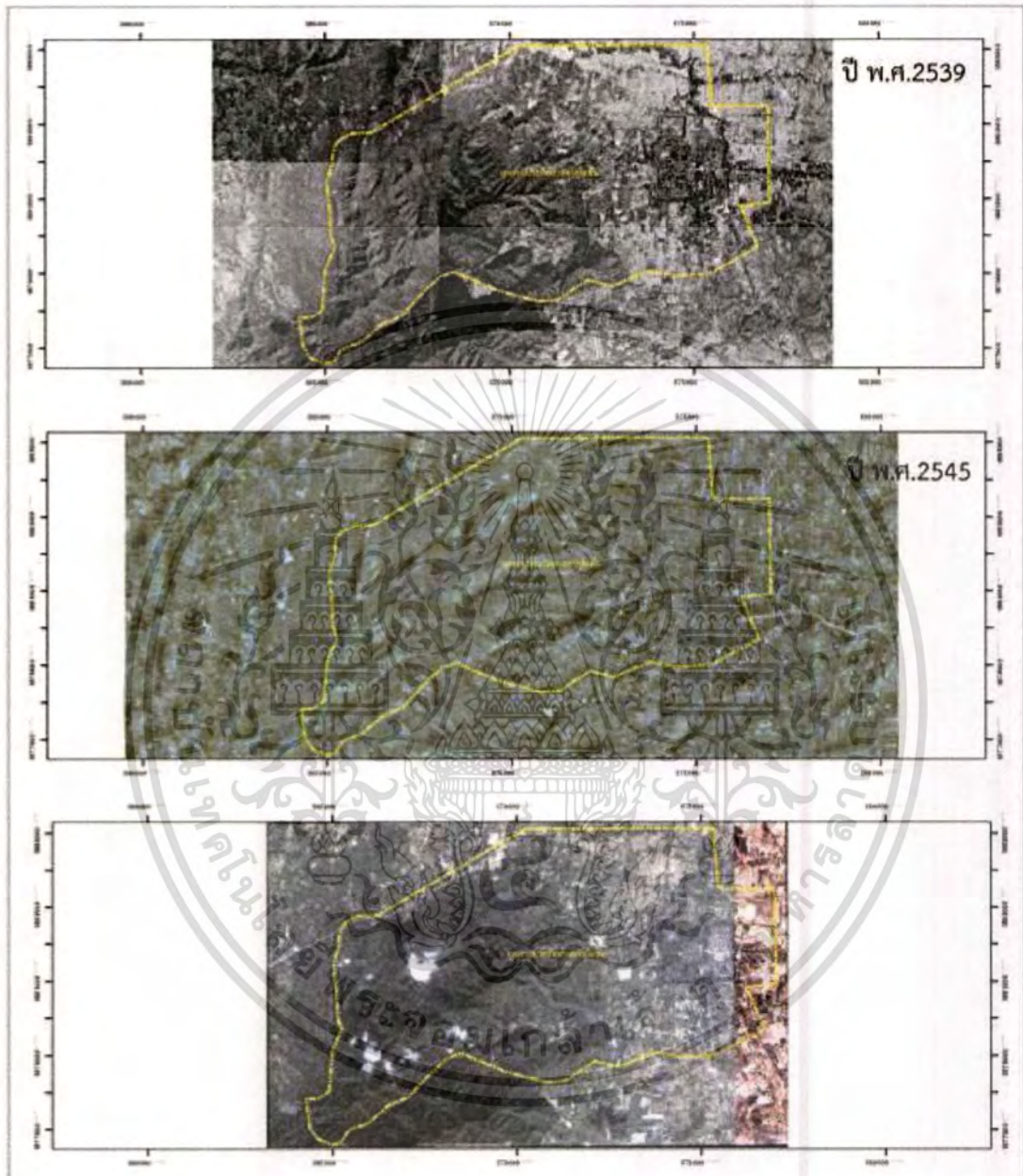
รูปที่ 2 ภาพดาวเทียมพื้นที่พิเศษศรีษณาลัย (วันที่ 3 เมษายน 2553 ผสมแบนด์4-5-3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

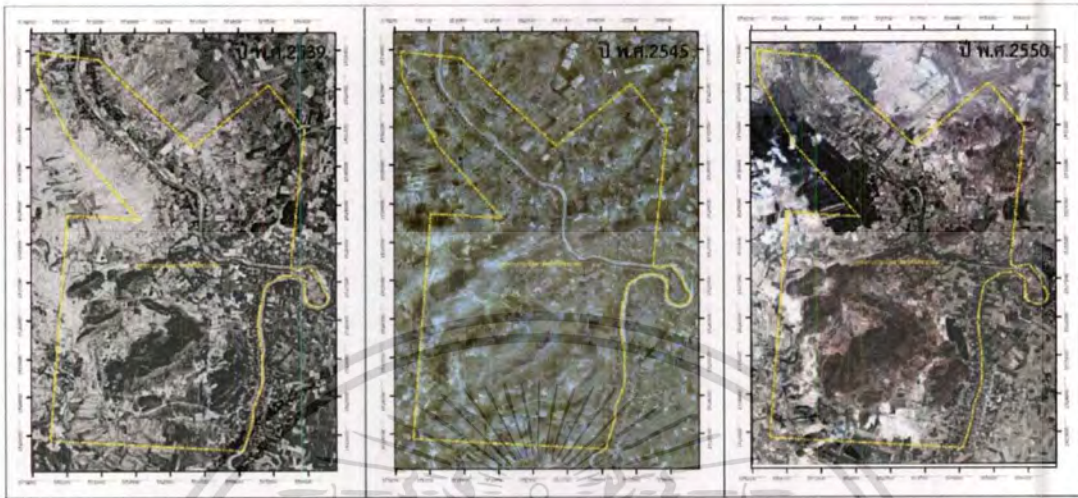
รูปที่ 3 ภาพดาวเทียมพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร (วันที่ 19 เมษายน 2553 ผสมแบนด์4-5-3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

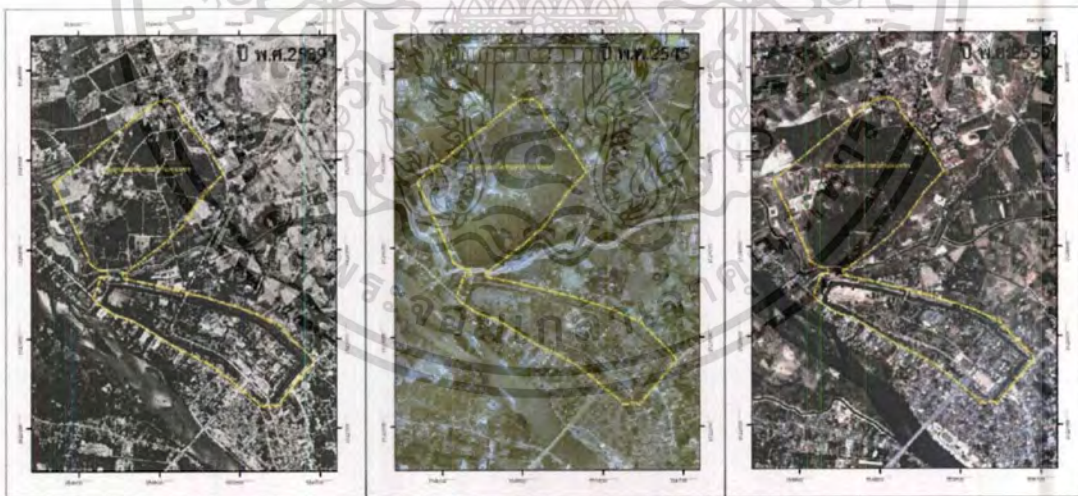

รูปที่ 4 ภาพรูปถ่ายทางอากาศและดาวเทียมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
(พ.ศ. 2539 2545 และ 2555)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5 ภาพรูปถ่ายทางอากาศและดาวเทียมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย
(พ.ศ. 2539 2545 และ 2555)

รูปที่ 6 ภาพรูปถ่ายทางอากาศและดาวเทียมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
(พ.ศ. 2539 2545 และ 2555)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

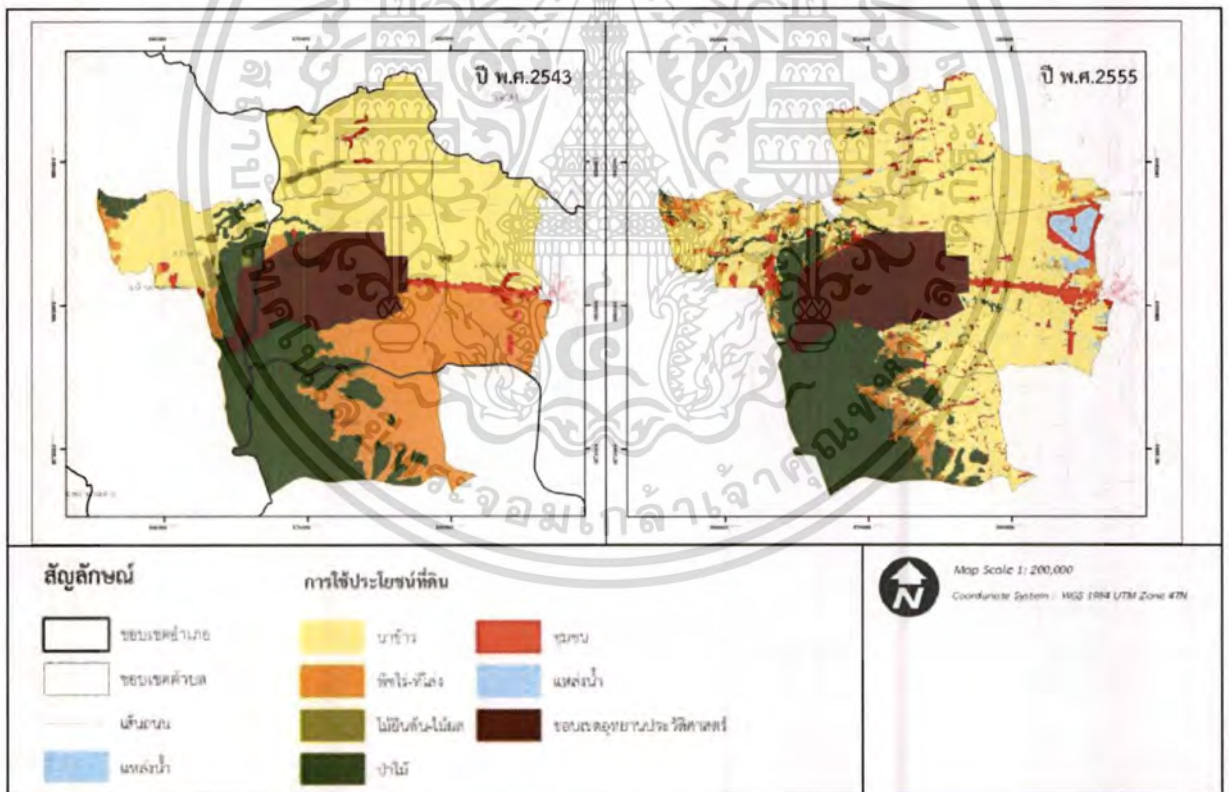
3. การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่พิเศษ

2.3.1 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสุโขทัย

ในพื้นที่พิเศษฯ สุโขทัย ประกอบด้วย 5 ตำบล มีพื้นที่รวมกัน 523.85 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ พืชไร่และที่โล่ง นาข้าวและไม้ยืนต้น-ไม้ผล ซึ่งในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่รวมกัน 336.90 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อันดับรองลงไปเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชน 8.77 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 1.76 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ 68.35 ตารางกิโลเมตร ส่วนในปี พ.ศ. 2555 มีพื้นที่ที่มีการเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ พื้นที่นาข้าวเพิ่มเป็น 58.87 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชนเพิ่มขึ้น 15.86 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น 12.18 ตารางกิโลเมตร

ส่วนพื้นที่ที่มีเนื้อที่ลดลงได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่ง ลดลง 83.76 ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ลดลง 2.95 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ไม้ผล-ไม้ยืนต้น ลดลง 0.19 ตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่เขตอุทยานไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ผลการวิเคราะห์เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แสดงดังรูปที่ 7 และตารางที่ 2

รูปที่ 7 เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2543 และ ของพื้นที่พิเศษสุโขทัย

ตารางที่ 2 เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่พิเศษสุโขทัย
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปี พ.ศ.2543	ปี พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)		
ขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์	68.35	68.35	0.00
ชุมชน	8.77	24.63	15.86
นาข้าว	210.54	269.42	58.87
ป่าไม้	108.06	105.11	-2.95
พืชไร่-ที่โล่ง	119.02	35.26	-83.76
แหล่งน้ำ	1.76	13.94	12.18
ไม้ยืนต้น-ไม้ผล	7.34	7.15	-0.19
รวม	523.85	523.85	0.00

2.2 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่พิเศษศรีสขนาลัย

ในพื้นที่พิเศษศรีสขนาลัย ประกอบด้วย 5 ตำบล มีพื้นที่รวมกัน 340.22 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ พืชไร่และที่โล่ง นาข้าวและไม้ยืนต้น-ไม้ผล ซึ่งในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่รวมกัน 248.55 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อันดับรองลงไปเป็นพื้นที่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ 50.38 ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ มีเนื้อที่ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชน 13.85 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำ 5.22 ตารางกิโลเมตร ส่วนในปี พ.ศ. 2555 มีพื้นที่ที่มีการเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่ง เพิ่มขึ้น 5.93 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชนเพิ่มขึ้น 2.17 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ไม้ผล-ไม้ยืนต้น เพิ่มขึ้น 11.18 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น 2.71 ตารางกิโลเมตร

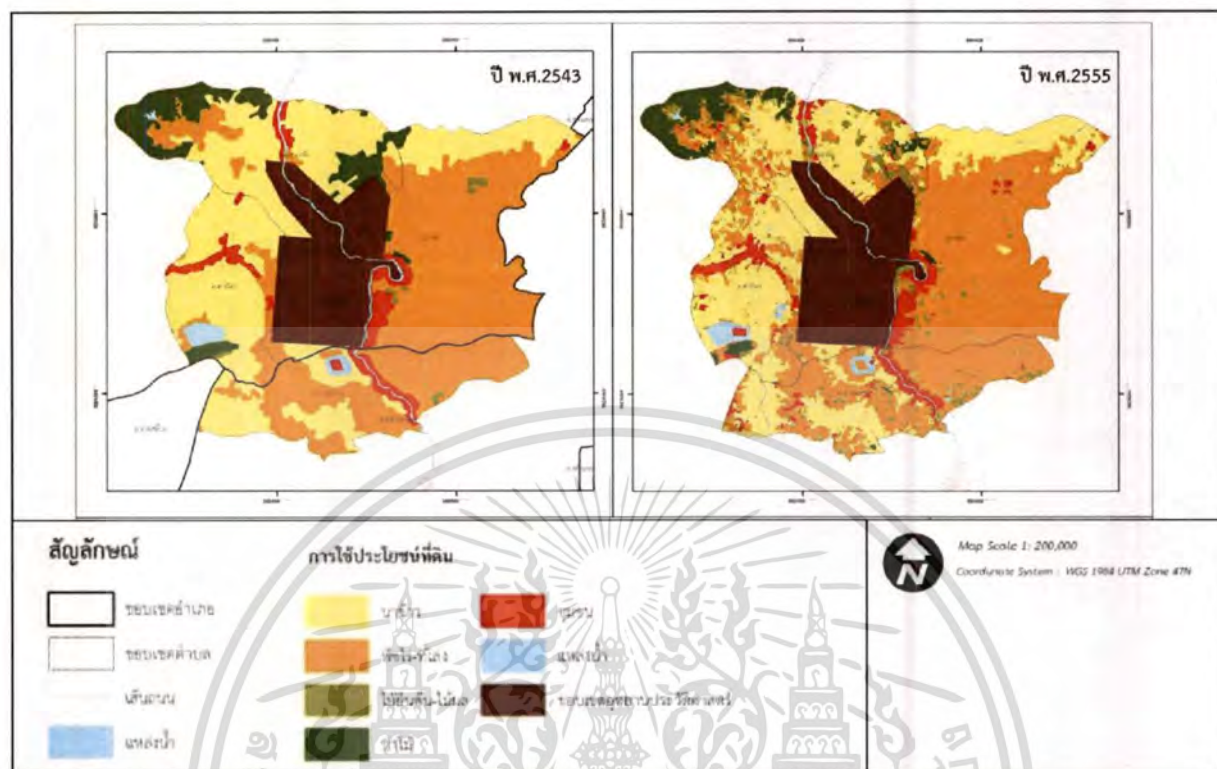
ส่วนพื้นที่ที่มีเนื้อที่ลดลงได้แก่ พื้นที่นาข้าวลดลง 14.49 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ป่าไม้ลดลง 7.51 ตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่เขตอุทยานไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ผลการวิเคราะห์เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แสดงในตารางที่ 3 และรูปที่ 8

ตารางที่ 3 เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่พิเศษศรีสขนาลัย

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปี พ.ศ.2543	ปี พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)		
ขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์	50.38	50.38	0.00
ชุมชน	13.85	16.02	2.17
นาข้าว	111.98	97.49	-14.49
ป่าไม้	22.23	14.72	-7.51
พืชไร่-ที่โล่ง	134.80	140.73	5.93
แหล่งน้ำ	5.22	7.93	2.71
ไม้ยืนต้น-ไม้ผล	1.77	12.96	11.18
รวม	340.22	340.22	0.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 8 เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2543 และ ของพื้นที่พิเศษศรีสะเกษ

2.3.2 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร

ในพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร ประกอบด้วย 10 ตำบล มีพื้นที่รวมกัน 948.04 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ ไร่และที่โล่ง นาข้าวและไม้ยืนต้น-ไม้ผล ซึ่งในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่รวมกัน 841.23 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อันดับรองลงไปเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชน 29.54 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 16.72 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์มีขนาดเล็กที่สุด คือ 3.67 ตารางกิโลเมตร ส่วนในปี พ.ศ. 2555 มีพื้นที่ที่มีการเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ พื้นที่ไม้ผล-ไม้ยืนต้นเพิ่มขึ้น 62.20 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชนเพิ่มขึ้น 45.32 ตารางกิโลเมตร พื้นที่นาข้าวเพิ่มขึ้น 16.77 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น 6.71 ตารางกิโลเมตร

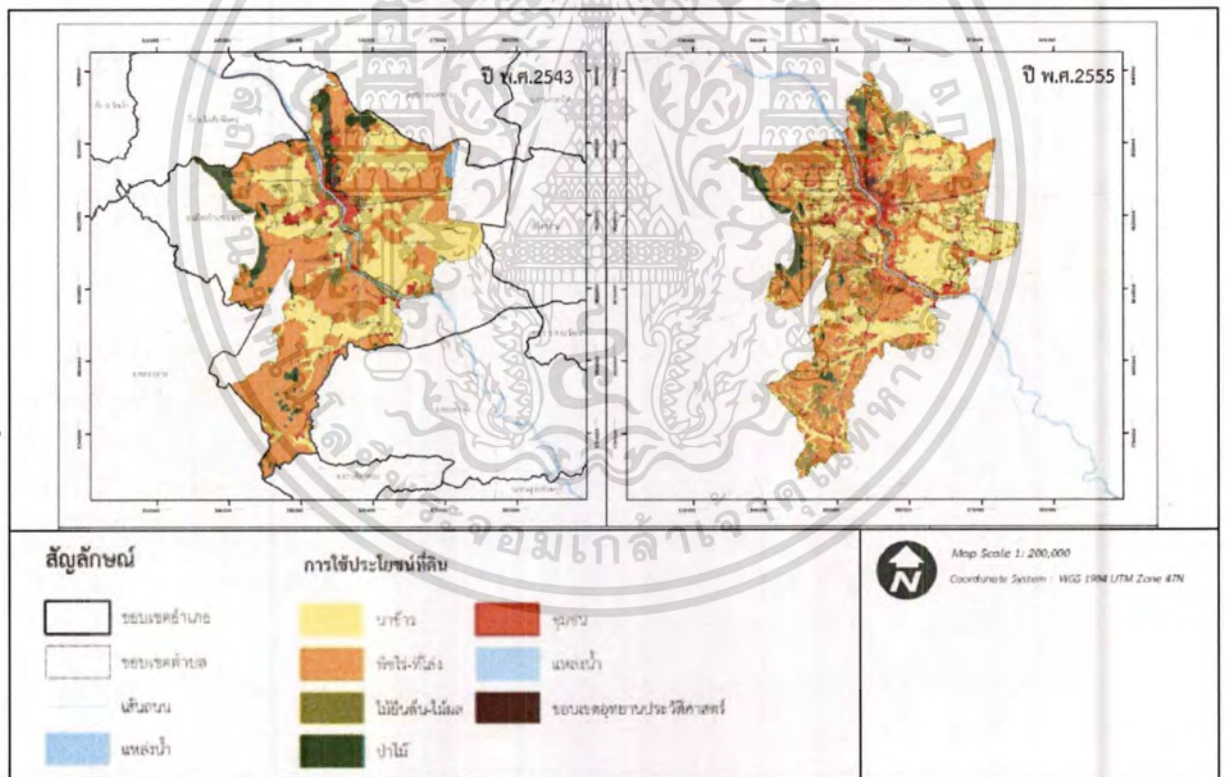
ส่วนพื้นที่ที่มีเนื้อที่ลดลงได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่ง ลดลง 120.81 ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ลดลง 17.48 ตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่เขตอุทยานไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ผลการวิเคราะห์เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แสดงในตารางที่ 4 และรูปที่ 9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปี พ.ศ.2543	ปี พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)		
ขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์	3.67	3.67	0.00
ชุมชน	29.45	75.07	45.32
นาข้าว	303.38	320.15	16.77
ป่าไม้	56.97	39.48	-17.48
พืชไร่-ที่โล่ง	503.88	383.07	-120.81
แหล่งน้ำ	16.72	23.43	6.71
ไม้ยืนต้น-ไม้ผล	33.97	103.17	69.20
รวม	948.04	948.04	0.00

รูปที่ 9 เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2543 และ ของพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตอุทยาน

พื้นที่เขตอุทยานเป็นพื้นที่ตามประกาศของกรมศิลปากร มีขนาดพื้นที่มากกว่าตัวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครีส์ชนาลัยและกำแพงเพชร ซึ่งผลจากการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2539, 2545 และ มีดังนี้

3.1 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

กรมศิลปากรได้ประกาศให้อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีพื้นที่ดังเช่นในปัจจุบันเมื่อ ปี พ.ศ. 2502 ซึ่งจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการแปลความหมายจากข้อมูลดาวเทียมและรูปถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ พบว่าอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีพื้นที่ 68.35 ตารางกิโลเมตร และการใช้ที่ดินไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (ตารางที่ 5) และรูปที่ 10

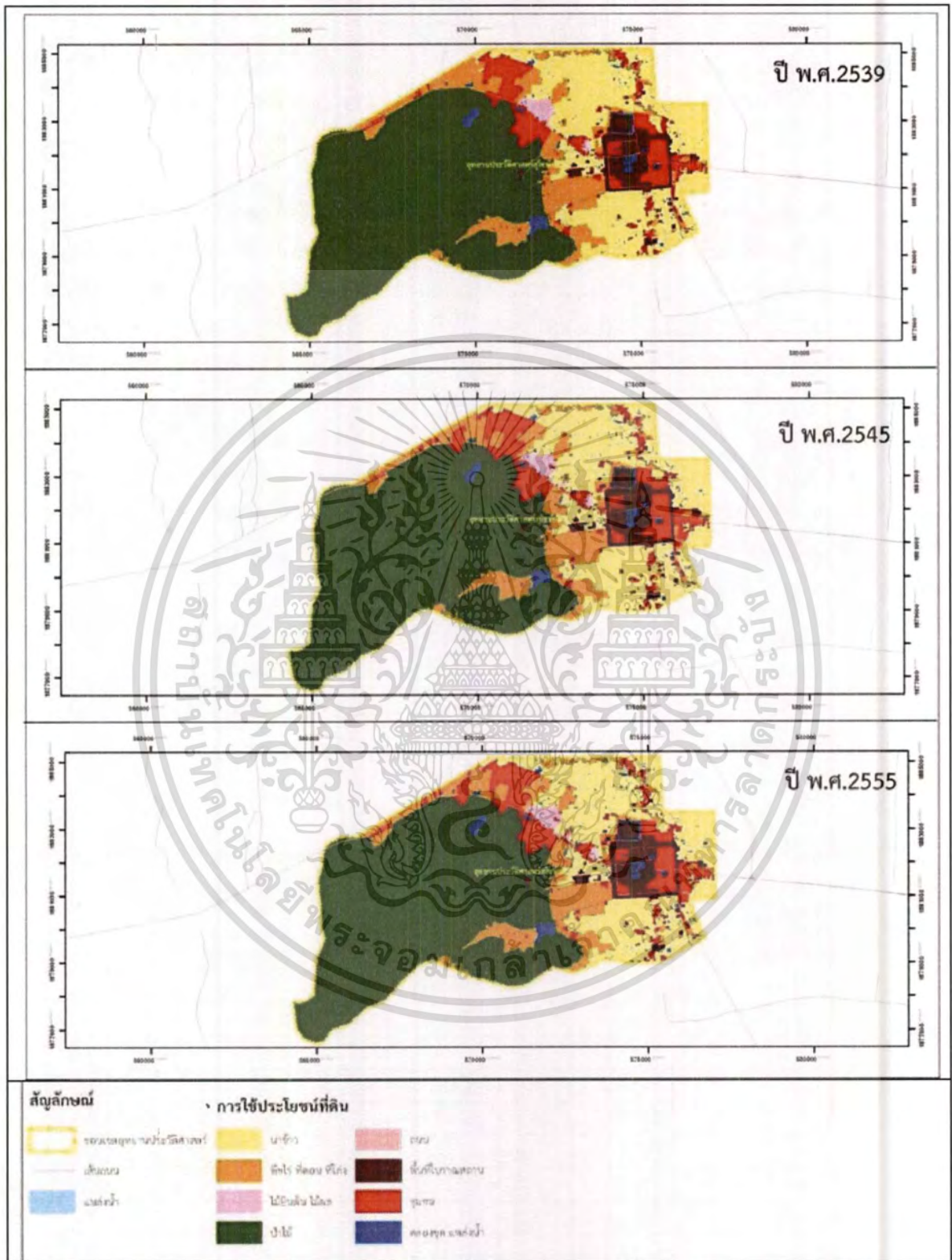
พื้นที่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่น แหล่งน้ำทั้งที่เป็นคลองขุดและแหล่งน้ำที่เป็นอ่างเก็บน้ำ ในปี พ.ศ. 2539 มีพื้นที่รวมประมาณ 1.30 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มเป็น 1.36 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ.2545 และ 2555 พื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก 5.09 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2539 เพิ่มเป็น 5.30 และ 5.77 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และ 2555 ตามลำดับ พื้นที่ถนนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 0.52 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2555

พื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ พื้นที่นาข้าวมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 14.49 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555 เช่นเดียวกับพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 34.99 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่ปลูกพืชไร่ที่โล่งลดลงจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 7.62 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555

ตารางที่ 5 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 (จากการแปลและวิเคราะห์โดยบริษัทที่ปรึกษา)

การใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2539	พ.ศ. 2545	การเปลี่ยนแปลง	พ.ศ. 2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)				
คลองขุดแหล่งน้ำ	1.30	1.36	0.06	1.36	0.01
ชุมชน	5.09	5.30	0.52	5.77	0.17
ถนน	0.49	0.49	0.00	0.52	0.03
นาข้าว	14.99	14.54	-0.45	14.49	-0.05
ป่าไม้	35.11	35.00	-0.12	34.99	0.00
พืชไร่ที่ดอน ที่โล่ง	7.78	7.77	-0.01	7.62	-0.14
พื้นที่โบราณสถาน	3.01	3.01	0.00	3.01	0.00
ไม้ยืนต้นไม้ผล	0.58	0.58	0.00	0.57	0.00
รวม	68.35	68.35	0.00	68.35	0.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 10 การใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่เขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

กรมศิลปากรได้ประกาศให้อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย มีพื้นที่ตั้งเช่นในปัจจุบันเมื่อ ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการแปลความหมายจากข้อมูลดาวเทียมและรูปถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 พบว่าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยมีพื้นที่ 50.38 ตารางกิโลเมตร และพบว่าการใช้ที่ดินไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (ตารางที่ 6 และรูปที่ 11)

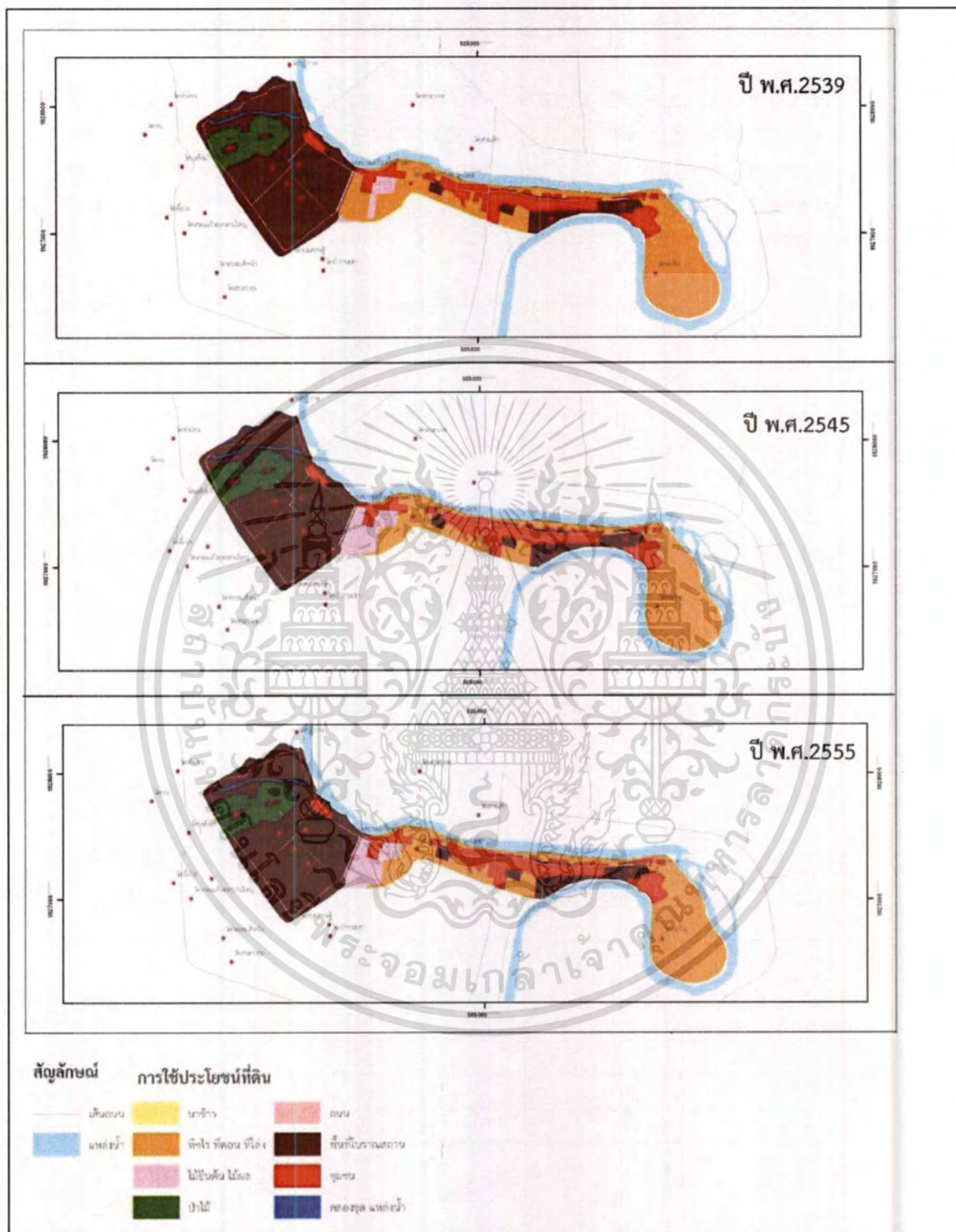
พื้นที่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่น แหล่งน้ำทั้งที่เป็นคลองขุดและแหล่งน้ำที่เป็นอ่างเก็บน้ำ ในปี พ.ศ. 2539 มีพื้นที่รวมประมาณ 1.52 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มเป็น 1.58 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และเพิ่มเป็น 1.59 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก 3.74 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2539 เพิ่มเป็น 3.86 และ 4.04 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และ 2555 ตามลำดับ พื้นที่นาข้าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 11.72 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2555

พื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 8.62 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่งลดลงจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 17.20 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555

ตารางที่ 6 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 (จากการแปลและวิเคราะห์โดยบริษัทที่ปรึกษา)

การใช้ที่ดิน	พ.ศ.2539	พ.ศ.2545	การเปลี่ยนแปลง	พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)				
คลองขุดแหล่งน้ำ	1.52	1.58	0.06	1.59	0.01
ชุมชน	3.74	3.86	0.12	4.04	0.17
ถนน	0.30	0.30	0.00	0.30	0.01
นาข้าว	11.70	11.54	-0.16	11.72	0.19
ป่าไม้	8.81	8.68	-0.13	8.62	-0.07
พืชไร่ที่ดอน ที่โล่ง	17.40	17.29	-0.11	17.20	-0.10
พื้นที่โบราณสถาน	1.24	1.24	0.00	1.24	0.00
ไม้ยืนต้นไม่ผล	5.38	5.89	0.21	5.38	-0.21
รวม	50.38	50.38	0.00	50.38	0.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 11 การใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

กรมศิลปากรได้ประกาศให้อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มีพื้นที่ดังเช่นในปัจจุบันเมื่อ ปี พ.ศ. 2511 ซึ่งจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการแปลความหมายจากข้อมูลดาวเทียมและรูปถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 พบว่าอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มีพื้นที่ 3.67 ตารางกิโลเมตร และพบว่าการใช้ที่ดินไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (ตารางที่ 7 และรูปที่ 12)

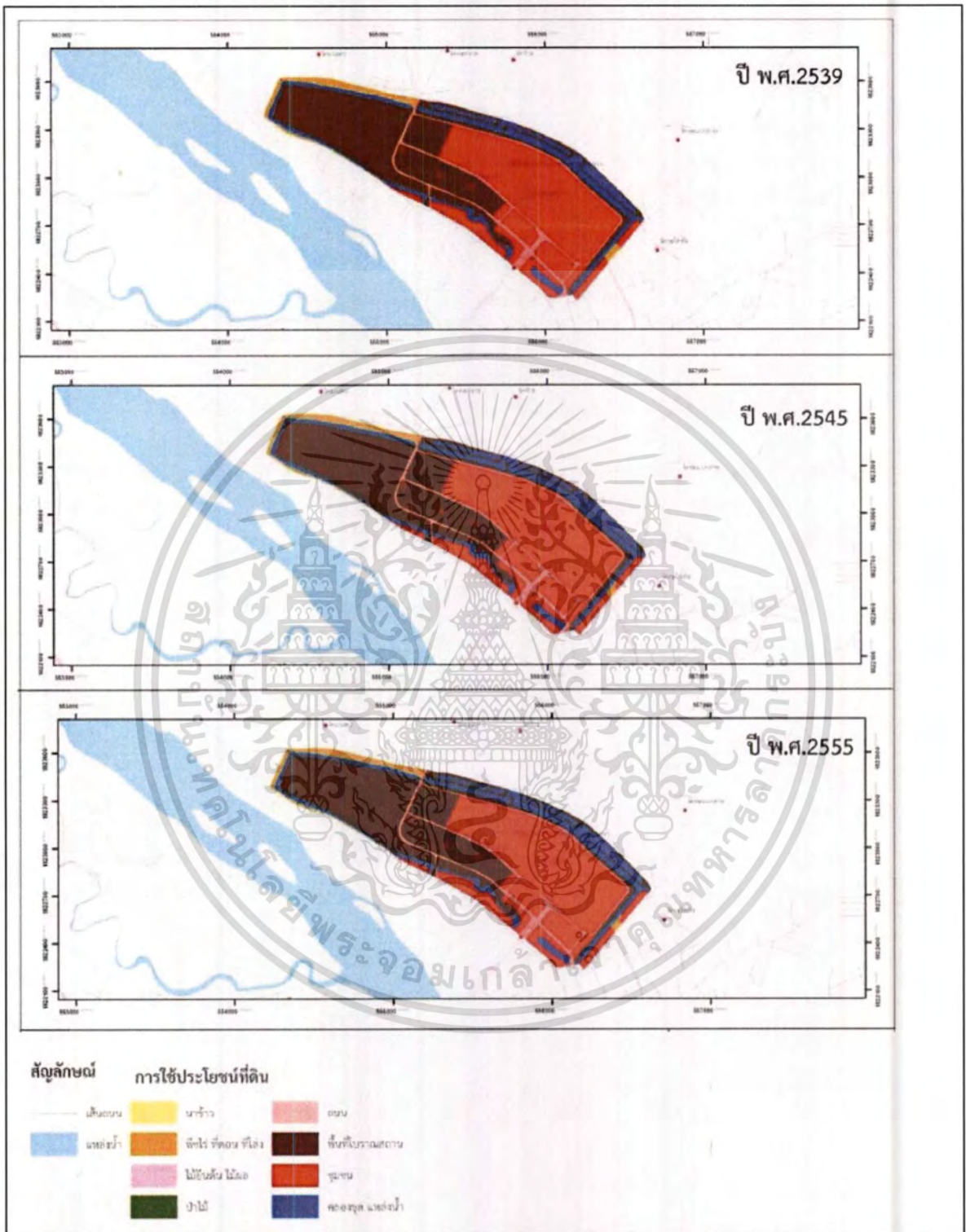
พื้นที่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่น แหล่งน้ำทั้งที่เป็นคลองขุดและแหล่งน้ำที่เป็นบ่อน้ำ ในปี พ.ศ. 2539 มีพื้นที่รวมประมาณ 0.17 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มเป็น 0.18 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และเพิ่มเป็น 0.19 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก 0.69 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2539 เพิ่มเป็น 0.71 และ 0.73 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และ 2555 ตามลำดับ

พื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงจากปี พ.ศ. 2539 จำนวน 1.69 ตารางกิโลเมตร เป็น 1.59 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และ 2555 พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่งลดลงจากปี พ.ศ. 2539 จำนวน 0.36 ตารางกิโลเมตร เป็น 0.32 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555

ตารางที่ 7 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 (จากการแปลและวิเคราะห์โดยบริษัทที่ปรึกษา)

การใช้ที่ดิน	พ.ศ.2539	พ.ศ.2545	การเปลี่ยนแปลง	พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)				
คลองขุดแหล่งน้ำ	0.17	0.18	0.02	0.19	0.01
ชุมชน	0.69	0.71	0.01	0.73	0.02
ถนน	0.15	0.15	0.00	0.15	0.00
ป่าไม้	1.61	1.59	-0.01	1.59	-0.01
พืชไร่ที่ดอน ที่โล่ง	0.36	0.34	-0.02	0.32	-0.02
พื้นที่โบราณสถาน	0.70	0.70	0.00	0.70	0.00
รวม	3.67	3.67	0.00	3.67	0.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 12 การใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ

● **ปัญหาการซ้อนทับกันของพื้นที่ตั้งชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์**
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาการซ้อนทับกันของพื้นที่ตั้งชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยถูกประกาศให้เป็นพื้นที่เขตโบราณสถานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ให้พื้นที่บริเวณอุทยานฯ เป็นเขตโบราณสถานในปี พ.ศ. 2518 และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อปี พ.ศ. 2534 ที่เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตชัดเจน คือ มีกำแพงและคูคลองล้อมรอบถึง 3 ชั้น ในการตรวจสอบข้อมูลจากรูปถ่ายทางอากาศเก่า (พ.ศ. 2497) (รูปที่ 12) พบว่าในขณะนั้นได้มีชุมชนเข้าไปอยู่อาศัยอยู่แล้ว โดยเฉพาะด้านตะวันออกของพื้นที่ ส่วนพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้มีชุมชนอยู่อาศัยไม่มากนัก

จากการแปลรูปถ่ายทางอากาศ ในปีพ.ศ. 2539, 2545 และข้อมูลปัจจุบัน พบ (รูปที่ 13) ว่าในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ได้มีชุมชนเข้าไปอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นแล้ว โดยเฉพาะในพื้นที่อยู่อาศัยเดิม มีการขยายชุมชนอีกเล็กน้อยในบริเวณด้านตะวันออกที่เคยเป็นพื้นที่นาข้าวหรือพื้นที่โล่ง (ดังรูป) แต่ไม่มีการขยายชุมชนออกนอกพื้นที่เดิมที่เป็นที่อยู่อาศัยมาก่อน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะมาตรการที่ทางราชการได้ตกลงกับชุมชนในพื้นที่

ภาพถ่ายทางอากาศก่อนมีการย้ายในพื้นที่ประวัติศาสตร์สุโขทัย

<http://kanchanapisek.or.th>

รูปที่ 13 รูปถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2497

แม้จะไม่มีมีการขยายพื้นที่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 (รูปที่ 13) แต่ลักษณะของชุมชนที่อยู่กันอย่างหนาแน่น ไม่เป็นระเบียบ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสียยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้บริเวณชุมชนมีปัญหาขยะและน้ำเสีย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในคูคลองรอบอุทยานและคลองธรรมชาติ และยังคงมีผลต่อการท่องเที่ยวได้ ประกอบกับการเป็นชุมชนหนาแน่นจึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยได้

นอกจากปัญหาการเป็นชุมชนหนาแน่นแล้ว ด้านหน้าทางเข้าสู่อุทยาน ได้มีการต่อเติมอาคารเพื่อการบริการ การค้าขายอาหารและสินค้าที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการให้ช่างจักรยานเพื่อขี่ชมพื้นที่อุทยานฯ ซึ่งบางส่วนมีผลต่อการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว แต่มีบางส่วนที่จะต้องมีการจัดการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวที่ไม่รบกวนทั้งด้านภูมิทัศน์และสร้างความรำคาญให้นักท่องเที่ยว

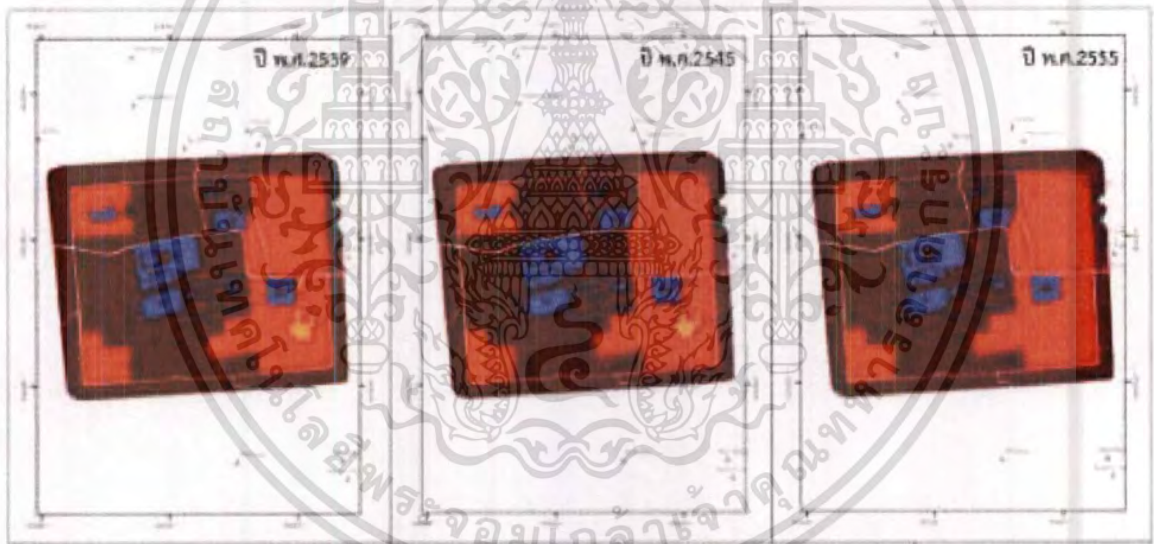
- ปัญหาการซ้อนทับกันของพื้นที่ตั้งชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ในเขตประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้ชัดเจน คือส่วนที่เป็นตัวอุทยานกับส่วนที่เป็นกำแพงเมืองและพื้นที่ตามริมแม่น้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากรูปถ่ายทางอากาศและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (รูปที่ 14) ในส่วนที่เป็นตัวอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีการกันอาณาเขตชัดเจนเป็นโบราณสถาน จึงไม่มีการบุกรุกหรือการสร้างอาคารที่อยู่อาศัยของชุมชน นอกจากนี้จะมีอาคารสถานที่ราชการ

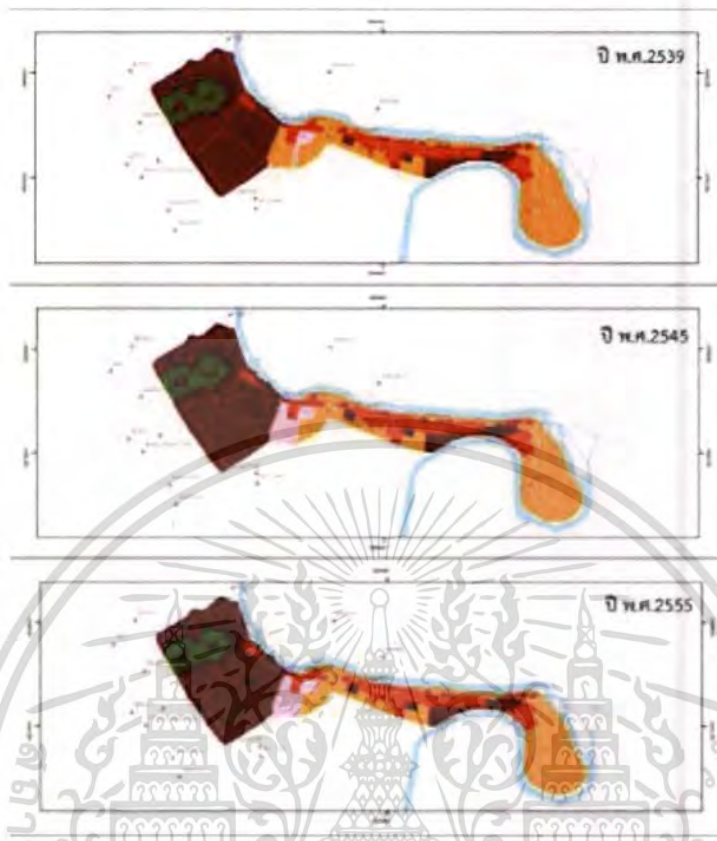
ในส่วนที่เป็นพื้นที่ด้านทิศเหนือติดแม่น้ำยม บริเวณกลุ่มเตาทุเรียงบ้านเกาะน้อย มีชุมชนตั้งอยู่อาศัยตลอดแนวริมน้ำมาเป็นระยะเวลาานาน มีการแยกสัดส่วนพื้นที่เตาทุเรียงและชุมชนออกจากกัน บริเวณนี้จึงยังไม่มีปัญหาจากการขยายตัวของชุมชนเข้าไปในพื้นที่โบราณสถาน แต่ในพื้นที่ใกล้เคียงยังคงมีการขยายชุมชนอยู่

ในส่วนที่เป็นแนวกำแพงเมืองโบราณสถานทิศตะวันตกและโดยรอบตัวโบราณสถาน ยังคงมีสภาพดั้งเดิมที่ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ มีถนนเข้า-ออกที่แคบเป็นข้อจำกัดการขยายพื้นที่ที่ชุมชนเข้ามาในเขตอุทยานฯ แต่แนวกำแพงนอกตัวโบราณสถาน โดยเฉพาะด้านทิศเหนือตามแนวแม่น้ำยมและแนวถนนมีการบุกรุกก่อสร้างอาคาร บ้านอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากตลอดแนว ทั้งนี้จากข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา (อาจจะมีการขยายตัวมาก่อนปีดังกล่าวได้) แต่ชุมชนไม่มีการขยายพื้นที่มากขึ้น ยังคงสภาพเช่นเดียวกันกับข้อมูลของปีต่อมา

รูปที่ 14 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2539 2545 และ 2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

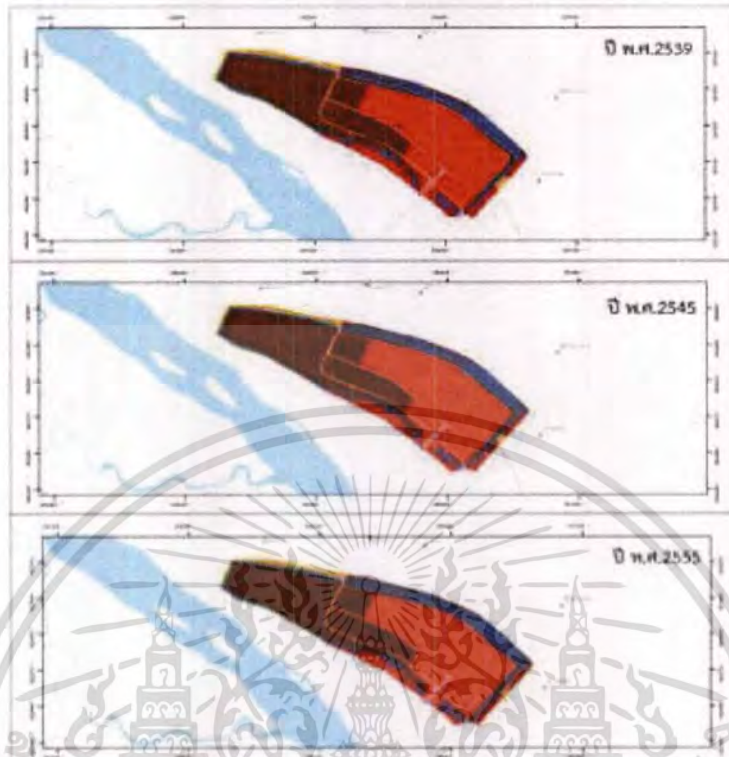

รูปที่ 15 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2539 2545 และ

การมีชุมชนริมแม่น้ำ อาจมีส่วนร่วมในการเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านสถานที่พักผ่อน อาหาร และการขายของที่ระลึก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวอย่างยิ่งย่น แต่การมีชุมชนอาศัยหนาแน่น อาจจะทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ที่อาจจะปล่อยลงสู่แม่น้ำและคูคลองรอบเมืองโบราณได้

- ปัญหาการซ้อนทับกันของพื้นที่ตั้งชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ในเขตประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นโบราณสถานภายในกำแพงเมืองและส่วนที่เป็นโบราณสถานนอกกำแพงเมืองหรือเขตอรัญญิก
- จากรูปถ่ายทางอากาศและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (รูปที่ 16) ในส่วนที่เป็นตัวกำแพงเมืองที่มีโบราณสถานกระจายอยู่ทั่วไป ในกำแพงเมืองมีอาคารราชการ โรงเรียนและชุมชนที่อยู่อาศัยกันมานาน (โดยการเช่าพื้นที่ของกรมธนารักษ์) พื้นที่ชุมชนอยู่กันอย่างแออัด ไม่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่นขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ทศนียภาพ และปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นได้
- ส่วนในเขตอรัญญิก ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินที่ต่างจากพื้นที่ข้างเคียง และมีแนวถนนกั้นอาณาเขตชัดเจนเพื่อให้เห็นว่าเป็นเขตโบราณสถานที่สำคัญ จึงยังคงมีสภาพป่าและตัวโบราณสถาน ไม่มีการบุกรุกหรือการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยของชุมชน นอกจากจะมีอาคารสถานที่ราชการเพื่อการบำรุงรักษาพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 16 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2539 2545 และ

● ปัญหาความขัดแย้งของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

แม้จะมีการประกาศเขตอุทยานประวัติศาสตร์มานาน แต่การมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตอุทยาน โดยเฉพาะการใช้เป็นที่อยู่อาศัย อาจจะทำให้รู้สึกว่าจะไม่เหมาะสม เป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องดูแลบำรุงรักษา เพื่อการเป็นมรดกโลก แต่หากมองในลักษณะเมืองในอดีตที่มีชีวิตจะต้องมีชุมชนอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยตามแบบฉบับที่อยู่อาศัยในยุคในสมัยนั้น ดังนั้น การมีชุมชนอยู่ในเขตกำแพงจึงไม่น่าจะเป็นสิ่งผิดปกติ แต่ที่ควรคำนึงถึง คือ รูปแบบของอาคารที่อยู่อาศัย หรือร้านค้าที่มีขนาด และรูปแบบที่เหมาะสมกับโบราณสถานนั้น แต่ความขัดแย้งการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดขึ้น มักเกิดจากการต้องการเป็นเจ้าของที่ดินที่สามารถนำไปจำหน่าย ชื้อ-ขายได้ เช่น ความต้องการโฉนดที่ดินหรือเอกสารสิทธิ์เทียบเท่า เพื่อที่จะได้พัฒนาพื้นที่ตามกฎหมายและความต้องการได้ ซึ่งในพื้นที่เขตอุทยานทั้ง 3 แห่ง ต่างมีปัญหาคลายคลึงกัน พอที่จะเห็นความขัดแย้งของพื้นที่เพื่อนำไปสู่แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ รวมทั้ง การหาแนวทางเลือกเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และเกิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย และยังส่งผลให้พื้นที่อุทยานกลับมามีชีวิตชีวาเช่นในอดีต ทั้งนี้ นอกจากการพัฒนาพื้นที่ในเขตอุทยานฯ แล้ว ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวควรจะมีการพัฒนาพื้นที่โดยรอบอุทยานฯ และพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างอุทยานด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ในประเทศไทย

1. กฎบัตรระหว่างประเทศ

1.1 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง (The Venice Charter 1964)

กฎบัตรนี้ประกาศในปี พ.ศ. 2507 โดยเน้นความรับผิดชอบร่วมกันในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นของแท้ดั้งเดิม เพื่อส่งมอบสู่อนุชนในรุ่นต่อไป

เมืองเก่าจึงจัดเป็นพื้นที่สำคัญที่ต้องดำเนินมาตรการในการอนุรักษ์เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้เพิ่มพูนความสำคัญในเชิงวัฒนธรรมตามกาลเวลา ซึ่งกฎบัตรดังกล่าวได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์ที่สามารถใช้ประโยชน์จากโบราณสถานในลักษณะของการปรับการใช้สอยได้

นอกจากนี้ในกฎบัตรดังกล่าวยังได้ให้แนวทางในการบูรณะและการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้โดยมีประเด็นสำคัญบางข้อดังนี้

ดังนั้น หลักการโดยสรุปจะเห็นว่าการรักษาความเป็นของแท้เป็นเรื่องสำคัญ เมื่อจะบูรณะจะต้องมีหลักฐาน ไม่ควรบูรณะตามการคาดคะเนหรือตามการสันนิษฐาน อย่างไรก็ตาม กฎบัตรนี้ก็ยังอนุญาตให้ใช้วัสดุหรือเทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่ไม่ทำลายคุณค่าความเป็นของแท้ได้ นอกจากนี้กฎบัตรดังกล่าวยังได้ให้ความสำคัญกับการบันทึกกรรมทั้งการเผยแพร่รายงานดังกล่าวด้วย เนื่องจากการบันทึกเป็นการสร้างหลักฐานสำหรับการบูรณะที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการเก็บรักษา รวมทั้ง การเผยแพร่รายงานดังกล่าวจะช่วยให้หลักฐานดังกล่าวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนด้วย

1.2 กฎบัตรฟลอเรนซ์ว่าด้วยการสงวนรักษาสวนประวัติศาสตร์ (Historic Gardens - The Florence Charter 1981)

กฎบัตรนี้ได้รับการรับรองโดยสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2524 ในข้อ 6 ได้ให้นิยามไว้ว่า “...คำว่า “สวนประวัติศาสตร์” สามารถนำมาใช้กับทั้งสวนขนาดเล็ก และสวนสาธารณะขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นสวนที่เป็นระเบียบแบบแผนหรือเป็น “สภาพภูมิทัศน์”...” ดังนั้น ในส่วนของพื้นที่สีเขียว และแหล่งธรรมชาติในเมืองเก่าจึงสามารถประยุกต์ใช้แนวทางตามกฎบัตรนี้ทั้งในเรื่องของการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การบูรณปฏิสังขรณ์ การใช้สอย และการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายหรือโดยการบริหาร มาใช้ในการบริหารจัดการธรรมชาติในเมืองเก่าได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการรักษาความเป็นธรรมชาติเดิมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้พันธุ์ไม้ดั้งเดิมในการปลูกทดแทน และด้วยวิธีการดั้งเดิม ซึ่งสำหรับเมืองเก่าแล้วการใช้พันธุ์ไม้พื้นถิ่นจึงเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมมากกว่าการใช้พันธุ์ไม้จากต่างถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 กฎบัตรเพื่อการปกป้องคุ้มครองและการจัดการมรดกทางโบราณคดี (Charter for the Protection and Management of the Archaeological Heritage 1990)

กฎบัตรนี้ได้รับความเห็นชอบจากการประชุมสามัญของสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2533 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเมืองเก่า โดยในกฎบัตรดังกล่าวได้ให้นโยบายเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองที่ผสมกลมกลืน กฎหมายและการเงิน การสำรวจ การบำรุงรักษาและการอนุรักษ์ การนำเสนอ การให้ข้อมูลและการปฏิสังขรณ์ คุณสมบัติทางวิชาชีพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งโบราณคดี และความร่วมมือระหว่างประเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีในเมืองเก่าได้

1.4 กฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น(Charter on the Built Vernacular Heritage 1999)

กฎบัตรนี้ได้ผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมสามัญสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2542 โดยสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของเมืองเก่าที่สะท้อนภาพของพัฒนาการของเมืองเก่าได้เป็นอย่างดี กฎบัตรดังกล่าวได้ให้หลักการที่สำคัญในการอนุรักษ์ดังนี้

- (1) การอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชา ในขณะที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และความจำเป็นที่ต้องเคารพต่อลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชน
- (2) ชิงงานร่วมสมัยที่อยู่บนสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น กลุ่มของสิ่งก่อสร้างหรือชุมชนพื้นถิ่นควรเคารพคุณค่าทางวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบดั้งเดิมของสิ่งเหล่านั้นด้วย
- (3) มีเพียงน้อยครั้งมากที่สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจะสามารถสื่อได้จากโครงสร้างเพียงอย่างเดียว การอนุรักษ์จึงจะดีที่สุดเมื่อทำการบำรุงรักษาและสงวนรักษาไว้ซึ่งลักษณะที่แสดงความเป็นตัวแทนของกลุ่มของสิ่งก่อสร้างและชุมชนเป็นรายภูมิภาคไป
- (4) มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ผสมผสานกลมกลืนอยู่กับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์นี้ต้องนำมาใช้ในการพิจารณาในการพัฒนาวิธีการในการอนุรักษ์
- (5) สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นมิได้รวมเฉพาะรูปทรงทางกายภาพ เนื้อวัสดุของสิ่งก่อสร้าง โครงสร้างและที่ตั้งของสิ่งก่อสร้างนั้นๆ เท่านั้น แต่รวมถึงแนวทางที่สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ถูกใช้สอยและเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งจารีตประเพณีและการรวมกลุ่มเชิงนามธรรมซึ่งผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งก่อสร้างนั้นด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎบัตรดังกล่าวค่อนข้างเกี่ยวข้องกับชุมชน รวมทั้งความสัมพันธ์ทั้งกับสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม การอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ย่านเก่า หรือเมืองเก่าอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ การประยุกต์ใช้หลักในการอนุรักษ์ตามกฎบัตรนี้จึงสามารถเป็นไปได้กับการอนุรักษ์เมืองเก่าด้วย

1.5 กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (International Cultural Tourism Charter 1999)

กฎบัตรนี้ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2542 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตัวแหล่งท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter 1987)

กฎบัตรนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์เมืองเก่า โดยมีสาระสำคัญที่สามารถสรุปโดยสังเขปได้ 11 ข้อ ดังนี้

- (1) กฎบัตรนี้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนประวัติศาสตร์ทั้งใหญ่และเล็ก ทั้งเมือง ใจกลางเมืองหรือย่านประวัติศาสตร์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ทั้งที่มนุษย์สร้างและธรรมชาติ
- (2) การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และชุมชนเมืองจะต้องรวมเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายหรือแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม
- (3) คุณลักษณะที่ต้องสงวนรักษาไว้ ประกอบด้วย
 - ก. รูปแบบแผนผังของเมืองที่เห็นได้จากการแบ่งพื้นที่ดินและโครงข่ายถนน
 - ข. ความสัมพันธ์ระหว่างอาคารและพื้นที่สีเขียวและพื้นที่โล่ง
 - ค. รูปลักษณ์ภายนอกภายในอาคาร
 - ง. ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองหรือชุมชนเมืองและแหล่งที่ตั้ง สภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้าง
 - จ. การใช้สอยที่หลากหลายที่มีอยู่ในเมือง
- (4) การวางแผนการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ควรมีการศึกษาในหลายสาขาวิชา คือ
 - ก. แผนการอนุรักษ์ต้องให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม เทคนิควิทยา สังคมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์
 - ข. ระบุวัตถุประสงค์หลักของแผนการอนุรักษ์ให้ชัดเจน เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายการบริหารและการเงินบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น
 - ค. แผนการอนุรักษ์ควรมีเป้าหมายในการสร้างความต่อเนื่องที่กลมกลืนระหว่างชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และเมืองในส่วนอื่นๆ
 - ง. แผนการอนุรักษ์ควรกำหนดว่าอาคารใดควรรักษาไว้ อาคารใดควรรักษาไว้ภายใต้ข้อแม้บางประการ อาคารใดที่น่าจะรื้อถอนได้ในกรณีพิเศษจริงๆ
 - จ. ต้องเก็บข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่โดยละเอียด
 - ฉ. แผนการอนุรักษ์ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ประวัติศาสตร์นั้นๆ
- (5) ต้องมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง
- (6) การใช้สอยและกิจกรรมใหม่ควรเข้ากันได้กับลักษณะของเมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ การประยุกต์การใช้สอยพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันต้องมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคด้วยความระมัดระวัง
- (7) การปรับปรุงการพักอาศัยควรเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานข้อหนึ่งของการอนุรักษ์
- (8) ควรมีการควบคุมการจราจรภายในเมืองหรือชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และวางผังกำหนดพื้นที่จอดรถเพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านี้สร้างความเสียหายแก่สิ่งปลูกสร้างที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือสภาพแวดล้อม
- (9) ต้องไม่มีการก่อสร้างเส้นทางหลักตามผังเมืองผ่านเข้าไปในพื้นที่ประวัติศาสตร์
- (10) เมืองประวัติศาสตร์ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภัยธรรมชาติและสิ่งรบกวนต่างๆ เช่น ภาวะมลพิษและแรงสั่นสะเทือนต่างๆ จะต้องนำมาตรการในการป้องกันและซ่อมแซมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(11) ควรมีแผนงานการเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อาศัยในพื้นที่เพื่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และควรมีมาตรการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการอนุรักษ์

จะเห็นได้ว่ากฎบัตรต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้มีหลักการและแนวทางในการปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าได้ดั่งนั้น การศึกษาว่าด้วยกฎระเบียบ ข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่เมืองเก่าจึงได้พิจารณาทั้งข้อกำหนด ระเบียบ และวิธีปฏิบัติ ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ควบคุม บริหารจัดการแหล่งโบราณสถานในพื้นที่เมืองเก่าและส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในระดับสากล และกฎหมายไทยโดยมีการพิจารณาร่วมกันในประเด็นของสิทธิขั้นพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์กรอบประเพณี การมีส่วนร่วม และการกระจายอำนาจทางการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

2. ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย

การพิจารณาเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าของประเทศไทยนั้น นอกจากจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามของคำว่า “เมืองเก่า” แล้ว ยังต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม” อีกด้วย โดยที่กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2553) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับศิลปกรรมว่า หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยความสามารถสติปัญญา กำลังกาย กำลังใจและได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและเทคโนโลยี ดั่งนั้นในการพิจารณาเกี่ยวกับศิลปกรรมดังกล่าว สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

- (1) ศิลปกรรมที่ใช้งานอยู่ เช่น วัด สถานที่ราชการ อาคารพาณิชย์ บ้านเรือน ย่านวัฒนธรรม
- (2) ศิลปกรรมที่ไม่ได้ใช้งาน (ตามหน้าที่เดิม) แล้ว เช่น ซากโบราณสถาน วัดร้าง กำแพงเมือง คูเมือง แหล่งประวัติศาสตร์ และ โบราณคดีอีกทั้งเมื่อกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จะหมายรวมถึงตัวศิลปกรรมและสภาพแวดล้อมที่อยู่โดยรอบ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมความงามของศิลปกรรมนั้น ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ตัวอย่างของสภาพแวดล้อมศิลปกรรม เช่น ปริมณฑล รอบตัวศิลปกรรม หรือ อาณาบริเวณเมืองเก่า หรือชุมชนเมือง ที่แหล่งศิลปกรรมนั้นปรากฏอยู่ดั่งนั้น ในการประมวลระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทยจึงสามารถพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะคือ

- (1) กฎระเบียบ ข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวศิลปกรรม และ
- (2) กฎระเบียบ ข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และพื้นที่โดยรอบทั้งนี้

ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทยสามารถประมวลได้ดังนี้

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
 - (2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
 - (3) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
- แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535
- (4) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518
 - (5) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
 - (6) พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543
 - (7) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (8) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
- (9) พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478
- (10) พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509
- (11) พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (12) กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ.2546

ข. ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญของประชาชนและชุมชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมนั้น หากมีการประกาศใช้บังคับในพื้นที่ใด อาจมีผลเป็นการลิดรอนสิทธิของเจ้าของที่ดินในการใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจการบางประเภท เช่น ห้ามก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ที่กำหนด หรืออาจห้ามก่อสร้างอาคารที่มีความสูงเกินจากที่กำหนด เป็นต้น ดังนั้น มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอาจมีผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของที่ดิน หรือ สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้การศึกษาทำความเข้าใจในหลักการของรัฐธรรมนูญในส่วนนี้จึงมีความสำคัญทั้งนี้รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ตลอดจนแนวนโยบายของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

(1) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิจะกระทำได้โดยกฎหมายเท่านั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 41

(2) สิทธิของรัฐในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งสามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ โดยหนึ่งในเหตุผลที่สามารถเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้ก็คือ ต้องเป็นการเวนคืนเพื่อการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 42

(3) สิทธิเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม จะถูกจำกัดได้ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 43

(4) สิทธิของชุมชนดั้งเดิมในการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 66

(5) การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ได้ให้องค์การอิสระประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัตินอกจากนี้ ยังบัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์การอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่และยังกำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 67 ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 290 จากหลักการของรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐได้รองรับสิทธิของบุคคลในการใช้ทรัพย์สินของตน ซึ่งการจำกัดสิทธิในการใช้ทรัพย์สินจะกระทำมิได้บังคับของกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้ รัฐยังบัญญัติรองรับสิทธิของประชาชนในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่สามารถกระทำได้ แต่มีข้อยกเว้นไว้เฉพาะกรณีที่อาศัยอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เป็นกรณีหนึ่งที่รัฐสามารถจำกัดสิทธิในการใช้ที่ดินและเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพของประชาชน

2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญคือ การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมใหม่ (การจัดตั้งหน่วยงานระดับกรมจำนวน 3 หน่วยงานที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) การกระจายอำนาจการจัดการสิ่งแวดล้อมไปสู่ระดับจังหวัดและท้องถิ่น การจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกำหนดแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระยะยาว 20 ปี แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดที่กำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นมาตรการหนึ่งในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดให้พื้นที่ใดๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่ยังไม่ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตอนุรักษ์ตามกฎหมายฉบับนี้หรือกฎหมายอื่น และมีเงื่อนไขตามความในมาตรา 43-45 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ทั้งนี้ การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีวัตถุประสงค์ในการประกาศเพื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) ป้องกันพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะตามธรรมชาติหรือมีคุณค่าทางธรรมชาติ ศิลปกรรม ที่ยังไม่มีกฎหมายในเรื่องของการอนุรักษ์เข้ามาคุ้มครองดูแลพื้นที่จากการถูกทำลายหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์

(2) ควบคุมและแก้ไขปัญหาคอนกรีตสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงเข้าขั้นวิกฤตในพื้นที่ที่มีกฎหมายต่างๆ ควบคุมอยู่แล้วให้กลับคืนสู่สภาพเดิมภายในกำหนดระยะเวลา

(3) ควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่และคุ้มครองประโยชน์มากที่สุดมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

2.3 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่พบในพื้นที่เมืองเก่า จึงเป็นกฎหมายที่ปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพที่สุด สามารถใช้เป็นหลักในการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โบราณวัตถุ เพื่อความสะดวกในการดูแล จัดการภายในพื้นที่สาระสำคัญที่ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 1 เกี่ยวกับโบราณสถาน

ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 7 มอบอำนาจให้อธิบดีกรมศิลปากร มีอำนาจในการกำหนดเขตโบราณสถาน ตามความหมายของโบราณสถานตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้สถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย และตามนัยแห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 กำแพงเมือง-คูเมืองเป็นที่ดินของรัฐ ถือเป็นที่ราชพัสดุ อยู่ในความดูแลของกรมธนารักษ์ จะเห็นได้ว่า ตามความหมายของคำว่า “แหล่งศิลปกรรม” ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมความหมายเดียวกันกับโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ดังนั้น กำแพงเมือง-คูเมือง ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 จึงเป็นโบราณสถานด้วย

2.4 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวางผังเมืองโดยตรง เนื้อหาประกอบด้วย 11 หมวด 84 มาตรา โดยกล่าวถึงคณะกรรมการผังเมือง การสำรวจเพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวม หรือผังเมืองเฉพาะการบังคับใช้ผังเมืองรวม การวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ คณะกรรมการบริหารการผังเมืองส่วนท้องถิ่น การรื้อ ย้าย หรือตัดแปลงอาคาร การอุทธรณ์ บทเบ็ดเสร็จและบทกำหนดโทษ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์และวิธีการวางผังเมืองเท่านั้น พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ถือเป็นกฎหมายสำคัญในการให้อำนาจหน่วยงานของรัฐในการกำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่ซึ่งหน่วยงานหลักที่บังคับใช้กฎหมายผังเมือง คือ กรมโยธาธิการและผังเมือง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดค่านิยามเกี่ยวกับการผังเมืองไว้ ในการกำหนดเขตผังเมืองในปัจจุบันนั้น มีการดำเนินการ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) การกำหนดผังเมืองรวม กรมโยธาธิการและผังเมืองจะเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งขอบเขตที่กำหนดอาจเป็นพื้นที่จังหวัด อำเภอ ตำบล หรือคาบเกี่ยวกันในระหว่างพื้นที่ดังกล่าว การกำหนดเขตผังเมืองรวมกระทำโดยกฎกระทรวง ในขั้นตอนของการดำเนินการนั้น หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของวิธีการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518กฎกระทรวงและระเบียบที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวขั้นตอนและวิธีการวางผังเมืองจึงถือเป็นสาระสำคัญในการวางผังและจัดทำผังเมืองรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนของการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินในเขตผังเมืองรวมได้มีส่วนร่วมอย่างน้อยที่สุดสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนหนึ่ง โดยการจัดให้มีการปิดประกาศเขตผังเมืองรวมแล้วจัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นประชาชนไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง และขั้นตอนที่สอง คือ หลังจากที่ผังเมืองรวมได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการผังเมืองแล้ว จะต้องนำผังเมืองรวมดังกล่าวมาปิดประกาศ 90 วัน เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ตรวจสอบและจัดทำคำร้องขอแก้ไขเกี่ยวกับข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อไป หลังจากที่ดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมแล้วเสร็จ หน่วยงานที่ดำเนินการวางผังจะได้จัดทำเป็นกฎกระทรวง เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนามเพื่อใช้บังคับต่อไป โดยจะมีอายุการใช้บังคับ 5 ปีเมื่อประกาศใช้บังคับผังเมืองรวมดังกล่าวแล้ว ทำให้ผู้ที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินในเขตผังเมืองรวม ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือเอกชนจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกล่าวคือ จะต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดไว้ เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นได้ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนก็สามารถใช้ต่อไปได้ แต่ถ้าคณะกรรมการผังเมืองเห็นว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป จะมีผลกระทบต่อชุมชนในเรื่องของสุขลักษณะ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของสังคมแล้ว ก็มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นได้ และเพื่อให้การใช้บังคับตามผังเมืองรวมดังกล่าวบรรลุผล กฎกระทรวงดังกล่าวจึงได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการก่อสร้างอาคาร หรือประกอบกิจการในเขตผังเมืองรวมปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

(2) การกำหนดผังเมืองเฉพาะ เนื่องจากการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ เป็นกรณีของการใช้อำนาจที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนค่อนข้างรุนแรง เพราะจะมีผลเป็นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และเป็นผังที่ได้ให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐค่อนข้างมาก และมีขั้นตอนวิธีการดำเนินงานที่สลับซับซ้อน ทั้งยังกำหนดให้การประกาศใช้บังคับต้องจัดทำเป็นพระราชบัญญัติ จึงยังไม่ปรากฏว่าได้มีการดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถกำหนดพื้นที่เมืองเก่าให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์เมืองได้ ในกฎกระทรวงผังเมืองรวม หรือกำหนดพื้นที่อนุรักษ์เพื่อดำเนินโครงการต่างๆ โดยประกาศเป็นผังเมืองเฉพาะ ซึ่งต้องออกเป็นพระราชบัญญัติการผังเมืองเฉพาะ ดังปรากฏรายละเอียดของการสำรวจเพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะในหมวดที่ 2 การวางและจัดทำผังเมืองรวมในหมวดที่ 3 และการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะในหมวดที่ 5 ซึ่งในมาตรา 28 อนุมาตราที่ 3 ข้อ (ฉ) และ (ช) ได้มีการระบุอย่างชัดเจนถึงสาระสำคัญของแผนผังเมืองหรือแผนผังบริเวณว่าสามารถออกแผนผังกำหนดบริเวณของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่สำคัญของเมืองเก่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และมาตรการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ หลังจากที่ได้มีการวางและจัดทำผังเมืองรวมแล้ว การอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารเพื่อประกอบกิจการจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ป้องกันผลกระทบและการรบกวนซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารด้วยกัน กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นการช่วยในการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดมาตรการต่างๆ ภายในเขตการใช้ประโยชน์ ที่ดิน ดังกล่าวจึงจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกัน รวมทั้งการออกกฎกระทรวงเพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคาร การใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดบางประเภทด้วยการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ภายในพื้นที่สงวน และพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการก่อสร้างอาคารนั้น สามารถใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลได้ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับอาคารนั้นประกอบด้วย

(1) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

(2) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

(3) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543

(4) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ พระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น ในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น หมายถึง กฎซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจนิติบัญญัติของราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับตำบล ข้อบัญญัติจังหวัด เป็นต้นในการควบคุมอาคาร

ในการควบคุมอาคารนั้น กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นบังคับใช้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไว้หลายประการ เช่น ห้ามก่อสร้างตัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ควบคุมการรื้อถอนอาคาร การขออนุญาตก่อสร้าง และเมื่อขออนุญาตแล้วห้ามมิให้ก่อสร้างผิดไปจากแบบแปลน นอกจากนี้กฎหมายยังบัญญัติถึงการควบคุมการใช้อาคาร เช่น อาคารคลังสินค้า อาคารสำหรับใช้ในการพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม การศึกษา สาธารณสุข รวมทั้งการเข้าออกของรถยนต์เพื่อการอื่น และหากมีการฝ่าฝืนข้อบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ได้มีการบัญญัติบทลงโทษไว้ ซึ่งมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 65-74 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ในส่วนของมาตรการทางการปกครองนั้น กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้ก่อสร้าง ตัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย รับรองการใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารและรับรองการตรวจสอบอาคาร เช่น ถ้ามีการก่อสร้างตัดแปลงอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต และอาคารนั้นยังก่อสร้างไม่แล้วเสร็จเจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถดำเนินการสั่งระงับการก่อสร้าง หรือตัดแปลงอาคารที่กระทำการฝ่าฝืน หรือสั่งห้ามใช้อาคาร

ตลอดจนประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 นั่นคือการสร้างอาคารยังอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต่างๆ ดังที่กล่าวถึงแล้ว และในกฎกระทรวงฉบับนี้ยังได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาว่าอาคารดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกฎหมายตามที่ได้กล่าวถึงแล้วหรือไม่ อีกทั้งยังสามารถแจ้งให้ผู้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบของอาคาร ซึ่งผู้ดำเนินการมีหน้าที่ต้องแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 3 ด้วยอย่างไรก็ตาม เพื่อให้อาคารที่ถูกยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายมีลักษณะที่สอดคล้องกับบริบท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของความเป็นเมืองเก่า จังหวัดควรออกประกาศจังหวัดเพื่อกำหนดลักษณะของอาคารเหล่านั้นไว้ด้วย ทั้งในเรื่องของความสูงรูปแบบของอาคาร ฯลฯ

2.6 พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัติการขุดดินและการถมดิน พ.ศ. 2543 มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอันตรายที่เกิดจากการขุดดินหรือถมดิน ถ้าการขุดดินหรือถมดินอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคล หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน รัฐมนตรีจะประกาศกำหนดให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ในท้องที่อื่นนอกจากท้องที่ตามวรรคหนึ่งตามที่เห็นว่าจำเป็นก็ได้การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นในการควบคุมดูแลการขุดดินและถมดินในพื้นที่ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการพื้นที่เมืองเก่าได้ เนื่องจากในพื้นที่อนุรักษ์ของเมืองมีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการขุดดิน และถมดินที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมภายในพื้นที่ได้

2.7 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีเจตนาเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี มีความเป็นอยู่ที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต ทั้งป้องกันและป้องกันไม่ให้ผู้ใดกระทำการใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้อื่น พระราชบัญญัติ

ฉบับนี้มีความครอบคลุมบังคับใช้ในเรื่องต่างๆ ได้แก่

1. การควบคุมและกำจัดสิ่งปฏิกูล (อุจจาระ ปัสสาวะสิ่งโสโครก) และมูลฝอย (ขยะ) ที่เกิดจากครัวเรือนหรือชุมชน

2. การดูแลอาคารให้ถูกสุขลักษณะ (สะอาด ไม่สกปรกรุงรัง โครงสร้างไม่แตกร้าว หรือปล่อยให้คนอยู่มากเกินไป คือ มีคนอาศัยอยู่เกินกว่าหนึ่งคนต่อพื้นที่สามตารางเมตร)

3. การควบคุมดูแลกิจการที่เกี่ยวกับอาหาร ได้แก่ ตลาดสดกิจการร้านอาหาร การขายของชำ หาบเร่แผงลอย ให้ถูกสุขลักษณะ

4. การควบคุมดูแลกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หมายถึงกิจการที่มีกระบวนการผลิตหรือให้บริการที่อาจก่อให้เกิดมลพิษ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนที่อยู่บริเวณข้างเคียงหรือผู้ใช้บริการกิจการนั้น มีทั้งหมด 133 ประเภทกิจการ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

5. การกำหนดเป็นเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ เช่น ช้าง ม้า โค กระบือ หรือห้ามเลี้ยงสัตว์เกินกว่าจำนวนที่กำหนด หรือให้เลี้ยงได้โดยต้องปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อการป้องกันปัญหาด้านสุขลักษณะ และไม่ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ

6. การกำหนดเขตจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ เพื่อให้มีความเป็นระเบียบไม่เป็นปัญหาต่อชุมชนนอกจากนี้ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ยังให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดท้องถิ่น คือ ให้อำนาจแก่เทศบาลในการออกเทศบัญญัติ และองค์การบริหารส่วนตำบล ในการออกข้อบังคับตำบลโดยในเนื้อหาของ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กล่าวไว้หลักๆ ว่า ท้องถิ่นสามารถออกข้อกำหนดฯ ของตนเองอะไรได้บ้าง เช่นในเรื่องของตลาด ท้องถิ่นสามารถกำหนดสุขลักษณะของผู้ขายของในตลาดได้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เป็นต้น โดยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นี้ไม่ได้กำหนดว่า ท้องถิ่นจะออกข้อกำหนดอย่างไร เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้คือการให้ท้องถิ่นสามารถออก ข้อกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ทำให้เป็นกฎหมายที่สามารถบังคับใช้ในทุกท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้กล่าวถึงประเภทของโรงงานการขออนุญาต ประกอบด้วย กฎกระทรวงเกี่ยวกับทำเล ที่ตั้งสถานที่ประกอบกิจการโรงงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำมาบังคับใช้ใน พื้นที่เมืองเก่า แบ่งออกได้เป็น 3 จำพวกได้แก่

โรงงานจำพวกที่ 1 เป็นโรงงานที่มีแรงม้ารวมของเครื่องจักร 5-20 แรงม้า และ/หรือ มีจำนวนคนงาน 7-20 คน และสามารถประกอบกิจการได้ทันที และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงและ ประกาศกระทรวง ส่วนโรงงานที่มีมลภาวะให้จัดเป็นโรงงานจำพวกที่ 3

โรงงานจำพวกที่ 2 เป็นโรงงานที่มีแรงม้าของเครื่องจักรมากกว่า 20 แรงม้า แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า และ/หรือ มีจำนวนคนงานมากกว่า 20 คน แต่ไม่เกิน 50 คน โรงงานจำพวกนี้ไม่ต้องขออนุญาตประกอบ กิจการโรงงาน แต่ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อเริ่มประกอบกิจการ และยังคงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศกระทรวง ส่วนโรงงานที่มีมลภาวะให้จัดเป็นโรงงานจำพวกที่ 3

โรงงานจำพวกที่ 3 เป็นโรงงานที่มีภาวะมลพิษ และมีแรงม้าของเครื่องจักรมากกว่า 50 แรงม้า และ/ หรือ มีจำนวนคนงานมากกว่า 50 คนซึ่งโรงงานประเภทนี้จะต้องขอใบอนุญาตก่อน จึงจะสามารถประกอบ กิจการได้ประกอบกับกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กำหนดเกี่ยวกับที่ตั้ง สภาพแวดล้อมลักษณะอาคารและลักษณะภายในของโรงงาน

2.9 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478

ในพระราชบัญญัตินี้ “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้ที่มีหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ “โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลที่ ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว

2.10 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

ในพระราชบัญญัตินี้สถานบริการ หมายความว่า สถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการ โดยหวังประโยชน์ใน การค้า ดังต่อไปนี้

- (1) สถานเต้นรำ รำวง หรือร่อนเงี่ยง ประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีหญิงพาดเนอร์บริการ
- (2) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการโดยมีหญิงบำเรอสำหรับ พรณินับถือลูกค้า หรือโดยมีที่สำหรับพักผ่อนหลับนอนหรือมีบริการนวดให้แก่ลูกค้า
- (3) สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า
- (4) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีการแสดงดนตรี หรือการ แสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิงพนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับกรุงเทพมหานคร หมายความว่า ผู้บัญชาการตำรวจนคร บาล ในจังหวัดอื่นหมายความว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา 3 แก้อีกโดย พรบ. สถานบริการ (ฉ. 2) พ.ศ. 2525) (มาตรา 3 (4) แก้อีกโดย พรบ. สถานบริการ (ฉ. 3) พ.ศ. 2525 นัย ม.3)

2.11 พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยเฉพาะเพื่อใช้ในการจัดระเบียบที่ ราชพัสดุ โดยให้กระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.12 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.12.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

เป็นระเบียบที่กำหนดกรอบและโครงสร้างองค์กรในการอนุรักษ์เมืองเก่าเช่น การกำหนดนิยามและความหมายของเมืองเก่า การจัดตั้งและขอบเขตการดำเนินงานความรับผิดชอบของคณะกรรมการ และการจัดตั้งคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยหน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการได้โดยตรง

2.12.2 ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528

ระเบียบนี้ถือว่าเป็นกฎบัตรของประเทศไทยเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน ซึ่งได้ให้อำนาจกรมศิลปากรในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุม ดูแล รักษา โบราณสถานอันเป็นสมบัติและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติ ในการอนุรักษ์โบราณสถานเป็นไปด้วยความถูกต้อง ทั้งทางด้านศิลปะประวัติศาสตร์ และโบราณคดี รวมทั้งให้มีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและประเพณีและวัฒนธรรม โดยสามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาควบคุม ดูแล การอนุรักษ์โบราณสถานได้ ทั้งนี้ อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 10 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในการออกระเบียบดังกล่าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การลงพื้นที่สำรวจ

1.1 การสำรวจพื้นที่สุโขทัย

การเก็บข้อมูลกลุ่มเครื่องสังคโลกสุโขทัย		
		
สำรวจสภาพแวดล้อมตลาดวัดตระพังทอง	สภาพบ้านเรือนชุมชนรอบอุทยานฯ	ป้ายประชาสัมพันธ์ในแหล่งท่องเที่ยว
		
ลักษณะสภาพแวดล้อมเมือง	สภาพแวดล้อมตลาดวัดตระพังทอง	เส้นทางโดยสารแบบเฉพาะท้องถิ่น
		
เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหงและสัมภาษณ์ภาคีเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่		
		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 การสำรวจพื้นที่ศรีสัชนาลัย

<p>สักการะอนุสาวรีย์พญาสิทธิ</p> 	<p>สำรวจศึกษาและเก็บข้อมูลพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ฯ</p> 	
<p>ศึกษาและเก็บข้อมูลพระปรางค์เขลียง</p> 	<p>เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ชุมชนศรีสัชนาลัย</p> 	<p>ศึกษาเส้นทาง, แหล่งท่องเที่ยว</p>
<p>เยี่ยมชมศูนย์ศึกษา-อนุรักษ์เตาสังคโลก</p> 	<p>เยี่ยมชมศูนย์ศึกษา-อนุรักษ์เตาสังคโลก</p> 	<p>การดูแลโบราณสถานในชุมชน</p>
<p>สำรวจชุมชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น</p> 	<p>สำรวจชุมชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น</p> 	<p>ศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว</p>
<p>ศึกษาและเก็บข้อมูลแหล่งผลิตสังคโลก แหล่งวัฒนธรรมเงิน ทอง และ ลายโบราณ</p> 		<p>เก็บข้อมูลพิพิธภัณฑ์ไทยพวน</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 การสำรวจพื้นที่กำแพงเพชร

เก็บข้อมูลวัดพระบรมธาตุนครชุม	ศึกษาและเก็บข้อมูลอุทยานประวัติศาสตร์ฯ	เก็บข้อมูลโบราณสถานทุ่งเศรษฐี
		
ศึกษาแหล่งเรียนรู้พระเครื่อง	เก็บข้อมูลวัดคูยาง	วัฒนธรรมอาหารบะหมี่ซำกำแพง
		
สำรวจลักษณะเมืองกำแพงเพชร	เยี่ยมชมศูนย์ศึกษา-อนุรักษ์เตาสังคโลก	การดูแลโบราณสถานในชุมชน
		
สำรวจชุมชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น	ร่วมกิจกรรมตลาดย้อนยุคนครชุม	ศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว
		
ลงพื้นที่ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศร่วมสำรวจพื้นที่		
		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ภาคีเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่สุโขทัย

โบลงทะเลเบียนเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานในพื้นที่ศรีสะเกษ

สัมภาษณ์กลุ่มนักแสดงจากวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัยทำการแสดงโขนเปิดหมวกในกิจกรรมตลาดย้อนยุคนครชุมพื้นที่
กำแพงเพชร

สัมภาษณ์กลุ่มรักษากำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การสนทนากลุ่มย่อยของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลโครงการกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

การสนทนาย่อยแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้องกับการงานวิจัยในพื้นที่ศรีสะเกษ

การสนทนาย่อยแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้องกับการงานวิจัยในพื้นที่กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานในพื้นที่

4.1 การประชุมพื้นที่สุโขทัย

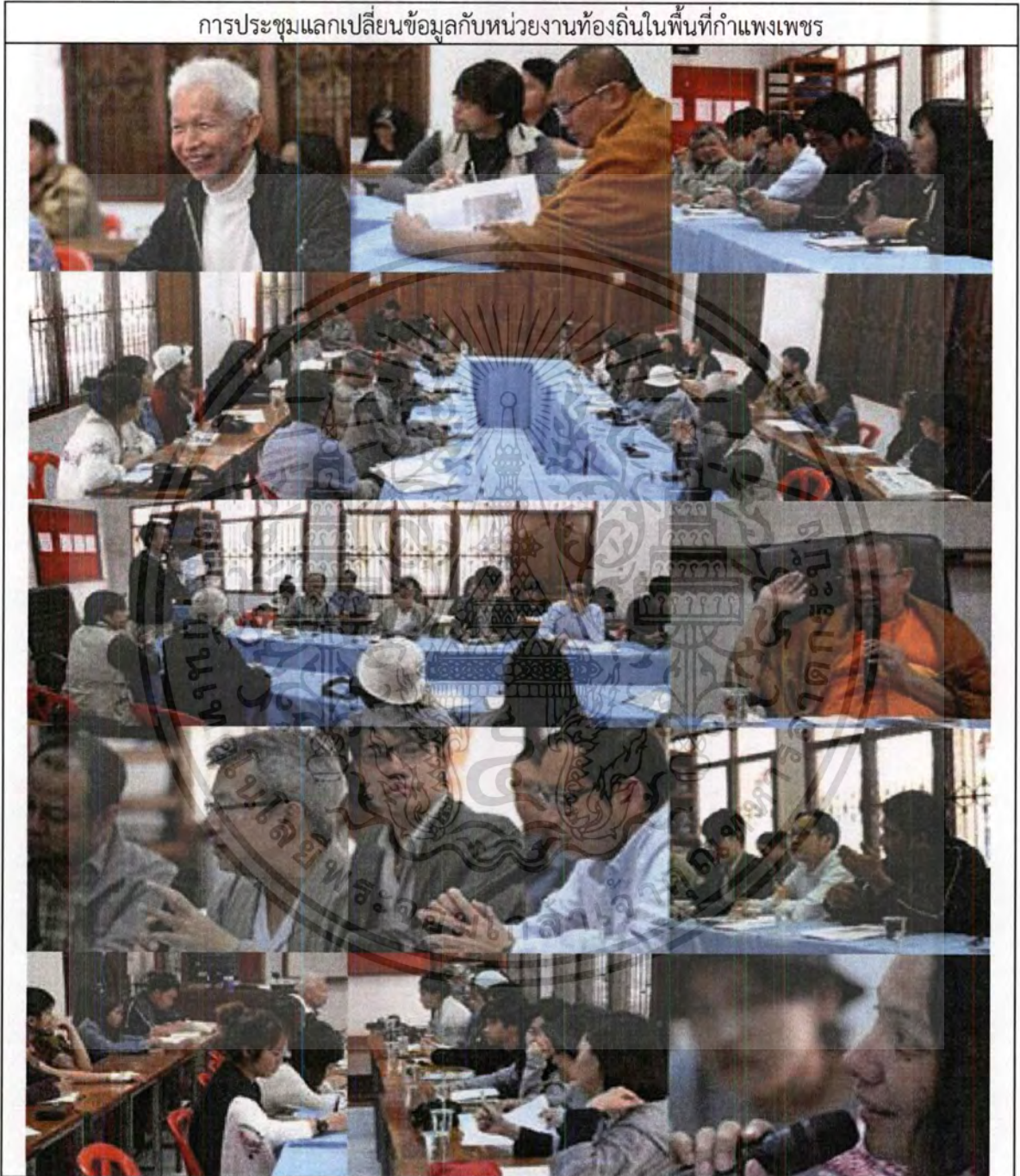
การประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่สุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 การประชุมพื้นที่กำแพงเพชร

การประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่กำแพงเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 การประชุมพื้นที่ศรีษะนาลัย

การประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ศรีษะนาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารประกอบการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานในพื้นที่

ส่งเสริมความมีชีวิตชีวา การสร้างบรรยากาศและสุนทรียภาพของเมืองประวัติศาสตร์ เป็นต้น

พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,812.16 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 23 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร

โครงการวิจัย (research project)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

Master Plan Development on Creative Tourism Strategy for Specialized Monumental Areas of Historical Districts: Sukhothai, Si Satchanalai and Kamphaengphet

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่เมืองและสิ่งปลูกสร้างเพื่อการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว มีสิ่งอำนวยความสะดวกเชิงบริบทและเชิงสถาปัตยกรรมในเขตพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ตลอดจนพื้นที่ชุมชนโบราณต่อเนื่องโดยรอบ ที่มีความโดดเด่น ปรากฏร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีคุณค่า จนกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นเขตโบราณสถานตั้งแต่ พ.ศ. 2518 และต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย เป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารที่สะท้อนมีเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรมที่มีคุณค่าถึง

จากแนวทางการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชนโดยรอบที่ผ่านมาเกิดความไม่สอดคล้องกัน ส่งผลกระทบต่อเชิงลบซึ่งกันและกัน จนไม่สามารถประสานการพัฒนาให้เป็นเนื้อเดียวกันได้ ตัวอย่างเช่น การก่อสร้างอาคารหรือต่อเติมอาคารบดบังทัศนียภาพ รูปแบบและสีอาคารไม่กลมกลืนแหล่งโบราณสถาน การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณ การขาดมาตรการส่งเสริมให้ภาคเอกชนในการอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าแทนการรื้อถอน หรือการอนุรักษ์ที่ขาดการ

เพื่อให้แนวทางการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ตลอดจนพื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบเป็นไปอย่างเหมาะสม มีภาคีการและกลไกการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนทุกรูปแบบ ทั้งชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาดและชุมชนริมน้ำ เสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการพัฒนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาย่างบูรณาการและยั่งยืน ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น ตลอดจนไปจนถึงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ได้การรวมกลุ่มการท่องเที่ยว เป็นแกนแหล่งมรดกประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยพัฒนาศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางมรดกโลกกลุ่มอาเซียน (World Heritage Cluster (ASEAN)) สร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยว แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ให้คงไว้ซึ่งความมีคุณค่าสืบต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 1 แผนที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ที่มา: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สบทพ.)

เอกสารประกอบการประชุมเปิดตัวโครงการและแลกเปลี่ยนข้อมูล 1/5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแม่แบบการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ตามแนวแกนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชกาลิยา-กำแพงเพชร (Historical Corridor)
2. ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแนวทางการปรับปรุงรายการในการรับรู้คุณภาพของเมืองและการรักษาความงามและเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ (Romantic City)
3. ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เชื่อมโยงแหล่งมรดกโลก (World Heritage Cluster)
4. ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนา โครงข่ายการท่องเที่ยวที่หลากหลายเชื่อมโยงชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ ตัวรูปโปสเตอร์หลายหลากทั้งทางบกและทางน้ำ
5. ศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดมาตรการทางกฎหมาย (Zoning Ordinance) ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเมืองมรดกโลกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน
6. ศึกษา วิเคราะห์ นวัตกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยและวิเคราะห์บทเชิงบวกต่อมรดกวัฒนธรรม
7. ศึกษาและพัฒนา แนวทางของสื่อสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว
8. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ภาคนิสิตกร กลุ่มชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นทั้งการพัฒนาพื้นที่และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

แนวคิดในการพัฒนา

แนวคิดความหมายของสิ่งแวดล้อมเมือง

การ์ดอน คัลเลน (Gordon Cullen, 1961, p. 8) สถาปนิกผู้ศึกษาภูมิทัศน์เมือง ได้ให้ความหมายภูมิทัศน์เมืองว่า สิ่งแวดล้อมตามเส้นทางและพื้นที่นอกอาคารที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ในเมือง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะและรูปทรงที่โอบล้อมจุดที่เรานับอยู่ โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ภูมิทัศน์นั้นจากการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งภายในเมือง เกี่ยวข้องกับการรับรู้สายสัมพันธ์ทางสายตาระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมในเมืองโดยสามารถมองเห็น และการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่ตอบสนองและสอดคล้องกับการรับรู้ของผู้คนโดย ผ่านทางการจัดวางองค์ประกอบทางกายภาพในสภาพแวดล้อมของเมือง

เควิน ลินช์ (Kevin Lynch, 1977, p. 46) สถาปนิกชาวอเมริกันนักวางผัง ได้ให้นิยาม ภูมิทัศน์เมือง ว่าเป็นการรวมองค์ประกอบในการรับรู้ของเมืองจากผู้พบเห็น ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 อย่าง คือ ทางสัญจร (Paths) ขอบเขต (Edges) ย่าน (Districts) จุดศูนย์กลาง (Nodes) และจุดหมายตา (Landmarks) โดยองค์ประกอบทั้ง 5 ประการ จะสร้างรูปแบบในการรับรู้เมืองของผู้สังเกต หากสภาพแวดล้อมของเมืองมีการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสม ก็จะทำให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจนและ สัมผัสได้เมืองนั้น ๆ มีความน่าประทับใจต่อผู้พบเห็นในที่สุด

อาชิฮาระ โยชิโนบุ (Ashihara Yoshinobu, Translated by Lynne E. Riggs, 1983, p. 39) ให้ความหมายของภูมิทัศน์เมือง คือ ภาพรวมของเมืองซึ่งเกิดจากองค์ประกอบทางกายภาพต่างๆ ซึ่งปรากฏแก่สายตา และก่อให้เกิดผลทางอารมณ์และความรู้สึกแก่ผู้รับรู้ องค์ประกอบ โดยคุณลักษณะของภูมิทัศน์เมืองถูกกำหนดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างถนนและ กลุ่มอาคารในพื้นที่เมือง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดคุณลักษณะของภูมิทัศน์เมืองในปัจจุบันสำคัญที่มี ผลต่อภูมิทัศน์เมือง ได้แก่ วัสดุที่ใช้ (Materials) ขนาดสัดส่วน (Proportions) และเส้นรอบรูป (Profiles)

แนวคิดภูมิทัศน์เมืองมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม

ในอดีต การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมมักให้ความสำคัญเพียงโบราณสถานที่มีความสำคัญ ซึ่งเป็นอาคารรูปทรงอาคารและวัตถุเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นับตั้งแต่ปี 1950 ประชาชนเริ่มตระหนักว่าการดำรงชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ รวมทั้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากเอกลักษณ์และความสำคัญของพื้นที่อันได้แก่โบราณสถาน ในรายชื่อกิจกรรมสำคัญของบริษัทและสิ่งแวดล้อมของเมืองและชุมชนที่อยู่อาศัยทำให้เกิดคำจำกัดความเกี่ยวกับ Cultural heritage และ Cultural landscape ขึ้นดังนี้

เอกสารประกอบการประชุมเปิดตัวโครงการและแลกเปลี่ยนข้อมูล 2/5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. มรดกทางวัฒนธรรม Cultural heritage

Feilden and Jokileht (1998:11) ได้ให้ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมว่า มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีหลายประเภท มิได้เป็นเพียงโบราณสถาน, อาคาร, พื้นที่ประวัติศาสตร์และสวนเท่านั้น แต่หมายถึงสิ่งมีชีวิตที่ถูกสร้างขึ้นทั้งหมดรวมทั้งระบบนิเวศ เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความริเริ่มของมนุษย์ในอดีต และเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ที่สำคัญของโลก

2. ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural landscape)

Feilden และ Jokilehto (1998:8) ได้กล่าวถึง ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมว่า เป็นงานของมนุษย์หรืองานที่รวมกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ และพื้นที่ทางโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์, สุนทรียศาสตร์, ชาติพันธุ์วิทยา หรือ มานุษยวิทยา ได้กำหนดลักษณะของ Cultural Landscape ที่สามารถจัดการเสนอชื่อเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ดังนี้

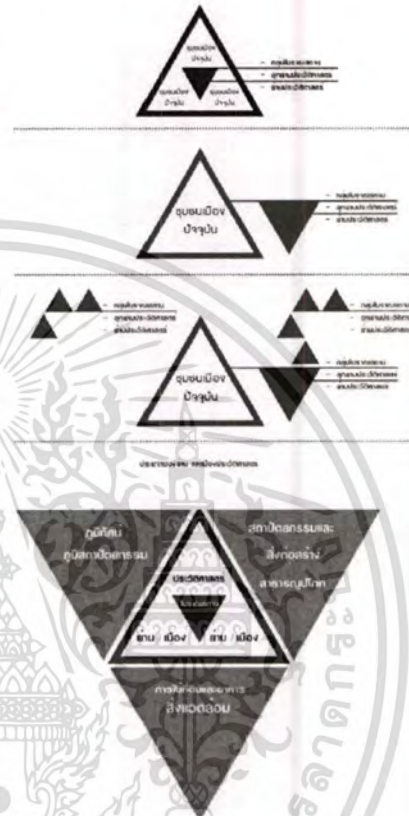
1. เป็นภาพออกแบบภูมิทัศน์ (Landscape Design) ที่สร้างขึ้นโดยความตั้งใจของมนุษย์ เช่น สวน(Park Land)
2. เป็นภูมิทัศน์ (Landscape) ที่เป็นผลมาจากสังคม, เกษตกรรม, และความเชื่อในศาสนา รวมถึงซากสัตว์โบราณ (Fossil Landscape)

3. เป็นภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural Landscape) จากความเชื่อมโยงในศาสนา, ศิลปะ, หรือกลุ่มวัฒนธรรมหรือองค์ประกอบทางธรรมชาติเป็นผลจากการเจริญเติบโต มีรูปแบบภาพทางประวัติศาสตร์ (Historical Integrity) ซึ่งหมายถึงความสมบูรณ์ทางวัสดุ และสภาพที่ไม่ใช่ของโครงกระดูก หรือหินตั้ง ขึ้นเป็นผลจากการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และย่านประวัติศาสตร์

1 ลักษณะของเมืองประวัติศาสตร์¹ นั้นมีช่วงอายุ Life Span อยู่ช่วงใดช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วงเวลาในอดีต หรืออดีตและช่วงเวลาในอดีตเชื่อมมาจนถึงปัจจุบัน เมืองเหล่านี้มีหลายลักษณะแตกต่างกันตามขนาด เพื่อหาทางวัฒนธรรม การดำรงชีวิต และการใช้ประโยชน์ของเมืองนั้น การแบ่งตามช่วงอายุของเมือง

ย่านประวัติศาสตร์² หมายถึง พื้นที่เมืองหรือชนบทที่กำหนดขอบเขตทางภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญที่รวมเชื่อมโยงหรือแสดงคุณค่าของเมืองที่ตั้ง โครงสร้าง หรือวิถีที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประวัติศาสตร์ หรือสุนทรียภาพ อันเกิดจากการวางแผนหรือพัฒนาทางกายภาพ

แสดงการจัดการบูรณาการบริหารเมือง และย่านประวัติศาสตร์ มาจาก 5.1 ลักษณะการบูรณาการบริหารเมือง และย่านประวัติศาสตร์

แนวคิดการอนุรักษ์กับการวางแผนเมือง

Feilden³ กล่าวว่า Integrated Conservation หมายถึงการรวมเอาการอนุรักษ์ให้เป็นส่วนหนึ่ง และเป็นเป้าหมายในการวางแผนเมือง เช่น การพิจารณาโครงสร้างประวัติศาสตร์เข้ากับปัจจัยอื่นๆ ในกระบวนการวางแผน รวมถึงการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูอาคารรวมไปถึงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และการบริหารทางสังคมที่เหมาะสมที่คำนึงถึงพื้นที่ เพื่อประสบความสำเร็จในระยะยาวกระบวนการนี้ควรปฏิบัติร่วมกับผู้อยู่อาศัย

¹ ศาลาสุโขทัย - มรดกของชนชาติไทยสมัยสุโขทัยและสมัยกรุงสุโขทัย (กรุงเทพฯ: บริษัท วิทยุพิมพ์ จำกัด, 2523) หน้า 142-150.
² US National register for Historic place.

³ Feilden and Jokilehto (1998), p.79. สืบค้นในอินเทอร์เน็ต, หน้า 11

เอกสารประกอบการประชุมเปิดตัวโครงการและแลกเปลี่ยนข้อมูล 3/5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนผังความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์ในต่างประเทศและ การอนุรักษ์เมืองเก่า

ขอบเขตของการอนุรักษ์ Edge of Preservation Action

การกำหนดขอบเขตพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ต้องให้เกิดความสมดุลเพื่อประโยชน์การบริหารพื้นที่ในการควบคุม การอนุรักษ์ การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และการนำธุรกิจมา ที่เกี่ยวข้องที่ทางประวัติศาสตร์หรือองค์ประกอบของพื้นที่ที่ปรากฏให้เห็นแล้ว แต่การกำหนดว่าพื้นที่นั้นจะครอบคลุมเพียงใด ต้องอาศัยการตัดสินใจ จากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่นั้น ที่ปรากฏ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ คือ ปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ และปัจจัยทางวัฒนธรรม การบริหารและการควบคุมสภาพแวดล้อม สามารถลดทอนพื้นที่ออกมาตาม เราไม่สามารถกำหนดให้พื้นที่ทั้งหมดภายในกำแพงเมืองนั้นเป็นเขตพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ได้ เมืองจากอาคารทางประวัติศาสตร์ภายในได้ถูกทำลายไปหมด หรือกระจัดกระจายจนไม่อาจกำหนดเป็นเขตพื้นที่ได้ แต่มีบ่อยครั้งที่สามารถกำหนดเขตโดยกำแพงเมืองคูเมืองคลอง เป็นเส้นขอบเขต หรืออาจขยายพื้นที่ให้เห็นขอบเขตเหล่านั้น เมืองจากการปกป้องสิ่งแวดล้อมเมืองนั้นจึงเป็น

แสดงขอบเขตการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเมือง

เมื่อต้องการปฏิบัติการอนุรักษ์นั้นเป็นที่ยากที่จะสามารถบอกได้ว่าจะมีขอบเขตของการอนุรักษ์ที่แน่นอน การกำหนดขอบเขตหรือพื้นที่ใดหนึ่งสำหรับการอนุรักษ์ที่เป็นอันตราย เนื่องจากจะไปจำกัดการของเมืองและประชากรที่อยู่ในเมือง ในการอนุรักษ์

บางพื้นที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ทั้งเมืองจึงประสบผลสำเร็จ โดย Workett ได้กล่าวไว้ใน Character of town ไว้ว่าการอนุรักษ์เราไม่สามารถอนุรักษ์กับหรือรักษาทุกสิ่งทุกอย่างไว้ได้ทั้งหมด เพราะเมืองแต่ละเมือง แต่ละชุมชน มีความสำคัญที่แตกต่างกันทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ฯลฯ ซึ่งควบคู่ไปกับการพัฒนาและวิถีชีวิตการของเมืองที่ไม่หยุดนิ่ง จะต้องยอมให้เมืองและชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงบ้าง เพื่อความเหมาะสมในด้านต่างๆ ดังนั้น การคัดเลือกอาคาร ย่าน หรือพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นตัวแทนหรือเอกลักษณ์ของเมืองนั้นสามารถแทนได้เช่นกัน

บริเวณพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่า

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

บุญเลิศ จิตต์วิวัฒน์ (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวของกลุ่มที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เราจะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความสมดุลได้อย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้แก่อย่างยั่งยืน โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมที่น้อยที่สุด

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ (บุญเลิศ จิตต์วิวัฒน์ มธ., 2545)

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่ง

⁴Workett, (1980) อ้างไว้ในกรอนีย์ สายเชื้อ. "นวัตกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาศูนย์อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม" (นวัตกรรมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและเมือง สุพรรณบุรีฉบับพิเศษ, 2541) หน้า 43-56

เอกสารประกอบการประชุมเปิดตัวโครงการและแลกเปลี่ยนข้อมูล 4/5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จัดเป็นทรัพยากรหลักในทางท่องเที่ยว และสามารถตอบสนองความต้องการ
นักท่องเที่ยวที่ให้แก่พื้นที่ท่องเที่ยว

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) หมายถึงการเน้นคุณภาพ
ของส่วนส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของ
ประสบการณ์ นักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคน
ในชุมชน

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) หมายถึงความสมดุล
ระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความต้องการของ
ชุมชนท้องถิ่นและจิตสำนึกของนักท่องเที่ยว

การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองของ
ความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการ
ตอบสนองความต้องการของตนเอง (นิยามของคณะกรรมการโลก ว่า
ด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา World Commission on
Environment and Development ในรายงาน Our Common
Future 1987 หรือ Brundtland Report) การพัฒนาที่ยั่งยืนรวม
ความสิ่ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเชื่อมโยงและ
สัมพันธ์กัน โครงการพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้
การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอะไรที่มีโลกกว้างที่ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็น
การเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดการบริโภค
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงในระดับที่รักษาความสมดุลที่ดี ทำให้
คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ทำมาและยังทำงานอยู่
หลายแห่ง ให้อยู่ร่วมกันในชุมชน อยู่ดีกินดี และอยู่เย็นเป็นสุข

**แนวคิดเกี่ยวกับความเป็ชุมชนและการพึ่งอยู่ของชุมชนใน
เมืองประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน**

คำ ว่า "ชุมชน" (community) ใน Webster's New World
Dictionary หมายถึง 1) กลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นหรือในเมืองเดียวกัน
ภายใต้กฎหมายเดียวกัน 2) อาณาบริเวณหรือเมืองที่มีกลุ่มคนอยู่
รวมกัน 3) กลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่รวมกันและมีความสนใจในเรื่อง
ต่างๆ คล้ายๆ กันร่วมกัน ความหมายของชุมชนซึ่งสามารถพิจารณา
ได้ในหลายมิติ โดยมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ใน
อาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานและอาชีพ
คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน ผู้ที่อาศัยอยู่มีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน
(กาญจนา แก้วเทพ, 2538) รวมทั้ง มีการใช้ทรัพยากรในการผลิต
ร่วมกัน จึงมีการกำหนดกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขึ้น โดยมิต
องค์กรหรือสถาบัน และกฎเกณฑ์ต่างๆ ของชุมชน

ชุมชนในเมืองประวัติศาสตร์ (Historic Town) มีลักษณะ
เฉพาะที่แตกต่างจากเมืองทั่วๆ ไป กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่มีคนพื้น
ถิ่นอาศัยอยู่ มีการดำเนินชีวิต พิธีกรรม ชนบธรรมเนียมประเพณี
ภายในสังคมของตน ที่ปรับให้เข้ากับสภาพพื้นที่ มีพัฒนาการมา
ยาวนานหลายยุคสมัยอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
ที่มีคุณค่าภายใต้องค์ประกอบของเมือง เช่น ถนนหนทาง ที่วาง
ภายในเมือง ตลอดจน สถาปัตยกรรมที่มีความหมายต่อผู้คนที่อยู่ใน
พื้นที่ ซึ่งได้ประกอบกันเป็นภูมิทัศน์ของเมืองเก่าที่มีความงดงาม
และน่าสนใจ

พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ (historical area) จึงเป็นพื้นที่ที่มี
ความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งความทรงจำของชาติ ที่คนในชุมชนมี
ความสัมพันธ์ในการใช้ชีวิตร่วมกับสภาพแวดล้อมของ
โบราณสถาน ทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทางประเพณี
ทางวัฒนธรรมและการเมือง ทั้งของคนในชุมชนและนอกชุมชน มี
การสัญจรและทำกิจกรรมผสมผสานระหว่างคนในและนอกพื้นที่
โบราณสถาน สามารถทำให้โบราณสถานมีคุณค่าในความเป็น
ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชาติ ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่
ดีขึ้น และช่วยให้พื้นที่แห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในแต่
ยุคสมัย (ชานน วิวัฒน์กุล, 2550)

ตัวอย่างพื้นที่เมืองเก่าที่บริเวณพัฒนาพื้นที่ประวัติศาสตร์

ตัวอย่างพื้นที่เมืองเก่าที่บริเวณพัฒนาพื้นที่ประวัติศาสตร์

เอกสารประกอบการประชุมเปิดตัวโครงการและแลกเปลี่ยนข้อมูล 5/5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบลงทะเบียนเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานในพื้นที่ศรีสะเกษ

ใบลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล

โครงการ "การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน
พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสะเกษ - กำแพงเพชร"

สถานที่ประชุม... เทศบาลเมืองศรีสะเกษ ... วันที่ ... ๘.๑.๖๖ ...

ชื่อ - นามสกุล	สังกัด - หน่วยงาน / อาชีพ	หมายเลขโทรศัพท์ / ติดต่อ / e-mail
นางอรุณรัตน์ หงษ์งาม	ท.ม. ศรีสะเกษ	๐๘๐-๗๕๗๗๑๙
นางสาว อธิชาดาพรณ์ หงษ์นิ่ม	ท.ม. ศรีสะเกษ	๐๙๕-๐๕๖๐๔๓๐
พ.ต.ต. นิตยาณี สัตยรักษ์	"	"
นายเชษฐา ดิษฐ์	กองการโยธา ท.ม.ศรีสะเกษ	๙๖๖๖๖๖๖๖๖๖
น.ส. นฤพรพรรณ น.ธ.ธ.	ท.ม. ศรีสะเกษ	๐๙๕-๗๙๑๙๘๗๐ ๑๐๘
นายอภิรักษ์ ขวัญชื่น	นายกเทศมนตรี ท.ม.ศรีสะเกษ	"
น.ส. อรุณรัตน์ น.ธ.ธ.	เทศบาลเมืองศรีสะเกษ	(๐๙๖) ๗๐๗๐๕
นายสุวิทย์ น.ธ.ธ.	นายกเทศมนตรี	๐๘๑-๕๕๕๒๔๐๑
นาย พงษ์วิทย์ น.ธ.ธ.	"	๐๙๔-๑๕๑๐๐๙๐
นายอภิรักษ์ ขวัญชื่น	"	๐๙๖-๕๐๑๑๕๗๐
นางสาวทัศนีย์ พิกุลทอง	"	๐๙๕-๘๐๖-๙๕๗๒
น.ส. อรุณรัตน์ ไททอง	"	๐๘๒-๐๙๕-๙๐๐๕
น.ส. เพ็ญภาว จันท	"	๐๘๒-๗๕๐๙๙๔

ใบลงทะเบียนประชุม ศรีสะเกษ (๑)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SHISUT

ใบลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล

โครงการ "การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน
พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร"

สถานที่ประชุม เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัยวันที่ ๙.๙.๕๙

ชื่อ - นามสกุล	สังกัด - หน่วยงาน / อาชีพ	หมายเลขโทรศัพท์ / ที่ติดต่อ/ e-mail
น.ส. ผ่องศรี เสีสาเด้า	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย	094-7081070
นางเน่ นิ่มพันธ์ สวัสดิ์	" "	085-0491210
น.ส. อรุณรัตน์ อึ้งรุ่ง	" "	086-8176390
นายสมศักดิ์ ชุมอิน	" "	086-7379603
อ.จ.ก. ศุภสิทธิ์ รังษิมงคล	" "	089-8564282
น.ส. ไชยธรรมา ศุภรัตน์ศิริ	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย/โรงเรียน	099-6400091
นายเพชร นิ่มทรัพย์	" "	091-5928791
อ.ก. สุทธิรักษ์ นิ่มทรัพย์	" "	081-4492520
อ.ศ. ศุภรัตน์ นิ่มทรัพย์	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย	086-2091021
นายสุวิทย์ นิ่มทรัพย์	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย	091-6322465
นาย อัครวัฒน์ รังษิมงคล	นักศึกษาร	092-0729889
นายณัฐวิทย์ อัครวิเศษ	" "	090-9875521
นาย ชรินทร์ นิ่มทรัพย์	" "	0940208799
นายพิน นิ่มทรัพย์	" "	0899-9186609
นาย วิวัฒน์ รังษิมงคล	" "	094-0709311
นายจตุรนต์ นิ่มทรัพย์	บริษัท สจล.	091-4435660
นาย อรุณรัตน์ นิ่มทรัพย์	บริษัท สจล.	096-7994596
นายสุวิทย์ นิ่มทรัพย์	บริษัท สจล.	098-2817994
นายชวโรจน์ นิ่มทรัพย์	" "	090-2051390
นางสาว นันทวรรณ นิ่มทรัพย์	บริษัท สจล.	092 263 9641
นายสุวิทย์ นิ่มทรัพย์	" "	0909692107

ใบลงทะเบียนประชุม ศรีสัชนาลัย (2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Srisot

ใบลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล

โครงการ "การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน
พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร"

สถานที่ประชุม... มหาวิทยาลัยศรีสัชนาลัย ... วันที่ 8.1.59

ชื่อ - นามสกุล	สังกัด - หน่วยงาน / อาชีพ	หมายเลขโทรศัพท์ / ที่ติดต่อ/ e-mail
น.ส. ลดาภรณ์ นนทศิริ	กองศิลปวัฒนธรรม	089-5632138 lekoo_mee@hotmail.com
น.ส. นันทพร นันต์	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย	085-1004230
น.ส. ภรณ์ทิพย์ อภิธรรม	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย	088-1514737
นางสาวอรุณี ราชสิทธิ์	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย	084-6888329
นายโกวิท ลีขันธ์	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย	090-4624997
นาย อานนท์ นนทศิริ	เทศบาลเมืองศรีสัชนาลัย	081-2429534
น.ส. มาริษา กวัญญู	ศึกษาศาสตร์	085-13516040
นางสาวกัญญา ศรีธรรม	ศึกษาศาสตร์	090-900004
น.ส. บุษบงกช กพรพาศ์	ศึกษาศาสตร์	088-0404485
น.ส. นนทศิริ นนทศิริ	ศึกษาศาสตร์	090-3357514

ใบลงทะเบียนประชุม ศรีสัชนาลัย (3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบลงทะเบียนเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานในพื้นที่กำแพงเพชร

ใบลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล

โครงการ “การพัฒนาผังแม่บทบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน
พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร”

สถานที่ประชุม: อาคารเรียน ๑๖ วิทยาลัยการอาชีพกำแพงเพชร วันที่: ๑ ก.พ. ๒๕๕๗

ชื่อ - นามสกุล	สังกัด - หน่วยงาน / อาชีพ	หมายเลขโทรศัพท์ / ที่ติดต่อ/ e-mail
พ.ศ. วัฒนวิเศษ ชื่นกรวัฒนวิเศษ	ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพกำแพงเพชร	tharongw@hotmai.com 0836743062
พ.ศ. ชุมนงก์ ใจเย็นดี	นักศึกษาคณะเกษตร	Playojao396@hotmail.com 093-1990206
พ.ศ. ศักดิ์พร ทัศนะ	นักศึกษาคณะเกษตร	portlo.k@hotmai.com 087-0025268
นายธนินธิ์ นิมิตใจโพธิ์รัฐศรี	นายวิชาญ วิชาญธรรมณี	bbille@live.com 091-752-8001
น.ส. ปองกานท์ อภัยชัย	เด็กพิเศษภาคเกษตร	cartoon-acer@hotmail.com 081 484 9117
น.ส. นภาพรณันท์ วัฒนศิริธรรม	นักศึกษาคณะเกษตร	miw_nans2@gmail.com
นาย ปวีณวิทย์ วัฒนศิริธรรม	นักศึกษาคณะเกษตร	bd...@gmail.com
ป.ศ. ๒๖ วัฒนศิริธรรม	นักศึกษาคณะเกษตร	gh...@gmail.com 041-0118607
น.ส. ๒๖ วัฒนศิริธรรม	นักศึกษาคณะเกษตร	...@gmail.com
ณัฐนิภา ทองจันทร์	นักศึกษาคณะเกษตร	-yayayon@hotmail.co.th 082-0840484
ชนิกานต์ วัฒนศิริธรรม	น.ส. ศาสกร.บัว	guide.poun@gmail.com 085-2877188
ฉัตรวิมลศรี คุณวัฒนศิริธรรม	นักศึกษาคณะเกษตร	chic-chilly@outlook.co.th 084-002-0143

ใบลงทะเบียนประชุม กำแพงเพชร (1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลประวัติคณะผู้วิจัย

รศ.สุรศักดิ์ กังขาว

ผศ.ดร.จตุรงค์ เลาะห์เพ็ญแสง

ผศ.ดร.อภิศักดิ์ สิ้นธุภาค

อาจารย์ณัฐทัย จันเสน

ดร.ไพรัช วงศ์ยุทธไกร

อาจารย์ธูปณี รัตนถาวร

ผศ.พรจิต พิระพัฒน์กุล

นายธีระวัฒน์ แสนคำ

นายวิศาล ชูประดิษฐ์

นายโกวิทย์ ขวัญศรีสุทธิ์

อาจารย์วัชรพงษ์ ชุมดวง

รศ.ดร.ณัชวิษญ์ ตีกุล

ผศ.ดร.ธเนศ ภิรมย์การ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) รศ.สุรศักดิ์ กังขา
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asso.Prof. Surasak Kangkhao
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 360990951807
3. ตำแหน่งปัจจุบัน รองศาสตราจารย์
เงินเดือนปัจจุบัน 48,0470 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 16 ชั่วโมง /สัปดาห์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เลขที่ 1 ซอยฉลองกรุง 1 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
โทรศัพท์ 02-3298000 ต่อ 407 , มือถือ 080-0707707
โทรสาร 02-3264499
E-mail kksurasa@kmitl.ac.th
5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
1987	ตรี	B.Arch	ARCHITECTURE	UNIVERSITY OF SAN AGUSTIN, PHILIPPINES
1989	โท	M.Arch	ARCHITECTURE	UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES, DILIMAN CAMPUS, PHILIPPINES

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
 - 6.1. การบริหารจัดการโครงการทางสถาปัตยกรรม,ผังแม่บทบูรณาการ
 - 6.2. การจัดทำยุทธศาสตร์, บูรณาการอย่างยั่งยืน, ผังแม่บทชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว

ปีที่วิจัย	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2552	วัดเขาน้ำอุ่น	ออกแบบวางผังวัดเขาน้ำอุ่น	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2553	วัดอุทัยทอง ต.อ่างทอง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร	ออกแบบวางผังแม่บทวัดอุทัยทอง	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2554	วัดอุทัยทอง ต.อ่างทอง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร	ออกแบบและควบคุมงานและ บริหารงานก่อสร้างพระเจดีย์ประธาน วัด อุทัยทอง	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2555- 2556	วัดคูยาง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร	การออกแบบและบริหารงานก่อสร้าง อาคารประชุมสัมมนาครุฑกักราว	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2555	สาขาวิชาครุ ศาสตร์ สถาปัตยกรรมและ การออกแบบ	โครงการจัดทำผังแม่บทพัฒนาชุมชน เพื่อแก้ปัญหาหมู่บ้านอุทกภัยแบบ บูรณาการอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย - มหาวิทยาลัยมหิดล - มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ - มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร - บริษัท สปริงนิวส์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด	ผู้อำนวยการ โครงการ	รายงานการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.จตุรงค์ เล้าหะเพ็ญแสง
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) DR.Chaturong Louhapensang
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3579900307925
3. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
เงินเดือนปัจจุบัน 41,950 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 12 ชั่วโมง /สัปดาห์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เลขที่ 1 ซอยฉลองกรุง 1 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
โทรศัพท์ 02-3298000 ต่อ 407 มือถือ 081-5517921
โทรสาร 02-3264499
E-mail klchatur@kmitl.ac.th
5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2540	ตรี	ค.อ.บ. (เกียรตินิยม)	ศิลปอุตสาหกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย
2544	โท	กศ.ม.	เทคโนโลยีการศึกษา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย
2549	เอก	กศ.ด.	เทคโนโลยีการศึกษา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

6.1. การบริหารจัดการโครงการ การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพ ในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอ การวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว

ปีที่วิจัย	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2552	วช.	การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการ รายวิชาในระบบ e-learning สาขาศิลปะ อดสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล.	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2552	ทุนส่วนตัว	การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ สาขาเทคโนโลยี ผลิตภัณ์อุตสาหกรรม ระดับบัณฑิตศึกษา	หัวหน้าโครงการ	นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 4
2552	วช.	การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณ์เซรามิกส์ ประเภทปอร์ซเลน	ผู้ร่วมวิจัย	นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 4
2553	ศูนย์ศิลปาชีพ ระหว่างประเทศ	การศึกษาการจัดตั้งสภาหัตถกรรมแห่งชาติ	ผู้ร่วมวิจัย	รายงานการวิจัย (ศูนย์ศิลปาชีพ ระหว่างประเทศ)

7.2. งานวิจัยที่กำลังทำ

ชื่อโครงการวิจัย/ชื่อแผนงานวิจัย	แหล่งทุน	สถานภาพในการทำวิจัย	ร้อยละผลสำเร็จ
การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรระดับ ดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบ ผลิตภัณ์อุตสาหกรรม สจล.	ทุนส่วนตัว	หัวหน้าโครงการ/ผู้วิจัยหลัก (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	80
การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วย TRIZ 40 ในการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรีด้านการออกแบบ	ทุนส่วนตัว	หัวหน้าโครงการ/ผู้วิจัยหลัก (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	100 (รอการตีพิมพ์)
การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรระดับ ดุษฎีบัณฑิต สาขาครุศาสตร์ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล.	คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม	หัวหน้าโครงการ/ผู้วิจัยหลัก (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	80

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.อภิศักดิ์ สิ้นธุภัก
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr. Apisak Sindhuphak
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3100904734009
3. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
เงินเดือนปัจจุบัน 29,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เลขที่ 1 ซอยฉลองกรุง 1 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
โทรศัพท์ 02-3298000 ต่อ 407, มือถือ 087-9943242
โทรสาร 02-3264499
E-mail ksapisak@kmitl.ac.th
5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2536	ตรี	BA- Bachelor of Art	Industrail Design	California State University Northridge, USA
2541	โท	M.ID. Master of Industrial Design	Industrail Design	Rhode Island School of Design, USA
2549	เอก	Ph.D. Art and Design Education	Art Education	The Pennsylvania State University, USA

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

- 6.1. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์
- 6.2. สาขาวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์
- 6.3. สาขาวิชาบริหารการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว

ปีที่พิมพ์	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2008	ทุนส่วนตัว	Redefining and Reinforcing a Conceptual Design Paradigm from Natural Disaster Indications.	หัวหน้าโครงการ	ISACS 2008
2009	ทุนส่วนตัว	Design Digital Manuscript: Refining a Design Identity from a Visual and Word Association	หัวหน้าโครงการ	Asialex Conference 2009
2010	ทุนส่วนตัว	Siting the Crafts of Thai Central Region through the Arts Objects from Traditional Market Communities	หัวหน้าโครงการ	Ubonrajchatanee Arts and Crafts Conference 2010
2012	ทุน สกอ.	กระบวนการการออกแบบเครื่องมือ วิจัย สำหรับการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านศิลปกรรมและการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในสถานศึกษาระดับประเทศ	ผู้ร่วมวิจัย	รายงานการวิจัย
2013	ทุนสาขา	Enhancing Stroke, Tonality, and Composition: Capturing the Cultural Experiences of Nan Province through Art Processes	หัวหน้าโครงการ	Preservation of Arts and Crafts Conference and Seminar 2013
2013	ทุนคณะ	A Corporate Identity Design for the Graduate Studies Program, the Department of Architectural Education and Design, Faculty of Industrial Education, King Mongkut Institute of Technology Ladkrabang	หัวหน้าโครงการ	BUU 2013

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.2. งานวิจัยที่กำลังทำ

ชื่อแผนงานวิจัยและ/ หรือโครงการวิจัย	แหล่งทุน	สถานภาพในการทำวิจัย	ร้อยละผลสำเร็จ
การศึกษาและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ สาขาวิชาครุศาสตร์สถา- ปัตยกรรมและ การออกแบบ คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สจล.	ทุนส่วนตัว	Author / Main Researcher (in progress)	80
Physical Restraint Equipment for an Alcoholic Withdrawn and Intoxicated Patients	ทุนส่วนตัว	Author / Main Researcher (in progress)	80
การศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาครุศาสตร์ สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง	คณะครุศาสตร์ฯ	ผู้วิจัยร่วม (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	80

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายณัฐชัย จันเสน
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Nathathai Chansen
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3909900611817
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
เงินเดือนปัจจุบัน 24,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เลขที่ 1 ซอยฉลองกรุง 1 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
โทรศัพท์ 02-3298000 ต่อ 3713
โทรสาร 02-3264499
E-mail kcnathat@kmitl.ac.th
5. ประวัติการศึกษา

ปีจบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2543	ปริญญาตรี	ครุศาสตร์ อุตสาหกรรมบัณฑิต (คอ.บ)	สาขาสถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย
2554	ปริญญาโท	สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต (สถ.ม)	วิจัยสภาพแวดล้อม ภายใน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

- 6.1. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- 6.2. การวิจัยทางสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1. งานวิจัยที่กำลังทำ :

ชื่อโครงการวิจัย/ชื่อแผนงานวิจัย	แหล่งทุน	สถานภาพในการทำวิจัย	ร้อยละผลสำเร็จ
กระบวนการรับรู้การเขียนแบบด้วยวิธีเวอร์นาดรอก (Vernadoc) ที่มีผลต่อการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม กรณีศึกษาบ้านพักข้าราชการสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทุนงบประมาณ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม	ทุนงบประมาณ คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม	ผู้วิจัยหลัก (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	80

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.ไพรัช วงศ์ยุทธไกร
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr.Pairust Vongyuttakrai
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน -
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เงินเดือนปัจจุบัน 39,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ สาขาวิชาอุตสาหกรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 ถนนสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 02-6641000 ต่อ 5443 ,มือถือ 081-6184767
โทรสาร 02-2600124
E-mail
5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2528	ตรี	B.S.	Electrical Engineering	G. Araneta University Foundation Philippines
2530	โท	M.M.	Industrial Management	Technological University of the Philippines
2533	เอก	Ed.D.	Industrial Education Management	Technological University of the Philippines

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวฐปณี รัตนถาวร
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Tapanee Rattanathavorn
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3901200023508
3. ตำแหน่งปัจจุบัน พนักงานมหาวิทยาลัย (อาจารย์)
เงินเดือนปัจจุบัน 32,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ สาขาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
เลขที่ 96 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
โทรศัพท์ 0-2889-4585-7 ต่อ 2682 มือถือ 087-806-6393
โทรสาร 02-8894-4585-7 ต่อ 2171
E-mail tapanee.r@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2543	ตรี	วท.บ.	สถาปัตยกรรม	สถาบันราชภัฏจันทรเกษม ประเทศไทย
2545	โท	ค.ม.	สถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย
คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในปี 2556	เอก	ผ.ด.	การวางแผนภาคและเมือง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิมการศึกษ) ระบุสาขาวิชาการ

- 6.1. สาขาการออกแบบชุมชนเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพ ในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว

ปีที่วิจัย	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2552	มทร. รัตนโกสินทร์	แนวทางการปรับปรุงระบบสัญญาณภายใน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ศาลายา	หัวหน้า โครงการ	รายงานการวิจัย
2554	มทร. รัตนโกสินทร์	การพัฒนาชุดภาพ 3 มิติ เพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ในการอ่านแบบและเขียนแบบก่อสร้าง สำหรับนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรม มทร. รัตนโกสินทร์	หัวหน้า โครงการ	รายงานการวิจัย
2555	วช.	การเปลี่ยนแปลงเชิงสัมพันธภาพของเรือการค้าชายฝั่งพื้นที่รองรับการท่องเที่ยว ในตลาดชุมชนริมน้ำคอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม	หัวหน้า โครงการ	รอกการตีพิมพ์
2555	วช.	การเปลี่ยนแปลงเชิงสัมพันธภาพของตลาดชุมชนริมน้ำ บริเวณคุ้มบ้านนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม	หัวหน้า โครงการ	รอกการตีพิมพ์

7.2. งานวิจัยที่กำลังทำ

ชื่อโครงการวิจัย/ชื่อแผนงานวิจัย	แหล่งทุน	สถานภาพในการทำวิจัย	ร้อยละผลสำเร็จ
กลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายทางสังคม เศรษฐกิจเชิงพื้นที่ของชาวสวนยางพารา ภูมิศึกษา กลุ่มน้ำยางในหมู่บ้านควนจง อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา	วช.	หัวหน้าโครงการ/ผู้วิจัยหลัก (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	80
แนวทางการใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพ สูงสุดในงานสถาปัตยกรรม ภูมิศึกษา อาคารเรียนรวมและอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์	มทร. รัตนโกสินทร์	ผู้ร่วมวิจัย (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	80

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรจิต พิระพัฒน์กุล
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Assistant Professor Pornchit Perapatanakul

2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3102001920800

3. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8
หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม
คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์
เงินเดือน 34,380 บาท
เวลาที่ใช้ทำการวิจัย 16 ชั่วโมง : สัปดาห์

4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย
225 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์ 0-2252-7029 , 0-2252-2736-8 ต่อ 28
โทรสาร 0-2252-7580
E-mail Aj.Pornchit@gmail.com

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญา และชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2534	ตรี	ค.อ.บ. ครุศาสตร์อุตสาหกรรม บัณฑิต	สถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย
2543	โท	ค.อ.ม. ครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาบัณฑิต	สถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย
2449	โท	ส.บ.สถาปัตยกรรม ศาสตรมหาบัณฑิต	นวัตกรรมการ อาคาร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

6.1. สถาปัตยกรรม พื้นถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว

ปีที่วิจัย	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2551	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภูมิศึกษา อาคารพักอาศัยไทลื้อกกเชียง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2552	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2552	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	การอนุรักษ์ชุมชนชาวไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) บ้านคอนมะนาวเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2553	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	แนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่อประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงานในอาคารเรียนกรณีศึกษา อาคารเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2554	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	การศึกษาพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์พลังงาน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2554	งบประมาณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ ประจำปี 2554	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชุมชนของจังหวัดจันทบุรี	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.2. งานวิจัยที่กำลังทำ

ชื่อโครงการวิจัย/ชื่อแผนงานวิจัย	แหล่งทุน	สถานภาพในการทำวิจัย	ร้อยละผลสำเร็จ
สถาปัตยกรรมชุมชนป้อมมหากาฬ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	หัวหน้าโครงการ	90 %
สถาปัตยกรรมเรือนค้าขายพื้นถิ่น ชุมชนตลาดอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	หัวหน้าโครงการ	90 %
รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนแก่ง จังหวัดระยอง แหล่งทุน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	หัวหน้าโครงการ	70 %
การศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อแก้ไข/ป้องกัน ปัญหาชุมชนแออัด จังหวัดระนอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	หัวหน้าโครงการ	90 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายธีระวัฒน์ แสนคำ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Teerawatt Sankom
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3102001920800
3. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม
คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์
เงินเดือน 41,950 บาท
เวลาที่ใช้ทำการวิจัย 12 ชั่วโมง /สัปดาห์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
วัดพระบรมธาตุ ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000
โทรศัพท์ 055-738-355
โทรสาร 055-738353
E-mail -
5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2541	ตรี	ศศ.บ.	สาขาวิชาประวัติศาสตร์	มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
2542	ตรี	บธ.บ.	สาขาวิชาการท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
2546	โท	ศศ.ม.	สาขาวิชาประวัติศาสตร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

6.1. ศิลปะพุทธสถาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว

ปีที่วิจัย	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2552	มหาวิทยาลัยนเรศวร	โครงการศึกษาสภาพและความสำคัญของคลองพิง จังหวัดพิษณุโลก	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2551	มหาวิทยาลัยนเรศวร	โครงการวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเสด็จประพาสสมณพลฝ่ายเหนือของรัชกาลที่ ๕ พ.ศ.๒๔๔๔ (ร.ศ.๑๒๐)	ผู้ช่วยนักวิจัย	รายงานการวิจัย
2551	มหาวิทยาลัยนเรศวร	โครงการวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์เรื่องเที่ยวเมืองพระร่วงพระราชินีในพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งดำรงพระยศสยามมกุฎราชกุมาร พ.ศ. ๒๔๕๐	ผู้ช่วยนักวิจัย	รายงานการวิจัย
2551	มหาวิทยาลัยนเรศวร	โครงการสืบค้นวัฒนธรรมลุ่มน้ำน่าน จังหวัดพิษณุโลก	ผู้ช่วยนักวิจัย	รายงานการวิจัย
2551	มหาวิทยาลัยนเรศวร	โครงการศึกษาผลกระทบจากสถานะน้ำมันขึ้นราคา กรณีธุรกิจการขนส่งสินค้าทางการเกษตร (จากพิษณุโลก-กรุงเทพมหานคร) ณ ตลาดผลไม้ไทยเจริญอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก	ผู้ช่วยนักวิจัย	รายงานการวิจัย
2553	มหาวิทยาลัยนเรศวร	โครงการสืบค้นวัฒนธรรมลุ่มน้ำน่าน จังหวัดพิษณุโลก	ผู้ช่วยนักวิจัย	รายงานการวิจัย
2555	มหาวิทยาลัยนเรศวร	โครงการสืบค้นวัฒนธรรมลุ่มน้ำแควน้อย จังหวัดพิษณุโลก	ผู้ช่วยนักวิจัย	รายงานการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายวิศาล ชูประดิษฐ์ นายธีระวัฒน์ แสนคำ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. Wisan Chupradit
- เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3900700562148
- ตำแหน่งปัจจุบัน สถาปนิก
เงินเดือนปัจจุบัน 44,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
- หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ 773/64 ถนนรามอินทรา แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10230
โทรศัพท์ - , มือถือ 085-8108205
E-mail audi.rtw@gmail.com
- ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2544	ตรี	ครุศาสตร์ อุตสาหกรรม บัณฑิต (ค.อ.บ.) (เกียรตินิยม)	สถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย
2548	โท	การวางแผนภาค และเมือง มหาบัณฑิต (ผม.)	การวางผังเมือง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

6.1. การจัดการผังเมือง

- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว : (ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุนย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี) -ไม่มี-

7.2. งานวิจัยที่กำลังทำ: ชื่อโครงการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำวิจัย (ผู้บริหารโครงการ หัวหน้าโครงการ และ/หรือผู้ร่วมวิจัย) ระบุเดือน และปีที่เริ่มต้นและสิ้นสุด

-ไม่มี-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายโกวิท...ขวัญศรีสุทธิ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) mr. Kowit kwansrisut
- เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3920100561465
- ตำแหน่งปัจจุบัน สถาปนิก
เงินเดือนปัจจุบัน 54,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
- หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ 1408 ซอยบางนาตราด27 ถ.บางนาตราด เขตบางนา แขวงบางนา
กรุงเทพ 10260
โทรศัพท์ 02-7441477 มือถือ 081-3042260
โทรสาร 02-7441965
E-mail armydesign@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2543	ตรี	ค.อ.บ. (เกียรตินิยม)	สาขาสถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

6.1. คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบ

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนองานวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว : (ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุนย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี) -ไม่มี-

7.2. งานวิจัยที่กำลังทำ: ชื่อโครงการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำวิจัย (ผู้บริหารโครงการ หัวหน้าโครงการ และ/หรือผู้ร่วมวิจัย) ระบุเดือน และปีที่เริ่มต้นและสิ้นสุด -ไม่มี-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายวัชรพงษ์ ชุมดวง
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. Watcharapong Chumduang
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3640900244070
3. ตำแหน่งปัจจุบัน พนักงานมหาวิทยาลัย (อาจารย์)
เงินเดือนปัจจุบัน 32,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 053 - 94 - 2814 # 110 ,โทรศัพท์มือถือ 089-4337336
โทรสาร 053-221448
E-mail artarchitect@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2543	ปริญญาตรี	ส.ถ.บ.	สาขาสถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพฯ ประเทศไทย
2546	ปริญญาโท	ส.ถ.ม.	สาขาสถาปัตยกรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
 - 6.1 การประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นถิ่นกับงานสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว : (ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุนย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี)

ปีที่วิจัย	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2551	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การศึกษาระบบถอดประกอบเรือนไทยในการพัฒนาเป็นบ้านเพื่อกรณีฉุกเฉิน.	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2551	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การใช้ไม้ไผ่เพื่อเป็นวัสดุก่อสร้างบ้านพักอาศัยที่ยั่งยืนในเขตภาคเหนือตอนบน.	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2552	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การสำรวจข้อมูลพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ.	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2553	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	โครงการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้คุณธรรม วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น วัดสบลิน อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดลำปาง.	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2554	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมสรรค์สร้างที่มีอิทธิพลต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวช : กรณีศึกษาโรงพยาบาลจิตเวชในจังหวัดเชียงใหม่	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย
2554	ทุนศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	โครงการออกแบบงานก่อสร้างศูนย์เวชศาสตร์ ผู้สูงอายุ ขนาด 7 ชั้น	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร. ณัฏวิชัย ติกุล
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr. Nachawit Tikul
- เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3102401232374
- ตำแหน่งปัจจุบัน รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
เงินเดือนปัจจุบัน 42,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
- หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
E-mail nachawit@gmail.com
- ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2543	ปริญญาตรี	(คอ.บ) ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต	สาขาสถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2554	ปริญญาโท	(คพ.ม) เภพพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาเคหการ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ปริญญาเอก	(วศ.ด.) วิศวกรรมศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต	สาขาการออกแบบและผลิตแบบบูรณาการ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
 - การออกแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
 - การประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์
- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย
 - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว

ปีที่วิจัย	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2553	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	สถานภาพการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยใช้วิธีการประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ของวัสดุก่อสร้างในประเทศไทย	หัวหน้าโครงการ	รายงานการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.ธเนศ ภิรมย์การ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr. Thanate Piromgarn
- เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 34599 00021038
- ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
เงินเดือนปัจจุบัน 37,500 บาท
จำนวนชั่วโมงที่ทำการวิจัย 8 ชั่วโมง /สัปดาห์
- หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
ที่อยู่ ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เลขที่ 1 ซอยฉลองกรุง 1 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
โทรศัพท์ 02-3298000 ต่อ 407 ,มือถือ 081-9840813
โทรสาร 02-3264499
E-mail kpthanat@kmitl.ac.th,lackys@yahoo.com,thanate.pirom@gmail.com
- ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี/โท/เอก/ประกาศนียบัตร	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2534	ตรี	ค.อ.บ. (ครุศาสตร์ อุตสาหกรรม บัณฑิต)	ศิลปอุตสาหกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ประเทศไทย
2544	โท	ค.ม. (ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต)	ศิลปศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย
2557	เอก	ปร.ด. (ปรัชญาดุษฎี บัณฑิต)	การออกแบบ ผลิตภัณฑ์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประเทศไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

- สาขาวิชาคอมพิวเตอร์
- สาขาวิชาเครื่องปั้นดินเผา
- สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพ ในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละ ข้อเสนอการวิจัย

7.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว

ปีที่พิมพ์	แหล่งทุน	ชื่อหัวข้องานวิจัย	สถานะวิจัย	เผยแพร่
2552	สำนักวิจัยแห่งชาติ (วช.)	การบูรณาการโปรแกรม คอมพิวเตอร์กราฟิกช่วยในการ ออกแบบเครื่องปั้นดินเผา	หัวหน้า โครงการ	รายงาน วิจัย
2553	จังหวัดนครนายก	การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ได้จาก การแปรรูปทางการ เกษตรให้กับ ผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดนครนายก	หัวหน้า โครงการ	รายงาน วิจัย
2554	คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง	ศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เครื่องปั้นดินเผา เกาะแกริต	หัวหน้า โครงการ	รายงาน วิจัย
2554	บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน)	ศึกษาการใช้ประโยชน์จากหญ้า แฝกร่วมกับเศษวัสดุ การเกษตร และยางพาราโดยการอัดความร้อน เพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องเรือน	หัวหน้า โครงการ	แสดงงาน รายงาน วิจัย

7.2. งานวิจัยที่กำลังทำ

- 1) บ้านพักฉุกเฉินช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคกลาง
- 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ในบริบทของการออกแบบ ผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้